George Meredith

Diana din Crossways

roman

Editura Eminescu

GEORGE MEREDITH

Diana din Crossways

104

Traducere de Georgeta Pădureleanu

EDITURA EMINESCU
1975

Clasic al literaturii engleze, George Meredith (1828-1909) – în acelaşi timp poet, dramaturg şi romancier – a reînnoit arta romanului introducând o aprofundare psihologică deosebit de subtilă a raporturilor umane. În acest context se înscrie şi romanul „Diana of the Crossways" *(Diana din Crossways)*, una din lucrările cele mai cunoscute ale scriitorului.

Prin studiul analitic al unui caracter feminin, autorul face o critică ascuţită a sentimentelor de exaltare pasională şi romantică, în favoarea valorilor durabile ale vieţii, cu frumuseţile dar şi cu vicisitudinile ei de fiecare zi. Ca atare, impresia finală lăsată cititorului este aceea a unui sentiment de încredere în eficacitatea acţiunii umane – măsură supremă a adevărului.

Cuprins

Capitolul I Despre jurnale intime şi despre autorii lor în legătură cu eroina noastră 8
Capitolul II Un bal irlandez 29
Capitolul III Interiorul domnului Redworth şi exteriorul domnului Sullivan Smith 43
Capitolul IV Cuprinzând frânturi din experienţele de viaţă ale Dianei şi din urmările lor 54
Capitolul V Privitor la gentlemanul scrupulos care a sosit prea târziu 69
Capitolul VI Cuplul 81
Capitolul VII Criza 91
Capitolul VIII În care se arată cum un bărbat cu spirit practic şi o femeie cu darul divinaţiei învaţă să se respecte unul pe altul 101
Capitolul IX Arată cum o doamnă şi un domn au făcut faţă, cu naturaleţe, unei situaţii delicate fără a-şi aduce jigniri unul celuilalt 116
Capitolul X Conflictul de peste noapte 127
Capitolul XI Povesteşte călătoria într-un faeton poştal, cu o parte din dialog şi cu un mărunt incident petrecut pe drum 132
Capitolul XII Între Emma şi Diana 141
Capitolul XIII Referitor la primele zile ale eliberării ei condiţionate 149
Capitolul XIV Oferind câteva priviri fugare asupra Dianei în dizgraţia ei în faţa lumii, cât şi asupra uceniciei ei în continuare 160
Capitolul XV Introduce pe onorabilul Percy Dacier 175
Capitolul XVI În care e vorba despre un sunet de clopot la miez de noapte şi despre o scenă în zorii zilei 188
Capitolul XVII Prinţesa Egeria 206

Capitolul XVIII Autoarea 218
Capitolul XIX O plimbare cu trăsura pe o zi cu soare şi o altă plimbare la lumina lunii 229
Capitolul XX Noaptea de veghe a Dianei în camera mortuară 241
Capitolul XXI *Tânărul ministru de stat* 251
Capitolul XXII Între Diana şi Dacier: vântul de răsărit peste un ţinut pustiu 266
Capitolul XXIII Relatează o vizită făcută Dianei de către una din doamnele virtuoase ale societăţii 277
Capitolul XXIV Arată un suflet care e gata să ajungă la disperare 289
Capitolul XXV Din nou „răscrucea drumurilor” şi o schimbare de direcţie 297
Capitolul XXVI În care un îndrăgostit dezamăgit primeşte o mulţime de lecţii 308
Capitolul XXVII Conţine substanţă pentru o explozie ulterioară 324
Capitolul XXVIII Dialog în jurul modelului unui portret, cu unele indicaţii despre încercarea la care era pusă Diana 341
Capitolul XXIX Arată apropierea crizei politice în acelaşi timp cu cea domestică 358
Capitolul XXX În care se descrie savoarea unui mic dineu şi gustul amar pe care l-a lăsat 376
Capitolul XXXI Un capitol conţinând importante ştiri politice şi, odată cu ele, intruziunea zeului iubirii 387
Capitolul XXXII În care suntem martorii unei ameţitoare schimbări de direcţie la fantomatica „răscruce a drumurilor” 394
Capitolul XXXIII Înfăţişează explozia unei mine într-un articol de ziar 402
Capitolul XXXIV În care se vede în chip misterios cum judecătorul unui criminal poate fi criminalul iubirii 410
Capitolul XXXV Dezvăluie cum adevărata eroină a romanului de dragoste sfârşeşte prin a-şi trăi momentul de triumf 419

Capitolul XXXVI Care e concludent în privinţa lipsei de inimă a femeilor prea inteligente 430
Capitolul XXXVII Un spectacol dat de nişte apărători ai îndureratei doamne 442
Capitolul XXXVIII Convalescenţa unui cuget sănătos, tulburat de durere 455
Capitolul XXXIX Despre natură şi una din fiicele formate de ea, precum şi o scurtă incursiune în reversul evenimentelor 463
Capitolul XL În care vedem cum natura face dintr-o femeie din nou o copilă, şi întreit de capricioasă 475
Capitolul XLI Cuprinde o dezvăluire asupra originii tigroaicei din Diana 488
Capitolul XLII Penultimul: arătând o ultimă luptă pentru libertate şi o acceptare a jugului 499
Capitolul XLIII Capitol nupţial; şi cum a ajuns să înflorească sentimentul iubirii în sufletul unei femei resemnate să consimtă 512

O doamnă de o deosebită distincţie din punct de vedere al spiritului şi al frumuseţii, descendentă a unei ilustre familii irlandeze, a căzut victima unei calomnii. Ulterior, cazul ei a fost cercetat şi calomnia dată în vileag ca neîntemeiată. Povestea vieţii Dianei din Crossways trebuie să fie citită ca o naraţiune cu caracter imaginativ.

G.M.

Capitolul I

Despre jurnale intime şi despre autorii lor în legătură cu eroina noastră

ÎN JURNALELE INTIME APĂRUTE pe la începutul celui de-al doilea pătrar al veacului nostru, se aminteşte adesea despre o doamnă vestită pe atunci pentru frumuseţea şi spiritul ei; „o îmbinare neobişnuită”, după expresia premeditată a unuia dintre memorialişti, care, totuşi, nu e înclinat spre ironii jignitoare când vorbeşte de ea. Atitudinea lui e tocmai contrară: căci o împunsătură la adresa sexului frumos în general putem s-o trecem cu vederea, socotind-o drept tot atât de puţin dăunătoare femeilor ca şi piatra aruncată de vreun ştrengar asupra sânului mamei Terra; deşi oamenii trebuie să se aştepte s-o vadă întorcându-se împotriva lor într-o bună zi, ceea ce se va întâmpla negreşit; şi, într-adevăr, îl vom auzi cu siguranţă pe necugetatul nostru băieţandru plângându-se, la anii vârstei coapte, de straniul atac al unor proiectile furioase, năpustindu-se asupra sa cine ştie de unde; întrucât suntem cu toţii sortiţi să primim înapoi ceea ce dăm, chiar din partea aceleia pe care o numim natură neînsufleţită.

În *File din jurnalul intim al lui Henry Wilmers* se găsesc presărate numeroase exemple de vorbe de duh rostite la dineurile epocii, nu întotdeauna vrednice de a fi citate a doua oară; căci replicile muşcătoare sunt croite pe o anumită măsură, multe cerând să fie spuse *à brûle pourpoint*[1] sau în bătaia pistolului, ca să lovească; deci, cu alte cuvinte, majoritatea sunt îndreptate nemijlocit

[1] Pe negândite (fr.) (n.tr.).

către sistemul nostru muscular, şi nu mai au niciun efect când ne aflăm în afara bătăii focului. Dimpotrivă, ele aruncă o umbră asupra resorturilor ilarităţii la înaintaşii noştri din generaţia precedentă – cu rezerva cuvenită, bineînţeles, meritului unei anumite vivacităţi înnăscute căreia se pare că-i era de ajuns un stimulent atât de mărunt. Cu aceeaşi uşurinţă îşi descărcau veselia în hohote nestingherite şi ţăranii noştri de altădată când se întorceau la culcuşurile lor, peste izlazuri pline de ferigi scăldate în lumina lunii, de la vreo sărbătoare a recoltei, în vecini. Totuşi, uşurinţa de a râde e o admirabilă şi fructuoasă temelie pentru dezvoltarea umorului la un popor; şi nu încape îndoială că notarea într-un jurnal a unei glume atribuite cuiva e mărturia exploziei de voioşie pe care a stârnit-o. Asta ar trebui să ne mângâie în timp ce răsfoim scânteietoarele pagini ale *Filelor*. Când o naţiune va fi recunoscut că se află abia în perioada pugilistică a artei de a condensa înţelepciunea cea mai limpede în fraze de aur, va şti să acorde o mai înaltă preţuire adevăratului talent: care nu constă în a ne lua ochii şi în a ne izbi nasul luat prin surprindere, în a ne împunge în coaste, ori pieziş, în a ne năuci şi a ne roti, a ne îmbrobodi şi amăgi, a ne gâdila şi crispa prin abilităţi de floretă şi întorsături verbale, ci în a înfige rădăcini adânci în spirit, acea grădină a Hesperidelor cu roade minunate.

Vom pune preţ, atunci, pe „îmbinarea neobişnuită”. O femeie plină de duh e o comoară; o frumuseţe care are spirit e o forţă. Este ea însă o frumuseţe autentică, are un adevărat dar al umorului? Nu e un simplu tip de frumuseţe fizică, cu fluxurile şi refluxurile ei, acreditând orice frivolitate nostimă sau orice preţiozitate care, pentru moment, te zăpăceşte? Admirând „îmbinarea”, ea va apare ca o veritabilă regină a epocii, demnă de omagiul public, sau cel puţin meritând din partea noastră înclinarea de a crede despre ea tot ce e mai bine în pofida celor mai rele zvonuri; pentru că izvorul

adevăratului spirit e însuşi adevărul, cupa care adună preţioasele picături ale unei judecăţi sănătoase, scăpărarea înţelepciunii; şi nicio fiinţă posedând şi răspândind spirit în jurul ei nu poate deveni, cu dreptate, ţinta ironiilor lumii, oricât de bine înarmaţi ar fi cei care o înfruntă. Lumea noastră vremelnică – babă credulă şi totodată ştrengar care aruncă piatra îşi închipuie că e cu putinţă ca o femeie să fie vioaie la minte până la luciditate spirituală şi în acelaşi timp păcătoasă cu trupul; o călăuză în viaţă şi o fiinţă care muşcă din fructul pierzaniei; o fire deopotrivă sinceră şi făţarnică. N-a fost încă deprinsă să preţuiască o calitate care îşi atestă cetăţenia legală cu tot atâta autoritate ca sute de pogoane cu drept de moştenire, sau sipeturi pline cu titluri, acţiuni şi numerar, reprezentând însă o chezăşie cu mult mai nepieritoare. Nenumăratele zvonuri rele, pe care le ia drept dovezi, sunt îndreptate împotriva victimei fără a se mai cerceta natura acesteia, frumuseţea ei ispititoare constituind un temei de delict suficient de grav. Societatea nici nu pretinde să cunoască totalitatea faptelor nude; ştie de ajuns pentru incertitudinea ei care o ia razna; exceptându-i pe sentimentali, o ceată aflându-se veşnic pe urmele frumoaselor, gata să se aprindă ca un foc bengal şi să împodobească cerul cu stele la cel mai mic semn de înduioşare; exceptând de asemenea, din întâmplare, pe vreun apărător tenace, sau pe vreo femeie generoasă, capabilă de loialitate faţă de năpăstuita ei soră, izolată de ceilalţi, lumea noastră trecătoare face să tremure ca pânza în vânt făptura aceasta plăpândă. Scandalul dovedeşte vina iar împrejurările întăresc dovada. Şi cât de isteaţă e femeia asta! Inteligenţa e un atribut al celor mai de soi locţiitori şi misionari ai lui Satan. Domnul să ne păzească de isteţimea ei: aruncă vorbe meşteşugite care îi iau pe bărbaţi prin surprindere. Cei precauţi îşi astupă urechile, cei rezistenţi fac ca vorbele ei cele mai izbutite să se întoarcă împotrivă-i. Totuşi, lumea, în măsura în care e creştină, îşi aduce

aminte de profesiunile ei de credinţă şi, în parte, se alătură celor cu moravuri solide acordându-i vinovatei o aproximativă milostivire; preferabilă unei alifii sentimentale, dar cea mai grea lovitură pentru cineva care dă din mâini ca să se menţină la suprafaţă.

Jurnalele intime şi memoriile vremii atestă că doamna despre care e vorba a fost în nenumărate rânduri citată. Belşugul acesta provine în egală măsură din mărturii directe şi indirecte: căci era o noutate în Anglia, unde (în societate) bărbaţii sunt vorbitori marcanţi, iar femeile, pe planul conversaţiei, nişte frumoase circaziene. Aşa sunt, sau aşa ştiu ele că se cuvine să fie: tot acolo ieşim. Din fericire, civilizaţia noastră nu le-a impus şi vălul. Ici şi colo, aceste fiinţe fără glas poartă o scurtă caracterizare sau o etichetă agăţată de numele lor: sunt „de o rară frumuseţe”, ori sunt „foarte atrăgătoare”, iar uneori se spune despre ele că sunt „extraordinar de amuzante”; în ce fel, se întreabă curioasă posteritatea, care în atâtea privinţe e lăsată să sară la nesfârşit peste semnul gol şi căscat al întrebării deasupra propriului său punct. Trebuie să fie mari doamne, amestecate în urzeala intrigilor politice, pentru ca să aflăm ceva despre conversaţia lor. Henry Wilmers nu se mulţumeşte s-o citeze pe frumoasa doamnă Warwick; el încearcă să-i facă portretul. Doamna Warwick este „tipul elenic”. Ar putea „poza pentru o statuie”. Ne-o înfăţişează, în contururi cioplite în fugă şi zugrăvite cu o spoială de culori şcolăreşti, stil ce produce efect asupra celor pe care îi mişcă moda „suvenirurilor”. Are nasul drept, buzele roşii, părul ca pana corbului, ochii negri, pielea albă, bustul remarcabil de bine format, umblet frumos şi voce plăcută; de asemenea, „extremităţi delicate”. Memorialistul era predestinat popularităţii, dacă ar fi voit să-şi prezinte arta pe piaţa noastră literară.

Perry Wilkinson nu e atât de minuţios: o descrie, în *Amintirile* sale, ca pe o încântătoare brunetă care eclipsa pe toate blondele din preajma ei; şi „mai mult, frumoasa

făptură ştie să vorbească”. Se arată mirat, deoarece era tânără şi îşi făcuse de curând intrarea în societate. După aceea se ruşinează de surprinderea sa, dând explicaţia că „nu ştia că este irlandeză”, şi constată că „e fiica lui Dan Merion”.

Putem presupune că ar fi auzit dacă pronunţia ei avea vreun iz dialectal. Felul puţin cam prea conştiincios în care articula sunetul „r” este notat de lady Pennon: „Şi ultima, dar nu mai puţin binevenită, fermecătoarea doamnă Warwick, la douăzeci de minute după ora dineului, şi *r-r-realmente* temându-se că e în întârziere”. După o aluzie la influenţa calmantă a frumuseţii şi inteligenţei sale asupra supărării gazdei, blânda marchiză bătrână adaugă cum că nu era de mirare dacă întârziase „întrucât cu o clipă înainte de a pleca de acasă îşi părăsise definitiv bărbatul, astfel încât intra în salon absolut lipsită de orice acoperiş care să o adăpostească”. Asta n-a împiedicat-o să fie „uimitor de scânteietoare”. Observaţiile ei erau adesea „atât de neaşteptat de nostime încât râdeam cu lacrimi”. Ca urmare, lady Pennon a devenit una dintre apărătoarele dârze ale doamnei Warwick.

Alţii nu s-au lăsat aşa de uşor cuceriţi. Perry Wilkinson se arată şovăitor când e vorba de altceva decât de spiritul şi de frumuseţea ei. Henry Wilmers trece peste procesul de divorţ şi o acceptă aşa cum este. Vărul său, inteligentul şi cinicul Dorset Wilmers, a cărui metodă de a-şi exprima opiniile fără a le formula era celebră, repetă, cu două prilejuri, când numele ei apare în paginile sale, „frumoasă, vioaie, spirituală”; iar repetiţia accentuată, de o concizie voită, tocmai în timp ce un scandal răsunător legat de numele doamnei era în toi, implică un fapt ce trage greu în balanţă – rezerva unui baston de poliţist care, dintr-o lovitură, ar fi putut, în mod legal, să-i răstoarne reputaţia la pământ. Nu e nevoie să ne întrebăm cum judeca lucrurile. Dar Dorset Wilmers era un adversar politic al eminentului *„pair”* care aducea al

doilea nume în scandalul menţionat, iar politica, pe vremea aceea, înfierbânta opiniile oamenilor. Scurtele sale referiri la „afacerea Warwick-Dannisburgh” nu cuprind maliţiozităţi verbale. Ajungându-i la ureche termenii în care îşi redactase lordul Dannisburgh testamentul, îi notează fără niciun comentariu. Poate că ciudăţenia acestui act juridic, într-o anumită privinţă, îl va fi servit, dar nu avem niciun temei să-l considerăm răutăcios. Cu moartea duşmanului său îşi încheie aluziile cu privire la doamna Warwick. Îmbătrânea şi, din cauza gutei, cercurile în care se învârtea deveniseră mai înguste. Dacă ar fi ştiut că această apariţie „frumoasă, vioaie şi spirituală” e o femeie care are propriile ei vederi politice şi sociale, n-ar mai fi fost – ne închipuim noi – atât de rezervat în privinţa înţepăturilor. Anglia noastră îmbracă un aspect deprimant în *Amintirile* sale. Lovea aspru în dreapta şi în stânga, oriunde se ducea; avea din fire un ochi care lua şi luciu şi culoare. Formulările lui neîmpodobite şi severe, numai în substantive, excluzând epitetele, dau memoriilor sale înfăţişarea unui corp de fapte, atrăgător pentru muza istoriei care a învăţat să-i preţuiască pe acei giganţi vânjoşi şi zdraveni mărşăluind cu ghioaga pe umăr, neînsoţiţi de niciun fel de suită, şi să-i prefere acelor cavaleri înarmaţi până-n dinţi, cu scutierii lor pântecoşi, odinioară favoriţii ei şi golindu-i de conţinut paginile, destul de indigeste în ultimă analiză.

Prezentarea pe care i-o face duşmanului său, lordul Dannisburgh, e din aceeaşi categorie cu portretele de nobili pe care le vedem legănându-se deasupra bolţii de la intrarea vreunui han, grosolan de neasemănătoare în asemănarea lor. Posibilitatea ca lordul să fi făcut sau să fi spus cutare sau cutare lucru conturează şi ideea de improbabilitate: avea ceva din omul care ar fi fost în stare de acea acţiune sau de acel cuvânt, dar prea mult bun simţ pentru a îndeplini acţiunea sau a rosti cuvântul. Aşa am gândi, şi totuşi umbra îndoielii stăruie în jurul gândurilor noastre. Lordul Dannisburgh era un om cu tact

ministerial, cu o mare capacitate profesională şi cu o etică de păgân; un admirabil administrator, chiar dacă nu era un geniu în arta guvernării. Dar era indiferent faţă de opinia publică, neceremonios şi iubitor al râsului. Ştim că se pricepea să fie cavaler cu femeile, cu toate încurcăturile în care le vâra, şi asta nu se vede din jurnalul intim al lui Dorset.

Cronica lui e mai puţin răuvoitoare în privinţa doamnei Warwick decât însemnările lui Perry Wilkinson, un flecar, oferindu-ne imaginea veşnicei limbuţii, ca acele figuri de ceară ale reclamelor de stradă pentru extrageri de dinţi fără dureri. Nu are nici convingeri, nici suspiciuni; numeşte părţile interesate, pro şi contra; istoriseşte procesul cu discreţie, chiar cu exagerată discreţie; descrie scena de la tribunal, enumeră martorii, înregistrează verdictul: iată cum a decurs judecata, şi unii au gândit una, alţii alta; relatează ca pozitiv doar faptul că o miniatură a doamnei incriminate a fost strecurată juriului pe furiş, cu multă dibăcie, şi oricine ştie că juriile care judecă astfel de cazuri, de când cu înmărmurirea lor în faţa Frineei... Apoi ne povesteşte o anecdotă în legătură cu soţul, despre care se spune că n-ar fi fost băiat rău înainte de a se fi însurat cu Diana; şi numele zeiţei îi aminteşte că a doua persoană pusă sub acuzare e numită acum pretutindeni „bătrâiorul Endimion”; dar îndată după clopotele nupţiale acest soţ a devenit acru şi insuportabil; şi ori ea avea mania să-i arate în public că nu are dreptate, ori el pierdea orice ruşine făcând pe tiranul conjugal necioplit. Exemplele citate sunt de necrezut din partea unui gentleman. Perry Wilkinson ne dă două sau trei; unul din ele se sprijină pe mărturia unui prieten personal care a asistat la scena respectivă, la masa de whist din casa Warwick, unde frumoasa Diana îşi făcea auzit, în răstimpuri, râsul ei cristalin. De-abia împlinise douăzeci de ani, ar fi trebuit să danseze în loc să stea ţintuită la o masă. Diferenţa de cincisprezece ani între vârstele perechii conjugale explică prea puţin

purtarea soţului, oricât de serioasă ar fi o îndeletnicire cum e jocul de whist. Citim că, în cele din urmă, a izbucnit furios, îngânându-i cu sarcasm râsul şi curmându-i brusc veselia. Încălcase eticheta mesei pătrate doar în timpul cât se amestecau cărţile. Poate că tăcerea ei prea mormântală după aceea, ca şi cum s-ar fi străduit să reînvie palpitaţiile unei păsări rănite de moarte, în pieptul ei, a lăsat să se vadă prăpastia dintre cei doi soţi, căci momentul a fost fixat în timp ca profetic de îndată ce a fost trâmbiţat.

Dar o înşiruire de asemenea exemple, care nu pot servi altui scop decât unei apologii, constituie o apărare sărăcăcioasă a inocenţei. Cu cât ni se dau mai multe, cu atât mai obscure devin concluziile. În situaţiile delicate, guralivul nu poate fi decât nociv. Doamna Warwick a avut numeroşi apologeţi. Acei care au avut încredere în perfecta ei corectitudine au fost mai rari. Libertatea de exprimare şi de acţiune pe care şi-o îngăduia îi va fi pus greu la încercare, probabil, pe apărătorii ei, într-o ţară ca a noastră; căci la noi, rigoarea jocului vieţii – în stare să-şi arunce umbra până şi asupra zvăpăiatului public de la galerie – e de aşa natură încât, chiar dacă uneori dă impresia de destindere, îl poate satisface şi pe cel mai grav jucător de whist. Doamna Warwick nu dorea contrariul, chiar când revendica privilegiul unui moment de râs vesel, „respiraţia inimii ei” cum îl numea ea, şi cum e firesc să-l considere un temperament viu, în zorii tinereţii. Ea, mai mult ca oricare, cu noianul ei de percepţii rapide şi de mijloace imaginative, cu conciziunea observaţiilor şi cu ascuţitul ei simţ al umorului, avea nevoie de o asemenea libertate.

Aflăm de la Perry Wilkinson că uniunea acestui cuplu divergent era asemuită unei alte uniuni, aflându-se şi ea mereu în instanţă de judecată. Exista totuşi o deosebire; majoritatea analogiilor furnizează câte una; în cazul cuplului vedem o Anglie şi o Irlandă cu rolurile schimbate, până mai târziu, după ruptură, când englezul şi irlandeza

şi-au reluat o anumită asemănare cu cele două insule asociate.

Henry Wilmers, cum am mai spus, se ocupă exclusiv de spiritul şi de farmecul ei feminin. El tratează scandalul în aceeaşi manieră cum am face-o şi noi dacă n-ar trebui să-i istorisim viaţa. Dar aici nu e vorba de reportaj jurnalistic: scandalul va tulbura prea puţin aceste pagini. Am privit situaţia în faţă, şi atâta tot. E una din acele situaţii de luptă inerente condiţiei femeii, cea mai dură pe care o are ea de înfruntat. S-ar cere mai mult decât dreptate din partea bărbaţilor, ar fi nevoie de mărinimie, civilizaţia noastră nefiind încă dintre cele mai desăvârşite. Acel urlet de zăvozi când justiţia dă în vileag o femeie e instinctiv. Ea fuge, iar ei îşi fac auzit lătratul; e o fiinţă hăituită. Chiar dacă scapă nesfârtecată, va rămâne consemnat pentru posteritate că a fugit în mod public, iar câţiva copoi bătrâni vor persista s-o considere mai şireată decât virtuoasele care nu se pun niciodată într-o asemenea situaţie, ci torc din furcă în căminul lor. Reputaţia unei femei nu trebuie să lase nicio urmă de adulmecat! Cât adevăr! Dar ce adevărat este în acelaşi timp că femeile de ceară nu lasă niciodată o astfel de urmă; şi nici femeile fericite în căsnicie; nici cele de la sfintele mănăstiri şi nici cele norocoase în şiretlicurile lor. E semnul distinctiv al celor civilizaţi să vadă şi să audă, fără să mai adauge hămăitul lor la spectacol.

Nenumăraţi sunt cei care au meditat asupra felului cum un autor de jurnal intim poate zădărnici slujba noastră de înmormântare. Izbuteşte să distrugă nu numai piosul ritual săvârşit de preot, dar şi treaba groparului. Scormone mormintele şi transformă viermii liniştiţi, ocupaţi cu un singur biet trup paşnic, în şerpi înaripaţi care tulbură cerul şi pământul cu zborul lor mortal în zigzaguri, ca de rachetă militară, printre cei vii. Şi dacă aceştia din urmă sunt obişnuiţi să plângă din cale-afară de uşor ca să li se mai ia în consideraţie sentimentele delicate, nu se poate spune că Istoria cere să fie jupuiţi

de vii. Dar nişte simpli memorialişti, gutoşi sau flecari, îşi pot permite astfel, lăsându-ne moştenire un alai întreg de amintiri, să ne arunce în aer templele (căci chiar şi templele noastre au rezerve de pulbere), tezaurele, căminele noastre colcăind de dinamită; ba mai mult, să tulbure o veneraţie tradiţională, să disloce legătura intimă dintre bucla blondă de pe frunte şi un titlu nobiliar.

Lui Henry Wilmers nu i se poate aduce o asemenea imputare. Ba chiar nu i-am putea reproşa nimic, s-ar spune, dacă ar fi fost mai puţin copios, sau nu atât de servil, în a înregistra orice manifestare verbală a doamnei Warwick; căci deşi cuvintele de duh ale unei femei pot fi de o concizie elegantă şi absolut spontane, cum, uneori, era în mod sigur cazul cu această doamnă, alteori e predispusă la prolixitate când îşi deapănă firul meditaţiilor împodobindu-se în faţa oglinzii sau singură la gura sobei, iar câteodată spiritul ei e imitativ; admiratorii ei ar trebui să se ferească de a-l expune la lumina nimicitoare a tiparului; ea însăşi, citându-l pe un obscur traficant de maxime, spune despre aceste fraze lapidare că nu au decât *„valoarea unor ouă de cretă, ademenindu-i pe gânditori să le clocească”*, şi, am putea adăuga, ispitindu-i pe cei cu mintea goală să se silească a face acelaşi lucru; în plus, măgulind omenirea şi lăsând-o să creadă că e mai bogată în ouă de aur decât este în realitate. Henry Wilmers notează o mulţime de asemenea cuvinte. „Conversaţia a alunecat către ideea că suntem făpturi ale obişnuinţei, şi în ce măsură e bine acest lucru. Ea a intervenit: «Uite aşa ne vedem proptiţi pe două cârje – dragoste îmbătrânită şi indiferenţă care, îmbătrânind, devine dragoste.»” Urechi critice care n-au fost de faţă la conversaţie au surprins un ecou al maximelor şi aforismelor de dincolo de Canalul Mânecii cu toată vibraţia feminină din ironia „îmbătrânind, devine dragoste”. Citatul se numără mai curând printre mărturiile farmecului doamnei Warwick.

E mai originală când vorbeşte de războiul dintre sexe.

Iată o frază între multe altele, deşi nu reprezintă, de fapt, decât un iscusit înveliş literar pentru o acuzaţie comună: „Bărbaţii au ocolit, poate, promontoriul Seraiului, dar n-au trecut încă de Capul Turcului”.

E vorba într-adevăr de război, şi, din partea bărbaţilor, de război în legea otomană; experienţa ei de viaţă o constrângea să gândească astfel cu convingere. Principala ei experienţă personală provenea dintr-un mediu social care are încă pasiunea primitivă a vânătorii, păstrând un caracter de haită sub pojghiţa de rafinament.

Odată, pe când pleda în apărarea scumpei sale Irlande, a încheiat o discuţie despre agitaţia irlandeză adăugând cu destulă abilitate: „I-aţi învăţat că, e în firea englezului, ca şi a omului în general, să simtă interes faţă de câinele care l-a muşcat”.

Câinele simulează periodic turbarea ca să atragă atenţia; deducem atunci că Anglia, tremurând de mânie, îl pune la încercare dându-i o papară cu apă pentru a demonstra că nu suferă de nimic.

În legătură cu preotul irlandez[2] (deşi ea nu făcea parte din suita lui), pe când era socotit revoluţionar, Henry Wilmers îi notează următoarele cuvinte: „Acordaţi-vă strunele după el; el este nota fundamentală a armoniei. Este păstor, medic, infirmier, alinător de dureri, povestitor de anecdote şi creator de veselie pentru biata lui turmă; şi vă mai miraţi că toţi ai lui văd în el poarta de foc a intrării în ceruri? Câştigaţi încrederea preotului”.

În parte s-a înfăptuit acest lucru, târziu însă, după ce biata turmă şi-a găsit doftoriceala şi păstoria în altă parte: „cartoful şi alăuta”, asta cerea ea pentru compatrioţii ei ca să reziste şi să nu poată fi smulşi cu totul de pe peticul lor de pământ plin de mlaştini şi tufăriş, fără să-şi dea seama câtuşi de puţin de uriaşa amplificare a alăutei dincolo de Oceanul Atlantic şi de acuta disonanţă a celei mai recente dintre sprinţarele ei melodii de gigă.

Doamna Warwick nu putea să admită ca urmările

[2] E vorba de arhiepiscopul de Dublin (n.tr.).

„obositorului duel irlandez de veacuri între Onoare şi Foame să fie arbitrate de jurii care au grijă să-şi facă învârtelile lor”.

Era neapărat nevoie să fii frumoasă ca să fii suportată într-o vreme când englezii erau mai făţiş ca oricând partizanii forţei pentru menţinerea Regatului Unit. Trupele de inamici erau la comanda ei.

De obicei subiectele ei de conversaţie aveau o sferă mai largă de cuprindere, fiind acelea ale unei femei care îmbina informaţia directă cu lectura, observaţia cu meditaţia. Nu auzeai niciodată la ea exclamaţiile tânguitoare caracteristice femeilor când sunt în stare de război, şi care conţin o treime de substanţă speculativă la două treimi de sentimentalism – argument feminin pentru a obţine simpatie şi un cavaler la picioare; în asta consta, probabil, motivul (întrucât nu există niciun temei ca să presupunem vreo cauză afectivă) pentru care exercita o vădită dominaţie asupra unui englez atât de cinstit şi de sincer ca Henry Wilmers. I-a dezvăluit acestuia că citea repede, „pagini la rând, dintr-o sorbitură”, şi că gândea într-o străfulgerare – manieră tipică a făuritorilor de cugetări. De scris, mărturisea că scrie laborios. Dorinţa de a simplifica, a concentra, a suprasatura era un supliciu pentru neastâmpărul femeii care scria sub imperiul necesităţii de a câştiga bani. Cântecele izvorau ca din instinct; proza era sarcina dificilă. „A fi raţională în mod deliberat, spunea ea, e pentru mine mult mai greu decât să mă las în voia unui delir inefabil.” Când vorbea, însă, nu dădea această impresie, remarcă Wilmers. Nu ne surprinde că le apărea ca o cabotină celor cu spiritul searbăd. Dar fondul naturii ei de femeie era flacără nestinsă. În toată povestea vieţii ei nu vedem nimic histrionic. Capricioasă ori entuziastă în tinereţe, nu glumea niciodată cu sentimentele; şi dacă s-a amuzat cu unele formule de efect căutat, iar uneori a proferat banalităţi cu străluciri ieftine, fiindcă era adesea încurajată s-o facă, felul ei de a gândi era sincer,

totdeauna cuprinzător şi cinstit, general omenesc şi în acelaşi timp feminin.

Afirmaţia ei că „o femeie la stâlpul infamiei redă bărbaţilor lătratul fraternităţii lor iniţiale” nu este altceva decât strigătul unei suferinţe personale. În poala ei se află mere de aur. Despre viaţă spune: „Când nu sunt în stare s-o îndrăgesc cu fiecare fibră a trupului meu, flacăra lăuntrică se stinge”, şi vorbele ei pătrund ca picăturile de ploaie, până la rădăcină. Se exprimă generos despre lume, chiar dacă ideea se termină în vârf de săgeată: „Considerându-l din punctul de vedere al îngerilor, monstrul acesta hidos, ieşit numai pe jumătate din mâl, trebuie să ne apară drept unicul şi statornicul nostru erou”.

Am putea interpreta maliţios, dar să ne abţinem.

Iată ce spune despre romantism: „Tinerii care ocolesc acest tărâm evită titlul de nebun cu preţul pierderii unei coroane cereşti”. Despre poezie: „Cei care au suflet îşi întâlnesc semenii acolo”.

Ar vrea să ne eliberăm, însă, de sentimentalism. Sentimentalii, după expresia ei, „scârţâie din scripcă armonii pe coarda senzualităţii”, spre deliciul celor care rămân cu gura căscată mai mult la virtuozitatea execuţiei decât la muzică. Căci în momentul de faţă lumea noastră e aproape în întregime o lume a senzaţiei, aflată în durerile facerii spre a da naştere unei lumi mai cumpătate, mai curajoase, mai optimiste. Aşa mi se pare că trebuie să-i interpretăm reflecţiile. Afirmă că „viciile jumătăţii mai nobile a omenirii sunt, astăzi, feminine”. Trebuie să ne ferim de „concepţiile pe jumătate necoapte despre înţelepciune, de bunătatea isterică şi de caritatea nervoasă” – ca şi de acele stări elementare ale altruismului ce se pot caracteriza drept suferinţele şi crispările egoismului nostru când îşi leapădă prima piele. E aici o idee. Partea curioasă e că găsim idei în romanele pe care ea le-a scris din interese pecuniare. E limpede că doamna aceasta nu avea condei „cameleonic”, după

culoarea publicului; nu făcea parte din masa ostaşilor de rând, mărşăluind în sunet de tobe şi fluiere ca bravi interpreţi ai gusturilor populare şi ducându-se, sau fiind duşi de mult, la locul amuţirii şi al umbrelor de gheaţă.

Observaţiile introspective nu lipsesc: „A avea simţul eternului în viaţă e un zbor incomplet pentru spiritul nostru. A-l fi avut, iată ce înseamnă vitalitatea sufletului”.

Şi tot astfel: „Atenuarea gravităţii unui păcat reprezintă refugiul fiinţei hăituite, ispita ei finală. Bătălia noastră se dă întotdeauna între spirit şi trup. Spiritul trebuie să înfiereze carnea pentru ca să poată trăi”.

Sunteţi rugaţi să vă stăpâniţi neliniştea. De preferinţă era plină de tact şi proceda subtil, iar aprecierea ei despre oratorie că „e cu atât mai impresionantă cu cât cuprinde acel grăunte de temperament care o face mai puţin demnă de crezare” e destul de facilă.

În materie de politică e retorică şi şovăitoare; a scris pentru a stimula ambiţia unui tânăr politician: „Politica e îndeletnicirea principală a bărbaţilor, o şcoală pentru mediocri, o cocină pentru ambiţioşii nesătui, un amfiteatru pentru oratorul plicticos, o forţă titanică pentru cei însetaţi de acţiune, Olimpul pentru geniu”.

Ceea ce gândeşte o femeie despre femei e piatra de încercare a propriei sale naturi. Ea vedea limpede atitudinea lor în acel moment, dar avea convingerea că se află pe calea progresului, ceea ce bărbaţii nu erau dispuşi să creadă. Susţine că „în aprecierile lor despre femei, bărbaţii gândesc ca femeile, ei reprezintă glasul actualei dileme (sexuale)”. Ei îşi doresc „o femeie liniştită, care să se simtă bine în tovărăşia permanentă a acelor ei de păr şi de cusut”. Prin comprimare creează un vulcan şi pe urmă se miră că erupe. „Trăim singure şi nu ne dăm seama de acest lucru până când nu suntem vizitate”. Vizitatorul e, după cât se poate presupune, dragostea. Despre sentimentul singurătăţii, mai acut la femei, spune următoarele: „Provine din îngrădirea impusă intelectului lor, de care devin conştiente într-o stare de zbucium.

Dacă zidurile ce le-nconjoară ar fi năruite, ele ar înţelege că singurătatea e soarta comună tuturor oamenilor şi unica lor şansă de dezvoltare, ca spaţiul pentru arborii pădurilor". Cât despre ceea ce vor simţi femeile după doborârea zidurilor, recunoaşte că marea masă a celor sfioase, tremurând înfricoşate, vor tânji de dor după vechiul cuib-închisoare, potrivit inteligentului pronostic al bărbaţilor; dar zborul câtorva curajoase va alcătui o avangardă. Şi ne mai informează că începutul unei vieţi stimulatoare la femei trebuie să se producă în intelect, ca şi la bărbaţi (nicidecum un truism în momentul când scria acestea). De asemenea, că „bărbaţii nu se tem atât de mult că vor pierde inima femeii care gândeşte, cât atenţia ei, odinioară îndreptată exclusiv spre favorurile venite din partea bărbaţilor". Piaţa actuală, asta doresc bărbaţii să păstreze: o observaţie care mai are şi astăzi răsunet. Îndeobşte, în figura ei de luptătoare feminină există o întorsătură a frazei, ca o gropiţă în obraz, arătând că e conştientă de faptul că nu exprimă decât o porţiune caustică a adevărului. Umorul ei sclipitor, totdeauna prezent, o împiedica să se lase amăgită de patima cu care, după spusele ei, „ne biciuim spre a ajunge la acea exprimare persuasivă ce ne deosebeşte de animale".

Autorii de jurnale intime fac aluzie la spiritul ei mai mult în folosul celor care au cunoscut-o şi pot sorbi întreaga atmosferă a momentului dintr-un cuvânt. Nostimadele, comicăriile, vorbele de duh rămase de pomină, sunt ca mirosul de friptură, dispărut odată cu ingerarea bucăţii de carne. Ideea e singura aromă viabilă. Exprimarea umoristică rareori cuprinde o idee, sau poate că ea îi scapă cronicarului. A spune despre marea excentrică şi abandonată, lady A. ***, după ce a acceptat consolările lui Bachus, că numele ei e indicat, aşa cum se cuvine, prin steluţe, „întrucât ea este acum în fiecare noapte o Ariadnă pe bolta cerului graţie zeului ei", sună pentru noi ca un fel de circumlocuţie cu puţin spirit pe undeva şi cu haz pe nicăieri. Dar stând la masă ca să

gustăm friptura am fi gândit, poate, altfel. Perry Wilkinson nu e mai fericit inspirat când îi citează răspunsul la complimentul adresat de el în legătură cu elogiul unanim al criticilor pentru umorul şi patetismul ei: „— Veselul măscărici şi sărmanul Pantalone pe care publicul ni-i cere în fiecare roman”, spune ea, deplângând obligaţia scriitorului de a continua să-i aducă pe amândoi în avanscenă pentru aplauze până când li se înmoaie genunchii de bătrâneţe. Lady Pennon ne informează despre „cea mai amuzantă descriere a primelor impresii culese la Paris de o englezoaică frumuşică, dar cam naivă”, prilej de a pune într-un contrast ridicol maniera franceză şi cea engleză de a asalta pe cineva cu complimente – „fluieratul cu care prinzi pasărea vrăjită în mreje”, cum se exprimă în alt loc doamna Warwick; dar lady Pennon o cunoştea pe credula femeie de care era vorba, de aceea găsea amuzantă „minunata asemănare” a portretului cu realitatea.

Memorialiştii episoadelor pline de haz sunt datori să ne ofere un tablou realist al epocii, fără de care nu izbutim să-i gustăm savoarea. E nevoie de mirosul îmbietor al fripturii, ba chiar de o felie din ea, afară de cazul când respectiva glumă ar fi înzestrată cu forţa supranaturală de a cutreiera pământul ca o entitate nemuritoare în mijlocul unui grup mai puţin numeros decât zeii mitologici. „Dă mese bune”, explica un critic bătrân cu toată candoarea, când era întrebat cum se făcea că era în stare să-l laude pe un anumit poet. Într-o insulă bântuită de frig şi ceţuri, *coelum crebris imbribus ac nebulis foedum*[3], simţul comicului, ca şi alte simţuri, depind de stimularea sucurilor gastrice. Iar o asemenea reînviere a realităţii, de către oricare dintre noi, ar fi lipsită de tact, chiar dacă încercarea ar fi cu putinţă, fără ea, în prealabil, organismul nostru să fi fost fortificat cu ajutorul filosofiei. Atunci i-ar fi îngăduit memorialistului doar să relateze faptele, iar noi am putea să le copiem.

[3] Un cer sluţit de ploi dese şi neguri (lat.) (n.tr.).

Atunci, da! abia atunci, pe lângă asta, arta romancierului – care acum nu e nici copil fără pudoare, nici om în toată firea – îşi va fi împlinit vârsta majoratului. Putem fi atunci de o veridicitate istorică, putem da o transcriere onestă a realităţii. Trandafiriul ca şi cenuşiul murdar vor fi pierit deopotrivă. Filosofia e duşmana amândurora, iar absurda lor dispută până la nimicire, mereu reînnoită într-un joc de extreme, aşa cum se întâmplă întotdeauna acolo unde domneşte iluzia şi contrafacerea, nu ne va mai frustra de contemplarea formelor naturale ale trupului, nu va mai înăbuşi sufletul care se naşte din lupta noastră necontenită. Filosofia ne invită să constatăm că nu suntem nici atât de frumoşi ca rozul trandafirului, nici atât de respingători ca cenuşiul murdar; şi că înfăţişarea noastră nu alternează veşnic între aceste două aspecte sterile, ci e sănătoasă, suportabilă, rodnică, în sfârşit o desfătare. Numai să fim conştienţi că suntem pe cale să ajungem la filosofie şi pasul către ea va fi ca de uriaş – un veac într-o zi. Şi să ne închipuim cereasca reconfortare de a avea parte de bună-cuviinţă cinstită în locul celei prefăcute; carne adevărată; un suflet născut activ, uneori clătinându-se, totuşi în ascensiune. Vrednic de cinste va apărea atunci romanul; demn de tot respectul – un izvor de viaţă, un reazem vieţii, viu ca sângele nostru. Numai cât îl priveşti şi îţi devine drag – şi să nu-l încurajezi? – sau numai atunci când reprezintă darul unor mâini dispărute? Mai grav decât de alternativa cenuşiului murdar, trandafiriul ce reapare mereu poate fi compromis prin destăinuiri hidoase despre obscenităţi dezgustătoare; căci natura îşi croieşte drum cu orice chip, şi dacă încerci s-o înăbuşi, înecând-o, ea tot iese la suprafaţă, şi nu cu cea mai frumoasă parte deasupra. Citiţi-i cu atenţie pe realişti – care, de fapt, ne pedepsesc pentru că n-am îmbrăţişat încă filosofia. Aşa cum se dezvoltă în făptura vie atunci când e îngrijită în mod judicios, natura este mai presus de orice acuzaţie, aidoma unei flori, şi totuşi o floare care nu

trebuie luată ca un simplu ornament, ci împreună cu tulpina, ghimpii şi rădăcina ei, ca şi cu pământul gras al răzorului de trandafiri. În felul acesta s-a dezvoltat, afirmă romanul istoric; aşa înfloreşte acum, ar spune transcrierea modernă a realităţii, interpretând lăuntricul şi totodată înfăţişând aspectul exterior.

Şi cum poţi şti că ai ajuns pe tărâmul filosofiei? I-ai atins hotarele atunci când îi împărtăşeşti ura faţă de amabilitatea ipocrită şi ironizarea sentimentalismului. Te contopeşti cu ea atunci când – dar nu vă doresc să fiţi cu o mie de ani mai bătrâni! Ajungeţi la ea, dacă nu altfel, pe calea sentimentalismului: acea cărare foarte cotită care te aduce iarăşi şi iarăşi la punctul impulsului iniţial, unde ţi se răsuceşte arcul pentru o nouă rotire; punctul impulsului iniţial fiind acela al materiei brute şi nicidecum al spiritului. E cât se poate de adevărat că sentimentalismul izvorăşte din prima, maimuţărindu-l doar, şi încă stângaci, pe cel de-al doilea; floare gingaşă fiind, sau culme ascuţită de flacără a senzualităţii, oare ar putea face altfel? – şi însoţind materia străbate întinderi de pustiu, ici şi colo culcându-se în câte o oază, culegând cu o mână fructe, cu alta culori; închipuindu-şi că în faţă îl aşteaptă o taină, e îmboldit de poftă şi susţinut de simple satisfacţii ale plăcerilor. Oricât ar scoate armonii din scripcă, vrea să aibă cu orice preţ aceste satisfacţii. Iar dacă nicio plăcere nu e de aflat, ajungem de îndată la Peştera Disperării, sub ochiul sinistru al lui Glaucom, în mijlocul unor personaje înjunghiate cu pumnalul, cu beregata tăiată, sau spânzurate în ştreang, având pe piept placarde pe care stă scris: Dezamăgit, Necredincios, Agnostic, Miserrimus. Aceasta e calea sentimentală spre progres. Nu spiritualitatea o luminează, ci visurile evanescente, servindu-i drept slab opaiţ, adesea cu feştila strâmbă.

O mie de ani! Puteţi număra multe mii de ani pe calea asta până să fiţi una cu dumnezeiasca filosofie. În timp ce gândirea, dintr-un singur avânt, poate să ajungă la ea şi

s-o cuprindă, dându-vă savoarea adevărului, dreapta folosire a simţurilor, dulceaţa infinită a realităţii; căci asemenea lucruri se găsesc în cuprinsul filosofiei; iar ficţiunea, care înseamnă rezumatul vieţii reale, a celei interioare ca şi a celei exterioare, este – fie că se exprimă în proză, fie în versuri, târându-se greoi sau luându-şi avântul – slujitoarea de elecţie a filosofiei. În vederea atingerii unui astfel de scop să ne încordăm strădaniile, ştiind că orice formă de muncă, chiar şi aceasta, pe care o socotiţi cea mai uşuratică, trebuie să constituie un instrument al progresului. Dacă în vreuna din ramurile activităţii noastre suntem sub aşteptări în privinţa dezvoltării, există, ştiţi bine, un vechi monstru autohton şi democratic, care pândeşte să ne doboare; să doboare negreşit acea ramură, ba poate întregul copac; şi, pentru propăşirea vieţii, cădem. Aveţi conştiinţa acută a acestui monstru străvechi când vi se adresează pe un ton declamator în politică. Păziţi-vă de el în inima voastră; fiţi, mai ales, prevăzători să nu vă inspire dezgust hrana intelectuală. Cu ceva trebuie să vă hrăniţi. Substanţa care nu e hrănitoare pentru intelect nu aduce alt folos decât să alcătuiască trupuri care sunt azvârlite la mormanul de gunoi. Hrana intelectuală nu e o hrană săracă; sursa de alimentare a romanului este istoria vieţii lăuntrice, şi a o presupune anostă e cea mai profundă eroare; cât de profundă, veţi înţelege când vă voi spune că ea constituie mingea de joc a diavolilor în după-amiezile lor de sărbătoare din iad. Ei o lovesc cu piciorul din amuzament; sunt inteligenţe pervertite. Tot ce e comic, aventuros sau tragic în această istorie devine, prin ei, diabolic, ca să le întărâte ilaritatea potopitoare. Dar fie ea comică şi picantă, fie aventuroasă, ori tragică şi instructivă, istoria aceasta a vieţii interioare, în împletirea ei cu preocupările omului trebuie să ne dea parfumul epocii moderne, reînviind în acelaşi timp pe aceea a marelui nostru poet, între el şi noi căscându-se larga prăpastie a Timpului. E neîndoios că-i datorăm ceva timpului, ca să-i încurajăm

înaintarea; de asemenea ceva posterităţii şi ţării noastre. Zeci de scriitori vor veni să astupe acea gură larg deschisă a prăpastiei, numai dacă cititorii vor voi să se strângă în jurul stindardului filosofiei. Sunt sătui de marionetele de lemn pe care le fac să joace, ca la panoramă, în hohotele de râs ale celor uşuratici. Şi dacă nu zeci, măcar o mână de scriitori; există condeie curajoase; putem vorbi de ele la plural. Cutez să afirm că s-ar mulţumi cu un public cât de restrâns pentru început. Şi ca să-l reţină ar fi în stare să piară de inaniţie, nehrăniţi şi neaplaudaţi, ba chiar răspunzători în faţa justiţiei, poate, pentru vreun atac asupra ultimei perechi de urechi sau de călcâie ce le-a mai rămas. Dar totul este exemplul; trebuie să ne aşteptăm la jertfe. Exemplul, nădăjduim, ar putea modela gustul. Un mare scriitor modern, cu ochiul şi mintea limpede, acum în repaosul de veci, un scriitor care, în epoca lui de activitate, ar fi avut darul să ne înfăţişeze femei iubind meditaţia şi bărbaţi cugetători, gemea, manevrându-şi marionetele, că nu îndrăzneşte să le însufleţească, deşi erau fiinţe de carne, cu scânteia gândirii adevărate. Ar fi putut s-o facă şi nu mai e printre noi. Dacă ar fi avut curajul, ar fi izbutit (căci era un Titan) să înalţe arta romanului pe acelaşi piedestal de demnitate cu istoria, depăşind însă, din punct de vedere al interesului stârnit, nararea faptelor publice, în aceeaşi măsură în care inima şi gândirea omului, în contopirea lor, sunt mai pasionante decât liniile simple ale acţiunii până la deznodământ. Veşnica pantomimă, la care face aluzie doamna Warwick în exclamaţia adresată lui Perry Wilkinson, e luată în derâdere, şi pe drept cuvânt, de către predecesorii noştri mai serioşi. Ei numesc o asemenea artă a romanului „nutreţ pentru imbecili”, o metodă sigură de a imbeciliza întreaga populaţie care a prins gust pentru lectură; şi care descoperă curând că poate şi ea să scrie, cel puţin genul acesta de vorbe deşarte. Se poate risca profeţia că, dacă nu ne grăbim să îmbrăţişăm filosofia în roman, acest gen literar e sortit să

se stingă, înăbuşit de strălucita mulţime a profesioniştilor săi. Curând-curând vor face să dispară şi ultimele pâlpâiri ale flăcării. De aceea, în loc să vă răsculaţi împotriva timidelor intruziuni ale filosofiei, solicitaţi-i prezenţa, vă rog. Istoria, fără ea, e o simplă hartă schiţată a evenimentelor, iar romanul, un tablou de personaje zugrăvite fără cea mai vagă cunoaştere a anatomiei lor. În schimb, cu ajutorul filosofiei, fiecare din ele înfloreşte, dobândind o armonioasă formă umană. A ni se cere o înfăţişare veridică a realităţii îndepărtându-se filosofia, e ca şi cum am pretinde unui dovleac să facă paşi de balet. Aşa cum e nevoie de picioare ca să dansezi, filosofia e absolut necesară pentru a face credibilă şi acceptabilă natura noastră omenească. Romanul vă imploră să respiraţi mai adânc pentru ca odată cu el, să absorbiţi şi pe această cerească tovarăşă care îl fereşte de primejdii, şi care este inspiraţia şi însăşi esenţa lui. Trebuie să vă educaţi concepţia despre imaginea feminină, pe care aţi înălţat-o ca pe-o icoană ca să vă plecaţi genunchii civilizaţi în faţa ei, în sensul că e necesar să-şi tempereze capriciile rafinate şi să evite grosolănia unei delicateţi excesive. Sau, ca să vorbim în limbaj filosofic, trebuie să vă întoarceţi împotriva propriului eu, să-l urmăriţi cu hotărâre şi să-l prindeţi pe acest scormonitor, să-l curăţaţi şi să-l purificaţi; în cursul cărui proces veţi ajunge la concepţia despre adevărata femeie eroică, demnă de adorarea voastră; şi dacă vă veţi dovedi un spirit de oarecare elevaţie, s-ar putea să atingeţi un ideal de tip feminin eroic căruia întreaga omenire să-i aducă omagiu – o imagine întrezărită până acum numai în poezie, în cele mai înalte sfere ale vieţii spirituale umane.

Atât de bine ne cunoaştem, încât toţi, până la ultimul dintre noi „luăm hotărârea să descoperim o fiinţă mai pură”, spune eroina paginilor mele. Filosofia, în cadrul romanului, ne atrage atenţia, printre altele, asupra primejdiilor unei legături prea intime şi măgulitoare cu această „fiinţă mai pură” – personaj mai mult decât inutil

pentru noi după ce idealul pe care îl întruchipează îl va fi înălţat pe om de la cremenea şi săgeata cavernelor până la lumina relaţiilor reciproce. Căci atunci când această fiinţă fictivă şi-a îndeplinit rolul de a ajuta omenirii să se civilizeze, ea devine cea mai primejdioasă dintre iluzii, făcându-l pe individ mai întâi să dispreţuiască masa, apoi să se alăture masei spre a-l strivi pe individ. Şi acum să dăm curs povestirii, căci spuma s-a revărsat din sticlă.

Capitolul II

Un bal irlandez

ÎN SALOANELE CONSILIULUI MUnicipal din capitala insulei surori se dădea un bal public pentru a sărbători întoarcerea în Irlanda a unui erou britanic de sânge irlandez, după o campanie victorioasă în India; o crâncenă bătălie strălucit încheiată; şi s-ar fi putut spune, fără exagerare, că întreaga Irlandă dansa ca să-l întâmpine. Dar pe când în incinta clădirii se adunase floarea dansatorilor şi, fără discuţie, elita comesenilor, afară, cina se lua în felul lui Lazăr, mai ales printr-o neobişnuită încordare a organelor de auz şi de văz, ceea ce comunica dorinţa de mai mult, situaţie care, după declaraţiile doctorilor, provoacă o digestie bună. Unul zărea figura eroului la o fereastră şi se simţea sătul; altul, doar auzind, rumega îndelung cele istorisite; unii spuneau că l-au văzut urcând treptele: şi nu încăpea îndoială că la un anumit ceas din noapte, puţin interesa când anume, sau dacă atunci avea să se scuture vreun nor de ploaie, el urma să coboare aceleaşi trepte, primit cu noi urale de conaţionalii săi, ca să-i fie somnul uşor. Căci Irlanda este aceea care îi dă Angliei şi soldaţi şi generali. Mai departe, peste câmpii şi mlaştini, paharele cu whisky îşi îndeplineau vechiul şi minunatul lor rol de a-i umezi pe cei uscaţi şi de a-i usca pe cei uzi, cu închinarea: „Binecuvântat fie lordul Larrian, fala ţării noastre!”, după care urma un uşor oftat, frânturi de povestiri şi râset zgomotos, băutură, un oftat din rărunchi, domolindu-se în nesfârşitele taclale despre isprăvile viteazului lord Larrian

şi despre regimentul irlandez pe care îl prefera – nu-i plăcea să treacă la atac fără sprijinul „băieţilor” săi. Ferit-a Sfântul! Nu pornea niciodată la bătălie dacă nu-i avea alături; pentru că atunci când lovea, lovea tare – aşa spunea el. Avea o rană la şoldul drept şi-i lipseau două degete de la mâna stângă; a sângerat pentru Anglia ca să arate ce pot irlandezii atunci când sunt bine trataţi.

Chipeşul bătrân războinic care stătea în picioare la capătul din fund al lungii săli, înalt şi drept ca bradul, cu păr cărunt, marţial la înfăţişare şi cu pieptul plin de decoraţii, era vrednic de a fi ţinta entuziasmului general. Ochii săi mari şi cenuşii se aprindeau din când în când în timp ce-şi plimba privirea peste perechile care se perindau, aruncând câte o întrebare aghiotantului său, căpitanul sir Lukin Dunstane, un arătos model de ofiţer de cavalerie, deşi cam uriaş de statură, la fel de fericit ca şi superiorul său să treacă în revistă însufleţitele trupe de doamne. Le numea pe toate cele care-i erau cunoscute. A trece în revistă femei splendid împodobite în vederea inspecţiei, toate surâzând fermecător şi fiecare în felul ei, e o destindere după monotonia regimentelor de ostaşi. Irlanda îşi dăduse toată silinţa să-i ofere eroului ei naţional o variaţie agreabilă; iar el, la rândul său, îşi exprima satisfacţia patriotică ori de câte ori auzea că figurile pe care le admira mai mult erau din insula sa natală. Privirea îi căzu asupra uneia care se apropia de el în vârtejul dansului, la braţul unui tânăr ofiţer, pierzându-se apoi în mulţimea dansatorilor, şi o urmări cu ochii un lung răstimp până ce puse obişnuita întrebare. Abia când o văzu revenind în rotirile valsului se interesă:

— Cine este?

Sir Lukin nu ştia.

— E o figură nouă; a înclinat din cap salutând-o pe soţia mea; am s-o întreb.

Printr-o manevră abilă, izbuti să ajungă din câţiva paşi la locul unde se odihnea soţia sa. Informaţia pe care o culese în folosul şefului său fu că încântătoarea făptură

răspundea la numele de domnişoara Merion; era irlandeză; vârsta între optsprezece şi nouăsprezece ani; prietenă bună cu soţia sa şi s-ar fi cuvenit să şi-o amintească, dar era o copilă când o văzuse ultima oară.

— Dan Merion, îmi amintesc, a murit cam în ziua când m-am îmbarcat eu spre India, spuse generalul. Poate că e fiica lui.

Strălucitoarea stea a seratei ocoli sala până la el în întreţeserea paşilor de vals, întorcând ochii ei negri către lady Dunstane, şi mistuindu-se din nou printre perechile înlănţuite.

Lordul Larrian îşi croi drum – ciocnit cu graţie de o pereche care îşi ceru mii de scuze – până la lady Dunstane; aşezându-se pe locul eliberat alături de ea, îşi exprimă speranţa că nu se obosise prea mult.

— Mărturiseşte, replică ea, că mori de curiozitate să afli mai mult decât ţi-a putut spune Lukin. Vreau să aud că o admiri; îmi face plăcere; şi ai să auzi ceva care are să-ţi placă tot atât de mult, îţi promit, generale.

— Da, o admir. Cine n-ar admira-o? spuse el cu francheţe.

— A traversat Canalul în mod special ca să danseze aici, în seara asta, la balul dat în onoarea dumitale.

— Acolo unde apare ea, personajul principal trece pe planul al doilea şi acceptă smerit pierderea întâietăţii.

— Asta e vocea unui suflet nobil.

— Are puterea să prefacă totul din sala asta în pulberea din jurul unui giuvaer strălucitor.

— Are puterea să prefacă un ostaş în poet. Ei bine, ca să-ţi dai seama câtă plăcere îmi face, e prietena mea cea mai dragă, deşi e mai tânără decât mine, după cum se şi vede; e singura mea prietenă. Am avut grijă de ea când era mică: tatăl meu şi domnul Dan Merion erau prieteni intimi. Ne-a despărţit căsătoria mea şi voiajul în India. Încă n-am avut timp să schimbăm măcar o vorbă: a fost acaparată, bineînţeles, din clipa când a intrat în sală. Ştiam că are să devină o fată atrăgătoare, dar nu

bănuiam cât de adorabilă. Ai dreptate, le eclipsează pe toate celelalte. Avea o vioiciune de spiriduş şi, judecând după scrisorile ei, calitatea asta n-a pălit cu timpul. E un premiu pentru care se poate concura, generale.

Lordul Larrian încuviinţă toate cele auzite, încheind cu simularea unei clătinări de regret, a capului. „Cel mai sărac dintre subalternii mei” suspină el, în maniera teatrală, dar cordial melancolică, a bătrânului încă verde, care contemplă deliciile insulei Cythera.

Cel mai sărac dintre subalternii săi era mai bogat decât el în ceea ce priveşte mijloacele de a concura pentru un asemenea premiu.

— Care e numele ei afară de Merion?

— Diana Antonia Merion. Tony pentru mine, Diana pentru ceilalţi.

— Locuieşte dincolo de Canal?

— În Anglia, sau în altă parte; oriunde e poftită. Nădăjduiesc că va sta mai mult la mine.

— Şi e irlandeză veritabilă?

— O, da! irlandeză.

— Ah! Şi generalul se simţi irlandez din creştet până în tălpi în seara aceea.

Până să mai poată rosti o vorbă, frumosul obiect al dialogului veni înspre el ca săgeata, parcurgând distanţa în scurte avânturi, cu braţele întinse şi cu un zâmbet afectuos luminându-i întregul chip; iar strigătul ei fu o dovadă a sângelui irlandez: „Emmy! Emmy! scumpa mea!”

— Tony dragă, nici n-aş fi venit dacă nu speram să te văd aici.

Lordul Larrian se ridică în picioare şi primi un fugar răspuns de mulţumire pentru politeţea sa din partea aceleia care îi uzurpase locul.

— Emmy! am putea să ne sărutăm şi să ne îmbrăţişăm; doar suntem în Irlanda. Ard de nerăbdare! Dar, sper că nu mai eşti bolnavă, scumpa mea. Spune-mi că nu! Febra aceea indiană trebuie să fi trecut. Eşti încă puţin cam

palidă; arăţi obosită.

— Un singur dans m-a extenuat. De ce-ai venit aşa de târziu?

— Ca să le dau celorlalte o şansă? Ca să produc o impresie mai puternică lăsându-mă aşteptată? Nici una, nici alta. Ţi-am scris că stau la familia Pettigrew. Am prins diligenţa, am prins vaporul, am sosit la bal numai cu două ore de întârziere; aşa încât am făcut minuni. Biata doamnă Pettigrew se necăjeşte pe undeva să-şi termine toaleta. Mă aflam în aglomeraţie căutând-o peste tot pe Emmy a mea, când primarul m-a informat că e de datoria fiecărei irlandeze să-şi tocească picioarele dansând, dacă vrea să arate cine este. Şi într-o clipită un bărbat m-a şi prins de talie, în timp ce eu muream de dor să te găsesc.

— Cine era bărbatul?

— Nici dacă m-ai pune pe rug n-aş şti să-ţi răspund!

— Trebuie să-i faci o reverenţă ceremonioasă lordului Larrian.

— Întâi să stăm puţin de vorbă!

Rugămintea nu-i fu luată în seamă. Era vădit că eroul serii zăbovea ascultând, în aşteptare. El şi frumoasa fură prezentaţi unul altuia şi stătură de vorbă în timp ce se dansa un cadril. Sir Lukin îi prezentă soţiei sale un fost coleg de şcoală de la Harrow, domnul Thomas Redworth.

— Prezicătorul vremii, meteorologul nostru, adăugă el, ca să le dea un subiect de conversaţie; îţi aminteşti că în India ţi-am atras atenţia asupra semnatarului unui articol pe această temă. În general, te puteai bizui pe pronosticurile lui în zilele când se juca cricket.

Lady Dunstane păru, cu amabilitate, că-şi aminteşte şi îndreptă conversaţia în jurul acestui subiect, fiind întreruptă din când în când de câte un brusc: „Cum aţi spus?” sau: „Scuzaţi-mă, n-am auzit”, căci era limpede că privirea interlocutorului şi una din urechi, dacă nu amândouă, erau absorbite de tânăra doamnă care stătea de vorbă cu lordul Larrian. Frumuseţea e rară; din fericire e rară, sau altfel, judecând după impresia pe care o

produce bărbaţilor, şi chiar celor mai bravi dintre ei, lumea noastră ar fi, implicit, o planetă mai plină de sminteală decât vedem că este, în detrimentul ocupaţiilor serioase, al politeţii, al drepturilor de proprietate şi al multor altora. Observă că e pe cale să devină şi el o victimă, una din sutele pe care le prevedea şi, cu multă îngăduinţă, continuă să vorbească: „Vremea şi femeia se cam aseamănă, spun unii. E adevărat oare că acel ce ştie s-o ghicească pe prima ştie s-o descifreze şi pe a doua?”

Tocmai atunci lordul Larrian izbucni într-un hohot de râs zdravăn, exclamând: „Excelent!”

Redworth îşi încruntă sprâncenele groase. „Vă rog, cum aţi spus? Ah, femeile! Vremea şi femeile? Nu; gradul de variabilitate mai mare la femei le face total diferite”.

— Poţi să-mi spui de ce râdea generalul?

Nevinovatul englez căzu în laţ la iuţeală. „A spus – dar cine e ea, îmi daţi voie să vă întreb?”

Lady Dunstane îi menţionă numele.

Fiica vestitului Dan Merion? Tânăra merita să fie cercetată atent măcar de hatârul tatălui ei. Dar când îi reaminti de cuvintele ei ilariante, Redworth se încurcă; recunoscu că-i scăpase sensul glumei şi îşi declară, cu candoare, incapacitatea de a înţelege poanta. „A spus că, pe timp de furtună, canalul St. George ar trebui să se numească St. Patrick – sau aşa ceva – n-am prins totul. Melodia asta de cadril, Pastourella, sau altceva...”

— A explorat canalul noaptea trecută, continuă lady Dunstane, şi amândoi, în timp ce se găseau în aparentă conversaţie, prinseră frânturi de la perechea vecină, în timpul unei pauze a dansului.

Scânteietoarea Diana îi spunea lordului Larrian: „Refuzaţi, într-adevăr, s-o faceţi mândră măcar pe una dintre noi, femeile, acordându-i un dans în seara asta?”

Generalul răspunse: „Pe două picioroange aş face-o, poate; pe un singur picior de lemn nu pot”. Îşi atinse piciorul infirm.

— Dar cu siguranţă, zise ea, că primeşte un impuls de

la partenerul sănătos, în mişcare; e suficient dacă unul singur ţine pasul.

El făcu un semn de tristă negaţie. „Scumpă şi tânără doamnă, spui lucruri întunecate unor fire de păr argintiu!”

Ea ripostă: „Dacă am fi în Anglia şi m-aţi stigmatiza că spun lucruri întunecate, n-aş mai rosti un cuvânt care să nu fie socotit obscur”.

— Fiindcă străluceşti prea viu pentru ei.

— Cred mai degrabă că e amintirea dintelui care a muşcat odată dintr-o piatră când se aştepta la zahăr.

Generalul râse din nou; arăta mulţumit şi înveselit. „Da, aşa sunt ei, aşa sunt!” şi îşi repetă cuvintele fetei în gând, micşorându-le importanţa odată cu gravarea lor în memorie, dar admirând cu atâta entuziasm pe frumoasa interlocutoare, încât îi socoti gluma ca un prinos adus patriei strămoşeşti, şi i-o şi spuse. Spiritul irlandez predomina până la efervescenţă.

Lady Dunstane, nu mai puţin încântată, ridică ochii către Redworth, ale cărui sprâncene erau încruntate a nedumerire deasupra unei priviri intense, pierdute. Şi el îşi întipărea cuvintele ei în memorie, spre a vedea ulterior dacă mai cuprindeau o rămăşiţă de înţeles. Formidabil de precoce, gândi despre ea. Lady Dunstane, din adâncă simpatie pentru prietena ei, îi citi gândul nefavorabil de pe faţă. Dar în timp ce îi desluşea gândul corect, deducţia pe care o făcea cu privire la sentimentul corespunzător era total greşită.

Muzica reîncepu, spre tulburarea auzului celor ce trăgeau cu urechea.

Fură martorii unui spectacol ciudat: un gentleman, în mod vădit un englez, se apropie cu intenţia clară de a-i reaminti frumoasei regine a balului dansul făgăduit şi revendicând-o, cum s-ar spune, din gura leului. Făcu un pas, se retrase, iar făcu un pas şi iar se retrase; dornic să-şi ia premiul, dar nu prea întreprinzător; copleşit de veneraţie faţă de ilustrul general cu care discuta fata – după toate aparenţele fără a observa câtuşi de puţin

prezenţa pretendentului; când deodată se auzi un glas: „O, dacă ştiam că vreţi să dansaţi menuet în faţa doamnei, nici nu m-aş fi gândit să vă disput acest drept, domnule”. Căci se părea că existau doi pretendenţi pe teren, un irlandez şi un englez; primul având un simţ mai viu al situaţiei, se ţinea deoparte pândindu-i privirea; celălalt se îndrepta ca să-şi lovească direct prada şi îşi continua paşii de menuet, clipind acum des din ochi, îmbujorat la faţă, furios, conştient de situaţia penibilă şi de încurcătura din care nu mai izbutea să iasă. La ironia rivalului său începu să clipească din ce în ce mai des. Generalul îl observa, dar ca pe un obiect depărtat şi mărunt, o muscă sau un ţânţar. Chipul scânteietoarei Diana era cu desăvârşire consacrat celui pe care îl distra.

Pe buzele ladyei Dunstane flutură umbra unui zâmbet cuviincios în timp ce spunea: „Ce ciudat că ostaşii noştri arată într-o lumină atât de puţin favorabilă într-o sală de bal! I-am văzut la primejdie, şi atunci se disting faţă de oricare alţii, încât te simţi mândru de ei. Ar trebui să se găsească totdeauna în încleştare cu stihiile sau pe câmpul de bătălie”. Aruncă o privire spre dansatorul de menuet, care devenise o siluetă împietrită, tremurând încă de emoţie, înclinată înainte, întrebătoare.

Redworth nu-şi dădu asentimentul faţă de proclamarea unui dezavantaj englez. Suflul de ostilitate celtică din atmosferă îi puse tot zelul în acţiune. „Oriunde e pusă la încercare *bărbăţia*”, rosti el.

— Doamnă! şi gentlemanul irlandez se înclină în faţa ladyei Dunstane. „Am avut onoarea... Sullivan Smith... la castel...”

Ea îi răspunse la salut, iar Sullivan Smith începu să-i povestească, pe jumătate în cuvinte, pe jumătate în foarte desluşite puncte de suspensie, despre politicoasa controversă dintre gentlemanul englez şi el însuşi cu privire la dreptul de a o invita pe cea mai frumoasă parteneră la acel anumit dans ce avea să urmeze, şi cum se repeziseră amândoi simultan, de la instanţa inferioară,

adică de la carnetele lor de bal, la cea superioară, anume doamna în chestiune; iar Sullivan Smith îşi întemeia dreptul de întâietate în parte pe originea irlandeză a doamnei şi în parte pe faptul că-l cunoscuse pe distinsul defunct, tatăl ei – una din stelele cu veşnic nimb ale nestinsei sale patrii.

Lady Dunstane simpatiza cu el, pentru că nu-şi impunea pretenţiile în timp ce tânăra doamnă era ocupată, ca şi pentru faptul că-i găsea plină de umor logica sa fantezistă.

— Se va dansa destul după supeu, îl linişti ea.

— Dacă aş reuşi să obţin un singur dans cu ea, m-aş întoarce acasă fără cină şi sătul ca după un ospăţ, zise el. Şi asta e mult spus în mijlocul hoardelor de ostaşi flămânzi; care stau ca pe ghimpi aşteptând semnalul pentru bufet. Observaţi, doamnă, pe acest gentleman, ca să-i spunem aşa, priviţi cum îşi exersează fără încetare *gama da capo*. A, dar e ca oaia în blana lupului; are privirea ovină şi colţi de lup, e patetic şi totodată prădalnic! A, dar cine ar fi crezut! – a îndrăznit… Mai curând mi-ar fi trecut prin minte să comit un sacrilegiu într-o catedrală!

Într-adevăr, personajul, ca să-l cităm pe indignatul său rival, „lua cu asalt fortăreaţa” şi-i arăta Dianei Merion „numele ei scris pe bucata lui murdară de hârtie”; un spectacol revoltător când singurul lucru la care se putea face apel, şi unicul arbitru, era memoria doamnei. „Ca şi cum fiecare dintre noi n-am fi putut scrie la fel, ca şi cum n-am făcut-o!” Sullivan Smith gemu de dezgust. Ura proasta creştere, mai ales în cazurile în care erau la mijloc doamne; iar lipsa de maniere a unui saxon îi aprindea înverşunarea împotriva naţiei; pe unii membri izolaţi se fălea însă că-i iartă şi-i îmbrăţişează, ba chiar îi preţuieşte. Astfel, individul defăima naţia în ochii săi şi tot individul scuza întreaga naţie. Dar aversiunea sa împotriva proastei educaţii era puternică şi s-ar fi extins şi asupra unui compatriot. Propriile sale maniere aparţineau

veacului precedent, fiind prin urmare venerabile.

Diana se întoarse de la urmăritorul ei, cu o ridicare comic-jalnică a sprâncenelor, către buna-i prietenă. Lady Dunstane îi făcu semn cu evantaiul şi Diana veni, cu capul plecat.

— E adevărat că i-ai promis?

— Nu cred. Şi aş dori mult să mai stau de vorbă cu generalul. E încântător şi atât de modest – visul meu despre un adevărat militar! – şi-mi povesteşte despre ultima lui mare bătălie, frântură cu frântură, după cum îl ademenesc eu întrebându-l.

— Amână-l pe acest personaj pentru un dans în patru spre sfârşitul listei şi ia-l pe Redworth – domnişoara Diana Merion, domnul Redworth; el te va aduce înapoi la general, care nu trebuie să te acapareze cu totul, sau îşi va pierde popularitatea.

Diana încheie pe loc un tratat cu stăruitorul apărător al propriilor sale drepturi, căruia, de îndată ce se depărtă de ea, Sullivan Smith i se adresă:

— Vai, domnule, aplicăm legea aşa, cu stricteţe, când e vorba de o doamnă! Eşti omul expulzării cu forţa, presupun, şi al procedurilor antiumane. Tocmai litera aceasta a legii stă între dumneata şi mine, între ai mei şi ai dumitale. Dar ai fost concediat, felicitările mele!

— Era un angajament precis, spuse inamicul.

Sullivan Smith îl ironiză.

— Straşnică parteneră ţi-ai mai pregătit pentru clipa când va fi silită să-şi păstreze angajamentele precise faţă de dumneata!

O imploră pe lady Dunstane să-l consoleze cu un tur de dans. Ea invocă osteneala. Propuse atunci să se aşeze lângă ea ca s-o distreze. Ea zâmbi, dar îl avertiză că era englezoaică până în măduva oaselor. Ceea ce îl făcu să exclame: „Irlandezi şi englezoaice! deşi e ca şi cum ai pune căruţa înaintea calului – bănuţii de aramă acolo unde ar trebui să fie monezile de aur. Deci iată-l pe domnul care a luat stridia, ca avocatul din fabulă. Englez?

Dar, cum scrie la carte, cel de pe urmă va fi cel dintâi. Iar englezoaicele împreună cu irlandezii alcătuiesc cele mai potrivite perechi de pe glob”.

— De! trebuie să te resemnezi să vezi o irlandeză care se lasă condusă de un englez, zise lady Dunstane, informând-o în acelaşi timp pe ascultătoarea Diana – care tocmai îi acorda mâna domnului Redworth pentru a face plăcere prietenei sale – că era un coleg de şcoală de-al soţului ei.

— Privilegiile vin prin rotaţie, altfel nu se poate, decât în împrejurări cu totul excepţionale, iar el se găsea înaintea mea, cu dumneata, şi ia ceea ce mi se cuvenea mie, de aceea mi-ar veni greu dacă n-aş fi pe deplin despăgubit. Sullivan Smith se înclină. „I-aţi ajutat să spargă gheaţa primelor clipe de conversaţie; erau absolut străini unul de altul; el nu pare a fi băiat rău pentru un însoţitor temporar, cu toate că nu e perfect stăpân pe picioarele sale. Dar vom ierta acest lucru oricărui bărbat care conduce o atât de fragedă tinereţe cu ochi strălucitori – ca stelele unei nopţi de iarnă când se lasă gerul peste Columkill, sau unde voiţi, numai să fie în Irlanda, ca să fim siguri de asemănarea cu ea”.

— Mama ei era pe jumătate englezoaică.

— Nici vorbă că era! Ce spuneam eu despre căsătoriile mixte? Dan Merion a făcut-o irlandeză pe de-a-ntregul. Are şi o picătură de sânge spaniol, de la el a moştenit, dealtfel, coloritul. Dar vorbeaţi de căsătoriile mixte sau eu vorbeam. O! un bărbat ştie să rămână ferm pe poziţie cu o neisprăvită de nevastă englezoaică: nu-l poate pune cu botul pe labe. Femeia n-are forţa de rezistenţă ca să ţină piept unui bărbat. E fluşturatică, e frivolă; o guralivă şi o moară stricată – n-am auzit eu ce se spune în Anglia despre fetele irlandeze? Când se mărită, s-a dus cu vioiciunea ei. Trebuie să-şi aleagă în patrie partenerul cu care să trăiască în armonie desăvârşită.

Lady Dunstane îşi exprimă părerea că perechea ei dansa de minune.

— Ar fi un spectacol dureros dacă tânărul n-ar şti nici măcar să danseze, după ce mi-a luat rândul la dans! suspină Sullivan Smith. Am auzit vorbindu-se de ea în Anglia. O numesc Perla Neagră şi Crinul Irlandez – pentru că e brunetă. Îşi storc bietul creier ca să râdă de noi.

— Iar eu stau şi te-ascult, zise lady Dunstane.

— Ah! dacă întreaga Anglie, sau măcar jumătate, un sfert, o părticică din ţară ar fi ca dumneata, doamna mea, aş fi un supus credincios până în vârful degetelor. Şi acum spuneţi-mi, e cumva logodită? Când pot sta de vorbă cu ea?

— Are abia nouăsprezece ani, nici atât, şi i s-ar cuveni, cred, să aibă vreo cinci ani buni de libertate.

— Cinci ani buni de sclavie i-aş sluji numai s-o cuceresc!

O privire pe sub pleoape o asigură pe lady Dunstane că Sullivan Smith n-ar avea prea mari şanse nici după o viaţă întreagă de robie, aşa cum o cunoştea ea pe Diana, în ciuda verbozităţii sale, a tactului, a trăsăturilor inteligente şi a umerilor laţi.

Brusc, el se ridică în picioare. Diana venea la braţul domnului Redworth.

— Nicio băutură răcoritoare, spunea ea; apoi, „aici e împrospătarea mea”, luând locul oferit de Sullivan Smith, care exclamă:

— Trebuie să mă duc să aflu numele acelui domn!... Avea nevoie de un adversar.

— Ştii că eşti liberă să cochetezi cu generalul oricând vrei, Tony, îi spuse prietena ei.

— Da, cu generalul.

— E un bătrân impresionant.

— Majestuos. Şi nu mai spune „bătrân”. Cu uniforma, cu statura şi cu părul lui cărunt, parcă e o zi splendidă de octombrie, exact înainte de căderea frunzelor veştede.

Diana fredonă o frântură din melodia lui Planxty Kelly, cântecul preferat al copilăriei ei, cum bine îşi amintea lady Dunstane, şi amândouă zâmbiră la amintirea

scenelor şi vremurilor pe care le evoca acest cântec.

— Mai scrii versuri, Tony?

— Aş putea scrie despre el. La un moment dat, în timpul bătăliei, a crezut că avea să fie învins. Trupele inamice erau superioare în ceea ce priveşte artileria, şi atunci a lansat, ca fulgerul, o şarjă de cavalerie asupra lor, traversând călare câmpul de bătaie ca să dea personal ordin celor două regimente, ciuruite de gloanţe, care pe urmă au câştigat victoria. Asta se cheamă viaţă – când bravăm moartea ca să trăim! Mă mir de bărbaţi – care sunt realmente bărbaţi – că se mai fac altceva decât militari! Ţi-am mai spus-o, *madre*, scumpa mea Emmy, te-am iertat că te-ai măritat, fiindcă ai luat un ofiţer.

— Poate că tot un ofiţer va fi fericitul şi în cazul tău. Dar nu mi-ai spus niciun cuvânt despre tine. Ce s-a făcut cu vechiul Crossways?

— Casa, cum ştii, e a mea. Şi e tot ceea ce am: zece pogoane de pământ şi locuinţa, mobilată şi închiriată cu mai puţin de două sute de lire pe an. Ah! cât de mult doresc să-i dau afară pe chiriaşi! E cu neputinţă ca ei să aibă sentimentele mele pentru locul în care m-am născut. Sunt oameni cu relaţii destul de influente, potrivit de înstăriţi, presupun, cu numele de Warwick şi, după câte înţeleg, se cramponează, ca să fie aproape de colinele Downs din Sussex pentru un nepot, căruia îi place să călărească pe dealurile acelea. Mi-am luat un fel de angajament, nu tocmai clar, de a-i vizita la o dată neprecizată, şi nu pot suporta ideea unor stăpâni străini în casa bătrânească. Va trebui să mă împingă acolo nevoia, pentru adăpost, pentru un acoperiş. Şi aş putea face un pelerinaj pe ploaie ori pe zăpadă numai ca să-mi desfăt ochii privindu-i exteriorul. Asta e Tony a ta.

— E dragostea mea.

— Parcă vorbesc eu însumi. Dar vocea ta sau a mea, *madre*, e un singur suflet. Fii sigură că o să-mi dau duhul când voi înceta de a mai fi un singur suflet cu tine, scumpă, cea mai scumpă! Niciun fel de secrete, nici

măcar o umbră de vicleşug, sau am să simt că nu mai sunt vrednică să trăiesc. Am fost oare o corespondentă rea când erai în India?

— Destul de bună. Scrisori îmbelşugate, atunci când scriai.

— Eram timidă. Ştiam că trebuie să-i scriu lui Emmy şi *altuia*, şi numai atunci când se revărsa paharul reuşeam să-l uit. E splendid clădit şi înclin să cred că are capul bine înfipt pe umeri. Am citit despre vitejiile lui în India şi m-am cutremurat. Bărbaţii sunt nişte obstacole pentru firescul desăvârşit, cel puţin când e vorba de fete, cred eu. Tu mi-ai scris pe acelaşi ton din totdeauna, iar eu a trebuit să lupt, la început, ca să-ţi răspund. Tocmai eu, care am mândria că sunt în orice împrejurare eu însămi!

Se formaseră două semicercuri de privitori, unul cu faţa spre Erou, celălalt spre Frumuseţe. Pe nesimţite, semilunile dispărură umplându-se şi deveniră o barieră fixă.

— Da, se uită, fu răspunsul Dianei la comentariile ladyei Dunstane asupra indiscretei impertinenţe. Începea să se deprindă, iar prietena ei avu satisfacţia să constate cât de puţin îi afecta acest lucru desărvârşita naturaleţe.

— Ieşi mereu în lume – dineuri, baluri? întrebă ea.

— Lumea e gentilă.

— Vreo cerere în căsătorie?

— Tentative.

— Liberă sufleteşte?

— Absolut.

Chipul luminos al Dianei sfida orice primejdie de umbrire.

Grupul compact al îndrăzneţilor privitori începu să se destrame. Generalul îşi dispersase grupul de sateliţi printr-o mişcare, la braţ cu primăreasa, pe care ceilalţi au interpretat-o drept semnalul procesiunii către masa supeului.

Capitolul III

Interiorul domnului Redworth şi exteriorul domnului Sullivan Smith

— AR FI BINE SĂ IEI BRAŢUL domnului Redworth; o să eviţi astfel îmbulzeala, spuse lady Dunstane Dianei. Eu nu supez. Hai, du-te. Trebuie să mănânci şi el e cel mai nimerit ca să te conducă!

Diana îşi aminti de doamna care o însoţea şi de ora târzie. Murmură, ca să-şi adoarmă conştiinţa, „Biata doamnă Pettigrew!”

Şi încă o dată Redworth, imperturbabil în aparenţă, fu în al nouălea cer al unei fericiri ce semăna a furtună. Vorbea, şi nu-şi dădea seama ce articulează. Misiunea lui era să-i dea acestei fete fără pereche tot ce se găsea mai bun de mâncat şi de băut, şi şi-o aduse la îndeplinire. Lucru ciudat, pentru un om care nu era împovărat de vreun proiect anumit, se apucă, punând ordine în creierul său activ şi cuprinzător, să-şi calculeze venitul, prezent şi viitor, în timp ce ea şedea la masă, iar el stătea în picioare în spatele ei. Alţii se ciorovăiau pentru locuri, scaune, farfurii, pahare, plăcintă cu vânat, şampanie: ea le avea; doamna în grija sa avea să le aibă negreşit; până aici, toate bune; iar el avea şapte sute de lire pe an – şapte sute cincizeci, în cazul cel mai bun, cu oarecare indulgenţă...

— Da, lucrul cel mai plăcut pentru mine, după ce am lucrat toată ziua, e să ascult o operă de Carini, spuse el, în deplin acord cu gustul ei; cu Tellio ca tenor, desigur.

...O sumă destul de frumuşică pentru un celibatar:

patru sute ca venit personal şi perspectiva unor dividende superioare care să-l sporească; trei sute şi ceva de la slujba pe care o avea, dar acolo nu existau niciun fel de perspective imediate de sporire; nimeni nu murea acolo, niciun martir vârstnic nu putea fi convins să moară spre avansarea celor mai tineri; erau prea vânjoşi ca să se gândească la retragere. Să zicem şapte sute cincizeci... opt sute, în cazul când comerţul ţării ar fi fortificat banca la care îşi plasase averea; sau opt sute cincizeci; sau nouă sute, o mie...

— L-aş putea numi şi poetul meu. Redworth subscria la gustul ei în materie de poeţi. Scrisorile lui sunt printre cele mai frumoase din câte s-au scris ori s-au publicat vreodată: cea mai savuroasă engleză pe care o cunosc. Sincer, direct; nişte descrieri minunate. Autorii englezi de scrisori sunt tot atât de valoroşi ca şi cei francezi – nu ţi se pare? în felul lor, bineînţeles. Eu consider că noi nu cultivăm îndeajuns această artă. Avem nevoie de supleţea verbală pe care ne-o poate da numai o viaţă de relaţii sociale mai strânse.

...Opt sute, sau o mie. Un venit bunicel pentru un om care stă într-un apartament de holtei. A visa să devii cap de familie cu o asemenea sumă, în ziua de astăzi, ar însemna o aberaţie: iar un om doar la două trepte de titlul de baronet n-are dreptul să-şi facă socotelile contând pe diverse decese – sau atunci devine un fel de asasin cu premeditare. Dar unde le-a fost capul ursitoarelor când l-au fixat pe un om cu posibilităţile intelectuale ale unui Tom Redworth într-un birou de minister? E limpede că l-au destinat să rămână celibatar pe viaţă. Şi pe urmă l-au trimis în Irlanda, în inspecţie pentru o lună, ca să-i apară înaintea ochilor o frumuseţe irlandeză...

— Crezi că războiul e cea mai frumoasă temă pentru poeţi? exclamă el. Categoric, nu: nu sunt de aceeaşi părere. Cred tocmai contrariul. Că războiul stimulează cele mai nobile trăsături ale caracterului omenesc? Pe unele: dar sub imperiul surescitării, când n-ai întotdeauna

omul real. Te rog, nu zâmbi ironic la adresa vieţii domestice. A fost, parcă, o umbră de dispreţ. Ba da, îl respect pe erou, militar sau civil; cu această distincţie că eroul militar urmăreşte recompensa personală.

— Bravează rănile şi moartea, întrerupse Diana.

— În timp ce eroul civil...

— Iartă-mă, dar dă-mi voie să neg că soldatul-erou are drept obiectiv răsplata personală, întrerupse ea din nou.

— Dar o primeşte.

— Dacă nu e învins.

— Şi atunci nu mai este erou.

— Pentru mine tot este.

Avea admiraţia adânc înrădăcinată a femeii pentru profesiunea armelor. Redworth se strădui s-o aducă la raţiune. Recunoscu grandoarea poeziei lui Homer. Suntem cu câteva secole în progres faţă de Homer. Noi nu mai ucidem fecioare drept jertfă pentru a îmblânzi mânia cerească; nici nu ne mai delectăm cu amănunte de măcel... Îi oferi argumente raţionale; îi istorisi cazuri cunoscute de el cu eroi civili şi-i obţinu asentimentul în privinţa caracterului eroic al faptelor lor, dar un asentiment pasiv, sau nu atât de înfocat cum meritau faptele – ori cum ştia să fie tânăra doamnă; şi stărui asupra eroului civil, mânat de mobilul inconştient de a o face să vadă ceea ce gândea el, şi în acelaşi timp ceea ce era el – un cuget cinstit şi o natură realistă. Poate că ea întrezări acest lucru. După un scurt duel, în cursul căruia el fu impresionat de vibraţia tonului ei când vorbea despre eroii militari, Diana se ridică de la masă spunând: „O discuţie între unul care cinează şi altul care-i aduce farfurii pline e cam inegală când e nevoie de elocvenţă. Aşa cum i-a spus Pat poliţaiului când era cu mâinile legate: «Tu m-ai bătut cu pumnii, dar spiritul meu se înalţă şi dă nărăvaş din picioare.»”

...Opt sute? O mie pe an, două mii, sunt ca nimic în socotelile unui cap de familie care are intenţia ca stăpâna casei să aibă cele mai alese fructe şi flori ale celor patru

anotimpuri; iar Thomas Redworth jurase, de la prima ochire asupra lumii femeilor, că nicicând nu se va întâmpla ca vreuna dintre ele care se va afla sub protecţia lui, să se plângă că nu le are din belşug. În consecinţă era un celibatar convins. În calitate de holtei filosof, detaşat şi fără aspiraţii, analiza revelaţiile caracterului ei aşa cum se vădeau în frumoasa fecioară devotată tunicii sângerii. Tremurul vocii ei când vorbea despre soldaţii eroi îl străbătea ca de pe celălalt mal al unei prăpăstii. Neştiind de ce, căci nu avea în minte niciun plan, disperat sau de alt fel, el, cel mai puţin sfios dintre bărbaţi se simţea intimidat de gusturile şi de aplombul ei, de absenţa oricărui element supărător în manierele ei emancipate şi în siguranţa de sine pe care o manifesta – indiciu al unui fond natural pur – ca şi de inegalabila ei vivacitate şi degajare, dovezi că se trăgea din sângele lui Dan Merion – un sânge cam sălbatic. Candoarea privirii ei când vorbea, puterea de a-i privi pe bărbaţi drept în ochi, de a exprima, prin înfăţişarea ei, ceea ce spunea, jocul buzelor ei volubile, repausul lor semnificativ în tăcere, felul ei de a cântări cuvintele pe care le rostea, pentru o clipă, înainte de răspunsul prompt şi oportun, până la simpla citare a lui Pat, îl alarmau; nu se întreba de ce. Eul său viril nu se amesteca nechemat în cugetările sale. Cele doar opt sute, sau o mie, de lire pe an nu aveau ce căuta în mijlocul lor. O privea calm, alegând rangul care i s-ar fi potrivit mai bine: un militar distins, sau un om de stat, ori un nobil bogat: nu avea decât de ales. Războiul i-ar fi oferit pe ostaşul decorat pe care şi-l dorea. Războiul! Aşa sunt femeile de felul acesta! Gândul îl umplu de revoltă şi-i ascuţi pofta de mâncare. Fiind promovat la rangul de cavaler al doamnei Pettigrew, după expresia domnişoarei Merion, o servi pe aceasta la masă, împrospătându-şi apoi el însuşi forţele, în picioare.

— Malkin! Ăsta e numele tipului, auzi chiar lângă urechea sa.

Sullivan Smith golise o cupă de şampanie, cu sticla în

mână, şi sorbea acum din următoarea. Ridică din sprânceană la privirea mirată pe care i-o aruncă Redworth. „Malkin! Şi acum o să vedem cum e făcut pe dinăuntru, dacă e cenuşiu, negru, tărcat sau pestriţ, sau de oricare altă culoare din neamul Malkin.”

Îi explică lui Redworth că-i ceruse lui Malkin să-i dea satisfacţie ca gentleman pentru că o numise pe domnişoara Merion o cochetă mincinoasă. „Individul a afirmat în prezenţa mea, domnule, că ea l-a tras pe sfoară, şi asta înseamnă că a făcut-o mincinoasă. Nu e nici cea mai mică diferenţă, nici măcar o umbră. L-am auzit eu. Providenţa a vrut să mă aflu alături când a numit-o în mod public o cochetă mincinoasă. Şi mi-e de ajuns că e femeie pentru ca să mă aibă apărător. La fel aş fi procedat dacă era o eschimosă. Cât voi trăi nu voi suporta să aud că o femeie e insultată.”

— Doar nu vrei să spui că eşti atât de nătărău încât să provoci un duel! izbucni cu glas aspru Redworth, în timp ce gusta din friptura de curcan umplut.

— Dar pentru o doamnă irlandeză, tânăra frumuseţe a Erin-ului! Sullivan Smith îşi revărsa mai departe indignarea. Deveni glacial şi se înclină politicos: „Două dueluri, domnule, dacă nu aveţi bună-cuviinţa să retrageţi termenul jignitor până nu se răceşte şi nu mai poate fi şters!”

— Prostii! şi naiba să te ia! se înfurie Redworth.

— Poate că o palmă uşoară pe obraz vă va convinge, domnule!

— Încearcă asta afară, şi nu mă sâcâi cu asemenea aiureli când îmi iau masa. Dacă sunt lovit, lovesc şi eu. Pistoalele le păstrez pentru nelegiuiţi. Hai să ciocnim un pahar, spuse Redworth, animat de o idee mai fericită în privinţa felului cum trebuie tratat un extremist din insulă. Eşti un gentleman şi n-o să faci scandal în societate. Pe curând.

Perspectiva plăcută a acestui „pe curând” îi readuse lui Sullivan Smith pacea sufletească. Îşi atinseră cupele

spumoase, după care Sullivan Smith, cu un aer cât se poate de amical, propuse ca amândoi să iasă afară de îndată ce Redworth îşi va fi isprăvit cina – cina *completă*: pentru motivul că termenul de „nătărău” aplicat persoanei sale îi stătea ca o tichie de măgar cu clopoţei sunători, pe creştet, şi totodată pentru că îi rămăsese în gât.

Redworth declară că termenul era doar ipotetic. „Dacă te baţi în duel, eşti un nătărău fiindcă faci una ca asta. Dar nu te vei bate!”

— Ba mă voi bate.

— Nu se va bate el.

— Atunci, pentru onoarea ţării dumitale, trebuie să te baţi dumneata. Dar aş prefera să fie el primul, fiindcă n-am băut împreună cu el, şi numai în caz de absolută necesitate poţi trece un glonţ sau câţiva centimetri de spadă prin trupul celui cu care ai băut un pahar. Şi ceea ce mai atârnă în favoarea dumitale e faptul că ea a dansat cu dumneata. Mi-a făcut impresia că te simpatizează, iar omul pentru care ea simte cea mai mică atracţie e de neatins pentru mine, chiar dacă nu-mi stă la inimă. În caz că retractează cele spuse!

— Ipotetic, nu.

— Dar prin supoziţie?

— Desigur.

— Atunci să ne strângem mâna. Ori Malkin, ori nimic! zise Sullivan Smith, întorcând călcâiele, gânditor, pentru a porni în căutarea duşmanului său. Cum putea un om în toate minţile să-l numească nătărău pe un altul fiindcă se bătea ca să spele onoarea unei tinere doamne nevinovate era un lucru care îi depăşea puterea de judecată.

Sir Lukin se grăbi spre Redworth pentru a sta de vorbă despre anii de şcoală şi foştii colegi.

— Să-ţi spun ceva, zise civilul, există irlandezi şi irlandezi. Am întâlnit printre ei oameni aşezaţi şi oameni prevăzători, şi l-am cunoscut amândoi pe Jack Derry, care era talentat aproape la toate. Dar irlandezul burlesc e cu

neputinţă de caricaturizat. Natura s-a silit să-l zămislească într-un acces de absurditate şi tot ceea ce-i rămâne Artei de făcut e să copieze.

Acesta fu preambulul unei descrieri a domnului Sullivan Smith pe care, ca exemplar omenesc, se bucura că l-a cunoscut.

— Să nu se întâmple vreo trăsnaie, zise sir Lukin.

— Nu ştiu nimic despre individul numit Malkin. Mă voi interesa imediat.

Vorbi despre planurile sale de viitor şi despre femei. Se puteau vedea defilând şi alte frumoase, după părerea sa, afară de domnişoara Merion; schiţă două sau trei dintre partenerele sale cu câteva trăsături largi de penel.

— Nu s-ar cădea ca numele domnişoarei Merion să fie amestecat într-un duel, spuse Redworth.

— Nu, dacă e vorba să-şi încerce norocul în Anglia, răspunse sir Lukin. Dar totul nu e decât fum fără foc, probabil.

Abia îi ieşiră din gură cuvintele, când un rotocol de fum metaforic, însoţit de foc şi detunături, făcu să tresară grupul bărbaţilor care supau. Cu glasul piţigăiat Sullivan Smith îl acuză pe Malkin în public că e o javră mojică ce se maimuţărea şi-şi dădea aere de filfizon.

— Şi nu asta e vina principală a ticălosului. Căci ce credeţi? Măsluieşte un angajament la dans din partea unei frumoase doamne, şi fiindcă ea nu-şi aminteşte, o obligă sub cuvânt de onoare, la un dans următor, şi pe urmă, după ce a făcut-o captiva lui prin promisiune, stă îmbufnat, pleacă, se bosumflă, nu mai dansează şi nu face altceva decât să ţipe prin colţuri că l-a tras pe sfoară. A pronunţat cuvântul. Zeci de gentlemeni l-au auzit. Pretind ca „domnul” Malkin să-şi ceară scuze – sau dacă nu…! Şi, te poftesc, mai lasă ameninţările belicoase din cap şi fanfaronada, „domnule” Malkin. Cazul urmează să se rezolve ca între gentlemeni.

Hărţuitul gentleman cu numele de Malkin, adus la disperare de cel ce-i căzuse pe cap ca o năpastă, stătea

încordat în atitudinea engleză de apărare. Cel care-l cicălea se apropie şi mai mult de el.

— Bagă de seamă, te avertizez, dacă mă atingi măcar cu un deget, te fac una cu pământul, spuse.

Înveselit la culme, Sullivan Smith scoase un strigăt melodios în tonalităţi grave. „Ce mai maniere într-o societate de doamne şi gentlemeni... Ia spuneţi-mi...” se adresă el cercului din jurul său, pentru a-şi pune adversarul cu desăvârşire în culpă înainte de a da curs provocării la război. Apoi, ca şi cum ar fi avut intenţia să-l dojenească prieteneşte, şi când tocmai era pe punctul de a întinde degetul până la umărul lui Malkin, Redworth îl apucă de braţ, spunând: „Sunt al dumitale; întâi cu mine; e dreptul meu”.

Sullivan Smith privi cum îi dispare duşmanul într-o mare de capete. Acum era furios pentru motive vădit raţionale. Ameninţă întreaga gintă saxonă. Unul peste altul, provocă toată rasa asta de mocofani cu picioare scurte, îndesaţi şi cu cap pătrat: n-au decât să se bată cu pumnii dacă tremură fierea în ei la ideea pulberii şi a glonţului! Redworth, luptându-se să-l tragă afară, primi un ghiont de la el. „Ai încasat-o! singur ai vrut-o!” răcnea celtul.

— Cere scuze persoanelor de faţă pentru o sforţare greşit îndreptată, zise Redworth; şi făcu observaţia generală: „Niciun gentleman irlandez nu loveşte când se află în societate”.

— Adevărat ai grăit! Şi îmi cer scuze – dacă vii cu mine şi cu vreo doi prieteni. S-a mai făcut asta şi altădată la lumina torţelor – şi aşa cum trebuie.

— Hai vino, şi vino singur, spuse Redworth.

Li se făcu loc să iasă. Sir Lukin se repezi după Redworth, care nu avea însă niciun fel de îndoieli în privinţa abilităţii sale de a-l îmblânzi pe Sullivan Smith.

Îl îmblânzi atât de bine pe acest om cu sentimente alese şi doar amator de senzaţie, încât lady Dunstane împreună cu Diana, după ce aflaseră îngrijorate despre

zarva de jos, îi văzură intrând în sala cea mare ca doi prieteni, cu înclinările din cap şi cu înfăţişarea unor gentlemeni în cea mai paşnică armonie.

Ceva mai târziu lady Dunstane îi puse întrebări lui Redworth, iar el îi linişti temerile, exprimându-şi opiniile, spre marea ei mângâiere, astfel: „În niciun caz n-ar fi fost pronunţat numele vreunei doamne. Întreaga afacere a fost dealtfel absurdă. E un tip straşnic în felul lui, capabil să se comporte, ca un om de lume şi ca un gentleman. Doar că are, sau îşi închipuie că are, ca nenumăraţi dintre compatrioţii săi, o rană vie – sau o mâncărime care simte nevoia scărpinatului până la sânge. Peste aşa ceva dacă mai torni şi şampanie... Irlandezii, atât cât îi cunosc eu, sunt ca şi caii, nişte pachete de nervi, şi trebuie să-i stăpâneşti, ca pe orice creatură nervoasă, cu hotărâre, dar şi cu blândeţe. Nu trebuie niciodată să-ţi ieşi din fire cu ei. N-au nevoie de pinten şi de bici; te răstoarnă cât ai clipi din ochi dacă încerci. Ceea ce le trebuie e frâul. Asta mi se pare a fi taina caracterului irlandez. Noi, englezii, nu suntem răi călăreţi. E surprinzător că facem gafe în felul cum conducem un asemenea popor.”

— Aş dori să te văd în situaţia de a-ţi pune metoda în aplicare, spuse ea.

El ridică din umeri: Sunt puţine şanse!

Spre a-l răsplăti pentru spiritul său prevăzător şi practic, ea făcu astfel ca Diana să-i acorde ultimul dans; iar frumoasa fată zâmbi cu promptă cordialitate la invitaţia lui. Mai mult, el fu conştient, din privirile şi vorbele ei, că progresase în consideraţia pe care ea i-o dădea, nemaifiind un simplu stâlp învârtitor, un partener al unei tinere doamne. De unde înţelese cu modestie că prietena ei îl aproba. O dulce nebunie îi învălui mintea. Viaţa unui cap de familie începe adeseori cu opt sute de lire pe an; chiar cu mai puţin, cu mult mai puţin; uneori cu nimic altceva decât cu hotărârea de a realiza un venit corespunzător, de a făuri o avere. Opt sute de lire pot fi evaluate drept o bază superioară de plecare. Suma

reprezintă o poziţie categoric avantajoasă. Dacă nu înseamnă caleaşcă, pălării la Paris şi o situaţie demnă de una dintre stelele societăţii, înseamnă oricum siguranţă; şi pe urmă, dacă inima bărbatului e puternică şi sănătoasă...

— Da, îi răspunse el, mi-a făcut plăcere să cunosc Irlanda şi pe irlandezi; mai mult chiar decât aş fi crezut, Canalul St. George ar trebui traversat mai des şi dintr-o parte şi dintr-alta.

— Mă bucur întotdeauna când mi se întinde mâna, zise Diana.

El făcuse aluzie la popoarele celor două insule. Îngădui ca interpretarea ei să rămână personală de dragul delicioasei senzaţii ce i se strecura în sânge.

— Te întorci curând în Anglia? cuteză el să întrebe.

— Sunt invitata ladyei Dunstane pentru câteva luni.

— Atunci ai să vii. Sir Lukin are o moşie în Surrey. Vorbeşte despre plecarea lui din armată.

— Nu pot să cred!

Vibranta emoţie a lui Redworth îngheţă brusc. Sentimentul ei faţă de profesiunea armelor mergea până la adorare!

Cu bravură, generalul şi eroul încărunţit în lupte stătu până târziu în noapte, pentru ca petrecerea să nu se spargă prin plecarea sa; poate, într-o oarecare măsură, şi pentru a prelungi bucuria unui spectacol măgulitor. În cele din urmă, sir Lukin primi ordin de la el şi se alătură soţiei sale. Diana traversă cu paşi repezi salonul până la îndatoritoarea ei însoţitoare, pe care, de hatârul altor cinci minute împreună cu iubita ei Emma, o convinse, cu vorbe plăcute, să meargă în suita lordului Larrian, şi porniră de-a lungul unei cărări între două şiruri de capete ce se plecau şi de reverenţe, asemănându-se cu stejarii şi mestecenii îndoiţi de suflul unui vânt blajin, până la amănuntul frunzelor căzute, întrucât ici un turban era cules de sir Lukin, colo un cercel cu pietre scumpe de către membrul autoconstituit al escortei, Thomas

Redworth. Sub portic răsunară nişte aclamaţii înviorătoare, meritând cu adevărat să fie auzite. De plouat ploua, iar pălăriile deveniseră informe, ca la prima concepţie a acestui edificiu al capului, spinările erau umede, apa scârţâia muzical în cizme, luleaua consolării pufăia anevoie, după ce trăgeai din greu prin coada pipei, dar uralele se înălţară măreţe, crescând până la un vuiet ce atinse în acelaşi timp bolta cerului şi inima Dianei – sau, cel puţin, le atrase una către cealaltă: căci ea se simţi purtată în slăvi, extaziată, la fel de mândră de compatrioţii ei ca şi de eroul lor.

— Ăsta-i trifoi irlandez natural, după cel artificial! îl auzi pe Redworth spunând, chiar în spatele ei.

Ea se întoarse şi-i aruncă una din fugarele sale ocheade scânteietoare, drept recunoştinţă pentru un cuvânt potrivit spus la vreme. Şi nu uită niciodată remarca, şi nici el privirea.

Capitolul IV

Cuprinzând frânturi din experienţele de viaţă ale Dianei şi din urmările lor

LA DOUĂ SĂPTĂMÂNI DUPĂ ACEST memorabil bal, principalii actori de ambe sexe traversară Canalul înapoi în Anglia şi bătrâna Irlandă rămase cu ploile ei de sus şi cu ţinuturile mlăştinoase de jos; cu aburii ei atmosferici şi cu fumurile intelectuale; cu durerile şi cu tămăduitorii ei, odrasle ale mlaştinii; în ceea ce îi privea pe aceştia din urmă, ţara guvernantă se bizuia pe faptul că ori aveau să-şi ţină gura, ori aveau să discute, cu umorul lor proverbial.

Reşedinţa lui sir Lukin Dunstane, din comitatul Surrey, moştenită de el în cursul recentului său stagiu în armata indiană, era situată pe coline, unde o zi de cer italian, sau mai bine-zis, o zi cu vântul nostru rece de sud-est, spălată de ploile nopţii, dăruieşte vederii un turn în depărtare şi o pânză întunecată, nu lipsită de culoare: steagul veşnic fâlfâind al capitalei, sau fumul coşurilor ei, dacă preferaţi un limbaj mai simplu. La prima inspecţie, casa nu-i plăcu ladyei Dunstane, de aceea se dădu un anunţ pentru închiriere, iar samsarul îl formulă în jargonul său. Gustul ei era delicat; avea sensibilitatea unei invalide: citi de două ori aroganta reclamă a atracţiilor conacului Copsley, şi când o auzi pe Diana calificând stilul drept „un limbaj de pluş”, o trecură fiorii; hotărî că nu se cădea ca locuinţa în care trăise familia soţului ei să fie scoasă la mezat, împodobită cu fluturi lucitori şi zugrăveli de proastă calitate ca o baracă de bâlci, pentru momeală, deşi

autorul de reclame grandilocvente îl asigură pe sir Lukin că publicul larg, care cască gura după o îmbucătură zdravănă şi arătoasă, nu poate fi prins cu procedee mai sobre; şi, după cât se pare, chiar aşa şi e. Ea retrase trâmbiţătoarea placardă. Să retractăm şi noi „steagul metropolei”. Limbajul „de pluş” pândeşte orice efort de a umfla proza citadină şi de a-i da strălucirea princiarului stil al poeziei.

Totuşi, însăşi lady Dunstane putea numi acel nor de fum stindardul Londrei când privea spre nord-est din pavilionul ei de vară; şi era o persoană cu spirit critic, bine înzestrată spre a distinge o metaforă simplă de un stil umflat. Un an de stat într-o locuinţă o determină să-şi ascundă antipatia faţă de casă transformând-o în afecţiune: dragostea de casă a pisicii însă, recunoştea ea. Aici, îi mărturisi Dianei, dorea să trăiască până în ultima zi a vieţii. Iar ziua aceasta părea îndepărtată, într-un loc unde aerul tare al înălţimilor îi punea culoare în obraji; dar tăinui faţă de prietena ei unul din motivele care o făceau să vorbească astfel.

Copsley era o moşie de aproape o mie două sute de pogoane, întinzându-se peste crestele dealurilor până la pantele nordice şi sudice. Şapte comitate îşi rostogoleau spinările sub această înălţime impunătoare, astfel că un porumbel călător ar fi fost greu pus la încercare ca să parcurgă în zbor, într-o oră, toată fâşia de ţinut vizibilă de la fereastra conacului. Răsăritul la dreapta, asfinţitul la stânga – hotarele domeniului cuprindeau ambele orizonturi în flăcări. Rareori îi e dat unei locuinţe atâta cer şi pământ. Neajunsul era construcţia, care nu avea niciun farmec şi abia dacă poseda o fizionomie. „E scris că trebuie să locuiesc mereu într-o cazarmă”, spunea lady Dunstane. Coloritul general al clădirii comunica până şi albului o impresie de tristeţe. Ataşamentul de pisică faţă de colţurile familiare din interior nu izbutea niciodată să îmbrăţişeze şi pereţii exteriori. Mai mult, sensibilitatea ladyei Dunstane era supusă la tortură de spectacolul de

jalnică urâţenie pe care faţada o oferea peisajului. O asemuia cu o fetişcană de la ţară cu trăsături grosolane care, dacă se spală şi se dichiseşte, dă chipului un zâmbet silit şi face să sară în ochi asprimea înfăţişării ei. Murdară, dărăpănată, năpădită de bălării, casa ar fi fost mai suportabilă. Încercă să vadă ce efect ar produce diverse plante agăţătoare, dar arătau ca un fard ţipător. Cu ce aducea atunci exteriorul, nu mai avea curajul s-o spună.

Poţi, totuşi, să descoperi o plăcută resemnare în acceptarea unor compensaţii importante, aşa cum o invită Diana să se convingă, când primul val de dezgust începu să se retragă. „Mai bine de o sută de oameni de-acolo – arătă ea spre Londra – ar considera casa asta raiul pe pământ ca loc de refugiu”. Prietena ei suporta cu blândeţe să i se reamintească astfel de lucruri. Amândouă citeau cărţi de toate felurile – politice, filosofice, economice, romantice – şi contopeau în gândurile lor diversele lecturi, cum face tinereţea plină de zel şi pasiune. Romantismul influenţa politica, transfigura economia, iradia filosofia. Discutau încurcata chestiune: de ce nu se realizau într-adevăr lucrurile care, în chip mărturisit, trebuiau să fie înfăptuite? Şi tăiau nodul. Bărbaţii, cei care se intitulează oameni de Stat, refuză să execute această operaţie, pentru că alţii, vezi Doamne, nu admit să fie săvârşită asupra lor. Dar umanitatea de rând declară că e spre binele obştesc! Dacă e aşa, atunci e limpede că aceasta e conduita ce se impune: noi, femeile închidem ochii la logică şi la lăudatele legi ale economiei. Ele reprezintă nodul pe care îl tăiem: sau l-am tăia dacă am avea sabia. Diana făcea acest lucru pe melodia lui Garryowen sau a lui Planxty Kelly. O, de-am avea un despot! Oftau după un despot binefăcător, fireşte: un despot mărinimos, cu vederi largi. Pe scurt, un despot care să asculte de poruncile lor. Persoanele tinere cărora le place să mediteze şi care cugetă prin intermediul inimii ajung repede la concluzia că inima e

tocmai acel despot binefăcător pe care ele ar dori să-l întrupeze. Ea vindecă suferinţele şi creează o armonie nouă. Ea vede toate dificultăţile prin optimistele-i nuanţe rubinii. Ea e poetul-muzicant al problemei, pretinzând doar rezolvarea ei ca să poată cânta: dovadă limpede a necesităţii de a o rezolva fără întârziere.

Până atunci, în cercetarea celor mai bune metode de guvernare a unei naţiuni pentru a o face fericită, Diana fusese conducătoarea. Vibranta ei ardoare de înaltă clasă, mai mult chiar decât timbrul convingător al glasului, pasionata rapiditate cu care tânăra fată se arunca pe orice cale întrezărită în acel labirint, sau cu care dărâma obstacolele ca să-şi deschidă drum, ajungând grabnic la o soluţie oarecare, făceau din ea elementul principal dintre cele două democrate în problemele cerând rezolvare urgentă. Citind mereu autori valoroşi, căutând să judece cu propria lor minte, li se revelă treptat adevărul că neobişnuita lor nerăbdare venea, poate, din arzătoarea dorinţă de a ajunge la o concluzie comodă a investigaţiei: inima zbuciumându-se pentru omenire îşi căuta un culcuş pentru ea însăşi.

La urma urmei, trebuie să-ţi trăieşti viaţa. Filosofia tinereţii o reînsufleţea, deşi o situa pe un piedestal mai umil în propria ei stimă; iar dacă diminuarea sentimentului ei de mândrie personală era demoralizantă, ea începea să vadă avantajul dobândirii unui ochi lăuntric.

— E infinit preferabil s-o ştiu, Emmy – sunt un om de nimic! Plăceri ici, plăceri colo, mereu mă gândesc la plăceri. O să renunţ la cugetări ca să mă las în voia valurilor vieţii. Nici una dintre noi două nu poate face mai mult decât să-şi deschidă punga, iar a mea e cam goală. Dacă vechiul conac de la Crossways n-ar avea chiriaşi, punga mea ar căsca gura de-a binelea. Iar filantropia e chinuită, ca tot ceea ce facem. Numai că spun cu toată tăria – da, sunt sigură, în ciuda bărbaţilor care susţin că au spirit practic: bogaţii nu vor ceda nimic fără să-i

îmboldim cu ţeapa. Eu am şi păstrez – tu vei flămânzi şi vei râvni, până când vei fi destul de puternic ca să-mi forţezi mâna – aşa cuvântează bogaţii. Şi sunt creştini! Cu numele. Slavă Domnului că sunt în război cu mine însămi.

— Întotdeauna născoceşti câte o frază care merită să rămână în amintire, Tony, spuse lady Dunstane. În război cu noi înşine înseamnă cea mai mare fericire pe care o putem avea.

Ei i se potrivea, cu o sănătate plăpândă şi o înţelepciune ce năzuia spre fericirea spirituală. Dar în sufletul Dianei războiul cu ea însăşi era departe de a aduce fericire. Ea simţea nevoia vieţii exterioare, a acţiunii, a unor domenii de desfăşurare a energiei, care să o abată de la lupta lăuntrică. Pe ea lupta asta o rodea şi o făcea să se simtă neliniştită, în timpul singuraticelor plimbări călare cu sir Lukin. Într-un lung anotimp de iarnă, îl îngrozi pe bunul, dar convenţionalul gentleman lansând, ba chiar susţinând teorii aproape nelegiuite după aprecierea unui proprietar de pământ. Îi vorbi despre reformă; despre abrogarea Legii cerealelor ca un simplu început al acordării drepturilor cuvenite poporului. Asemenea idei îi veneau cu siguranţă de la prietenul lor Redworth, care făcea din când în când câte o vizită la Copsley; dar un bărbat n-are decât să fie nerod şi să gândească ce-i place, dacă posedă vocabularul cu care să-şi susţină opiniile. O femeie – considera sir Lukin – era prin firea ei sortită să rămână mută în politică. Despre ceea ce se chema o femeie cu convingeri radicale nu putea să aibă altă părere decât că era un lucru monstruos: „cu nasul mare”, o descria el; şi, fără îndoială, cu dinţi de cal, cu fălci de toporişcă, şleampăt îmbrăcată, încălţată neglijent, groaznică. Dar o tânără fată necăsătorită, distinsă, frumoasă după mărturia generală, dacă se apuca să imite exclamaţiile unui bărbat, devenea ridicolă, şi chiar insuportabilă câteodată, căci Diana ştia să fie străpungător de sarcastică. Vocabularul ei, când devenea ironică, era o tolbă plină de săgeţi. O admira şi

avea pentru ea o nespusă simpatie, plângându-se doar de înclinarea ei către subiecte lipsite de feminitate. O ierta în privinţa măruntului diferend dintre ei referitor la plecarea lui din armată, deoarece aici era încăpăţânată din patriotism. Toată lumea ştia că el se retrăsese cu scopul de a-şi supraveghea moşiile de la Copsley şi Dunena, dar de fapt ca să-şi îngrijească soţia şi să-i ţină tovărăşie. N-o părăsise decât de patru ori în cinci luni: în tot acest timp stătuse doar trei săptămâni departe de ea, la Londra. Nimeni nu putea tăgădui că-şi ţinuse făgăduiala, deşi lady Dunstane se ocupa de lecturi, idei şi subiecte străine de gustul său şi de înţelegerea sa, după cum era dispus să recunoască. Iar Redworth aprobase retragerea sa voluntară, deoarece dispreţuia milităria. „Exact cât îi dispreţuieşti dumneata pe civili, te asigur”, îi spuse sir Lukin, trecând dintr-o dată de la politică la supărătorul subiect personal. Dispreţul ei neexprimat era contrariant.

— Redworth elogiază munca; el îl respectă pe ostaşul activ, spuse Diana.

Sir Lukin exclamă că fusese un ostaş activ şi dacă ţara avea nevoie de el era gata s-o slujească din nou. O sfătui să arunce anatema asupra păcii în loc să dispreţuiască un om pentru că îşi îndeplinea cele mai apropiate obligaţii, iar menţionarea păcii îl readuse dintr-un salt înapoi la politică. Cită afirmaţia unui distins orator din partidul conservatorilor în sensul că orice perioadă mai îndelungată de pace dă naştere la gărgăuni în mintea unora.

— Redworth a menţionat-o; şi drept răspuns a tradus un pasaj din Aristofan, zise Diana.

— Ei, suntem iar prieteni, nu-i aşa? şi sir Lukin îi întinse mâna.

Ea îl privi surprinsă de acest inutil apel la o demonstraţie de prietenie; îi atinse mâna cu vârful a două degete făcând remarca: „Aşa cred şi eu”.

El socoti prudent să aducă vorba faţă de soţia sa că Diana Merion părea să mediteze asupra lui Redworth.

— Ar fi o gravă nenorocire, dacă e adevărat, zise lady Dunstane. Gândea astfel pentru două motive: Redworth era, în linii mari, în dezacord cu Diana şi o contrazicea atât de categoric încât dădea impresia că nu împărtăşeşte nici măcar admiraţia curentă faţă de frumuseţea ei; pe urmă, ea spera ca Diana să facă o căsătorie strălucită. Tentativele timide de cerere în căsătorie ameninţau să devină din ce în ce mai cutezătoare. Existase una, într-o epistolă – o efuziune originală din partea unui gentleman care mărturisea că o văzuse şi că nu dansase cu ea în seara balului irlandez. Cererea fu respinsă, dar Diana gemu sub povara obligaţiei de a răspunde nefericitului pretendent în aşa fel încât să nu-l jignească. „Mă întreb, oare va trebui de multe ori să fac acest lucru”? zise ea.

— Până când vei capitula, îi răspunse prietena.

Exclamaţia Dianei: „De-aş mai rămâne liberă timp de zece ani!” o îndemnă pe lady Dunstane să presupună că soţul ei se înşelase.

În primăvara următoare, Diana se duse într-un prim pelerinaj la casa ei bătrânească de la Crossways, şi fu bine primită de unchiul şi mătuşa unui nepot adorat, Augustus Warwick. Merse călare împreună cu el pe colinele Downs. O vizită de o săptămână făcu mai umană părerea ei despre intruşi. Îi scrise aproape cu duioşie ladyei Dunstane despre amfitrionii ei: aveau doar „un singur cusur: acela de a-şi răsfăţa nepotul”. Pe el îl descrise ca pe un „funcţionar manierat”, ceea ce corespundea întocmai imaginii acestuia. Avea treizeci şi patru de ani. Părea că „îi sunt dragi meleagurile ei”. Apoi condeiul cutreiera colinele Downs. Lady Dunstane nu se mai gândi la „funcţionarul manierat”. Era un avocat care nu pleda: întru nimic omul potrivit pentru Diana. Scrisorile ei continuară să sosească de la familia Pettigrew din Kent; de la Londra; de la Halford Manor din Hertfordshire; de la Lockton Grange din Lincolnshire; după care încetară de a mai sosi de trei ori pe săptămână; şi, citind-o pe ultima

din ele, lady Dunstane parcă simţi un condei cuprins de neastâmpăr. Scrisoarea care urmă după intervalul de tăcere nu cuprindea niciun fel de scuze şi era scurtă. Se găsea acolo o ciudată exclamaţie cu privire la senzaţia epuizantă de a rătăci mereu, ca o frunză în vânt. Diana pomenea de nerăbdarea cu care aştepta revenirea plăcutelor zile de iarnă de la Copsley. Acolo era limanul ei. Ori va fi avut vreo experienţă care a răvăşit-o, ori Copsley îi era drag din cauza lui Redworth, gândea îngrijorata cititoare; căzând pe gânduri, lăsându-se în voia visării, alăturând diverse frânturi de corespondenţă şi verificându-le cu profunda cunoaştere pe care o avea despre caracterul Dianei, lady Dunstane înţelese că frumoasa fată lipsită de ocrotire suferise o persecuţie, poate o jignire. Îşi repetă unul câte unul numele musafirilor de la casele unde fusese invitată. Lordul Wroxeter avea o reputaţie proastă; căpitanul Rampan, personalitate de frunte în lumea curselor de cai, se bucura de o notorietate asemănătoare. Şi e cu neputinţă, într-o casă mare, ca stăpâna casei să-şi întindă pavăza spre a proteja pe fiecare doamnă şi domnişoară prezentă. E nevoită să se bizuie pe discreţia femeilor şi pe educaţia bărbaţilor.

„Cât de brutali pot fi uneori bărbaţii!” – astfel suna una din observaţiile întâmplătoare ale Dianei, într-o scrisoare ulterioară, referindu-se la moravurile bărbaţilor în general. Pe vremea aceea, faimosul argument ancestral, al „pasiunii bărbatului pentru aceea care l-a vrăjit” nu primise încă lovitura de graţie în societatea de provincie, unde sticla cu băutură îşi menţinea domnia, iar frumoasa care aprindea dorinţa bărbaţilor era ţinută să aştepte sfioasă efectele violente asupra sângelui lor încins. Existau, ba aflăm că mai există încă, rămăşiţe ale masculului primitiv, care, dacă întâmpină rezistenţă la curtea făcută unei femei, deduce că e dispreţuit, ceea ce îl înfurie, alţii a căror „pasiune pentru femeia care i-a vrăjit” e un instinct de a doborî la pământ stindardul

sexului opus impunându-şi, cu neobrăzare, o superioritate pur fizică ori de câte ori îl observă că flutură cu un aer de vitează independenţă; în sfârşit alţii care îşi consacră viaţa studiului vicleşugurilor folosite de regele păcătoşilor, până când provoacă criza necesară manifestării demonice. Prin asalt sau asediu, ei îşi realizează triumfurile, dominând un sistem nervos mai fragil; iar o femeie tânără fără tată, sau frate, sau soţ care s-o apere e în chip strigător la cer, o făptură slabă, invitând prin urmare la un asemenea gen de eroism. Lady Dunstane era ageră la minte şi avea un soţ vorbăreţ; ştia câte ceva despre înalta societate a vremii. Se bucură din inimă când o regăsi pe Diana alături de ea.

Ea nu rosti niciun cuvânt despre vreo experienţă gravă de viaţă. Cu un singur prilej, în timpul unei conversaţii între ele, venind vorba de indulgenţa Dianei, un val de sânge i se urcă în obraji şi încruntă sprâncenele protestând zgomotos: „Ba am descoperit că pot fi o tigroaică!”

Prietena ei îi apăsă uşor mâna, spunându-i: „Pentru o cauză dreaptă!”

— Femeile trebuie să lupte.

Mai mult nu spuse Diana. Situaţia ei izolată în societate dusese la vreo experienţă supărătoare.

Lady Dunstane nutrea acum, în parte, speranţa că s-ar putea ca Redworth să vadă în această frumoasă fată, lipsită de ocrotire, fiinţa demnă de stima sa. Îi oferi prilejuri favorabile şi era limpede că o plăcea. Şi ea părea că manifesta o simpatie mai pronunţată pentru el. Aprecia calitatea superioară a omului. Dar ca pereche de îndrăgostiţi nu existau speranţe, atât erau de prietenoşi unul cu altul. Amândouă doamnele observară la el o privire absentă, adesea chiar în timp ce conversa, ca a unui om cufundat în calcule; o puseră pe seama unor gânduri ambiţioase. Totuşi Diana spuse cu acel prilej, şi de atunci repetă mereu, că el fusese primul care o învăţase arta observaţiei. În general, căsătoria strălucită

părea perspectiva cea mai firească pentru ea; o previziune cât se poate de echitabilă, gândea adesea lady Dunstane, admirând aerul majestuos pe care îl dobândea pe zi ce trece frumuseţea Dianei, căci nicio femeie parcă nu avea un fel mai mândru de a-şi purta capul şi nu-şi făcea mai tulburător simţită prezenţa; de-ar fi fost măcar o actriţă apărând în fiecare seară pe o scenă londoneză, ar fi cunoscut demult glorioasa apreciere pe care o merita – te cuprinde tristeţea când te gândeşti!

Diana îşi regăsi la Copsley fericita ei seninătate sufletească. Nu avea niciun fel de ambiţii, îşi închipuia ea. Monotonia locurilor răspândea un anumit farmec pentru o fire care îşi revenea dintr-o turburare spre obişnuita-i curgere lină. Aer, lumină, cărţi, şi prietena ei – avea aceste bunuri şi ele erau tot ceea ce îşi dorea. Făcea plimbări, călare sau pe jos, în tovărăşia lui sir Lukin ori a lui Redworth; sau împreună cu musafiri de sâmbătă şi duminică, lordul Larrian, admiratorul ei declarat, fiind printre ei. „De-aş fi cu douăzeci de ani mai tânăr!” îşi spunea el înălţând din umeri, cu un zâmbet serios şi cu colţurile gurii ridicate în sus pentru a modera amărăciunea exclamaţiei; iar ea îi mărturisea prietenei că n-ar fi avut inima să-l refuze. „Deşi, adăuga ea, vorbind în general, nu-ţi pot spune ce creatură străină ar fi un soţ în împărăţia mea.” Experienţa trăită îi deşteptase o aversiune sexuală, destul de pronunţată pentru a face ca mândria ei de femeie să pretindă independenţă totală, ca să se poată bucura de acel calm îngăduind imaginaţiei să-şi ia zborul. Închipuirea îi lărgise orizonturile vieţii, şi pe un asemenea tărâm, sub astfel de ceruri, un soţ care nu e izvor de fantezie e, fără doar şi poate, un animal straniu: reprezintă nota discordantă, îngustează universul eteric, stinge tot ce e radiaţie. El constituie faptul brut, cureaua care strânge, botniţa, hamul, gluga, tot ceea ce e de nesuferit pentru membrele libere, pentru simţuri. Fu un prilej de amuzament pentru lady Dunstane s-o audă pe Diana spunând, într-o seară, când conversaţia lor lunecă

din întâmplare spre viitorul fetei, că ideea mănăstirii era mai binevenită pentru ea decât cea mai splendidă căsătorie. „Căci, adăugă ea, o dată ce sunt sigură că n-am să cunosc niciodată nimic din iubirea despre care toţi pălăvrăgesc şi aiurează, aş face mai bine să-mi văd singură de calea mea; şi am un avertisment lăuntric că orice pas în afară ar fi o greşeală – vreau să spun pentru mine, scumpa mea!”

Dorea ca părerea ei despre jugul conjugal să fie considerată ca pur personală, nefiind dedusă din niciun fel de pilde şi comparaţii. Ireproşabilul sir Lukin îşi petrecea o mare parte din timp la Londra. Soţia sa nu avea pentru el niciun cuvânt de reproş; era un soţ respectuos şi atent când se găsea de faţă; dar prezenţa lui era atât de nesigură din cauza bruştelor solicitări mondene, încât Diana, care trebuia să se ducă la Crossway pentru o a doua vizită, se îndoia că avea să-şi poată părăsi prietena, a cărei stare nu-i îngăduia să fie lăsată singură la Copsley. Sir Lukin veni, totuşi, cu o zi înainte de data fixată pentru plecarea ei într-un circuit de vizite. Mulţumită de purtarea lui, ea îl lăsă să vadă acest lucru, spre a-l încuraja în respectarea îndatoririlor de soţ. Unul dintre cai şchiopăta, astfel încât plecară să se plimbe pe jos, la stăruinţele ladyei Dunstane. Era o încântătoare după-amiază de primăvară, cu un soare roşu al cărui disc enorm asfinţea îndărătul crengilor întunecate de fag. Diana îşi aminti multă vreme după aceea de suava simplitate a senzaţiilor pe când aspira mireasma florilor de câmp de-a lungul cărărilor şi intra în pădure – ca în gura de căpcăun a unei alte experienţe scandaloase. El luă deodată un ton sentimental, iar un bărbat care sosea din înfierbântata viaţă londoneză în acele păduri falnice putea fi scuzat pentru atâta lucru, deşi ei i se păru puţin cam ridicol. Se supuse însă, cu indulgenţă acestor toane; cită un fragment dintr-o poezie şi faţa lui se plecă toată către ea, cu rugămintea să-i repete versurile. Din cale-afară de impresionat arăta

acest gigantic fost dragon! Ah! ce frumos! Sublim! Ar prefera să asculte aşa ceva mai curând decât orice operă: era mult mai divin!

— Da, poezia bună e divină, încuviinţă ea.

— De pe buzele dumitale, replică el. Ea râse.

— Nu sunt o recitatoare deosebit de melodioasă. El jură că ar putea s-o asculte la nesfârşit, o eternitate. Chipul lui, printr-o răsucitură a gâtului şi a umerilor, era acum în continuu întors pe trei sferturi spre ea. A! urma să plece.

— Da, şi ai să constaţi că întoarcerea mea are să fie chiar prea grabnică, spuse Diana, păşind ceva mai energic. El ridică braţul în toată lungimea lui, ca pentru o invocaţie.

— În toată Londra nu există o femeie demnă să-ţi lege cureaua de la pantof! Pe legea mea! Cât aş privi: nu văd alta! De acest soi era elocvenţa lui măgulitoare.

Ea îi spuse să nu se considere obligat a-i face complimente. „Şi încă într-un asemenea loc!” Se găseau în desişul pădurii. Îşi simţi mâna apucată – apoi mijlocul. Chiar şi atunci – atât de peste putinţă e să concepem neînchipuitul, chiar şi când apariţia lui ne izbeşte – ea aştepta să se producă vreo absurditate în semn de protest, sau nădăjduia că el a observat ceva în calea ei. Ce-i fu dat să audă? Şi încă de la soţul prietenei sale!

Dacă fusese cumplit de stupid, rămânea totuşi un gentleman; tigroaica pe care Diana o descoperise în alcătuirea propriei ei personalităţi nu avu nevoie să fie provocată; câteva cuvinte, directe, ascuţite ca nişte colţi, fură de ajuns ca armă de apărare: „Bărbatul care i-a jurat fidelitate Emmei!” Dezgustul încărcat de reproşuri al privirii nu putea fi pus la îndoială; era nimicitor şi la fel de paralizant ca o forţă fizică superioară exercitată asupra muşchilor lui. Drept ce-o luase oare? – se întreba ea în gând, ca şi el pe sine însuşi, reflectând cu respiraţia întretăiată. Ochii ei îi apăreau ca prin ceaţă, fulgerând de mânie; avea înfăţişarea unei zeiţe cuprinsă de furie. El bâlbâia, pledându-i peste umăr, din fugă: „Vai! groaznic,

dezgustător, demn de tot dispreţul!...O aberaţie de-o clipă... din cauza frumuseţii ei... merita să fie împuşcat... nu s-a putut opri să n-o admire... şi-a pierdut capul... pe cuvânt de onoare! Nu se va mai repeta!”

Ajunşi în şosea, iar conacul Copsley apărând în raza privirii, ea îşi opri pasul de săgeată ca să-şi tragă răsuflarea, şi-i fu aproape milă de descurajarea nefericitului, atât de recunoscătoare îi era că păstra tăcere. Nimic nu-l disculpa, dar cel puţin avu delicateţea să nu-i implore discreţia. Ar fi fost o intolerabilă văicăreală de om laş, iar ei i-ar fi sporit sentimentul de umilire. El se abţinu; rămase la îndurarea ei fără să i-o ceară.

Nu era femeia care să coboare la micimile răzbunării. Dar era profund umilită, avea impresia că întreaga ei fiinţă e acoperită de ocară. Întrebarea: am fost oare vinovată de vreo frivolitate, de vreun gest care să invite la un asemenea lucru? nici măcar nu se putea pune. Şi cât de mult îşi compătimea prietena! Casa aceasta, căminul sufletului ei, nu mai însemna acum pentru ea decât o epavă: ba mai rău, o citadelă ostilă. Povara sarcinei de a o întâmpina pe Emma, cu chipul deschis, o apăsa ca însuşi sentimentul vinovăţiei. Cu toate astea reuşi să facă faţă. După o oră petrecută în camera ei, izbuti să-şi ferece sufletul şi să cheme spiriduşul jocului de teatru pe limba şi pe trăsăturile ei: care spiriduş, prompt slujitor al suferindei gazde, dădu cea mai veselă reprezentaţie în tot cursul serii, spre amuzamentul Emmei şi spre mirarea inculpatului, fostul dragon, în a cărui minte, ca să spunem adevărul, vioiciunea ei spumoasă şi glumeaţă născu ideea că era mai puţin criminal decât îşi închipuise, împreună cu o vagă imagine despre sine ca despre un imbecil dovedit pentru că nu se făcuse şi mai vinovat cu o inofensivă picătură în plus. Dar ca să fim drepţi şi să pătrundem mai bine lucrurile, trebuie să recunoaştem că era vorba numai de efectul farmecului personal al Dianei asupra temperamentului său. De aceea

imboldul ţinu doar o clipă, când acestui jalnic personaj îi trecu prin minte că, pentru a obţine o singură sărutare de pe acele buze proaspete şi scânteietoare de spirit, era în stare să îndure pedepse şi chinuri, orice afară de tortura de a sta cu capul în piept, ca un vinovat, în faţa Emmei lui. După oarecare gândire însă, mintea i se limpezi. A conta pe discreţia cuiva nu e un leac întăritor şi în niciun caz nu-i prieşte curtezanului aventuros care a întâmpinat un refuz, afară doar dacă reputaţia doamnei nu va fi fost ferm statornicită în capul său – sau peste capul său – înceţoşat de ştrengar. Gândindu-se mai bine înţelese că vrednica de cinste, generoasa şi mândra fată îl cruţa de hatârul casei care-i era dragă. După o noapte de zvârcolire, se sculă căindu-se din toată inima. Lăsă să se vadă acest lucru în modul cel mai elegant, fără dramatism. Când ea îi acceptă oferta s-o conducă până jos în vale cu trăsura, ca să iasă în calea diligenţei, o adevărată iluminare de recunoştinţă sinceră îi înnobilă spiritul, făcându-l să arate şi în acelaşi timp să se simtă, superior lui însuşi. Ea consimţi fără nicio şovăială, pe când el aproape se aşteptase la un refuz. Vorbi pe drum ca de obicei, voioasă, chiar dacă nu cu aceeaşi însufleţire. Câte o sclipire din umorul ei fără pereche, îl reduse la acea stare abjectă a bărbatului – faţă de frumoasa pe care a tratat-o cu impertinenţă – stare pe care cerem îngăduinţa s-o descriem drept „moale ca terciul”. Era cu desăvârşire învins.

Apariţia lui Redworth pe şoseaua văii fu o uşurare pentru amândoi. Dormise într-una din casele din vale şi le spuse că tocmai avea intenţia să urce până la Copsley. Sir Lukin îi propuse să-l ia cu trăsura. Redworth aruncă o privire Dianei, tot cu aerul acela al său absent, cufundat parcă în calcule; drept care ea îl persiflă. El mărturisi că era absorbit de problema căilor ferate, a noilor drumuri de fier proiectate să împânzească ţara, pe care aveau s-o acopere curând cu o întreagă reţea.

— N-ai băgat bani în afacerea asta, sper, spuse sir

Lukin.

Răspunsul fu: „Ba da; tot ce posed”. Şi Redworth o privi pe Diana pentru o fracţiune de secundă, indiferent la exclamările de stupefacţie ale lui sir Lukin în faţa unei asemenea aventuri financiare din partea unui om precaut.

O întrebă unde putea fi întâlnită, unde i se putea scrie în timpul verii, în cazul când ar fi dorit să-i trimită veşti.

Ea replică: „Cel mai sigur loc va fi Copsley. Sunt totdeauna în corespondenţă cu lady Dunstane”. Se îmbujoră brusc la faţă. Amintirea transformării sentimentelor ei faţă de conacul Copsley îi năpădi gândurile feciorelnice.

Ciudata îmbujorare trezi în Redworth îndemnul de a-i vorbi pe loc despre temerarele sale speculaţii în întreprinderea căilor ferate. Dar cum avea ea să înţeleagă riscurile lui, în raport cu importanta miză pentru care juca el? Amână pe altă dată. Diligenţa sosi în trapul cailor, admiraţi de sir Lukin, ivindu-se după colţ. Diana urcă, urmată de camerista ei, portiera se trânti cu zgomot, caii porniră din nou la trap. Plecase.

Destinul ei, aflat la răscrucea drumurilor, înnoda o legătură, zăvora o poartă şi indica o nouă direcţie a căii în acea splendidă dimineaţă de primăvară, când mugurii de fag stăteau să se desfacă, ciuboţica cucului îmbrăca în aur pajiştile livezilor, iar ciocârliile făceau să vibreze văzduhul cu cântecul lor.

Ani de-a rândul Redworth păstră în amintire, drept comentariu al înclinării lui spre tergiversare şi al scrupulozităţii excesive în chibzuirea faptelor, imaginea unei diligenţe albastre.

Refuză locul rămas în trăsura lui sir Lukin, făgăduind să vină ca să petreacă la Copsley câteva zile peste vreo două săptămâni – de sâmbătă într-o săptămână. Voia, spunea el, să aibă o convorbire cu lady Dunstane. Era limpede că îl obseda construirea căilor ferate, de aceea sir Lukin îşi avertiză soţia să se pună în gardă împotriva

maniei speculaţiilor şi, dacă putea, să-l povăţuiască pe amicul lor în sensul prudenţei.

Capitolul V

Privitor la gentlemanul scrupulos care a sosit prea târziu

ÎN SÂMBĂTA ANUNŢATĂ, RED-worth sosi la Copsley cu privirea şi mai absorbită de gânduri sub sprâncenele-i stufoase – o deprindere permanentă la el în ultima vreme. O găsi pe lady Dunstane la biroul ei, cu condeiul în mână şi hârtia neatinsă; avea un aer preocupat, întrucâtva asemănător cu al lui, ceea ce ar fi băgat de seamă imediat dacă ar fi avut spiritul destul de liber că să observe altceva decât că scria o scrisoare. O rugă să continue, propunând să citească o carte până când ea avea să dispună de un moment de răgaz.

— Trebuie să scriu un răspuns şi nu prea ştiu cum, zise ea, înseninându-şi chipul ca să-l facă pe musafir să se simtă la largul său, şi aşezându-se într-un fotoliu, lângă foc: Aş prefera să stau de vorbă vreo jumătate de oră.

Vorbi despre vreme, geroasă, dar înviorătoare; neprielnică pentru ultimele zile de vânătoare, dar bună pentru agricultori şi pentru economia regiunii, după speranţele generale.

Redworth încuviinţă din cap. Se putea presupune că medita asupra căilor ferate în care îşi plasase banii. Ah! drumurile astea de fier! Ea nu întârzie să ajungă la exclamaţii de imputare, atât pentru a-şi exprima tristeţea personală în faţa desfigurării iubitei noastre Anglii, cât şi pentru a avea prilejul să ofere un mic şi modest sfat de femeie temerarului care se lansase în speculaţii

nechibzuite; căci în felul acesta putea să-şi lase la o parte, cu folos, dilema în care se găsea, pentru o clipă. Drumurile astea de fier! Oare când avea să mai fie linişte la ţară? Unde avea să mai rămână un singur locşor de ascunziş şi scăpare de ele? Iar englezii, aşa cum au ei simţurile tocite la zgomot şi zarvă, se vor desfăta în şuierături şi ţipete, pufăit şi scrâşnete, astfel încât călătoria va deveni o insuportabilă calamitate.

— Vorbesc oarecum în calitate de suferindă, recunoscu ea. Evoc tot felul de orori, fluieratul în noapte pe sub ferestrele noastre şi fumul trenurilor răpind farmecul peisajului; apoi groaznicele accidente. Vor fi cu toptanul şi nu vom avea încotro. Închipuie-ţi o ciocnire! Am suportat multe schimbări cu sânge rece, am pretenţie la un anumit grad de înţelepciune, dar mania asta de a sfârteca pământul ţării mă face realmente să le plâng de milă urmaşilor noştri. Ei nu vor mai vedea Anglia pe care am văzut-o noi. Va fi peticită şi crestată, desfigurată... un fel de chip barbar de maori – Anglia cu mască neozeelandeză. Ai să spui, poate, că e un punct de vedere sentimental. În cazul acesta, sunt categoric sentimentală: îmi iubesc ţara. Mi-e nespus de dragă Anglia liniştită, rurală. Şi pe urmă, iubesc frumosul, simplitatea. Toate astea vor fi distruse când „deşeurile” oraşelor vor inunda ţinuturile – dacă excludem întâmplarea, cum spune Lukin. Se pare că nimic altceva nu ne mai poate salva.

Redworth aprobă: „Nimic”.

— Şi nu regreţi? îl întrebă ea.

— Câtuşi de puţin. Am mai avut un schimb de păreri asupra acestui subiect. Simplitatea trebuie să dispară, iar orăşeanul trebuie să găsească un egal în omul de la ţară. Cât despre frumuseţe, aş sacrifica-o pentru ca să pun în circulaţie spiritul practic. Se bat câmpii cu tot felul de nerozii pro şi contra: totdeauna e aşa când e vorba de o inovaţie. Ce suntem noi acum pe cale să facem înseamnă doar un pas mai mare şi mai rapid, atâta tot.

— Şi un nou domeniu pentru cei ce fac speculaţii financiare.

— Da, şi eu sunt unul dintre ei, şi chiar asta e chestiunea pe care voiam s-o discut cu dumneata, lady Dunstane, spuse Redworth, aplecându-se înainte, cu întreaga lui fiinţă concentrată asupra punctului principal al problemei.

Ea declară că se simţea măgulită; era sensibilă la preţuirea pe care i-o acorda şi nădăjduia că sfatul ei putea să-i fie de folos, remarcând cu delicateţe că avea un cap de femeie: dar „nu mai puţin” era implicat în aceeaşi măsură cu „nu mai mult”, pentru a da tărie împotrivirii care avea să urmeze din partea ei.

Toţi banii lui, îi mărturisi el, erau în joc în întreprinderea căilor ferate. Într-un an de zile putea să aibă o avere frumuşică: şi, bineînţeles, se putea întâmpla să fie ruinat. Nu presupunea că avea să fie cazul; totuşi, înfrunta anumite riscuri. Şi acum, zise el, vin să mă consult cu dumneata. Nu sunt considerat, printre cunoscuţii mei, ca un candidat la însurătoare, cum se spune.

Făcu o pauză. Lady Dunstane socoti că era un prilej să-l laude pentru circumspecţia sa.

— Vrei să spui că nu amesteci pe nimeni decât pe dumneata în acest risc? În ochii ei se citea aprobarea. Totuşi, e posibil să vină o zi… spun numai că e cu putinţă: şi dorinţa de a te căsători îmbracă totul în trandafiriu… te face parcă să zbori peste dificultăţi şi piedici până la realizarea faptului. Şi atunci se poate întâmpla să regreţi vreo nesocotinţă anterioară.

Oamenii aceştia cu spirit practic sunt uneori mărginiţi: ea stărui asupra acestei imagini a viitorului.

El ascultă, apoi reîncepu:

— Concepţia mea despre căsătorie este că un bărbat nu trebuie să-i ceară unei femei să-i fie soţie decât dacă are din belşug mijloacele ca s-o întreţină în viaţa tihnită, ca să nu spunem îmbelşugată, cu care e deprinsă. Privirea îi rătăcise spre biroul ei; rămase aţintită acolo. E

scrisul domnişoarei Merion, rosti el.

— Scrisoarea? zise lady Dunstane, şi întinse mâna ca să preseze o foaie ce se ridicase. Da, e de la ea.

— E bine, sănătoasă?

— Presupun că da. Nu-mi vorbeşte despre sănătatea ei.

Se uita persistent în direcţia scrisorii – un gest care nu se înscria tocmai pe linia bunei-creşteri. Scrisoarea aceea, dintre toate, era tainică şi sacră pentru prietenă. Cuprindea cel mai hotărâtor dintre secrete.

— Ei nu i-am scris, spuse Redworth.

Era uimitor!

— Cui? Dianei? Puteai foarte bine s-o faci, mă tem numai că ea nu ştie nimic, că nu şi-a îndreptat niciun gând măcar către acţiuni şi efecte de căi ferate: nu poate suferi speculaţiile de Bursă.

— Şi nici pe cei care se ocupă cu ele, îmi închipui.

— E foarte probabil. Lady Dunstane accentuă cuvintele, căci, întrucât ţinea la Diana, avea să fie impresionat de ideea de a-i pierde stima.

— M-ar blama dacă aş comite vreun lucru dezonorant.

— Cu siguranţă.

— Nu-i voi da niciodată motiv s-o facă.

— Lady Dunstane începu să-l contemple ca pe un nor încărcat cu îndepărtate furtuni; dar, deocamdată, încă nu bănuia nimic. Impresia nu dură însă decât o clipă. Când el continuă şi, în chip foarte straniu, îi turnă cu glas monoton în ureche:

— Cu cât un bărbat iubeşte mai mult o femeie, cu atât ar trebui să fie mai sigur, înainte de a o cere în căsătorie, că ea nu va fi silită să consimtă la o decădere a situaţiei, iar eu aş prefera s-o pierd decât să nu reuşesc să-i ofer totul – decât să nu fiu sigur, atât cât poate fi sigur un om, că-i voi da tot ceea ce cred eu că merită – atunci norul se lumină într-o străfulgerare, iar porţile înţelegerii ei se dădură larg la o parte ca să facă loc unei imense mirări. Urmă o durere violentă. Compasiunea de care fu cuprinsă era atât de puternică încât o făcu să treacă peste dojana

pe care şi-ar fi adresat-o în gând pentru necugetata ei iluzie că el ar fi avut intenţia să vorbească despre afaceri unei femei. Deşi nu pomenise numele Dianei, era limpede că la ea făcuse aluzie. Şi pentru ce întârziase să-i vorbească? Din cauza acestui risc al resurselor sale materiale spre a-şi făuri o avere, pentru asigurarea mulţumirii ei viitoare! Iată, în faţa ei se găsea cel mai bun bărbat pentru o fată, şi care nu-i displăcea nici ei; un bărbat de treabă, viguros, demn de toată încrederea, plăcut la vorbă şi la chip, cu singurul cusur că fusese prea scrupulos în dragostea lui; cu vreo două săptămâni în urmă şi-ar fi închipuit despre el că nu avea nicio şansă; iar acum ştia că ar fi avut o şansă minunată în momentul acela; abia acum ştia, după cele dezvăluite în scrisoarea Dianei, care spunea că nu mai există nicio şansă.

— A face curte unei femei, continuă el pe acelaşi ton, nu e cinstit, după părerea mea, până când un bărbat nu posedă din plin posibilităţile cu care să-şi sprijine cererea în căsătorie. Iar dacă el aruncă tot ceea ce posedă pe o miză… spre a o cuceri – a-i da ceea ce are dreptul ea să pretindă, s-ar cuveni… Decât că, în momentul de faţă, perspectivele sunt frumoase… S-ar cuveni, desigur, să aştepte. Cum spuneam însă, valoarea acţiunilor pe care le deţin s-a dublat şi creşte mereu. Urmăresc cu atenţie piaţa. Am prieteni – agenţi de Bursă şi directori ai companiei de căi ferate. Mă pot bizui pe ei.

— Te rog, interveni lady Dunstane, precizează – sunt cam nelămurită – care este problema anume pentru care îmi faci onoarea să mă consulţi? Se lua în râs în sinea ei pentru că îşi închipuise că un asemenea om venea să-i ceară sfatul într-o chestiune de afaceri.

— E următoarea, spuse el: dacă, aşa cum stau lucrurile acum – am un venit de la biroul meu şi de la o proprietate personală… să zicem între o mie trei sute şi o mie patru sute de lire pe an, pentru început – dacă socoteşti că sunt justificat să-i cer unei doamne să-mi împărtăşească soarta?

— De ce nu? Dar vrei să-mi spui numele doamnei?

— Atunci pot să-i scriu imediat? După aprecierea dumitale... Da, doamna. N-am numit-o. Nu aveam dreptul. Afară de asta, mai întâi chestiunea generală, pentru imparţialitate faţă de solicitant. N-ar fi fost de neînţeles să pretinzi condiţii superioare pentru o prietenă. Ea putea face o căsătorie, aşa cum ai spus dumneata... bolborosi ceva despre „strălucită” şi „la cel mai înalt nivel”; iar umilinţa acestui bărbat onest, îndrăgostit, o mişcă pe lady Dunstane. Îl văzu acum ca pe acel bărbat al tăriei imorale pe care l-ar fi ales dintre o mie de pretendenţi ca s-o călăuzească pe prietena dragă.

Se agăţă de un pai: Spune-mi, nu e Diana?

— Diana Merion!

De îndată ce rosti cuvântul, el avu intuiţia milei şi îşi încordă tot trupul ca să primească lovitura. — Iubeşte pe cineva?

— E logodită.

Se ţinu tare. Era un om cu pieptul lat, şi acea chinuitoare contorsiune lăuntrică ce se produce când învârtirea rotiţelor creierului îşi frânge mersul, scrâşnind în sens opus celui al inimii, fu dată în vileag doar printr-o scurtă înălţare a bustului, cu răsuflarea întretăiată, o comprimare a violentei transformări pe care o suferea.

— De ce n-ai vorbit mai înainte? întrebă lady Dunstane. Glasul îi tremura.

— N-aş fi avut nicio îndreptăţire.

— Ai fi putut s-o cucereşti! Îi venea să plângă; simpatia pentru el şi compătimirea faţă de ea însăşi, în decepţia pe care i-o pricinuise hotărârea Dianei, se uneau ca să reverse preaplinul duioşiei ei de femeie.

Respiraţia scurtă şi clipirile dese ale bietului om îi amintiră, privind retrospectiv, de cruzimea unor cuvinte rostite de ea. Pentru a-şi uşura spiritul de regrete, generaliză, printr-o aluzie indirectă, fără să-l jignească: „De fapt femeile nu sunt nişte păpuşi. Ele nu iubesc luxul din cale-afară. E bine ca femeile tinere, la începutul

căsniciei, s-o ducă puţintel mai greu”. Constată că ţinea şi ea un discurs monoton, cum făcuse el.

Dar el nu avea urechi pentru altceva decât pentru faptul în sine.

— Prin urmare, vin prea târziu!

— Astăzi am aflat şi eu.

— E logodită! În mod sigur?

Lady Dunstane privi îndărăt către epistola de pe birou. Avea de răspuns la cea mai bizară dintre scrisorile ce-i sosiseră în toată viaţa ei, şi era din partea scumpei ei Tony – cea mai seacă înştiinţare despre vestea cea mai importantă pe care o poate comunica o femeie prietenei sale intime. Sarcina de a-i răspunde era acum de două ori mai grea.

— Mă tem că da, aşa mi se pare, răspunse ea, şi ardea de dorinţa de a-şi mai arunca o dată ochii peste scrisoare ca să vadă dacă nu cumva exista vreo fisură îndărătul rândurilor.

— Atunci trebuie să mă plec în faţa situaţiei, spuse Redworth. M-aş duce să fac câţiva paşi.

Ea zâmbi cu blândeţe.

— Rămâne o taină între noi.

— Îţi mulţumesc din suflet, lady Dunstane.

Nu ştia să înflorească fraze la durere. Rezerva lui tăioasă era destul de grăitoare pentru ea şi îi plăcu mai mult astfel; aproape i-ar fi mulţumit că o părăseşte atât de repede.

Când rămase singură sorbi conţinutul scrisorii dintr-o ochire fugară. Avea un singur paragraf şi îşi descărca lovitura ca o armă cu gura îndreptată spre pieptul ei:

„Draga mea Emmy,

Am fost cerută în căsătorie de către domnul Warwick şi am acceptat. Fă-mi cunoscută aprobarea ta, căci eu am hotărât că e lucrul cel mai înţelept pe care îl poate face o făptură fără căpătâi. Vom locui la Crossways timp de patru luni pe an, aşa încât voi regăsi în jurul meu pe tata

în zilele lui cele mai bune şi toate visurile mele de tinereţe, răsăriturile mele de soare şi roua din zori: vechea casă a copilăriei va fi noul meu cămin. Scriu în grabă, ţie înaintea tuturor, arzând de nerăbdare să am un răspuns de la tine. Trimite binecuvântare prietenei tale în viaţă şi în moarte, prin toate metamorfozele,

Tony.”

Asta era tot. Niciun cuvânt despre îndrăgostitul care urma să fie decorat cu titlul de soţ. Niciun fel de mărturisire de iubire, şi niciun cuvânt care să implore iertarea prietenei pentru hotărârea atât de neaşteptată în vederea unui pas atât de important. Descrierea anterioară a înfăţişării lui de „funcţionar manierat” i-l evoca într-un mod cât se poate de dezagreabil. E adevărat, ar fi putut face o alegere şi mai nefericită: vreun nătâng de lord sau vreun erou al scandalurilor; dar dacă un funcţionar cu maniere de gentleman era făcut dintr-un aluat mai durabil, nu izbutea să realizeze o consonanţă cu imaginea unei creaturi ca Tony. Poate că nici Redworth nu îndeplinea toate condiţiile. Unde era omul potrivit ca să-i stea alături? Redworth era, totuşi, un om plin de bărbăţie şi pe care te puteai bizui, un tip saxon dintre cele mai alese ca fizic şi caracter. Avea mari calităţi, iar excesul lui de scrupulozitate inspira o profundă compasiune.

Citi: *„...lucrul cel mai înţelept pe care îl poate face o făptură fără căpătâi”.* Suna a disperare. În chip făţiş, Tony îl acceptase fără să-l iubească. Sau îşi tăinuia pasiunea? Nu: dacă era vorba de iubire, i-ar fi scris cu totul altfel prietenei ei.

Lady Dunstane îşi înăbuşi durerea rănii provocată de neaşteptata exprimare a Dianei în termeni laconici, acolo unde tandreţei sale i s-ar fi cuvenit cea mai îmbelşugată revărsare sufletească, şi expedie felicitări pe textul unui rând iniţial: „*Minuni se întâmplă oricând”.* Scrise astfel ca să-şi ascundă supărarea sub masca surprizei; fireşte,

lăsând-o să se întrevadă. *„Sunt nevoită să nădăjduiesc şi să mă rog ca nu cumva să te fi pripit”.* Curiozitatea ei de a-l cerceta îndeaproape pe cel mai fericit dintre bărbaţi, partea cea mai autentică a scrisorii, era exprimată cu răceală. După ce isprăvi de scris, reciti totul şi nu se recunoscu pe ea însăşi în propriul ei limbaj, deşi căutase să ascundă, cu toată grija, ofensa pe care Tony a ei o adusese prieteniei lor – într-o oarecare măsură aducând o jignire femeii în general. Căci acum, după un asemenea exemplu, toate aparenţele erau că femeia nu poate fi la înălţimea unui sentiment de încredere desăvârşit, limpede ca cristalul: – impulsurile, capriciile, disperările, şiretlicurile şi ascunzişurile lor, răstoarnă o prietenie sinceră. Nu era nimic de făcut – mâine, dacă nu astăzi, prietenia lor se putea poticni. Lady Dunstane se resemnă cu tristeţe la o imagine diminuată a caracterului pe care Tony a ei se dovedea să-l aibă. Acesta fu actul ei inconştient de represalii! Scânteietoarea, iubita ei Tony, uluitoare doar ca frumuseţe şi inteligenţă, aparţinea, în esenţă, genului comun al femeilor. Şi-a dorit o viaţă aşezată, Warwick a cerut-o în căsătorie şi, de dragul de a locui la Crossway, l-a acceptat ca soţ – ea, semeaţa dispreţuitoare a căsătoriilor care nu se fac din dragoste! care spusese – de câte ori! că nimic altceva decât dragostea nu justifică un asemenea pas! Degradase înaltul piedestal pe care situau amândouă femeia. Diana se găsea într-o eclipsă, cel puţin pe trei sferturi. O întuneca silueta masivă a funcţionarului cu maniere de gentleman pe care îl alesese. „Am scris însă cu multă precauţie”, reflectă lady Dunstane în timp ce punea răspunsul în sacul poştal. Într-adevăr, fusese atât de prudentă, încât, spre a-şi ascunde sentimentele, scrisese ca şi cum ar fi fost alta. Femeile ai căror bărbaţi îşi pierd vremea fără folos au datoria să-şi păstreze prieteniile.

Redworth îşi purta povara amărăciunii prin atmosfera geroasă, cu un pas atât de rapid încât ar fi topit şi ţurţurii din Groenlanda. Mergea fără să se gândească, drept

înainte, către purpura apusului, după cum descoperi când se opri ca să-şi consulte ceasul. Mai era timp ca să se întoarcă în acelaşi ritm şi să se îmbrace pentru masa de seară; se întoarse în loc şi începu să culeagă amintirile emoţiilor pe care le presărase pe drum. Ea cunoştea pădurile astea; umbla pe urmele paşilor ei; era logodită şi urma să se căsătorească. Da, principiul lui de a nu cere unei femei să-l ia de bărbat, de a nu-i face curte, fără asigurarea printr-un cont bancar a posibilităţilor de a o întreţine într-un confort agreabil, era just. Îl menţinea şi recunoştea că fusese un netot fiindcă se ţinuse de el. Între eul lui şi excelentul său principiu se declarase război, fără să existe nici cel mai mic dezacord. Avertizat de primejdia de a o pierde, ar fi procedat din nou la fel, recunoscându-se drept un imbecil pentru strădaniile zadarnice. Principiul era bun, pentru că era datorat femeii. Loialitatea lui strictă faţă de principiu îl făcu să se apuce să-şi care pumni în coastele lui de nătărău, ca un drept ce i se cuvenea. Căci ar fi putut reuşi s-o cucerească, timp de două ierni în şir. Prilejurile fuseseră nenumărate. Aici, în pădurea asta de fagi; lângă tufişul acela de mărăcini; pe panta cu ienuperi de la colţul acela unde calcarul se îmbina cu nisipul până la colţul de argilă şi calcar; pe toată lungimea crestei împădurite era câte un loc care-i evoca prezenţa ei şi nepreţuitele şanse ce i se oferiseră; şi cu toate astea normele lui de comportare îi spuneau „nu”, în timp ce inima îi sângera.

Avea sentimentul că existase posibilitatea să fie acceptat. Mai perspicace decât lady Dunstane, prin faptul că nu purta niciun fel de pică, el presimţea, în hotărârea bruscă a Dianei de a consimţi la o propunere de căsătorie, un motiv obiectiv şi raţional, corespunzător dorinţei ei de a duce o viaţă aşezată. O! de i-ar fi vorbit! Dacă i-ar fi vorbit, ea ar fi putut să-i acorde lui mâna, unei brute lipsite de onoare! O brută fericită. Dar se comportase mai rău decât un imbecil. Da, principiul lui era just, şi se biciuia cu el, se împungea cu el în coaste,

se alunga în pustietăţile sterpe unde viaţa de holtei recoltează buruieni vătămătoare pe care nu le luminează niciun astru venerat, şi totuşi se agăţa de acest principiu, zdrobit şi însângerat cum era.

Blândeţea ladyei Dunstane îi alină suferinţa pe toată durata unei vizite care semăna mai mult a purgatoriu uşurat cu lacrimi de înger. Fu bucuros că pleacă şi amărât după ce plecă. Ea îi distrăgea atenţia de la neîncetatul conflict între nesupusul său eu şi principiul său care îl dojenea sever, dar pe care îl recunoştea ca stăpân absolut. Departe de ea, se simţi victima unei flagelări atât de cumplite, încât ajunse aproape la răzvrătire împotriva stăpânului pe care îl slujea. Totuşi, într-un anumit fel, sumedenia de amintiri de la Copsley îl îndepărta de acolo. Sir Lukin, de câte ori vorbea despre „logodna Dianei cu tipul acela, Warwick”, o ridica în slăvi cu un entuziasm extraordinar, nespus de greu de îndurat pentru „imbecilul” care o pierduse. În momentul acela, locul cel mai drag lui Redworth, de pe tot pământul, devenise un loc de chin.

Între timp, valoarea investiţiilor în căi ferate creştea pe piaţă cu iuţeala capetelor de sparanghel bune de tăiat: o împrejurare care adăuga ghimpi meditaţiilor sale. Dacă ar fi fost numai puţin mai îndrăzneţ, ceva mai puţin devotat fanatic al normei sale de onoare masculină, nu atât de mult sclavul literei succesului... Dar de ce să mai stea şi să mediteze? Iată că-l aştepta un venit apreciabil, poate şi un loc în Parlament; o poziţie pentru a-şi expune opiniile – şi o situaţie socială pentru soţia care-i era acum refuzată. De aici înainte soţia îi era refuzată; o alta nu mai vroia. Bărbatul reticent, tenace, dominat de un principiu tiranic, îşi unise până la capăt, în minte, viaţa lui cu a Dianei; felul ei de a vedea lucrurile trona alături de al său, până şi în neînţelegerile lor. El percepea, fie că era sau nu de acord, mecanismele judecăţii ei, ca la nici o altă femeie; şi tocmai asta îi imprima ei un caracter aparte, o separa de celelalte, o înălţa deasupra lor, ridicând-o în

slăvi. Refuza să-şi împartă viaţa cu oricare alta.

Mai înainte de a fi putut afla ce fel de om era Warwick – un permanent obiect al cercetării sale – clopotele de nuntă sunară şi Diana Antonia Merion îşi pierdu numele de fată. Deveni doamna Warwick a lumii acesteia atât de avidă să se distreze pe socoteala vieţii noastre lăuntrice.

De ce s-a căsătorit, n-a spus niciodată. Se prea poate ca, ulterior, uluită de ea însăşi, să fi uitat motivul exact. Ceea ce atârnă greu la tinereţe şi ne împinge la acţiuni, disperate poate deveni un fleac pentru ochi mai vârstnici şi simţuri mai tocite, în cuprinderea unei înţelegeri mai luminate. Prietena ei Emma întreprinse zadarnic sondaje pentru a afla motivul. Îi fu revelat lui Redworth în parte prin conjecturi şi juxtapuneri de fragmente, dar în toată limpezimea, ca prin atingerea unor antene, într-o seară petrecută cu sir Lukin Dunstane, când lăcrămosul fost dragon şi fiu al trândăviei băuse ceva mai mult.

Capitolul VI

Cuplul

FIIND CĂSĂTORITĂ DE ŞASE LUNI, Diana veni la Copsley ca să-şi prezinte soţul. Străbătuseră Italia: „peninsula italiană”, îl cita ea pe el într-o scrisoare către lady Dunstane; acum îşi mobilau casa de la Londra. Primele ei scrisori din Italia păreau să aibă o nuanţă de sentimentalism. Pomenea de Augustus spunând că-i place cutare şi cutare lucru din ţara frumuseţii, încuraja arta şi era o plăcere să-l auzi vorbind despre operele de pictură şi sculptură; avea o informaţie bogată despre ele. „Este o autoritate.” Curând, umorul ei începu să fluture în jurul norocosului om, căruia se părea, după impresia cititoarei, că nu-i vine tocmai bine veşmântul sentimental. Motivul lui de fală era acela de a fi foarte englez pe continent, şi exemplele Dianei cu privire la trufaşele lui aprecieri despre comorile artei şi ale naturii, ca şi despre umbletul lui statuar printre ele, ar fi fost mai hazlii dacă prietena ei le-ar fi putut pune în concordanţă cu imaginea cuplului. Descrierea unui „scurt moment de ciondăneală între noi” la Lucca, unde un şef de poştă italian, în călătorie de inspecţie, a pretins să împartă cu ei caleaşca şi a încercat, cu insolenţă, să intre, era comică, dar producea un sunet discordant. Avea ea oare să-şi piardă într-o zi gustul de a savura ridicolul, şi să-l privească pe el cu detaşare? Era generos, spunea Diana: ea vedea în el calităţi alese. Poate că se arăta risipitor în călătoria de nuntă. Ea declara că e mărinimos, binevoitor, afabil cu egalii săi, prietenos cu cunoscuţii pe care îi întâlnea.

Poate că defectul lui cel mai mare era un aer superior şi afectat faţă de străini, deloc neobişnuit în acele vremuri. „Trebuie să ştii, dragă Emmy, că noi, englezii, suntem aristocraţia Europei.” Lady Dunstane înclina să creadă că într-adevăr suntem; totuşi, în gura unui „funcţionar manierat” aroganţa rece adăuga o trăsătură caricaturală la comportamentul său. Pe de altă parte, zvonurile spicuite despre el de către sir Lukin sunau favorabil. Nu era socotit a fi un tip peste măsură de ceremonios, nici deosebit de inteligent, dar era om cumsecade; bun călăreţ, bun vânător, bună reputaţie. Pe scurt, englezul mijlociu, distingându-se la echitaţie şi la tir, şi manifestându-se ca un supus disciplinat. Asta reprezenta un etalon oarecum ridicat pentru Emma. Decât că ea nu s-ar fi gândit niciodată să prevadă un tip mijlociu pentru omul care urma să se însoare cu Diana. Avea el s-o înţeleagă şi să preţuiască tot ceea ce era mai bun în ea? O altă întrebare, rămasă fără răspuns era: cum fusese ea în stare să se coboare până acolo încât să se mărite cu un tip mijlociu? În mod limpede, exista un secret nemărturisit ei, ca prietenă.

Îşi făcu, în sfârşit, apariţia. Impresia ladyei Dunstane despre el se repetă la plecare. Întrebarea fără răspuns îi răsuna în urechi, deşi îşi amintea că arta cu care Tony îl scotea în evidenţă temperase în cea mai mare parte a vizitei rigiditatea critică a caracterizării ei despre căsătoria lor. Dar faptul că avea nevoie să fie scos în evidenţă era împotriva lui. Având în vedere subiectele, conversaţia sa era acceptabilă. Subiectele abordate tratau despre politică, tablouri, călătorii pe continent, industria naţională, bogăţia ţării şi cauzele ei: cauze cât se poate de bine cântărite. Era chipeş pentru un bărbat: destul de înalt, nu prea corpolent, corect în ceea ce priveşte tăietura modernă a hainelor, cu o pereche de favoriţi care încadrau o depresiune palidă până la nasul subţire şi drept şi cu buze închise strâns indicând un orificiu. Contracţia gurii exprima informaţia că atitudinea

sa era ferm negativă. Buzele se deschideau într-un surâs, dinţii erau fără cusur şi produceau impresie, chiar dacă impresia era de răceală – cu atât mai mult cu cât ochii nordici nu participau la surâs; nişte ochi din acel amestec de nor şi de senin care dă un fel de cenuşiu neutru şi impresionează mai ales când privesc fix şi autoritar. Fără a contrazice, căci era de o politeţe riguroasă, înfăţişarea sa trăda omul conştient de a fi născut ca să comande: în fine, un aristocrat printre „aristocraţii Europei”. Divergenţele sale de păreri erau introduse printr-un: „Iertaţi-mă, vă rog”, şi un zâmbet încremenit, cu dinţii vizibili; apoi o frază sau două, succint formulate, o reglementare perfectă a disputei. Nu-i plăcea argumentarea. Aşa spunea, iar Diana remarca despre el acest lucru, vorbind ca o soţie care se mulţumeşte să noteze o trăsătură caracteristică. Înăuntrul hotarelor sale avea fraze precise, opinii cu duiumul. Dincolo de ele, după cât se părea, lumea era lipsită de un interes deosebit. Sir Lukin, ale cărui hotare ar fi dat în vileag un câmp intelectual şi mai îngust, dacă ar fi fost precizate, nu avea niciun fel de şanse în faţa lui. Încercă o luptă corp la corp *„tory”* contra „*whig*” şi fu doborât la pământ. Fură de acord pe tema vinului. Warwick avea gusturi rafinate la vinuri. Şedinţele lor de după-masă erau consacrate acestui subiect, ca şi celui înrudit aliterativ[4], la fel de plăcut galantului fost dragon, de unde rezultă că lady Dunstane primi despre oaspetele ei informaţii satisfăcătoare, după judecata unui bărbat, „Warwick e un tip inteligent şi un om de lume, ascultă-mă pe mine, Emmy”. Sir Lukin mai făcu observaţia că era un bărbat cu maniere de gentleman. „Un funcţionar manierat!” Schiţa iniţială de portret pe care i-o făcuse Diana îl urmărea cu stăruinţă, atât de autentică era. Cât despre ea, părea că o uitase. Nu numai că se străduia să-l pună într-o lumină favorabilă încurajându-l să iasă în evidenţă, dar se

[4] În lb. engleză cuvintele „wine” (vin) şi „woman” (femeie) constituie o aliteraţie (n.tr.).

retrăgea pe planul al doilea, subordonată, afectuoasă, se lăsă de-a binelea la fund, mulţumită să stea în umbră pentru ca el să strălucească; iar cuvintele despre soţul ei în budoarul albastru al prietenei – tribunalul lor secret unde, pe când era fată, puneau lumea la cale şi se sfătuiau împreună – dădeau să se înţeleagă cât de mult îi admiră calităţile. Mergea minunat călare, cunoştea legile, era pregătit pentru orice poziţie socială, ştia să ţină o conferinţă ca un adevărat orator; îl ascultase la o întrunire locală. Şi iubea casa bătrânească de la Crossways aproape la fel de mult ca şi ea. „Mi-a făgăduit că nu-mi va cere niciodată s-o vând”, spuse ea cu o naivitate care nu putea fi mimată.

După ce plecă, lady Dunstane gândi că purtase o mască, în felul firesc al femeilor care caută să se împace cât mai bine cu alegerea făcută; şi o iertă pe biata ei Tony pentru meşteşugita prezentare a lui în detrimentul ei. Dar n-o putea ierta că-l luase de soţ. De la prima ei impresie până la ultima, îl asemuise cu o casă încuiată şi goală – o casă londoneză mobilată convenţional şi împodobită de tapiţer, fără locuitori înăuntru. Cum fusese în stare o fată frumoasă şi ageră la minte să comită o asemenea nesocotinţă, aici era enigma care o nedumerea – cu atât mai încurcată cu cât omul era indolent, iar Diana ambiţioasă; dispreţuia trândăvia la bărbaţi, avea groază de ea. O locuinţă goală până şi de suflet! Lipseau şi umanul şi spiritualul. Mintea care studia un astfel de om cădea într-o inerţie meditativă.

„Să nu fiu nedreaptă!” se grăbi lady Dunstane să exclame la murmurul de protest din gândul ei: cel puţin dovedise că o preţuia pe Tony, căreia prefera să-i zică Diana, după cum îşi aminti ea cu plăcere; şi legătura caldă dintre cele două prietene reînvie din nou pentru o clipă, când îi reveni în gând mişcătoarea mică rugăminte a iubitei ei Tony: „Ne mai inviţi?” şi cum licărise atunci în frumoşii ei ochi negri imaginea afecţiunii lor de altădată care acum se stingea. Nu trebuia să se mai gândească la

unul fără celălalt. Recunoştea că a fi prezentat de soţia sa prietenei acesteia înseamnă pentru oricare bărbat un moment extrem de penibil: se poate uşor întâmpla ca ei să producă o impresie inferioară realităţii. Totuşi meritul de a o fi preţuit pe Tony căsătorindu-se cu ea, fu întrucâtva diminuat prin informaţiile date de sir Lukin, care îl descrisese ca pe un admirator înfocat al femeilor frumoase. Se putea s-o fi luat de soţie numai pentru frumuseţea ei, nu şi pentru calităţile spirituale! În momentul de faţă nu prea părea conştient de existenţa lor. Dar, pentru a fi pe deplin dreaptă, nici nu şi le manifestase în mod deosebit, sau măcar în treacăt, în timpul acestei prime întrevederi, iar el, stând de vorbă singur cu amfitrioana sa, prinsese ocazia de a-i declara că e cel mai fericit dintre oameni. Spusese acest lucru cu nuanţa cea mai apropiată de pasiune pe care lady Dunstane o observase până atunci la el. Poate că însuşi faptul că nu produsese o impresie grozav de favorabilă ar fi trebuit să fie socotit ca pledând pentru el. Aşa cum era, era el însuşi, şi nu un prefăcut. Abia aştepta informaţiile lui Redworth despre el.

Compasiunea ei faţă de sentimentele lui Redworth când o vedea pe femeia inimii lui devenită soţia altuia nu atenuă caracterul presant al ordinului pe care i-l dădu, anume să plece fără întârziere şi să-i viziteze cât mai des cu putinţă. Şi îi explică motivul: „pentru că doresc ca Diana să ştie că n-a pierdut nici măcar un singur prieten prin căsătorie, ci e mai bogată cu unul”.

Redworth se apucă de treabă cu hotărâre. Aparţinea acelei categorii de compatrioţi de-ai săi care posedă o carceră subterană pentru sentimentele cărora nu le este îngăduit să se reverse cu glas tare în afară, şi în această *oubliette*[5] le azvârli, lăsându-le să se hrănească aşa cum vor putea, sau să piară. Acolo în străfunduri se afla inima lui, şi nu-i dădea ascultare, nici n-o încuraja vreodată în

[5] Temniţă subterană unde erau închişi odinioară condamnaţii pe viaţă (n.tr.).

meditaţii voite. Stăpân pe sine cu îndârjire, stătea în faţa lumii lipsit de orice emoţie. Există oameni vrednici de laudă care i se aseamănă şi se spune despre ei că sunt profunzi. El avea profunzimi de temniţă. Prizonierul din adânc putea să ţipe şi să sară; nimeni nu-l auzea şi nu ştia de el, nici nu vedea vreodată lumina zilei. La sincera exclamaţie a Dianei: „Ah, domnule Redworth, ce bucuroasă sunt că vă văd!” răspunse cu formalismul calm al urărilor de fericire. Deveni oaspetele casei lor de la Londra, şi informaţiile sale despre viaţa casnică a soţilor, mai cu seamă despre stăpânul casei, o satisfăcură pe lady Dunstane mai mult decât cele primite de la soţul ei. Întrevedea exact ce fel de om era, atât cât pot fi văzuţi oamenii la suprafaţă; şi îşi putea exprima asentimentul, fără îngrijorare, la observaţiile lui Redworth privitoare la Warwick, indicând un om abil în afaceri, dar banal pe lângă soţia sa. Gentlemanul nobil pentru Diana nu se născuse încă – erau amândoi de acord în mod tacit. Până una, alta, nu înseamnă că un soţ muritor trebuie supus la cazna focului pentru meritele soţiei – şi aici erau de aceeaşi părere. „Poţi fi sigur că ţi-a rămas prietenă constantă”, spuse lady Dunstane ca să-l mângâie; şi îşi aminti ulterior că resimţise o umbră de dezamăgire la răspunsul lui imperturbabil: „Am prevăzut acest lucru”. Căci deşi nu dorise câtuşi de puţin să asiste la o criză sentimentală, era dornică să vadă că păstra în suflet, ca pe-o icoană, imaginea Dianei – cu prisosinţă femeia în stare să înflăcăreze poeţi şi eroi, elita neamului ei; şi era un ciudat capriciu al soartei că amândoi bărbaţii care se îndrăgostiseră de ea nu erau mai mult decât nişte oameni obişnuiţi, virtuoşi, impasibili şi pricepuţi în afaceri. Altundeva, în afara Angliei, Diana ar fi fost o femeie cântată în versuri, ridicată în slăvi. Aici, destinul ei era să-i înflăcăreze pe Redworth şi pe Warwick, doi directori de companii de cale ferată, preocupaţi să brăzdeze ţara în chipul liniilor de şotron trase de un copil pe pietrişul curţii.

Ca la toţi cei suferinzi, plăcerea de a retrăi trecutul era

şi la ea chinuită de zbuciumul pe care i-l evoca, şi doi ani mai târziu îşi reaminti de acest protest împotriva soartei. În momentul acela s-ar fi rugat tocmai ca Diana să nu mai aprindă altfel de bărbaţi decât ca aceştia doi. Greşeala iniţială fusese, desigur, acea căsătorie pripită şi întru totul inexplicabilă, un pas asupra căruia victima care fusese împinsă să-l facă păstra o tăcere totală. Lady Dunstane auzi zvonuri de neînţelegeri. Diana nu-i pomeni nimic despre ele. Îi vorbi de neşansa soţului ei în speculaţiile cu căile ferate, de o anumită strâmtorare bănească în gospodărie, şi nimic mai mult. Într-o zi îi scrise despre o funcţie la stat pe care o primise soţul ei, încheind astfel: *„În sfârşit am pus capăt necazurilor noastre".* Prietena ei se bucură, dar mai târziu, privind retrospectiv acel moment de satisfacţie, văzu în el tocmai cumplitul început al necazurilor.

Numele lordului Dannisburgh, ca unul dintre admiratorii doamnei Warwick, fu aruncat în treacăt de vreo două ori de către sir Lukin. Luase masa la soţii Warwick şi îl întâlnise pe eminentul membru al cabinetului ca oaspete al lor. Nu e nimic rău într-un sentiment de admiraţie, mai ales când vine din partea unuia care, ca şi mulţi alţii, contemplă o stea. Nu se poate aduce nicio imputare când soţul unei femei frumoase acceptă o numire de la puternicul ministru care o admiră. Aşa gândea lady Dunstane, căci era sigură de Diana până în adâncul sufletului. Dar curând îşi dădu seama, observându-l pe sir Lukin, că vechea lume câinoasă se pregătea să latre pe urmele vânatului. El, din firea lui, aparţinea haitei care vânează şi, cu tot sentimentul cordial pentru pradă, era alături de lumea lui în aşteptarea de a o vedea fugărită şi în entuziasmul de a participa la urmărire. Nu se mai întâmplase niciun scandal de seamă de câteva luni. Lumea avea nevoie de noutate; iar el, ca şi ceilalţi, în ciuda sentimentului de prietenie faţă de animalul hăituit, nădăjduind din tot sufletul că avea să scape, adulmeca pământul de pe acum adunând dovezi pe urmele ei. Nu-i

comunica prea multe soţiei, dar lumea lui devenise atât de zgomotoasă, încât, după exemplul ei, nu se putea opri să nu încreţească puţin din buze, ca pentru şuieratul fin al unei aluzii răutăcioase. Redworth se găsea în America, ocupat să cresteze cu linii emisfera cealaltă. Lady Dunstane nu avea altă sursă de informaţii decât întâmplătoarele bârfeli despre viaţa mondenă ale soţului ei; Londra însemna moartea pentru ea, iar Diana, scriindu-i cu fidelitate de două ori pe săptămână, păstra tăcere în privinţa lordului Dannisburgh, afară de faptul că-l pomenea printre invitaţii ei. Îi scrisese următoarele fraze, care puteau să aibă o tainică semnificaţie personală: *„Noi, femeile, suntem verbele pasive ale alianţei matrimoniale, aşa ne învaţă viaţa, şi dacă ne vine gustul să trecem la forma activă, conjugarea noastră suferă o teribilă perturbare. Noi avem datoria să mergem pe un traseu indicat, ca trenurile; altfel nu ajungem în nicio gară, ne facem praf şi pulbere. Am ghinionul să ştiu că m-am născut ca să fiu activă. Cum mi-o fi norocul”.*

Într-o împrejurare, alătură numele lordului Larrian de acela al lordului Dannisburgh, remarcând că avea o fatală forţă de atracţie pentru antichităţi.

Moartea unchiului soţului ei şi boala mătuşii acestuia, o siliră să se retragă la Crossways, unde rămase timp de câteva luni spre a da îngrijiri, citind cu sârguinţă, după cum arătau scrisorile ei, şi urmărind apropierea morţii. Covârşită de meditaţiile în faţa inevitabilului, scria ca şi cum ar fi fost din nou Diana cea de odinioară. Lumea încetă să mai chelălăie ca haita în preajma vânatului. Lady Dunstane putu să presupună că Warwick încerca acum un sentiment de reconciliere, cunoscând nobilele calităţi ale soţiei sale. Poate că în realitate le preţuia mai mult decât lăsa să se vadă. Vorbindu-i lui sir Lukin despre ea, avu doar aceste cuvinte de laudă: „E o infirmieră atentă”. Prin moştenire, atunci când el şi soţia sa rămaseră singurii locatari de la Crossways, venitul său spori considerabil, dar neplăcându-i casa – din motive

greu de explicat la un om care mai înainte afirmase că împărtăşeşte ataşamentul soţiei faţă de conacul părintesc – dorea s-o vândă sau s-o închirieze, pe când ea nu voia nici una, nici alta. Decât să se despartă de Crossways, ea propuse ca ei să continue să stea în mica lor locuinţă londoneză, ceea ce, spunea el, era ridicol: oamenii trebuie să trăiască la nivelul rangului lor; şi, pentru că lua în bătaie de joc vechea casă bătrânească, ea se simţi oarecum jignită, căci era mai susceptibilă acum, când focul slab al unei noi tentative de a aduce căldură între ei pâlpâia şi dădea să scoată câte o flăcăruie, după ce capacitatea ei de a se devota fusese verificată. Devotamentul faţă de el şi de rudele sale era un lucru care îl mişca. Îi respectă pasiunea pentru Crossways, dar se mutară într-o casă mai mare la Londra, „la nivelul situaţiei lor” – ceea ce înseamnă întotdeauna cu o treaptă mai sus – şi începură să ofere dineuri de gală la care veneau personalităţile cele mai de vază. Gelozia lui era aţipită. Cum pe vremea aceea îl bătea gândul să obţină un loc în Parlament şi o avansare într-un post superior celui pe care îl deţinea, Warwick socotea că e înţelept să cultive un protector puternic aşa cum putea fi lordul Dannisburgh; iar soţia sa îi punea interesele la inimă, ziceau gurile rele. Zvonurile se redeşteptară. Tot felul de versiuni despre lordul D. şi doamna W. biciuiau lacoma urmărire. Reputaţia moralităţii importantului lord *whig* şi frumuseţea doamnei alcătuiau o materie inflamabilă.

„Eşti prudentă în toate privinţele?” îi scrise lady Dunstane Dianei; iar prietena ei îi trimise un răspuns copios: *„Ai cel mai deplin drept de a o întreba orice pe Tony a ta şi voi răspunde ca la Judecata de Apoi. Faci aluzie la lordul Dannisburgh. Are aproape vârsta pe care ar fi avut-o tata şi este, cred că pot s-o afirm, după răposatul meu tată şi după Emmy a mea, prietenul meu cel mai drag. Am un sentiment de afecţiune pentru el. Aş putea striga acest lucru pe străzi fără să-mi fie ruşine: şi doar nu-ţi închipui că pot fi o neruşinată. Oricum îi va fi*

fost firea în tinereţe, e în stare să fie prietenul unei femei în mod onorabil, crede-mă. Văd până în fundul inimii lui; nu poartă niciun fel de mască; şi în afară de cazul când ar trebui să mă consider îngropată odată cu căsătoria, e sigur că-l voi păstra printre comorile mele. Îl văd aproape zilnic; mi-e cu neputinţă să cred că mă înşel; şi atâta vreme cât îmi face onoarea să-mi preţuiască fărâma de inteligenţă venind la mine pentru ceea ce este atât de gentil să numească sfatul meu, voi lăsa gura lumii să vorbească. Între noi fie zis, sunt încredinţată că fac un oarecare bine. Ştiu că-i sunt utilă în diferite chipuri. Fără îndoială, există pericolul ca o femeie să-şi sucească mintea, gândindu-se că un ministru puternic care guvernează un regat n-a socotit-o prea neînsemnată ca să-l sfătuiască; iar eu sunt conştientă de acest lucru. Te asigur, iubita mea, că ştiu să mă feresc de o asemenea primejdie. Nu asta m-ar face să mă ataşez de el, cât naturaleţea prieteniei lui. Este cel mai simpatic, mai vesel şi mai blând dintre oameni; nu are în el niciun sentiment de ostilitate, deşi, fireşte, duşmanii lui sunt mulţi şi veninoşi. Are spirit de observaţie şi umor din plin. Te-ar amuza extraordinar! În multe privinţe ar fi de acord cu tine. Iar eu n-aş fi câtuşi de puţin geloasă. Într-o zi îţi voi cere permisiunea să-l aduc la Copsley. În momentul de faţă, în timpul sesiunii parlamentare, e prea ocupat, cum ştii. Mie – «izvorul lui cristalin de înţelepciune» – nu-mi poate acorda mai mult decât o oră în cursul după-amiezii sau câteva minute seara. Uneori primesc un bilet scris în fugă de pe băncile Camerei, cu o anecdotă, sau cu noutăţi despre vreun dezacord de opinii. Sunt sigură că găsesc prilej de înveselire.

Aşa că ţi-am scris totul, simplu şi deschis. Ai perfectă încredere în Tony a ta care se leagă prin jurământ că ar prefera să moară decât să tulbure inima iubitei ei.”

Scrisoarea se încheia cu una din anecdotele lordului Dannisburgh, stârnind hazul în epoca prospeţimii ei, şi cu un postscriptum informativ: „Augustus aşteaptă o

misiune – cam pe timp de o lună; nu e sigur dacă îl voi însoţi”.

Warwick plecă în misiune. Diana rămase la Londra. Lady Dunstane îi scrise rugând-o să petreacă la Copsley acea lună – timpul ei favorit din an, când violeta cedează locul ciuboţichii cucului. Invitaţia n-a putut fi acceptată, dar în ziua următoare Diana îi trimise vorbă că avea o surpriză pentru duminica următoare şi că va aduce un prieten la masa de prânz, dacă sir Lukin îi va întâmpina la cotitura şoselei din vale spre înălţimi, la o oră precizată.

Lady Dunstane îi dădu distratului baronet dispoziţii, făcând observaţia:

— E ciudat, nu mai vine niciodată singură de la căsătoria ei.

— Straniu, zise el cu cea mai senină absenţă de conştiinţă; şi înclina puternic spre părerea că ceva nu e tocmai în ordine.

Capitolul VII
Criza

BĂNUIALA FU CONFIRMATA CÂND îl văzu pe lordul Dannisburgh pe capra unui atelaj cu patru cai, având-o lângă el pe neîntrecuta Diana, iar la spate aflându-se lacheii cu cocarde, în livrea simplă, şi camerista doamnei. Dar vizita lordului Dannisburgh era un lucru măgulitor, şi capriciul său de a conduce caii, sub razele Aurorei, într-o dimineaţă calmă de duminică, o distracţie grozavă; de aceea, cu o veselie menţinută la acelaşi diapazon pentru ca şi firava Emma să fie părtaşă la ea, porniră în huruitul roţilor spre înălţimi, le urcară, şi Diana se aruncă în braţele prietenei, gângurind în şoaptă ca să-i ceară iertare că o luase prin surprindere, făcându-se vinovată de o undă de linguşire: lordul Dannisburgh dorea atât de mult să-i fie prezentat, şi ea dorea atât de mult ca Emma să-l cunoască, şi spera să-i fie iertat că-i reunea astfel „pentru ca ea să fie acompaniamentul lor!” „Acompaniament” era un drăgălaş eufemism din partea unui glas vibrant şi dominant. Era din nou Diana cea strălucitoare din prima zi a ieşirii ei în lume, la înfăţişare ca şi la vorbă, o parteneră majestuoasă, un spirit ţâşnind şi licărind ca un izbuc de munte. Nu ispitea, ci răpea. Judecata cădea captivă în mrejele ei. Cât despre ştrengăreasca escapadă a vizitei lor, Emma se bucură din toată inima, îndrăgind-o ca pe o zi de sărbătoare a ei, şi, privind-o cu nespusă tandreţe pe frumoasa şi frageda făptură cu ochi negri ce purta numele divinei protectoare a vânătorilor, văzu în ea o adevărată Diană, ca statură,

umblet şi însuşiri, pe deasupra şi cu geniul râsului. Nimeni pe lume nu avea un râs atât de zburdalnic, nimeni nu provoca atât de spontan şi de triumfător o reconfortantă atmosferă de francheţe. Conversaţia ei desfătătoare, ca şi scânteierea meditativă a ochilor când asculta, stimulau o acută percepere a vieţii. Deşi fusese adorabilă dintotdeauna pentru prietena ei Emma, în acea zi făcu să se reverse un nou izvor de afecţiune în memoria acesteia. Şi era mai mare dragul să contempli admiraţia ilustrului lord în faţa acestei minuni a naturii. Puteai crede cu tărie în prietenia lor şi în faptul că el extrăgea idei din belşugul clocotitoarei fântâni. Un zâmbet îi lumină faţa în repetate rânduri, când o asculta sau când o urmărea cu privirea. Unele feluri din cele servite la masă erau preferatele Dianei, iar el le savură, cerând şi a doua oară şi remarcând că gustul ei era rafinat şi aici ca în toate. Luară masa de prânz mâncând cu o poftă de băieţi înfometaţi. Se plimbară apoi prin parcul de la Copsley, de-a lungul drumeagurilor de ţară, peste livezile smălţuite cu flori de ciuboţica cucului, flecărind, sporovăind, însufleţind aerul rece, fericiţi ca nişte copii care muşcă din mere zemoase rupte de-a dreptul din pom. Numai că pomul, distribuitorul de daruri rumene, era Tony. Avu o clipă când rămase pe gânduri, doar o clipă, iar Emma simţi întreruperea şovăitoare ca şi cum un nor ar fi aruncat o umbră asupra lor şi o suflare de viaţă ar fi fost zăvorâtă undeva. Amândouă îşi mărturisiră fericirea dându-şi sărutarea de despărţire. Acea undă de melancolie de pe creasta culminantă a valului, inerentă inimilor conştiente de obligatoriul declin, se repetă la una ca şi la cealaltă, iar pleoapele Dianei clipiră ca să strivească o lacrimă.

— Ai cumva supărări? întrebă Emma.

— Numai tristeţea bunului rămas de la iubita mea, răspunse Diana. Niciodată n-am fost mai fericită – şi nu voi mai fi! Acum că îl cunoşti, gândeşti ca mine? Ştiam eu. L-ai văzut aşa cum este întotdeauna – afară de

momentele când se înarmează pentru bătălie. Are cel mai bun suflet. Şi am spus într-adevăr suflet. E unicul dintre bărbaţi care îmi sugerează că bărbaţii au suflet.

Elogiul era exaltat. Lady Dunstane făcu gura mică pentru un „O!”, drept corectare a nuanţei hiperbolice, deşi îşi amintea de conversaţiile lor trecute despre bărbaţi – ciudate fiinţe mai sunt! – şi înţelese ce voia să spună Diana.

— Serios! pe cuvânt de onoare! accentuă Diana exagerata laudă, ca să i-o întipărească repede în minte. — Să-l auzi vorbind despre Irlanda!

— Nu cumva vorbeşte despre Irlanda pe tonul potrivit ca să cucerească o irlandeză?

— Nu mai are gândul la cuceriri, scumpa mea. La vârsta asta bărbaţii sunt bălţi cu peşte, sau orice vrei: nu mai sunt pescari. Anul viitor, dacă ne inviţi, venim din nou.

— Dar nu vii să stai aici la iarnă?

— Ba da, desigur. Vorbeam însă de una din zilele mele de sărbătoare.

Se sărutară cu multă căldură. Doamna urcă în trăsură; căruntul şi impunătorul lord o urmă; sir Lukin pocni din bici, iar Emma rămase să mediteze asupra ultimelor cuvinte ale prietenei: „Una din zilele mele de sărbătoare”. Nu făcuse nicio aluzie în detrimentul soţului ei. Raza rătăcită, iluminându-i funest căminul conjugal, îi scăpase involuntar. În seara aceea sir Lukin fu supărător cu exclamaţiile lui, şi nu mai isprăvea făcând supoziţii asupra timpului când atelajul cu patru cai avea să ajungă la Londra; fapt de care depindeau multe, gândea el. Plecaseră din oraş odată cu zorile şi dacă se întorceau târziu n-aveau să fie văzuţi, deoarece toate gurile-sparte se îmbrăcau, cu siguranţă, pentru masa de seară, iar ei n-aveau să treacă pe lângă cluburi.

— Eu nu le puteam sugera asta, spuse el. Dar Dannishurgh e vulpe bătrână. Se spune însă că nici nu se sinchiseşte de clevetiri, că-şi bate joc de ele. De, n-au

nicio importanţă pentru el, poate, dar într-o partidă în doi... O! totul va ieşi bine. Nu pot ajunge la Londra înainte de căderea serii, iar pisica nu-i acasă.

— E mai de neînţeles ca niciodată pentru mine cum s-a putut mărita cu omul acela, zise soţia sa.

— Am renunţat de mult să înţeleg, adăugă el.

Diana îi trimise, în scris, mulţumiri pentru încântătoarea primire, povestindu-i despre întoarcerea acasă, la fum şi singurătate, cu o grămadă proaspătă de impresii romantice ca să-i ţină tovărăşie. Îi scrise de trei ori în săptămâna aceea, şi tot cu o scrisoare în plus faţă de numărul obişnuit şi în săptămâna următoare. Apoi, timp de trei săptămâni, niciun rând. Sir Lukin aduse veşti de la Londra că Warwick se întorsese, ceea ce nu explica întru nimic tăcerea. O scrisoare adresată la Crossways trecu de asemenea neobservată. Supoziţia că se aflau într-un circuit de vizite părea verosimilă; dar se scurseră multe săptămâni până când sir Lukin primi o foaie imprimată într-un plic cu adresa scrisă de mâna unui fost camarad de arme, care marcase un paragraf. Era una din acele reviste, astăzi greu de închipuit, dedicate descompunerilor morale din cercurile aristocratice, şi în paginile cărora iniţialele unor nume proprii înălţau lămpi demascând câte o cloacă, iar Asmodeu[6] ridica vreun acoperiş vârându-şi în interior hidoasele-i priviri pofticioase. Mii de oameni urau publicaţia, dar îşi îndopau guşile cu noutăţile ei. Fiarele domesticite, cu obiceiuri superioare celor de rând, îşi îngăduie câte o voluptoasă rostogolire în murdărie, spre reînvierea instinctelor lor primare. Societatea înaltă era în mare măsură cumpărătoarea asiduă a revistei. Dezgustătoarea publicaţie era temută ca o năpastă, salutată ca o băutură înviorătoare, alimentată ca un parazit. Afişa o cinste neînfricată, dar opera în felul viermilor crescuţi în stârvuri. Succesul era justificarea cu care se lăuda. Lumea

[6] Asmodeu, personajul principal al romanului de moravuri *Diavolul şchiop* de Alain René Le Sage (1668-1747) (n.tr.).

animalică, atunci când nu e supravegheată cu străşnicie, încununează întotdeauna cu succes maşinăria care îi satisface apetiturile. Vechea lume câinoasă de la această revistă aştepta semnalul. Diavolul şchiop îşi agita copita de lemn, creaturile erau expuse în văzul tuturor şi vânătoarea începea cu o zarvă nemaipomenită. De ce să părem mai buni decât suntem? Jos cu ipocrizia, striga acest *censor morum*[7]*,* condimentând regretabilele delincvenţe ale unuia sau altuia dintre personajele de seamă, masculine şi feminine. Argumentul corupţiei sângelui în omenire, pentru a servi drept scuză satisfacerii în public a unei pofte chinuitoare nu e mai puţin străvechi decât păcatul; şi oferă o zi veselă de zburdălnicie individului animalic care a pierdut orice ruşine văzând mereu pe unul sau pe altul dintre semenii săi despuiat, stigmatizat şi culcat la pământ. Sir Lukin citi despre domnul şi doamna W. şi despre un distins *„pair”* al regatului. Paragraful era scurt; avea însă savoare. Făgăduiala de a reveni cu amănunte aţâţa curiozitatea. Îl citi turbând de mânie, din simpatie pentru soţia sa; îl citi din nou, indignat, din simpatie pentru Diana. A treia lectură îl dădu în vileag: le compătimea pe amândouă, dar, ca membru al lumii şopotitoare care se afla departe de locul acţiunii, râvnea după insinuările făgăduite, numai aşa, ca să ştie ce puteau spune, sau ce îndrăzneau să spună. Nu arătă ladyei Dunstane foaia de revistă. O scurtă vizită la Londra fu de ajuns ca să-l arunce în plin şuvoi al bârfelilor care rupseseră orice stăvilar. Numele erau pronunţate pe faţă şi duse din gură în gură de către amatorii de calomnii, fiecare din ei adăugând noi amănunte. Bătu la uşa Dianei, dar fu informat că stăpâna casei era plecată. O gravitate mai mult decât oficială însoţea informaţia. Adresa ei nu era cunoscută. Sir Lukin găsi cu cale că acum era momentul să-i destăinuie soţiei sale adevărul. Începu cu ocolişuri ezitante, ca s-o pregătească sufleteşte pentru vestea cea rea. Ea ghici

[7] Cenzor al moravurilor (lat.) (n.tr.).

numaidecât că era în legătură cu Diana şi, silindu-l să vină la subiect, îi smulse toată povestea dintr-o singură frază. Simţi apoi că i se opreşte inima.

Un fior de moarte o cuprinse în agitatul mers retrospectiv de la uitare la amintire. De ce nu venise Diana la ea, se întreba, şi îl întreba şi pe soţul ei, care, ca de obicei, era absolut incapabil să dea o explicaţie. Dacă l-ar fi strâns cu uşa, ar fi răspuns că n-a venit fiindcă nu putea să mintă cu atâta uşurinţă în faţa prietenei sale intime: şi gândea acest lucru cu toată experienţa lui personală cu privire la generozitatea Dianei. Avea însă alte experienţe personale cu femeile şi ştia că acestea sunt în stare să tragă jos luceafărul de pe cer şi să-l înece.

Fericita zi a vizitei lordului Dannisburgh se statornici în convingerea Emmei drept cauza neiertatelor bănuieli şi cruzimi ale lui Warwick. Judecând după impresiile ei personale dintr-o zi care însemnase pentru ea întoarcerea plăcutei senzaţii de sănătate în trupu-i firav, îi era cu neputinţă să vadă în purtarea Dianei altceva decât cea mai drăgălaşă şi capricioasă nevinovăţie, şi îşi amintea de privirile, de cuvintele ei, de fiecare gest fugar şi chiar de sincera admiraţie pe care nobilul om de stat o manifesta faţă de ea, spre umilirea poltronului şi nevrednicului ei soţ. Şi Emma era, cu toate astea, o persoană care cugeta cu multă chibzuinţă; numai că inima ei se afla în fruntea gândurilor şi deschidea drumul, astfel că raţionamentul funcţiona corect pe căi greşite. Toată noaptea inima i se zbătu în piept ca de fierbinţeală. Îl făcea să îngenunche pe soţul pocăit, şi pe urmă se îndoia, nu era câtuşi de puţin convinsă că avea să intervină pe lângă Diana pentru ca să-l ierte, că putea face acest lucru, ţinând seama de demnitatea prietenei sale. Dimineaţa căzu într-un somn profund. Sir Lukin plecase la Londra, devreme, după alte noutăţi. Ea se trezi spre ora prânzului şi găsi o scrisoare pe pernă. Era de la Diana. Atunci, în timp ce degetele rupeau plicul cu nerăbdare, curajul ei – cavaler pornit la

luptă peste noapte – o părăsi. Avea nevoie de sprijinul faptelor şi se temea de ele: nu din neîncredere faţă de draga fiinţă prigonită, ci fiindcă cea mai vitează dintre inimi e, prin esenţă, un apărător care palpită, impresionabil în prezenţa oricărei oşti vrăjmaşe, implorând un reazem material, până în clipa când mintea şi spiritul înlătură acest apărător, fixându-i locul de secund şi nu de comandant.

La lumina posomorâtă a unei zile ceţoase de noiembrie citi un amestec de lucruri cumplite şi mângâietoare, şi stărui asupra celor din urmă în deznădejdea ei, îmbrăţişându-le, deşi conştientă de răul care se produsese şi de puţinele motive care puteau aduce consolare.

Partea finală a scrisorii constitui o adevărată lovitură. După ce o înştiinţa, fără menajamente, că Warwick îi intentase proces, şi că dreptatea nu putea fi de partea lui decât dacă mituia martori, Diana continua: *„Dar voi lăsa lumii şi procesul şi pe el. Irlanda sau poate America – a mă îngropa în străinătate înseamnă pentru mine un fel de sinucidere fără să am nicio vină. Scrisorile mele sunt în posesia lui. Sunt de aşa natură încât aş putea să le recunosc deschis faţă de tine şi totuşi să-ţi cer să mă săruţi – să mă săruţi după ce vei fi ascultat toate mărturiile, şi iarăşi să mă săruţi când vei şti tot ce pot adăuga eu la ele. Mă cunoşti prea bine ca să crezi că ţi-aş cere să săruţi nişte buze adultere. Dar lumii nu-i pot face faţă. Pe banca acuzaţilor, da. Nu acolo unde mi se cere să zâmbesc şi să strălucesc, sub ameninţarea de α-mi atrage bănuieli asupra mea dacă dau vreun semn de slăbiciune. Nu pot face asta. Nu mă văd arborând un rânjet fals – eu, Tony a ta! Fac bine că plec. Asta e hotărârea mea; în consecinţă, iubita mea, singura fiinţă de pe pământ pe care o iubesc cu adevărat, nu alerg la tine pentru că te-aş îndurera cu siguranţă. Şi nici eu n-aş găsi alinare, scumpa mea. Asta va fi pentru tine cel mai bun motiv. N-aş putea simţi nicio mângâiere văzând cum eu o fac pe Emma să*

sufere. Sunt ca o piază rea, de aceea lasă-mă să plec în pustiu, unde nu mai pot face niciun rău. Ştiu că am dreptate. M-am întrebat pe mine însămi – nu de laşitate e vorba. Nu tremur de frică. Mi-e odios rolul de actriţă. L-aş juca bine – prea bine; mi-aş distruge sufletul în această continuă simulare. Merită oare buna reputaţie atâta sacrificiu în faţa unei asemenea societăţi? O mănăstire şi renunţarea de sine – sihăstria monahală mi s-ar părea rouă cerească. Dar asta ar însemna adormire, iar eu simt în mine seva vieţii. Niciodată n-am simţit-o mustind cu atâta vigoare. Dacă nu mi s-ar cere să joc teatru şi să mă sclifosesc, aş rămâne, aş lupta, aş înfrunta atacul unui gard viu de baionete şi l-aş respinge. Am armele mele naturale şi dreptatea cauzei mele. Trebuie să recunosc că am şi o mai profundă cunoaştere a bărbaţilor şi a dispreţului ascuns – e lucru sigur – pe care cei mai buni dintre ei îl nutresc faţă de noi. O! şi noi îl confirmăm încrezându-ne în ei. Dar e drept că s-au format la o şcoală josnică.

Îţi voi scrie. De oriunde, vei primi scrisori, şi în mod constant. Deocamdată n-am să-ţi mai scriu. În actuala mea stare sufletească nu găsesc altă alternativă decât a turba de mânie sau a spune vorbe fără rost. De acum înainte sunt moartă pentru viaţa socială. Nu voi fi moartă nicicând pentru Emma cât timp voi avea suflare – biată văpaie! Suflu ca să înteţesc flacăra lumânării la care scriu, într-un văl de negură deasă, şi contemplu ceea ce sunt – cu toate că nu sunt bună nici măcar să scriu o mâzgălitură încurcată ca asta. Nu aduc niciun folos pe lume. Peste două zile voi fi dincolo de hotarele Angliei. Într-o săptămână ai să afli unde. Mi-e dor să te strâng la piept, mi-e dor de ochii tăi dragi. Tu ai încredere în mine, iar eu fug de tine? Trebuie să fiu nebună. Totuşi mă simt senină şi rezonabilă. Ştiu că altceva n-am de făcut. Peste un număr de ani se va întoarce, poate, o femeie cu părul încărunţit, ca sa audă despre un fluture numit Diana care a strălucit o zi şi apoi a dispărut. Mai bine decât un

simulacru de femeie miorlăindu-se şi făcând reverenţe – iarăşi aiurez. Adio! Presupun că nu sunt expusă să fiu prinsă şi arestată până în ziua când numele meu va fi citat ca să mă înfăţişez. Am părăsit Londra. Scrisoarea şi cu mine părăsim scena pe rute diferite – cât aş vrea să fie aceeaşi! Iubita mea! mă chinuie o durere – am impresia că-ţi fac un rău. Nu sunt stăpână pe mine şi acţionez aşa cum îmi dictează cineva dinăuntrul meu, mai înţelept ca mine. Să-mi scrii cu blândeţe. Scrie tot ce ai pe suflet. Nu-mi trebuie compătimire, de tine am nevoie. De la tine pot răbda şi lovituri de bici. Vreau să aud glasul Emmei – glasul ei adevărat. Fuga asta merită reproşuri din partea ta. Toate aparenţele vor fi că am fugit cu cineva – ba mai mult, trebuie să mărturisesc: tigroaica din mine ar dori să fie adevărat! Aş avea atunci nesocotinţa pasiunii în care să mă-nvălui şi gloria – infernală, dacă aşa o numeşti şi aşa ar fi – de a suferi pentru şi împreună cu altul. Dar aşa cum stau lucrurile, sunt cu desăvârşire singură, neîncurajată nici de cer nici de iad, de nicăieri din altă parte decât dinăuntrul meu, şi acolo e totul foc şi fum, ca în maşinile astea noi. Sărut această foaie modestă de hârtie. Da, cred că am depăşit limita unei linii de conduită – şi ce mai linie! – care nu oferă bieţilor muritori niciun indiciu de urmat, până când, ajunşi la ruină, îşi dau seama că au încălcat-o. Cât de nemăsurat mai mare pare a fi preferinţa pe care o acordă natura bărbaţilor faţă de femei! Dar hârtia asta e mai fericită decât cea care scrie.

Tony a ta”

Aşa suna sfârşitul. Emma, cu ochii în lacrimi, atinse cu buzele scrisoarea. Vorbiseră adesea de posibilitatea unei prietenii clasice între femei, ca o alianţă de devotament reciproc de care bărbaţilor le place să se îndoiască. Se surprinse acuzând-o pe Tony de abatere de la prietenie. Spre ea ar fi trebuit să alerge neapărat o prietenă adevărată.

Încheierea brutală a scrisorii i se păru de asemenea jignitoare. O citi din nou până la capăt, o reciti cu atenţie şi medită. Fuga doamnei Warwick! Parcă auzea strigătul – inevitabil! Dar nu avea niciun mijloc de a pune mâna pe ea. – „*Tony a ta”* Răceala putea fi pusă pe seama istovirii: era cu putinţă, dar faptul că nu se adresase prietenei sale pentru sfaturi şi afecţiune atârna categoric în balanţă. Citi scrisoarea de la sfârşit spre început, apoi pe paragrafe, ici şi colo; multe recitiri şi ore trecură până când fiinţa împrăştiată care se desprindea din paginile epistolei se înfiripă din urzeala ţesută în grabă arătându-i-o pe Tony a ei cea vie, pe care o iubea şi o preţuia, şi era gata s-o apere împotriva lumii întregi. Între timp ceaţa se ridicase; întrevăzu seninul cerului pe marginile faldurilor lăptoase ale norilor. Sensibilitatea ei înfrigurată de infirmă închipui o simpatie cu cerul care se lumina şi, cum şedea culcată pe sofaua din salon, dobândi forţă de viziune meditativă, deşi fără puteri ca să ajute, prin faptul că încetă să-şi mai facă gânduri negre în legătură cu ea însăşi şi cu rana din suflet. Se transpuse în sentimentele dragei ei Tony; şi aşa ajunse la ideea că, înainte de a părăsi Anglia pentru totdeauna, Tony avea să facă o vizită la Crossways, unde păstra nişte obiecte, amintire de la tatăl ei – bastonul lui, masa de scris şi deasupra, atârnată de perete, o preţioasă miniatură care-l înfăţişa. Fantezia deveni siguranţă; fiecare reflecţie i-o confirma. Dacă sir Lukin ar fi fost acasă, l-ar fi expediat pe dată la Crossways. Bătea vântul de vest, oferindu-i de la fereastra ei sudică o privelişte a colinelor nisipoase, dincolo de pădure. Bizuindu-se pe puternica ei presupunere, gândi chiar că ar fi posibil să plece ea cu trăsura până acolo, şi să ajungă la puţin timp după căderea nopţii; dar o plimbare prin odaie ca să-şi încerce forţele fu mai mult decât convingătoare în privinţa slăbiciunii ei. Umbla cu un baston de abanos cu mâner de argint, un dar din partea lui Redworth. Se rezema în el când cartea de vizită a lui Thomas Redworth îi fu înmânată.

Capitolul VIII

În care se arată cum un bărbat cu spirit practic şi o femeie cu darul divinaţiei învaţă să se respecte unul pe altul

— VEZI, EŞTI CÂRJA MEA, ÎI SPUSE lady Dunstane, şi ridică bastonul reamintindu-i de darul primit.

El îi oferi braţul şi o informă în grabă, spre a trece peste plicticoasele probleme personale, că tocmai debarcase. Ea se uită la ceas.

— Lukin e plecat la Londra. Şi cunoşti cântecul: *„Vai, abia pot să fac un pas / Când fără Lukin am rămas”.* Nu mă îndoiesc că ai reuşit în afacerile întreprinse peste ocean. Ah! Acum cred că ai încredere în succesul dumitale. Eu ţi l-aş fi prezis dinainte, dacă mi te adresai mie... Se opri din mers, căzând pe gânduri sau poate din slăbiciune, şi întrebă brusc:

— Ce-ai zice să luăm masa de prânz la ora unu?

— Cu cât mai curând, cu atât mai bine, spuse Redworth. Ea oftase: vocea ei trăda o anumită agitaţie, ciudată la o persoană atât de senină.

Informaţiile lui parţiale cu privire la reputaţia de Hercule pe care o avea sir Lukin la Londra îi inspirară teama ca nu cumva să fie primit în sanctuarul tristelor confidenţe ale soţiei, de aceea întrebă despre doamna Warwick, dacă era bine, sănătoasă. Răspunsul sună prevestitor de rele, fiind însoţit de o evidentă expresie de suferinţă: „Cred că, în ceea ce priveşte sănătatea, e bine”.

Oare se certaseră? El adăugă că nu mai auzise niciun cuvânt despre doamna Warwick de câteva luni.

— Am primit veşti de la ea azi-dimineaţă, spuse lady Dunstane, şi-l pofti să şadă pe un scaun lângă sofaua unde ea stătea pe jumătate întinsă, închizând ochii. Apariţia unor lacrimi printre genele ei îl înspăimântă. Ea se smulse din toropeală ca să se uite la ceas. — Pronie cerească sau întâmplare, eşti aici, zise ea. Nu mă puteam ruga să-mi vină un prieten mai credincios. Doamna Warwick se află în mare primejdie... Ştii cât ne iubim. Ea e tot ce am mai bun, e sufletul meu. Soţul ei a luat hotărârea să-i intenteze acţiune de divorţ pe motivul unor bănuieli abjecte – absolut neîntemeiate, aş putea să pun mâna în foc şi să jur. Are duşmani, sau pe el l-a apucat furia geloziei – îl cunosc prea puţin. A introdus acţiune împotriva ei. Se va căi. Dar ea... înţelegi cel puţin asta despre femei; – nu sunt întrutotul laşe! – dar oroarea de a face faţă unui scandal public... Biata fată îmi scrie de caracterul odios al obligaţiei de a mima mulţumirea de sine, de a juca rolul eului ei obişnuit. Ar trebui să iasă în lume, ţinta flecarilor, şi să se poarte ca şi cum n-ar fi nimic în aerul plin de săgeţi! Ah, şuşoteala asta generală! – e ca un fel de *coup de massue* [8] – o vijelie făcută să scufunde cea mai vitează corabie; iar o femeie trebuie să-şi păstreze înfăţişarea cea mai calmă: să întreţină conversaţii, să surâdă – sau dacă nu... Ei, bine, ea se dă înapoi de la comedia asta. Şi eu aş face la fel. Părăseşte ţara.

— Greşit, exclamă Redworth.

— Greşit, e adevărat. Îmi scrie că în două zile va fi peste hotare. Judec-o aşa cum o judec eu. Te rog, deşi eşti bărbat. Ai văzut iepurele hăituit. E vina educaţiei noastre – avem ceva din iepure în noi când ne încolţesc câinii de vânătoare. Cei mai bravi, cei mai valoroşi, simt impulsul de a fugi. *„Într-acestea, Iepurilă sus pe dealuri o zbughi.”* Shakespeare ar fi avut o înţelegere divină. Am

[8] Lovitură de măciucă (fr.) (n.tr.).

examinat chestiunea pe toate părţile şi m-am întors tot la el. E una din eroinele shakespeariene; un personaj nou, dar aparţinându-i: o nouă Hermiona! Îl văd ca-n vis – cum ar observa-o cu privirea aceea de flacără nestinsă. Cei mai bravi şi mai buni dintre noi, aflându-se la strâmtoare în lumea asta, ar avea nevoie de un ochi ca al lui, care să vadă adânc şi să nu se lase înşelat de aspectele contradictorii.

Fără să-şi dea seama, Redworth clipi din ochi. Sentimentul înflăcăratei lui compasiuni faţă de Diana era aţâţat cu atâta aprindere de pledoaria avântată a ladyei Dunstane, încât avu impresia că ea îl situează aproape alături de genialul poet căruia îi cânta elogiul, iar el avea o fire modestă.

— Dar dumneata eşti un spirit practic, continuă lady Dunstane, observând semne pe care ea le puse pe seama nerăbdării. Dumneata te gândeşti ce se poate face. Dacă Lukin ar fi aici, l-aş trimite la Crossways fără o clipă de întârziere, la noroc, la simplul noroc – pentru mine e limpede ca lumina zilei! De-aş fi numai puţin mai rezistentă! Mi-e teamă că m-aş prăbuşi, şi ar fi o lipsă de onestitate faţă de soţul meu. Are şi aşa destul necaz cu infirmităţile mele premature. Sunt sigură că Tony se va duce la Crossways. Face parte dintre femeile care ard de dorinţa de a-şi lua rămas bun de la lucrurile pe care le iubesc. Şi acolo are ea adunate micile ei comori. S-a născut în acel loc şi tot acolo a murit tatăl ei. E pe trei sferturi irlandeză – deci superstiţioasă în afecţiunile ei. O cunosc atât de bine... În clipa asta o *văd* acolo. Dacă nu, înseamnă că s-a schimbat şi nu mai este ea însăşi.

— Aveţi vreun cal robust în grajduri? întrebă Redworth.

— Îţi aminteşti de iapa Berta: ai mers călare cu ea.

— Da, iapa e bună, mai bună decât o duzină de cai. Îşi consultă ceasul. — Daţi-mi-o pe Berta să încalec. Şi mă angajez să duc o scrisoare la Crossways în seara asta.

Lady Dunstane înclina pe jumătate să simuleze ezitarea de a accepta ajutorul pe care-l solicitase, dar spuse: — Ai

să ştii drumul?

El răspunse că se bizuia pe trei ceasuri de lumină şi pe luna care avea să răsară.

— Mi-a arătat adesea, de pe crestele înălţimilor de aici, unde se află situat Crossways, cam la vreo trei mile depărtare de lanţul colinelor, lângă un sat numit Storling, pe şoseaua către Brasted. Casa are o mică plantaţie de brazi în spate şi un râuleţ – lucru rar în Sussex – la dreapta. O clădire veche, de cărămidă roşie, într-o poziţie izolată, la Crossways, la o aruncătură de piatră de un stâlp indicator pe un careu de verdeaţă; şosele către Brasted, Londra, Wickford şi Riddlehurst. Am să găsesc drumul. Scrie ce ai de spus, doamnă dragă, şi încredinţează-mi mie biletul. Îl va avea în seara asta, dacă se găseşte acolo unde presupui dumneata. Dacă îmi dai voie, mă duc să cercetez puţin iapa. Drumurile din Sussex sunt anevoioase pe vremea asta umedă, şi dacă îngheaţă nu vor mai fi practicabile pentru un animal obosit. Încă n-am construit liniile noastre ferate pe-acolo.

— Mă faci să admit că spiritul dumitale practic are unele merite, spuse lady Dunstane; şi dacă bietul om ar fi dat drumul unei declaraţii despre eternitatea pasiunii lui pentru Diana, ar fi mişcat-o mult mai puţin decât precizia cu care îşi întipărise descrierea iubitului ei loc natal aşa cum i-o făcuse ea însăşi.

Scrise:

„Încredinţez mesagerului meu misiunea de a-ţi transmite cât de mult depind de tine. Văd cum barca mea se îndreaptă spre stânci. Zdrobeşti inima Emmei tale. Ar fi al doilea pas greşit. Nu-i voi supravieţui. Ameninţarea primejdiei m-a făcut incapabilă să zbor la tine, cum aş fi avut puterea s-o fac ieri. Sunt profund zdruncinată şi aştept cu sufletul la gură întoarcerea lui Redworth împreună cu tine. A venit în vizită întâmplător. Ai încredere în el. Dacă cerul a intervenit vreodată energic ca să evite un nenoroc fatal, a fost astăzi. N-ai să te

împotriveşti rugăminţilor mele. Mi-ai dărui viaţa. Nu mai am timp. Se pregăteşte să plece. Mă lasă să mă rog – ca mama care îşi vede copilul pe marginea prăpăstiei.

Vino! Te aştept cu braţele deschise, Tony a mea. Şi inima ta te avertizează că e bine să vii. Fă aşa cum e bine. Alungă alte îndemnuri – ale laşului. Vino cu prietenul nostru – singurul bărbat din câţi cunosc care poate fi un prieten al femeilor.

Emma a ta”

Redworth intrase în cameră.

— Iapa e în formă, spuse. A fost hrănită şi în cinci minute va aştepta înşeuată în faţa uşii.

— Dar trebuie să mănânci ceva, dragă prietene, spuse gazda.

— Voi înfuleca ceva dintr-un pachet cu sandvişuri, pe drum. Se pare că există o şansă şi timpul petrecut la masă ne poate face s-o pierdem.

— Înţelegi...

— Totul, îmi închipui.

— Dacă e acolo!

— O întrerupere din fugă o va aduce înapoi.

Sensibila infirmă simţi o durere în inimă pentru faptul că el relua, pe seama prietenei ei, metafora iepurelui fugărit; totuşi, cuprindea în ea o făgăduială de speranţă. Şi asta era tot ceea ce putea face o fiinţă pământească, sub conducerea unui factor spiritual, după cum o încuraja să creadă imaginaţia ei.

Îl petrecu la plecare, după ce-l întărise cu un pahar mare de Bordeaux superior, gândindu-se, cum ar fi spus Tony, că era ca o doamnă înarmându-şi cavalerul pentru luptă. El trecu, pe spinarea iepei, pe sub fereastra ei, după ce mai întâi o salută ridicându-şi pălăria, şi îşi lovi buzunarul de la piept ca să-i arate locul sigur unde era adăpostită scrisoarea. Pachetul cu provizii îi umfla buzunarul de la şold, absurd şi binecuvântat în ochii ei, după cum reflectă ea în orele mai târzii, până ce soarele

se lăsă peste abureala pădurilor de noiembrie şi senzaţiile îngheţului pe care el îl prevestise îi reamintiră că plecase la drum îmbrăcat ca de vânătoare. Paltonul lui zăcea aruncat pe un scaun în antreu, valiza alături. O cărase de jos din vale, aşteptându-se la ospitalitate, iar ea îl trimisese la drum. Pe jumătate dezbrăcat ca să înfrunte o noapte friguroasă de noiembrie! Chemă rândaşul de la cai, care, luând în derâdere imaginea unui gentleman călărind pe Berta, îmbrăcat în palton, îi potoli remuşcările. Brisby, rândaşul, socoti cât timp avea să-i trebuiască iepei ca să parcurgă distanţa până la Storling, cu un călăreţ de talia domnului Redworth pe spinare. Pe la şapte, calculă Brisby, domnul Redworth avea să bată la uşa hanului „La Trei Corbi” din Storling, unde iapa avea să fie îngrijită cum se cuvine, şi nu era domnul Redworth omul care s-o lase să fie hrănită altfel decât sub ochii lui. Ba mai mult, Brisby îi cam cunoştea pe cei de la han. El avea cinstea s-o informeze pe doamna că aparţinea pe jumătate comitatului Sussex, deşi nu se născuse acolo; părinţii lui se mutaseră în Sussex după fericitul eveniment; iar colinele Downs fuseseră primul lui teren de antrenament ecvestru, şi nu mai exista alt loc pe lume ca acela, fie vremea rea sau bună, fie vară ori iarnă; şi zăpada era înaltă de trei metri prin viroage. Cel mai grozav aer din Anglia, după câte auzise.

Stăpâna lui îl lăsă să vorbească simţind nevoia de a asculta fapte prozaice, neîmpodobite; şi o amuză presupunerea lui, implicând o dojană, că era îngrijorată, probabil, pentru iapa favorită a stăpânului. Ah! dacă Diana ar mai fi zăbovit în alegerea unui tovarăş de viaţă! Dacă ar fi evitat catastrofala unire cu acel bărbat, poate mai impunător, ca să vadă adevărata frumuseţe a unui caracter viril la Redworth, aşa cum i se arătase ei astăzi! Cum a putut el să aibă îndoieli în privinţa reuşitei sale în viaţă! Un dram de încredere mai mult în energia lui, şi Diana putea să fie unită, prin căsătorie, cu soţul potrivit pentru ea – un gentleman englez cu spirit larg, cu chipul

lipsit de echivoc. Intelectul ei iubitor de speculaţii teoretice se agăţa astăzi de realitatea nudă. Ar fi jurat că era unicul lucru bogat în potenţe eroice. Chiar şi Brisby se împărtăşea din răsfrângerea acestei străluciri, fiind privit cu multă bunăvoinţă. Îl concedie numai când repetiţia enumerării etapelor străbătute de Berta în călătoria ei începu s-o obosească şi să-i amorţească puterea de lecuire pe care el şi cei de-o seamă cu el i-o puteau dărui. Întinsă pe sofa, urmărea soarele care apunea devreme printre norii sud-vestici, precum şi trecerile de la galben ca şofranul la cel mai intens stacojiu – încununarea unei seri geroase de noiembrie.

Redworth o luă drept spre sud, de la creste calcaroase spre pământ nisipos, străbătând cu plăcere o regiune ce-i era cunoscută, pe sub fagi care umbreau calea, pe lângă lunca unui râuleţ ce primea ape de pe culmi, printr-o pădurice de pini şi peste adânci făgaşuri de nisip, pentru a ieşi apoi în plină vedere a depresiunii Weald şi a colinelor Downs. Diana venise cu el pe aici când era necăsătorită. Partea din spate, colorată în albastru, a unei diligenţe, puse capăt acestei reverii. Îşi uşură buzunarul examinând ţinutul în timp ce mânca. Un ţinut prielnic construcţiei de căi ferate; ea îl îmbrăţişase cu privirea; şi el era acum pe cale să devină un om bogat; iar ea era o femeie căsătorită căutând să-şi scuture jugul. Solia lui nu suporta să fie cercetată îndeaproape, părea o încercare disperată. Îşi închise asupra ei ochiul lăuntric şi dădu pinteni calului. La ceasul când apusul roşietic se revărsa în valuri peste ienuperii şi arborii de tisă dindărătul său, el se afla departe, pe câmpia împădurită, mergând la trap de-a lungul unei şosele nesfârşite. Reflecta că oamenii care se opuneau construirii drumurilor de fier nu erau oameni de afaceri, şi gândul îi revenea stăruitor: căci oamenii cu spirit practic, chiar şi cei mai capabili de devotament dintre ei, gândesc cu propriul lor cap; armata lor, care este aceea a raţiunii, îi cheamă sub drapel, în opoziţie cu aceea a sentimentalilor; iar Redworth i se

alătură în închipuire, invitând ca martor groaznica stare a drumurilor împotriva unui adversar lipsit până şi de simpla omenie. Un pas greşit al minunatului său trăpaş într-una din gropile pe jumătate îngheţate ale şoselei fu principala cauză a încâlcirii firului său logic; iapa căzuse aproape în genunchi. Dincolo de oraşul de târg, drumurile erau atât de rele încât le părăsi, şi, cu indiferenţa unui inginer, îşi croi singur potecă pe direcţia sud-est, peste câmpuri şi şanţuri, favorizat de luna plină de la orizont, în stânga sa. Şi aşa, timp de vreo două ore, merse înainte peste pârloage vălurite până la întinderea netedă a unor pajişti cu strălucirea palidă a apelor unui râu revărsat: apoi dădu de o cărare ce se ţinea de firul apei şi ajunse într-un sat-amfibie; la opt kilometri de Storling, i se spuse, unde putea poposi tăind ţinutul în curmeziş pe o înlănţuire limpede de drumeaguri, cu neputinţă de greşit „dacă era cu ochii în patru”. Agerimea ochilor săi era împărţită între centironul înstelatei zeiţe a vânătorii şi cărările care îi schimbau într-un zigzag continuu mersul lui pe pământ. Colinele Downs erau scăldate într-o lumină blândă; totuşi îl cuprindea mirarea la gândul că o femeie ca Diana Warwick putea îndrăgi un district care îşi dădea, cu atâta trudă, roadele, noroios, inform, potrivit doar pentru drumurile de fier pe care ea le detesta coalizându-se cu prietena ei. Şi când te gândeşti că erau femei cu judecată! Luna se înălţase de câteva suliţi pe cer când el pătrunse în Storling. Îşi conduse bunul animal la grajdurile de la „Cei Trei Corbi”, mulţumindu-i şi mângâindu-l. Grăjdarul îşi închipui, după înfăţişarea iepei, că fusese la vânătoare şi se rătăcise. Redworth avu impresia stranie că situaţia lui nu era deloc rău descrisă drept finalul unei goane după himere. Trebuia, totuşi, să bată la uşa conacului Crossways acum, în toiul nopţii; la uşa unei case complet goale, după părerea lui. Luă, în picioare o gustare, de friptură rece şi ceai şi porni, cu instrucţiuni precise, „dacă era cu ochii în patru”. Până aici îşi dovedise sensul orientării şi zâmbi oarecum când i se

repetă formula. O luă întâi la dreapta, apoi la stânga şi, traversând cimitirul, ieşi pe poartă, făcu un ocol spre dreapta şi merse înainte. Pe drumul acesta, după o oră, se văzu trecând din nou pe sub castanii despuiaţi de frunze de lângă zidul cimitirului din Storling, iar conturul scânteietor al frunzelor veştede de castan de la picioarele sale îi readuse aceleaşi gânduri pe care le nutrise prima oară călcându-le. Pierderea unei ore îl îndârji să-şi continue căutarea cu toată seriozitatea, şi simţi că inima îi bate puternic la ideea că întârzierea putea să aibă urmări grave. Îşi reaminti că la Copsley aşa gândise. Lunga călătorie călare şi căderea nopţii, fără niciun obiectiv în raza vederii, îi ascunseseră ceea ce era posibil sub vălul des al probabilului; acum, posibilul îi făcea din nou semn cu jucăuşul său foc de mlaştini. A contribui la salvarea ei de la un pas fatal, presupunând ca reale vreo zece combinaţii ale modului condiţional, deveni scopul său bine determinat, de vreme ce venise până acolo – despre asta nu mai încăpea discuţie; şi nu se afla acolo ca să-şi piardă vremea fără rost, chiar dacă misiunea lui era absurdă. Intră în cimitir, traversă umbra clopotniţei şi o luă repede de-a lungul cărării având impresia că vede două siluete mistuindu-se în întuneric în faţa sa. Strigă într-acolo; nădăjduia să obţină o îndrumare de la aceşti localnici: luna strălucea, inscripţiile funerare se puteau citi; dar nu primi niciun răspuns şi locurile păreau să aparţină în întregime morţilor. „I-am speriat”, reflectă el. Îi lăsaseră o senzaţie cam ciudată! A veni călare până în Sussex ca să vezi stafii constituie fără doar şi poate o experienţă stranie; dar o cină nedigerată compusă dintr-un ceai e însăşi obârşia stafiilor; pe ea dădu vina că-i tulburase vederea şi cugetul. Odată ieşit pe poartă, căută drumul ce cotea spre dreapta, mergând apoi drept înainte. Coti. Mai înainte, probabil, cotise greşit undeva – dar unde? O lumină într-o căsuţă de ţară îl ademeni să ceară indicaţiile de care avea nevoie. Uşa fu deschisă de o femeie care nu auzise niciodată de Crossways, cum de

altfel nici soţul ei, sau vreunul dintre copiii care se înghesuiau în jurul lor. O voce dinăuntru strigă: *„Crassways!”* şi curând după zgomotul scrâşnit al unui scaun, un bătrân, pe care femeia îl prezentă drept chiriaşul ei, se înfăţişă, cu pălăria pe cap, zicând: „Cunosc eu locul de-i zice *Crassways”,* şi o luă înainte ca să arate drumul. Redworth înţelese că trebuia să se împace cu situaţia şi, supunându-se, spuse: „La dreapta, bănuiesc”. Fu invitat să-l urmeze, dacă dorea să meargă la *„Crassways”*, şi de la dreapta se întoarseră la stânga, apoi brusc făcură un ocol şi merseră mai departe până la o cotitură unde bătrânul, altfel deloc comunicativ, zise: „Uite, colo, mai jos pe şosea, e un stâlp la mijloc”.

— Eu caut o casă, nu un stâlp, urlă Redworth, zărind un spaţiu pustiu.

Bătrânul duse prompt un deget la cap. „Nuu, nu-i nicio casă. E o răspântie a patru drumuri, dacă răspântie căutaţi.”

Se întoarseră înapoi. Trecură printr-un labirint atât de încurcat de cărări încât bătrânul devenise stăpân, iar Redworth îşi jură să scape de el la prima căscioară. Trecu mult, însă, până să ajungă la ea; iar bătrânul intră repede pe poarta grădinii, strigând după cei dinăuntru şi luând informaţii, mai înainte ca Redworth să poată auzi bine. Zâmbi de viclenia stăruitoare a acestui moşneag tare de cap, hotărât să-şi stabilească drepturi la retribuţie. O luară pe o cărare ce cotea brusc la stânga.

— Eşti din Sussex? îl întrebă Redworth, şi primi răspunsul: „Da’ de unde! Din Sheers”.

După un răstimp de dezbatere lăuntrică preciză: „Sunt de neam din Hampshire”.

— Straşnic comitat!

— Ehei! oftă adânc din piept bătrânul. Pe vremuri!

— Ei asta-i, dar ce s-a întâmplat cu el?

— Pe vremuri era un comitat straşnic, nimic de zis. Ha! mă întrebaţi ce s-a întâmplat cu el. Ia duceţi-vă şi vedeţi cum arată astăzi. Şi în curând nici aici n-o să fie mai bine,

vă spun eu. Când eram copil, vechiul Hampshire era o mândreţe de comitat, cu diligentele şi boiernaşii de altădată, cu sărbătorile recoltei şi petrecerile de Crăciun. Acum, hm, să tai ţara cu linii de cale ferată! Nu mai e nicio fală acum să fii de-acolo, sau din altă parte, după cum văd eu.

— Vorbeşti de drumurile de fier…

— E dracu' gol care a dat buzna peste toată Anglia! exclamă posomorât bătrânul patriot.

Degeaba încercă să-l înveselească. Vedea, cu infailibilă claritate, triumful Necuratului, ba chiar înfăţişarea lui personală, „în locomotivele alea ale lor”. Comitatul care îl dăduse pe Andrew Hedger – aşa îşi declină el numele – nu va mai avea niciodată izlazurile pentru joc de cricket de odinioară, când era el copil. Vechea Anglie, declară el, murise.

Când Redworth făcu apel la ceasornicul său în lumina albă a razelor de lună, descoperi că ascultase protestul firesc al unei clase în destrămare, trecută pe linia moartă, timp de nu mai puţin decât trei sferturi de oră, iar Crossways tot nu se făcea văzut. Începu să protesteze. Bătrânul târa pasul mai departe. „Trebuie să mergem pe unde ni s-a spus”, zise.

Tot înaintând ajunseră la o cotitură. Orice cotitură părea plină de speranţe. Încă una, şi li se arătă ochilor binevenita privelişte a intrării viu luminate într-o casă situată pe o ridicătură de teren, ceva mai departe de şosea. Apropiindu-se, bătrânul îl rugă „să aştepte oleacă” şi urcă încet şi apăsat, cu paşi mari. Un moşneag viguros. Redworth aştepta jos, observându-l cum se alătură grupului din faţa intrării luminate şi, după toate aparenţele, întreabă cam pe unde se află *Crossways.* În cele din urmă, nemaiputând să rabde, urcă şi el până la grupul de spectatori. Cu toţii – şi Andrew Hedger printre ei, cel mai vrăjit şi manifestând un profund respect – urmăreau disecţia unui porc.

Fiindu-i cu neputinţă să-i trezească auzul, Redworth îi

scutură braţul, dar zgâlţâiala nu avu niciun efect până când nu deveni mai puternică.

— Eu n-am timp de pierdut; ţi-au spus care e drumul?

Andrew Hedger îşi lăsă braţul moale, fără să opună vreo rezistenţă. Îşi dezlipi cu încetineală privirea aţintită cu care dezmierda atrăgătoarea carne proaspătă, întinsă pe jos, şi lăsându-şi pleoapele peste ochi, articulă: „Aş putea să mănânc carne de porc un ceas întreg”.

Uitase să întrebe de drum, îmbătat de aspectul porcului tăiat; şi când, în sfârşit, întrebă, înţelegea greu, furat pe de-a-ntregul de ultimele ochiri pe care le mai arunca.

Redworth obţinu îndrumările. L-ar fi concediat pe Andrew Hedger, dar nu era chip. „Vă conduc mai departe la casa *Crossways”,* zise el, subînţelegând că până acum câştigase ceva arătându-i stâlpul de la Crossways.

— Carnea de porc e mâncarea mea preferată, zise Andrew Hedger. Resorturile gastrice ale elocvenţei îi dădeau glas şi îşi descărca sufletul făcând pauze când îi lăsa gura apă. L-au tăiat devreme. E gras; şi putea să fie şi mai gras. Da’ tot e gras: Şi-au pregătit Crăciunul, nimic de zis. Doamne! să vezi măruntaiele şi cârnaţii atârnaţi sus, de-a lungul grinzilor! Asta-i adevărată cunună pentru orice casă! Îi atârnă de jur împrejurul tavanului – ca o ghirlandă de mai din vremea de altădată. Porc îngrăşat în casă! Îi aşteaptă praznic, nu glumă. Nu se mai sinchisesc de restul lumii zile-ntregi. Da’ şuncile! Îşi prepară singuri şuncile în casa asta. Ca pe timpuri! D’aia zic eu: porcul e bun de la cap la coadă şi face praf orice om de omenie. E lucru ştiut şi recunoscut.

Pe Redworth începuse să-l prindă plictiseala. De hatârul conversaţiei, puse un cuvânt bun pentru drumurile de fier: ele aveau să ieftinească negreşit carnea de porc şi să aducă pe piaţă grămezi de şunci. Dar Andrew Hedger remarcă dispreţuitor că el nu avea o părere prea bună despre şuncile venite de aiurea; nimeni nu ştia cu ce fuseseră hrănite animalele. Porcul, spunea el, mănâncă orice când n-are încotro – are un stomac nemaipomenit.

Numai că, atunci când poate să aleagă, lasă la urmă ce e mai rău, iar porcul îngrăşat în casă înseamnă că a primit din belşug o hrană care face carnea şi grăsimea gustoasă – „ce numim noi *bacon* de calitatea întâia”. Cum nu e drept să descurajezi un entuziasm localnic, Redworth îi îngădui să se extindă pe tema favorită şi medită asupra fanfaronadei că ar putea mânca porc „un ceas întreg” ceea ce îi deştepta nu ştiu ce îndepărtată amintire clasică: o ciudată dezordine în asociaţiile sale de idei.

Trecură peste podeţul de lemn al unei ape revărsate.

— Acum aţi ajuns, zise adoratorul porcului; asta trebuie să fie casa, după cât îmi dau cu socoteala.

Masa întunecoasă a unei clădiri, cu luna îndărătul ei, aruncând săgeţi de lumină printr-o perdea de brazi, se arătă privirii lui Redworth. Toate ferestrele aveau storurile trase, niciun fir de fum nu se înălţa din coşuri. Observă, în întuneric, pătratul de verdeaţă şi stâlpul indicator de la răscrucea celor patru drumuri. Andrew Hedger repetă că era casa Crossways, nu mai încăpea nicio îndoială. Redworth îi plăti bacşişul aşteptat, la care Andrew, luând-o din loc, îi ură din inimă noapte bună şi porni în pas alergător, în mod vădit cu intenţia de a arunca o ultimă privire peste îndrăgita anatomie porcină.

Iată, aici se afla casa. Absolut goală! gândi Redworth. Sunetul clopotului de la poartă îi răsună ca un ecou în urechi. Poarta era descuiată. Simţi cum îl cuprinde din nou senzaţia ciudată de la cimitir când o luă pe poteca grădinii, în umbra aruncată de clădire. Aici se născuse ea; aici murise tatăl ei; acesta era limanul visurilor pe care le nutrise ca şcolăriţă, la pensionul de lângă Londra şi la Paris. Inima ei se afla aici. Se uită la ferestrele ce se îndreptau ca nişte ochi morţi spre colinele Downs. Imaginea ei i se înfăţişa ca o prezenţă fantomatică şi rece, dându-i convingerea că Diana, ca persoană fizică, era absentă. Dacă presupunerea ladyei Dunstane s-ar fi adeverit, poate că el ar fi fost de vreun folos!

Ştiind dinainte că răspunsul avea să fie o tăcere

deplină, sună la clopotul de la intrarea casei. Avu impresia că pune în mişcare o limbă ostenită într-un cadavru. Clopotul îşi făcu datoria până la ultima notă, şi cu o unică bătaie subţiratică, drept final, ca în zilele când răspundea voios unui musafir. Trase iar de cordon, şi primi exact acelaşi răspuns, cu slabul ecou terminal, semănând întocmai cu un: „Uite-aşa!” la sfârşitul unui volubil discurs negativ. Absolut goală! Trase din nou de câteva ori. Clopotul se agita în continuu. Asta fusese casa unui amfitrion spiritual, a unei fete vesele, primind musafiri veniţi să petreacă; o casă a hohotelor de râs, a sclipirilor de umor şi fantezie. Nicăieri parcă nu vibra mai puternic glasul morţii ca în clinchetul subţirel al acestui clopot.

Pentru liniştirea conştiinţei, aşa cum îi şedea bine unui emisar de încredere, ocoli casa până în dos ca să verifice dacă e într-adevăr nelocuită. Deprimarea lui, dătătoare de presimţiri negre, îi spusese că locuinţa era pustie, dar gândindu-se mai bine presupuse că avea un paznic, foarte probabil un grădinar bătrân cu nevasta lui, pierduţi în surzenia lor, dormind un somn greu ca de plumb! Nu se vedea însă nici urmă de paznic. Aerul rece al nopţii devenise pătrunzător. Bătu cu pumnii în uşile din spate. Un sunet dogit de pustiu răspunse loviturilor sale. Izbi şi lovi cu piciorul. Violenta altercaţie cu lemnul şi zidul dură câteva minute, sfârşind aşa cum începuse. Muritorii se pot zbuciuma oricât, dar până la urmă rămân învinşi într-o asemenea dispută.

„Ei, dragă doamnă! – Redworth i se adresă cu glas tare ladyei Dunstane, vârându-şi mâinile în buzunar ca să le încălzească – am făcut ce-am putut. Următorul lucru bun de făcut e să mergem la culcare şi să vedem ce ne va aduce dimineaţa.”

Reveni alergând în faţa casei şi se opri în lumina lunii. Apoi – căci acum, în mod involuntar, făcea totul în fugă – se repezi sus, pe trepte, apucă posacul cordon al soneriei şi trase de el ca şi cum ar fi fost o pompă, când observă,

la un moment dat, un mâner de sonerie mai mic, lângă uşă, pe care îl acţionă ca pe un piston. Pompă şi piston, zarvă şi zurgălăi, provocară o alarmă să sperie pisicile, şoarecii şi păianjenii, tot ce aleargă sau ţese pânză în casele părăsite, cu bunul rezultat că îşi mai încălzi puţin trupul. Încetă, gâfâind. Nicio mişcare înăuntru, nicio lumină. Privirea albă şi fixă a ferestrelor, către lună, rămase netulburată.

Colinele Downs erau ca o rochie unduioasă de mătase cu umbre cenuşii. Nu era de mirare că ei îi plăcuse să le privească!

Şi nu era surprinzător că lui Andrew Hedger îi plăcea slănina de calitate superioară. *Bacon* sfârâind în tigaie, felioare grase de porc crescut pe lângă casă, puse la foc – dar să nu fie carne adusă din altă parte – îţi sugerau o agreabilă refacere a forţelor şi o recuperare a rezistenţei faţă de stihiile potrivnice. Şi, dată fiind o sănătate robustă, dat fiind frigul aspru al nopţii – temperatura era de cel puţin cincisprezece grade sub zero – nici nu însemna o lăudăroşenie exagerată ca un bărbat să afirme că ar putea mânca porc „o oră întreagă”.

Asemenea idei străfulgerau în cugetul unui gentleman pe jumătate nemâncat, cu trupul amorţit de aspra noapte de ger. La drept vorbind, o noapte minunată! Pentru ea ar fi fost o încântare s-o vadă. Colinele Downs erau ca nişte insule plutitoare, ca nişte aburi încărcaţi cu zâne; solide, ca pofta de mâncare a lui Andrew Hedger; himerice, ca dorul lui din totdeauna!

După ce îmbrăţişă priveliştea casei şi a ţinutului dimprejur de pe gazonul peluzei, Redworth bolborosi ca pentru sine că socotea noaptea aceea cam cea mai aspră din câte cunoscuse în Anglia. Îi era frig şi foame şi, lucru uimitor, se simţea incapabil să-şi separe vreun gând de bătrânul Andrew Hedger. Natura se distra jucându-i renghiuri.

Ieşi din grădină şi, în timp ce picioarele-i mergeau repede, parcă se codea să plece. Ar fi vrut să ştie dacă

Diana trecuse de curând pe-acolo, sau dacă era aşteptată. Putea să afle asta dimineaţa, dar misiunea lui era urgentă şi el trebuia s-o îndeplinească din zbor. Era contrariat şi mâhnit.

De-abia închisese poarta de la grădină când zgomotul unei ferestre ce se deschidea îl făcu să se oprească şi să strige. Răspunsul îi fu dat de un glas feminin, tineresc şi deloc neplăcut, deşi nu era al Dianei.

Nu desluşea niciun cuvânt, dar replică răcnind: Doamna Warwick! – domnul Redworth!

Răcnetul era destul de puternic ca să trezească surzii sau morţii.

Fereastra se închise. Se îndreptă spre intrarea principală şi aşteptă. Uşa se deschise larg şi – o, minune a divinaţiei unei femei în privinţa alteia! – în prag apăru Diana.

Capitolul IX

Arată cum o doamnă şi un domn au făcut faţă, cu naturaleţe, unei situaţii delicate fără a-şi aduce jigniri unul celuilalt

REACŢIA LUI REDWORTH A FOST să râdă, atât de mare îi era bucuria care-i umplea inima, cerându-şi totodată scuze pentru înspăimântătoarea zarvă produsă; şi în timp ce râdea, onorabilul gentleman îşi închipui că persistase să fie primit făcând toată acea larmă din cauza presupunerii că ea nu şi-ar fi trădat prezenţa, în cazul când se afla înăuntru, decât în urma unei somaţii violente. Simţea nevoia să-şi aducă perspicacitatea rămasă de ruşine la înălţimea fericirii care îl însufleţea acum.

— De-aş fi ştiut că erai dumneata! zise Diana, poftindu-l să intre în coridor. Purta o mantilă de mătase neagră şi era gros îmbrăcată.

O chemă pe camerista ei, Danvers, de care Redworth îşi amintea: o femeie cu figura severă, în vârstă de vreo patruzeci de ani, înfofolită, ca şi stăpâna ei, cu glugă, mantie, eşarfă şi şal. Poruncindu-i acesteia să cotrobăie prin bucătărie după lemne de foc, Diana îl pofti într-un salon.

— Nu e nevoie să mai întreb – vii din partea ladyei Dunstane, spuse ea. Se simte bine?

— E profund zdruncinată.

— Te-a pătruns frigul. În casele nelocuite e mai frig ca afară. Facem foc imediat.

Îl invită să ia loc.

Mica flacără a lumânării arunca reflexe portocalii asupra coloritului ei cald de brunetă.

— Casa şi parcul sunt la dispoziţia unui locatar, reluă ea. Îmi iau rămas bun de la ele mâine dimineaţă. Bătrâna pereche care are grijă de casă doarme în noaptea asta în sat. N-am avut nevoie de ei aici. Ai părăsit serviciul la stat, mi se pare?

— De vreun an.

— Când te-ai întors din America?

— Acum două zile.

— Şi ai făcut imediat o vizită la Copsley?

— De îndată ce mi-a fost cu putinţă.

— Asta se cheamă prietenie adevărată. Ai vreo scrisoare pentru mine?

— Da, am.

Duse mâna la buzunar după scrisoare.

— O clipă, zise ea. Bănuia conţinutul şi îşi ocrotea cu grijă hotărârea de a opune rezistenţă. Danvers adusese lemne şi cărbuni. I se dădu noi ordine şi, în ciuda împotrivirilor cameristei şi a intervenţiei lui Redworth, Diana îngenunche în faţa căminului făcând remarca: Dă-mi voie să mă ocup eu de asta. Ştiu să aşez şi să aprind un foc.

Fu obligat să rămână simplu spectator: era o femeie care nu glumea când afirma un lucru. Stătea în genunchi, mânuind hârtia, lemnele şi chibriturile ca o fată în casă. Danvers plecă să-şi vadă de treburi, iar Redworth o urmărea pe Diana la lumina primei flăcări. I se părea că vede o madonă pe o veche şi sumbră pânză spaniolă.

Actul de a servi era înfrumuseţat prin graţia mişcărilor. Iar simplitatea cu care îndeplinea această muncă îi dădea o notă de spiritualizare. Reflecta, pe când ea stătea acolo în genunchi, că niciodată nu văzuse cât de atrăgătoare şi încărcate de mister erau trăsăturile ei; ochii mari şi negri, umbriţi de sprâncene bogate; linia maiestuoasă a nasului drept în armonioasă proporţie cu arcul buzelor; buzele roşii, închise, exprimând calmul, cu domoala curbă a

surâsului aţipit la colţuri. Fruntea era largă, bărbia de ajuns de hotărâtă pentru a echilibra nobila-i faţă; sprâncenele dese şi catifelate, prelungindu-se spre tâmple; părul negru, pieptănat simplu peste cap şi prins într-un coc, pe care îl dădea la iveală mantila căzută pe umeri.

Elegante în simplitatea lor, ar fi spus un poet clasic despre pieptănătura şi îmbrăcămintea ei. Era una din acele femei care participă activ la tot ce săvârşesc. Din manifestările ei exterioare se desprindea cu prisosinţă tocmai ceea ce era mai adecvat situaţiei, înfăţişării ei, momentului. În mod inexplicabil, în noaptea aceea fermecătoarea ei prezenţă carnală avea preponderenţă asupra distincţiei intelectuale, pentru un observator hotărât să-i reabiliteze inocenţa. Sau mai degrabă, el vedea ceea ce era ascuns în ceea ce era vizibil.

Să fii posesorul unei asemenea femei şi s-o pierzi! Lui Redworth soţul ei îi inspira milă.

Flăcările care ardeau trosnind în cămin îi învăluiau întreaga făptură într-o lumină roşietică. Contemplând-o, el îşi aminti că lady Dunstane afirmase o dată despre ea că avea nările unui cal de luptă când era mânioasă. Nările ei fremătau acum uşor, de emoţie, sub impresia cine ştie căror gânduri. Obrajii măslinii, palizi când stătuse în pragul uşii, arătau învăpăiaţi la lumina focului, deşi nu mai aveau în mijlocul lor, ca altădată, acel trandafiriu smead – floare de tropice dintr-un sânge pur şi abundent. Acum era hărţuită de zbuciumul luptei. Compasiunea faţă de ea şi râvna de a-i fi apărător covârşiră tendinţa de a-l compătimi pe acel om fără minte şi vrednic de plâns care-i era soţ. Un imbecil, asta era, cu siguranţă, gândi Redworth; şi se întrebă în sinea lui: oare jalnicul tiran îşi închipuia că o asemenea femeie avea să se mulţumească să pâlpâie ca o lumânare într-un felinar cu gratii? Generozitatea bărbaţilor atunci când meditează asupra femeilor ce aparţin altor bărbaţi e cunoscută. Totuşi bărbatul care iubeşte o femeie îşi însuşeşte întru totul

gelozia soţului în privinţa bunei ei reputaţii. Dar un îndrăgostit care, fără a avea drepturi matrimoniale, resimte aceeaşi ofensă ca şi soţul pe seama femeii iubite, e mai puţin sustras, în omagiul faţă de ea, de către astrul propriului eu, căruia, de obicei, bărbatul jignit în dragoste îi aduce cea mai mare parte a producţiei sale de balsam şi tămâie. Contemplarea neasemuitei ei frumuseţi, împreună cu mulţimea de idei mişunând în mintea sa în jurul acestei imagini, zdruncinară întrucâtva astrul propriului eu al lui Redworth. Simţi în inimă o săgetare năprasnică. Îl chinuia întrebarea: în ce măsură fuseseră acţiunile ei nesocotite sau premeditate? – şi întrebarea era usturătoare ca un acid corosiv pentru nervii lui. O femeie bănuită de soţul ei devine întotdeauna o pradă, purtând stigmatul vechii hăituieli, chiar şi pentru apărătorii ei, în primele momente ale dăunătoarelor zvonuri, până când îşi vor fi întărit încrederea în ea slujind-o. Ba am putea spune că aceştia din urmă sunt mai impresionabili decât o societate cinică la astfel de zvonuri. Bănuiala o pune pe fugă, lătratul haitei o doboară la pământ; aleargă ca un vânat al pădurii lăsând pe sub crengi urme după care e dibuită; în afara oricăror suspiciuni, dacă suntem în stare s-o credem astfel, dar e o convingere ce nu poate răsări decât din devotament, căci reputaţia ei e pe buzele tuturor. Redworth nu se deosebea prea mult de ceilalţi bărbaţi, cu excepţia forţei lui de a crede în această femeie. Cu toate astea a fost nevoie de majestuoasa ei frumuseţe, şi de farmecul contrastant al umilei poziţii de îngenunchiere lângă foc, pentru a-l pune pe un făgaş corect de gândire. Ştia acum, şi era sigur de ea. Izgoni din minte pleava drăcuşorilor care pândesc primul semn de trezire a ticăloşiei din noi, pentru a o privi cu ochii unui prieten. Şi dacă… – un gând, ca un şoricel, o zbughi dintr-o cămăruţă a creierului şi se repezi de-a lungul coridoarelor, aducându-i câteva broboane de sudoare pe frunte. Ei, dar oricare era realitatea, inima lui aparţinea Dianei! Nădăjduia că e în

stare să fie iertător cu femeile.

Ea se ridică în picioare şi-i spuse:

— Acum dă-mi, te rog, scrisoarea.

Părăsind camera, îl rugă s-o scuze că-l lasă doar cu lumina focului.

Danvers aduse o tristă lumânare de seu, făcând comentariul că stăpâna sa nu se aşteptase la vizite: stăpâna sa nu avea să-i ofere altceva decât pâine cu unt şi ceai. Danvers nu rosti niciun cuvânt de nemulţumire în privinţa propriilor ei suferinţe, mărginindu-se să fie însăşi imaginea lor.

— Nu mi-e foame, spuse el.

O farfurie plină cu mâncarea preferată a lui Andrew Hedger tot nu l-ar fi ademenit. Un sfârâit absurd de slănină îi cânta însă în urechi în timp ce păşea de la un capăt al odăii la celălalt, o iluzie a imaginaţiei sale căreia îi dădea ghes un apetit stimulat de ger. Dar aşteptarea luptei cu Diana îi înfrâna şi-i amorţea dorinţa de a se hrăni.

Era oare Warwick omul în stare să ia măsuri excepţionale în urma unei bănuieli necugetate? Ce fel de dovezi avea?

Redworth evocă în faţa ochilor portretul lui Warwick şi întrezări rotirea unor ochi apropiaţi, învăluiţi în umbră, o buză superioară alungită într-un nor întunecat, restul fiinţei sale găsindu-se în întregime în negură. Cum se întâmplă de obicei cu invocarea unui chip, i se arătau indiciile caracterului conceput de el, şi nimic mai mult; dar el le luă drept întreaga fizionomie şi, în legătură cu soţul astfel schiţat, rosti verdictul că acei ochi apropiaţi şi acea lungă buză superioară nu puteau decât să bănuiască şi să ia măsuri demente.

Fu poftit de către Danvers să vină în sufragerie.

Diana veni şi ea lângă el.

— Ce are bun o cină cu pâine şi unt e că foarte curând te dispune să iei masa, spuse ea şi se îndreptă, parcă plutind, spre tava de ceai. — Ai luat masa?

— Da, la han, replică el.

— La „Cei Trei Corbi”! Când musafirii tatălui meu, veniţi de la Londra, ne invadau casa, supranumerarii se duceau să doarmă la „Cei Trei Corbi”. Pe o noapte ca asta mă sculam şi zgâriam florile de gheaţă de pe geamurile ferestrei mele ca să-i văd urcând în vechea droşcă, intonând vreunul din cântecele tatii. Hanul avea o bună reputaţie în privinţa ospitalităţii pe vremea aceea. Nădăjduiesc că ai fost bine tratat?

— Excelent, zise Redworth, înghiţind o îmbucătură enormă, în timp ce simţi că i se opreşte inima în piept când observă că aceea care-i zâmbea ca să-l îndemne să mănânce avea ochii roşii de plâns. Dar se servi şi ea, la rândul ei, cu pâine şi unt.

— Biata mea cameristă e un model de femeie capabilă să facă lucruri împotriva firii ei, spuse ea. Danvers e o odraslă a luxului. Adoră luxul: casele mari, mesele îmbelşugate şi mulţimea livrelelor lucioase ale valeţilor. Şi totuşi o vezi aici, într-o casă pustie, consimţind să îndure frigul, şi mai ştiu eu ce spaime din cauza stafiilor! Biata de ea. Mă bucur de o atracţie misterioasă în ochii ei. N-a vrut să mă lase să vin singură. Ar fi trebuit să angajez vreo băbuţă de la Storling, sau să-i reţin pe flecarii păzitori ai casei. În plus îşi iubeşte patria cu înfocare, desconsiderând ţările străine. Poţi să ai încredere în ceaiul meu!

Redworth nici nu se îndoia. Devenise în ultima vreme un adevărat degustător de ceaiuri. Băutura avea în primul rând meritul de a fi caldă.

— Am impresia că îţi procuri ceaiul de la Scoppin’s, din City, zise el.

— Într-adevăr, acela era magazinul de unde cumpăra ceai doamna Warwick. Conversaţia se axă asupra sorturilor de ceai; negru, verde, felurite amestecuri, fiecare gândindu-se la atacul care trebuia să urmeze, şi la respectiva apărare. Între timp, feliile de pâine cu unt isprăvindu-se, Redworth se servi din pâinea netăiată. Îşi

ceru scuze.

— O, fă-mi, te rog, un compliment real, zise Diana, şi arăta într-adevăr fericită pentru faptul că el savura sincer modesta ei hrană.

Îi oferise un prilej vorbindu-i despre dragostea cameristei pentru pământul natal. Dar prilejul venise prea devreme.

— Se spune că pâinea cu unt îngraşă, remarcă el.

— Dumneata păstrezi media, răspunse ea.

Recunoscu că avea o sănătate solidă. Câtăva vreme, spre contrarierea lui în faţa unei asemenea absurdităţi, ea îl făcu să vorbească despre el însuşi. Atât de spontană era în exprimare, şi atât de suavă mişcarea buzelor ei rostind cuvintele, încât el îi ceda ei iniţiativa, şi spunea lucruri ciudate, pe care apoi le corecta. Fu nevoit să-i descrie drumul parcurs călare până la ea.

— Da! priveliştea colinelor Downs de la Dewhurst, exclamă ea. Sau din orice punct de-a lungul crestei. Emma şi cu mine am mers cu trăsura până acolo, într-o vară, luând cu noi smântână de la lăptăria ei, şi am cumpărat afine proaspăt culese, le-am fiert cu zahăr într-o scorbură de drobiţă spinoasă, şi le-am mâncat cu biscuiţi fărâmaţi şi cu smântână ţinută la gheaţă; am zis că e un prânz divin. Pe urmă, te-ai lăsat de pe coline la vale pe şoseaua care ocoleşte pantele nisipoase – şi ai reflectat la drumurile de fier!

— Îmi făceam numai o idee.

— Ai reuşit în America?

— Am reuşit, poate; noi excludem extremele în calculele datelor care sunt încă problematice.

— Sunt sigură, spuse ea, că ai întotdeauna încredere în calculele dumitale.

Nevinovata ei viclenie îl înjunghie în inimă cu o durere atât de vie cum nu mai simţise din ziua când aflase despre logodna ei. Bolborosi ceva despre calculele sale omeneşti, şi deci supuse greşelii; era tot atât de nătâng ca şi ceilalţi oameni – ba mai nătâng!

— O, nu! protestă ea.

— Categoric.

— Nu pot să cred.

— Dar eu ştiu.

— Domnule Redworth, n-ai să mă convingi niciodată să cred una ca asta.

Izbuti să învingă un oftat şi replică:

— Sper, în orice caz, că astă-seară nu voi fi în situaţia să susţin adevărul unei asemenea afirmaţii.

Diana simţi ascuţişul săgeţii.

— Şi tot meditând la căile ferate, brăzdai cu linii bietul nostru pământ cu cirezi şi turme; şi s-a lăsat noaptea, luna a răsărit, iar dumneata mergeai înainte. Destul de abil din partea dumitale că ţi-ai găsit drumul la lumina razelor de lună.

— Cam asta e tot ce sunt bun să fac!

— Dar ce înseamnă amăgirea asta în mintea unui bărbat care are succes în tot ceea ce întreprinde! exclamă Diana, împinsă de curiozitate în ciuda prudenţei ei. Oare vom asista în cele din urmă la descoperirea vreunei cămăşi ascetice de mortificare? A vreunui jurnal de confesiuni? Ai reuşit în tot ce-ai urmărit şi ţi-ai sfărâmat inima în vreun eşec întâmplător?

— Inima mea nu e făcută să se sfărâme, zise el, şi respinse râzând involuntara ei lovitură drept în adâncul inimii lui. Da, mai vreau o ceaşcă. Am venit...

— Noaptea pe întuneric, continuă ea, şi ai nimerit cu dibăcie drumul, ai cinat la „Cei Trei Corbi”, ai venit pe jos până la Crossways şi n-ai întâlnit niciun fel de fantome.

— Dimpotrivă – sau cel puţin am văzut vreo două.

— Povesteşte-mi despre ele; le creştem pe meleagurile astea şi le vindem periodic ziarelor.

— Ei bine, le-am făcut să apară chiar în lăcaşul lor de obârşie. Le-am văzut străbătând cimitirul şi am răcnit după ele din fundul plămânilor. Voiam să mă îndrepte spre Crossways; greşisem drumul undeva, la vreo cotitură. Într-o clipă s-au prefăcut în aburi.

Diana zâmbi.

— A fost într-adevăr un glas menit să înfioare asemenea gingaşe apariţii! Aşa urlă tigrii Hircaniei şi leii care i-au ucis pe Piramus şi Thisbe! Una dintre fantome ducea o franzelă şi, de spaimă, a scăpat-o din mână; cealaltă ducea o jumătate de kilogram de unt de masă. Se aflau în cimitir pentru ca una dintre ele să îngenunche, în treacăt, la mormântul tatălui ei şi să-i sărute piatra funerară.

Îşi plecă fruntea, uitând o clipă de rezerva ei vigilentă.

Întreruperea oferea prilejul unei introduceri. Redworth se ridică de pe scaun şi păşi spre cămin. Îi venea mai uşor să vorbească fără s-o privească în faţă.

— Ai citit scrisoarea ladyei Dunstane, începu el.

Ea înclină din cap. — Da, am citit-o.

— Poţi să te împotriveşti chemării ei?

— Sunt nevoită s-o fac.

— Nu cred că starea sănătăţii ei îi va permite să suporte un asemenea refuz. Te rog să mă ierţi că ţi-o spun, doamnă Warwick...

— Din toată inima!

— Îndrăznesc să-ţi dau un sfat practic. Ai reflectat la toată chestiunea, dar n-ai înţeles-o. În asemenea cazuri singurul lucru de făcut este să opui rezistenţă. Lady Dunstane are o minte clară. Ea îşi dă seama ce vei avea de îndurat. Gândeşte-te: a făcut apel la mine ca să-ţi aduc o scrisoare. M-ar fi ales ea pe mine, sau pe oricare alt bărbat, ca mesager al ei, dacă nu i s-ar fi părut totul o chestiune de viaţă şi de moarte? Mă socoteşti printre prietenii dumitale.

— Unul dintre cei mai adevăraţi.

— Prin urmare, iată, ai doi prieteni, şi în plus judecata dumitale sănătoasă. Căci nu cred că se pune problema curajului.

— El a început. Să se ocupe el de proces până la sfârşit, zise Diana.

În disperarea ei ar fi putut adăuga: — Şi să-mi redea

libertatea! Aici era taina inimii ei. Se înfiripase speranţa sfărâmării cu orice preţ a jugului detestat.

— Refuz să ţin piept acuzaţiilor lui. Le dispreţuiesc. Dacă prietenii mei au încredere în mine – şi pot să aibă! – nu vreau nimic mai mult.

— De! N-aş vrea să înşir banalităţi despre opinia publică, zise Redworth. Nici unul dintre noi nu ne putem permite s-o avem împotriva noastră. Judecă puţin: pentru prietenii dumitale eşti Diana Merion pe care au cunoscut-o, şi ei nu vor răbda ca bunul dumitale nume să fie discreditat fără luptă. Dar dacă dumneata fugi? Îi laşi pe cei mai dragi pe care îi ai să ducă greul luptei.

— O vor face, dacă ţin la mine.

— O vor face. Dar gândeşte-te ce zdruncinare nervoasă ar însemna pentru ea. Lady Dunstane îţi citeşte gândurile...

— Nu tocmai. Nu e chiar aşa, dacă doreşte ca eu să rămân! zise Diana.

El era prea concentrat asupra pledoariei pentru a-şi da seama de sensul cuvintelor ei.

— Citeşte în dumneata tot atât de bine în întunericul camerei, ca şi cum ai fi prezentă alături de ea.

— Ah! de ce nu am cu zece ani mai mult! exclamă Diana, şi încercă să se întoarcă spre el, dar se opri, paralizată. Dacă aş fi cu zece ani mai în vârstă, aş putea să discut situaţia în care mă aflu ca o femeie cu experienţă şi să-mi folosesc isteţimea ca să mă apăr.

— Atunci nici n-ai visa măcar să fugi din faţa societăţii!

— Nu. Nu citeşte în sufletul meu, nu! A văzut că aş putea veni la Crossways. Dar ea... Nimeni afară de mine nu poate vedea înţelepciunea de a mă păstra la distanţă, în dispreţul acestei josnicii.

— Şi de a o lăsa pe ea să se stingă, covârşită de evenimentele cărora prezenţa dumitale le-ar pune stavilă. Nu va avea rezistenţa să le înfrunte.

— Emma! Ah, ce cruzime! Diana sări în picioare spre a-şi mişca membrele. Se lăsă să cadă pe un alt scaun.

Trebuie să plec, nu mă mai pot întoarce înapoi. Ea şi-a dat seama de legătura mea afectivă faţă de casa asta. Nu era greu de ghicit... Dar cine alta decât eu însămi poate vedea care e cea mai înţeleaptă linie de conduită pentru mine?

— Concluzia este că lovitura care ţi-era destinată o va lovi pe ea, în absenţa dumitale, şi încă mortal, spuse Redworth.

— Atunci nu pot spune decât că e îngrozitor să ai o prietenă, zise Diana oftând din adâncul pieptului.

— Prietenia, presupun, înseamnă o singură inimă în două trupuri.

Observaţia lui, rostită fără intenţia de a sublinia ceva, avu, în mintea ei, un adânc răsunet, cu lungi reverberaţii. Ea şi cu Emma spuseseră şi scriseseră exact aceleaşi cuvinte. Scoase scrisoarea Emmei din partea stângă a pieptului şi citi câteva rânduri, cu ochii împăienjeniţi.

Redworth se pregăti de îndată s-o lase în seama sentimentelor ei – călăuze mai vrednice de încredere decât judecata într-o asemenea criză.

— Rămas bun pentru noaptea asta, doamnă Warwick, i se adresă ei, şi se făcu vinovat de a-i elogia judecata pe care, deocamdată, o socotea aberantă. Noaptea e un bun sfătuitor. Îngăduie-mi să revin mâine dimineaţă. Nu îndrăznesc să mă întorc fără dumneata.

Ea ridică ochii către el. Privindu-se faţă în faţă, fiecare văzu că celălalt trecuse printr-un foc, destul de pârjolitor. Gândul acesta avea să atârne greu în balanţă în zbuciumul de peste noapte.

— Danvers îţi pregăteşte un pat; aeriseşte nişte aşternuturi, spuse Diana. Dar patul fu refuzat şi ea nu insistă să-i dea găzduire. Oferta i se păru, lui, semnificativă în sensul unei cordialităţi încrezătoare şi a unei nepăsări faţă de clevetitori care putea explica multe lucruri – admiţând că vreun neghiob, nebun sau perfid ar fi răstălmăcit faptele.

— Atunci, noapte bună, spuse ea.

Îşi strânseră mâna. El nu-i smulse nicio făgăduială că a doua zi dimineaţa avea să fie prezentă ca să-l primească; la început fu o mângâiere pentru dorinţa ei de libertate, până când reflectă asupra încrederii desăvârşite în ea pe care o implica tăcerea lui, şi se simţi ca un fluture ce freamătă ţintuit în chip impalpabil.

Capitolul X

Conflictul de peste noapte

CREIERUL EI SE ÎNVÂRTI CA ROATA unei maşini cu aburi în tot cursul nopţii; toate gândurile care-i treceau prin minte erau răsucite pe toate părţile, nici unul nu era prins cu toată puterea.

Lipsa de amiciţie a prietenilor care încercau s-o reţină revenea mereu. Căci, pentru numele Domnului – plecarea ei în grabă nu putea fi interpretată drept o fugă. Era doar o retragere, un dispreţ de a se apăra, şi o înfăşurare a fiinţei ei în propria demnitate. Femeile aveau să fie de partea ei. Făcea apel la cele mai mărinimoase dintre ele pentru a-i justifica linia de conduită, iar ele i-o justificau – Dianei i se părea aproape că le aude şoapta.

Şi cât de bogată era răsplata! O boltă neagră îşi deschidea porţile spre luminoasa splendoare a câmpurilor libertăţii.

Emma nu făcea parte din corul general. Emma gândea ca o infirmă. De câte ori nu i se plânsese Emma că povara cea mai supărătoare a maladiei ei era tendinţa fatală de a medita ca o neputincioasă asupra complicaţiilor omeneşti! Ea nu era în stare să vadă fericirea perspectivei de a se bucura de libertate pentru o femeie care îndură un jug odios. Ce importanţă are dacă o femeie nenorocită e târâtă prin noroi ca s-o obţină! Căsătorită, în noroi îi era soarta, orice-ar fi făcut. Omul acela – dar mai bine să treacă peste el!

Iar celălalt – dragul, bunul ei bătrân prieten, neapăsat de griji şi cu suflet nobil. Putea în mod cinstit să-şi declare

solemn nevinovăţia şi, cu surâsul pe buze, avea să lase să se desfăşoare procesul. De asta era sigură – că hotărârea şi plăcerea ei aveau să fie şi ale lui. Erau amândoi legaţi la stâlp. Ea şi gustase ceva din chinurile agoniei. Avea vreo importanţă dacă o mistuiau flăcările?

Reflectând asupra întrevederii cu Redworth, deşi îşi jucase rolul cu calm, simţea că-i arde pielea. Era începutul supliciului dacă rămânea în Anglia.

Rămânând ca să se apere, nu se mai bucura de demnitate şi pierdea orice şansă de a-şi recăpăta libertatea. Şi spuneţi-i pe nume, dragi prieteni, ce fel de lume e aceea pentru care suntem siliţi să ne jertfim unica speranţă de libertate pentru a ne păstra buna reputaţie în ochii ei?

Diana exclamă cu glas tare: „Libertatea mea!”, simţindu-se ca un fluture care şi-a luat zborul dintr-o cutie spre largi întinderi de pământ însorit sub cerul fără margini. Amara ei căsnicie, lipsită de bucurii în toate episoadele ei, cu neputinţă de apărat acolo unde bărbatul avea dreptate ca şi acolo unde acţiona ca un smintit, însemnase o întemniţare. Ea îl ierta, până şi în ultima lui nebunie, numai să i se sfărâme cătuşele. Aici, chiar în această casă a fericirii împărtăşite cu tatăl ei, îşi legase viaţa de acel om: în chip voit, cu totul inexplicabil. Voit, e un fel de a vorbi. Dar, uneori, suntem probabil ca sub imperiul unei vrăji. Femeile tinere se află, în orice caz, în situaţia asta.

Mintea agitată a Dianei, înarmată cu recenta ei edificare în privinţa legilor vieţii şi naturii, se răzvrătea cu violenţă împotriva rosturilor lumii când se gândea la forţele, naturale şi sociale, care le sileau pe femeile tinere să se căsătorească şi să rămână legate până la sfârşit.

O lume atât de necruţătoare ar trebui să fie imaculată.

Dar dacă lumea ar fi ireproşabilă s-ar comporta cu mai multă generozitate.

Lumea e neînduplecată, dragi prieteni, pentru că este ipocrită! Lumea nu-şi poate permite să fie mărinimoasă,

sau măcar dreaptă.

Neînţelegerile cu soţul ei, divergenţele lor de opinii, micile altercaţii, separările în două tabere, împăcările de hatârul decenţei, nerespectările armistiţiului, şi odioasa lui meschinărie, omul din dosul măştii; de asemenea fugare ochiri asupra ei însăşi, fiinţa în dezvoltare, pe jumătate cunoscută, pe jumătate bănuită, pretinzând a fi Diana, dar, spre deosebire de Diana cea visată de ea, deformată de căsnicie, iritabilă, tăioasă, rebelă, capabilă să se justifice oricând împotriva lui, dar nu în propriii ei ochi, şi de aceea acuzându-l pe el de dubla crimă de a o provoca şi de a o degrada – acestea erau oştile ce-i defilau prin minte în timp ce dădea bătălie cu lumea ipocrită.

O împunsătură dureroasă i-o pricinui sentimentul că ar fi putut iubi – pe cine? Un ideal. Dacă el, închipuitul, dar nevăzutul, i-ar fi fost tovarăş de viaţă, ar mai fi stat ea acum să scoată urlete de fiară în cuşcă, blestemându-şi jugul? Nu s-ar mai fi privit acum pe ea însăşi în chip de iepure, şarpe, tigroaică! Ipoteza fu revăzută în sens negativ: abia dacă avu un vag sentiment de duioşie, abia dacă un uşor suspin îi umflă pieptul, înălţându-l într-un tremur şi lăsându-l în jos ca plumbul, când întrezări o Diana căsătorită din iubire. Regretele unui tânăr după viaţa care i se scurge din vine, sub sentinţa medicală a morţii, în faţa ochilor trişti ai rudelor, nu se deosebesc prea mult de ceea ce simţea ea. Ar fi putut iubi. Adio unei asemenea fericiri!

Îi era dată cea mai brutală înfruntare cu opinia publică ce-i poate fi hărăzită unei femei. Se găsea în arena ghearelor sălbatice, azvârlită acolo de bărbatul care, dintre toţi, ar fi trebuit s-o ocrotească, ferind-o de ele. Şi ce rău făcuse ca să merite o astfel de situaţie? Îşi asculta avocatul pledându-i cazul; îl instruia să admită acuzaţiile, să spună tot ce-i era mai dăunător, în dispreţul prudenţei legale, şi prin aceasta să dezvăluie cinstea ei clară ca lumina zilei. Tocmai lucrurile care trezeau o bănuială

absurdă îi dovedeau inocenţa. Dar era ea oare fiinţa de o totală naivitate? O, nu! Ea era Diana mândriei în propria forţă de a se bate în duel cu răul – nicidecum din tagma acelor neroade femei tinere care reprezintă concepţia populară a nevinovăţiei perfecte. Se bătuse în duel şi se menţinuse în gardă. În conştiinţa acestui fapt stătea gloria ei încărcată de mânie. Dar fusese constrânsă să se bată. Bărbaţii sunt astfel făcuţi, în lumea faptelor, încât, dacă o femeie face un pas afară din ruina căsniciei ei spre a-şi afirma – fiindcă situaţia e într-adevăr insolubilă – drepturile la independenţă parţială, o iau la ochi ca pe o pradă, sau cel puţin o consideră, satisfăcuţi, ca fiind accesibilă. Nenorocită în viaţa conjugală, femeia trebuie să se îngroape în nenorocirea ei, altfel poate să fie sigură că nici cea mai iscusită şi precaută defensivă nu-i va feri reputaţia.

Împotriva soţului, cauza ei ieşea triumfătoare. Împotriva ei însăşi hotărî să nu pledeze, pentru bunul motiv că tribunalul precedent, care era cel public şi singurul absolut, o disculpase în întregime şi pe drept cuvânt. Dar reţinerea mâinii ei în mâna prietenului o jumătate de minut mai mult decât se cuvenea într-o prietenie, ca şi pronunţata simpatie ce se vădea în priviri, scrisori şi vizite dese, prindeau grai în forul ei lăuntric. Văzu ca într-o străfulgerare cum le interpreta soţul ei în actuala lui stare de spirit. Înăbuşi viziunea; erau nimicuri, lucruri pe care femeile de lume le au de combătut în mod curent. Unei femei tinere, cu cugetul cinstit, revelaţia faptului că majoritatea bărbaţilor nu sunt nimic altceva decât bărbaţi, şi că unii dintre cei mai prietenoşi îi înşală încrederea sub scuza ispitei, îi zdruncină până într-atât naivitatea încât îi lasă doar alternativa mizantropiei sau filosofiei. Diana nu avea inima să-şi urască semenii, astfel că se resemnă să ierte şi să recunoască starea de duel între sexe – destul de activă în sfera ei socială. În anturajul ei, era în toi; mulţi trăiau pentru acest duel. Putea ea să facă pe neştiutoarea? Experienţa ei personală

ar fi putut instiga o natură mai puţin lucidă şi mai puţin îndrăzneaţă să profite de acest prilej pentru a juca rolul inocentei cu popularitate, care circulă cu ochi miraţi că se află într-o lume atât de amatoare să vâneze, şi dobândeşte compasiunea – dacă nu protecţia – generală, în locuri nebănuite şi neoficiale. Există veşnic tentaţia de a face pe ipocrita în faţa unei lumi ipocrite – dacă femeia nu acceptă să fie gospodina supusă care tricotează, adorându-şi stăpânul fără a crâcni – căci lumea e întotdeauna îngăduitoare cu ipocrizia care manifestă deferenţă faţă de masca virtuţii imitând-o; lumea e ostilă acelui chip al inocenţei care nu zâmbeşte cu afectare convenţională, mirându-se de toate; lumea preferă cinstei eticheta. „Vreau să fiu eu însămi, indiferent ce martiraj ar urma!” exclamă Diana, fiind încă în acea fază de început a vieţii afective când, pentru o femeie în floarea tinereţii, adoptarea unei măşti înseamnă a se veşteji şi a coborî la nivelul comediei pe care o joacă. Totuşi, recunoştea că purtase şi ea un fel de mască, la fel ca celelalte femei; viaţa socială le cere imperios acest lucru ca preţ al condiţiei lor. Faptul că n-o purtase niciodată de bunăvoie constituia un argument pentru ea s-o înlăture acum total, arătându-se aşa cum era, acceptând martirajul, devenind prima martiră a cauzei femeii moderne – o situaţie de mare distincţie! şi uşor de închipuit pentru o minte înfierbântată în întunericul nopţii, care nu favorizează invocarea spiritului critic, aşa cum face lumina zilei, spre a corecta febrilitatea sublimului. Era, prin urmare, o asemenea martiră, o femeie capabilă să-i spună lumii că o cunoaşte şi să mărturisească sincer că acţionase în dispreţul normelor celor mai severe, potrivit propriilor ei idei despre exceptările la care avea dreptul. O, ce vitează!

Dar îşi menţinea ea poziţia prin fugă? Menţinerea poziţiei comporta provocarea consecinţelor, şi nu nesocotirea lor.

Scoase un geamăt; roata maşinăriei cerebrale se opri;

oboseala aduse somnul.

Sub imperiul emoţiei, venise la Crossways cu spiritul răzvrătit, distilând numai venin din gândurile ei, pe drum; dar odată ajunsă acolo, pentru a gusta voluptatea unei încă aparente nehotărâri, se cufundă în uitare.

Capitolul XI

Povesteşte călătoria într-un faeton poştal, cu o parte din dialog şi cu un mărunt incident petrecut pe drum

DIMINEAŢA LUPTA SE ÎNCHEIASE. În timp ce se îmbrăca, uitându-se la stâlpul indicator de la răscrucea drumurilor, luă hotărârea să urmeze, ascultătoare ca o marionetă, calea recomandată de prietenii ei, deşi un glas lăuntric, pe care ea îl considera drept o înştiinţare a raţiunii, protesta că ei greşeau, că judecau cazul ei la modul general, şi fără înţelepciune – în chip funest pentru ea.

Confundarea dorinţelor ei cu vocea raţiunii îi era caracteristică în situaţia în care se găsea.

„Presupun, deci, că voi revedea cândva «Răscrucea drumurilor»”, îşi zise ea, spre a-şi găsi o compensaţie pentru această abandonare a libertăţii. Viziunea rugului de martiră din timpul nopţii şi-o păstra drept consolare tainică, printre compartimentele încuiate ale comorii ei de gânduri. Îi slujea drept suport moral, şi era prea conştientă de necesitatea unui reazem lăuntric pentru a aduce acea viziune la lumina zilei spre examinare. Avu o jalnică părticică de bucurie în mulţumirea pe care i-o aduse cameristei Danvers când o informă că, în ziua aceea, aveau să călătorească îndărăt, spre Copsley.

— Dacă-mi îngăduiţi să spun şi eu o vorbă, doamnă, sunt grozav de bucuroasă, zise camerista.

— Trebuie să fii pregătită pentru întrebările avocaţilor, Danvers.

— O, doamnă! N-o să scoată nimic de la mine, şi nu mă sperie pe mine perucile lor.

— De obicei chelia[9] lor e înfricoşătoare, biata mea Danvers.

— Nici cheliile lor, doamnă, replică slujnica, referindu-se la înţelesul propriu. Nu mi-a păsat niciodată de capetele lor, sau de ei. Am mai fost odată martoră la un proces.

— Nu mai spune! exclamă stăpâna ei; şi o trecu un fior.

Danvers pomeni de un proces celebru, adăugând: „N-au scos nimic de la mine”.

— La procesul meu te rog să spui adevărul, zise Diana şi observă în oglindă cum camerista îşi ţuguia buzele. Simţi ca o înţepătură neplăcută.

— Te rog să înţelegi că nu trebuie să ai nicio şovăială şi să spui adevărul în legătură cu tot ceea ce ştii despre mine, stărui Diana şi primi răspunsul: „Bine, doamnă”.

Căci Danvers putea să comenteze în sinea ei că de ştiut ştia prea puţin, şi nu era persoana care să şovăie. Era o cameristă de lume, având din fire calitatea fidelităţii faţă de o stăpână bună la suflet.

Dificultăţile pe care le mai avu de întâmpinat Redworth în continuare se mărginiră la închirierea unui mijloc de transport pentru călătoare, la procurarea unor buiote şi la găsirea unui vizitiu care să nu se dedea beţiei. Făcu rost de un faeton poştal, o vechitură mucegăită, de un galben de toamnă târzie care nu mai văzuse demult vopseaua; în loc de buiote nu s-au putut obţine decât câteva sticle cu o băutură olandeză. Vizitiul, inspectat la Storling, purta pe nas steagul obişnuitei stări de ebrietate, aşa încât Redworth socoti că e mai judicios să meargă alături ca însoţitor, călare pe iapă, până la Riddlehurst, cu toate jurămintele vizitiului, pe cuvânt de cinste, că nu e *băutor. S*ublinierea, pentru un gentleman care îşi cunoştea compatrioţii, nu era liniştitoare. Nădăjduia să angajeze un

---

[9] În lb. engleză *baldness* are atât sensul de „pleşuvie", cât şi acela de încetineală plicticoasă, de stupiditate (n.tr.).

om mai de încredere la Riddlehurst, dar speranţele i-au fost înşelate; şi pe când cugeta ce avea de făcut, căci ezita să lase două femei conduse de acel rât congestionat. Brisby, expediat la Storling în urma unei reflecţii ulterioare a ladyei Dunstane, apăru brusc în uşa cârciumei hanului de la Riddlehurst şi îl uşură de grija iepei. I se oferi un loc pe un taburet instalat înăuntrul faetonului. „Carul meu triumfal”, zise prizoniera lui. Spunea numai comicării pe seama vizitiului; Danvers fu nevoită să-şi ceară scuze că râde. „Eşti fericită”, remarcă stăpâna ei. Dar şi Redworth râdea, iar el nu se putea făli cu altă fericire afară de satisfacţia temporară, în timp ce aceea care provoca hohotele de râs nu se putea lăuda nici cu atât. În mijlocul ilarităţii, îşi spuse în sinea ei: „Oriunde mă duc acum, pe orice vreme, sunt cu desăvârşire goală! Şi amintindu-şi de lecturile dintr-o minunată ediţie veche *in-cvarto* din biblioteca tatălui ei, scrisă de un bătrân şi excentric nobil scoţian, în care purtatul veşmintelor şi dormitul în case era acuzat drept cauza degenerării umane, adoptă o poziţie forţat veselă în privinţa întoarcerii ei la condiţia primitivă, de sănătate înfloritoare, a bărbatului şi a femeii, afectând dispreţ faţă de felul nostru modern de a ne îmbrăca şi de a gândi. Aşa se întâmplă că se lăsă în voia unuia dintre cele mai nestăpânite accese de umor irizat în toate nuanţele. Danvers atribuia buna dispoziţie bucuriei pe care o resimţea stăpâna ei pentru că nu dăduse curs hotărârii de a părăsi ţara. Redworth vedea mai în adâncime, şi cu toate astea era uluit de echilibrul ei şi de brusca năpustire a spiritului ei ironic, situându-se rând pe rând la toate nivelurile: când generaliza capricios, când cădea ca săgeata asupra aspectelor concrete din drumul lor – vizitiul care mergea hurducat de la rom la gin, ţăranii care căscau gura la slănină, grăjdarii de la han cu genunchi de cal. Îi nimerea în plin cu comparaţiile şi expresiile ei; şi imediat după aceea se afla în înalturi, filosofând pe un ton satiric, dar cu o inspiraţie comică ce topea ascuţişul

ironiei în râset zeflemitor. Gustarea de după-amiază la hanul oraşului de târg al comitatului, şi concepţia engleză despre ospitalitatea publică, în privinţa manierei de a servi şi a hranei oferite drumeţilor, a fost printre temele care i-au rămas de neuitat lui Redworth. Ea vorbea de toate cu îngăduinţă, numind fiecare lucru doar într-o simplă frază, care suna verosimil şi se potrivea: consimţirea promptă a hangiului când primea ordine, repudierea dispreţuitoare a alimentelor pe care nu le avea, indiferenţa lui totală faţă de oile pe care le tundea, sau moneda fantomatică de argint licărind într-unul din ochii chelnerului care aştepta bacşiş; mirosul afurisit şi pătrunzător de bere trezită, de prin toate camerele; ideea curentă că pâinea, untul, ceaiul, laptele şi zahărul alcătuiesc substanţele de bază pentru exercitarea geniului inventiv localnic – toate acestea au fost trecute în revistă sub forma unor metaforice şi muşcătoare glume.

— Lasă, ne vom simţi mai bine la vreo două hanuri pe care le cunosc eu, zise Redworth.

— E sigur că mai bine decât atât nu putem obţine de la ei, chiar dacă i-am lovi cu bagheta magică a vizitiului, zise ea.

— Depinde, ca şi în alte împrejurări, de calităţile individuale ale celor care ne găzduiesc.

— Totuşi, accepţi ideea că drumurile de fier vor „cizela”[10] repede individul.

— Ele vor extinde concepţia metropolitană despre confort.

— Mi-e teamă că nu ne vor mai hrăni cu nimic altceva decât cu vorba asta mare. E trompeta stingerii pentru orice luminiţă la care am vrea să citim.

Văzând că vizitiul cu nasul ca un far se pregăteşte să urce pe capră şi nu reuşeşte să se salte, Redworth, cuprins de nelinişte, îi puse întrebări în legătură cu

[10] În lb. engleză, joc de cuvinte: *to polish off* – a cizela, a rafina; a termina repede (cu cineva) (n.tr.).

băuturile absorbite.

— Cinstite stăpâne, oamenii zic despre mine că sunt jumătate cal, da’ eu nu pot suferi apa, îi fu răspunsul, împreună cu asigurările că nu băuse „o găleată plină”.

Din obişnuinţă izbuti să ajungă sus pe capră.

— Nouă ni se pare că nu mai era nevoie să îngrămădească alţi cărbuni în sobă când pe horn ies flăcări; dar o fi ştiind el cum trebuie să procedeze, spuse Diana făcând-o pe Danvers să se strâmbe de râs; iar Redworth, sub influenţa expresiilor ei, avu impresia distinctă că omul „jumătate-cal”, cu nasul ca para focului şi cu bidiviii lui scoţând aburi în aerul pătruns de ger, se aseamănă cu o locomotivă. „Centaurul zbârcit” îl porecli ea. Fireşte, el trebuia să-i dea întâietate ei în conversaţie şi o făcea cu plăcere; dar reflecta în treacăt asupra puternicei tendinţe la iniţiativă a fanteziei ei bogate şi scăpărător de volubile, calitate pe care femeile n-o apreciază la o femeie, iar bărbaţii preferă s-o admire de departe. Avea convingerea că soţul acestei femei căuta mai mult s-o pedepsească decât să scape de ea. Dar, în parte, sentimentul lui îl făcea să judece astfel.

Afară de asta, aluzia ladyei Dunstane la „duşmanii” Dianei îl făcea să atribuie numărul tot mai mare de calomniatori ai ei maniei pe care o avea de a ridiculiza tot ceea ce era englezesc. Dacă englezii practică ei înşişi autoironia, o fac într-un fel binevoitor, glumeţ, cu vigoare profesională, şi totdeauna aruncând o ochire spre celelalte domenii, cele de mare însemnătate, în care excelează; şi mai fac acest lucru pentru a avea meritul că îl fac. Surprind cu promptitudine orice ton duşmănos; găsesc prilejul să sancţioneze pe încrezutul vinovat, afară doar dacă e vorba de şeful unui partid, prin urmare o forţă. Redworth le cunoştea curiozităţile; ţinând seama de ele, se simţea totuşi crispat în faţa acidităţii unei ironii ce părea că izvorăşte din aversiune, şi regreta, de dragul ei, că nutreşte un asemenea sentiment. Era nevoit să-şi amintească de faptul că ea se găsea într-o stare de

tensiune nervoasă, de dureroasă surescitare; în plus, evoca numeroasele şi memorabilele ei expresii de entuziasm faţă de Anglia – *Shakespeareland,* cum o numea uneori în mod insidios, pentru a anula ţara topind-o în numele poetului. Era totdeauna dispusă să preamărească tăria de caracter a englezilor, integritatea engleză, înclinarea englezilor de a fi drepţi cu subalternii, ingenuitatea adolescentului englez. Numai că entuziasmul ei se cerea provocat de împrejurări; nu era plin până la buza paharului şi gata să se reverse ca satira ei. De aceea îşi făcea duşmani printre oameni paşnici.

Avea impresia că ar fi putut s-o ajute într-o conjunctură mai favorabilă. Încântătoarea viziune a Dianei din noaptea balului irlandez pluti înaintea ochilor săi, şi o privi zâmbind.

— De ce zâmbeşti? întrebă ea.

— Mă gândeam la Sullivan Smith.

— Ah! scumpul meu compatriot! Gândeşte-te şi la lordul Larrian.

Ea îşi opri brusc respiraţia. În loc de relaxare, numele acestea îi aduseră un val de tristeţe, în care se adânci tot mai mult: încetă să mai zâmbească şi să îndruge verzi şi uscate. Privea în gol, peste gardurile vii, la livezile albite de chiciură şi la crângurile cu ramuri despuiate pe care mai tremura câte o frunză îngheţată.

— Îmi aduc aminte de cuvintele dumitale: „Observaţia este cea mai trainică plăcere a vieţii”; am descoperit şi eu că aşa este, zise ea. O strălucire umedă de-a lungul pleoapelor îl făcu pe Redworth să întoarcă ochii.

Catastrofa care era de aşteptat avu loc pe coborâşul unei şosele în pantă, săpată adânc în malul nisipos, unde vizitiul lor cu chef, mânând caii la trap, ciocni faetonul de roţile zdravene ale unei căruţe, care trimise vehiculul lor să se rezeme de uriaşele rădăcini, încolăcite ca nişte şerpi, ale unui fag, printre frunze mari de ferigă veştedă şi buruieni stufoase, în timp ce vizitiul însuşi înălţa în aer un picior scurt şi butucănos ce părea că intră cu totul într-

o gheaţă enormă. Nimeni nu se rănise. Diana se eliberă de sub umărul cameristei Danvers şi zise cu blândeţe:

— Asta îmi aminteşte că am uitat să întreb de ce am mers cu un faeton poştal.

Redworth se frământa din cauza ei, dar geamul spart nu vătămase pe nimeni, şi nici Danvers nu leşinase. Remarca Dianei nu avu alt înţeles pentru el în afara scopului ei liniştitor. Sări afară şi le întinse mâna ca să facă şi ele acelaşi lucru.

— Niciodată n-am văzut dinainte un eveniment cu mai mare convingere, zise el.

— Deşi tot drumul nu te-a inspirat decât priveliştea dinapoi, replică Diana.

Un căruţaş ţinu caii, un altul îl ajută pe Redworth să îndrepte faetonul. Vizitiul îşi reluase grabnic locul său oficial, ca să se afle din nou, cât mai curând cu putinţă, acolo unde se simţea el mai inteligent ca oriunde, şi era vesel în imbecilitatea lui, nepăsător la ceea ce se întâmpla în spate. Diana îl auzi sfătuindu-l pe căruţaş să aibă bunul simţ de a întâmpina accidentele mici cu inima voioasă.

— Dumnezeule sfinte! exclamă el. Am făcut o tumbă că m-au ridicat de jos drept mort, şi tot nu m-am dat bătut!

Un modest dezastru ca acela nu putea să-l impresioneze pe un asemenea veteran. Dar hotărârea lui Redworth de a nu-l mai lăsa să conducă în continuare îi produse o dureroasă nedumerire. Danvers ceruse îngăduinţa să parcurgă pe jos distanţa de un kilometru şi jumătate până la oraş şi de acolo să ia o birjă până la Copsley. Stăpâna ei era mai mult de partea vizitiului, care îi implora să-l scutească de ruşinea de a intra în oraş ca să predea un simplu cufăr la hanul „Leul Roşu”.

— Ce-o să zică? Doar îl cunosc bine cei de-acolo pe Arthur Dance, gemu el. Cum! Arthur transportă un cufăr? Când eu am o poftă să mân caii cum n-am mai avut de multă vreme, şi sunt gata să fac un drum de două ori mai lung! Puţină zguduială totdeauna mă-ntăreşte. Aş putea

citi un ziar de la cap la coadă, cu litere mici cu tot. Poftiţi, domnule, şi daţi mâna doamnelor să intre.

Danvers îi hărăzi lui Redworth, în gând, toată recunoştinţa ei pentru refuz. Porniră pe jos, înainte; vizitiul împărtăşi căruţaşilor amestecul de sentimente profesionale şi omeneşti pe care le încerca şi îşi mână caii la pas, înapoia alaiului, meditând cât erau de slabi de înger boierii şi cum să găsească mijlocul de a nu fi luat peste picior la vechiul han „Leul Roşu”, unde trebuia să mănânce, să bea şi să doarmă în noaptea aceea. Doamnelor le era îngăduit să fie alarmate după o mică scuturătură; nu şi-ar fi închipuit aşa ceva despre un gentleman. Îşi împrospăta memoria tot socotind numărul sorbiturilor de alcool pe care le luase pe drum ca să-şi aline inima, în ciuda acelui gentleman. „Căci unii dintre ei sunt vrăjmaşi juraţi ai săracilor, cum e ăla de colo, nu mai încape îndoială”.

Dianei îi plăcu plimbarea în lumina roşie-brună a unui apus prelungit şi geros de noiembrie, prin aerul puternic impregnat de mirosul ţarinei nisipoase.

— A trebuit să închiriez un faeton poştal fiindcă nu exista nicio trăsură cu doi cai, zise Redworth, şi doream să ajungem la Copsley cât mai repede cu putinţă.

Ea răspunse, cu un surâs, că accidentele erau sortite. Aşa cum fusese şi o anumită căsătorie! Comparaţia se impunea puternică gândurilor ei.

— Dar asta e o adevărată aventură, adăugă ea, însufleţită de aerul înviorător care-i punea sângele în mişcare. Ar trebui realmente să fim recunoscători, în vremurile astea când nu se mai întâmplă nimic.

Redworth o acuză că-şi formase o asemenea idee din lectura romanelor.

— Da, viaţa noastră are nevoie să fie condensată, ca şi un roman, pentru a deveni interesantă, iar noi protestăm împotriva acestui procedeu, zise ea. Adevărata fericire e o stare de stagnare. Când gustăm din ea în mod conştient devine muritoare – o jucărie a anotimpurilor. Dar îmi

place plimbarea asta. Ce mult zăbovesc asfinţiturile de noiembrie, şi ce nuanţe rare au! Există o explicaţie ştiinţifică, dar nu mi-o spune. Acum înţeleg de ce îţi alegeai întotdeauna vacanţele în luna noiembrie.

Se simţi adânc mişcat de prietenoasa ei evocare a obiceiurilor lui.

— În ceea ce priveşte fericirea, a privi înainte – asta înseamnă fericirea, remarcă el.

— Ba nu, a privi în urmă! În urmă! exclamă ea.

— Înainte! Acolo e viaţa.

— Şi în urmă e moartea, dacă vrei; dar tot acolo e fericirea. În urmă e moartea – şi vizitiul nostru!

— Da; mă întreb de ce tot rămâne în urma noastră omul ăsta, zise Redworth, întorcându-se.

— E strategia lui vicleană, bietul om, ca să se creadă că am coborât la capătul oraşului pentru nişte cumpărături, când vom ajunge la han pe jos, zise Diana. Să lăsăm să-i reuşească manevra.

Redworth declară că nimic nu scăpa isteţimii ei şi ea se simţi măgulită auzindu-l.

Astfel, trecând din şoseaua sudică în cea de apus, văzură luminile oraşului sub cerul de culoarea chihlimbarului care ardea întunecat deasupra pădurilor de la Copsley şi pătrunseră în oraş cu vizitiul în urma lor.

Capitolul XII

Între Emma şi Diana

DIANA SE GĂSEA ÎN BRAŢELE prietenei sale pe la o oră târzie în seara aceea, iar Danvers respira din nou plăcuta atmosferă a unei case cu lachei, declarându-se sfârşită de oboseală. Această cameristă, care ştia să îndure greutăţile şi absenţa vieţii de societate pentru stăpâna de care se simţea legată, nici nu se văzu bine înconjurată de confortul cuvenit situaţiei ei, că îşi îngădui voluptatea unei deprimări tânguitoare, ca să poată aprecia cu atât mai bine plăcerile acestui confort. Fu sincer mirată constatând că protestele ei zgomotoase împotriva frigului şi a drumurilor încolo şi încoace erau interpretate drept comentariile rostite printre dinţi ale unei slujnice despre comportarea stăpânei ei. Bartlett, camerista ladyei Dunstane şi doamna Bridges, intendenta, împreună cu Foster, majordomul, găsiră mijlocul de a-i da să înţeleagă că ei ar putea vorbi dacă ar vrea; şi o compătimiră ca s-o facă să vorbească. Ea mulţumi cu o plecăciune acceptând din partea lui Foster oferta unui pahar cu vin după cină, dar îndată după aceea îl trată pe el, ca şi pe celelalte două, ca şi cum ar fi fost nişte magistraţi simandicoşi ce se pregăteau să-i ia interogatoriul.

— Nu mi-au smuls nicio vorbă, îi mărturisi ea stăpânei la culcare, dezbrăcând-o. Dar ce mai şleahtă sunt! Au locuri atât de tihnite, au timp în toate zilele şi la toate orele să vorbească despre treburile stăpânilor. Citesc cel mai urâcios dintre ziarele acelea de la oraş şi îşi dau cu

presupusul despre tot ce se întâmplă în casă şi în alte părţi. Şi nici unul dintre lachei nu vrea să rămână, fiindcă e viaţa prea searbădă; ei şi cu cameristele îi critică pe cei trei slujitori principali pentru că se retrag – dacă s-a mai auzit una ca asta – după ce şi-au isprăvit cina, într-o cameră separată ca să-şi ia desertul.

— Aşa e obiceiul? întrebă stăpâna ei.

— Foster duce carafa cu vin, doamna Bridges fursecurile, iar Bartlett platoul cu fructe.

— Bărbatul în capul procesiunii, probabil.

— Desigur. Iar celorlalţi, deşi au de toate, afară de vin şi de desert, treaba asta nu le e pe plac. Când am fost aici ultima oară erau nou veniţi şi nici nu crâcneau. Acum zic că asta e urât! Lady Dunstane are să rămână în curând fără niciun slujitor inferior. M-au întrebat despre cuierele dumneavoastră, doamnă, şi în clipa în care am spus că sunt la Dover, toţi trei au căscat ochii. Mi-au întins o cursă. Cât le mai place să vorbească!

Stăpâna ei ar fi putut să adauge: „Şi ţie îţi place, buna mea Danvers!”, oricât o ştia de vrednică de încredere, în general.

— Acum du-te, şi vezi dacă ai aşternuturi suficiente înainte de a aţipi, îi spuse; iar Danvers îşi îndreptă paşii spre Bartlett ca să stea la sporovăială.

Diana se înfăşură într-o haină de casă pe care i-o trimisese lady Dunstane şi se aşeză lângă foc, gândindu-se la pulberea de bârfeli gata să explodeze sub ea, în sala servitorilor; şi, la faptul că, dacă n-ar fi ales altă cale, s-ar fi aflat acum printre străini. A-i prefera pe străini e un ciudat fel de a-ţi demonstra nevinovăţia.

— Da, stăteam pe gânduri, zise ea, ridicând capul către Emma, pe care o aştepta, înarmată ca s-o înfrunte, cu nervii inexplicabil de tari. Mă întrebam dacă pot fi atât de lipsită de vină cum îmi imaginez eu, de vreme ce mă înfior că am rămas în Anglia. Ai să-mi spui că am ales calea cea bună. Mă îndoiesc. Oricum, am ales-o, şi iată-mă aici. Dar orice cale care mă duce la tine, mă duce spre

casă, scumpa mea! Încerca să se înduioşeze, hotărâtă să fie cel puţin deschisă cu ea.

— Nu te-am lăudat îndeajuns că ai venit, zise Emma după ce se îmbrăţişară din nou.

— Laudă-l puţin pe «cel mai adevărat prieten al femeilor». Scrisoarea trimisă de tine mi-a dat imboldul necesar să vin aici. S-ar fi putut, totuşi, să mă împotrivesc.

— Noroc că a picat el ca din cer! Dar, Tony fără inimă, unde ţi-e iubirea?

— Nu e la înălţimea iubirii tale, scumpo, văd bine. Aş fi putut să mă lupt cu orice lucru abstract şi depărtat, fiind singură... Dar iată-mă.

— Dar bine, fata mea dragă, e cu putinţă să nu te aperi în faţa acestei acuzaţii infame?

— Cred că da. Am o ciudată apatie în privinţa reputaţiei mele; ceva în felul morţii, când visezi că-ţi înalţi sufletul în zbor. Ce importanţă mai are restul? Aş fi lăsat muştele şi viespile să înţepe un cadavru. Şi pe urmă – adio viaţă mondenă! Aş fi muncit ca să-mi câştig pâinea. Mă gândeam la America. Cred că sunt capabilă să scriu; iar americanii, după cât se aude, se poartă civilizat cu femeile.

— Ah, Tony, dar trebuie să te uiţi la ce laşi în urma ta. Şi tocmai tu, dintre toate!

— Sau mai bine-zis, draga mea – poate că odată ajunsă pe pământ străin, într-o atmosferă diferită, s-ar fi putut să mă uit – m-aş fi uitat, poate, în urmă, şi mi-aş fi văzut personalitatea mea în întregime, nu fărâmiţată cum o simt acum, şi m-aş fi întors plină de compasiune pentru biata pradă prigonită ca s-o apăr. Poate că ăsta era motivul pentru care fugeam. Îmi părăseam ţara din instinct – în care, de multe ori, e bine să te încrezi

— Eu te-am *văzut* la Crossways.

— Îmi amintesc că mi-era teamă de asta, deşi nu-mi închipuiam că ai să ajungi la mine aşa de repede. Şi acolo m-am dus din instinct. Presupun că devenim numai

instinct când toată lumea e pe urmele noastre. Iartă-mă dacă generalizez când nu mai am niciun drept să fiu socotită în rândul oamenilor. *Paria* şi *tabu* sunt cuvinte pe care le-am împrumutat de la triburile barbare, dar mie mi se potrivesc.

— Tony dragă, arăţi mai bine ca niciodată şi vorbeşti ca o fiinţă deznădăjduită.

— Numeşte-mă o enigmă. Asta sunt pentru mine însămi, Emmy.

— Nu mai eşti tocmai tu însăţi pentru prietena ta.

— Lovitura asta m-a zăpăcit; nimic nu mai stă în picioare. A venit asupra mea deodată; m-a năucit. Un fulger din cer senin, cum se spune. M-a scutit de o scenă. Mai existaseră ameninţări, şi totuşi cerul era limpede, sau părea astfel. Când avem un bărbat drept arbitru, el e cerul nostru.

Emma îi strânse mâna, dar Tony a ei nu reacţiona în niciun fel, ceea ce îi dădu bizara senzaţie că se depărtează de ea ca apele în reflux.

— Are vreo... care să-l inducă în eroare? întrebă ea, roşind pentru întreruperea frazei.

— Dovadă? Are dovezile pe care le presupune el.

— Nejustificând bănuiala?

— Mi-a spart sertarul şi mi-a luat scrisorile.

— Groaznic! Dar scrisorile? Emma fremăta, cuprinsă brusc de un tremur nervos de repulsie.

— Ai putea să le citeşti şi tu.

— Cel mai josnic dintre toţi bărbaţii! Asta e o laşitate de neiertat! exclamă Emma.

— Lumea întreagă le va citi, draga mea, adăugă Diana, devenind deodată ca de gheaţă.

Din răceala plină de amărăciune izbucni într-un acces de furie.

— Sunt scrisori – nici una prea lungă – uneori două fraze scurte – pe care mi le scria în orice clipă de răgaz. Pe cuvânt de onoare, ca femeie, îmi pare rău mai mult pentru el. Scrisorile astea – aş răbda orice acuzaţie decât

dezvăluirea lor publică. Scrisori ale unui bărbat de vârsta lui către o tânără femeie căreia îi acordă o preţuire exagerat de înaltă. Le va citi toată lumea. Vor spune toţi – parcă-i auzi, nu-i aşa? – că mi-ar fi putut ierta nimicurile astea cu unul mai tânăr – cu un iubit tânăr. Ca şi cum eu mă gândisem la un iubit!... Nici prin minte nu-mi trecuse să iubesc sau să fiu iubită. Mărturisesc că mă simţeam măgulită. Ţie, Emma, mă pot destăinui... Vezi ridicolul public! Dacă el avea jumătate din vârsta pe care o are, am fi apărut amândoi ca o pereche romantică! Am spus că-ţi voi face destăinuiri. Ce-i de făcut, draga mea, rugul a fost aprins ca să fiu pusă la încercare. Adevărul e ăsta: el n-a fost niciodată un prieten lipsit de onoare; dar se pare că bărbaţii nu pot fi prieteni cu femeile decât atâta vreme cât noi ne păstrăm la o oarecare distanţă de linia unde încetează prietenia. Ei pot s-o încalce; *noi* trebuie să stăm la un kilometru. Am învăţat acest lucru pe propria mea piele. Ai să judeci singură dacă a fost lipsit de respect faţă de mine. Cât despre el, el e bărbat; în cel mai rău caz, nu dintre cei mai răi; în cel mai bun caz, mai de treabă decât mulţi alţii. Iată-mă deci, Emma, mă ai în faţa ta, despuiată şi pusă pe rug; asta e toată destăinuirea mea. Cu excepţia unui singur lucru – da, mai e ceva – anume că îmi vine să turbez de batjocura asta şi aş prefera, dacă n-ai fi tu, să fi dat într-adevăr lumii motiv să mă ponegrească, sau să mă considere romantică. Mi-ar fi într-adevăr plăcut să am ceva sau pe cineva pentru care să sufăr. E un fapt ciudat că eu nici nu ştiu măcar ce e dragostea asta de care se tot vorbeşte. Şi iată-mă trimisă la ispăşire – eretica societăţii, vezi Doamne! Trebuie să recunosc că e o pedeapsă aspră.

Emma îi freca încetişor mâna rece ca să i-o încălzească.

— E aspră, înţeleg, şopti ea. Şi vizita pe care ne-aţi făcut-o în duminica aceea este şi ea pe lista păcatelor?

— Unul dintre punctele specificate.

— Mi-ai dăruit atunci o zi fericită.

— Atunci îmi va fi socotită în ceruri.

— A pus oameni să te urmărească?

— Aşa se presupune.

Emma trecu într-o clipită printr-o serie de reflecţii subtile.

— Se va căi. Poate că acum... e posibil ca în momentul de faţă să-i pară rău de nenorocita lui nebunie. Iar Tony ar putea să ierte; are în inima ei puterea de a ierta.

— Fireşte, draga mea. Dar spune-mi, cum se face că în seara asta vorbeşti altfel decât Emma cea calmă şi raţională; pe un ton – relativ sentimental?

— Nu-mi dau seama, zise Emma, care ar fi putut riposta cu un reproş asemănător. Sunt îngrijorată – n-aş spune acum pentru fericirea ta, ci pentru liniştea ta; şi am speranţa că – cine ştie – un cuvânt potrivit din partea unui prieten – Lukin sau altul – l-ar putea determina să chibzuiască.

— Să mă ierte *pe mine*, vrei să spui? exclamă Diana, roşind cu neînduplecată asprime.

— Nu să te ierte. Să zicem că vina e de ambele părţi.

— Te adresezi unei persoane vinovate, draga mea. Dar ştii că faci aluzie la o împăcare?

— N-ar fi cu putinţă?

— Deschide ochii la ceea ce ar implica. Nădăjduiesc că sunt capabilă să iert. Să facă aşa cum crede, să se comporte cât de urât, sau să se căiască. Dar să mă întorc eu sub acoperişul „celui mai josnic dintre toţi bărbaţii”, care s-a făcut vinovat de „o laşitate de neiertat”? Îmi pretinzi forţe supraomeneşti. Când voi consimţi la una ca asta, înseamnă că mi-am ieşit din pielea mea de femeie, pe care el a stigmatizat-o. Să mă întorc eu la el! Îi trecură fiori prin tot trupul. Nu; am într-adevăr puterea de a ierta, şi sunt obligată s-o fac; căci între cele ce-i datorez se numără şi eliberarea mea actuală, deşi e ca o libertate târându-şi lanţul, sau, să zicem, ca un criminal evadat purtând cătuşe la mâini. Sunt conştientă de obligaţia mea. Preţul cu care-mi plătesc libertatea e o pată de neşters – atrăgătoare pentru bărbaţii idioţi şi un semn de

dispreţ pentru femei. Între aceste două categorii restul zilelor mele va fi vesel. „Piei, piei, pată blestemată!”[11] Dar nu va pieri. Şi nu pe mână – ci pe frunte. Să nu mai vorbim de ea. Am trimis o notă, cu semnătură în alb, avocaţilor mei. Vând casa de la Crossways, dacă am dreptul, ca femeie măritată, la vreo fărâmă de proprietate, ca să am bani de irosit pe onorarii.

— Ai economiile mele, Tony scumpă! exclamă Emma. Ai casa mea! Stai la mine, nu-i aşa? De ce dai din cap? La mine eşti în siguranţă. Cerceta umbrele de pe chipul prietenei ei. De la căsătoria ta, Tony, ţi-ai luat ciudatul obicei de a refuza să stai la mine. Iar tu şi cu mine am făcut din prietenia noastră garanţia solemnă a credinţei noastre în eternitate. Ne-am legat cu jurământ. Haide, vorbesc sentimental, dar vorbesc din tot sufletul. Te rog – toate motivele sunt de partea mea – să-ţi faci din casa mea căminul tău. Ai să faci aşa. Doar ştii că sunt mai mult singură.

Diana se luptă din răsputeri pentru ca fermitatea hotărârii ei să nu slăbească din duioşie. Şi fără îndoială că bietul sir Lukin îşi învăţase lecţia; totuşi, instinctele ei de apărare nu puteau aţipi niciodată sub acoperişul lui; nu din cauză că-i era teamă ca nu cumva să fie nevoită din nou să facă apel la ele; ci îndeosebi din cauza consecinţelor pe care le avusese nesăbuinţa lui de soţ necredincios. Căci în momentul când trebuise să renunţe la casa unde, alături de prietena ei, se simţea ca în propriul ei cămin, ea acceptase un protector, numit soţ – cu o nesocotinţă greu de crezut, privind retrospectiv; dar acesta fusese mobilul care o împinsese la acţiune; iar dezgustul provocat de căsătoria ei îi sporea aversiunea faţă de ideea unei şederi prelungite acolo unde suferise şocul care o aruncase în acel precipitat act de nebunie.

— N-am uitat că ai fost moştenitoare, Emmy, şi am să vin la tine dacă-mi vor trebui bani ca să-mi păstrez

[11] Aluzie la cuvintele rostite de lady Macbeth în actul V, scena 1 din drama *Macbeth* de W. Shakespeare (n.tr.).

fruntea sus. Cât despre rămânerea mea aici, două motive sunt împotriva acestei soluţii. Dacă e vorba să dau bătălia, trebuie să fiu văzută; trebuie să ies în lume, oriunde voi fi primită. Aşadar, câmpul meu de bătaie e Londra. Asta e limpede. Şi mă voi odihni mai bine într-o casă unde povestea mea nu e ştiută.

Urmară două-trei întrebări. Diana fu nevoita să-şi întărească fictiva obiecţie făcând aluzie la pălăvrăgeala cameristei sale despre personalul de serviciu; şi le găsi justificări nefericiţilor oameni de pe acele meleaguri, supraalimentaţi şi trândavi.

Emmei nu i se păru deloc că manifestă o sensibilitate nefirească. În gândul ei ajunsese la o hotărâre categorică, în timp ce spunea: „Au nevoie de o schimbare. Londra e elementul lor”.

Din remuşcare că îşi amăgeşte devotata prietenă, chiar dacă o făcea pe un plan neînsemnat şi din necesitate, Diana se arătă plină de căldură, iertându-i, în sfârşit, faptul că o prinsese în cursă şi o târâse înapoi ca să dea piept cu inamicul; că-i impusese obligaţia de a îndura un lanţ de neplăceri, dintre care scena şi călătoria cu Redworth, ca şi discutarea cazului ei cu cea mai intimă prietenă, constituiseră doar o iritantă anticipare.

Se ridicară şi, îmbrăţişându-se, se despărţiră spre a se duce să se culce.

Ciudată lume, în care pentru un păcat pe care nu l-am săvârşit trebuie să minţim şi să continuăm a spune minciuni, reflectă ea. Nu-şi înşela întrutotul conştiinţa, căci îşi dădea seama că acţiunea ei de a fugi fusese determinată atât de o deznădejde neputincioasă cât şi de o disperare oarbă; de asemenea, că societatea, într-o civilizaţie neînchegată, este, prin forţa împrejurărilor, artificială. Dar în umbra simţurilor înfrigurate stătea spiritul ei şi, când se privi în oglindă şi-i veni gustul să adreseze cuvântul: „Mincinoaso!” fermecătoarei imagini, agitaţia ei emotivă se linişti şi gândurile i se mai înseninară, atât de puternic exprima chipul ei sfidarea

faţă de orice degradare.

Astfel, o natură sfâşiată de durere îşi afla un scurt răgaz de acalmie. Mai mult, în felul acesta, citind îndeaproape în ea însăşi, şi osândindu-se, în chip excesiv pentru a putea fi mângâiată cu dreptate, ea aduna cunoştinţe tot mai adânci despre structura noastră omenească şi acumula comori pentru intelectul ei.

Capitolul XIII

Referitor la primele zile ale eliberării ei condiţionate

REZULTATUL SOMNULUI FU CĂ umorul Dianei, ferecat în ajun, îşi ceru stăruitor dreptul la o divagaţie, în timp ce stătea culcată, cu capul îngropat în perne şi cu ochii deschişi, gândindu-se la firma de avocaţi pe care urma s-o consulte; şi pentru care, ca şi pentru întreaga profesiune juridică în general, ea nu avea să fie, sub politeţea exterioară, nimic altceva decât „femeia Warwick”. O urmări fără milă pe femeia Warwick într-o serie de întrevederi cu iubitorii de etichetă dar, în fond, grosolanii ei apărători, studiindu-i pe aceştia, cu luciditate, îndărătul aerului lor aşezat de oameni mai în vârstă. Sensibilitatea ei în plină efervescenţă îi ascuţea pătrunderea în ceea ce privea opinia pe care aceşti oameni de afaceri şi neşlefuiţi oameni de lume o aveau despre soţiile despărţite, de aceea o împinse şi pe femeia Warwick să se înfăţişeze înaintea lor, rămânând uluită de imaginea de marionetă ce i se oferea ochilor, atât de neasemănătoare cu ea însăşi în realitate, deşi cu o situaţie identică. Acea femeie, expunându-şi punctul de vedere în cadrul procesului, dobândea treptat o asemănare cu Danvers; vorbea ţuguind buzele cu afectare; tot timpul îşi făcea vânt cu batista; era pornită să înduplece aceste mutre ca nişte căpăţâni de zahăr, aceşti duri oameni de afaceri care-i cereau fapte. Faptele le trata ca fiind nedemne de persoana ei; lucruri bune pentru lada de gunoi, ca oasele azvârlite şi ghetele vechi;

ea plutea deasupra lor într-un cocon depănat de ea însăşi, graţioasă ca o silfidă, cu neputinţă de capturat, şi în timp ce pe de o parte îi dezorienta şi pe de alta încerca să-i înduioşeze pe aceşti sclavi ai faptelor, ea îi văzu pe urmele acestor fapte – jalnică pleavă, imitând în chip abject jocul ei melodramatic. Spectacolul era prezentat de o trupă de jurişti, vociferând sus şi tare să li se dea săbii ca să pornească la atac, întocmai ca supuşii împărătesei austriece, pentru a-i apăra dreapta şi Sfânta ei cauză. Dacă instanţele de judecată nu le făceau dreptate, ameninţau Parlamentul şi, ca ultimă resursă, ţara însăşi. N-avem de gând s-o reprezentăm pe femeia Warwick, dragi confraţi, fără a crea senzaţie!

Emma, mai matinală ca de obicei în dimineaţa aceea, în scopul unei consultaţii confidenţiale cu Redworth, o găsi în pat, trează, liniştită după toate aparenţele.

— N-ai dormit, scumpa mea?

— Am dormit perfect, zise Diana dându-i mâna şi întinzând buzele spre ea. Numai că acum îmi iau baia caldă de dimineaţă în pat, adăugă ea ca explicaţie a umezelii reci pe care o trăda atingerea oricărui petic de piele dezvelită; căci oricât de ridicolă va fi fost femeia Warwick, femeia conştientă suferise alături de ea odiosul calvar.

Emma avu impresia că sărută o fiinţă suferind în tăcere. Câteva remarci o făcură însă curând să râdă cu hohote. Amândouă râdeau când Danvers intră în odaie, simţindu-se cam vinovată că a întârziat; iar imaginea afectatei cameriste pe care o condusese printre jurişti aprinse imaginaţia comică a Dianei în aşa măsură încât ea se dezlănţui într-o adevărată furie de nostimade, antrenând-o în acelaşi şuvoi impetuos şi pe prietena ei.

— N-am mai râs atâta dinaintea căsătoriei tale, zise Emma.

— Nici eu, scumpa mea – ceea ce dovedeşte că obstacolul a fost respectiva ceremonie, replică Diana.

Făgădui să rămână la Copsley timp de trei zile. Pe urmă

îmi încep campania în metropola domnului Redworth. Mă întreb dacă îl pot ruga să-mi caute o locuinţă; o cameră de zi şi două dormitoare. La Crossways am pus bilet de închiriat. Aş prefera să fiu propria mea locatară; numai că un înlocuitor îmi va aduce un venit de o sută de lire în plus. Mi-ar place să mă apuc imediat de scris. Cerneala e opiul meu, iar condeiul e robul care trebuie să sape şi să scoată aur pentru mine. E un destin. Danvers, poţi să fii gata să mă îmbraci când sun.

Emma o ajută pe frumoasa femeie să-şi îmbrace halatul de casă şi să se dea jos din pat. Avea gândurile ei, şi coborî să ia micul dejun împreună cu Redworth, minunându-se că un soţ care nu e dement poate îndepărta o asemenea comoară. Frumuseţea fizică eclipsează calităţile intelectuale în astfel de reflecţii.

— Trebuie să fie nebun, zise ea, simţind nevoia să se descarce într-o atmosferă de afinitate spirituală, pe care însă o îngheţă prin abundenţa mirărilor ei – ca şi cum ar fi fluturat faldurile bogate ale unui văl tainic, ademenindu-l pe Redworth să viseze la comoara pierdută. Acesta se refugie brusc în rigiditatea spiritului practic.

— Trebuie să i se asigure întreţinerea. Lukin va trebui să se ducă să-l vadă pe Warwick. Ea ar face bine să stea la nişte prieteni, la Londra, să iasă în societate. Femeile sunt cele mai bune aliate în asemenea cazuri. Cine sunt avocaţii ei?

— Sunt avocaţii mei: Braddock, Thorpe şi Simnel.

— O firmă bună. Cu ei se află în mâini sigure. Cred că ar putea ajunge la o înţelegere.

— Aşa aş dori şi eu. Dar ea nu va consimţi niciodată.

Redworth înălţă din umeri. După părerea lui, un „niciodată” din partea unei femei rămânea mult în urma vigurosului pedestraş Timpul.

Diana îl văzu plecând cu trăsura ca să prindă diligenţa din vale, al cărei orar corespundea cu sosirea trenului, şi oricât de mult ţinea la el, nu-i păru rău că plecase. Se simţea parcă mai bine protejată astfel. S-ar fi bucurat să

asiste la plecarea în zbor a tuturor prietenilor, în afară de Emma, de care se simţea din nou foarte apropiată, din remuşcare pentru răceala din ajun. Şi totuşi îşi iubea mult prietenii, dar se găsea într-o stare de tulburare.

Emma îi spuse că Redworth îşi luase asupra lui sarcina de a închiria un apartament convenabil, şi ea aştepta cu nerăbdare să se instaleze în acel cuib al ei, printre străini, unde putea începe să scrie, să-şi câştige pâinea: un gând care, împreună cu mândria independenţei, îi evoca plăcutul miros al unei brutării în zorii zilei.

Petrecu trei zile paşnice la Copsley, războindu-se numai cu risipa din casă. În ziua a patra, o scrisoare către lady Dunstane de la Redworth indica adresa celei mai bune locuinţe pe care o putuse găsi, şi Diana plecă la Londra.

Timp de vreo două săptămâni – odată cu primele ei încercări de scriitoare neexperimentată, şi cu mulţumirea austeră a economiei – avu parte de bucuria singuratică de a parcurge străzile pe jos şi necunoscută. În afară de momentele când se afunda în biroul avocaţilor ei, putea să-şi închipuie că e o femeie care nu s-a supus niciodată jugului conjugal. Ce plăcere simţea, după ce termina un număr de pagini, să pornească spre cartierele avocaţilor, din părţile de est ale Londrei, cu imaginaţia plină de tot felul de incidente care se produceau pe stradă, şi de la cimitirul Saint-Paul să se întoarcă spre cartierele din vest, având în faţă asfinţituri învăluite în fum, sau străbătând binevenite ceţuri, ca un atom pierdut în mulţime!

Îi era dragă mulţimea. I se părea că o înveşmântează. Râdea de negrele prevestiri ale cameristei Danvers cu privire la primejdiile care le pândeau pe doamnele singure circulând pe stradă după căderea nopţii. Luminile străzii în întuneric şi curgerea năvalnică a sângelui ei în vine se îmbinau pentru a scoate scântei de fantezie şi a însufleţi munca ei din orele târzii. Viaţa aceasta nouă, stranie, singuratică, izolând-o de societatea care o răsfăţase, atât prin şocul ce produsese prăpastia cât şi prin mediul total necunoscut, o sileau să se bazeze numai

pe propriile ei resurse, transformând-o, destrămându-i amintirea trecutului într-o vagă depărtare, cu excepţia copilăriei. Trăia împreună cu copilăria ei, ca şi cum ar fi avut alături o surioară candidă, mai mică. Erau două într-un singur suflet, iar ea îndrepta visurile celei mai tinere, o ocrotea şi o sfătuia cu multă înţelepciune, învăţând-o să iubească adevărul şi să se adape mereu din fântâna realităţii. Era dispusă să afirme că niciun colţ locuibil de pe planeta noastră nu era mai sănătos şi mai plăcut decât Londra. Cât despre primejdiile care-i obsedau mintea cameristei Danvers, experienţele trăite îi garantau o perfectă imunitate faţă de ele; – şi era gata să afirme – străzile rău famate ale marelui oraş contrastau favorabil cu anumite conacuri adăpostind oaspeţi numeroşi.

Îndelung răbdătoarele ursitoare îi îngăduiră, pentru un răstimp, să se bucure de generoasa iluzie. Ulterior, o minunată surpriză îi uşură lovitura pe care o primise. Trăsura Emmei Dunstane se găsea în faţa uşii, iar Emma intră în camera ei de zi pentru a-i spune că închiriase o casă în vecinătate, cu privire spre parc. O imploră să stea împreună cu ea, anticipându-i însă cu mâhnire refuzul. Cel puţin aveau să fie aproape una de alta.

— Îţi place într-adevăr viaţa asta în camere mobilate? întrebă Emma, în ochii căreia mobilierul tare şi apartamentele strâmte erau tot ce putea fi mai mohorât, iar sărăcăciosul foc din camera de primire, un aspect de iarnă tristă.

— Îmi place, zise Diana; da, adăugă ea cu oarecare rezervă, zâmbind de elanul ei domolit. Pot să mănânc când vreau, să mă plimb, să lucrez – şi chiar lucrez! Aşa cere condeiul meu şi dorinţa de a sta pe propriile picioare. Vreau să fiu independentă! Pe lângă asta, încep să învăţ ceva din lumea largă din afara celei pe care o cunosc. În schimb, dobândesc un sentiment de forţă pe care nu-l aveam atunci când eram o plantă exotică de salon. Sunt multe lucruri respingătoare. Dar m-a cuprins o pasiune pentru realitate.

Vorbiră despre avocaţi şi termenul fixat pentru proces; de asemenea despre soţ, şi despre convingerea care îl îndemnase la acţiune, anume necredinţa soţiei. „Ăsta e pretextul”, spuse Diana, în timp ce gura ei închisă făcea, meditativ, gropiţe la colţuri, iar gândurile ei stăruiau asupra temeiurilor lui de furie. Temeiuri avea, într-adevăr, deşi nici unul care să-i îndreptăţească acuzaţia. Gura de sfinx a femeii căsătorite, războindu-se şi aflându-se încolţită, trebuia să rămână o enigmă nedezlegată. Ea şi legea aveau alte păreri în interpretarea obligaţiilor conjugale.

Dar problemele care se refereau la procesul ei apăreau secundare pentru Diana faţă de însemnătatea impresiilor pe care le înmagazina. Mintea ei era ahtiată după ceva, şi se silea cu mândrie să accepte, în ciuda tinereţii ei, realitatea aceasta pe care adeseori era constrânsă să o deteste. Filosofia ei o absorbi dintr-odată, cum îşi înghite şarpele boa hrana; spera s-o digereze în somn ca şi el. Vizitele făcute din curiozitate, pe la tribunale, unde stătea să privească şi să asculte ascunsa sub un voal, îi oferiră o mare cantitate de substanţă greu de digerat. Urmări acolo evoluţia torturilor ce urmau să-i fie aplicate ei însăşi, şi îşi căli simţurile pentru o asemenea caznă. Văzu acolo bătrânul schelet descărnat al lumii, numai tibii şi coaste, pe care sunt turnate frumoasele forme ale carnaţiei noastre. La urma urmei ţara unde curge lapte şi miere nu e o grădină în care să poţi creşte şi înainta în vârstă. Şi dacă aşezăm grădina asta a lor sub lupa intimităţii, ce vedem? O lume nu mai bună decât aceea pe care o ascunde sub imaginea ei iluzorie, dar mai stupidă.

Conversaţia cu lady Dunstane o aduse în cele din urmă la chestiunea elanului ei domolit. Povesti două, trei incidente întâmplate în cariera ei de independenţă şi discutară împreună stadiul nostru de civilizaţie, sincer şi cu gravitate, afară de câteva hohote de râs pe care le provocau din când în când, expresiile ei; ca, de pildă,

când îi numi pe nepoftiţii ce tulburau plimbarea doamnelor singure, „tâlharii lui Cupidon”. Umorul ei era creat să plutească pe apele în care mironosiţa se preface că se îneacă.

— Îmi făcusem o idee exaltată despre gentlemenii englezi, Emmy. „Bogate şi rare nestemate purta.” Eram gata să jur că poţi traversa de la un cap la altul insula cea mare fiind la fel de respectată ca şi în cealaltă. Lăudam cavalerismul englez. Mă socoteam privilegiată că locuiesc într-o astfel de ţară. Nu pot să-ţi descriu cât de plăcut era pentru mine să mă duc pe jos în oraş şi să vin înapoi acasă sub protecţia publică. Şi era să am o gravă neplăcere dacă, din întâmplare, unul dintre secretarii avocaţilor noştri – avocat „stagiar” mi s-a prezentat – nu s-ar fi aflat lângă mine. S-a oferit să mă ocrotească, şi avea haz cu aerul lui modest şi cu mersul lui ca pe ace. Hotărât, am încredere în englezul de rând mai mult ca niciodată. E un om de onoare. Sunt convinsă că n-are pereche în nicio ţară, afară de Irlanda. Gentlemanul englez îşi exploatează reputaţia.

Condamnarea venea din partea unei sensibilităţi chinuite – cel mai incisiv tribunal critic.

Emma o rugă să nu generalizeze pornind de la un exemplu rău.

— Nu e unicul, zise Diana. Ceea ce mă supără şi mă irită este că ori trebuie să rămân prizonieră în casă, ori să-i îngădui cameristei Danvers să mă păzească. Şi nu mai văd sfârşitul. Iar Danvers nu e o magiciană. Cu toate astea, se pare că-şi cunoaşte compatrioţii. M-a scăpat de unul dintre ei adresându-mi-se: „Aici traversăm, *my lady”*. Omul şi-a luat tălpăşiţa.

Lady Dunstane aplică epitetul de mojic acestui ultim gen de gentleman. Era iritată în numele prietenei, ca şi din pricina necazurilor suferite de femei în general, gândind, totuşi, în sinea ei, că o trecătoare cu chipul şi silueta Dianei inspira în mod firesc emoţii întru nimic condamnabile şi vrednice de compătimire pentru

nenorocul la care erau sortite.

— Dacă ai sta la mine, scumpa mea, n-ai mai avea astfel de neplăceri, spuse ea, pledând o cauză fără speranţă.

Diana îşi zâmbi sieşi.

— Nu! Aş recădea în moliciune spirituală. Viaţa asta se potriveşte întocmai cu starea mea actuală de spirit. Proprietăreasa e respectuoasă şi atentă, fata în casă munceşte cu tragere de inimă, iar Danvers nu le dispreţuieşte la modul combativ; toate la un loc alcătuiesc un cămin al meu, iar eu învăţ zilnic. Ştii, cu cât devin mai puţin neştiutoare, cu atât am mai mare stimă faţă de neştiinţa altora – îi iubesc pentru asta. Strânse mâna Emmei cu mai mult înţeles decât pricepu prietena ei. Aşa încât trag folos de pe urma nimicurilor pe care le am de îndurat. Sunt într-adevăr nimicuri, şi altădată le-aş fi considerat piedici colosale!

Pentru moment Diana puse condiţia să nu aibă de întâlnit prieteni sau alte cunoştinţe la masa ladyei Dunstane, iar sezonul nefiind favorabil adunărilor plănuite de aceasta cu scopul de a atrage partizani, urmă o perioadă de răgaz, în cursul căreia sir Lukin acţiona cu bărbăţie la cele trei cluburi ale sale pentru a reabilita numele Dianei în faţa celor care îşi permiteau insinuări perfide. Reuşi astfel să atragă vreo jumătate de duzină de partizani înfocaţi şi un grup cu un entuziasm mai moderat, dar îndeajuns de impresionaţi pentru a fi dornici s-o vadă pe numita doamnă. El îşi desfăşura activitatea cu o râvnă de adevărat apărător, deşi întrevederea acordată de către soţ îi limpezi ideile cu privire la posibilitatea de a se ajunge vreodată la o înţelegere între cei doi. De asemenea, îi străfulgera gândul că, dacă printr-un accident nefericit, el ar fi fost femeie şi soţia unui asemenea om, o, sfinţi din cer!... apostrofa având înţelesul imensului număr de motive pentru care Warwick ar fi avut de-a binelea pricină să se plângă. Prin ricoşare, gândirea lui de ostaş sări de la cunoaşterea de sine la o

convingere arzătoare despre nevinovăţia doamnei Warwick; căci, întrucât nu exista nicio asemănare între ei, era firesc, deducea el, să fie o deosebire în capacitatea lor de a suporta compania permanentă a unui infatuat, a unui imbecil, a unui tip băţos căruia îi place să pozeze. Afară de asta, manifestarea – inedită pentru el – de avocat apărător, şi natura pledoariei, exercitau un anumit efect asupra lui. Şi apoi îşi aminti de scena petrecută iarna, în pădurea de fagi, şi de ochii de căprioară sălbatică ai Dianei; de generozitatea ei ireproşabilă faţă de un trădător şi un neghiob. Cum putuse să-i pună la îndoială virtutea? Vagi intuiţii ale cauzei care îi viciase judecata pătrunseră, în parte, prin spiritul lui opac: un cuceritor al femeilor, în plină carieră, le pune pe toate la îndoială. Bineînţeles, nu avusese niciun gând rău, nimic altceva decât un mic flirt plăcut cu cea mai frumoasă femeie a timpului. Şi, pe toţi sfinţii din cer! ca s-o vadă pe frumoasă la mânie a meritat să îndure ocara.

Reflecţiile unui Lothario[12], oricât ar fi avut ele tardiva tendinţă să aprecieze cum se cuvine o anumită doamnă, nu puteau să se încheie cu o judecată sănătoasă. Totuşi, sir Lukin deveni un brav partizan. Portretul lui Warwick, descris soţiei sale şi prietenilor, avea fine trăsături caricaturale. „Amicul a ridicat mâna în sus de la primul meu cuvânt – postându-se ca o santinelă la inspecţie. «Să fim înţeleşi, sir Lukin, că te primesc numai ca pe o cunoştinţă. Ca intermediar, dă-mi voie să specific că te osteneşti inutil. Procesul trebuie să aibă loc. E lucru hotărât. Între timp, ea are libertatea să retragă sume de bani de la bancherii mei, pentru nevoile ei personale, în valoare de cinci sute de lire pe an». A vorbit de «doamna care îmi poartă acum numele». A fost la un pas de a spune «dezonorează». Jur că l-am auzit pe «dez...», dar s-a oprit la timp. A declarat pe urmă că respinge «orice

[12] Tipul seducătorului, după numele unui personaj din piesa *The Fair Penitent* (Frumoasa Penitentă), 1703, de Nicholas Rowe (1674–1718) (n.tr.).

tentativă de reconciliere», care nu se putea baza «decât pe eludarea adevărului ce urma să fie dovedit în ziua procesului». Jumătate din conversaţia lui a fost în limbaj avocăţesc. Ai fi zis că are sloiuri de gheaţă în loc de dinţi. Dacă soţia lui Lot a avut un frate, numele acestuia este Warwick. Cum a ajuns Diana Merion, care ar fi putut să-l aleagă pe cel mai bun dintre noi, să se mărite cu un asemenea tip, e ceva care mă depăşeşte, oricât de ciudate fiinţe sunt femeile! E un bun călăreţ; asta e cam tot ce ştie să facă. I-am comunicat că doamna Warwick nici nu se gândea la o reconciliere. «Atunci, sir Lukin, recunoşti că nu avem niciun punct esenţial de discutat.» I-am spus că se punea problema ca un om de onoare să nu-şi târască soţia în faţa publicului, câtă vreme nu avea niciun fel de probe de care să se prevaleze – mai puţin decât nimic. Trebuia să fi văzut ce mutră a făcut. A rânjit dispreţuitor până şi cu pleoapele şi şi-a dat ţanţoş capul pe spate. Aşa încât eu i-am spus «Bună ziua». M-a condus până la uşă cu «respectele mele ladyei Dunstane». Îmi venea să-l dobor la pământ pentru vorba asta! Maică Precistă, din ce oameni e făcută lumea, ca să vezi un bărbat, numindu-se gentleman, care, numai pentru că s-a înfuriat pe soţia lui pentru un motiv sau altul – ea fiind dincolo de orice concurenţă cea mai frumoasă femeie din generaţia ei, cea mai inteligentă, mai agreabilă şi mai plină de calităţi dintre toate – ca să-l vezi cum o expune biciuirii publice şi-i aţâţă pe toţi nătărăii din ţară împotriva ei! Eu încercam să-l aduc la raţiune şi el se făcea că-i vine să adoarmă de-a-n picioarelea.”

Sir Lukin îi făcu pe plac ladyei Dunstane prin onesta lui atitudine de apărător al Dianei. Şi în această nouă stare de spirit (ştrengarul, îndatorat pentru repetate abateri, avea conştiinţa vagă a unei dorinţi de a-şi împăca soţia iubită slujindu-i prietena), începu o cruciadă împotriva publicaţiilor de scandal, ducându-se împreună cu un camarad de armată irlandez direct la redacţii şi lăsându-şi acolo cartea de vizită şi un avertisment în sensul că

pedeapsa pentru tipărirea numelui doamnei în coloanele lor avea să fie personală şi adecvată. Căpitanul Carew Mahoney, deşi n-o cunoştea pe doamna Warwick, îi îmbrăţişase cauza. Era femeie, era irlandeză şi era frumoasă. Avea, deci, trei drepturi pozitive asupra lui, ca ostaş şi ca bărbat. Alţi gentlemeni irlandezi, animaţi de aceleaşi titluri emfatice, răspundeau la înştiinţarea că se putea să fie nevoie de ei. Generalul lord Larrian aruncă şi el câteva cuvinte ici şi colo: regreta că vârsta şi infirmităţile îl reţineau. O gardă personală, cam cât un regiment, putea fi selecţionată oricând spre a proteja paşii Dianei pe stradă, când se zvoni că generalul îi trimisese în dar enormul lui câine de rasă Newfoundland, Leandru; ca s-o păzească şi să impună respectul cuvenit. Dar cum, din întâmplare, adresa ei era necunoscută celor ce doreau să-i fie poliţişti voluntari, trebuiră să-şi domolească zelul constatând că zăvodul fusese mai norocos decât ei.

Zvonul cu câinele era un fapt real. Sosi într-o dimineaţă la locuinţa Dianei, condus de un soldat şi cu o carte de vizită de prezentare: Hercule al câinilor, un adevărat ideal al speciei, falnic ca proporţii, blând, reputat ca salvator de vieţi, dispreţuind încăierările cu alţi câini, devotat slujbei sale de păzitor, oferind o labă maiestuoasă şi manifestând, când era mângâiat, cea mai nobilă satisfacţie exprimată vreodată de un muritor de sex masculin care s-ar fi văzut cuprins de după cap, netezit uşor cu palma, îmbrăţişat, ţinut strâns la piept, informat că el era acum unica iubire a stăpânei şi favoritul ei.

Ea trimise lordului Larrian o înduioşătoare scrisoare de mulţumire, sigură de puterea ei de a mişca o inimă irlandeză.

Câinele Leandru răspunse curând ataşamentului unei stăpâne iubitoare. „El mă apără în loc de soţ, îi spuse Emmei, smulgând o lacrimă din ochii surâzătoarei ei prietene; îmi făgăduieşte că o să aibă încredere în mine, că n-o să-mi intenteze proces niciodată şi că are să-mi

iubească prietenii ca pe ai lui; aşa încât suntem siguri că ne vom înţelege.” Pe ploaie, zăpadă sau soare, prin parcuri şi pe străzi, era umbra Dianei, impunând în general – cu excepţia câtorva încercări disperate de a-l atrage ca mijlocitor – o comportare civilizată numeroşilor „tâlhari ai lui Cupidon”. Dar, fără vina lui, a contribuit la crearea unei duşmance.

Capitolul XIV

Oferind câteva priviri fugare asupra Dianei în dizgraţia ei în faţa lumii, cât şi asupra uceniciei ei în continuare

PE MĂSURA CE ZIUA PROCESULUI se apropia şi putea fi calculată mai precis, panica pe care o prevăzuse Diana se îndepărta şi agitaţia ei se domolea în vederea întâmpinării şocului. Avea impresia că îmbrăcase o platoşă de zale, nedându-şi seama că, de fapt, oţelirea inimii ei, care se zbătuse până atunci de nelinişte, îi furniza armură şi pavăză. Necesitatea de a brava societatea în calitatea de acuzată nevinovată îi pricinui doar o crispare momentană. Inima îi bătea regulat, ca un ceasornic în stare de funcţionare; nici una din facultăţile ei n-o părăsi, afară de accentul melodios al vocii, şi nici una nu-i dezminţi caracterul cu excepţia unei tendinţe la causticitate, manifestându-se aproape veninos prin săgeţile pe care le arunca prietenilor ce interveneau pe lângă Warwick ca să-şi cruţe soţia, când ea se hotărâse să apară în instanţa de judecată. Un ciudat acces de puerilitate îi copleşi capacitatea de a gândi şi se vădi în felul ei de a se exprima, deşi umorul ei diminuat îi îngădui, totuşi să se vadă sub înfăţişarea semeţei Britomart.[13] Se bosumflă dispreţuitoare aflând că un anume domn Sullivan Smith (o figură de care îşi amintea vag) îl căutase pe Warwick pentru o întrevedere şi o

[13] Sau *Britomartis* – zeiţă cretană cunoscută în antichitate, în bazinul mediteranean, ca protectoare a pescarilor şi a navigatorilor (n.tr.).

obţinuse printr-o stratagemă, „pentru a-l face să-şi vină în fire”: dar un irlandez extremist nu-i compromitea frontul de bătaie cum o făceau rugăminţile indiscrete ale unui prieten personal ca Redworth şi faptul că acesta din urmă, fără s-o consulte, se alătură „grupului plângăreţ al celor ce scânceau pe urmele reclamantului după îndurarea pe care ea o dispreţuia şi o respingea” îi dădu un gust amar.

— Nu vede că dacă nu trec prin proba focului nu există dezvinovăţire pentru nenorocita mea reputaţie? exclamă ea. Armistiţiu, pace, retragere, însemnau din punctul de vedere al publicului iertare, şi nicidecum disculpare; iar acum, că era înveşmântată în armură, nu se mai temea de public. Aşa susţinea ea. Faptul că Redworth făcea în momentul acela propagandă electorală într-un oraş sporea absurditatea faptului că se amesteca în treburile unei femei.

— Doamne, Emma! cum s-a putut gândi să-şi lase la o parte cariera parlamentară ca să implore un soţ să se înduplece, şi ca să aplaneze discordia din viaţa conjugală a doi oameni care nu se potrivesc! Lady Dunstane pledă în favoarea sentimentelor lui de prietenie. Fu nevoită să părăsească însă un teren unde ploua cu asemenea săgeţi. Primul dineu la care Diana luă parte, fiind în lumea aristocratică, se dovedi uşor de înfruntat. Lordul şi lady Crane, lady Pennon, lordul şi lady Esquart, lordul Larrian, domnul şi doamna Montvert de la Halford Manor, lady Singleby, sir Walter Capperston; prieteni şi admiratori de-ai Dianei, foşti protectori, după expresia timpului, de-ai tatălui ei – aceştia erau oaspeţii. Lady Pennon aştepta să fie distrată şi fu satisfăcută din plin, căci Diana nu avea decât să deschidă gura ca să provoace râsul importantei doamne. O invită pe doamna Warwick la masă pentru săptămâna următoare, deoarece marchizul murea de curiozitate s-o cunoască şi cerea să i se repete toate glumele ei, afirmând că ea era cu siguranţă sarea pământului chiar şi într-un deşert. „Şi ţine minte, am să te

sprijin prin foc şi apă”, spuse lady Pennon. La care Diana replică: „Dacă eu sunt sarea în deşert, dumneavoastră sunteţi izvorul”; iar bătrâna lady declară solemn că trebuie să-şi noteze cuvintele pentru carnetul ei de amintiri. Spirituala doamnă Warwick, de la care toţi aşteptau vorbe de duh, era deseori îmboldită să se facă vinovată de umor ieftin; iar frumoasa doamnă Warwick, având talentul de a obţine aprobarea generală pentru tot ceea ce rostea, oferea şi bune şi rele, sub constrângerea de a oferi ceva, astfel ca doamna Warwick cea dezbrăcată şi tremurând de frig să-şi poată găsi adăpost în aplauze. De la masa ladyei Pennon, Diana trecu la aceea a ladyei Crane, a ladyei Esquart, a ladyei Singleby, a ducesei de Raby, călduros învăluită în admiraţia pe care o provoca. Apăru la primul bal dat de prinţesa Therese Paryli în sezonul acela, unde avu propriul ei cerc, nu numai de admiratori. Nu dansă. Prinţesa, o austriacă blondă, binevoitoare faţă de femei în general şi admirând coloritul Dianei, contrastant cu al ei, ar fi dorit s-o facă să danseze măcar o dată într-un cadril format de ea, dar cedă în faţa expresiei mute de refuz. Oriunde se ducea doamna Warwick, arta ei de a fermeca se adresa femeilor. Pe bărbaţi putem conta că vor cădea ca popicele în prezenţa unui chip frumos şi a unei limbi ascuţite; femeile au nevoie de puţină curte din partea surorii lor ridicată în slăvi şi purtată în car triumfal, mai ales dacă asupra ei planează vreo suspiciune; iar femeile bătrâne – minunat sprijin – trebuie să fie măgulite cu suavitate. Or, ca să atragă simpatia matroanei înfloritoare şi să intre în graţiile distinsei doamne în vârstă, trebuia să obţină iertare pentru frumuseţea ei; şi acest lucru îl realiza, şi încă destul de uşor, interzicându-şi să pescuiască în mulţimea celor ce se îmbulzeau să prindă momeala. Se înşiruiau în jurul ei, fără a fi luaţi în seamă individual. Părând că nu e conştientă de efectul obţinut, atingea un număr de coarde sensibile feminine, între care compasiunea. O afabilitate generală gravă a privirilor şi a

surâsurilor ei era luată drept o desfătare calmă pricinuită de anturajul în care se găsea. Concentrarea intermitentă a privirii când vorbea cu doamnele mai în vârstă exprima gândirea lăuntrică activă în legătură cu ceea ce-i spuneau, şi avea grijă să se facă înţeleasă printr-un dialog simplu. Natura o învăţa aceste mici viclenii, mulţumită cărora spiritul ei era proslăvit pe temeiul reputaţiei de femeie spirituală, iar frumuseţea îi aducea folos pentru că nu-şi fixa niciodată o ţintă în jurul ei. Sunt şiretlicurile de autoapărare ale femeii, tot atât de legitime şi de onorabile ca şi utilizarea virilă a pumnilor la sexul tare. Dacă natura n-ar fi învăţat-o practicarea lor în situaţia ei disperată, distinsele doamne în vârstă, cu perspicacitatea lor, ar fi văzut mai curând impertinenţă decât inocenţă – sau o scuzabilă lipsă de tact – în rolul pe care îl juca ea. Nu se lasă uşor amăgite de o persoană aparţinând propriului lor sex. Puţine sarcini sunt mai dificile pentru o femeie tânără asupra căreia planează o suspiciune decât aceea de a le îmbrobodi pe femeile în vârstă, cu experienţa vieţii sociale. E drept, acestea cad victime financiarilor; în schimb, Timpul le-a dăruit o străveche oglindă magică în care le scrutează pe celelalte femei.

La balul prinţesei Paryli, doi tineri deosebit de eleganţi atraseră atenţia Dianei, oricât de puţin şi-o concentra ea asupra vreunui anumit personaj din diversele grupuri. Era înzestrată cu facultatea feminină (pe care numai o gelozie aprinsă o conferă vremelnic bărbatului) de a distinge cu minuţiozitate cu ajutorul celei mai calme şi mai indiferente priviri. Putea să vadă fără să se uite; iar când privea direct, nu trebuia să stăruie ca să descopere. Nu i-a scăpat că, dintre cei doi, cel care era englez urmărea cu nerăbdare să prindă ocazia de a-i fi prezentat, şi nici că, după ce a pus o întrebare unui bărbat, s-a retras brusc. Îi vorbi Emmei despre ei în timp ce se întorceau acasă, în trăsură.

— Partenerul prinţesei din primul cadril... Ungur,

presupun? Arăta ca un tătar modelat de un grec; suplu ca un arc scitic, încordat ca o coardă întinsă! Are aerul unui călăreţ înnăscut şi valsează perfect. N-aş spune că era mai bine decât tânărul englez care se afla acolo, dar avea avantajul educaţiei fizice militare. Cât de diferită era ţinuta lui agilă şi elastică de stilul leneş-nepăsător al tinerilor noştri! Asta vine de la instrucţia şi disciplina militară.

— Acela era contele Jochany, un văr al prinţesei, ofiţer de cavalerie, spuse Emma. Nu-l cunoşti pe celălalt? Sunt sigură că cel de care vorbeşti trebuie să fie Percy Dacier.

Retragerea lui se explica: onorabilul Percy Dacier era nepotul lordului Dannisburgh, care îl elogiase deseori faţă de Diana drept cel mai promiţător tânăr al zilei, cu rezerva că îşi „risipea” tinereţea; căci tânărul gentleman respecta convenienţele şi era studios; era plin de ambiţie, după cât se zvonea; un om politic punând la inimă treburile politice cu mult prea mare seriozitate şi în mod prea exclusiv pentru a corespunde concepţiei unchiului despre perioada timpurie a vieţii. Unchiul şi nepotul îşi urmau fiecare drumurile lor separate, rareori întâlnindu-se, deşi stima lor reciprocă se manifesta cordial.

Gândindu-se la retragerea lui bruscă din semicercul ticsit de lume care o înconjura, Diana simţi tot chinul situaţiei fără să-şi dea seama de ce.

Lady Dunstane era la fel de neobosită ziua ca şi noaptea în funcţia de zeiţă activă pentru iubita ei Tony, căreia îi dădea asigurări că munca, în loc s-o epuizeze, îi dăruia o sănătate cum nu-şi închipuise că mai putea avea vreodată. Cuvântul de ordine trecu din gură în gură, şi invitaţiile pentru Diana plouau, ba la o conversaţie intimă în cadrul unui mic dejun rafinat, ba la audiţii muzicale particulare, de după-amiază, în sfârşit la toate reuniunile sezonului monden care era în toi. Felul în care îşi tratase Warwick soţia era considerat drept dement; oriunde era văzută şi auzită ea, el nu avea nici cea mai mică dreptate; un juriu de câteva sute de persoane de

amândouă sexele, gata să presteze jurământ, se pronunţă împotriva lui. Numai duşmanii personali ai lordului implicat în proces îşi luau libertatea de a se îndoi, iar aceştia exercitau puterea de judecată a unei minorităţi.

Dar există o clasă mijlocie superioară, mai jos decât cea aristocratică, fălindu-se că reprezintă o aristocraţie a principiilor morale şi influenţând într-un grad înalt opinia publică, dacă nu dominând-o. Înainte de atenuarea prin amendare a unei legi[14] categoria aceasta socială era considerată ca reprezentând austeritatea ţării. În prezent, austeritatea de care fac caz membrii ei e mai relaxată, şi totuşi majoritatea se bucură de o reputaţie mulţumitoare, deşi nu chiar la înălţimea pretenţiilor lor. Pe atunci, deşi erau mai distinct separaţi de superiorii lor cu titluri nobiliare, pe care acum sunt pe cale să-i absoarbă din punct de vedere social, dispuneau de o impresionantă forţă când era vorba să veştejească reputaţia unei femei, de orice rang ar fi fost, având nenumărate mijloace şi căi pentru acest scop înalt, ca să nu mai vorbim de presă. Râvna ladyei Dunstane de a-i atrage de partea cauzei prietenei sale o făcu să se gândească la influenta doamnă Cramborne Wathin, cu care se înrudea de departe, soţia unui puternic avocat al coroanei care avansa rapid în carieră către magistratură şi rangul de cavaler; ea constituia centrul unui întreg cerc social, şi nu era lucru curios, în ciuda deficienţelor ei în ceea ce priveşte informaţia şi rafinamentul, deoarece avea avere, un bucătar bun, un soţ mândru de pivniţa lui de vinuri, şi ambiţia de a domina; poseda toate recompensele şi nutrea toate speranţele oamenilor virtuoşi. Era o doamnă cu trăsături incisive legate în pergament vechi. Nu avea niciun fel de colorit, însă pielea îi era imaculată, iar fiii şi fiicele ei îi semănau aidoma, ca nişte ediţii mai ieftine ale

[14] Aluzie la reforma electorală – Reform Bill – din 1832, care a acordat câţiva deputaţi centrelor industriale, diminuând în acest fel influenţa aristocraţiei moşiereşti. (n.tr.)

unui preţios *in-cvarto*, acum dispărut. Distingeai imitaţia de tipul original, recunoşteai calitatea inferioară a culegătorului. Cramborne Wathin era prin naştere cu o treaptă mai jos decât soţia sa; se trăgea (descendenţa fiind ascunsă îndărătul unei perdele de repulsie) dintr-o familie de negustori. Ca să-şi spele pata i se destinase magistratura, dar copiii lui fuseseră năpăstuiţi cu mâini şi picioare mari, cu gambe scurte şi cu exces de proeminenţe osoase rău plasate. Mama lor le insufla cu grijă educaţia religioasă pe care o opunea revendicărilor unui sânge mai nobil, deşi, în acelaşi timp, le strecura în minte ideea că sângele transmis de ea provenea de la proprietari de pământ, situaţi cu mult deasupra plebei. Înfăţişarea şi principiile ei făceau din ea un simbol al bogătaşilor, puritani ai epocii, ieşind la lumină în somptuozitatea vieţii mondene cu ajutorul unei averi din ce în ce mai mari, şi păstrând maximele strămoşilor pentru disciplina celor săraci şi păcătoşi.

Lady Dunstane îi făcu o vizită sub pretextul de a o informa că s-a instalat în capitală pentru acel sezon, şi în cursul şuetei doamna Cramborne Wathin fu invitată la un dineu.

— Ai s-o cunoşti pe buna mea prietenă, doamna Warwick, spuse ea, şi primi răspunsul: O, am auzit de ea.

Consultaţia pur formală cu Cramborne Wathin sfârşi prin consimţământul de a accepta amabila invitaţie a ladyei Dunstane.

Ţinând seama de sacul plin cu vechi anecdote judiciare ştiute de soţul ei şi de propria sa lectură sârguincioasă a publicaţiilor umoristice ale zilei, pentru a se menţine la nivelul oamenilor de spirit şi al celebrităţilor pe care îi primea, doamna Cramborne Wathin avea dreptul să se aştepte la locul de frunte în conversaţie, aşa cum era obişnuită. Li s-au acordat toate onorurile; au întâlnit persoane din aristocraţie, ca lordul Larrian, lady Rockden, colonelul Purlby, soţii Pettigrew, dar nici unul dintre cei doi soţi n-a dominat masa măcar o clipă; subiectele erau

într-un flux continuu şi cum veneau, aşa plecau; nici unul dintre ei nu fu în stare să plaseze o poantă. Trebuiau să mănânce în tăcere, zâmbind silit, din când în când, pentru că o femeie stigmatizată sporovăia într-una ca şi cum hohotele de râs ale musafirilor i se cuveneau în exclusivitate ei, iar convenienţele erau mai prejos de persoana ei. Când cineva făcu aluzie la câinele doamnei Warwick, aceasta se apucă să debiteze o istorisire despre uluitoarea inteligenţă a câinelui.

— Spuneţi-mi, vă rog, interveni doamna Cramborne Wathin de partea cealaltă a mesei, numai aşa, ca să strecoare o vorbă, cum se numeşte acest câine minunat?

— Numele lui e Leandru, zise Diana.

— O, Leandru. Nu cred că aş putea să chem un câine cu un nume de trei silabe. Două cel mult.

— Nu, desigur, de aceea eu îl strig Hero[15] dacă vreau să vină imediat, răspunse Diana, iar domnii, spre uimirea doamnei Cramborne Wathin, aclamară replica. Domnul Redworth, care şedea alături, îi explică poanta, care o scandalizează grav.

Aceasta fu jignirea comisă de Diana.

Dacă va părea neînsemnată, să nu uităm că existase intenţia să i se dea peste nas şi că ea o zădărnicise; şi făcuse acest lucru cu o aparentă simplitate, ceea ce era suficient ca să scoată pe cineva din sărite, chiar dacă n-ar mai fi urmat hohotele de râs ale bărbaţilor ca să sprijine contralovitura. Femeia asta asupra căreia plana o anumită suspiciune vorbea mult şi căuta să se remarce, voia să fie ascultată, să se bucure de aplauze. Cronicarul ei trebuie să recunoască, de altfel, eroarea comisă de ea când s-a lăsat în voia unui sentiment meschin de antipatie din prima clipă când a văzut-o pe doamna Cramborne Wathin, în faţa căreia s-a hotărât de îndată să fie ea însăşi, acordându-şi o zi de vacanţă, în loc să mimeze modestia prefăcută cu scopul de a concilia.

---

[15] Joc de cuvinte: *Hero*, numele iubitei lui Leandru, înseamnă în lb. engleză şi „erou” (n.tr.).

Când Emma Dunstane îi vorbi de certitudinea triumfului, ea îi sugeră că se putea ivi un membru dizident printre fatidicii doisprezece juraţi, numai ca să scape de sunetul de darabană al acestei mari vorbe găunoase. Ireverenţiosul drăcuşor al umorului ei îi sări în ajutor strigând apelul celor doisprezece pe tonul unui grefier, iar aceştia răspundeau cu denumirea îndeletnicirilor şi meşteşugurilor lor în felul spiriduşilor Titaniei, şi erau rugaţi să se pronunţe hotărâtor asupra cazului în dezbatere, făcând uz de pregătirea, practica şi cultura lor, expunându-li-se, cu claritate, datele acestuia. Ei răspundeau că îndelungata obişnuinţă de a se ocupa cu talerele balanţei le îngăduia să cântărească valoarea celor mai delicate mărturii. În plus, fiind englezi, orice nu reprezenta un fapt categoric trecea în favoarea femeii. Căci aşa îndreptăm noi balanţa nedreptăţii legale faţă de sexul frumos: închidem ochii când ne convine, doamnă. În ceea ce ne priveşte, suntem pentru metoda aprecierii estimative, de modă veche! E vorba de nerespectarea unei promisiuni de căsătorie? — Femeia se poate bizui că va obţine despăgubiri: doar avem şi noi fete. E vorba de un proces de divorţ? — De, avem şi noi soţii, şi putem biciui sau putem cruţa; asta depinde; dar vom menţine cuplul legat prin căsătorie, urască-se între ei cât or pofti, dacă nu ne pot furniza motive sângeroase de despărţire; pentru că bărbatul e cel care face bani în ţara asta. — Aţi spus: Dumnezeule! ce oameni suciţi? E felul nostru de a ţine cumpăna, doamnă! — Dar n-ar fi mai bine să remediem legislaţia şi sistemul social, domnule? — Vai, doamnă, găsim că e mai comod să luăm cazurile aşa cum vin, după modelul străbunilor noştri. — Dar nu vezi, omul lui Dumnezeu, că aduci jertfă ţapi ispăşitori pentru liniştea şi tihna unei majorităţi? — Ei, doamnă, au fost şi vor fi totdeauna ţapi ispăşitori; noi socotim că, până la urmă, totul se rânduieşte după cum e mai bine...

— Şi pot fi eu ţapul ispăşitor, Emmy! E perfect posibil. Băcanul, măcelarul, mezelarul, papetarul, negustorul de

ceai etc. – ei mă cercetează. Le-am studiat feţele, iar Braddock mi-a spus care e compoziţia juriului. Recunoaşte şi el că împart dreptatea foarte aproximativ – un talmeş-balmeş în justiţia ţării, ca să-l citez – deşi afirmă că sunt bine intenţionaţi.

— Cu atât mai mare ruşinea pentru bărbatul care te târăşte în faţa lor – dacă persistă s-o facă! ripostă Emma.

— Va persista. Îl cunosc. Acum n-aş mai vrea să se retragă, zise Diana reţinându-şi respiraţia. Şi nu-l mai vorbi de rău, scumpa mea; căci în felul ăsta mă faci să-mi închipui că sunt vinovată. Dumnezeule mare! – presupune că m-ar ierta în mod public! Nu, am sentimente mai blânde când stăm pe poziţii opuse. E ciudat, şi asta mă roade oarecum, când mă gândesc cât de mărunt e resentimentul pe care i-l port. Aproape că nu-l duşmănesc deloc. Nu are niciun motiv să-i fie dragă soţia. O recunosc şi îmi pare rău pentru el, din inimă. Nu s-au însoţit vreodată doi oameni mai antagonişti ca noi. Am mers vreo doisprezece paşi împreună într-un fel de stupoare şi pe urmă am dat de o răscruce. Din clipa aceea am tras fiecare în altă direcţie unul de altul – el de mine, eu de el. Rezistându-i, am făcut din el un tiran; iar el, insistând, a făcut din mine o răzvrătită. Şi a fost cel mai smintit tip de tiran – cel bicisnic. Apoi, draga mea, mai era şi taler cu două feţe. Sau nu, poate că nu dinadins. Odată era mânat de interes, altădată de ideea de onoare. Lua tot ceea ce puteam să obţin pentru el şi pe urmă se întorcea să mă lovească pentru că obţinusem.

— Asta e creatura pe care încerci s-o scuzi? exclamă Emma indignată.

— Da, fiindcă – dar spune şi tu! Toate expresiile mele spirituale, el le numea „atacuri”! – poate o femeie să îndure aşa ceva? – fiindcă mă comportam... Îl dispreţuiam prea mult şi lăsam să se vadă asta. Nu e un om de dispreţuit în faţa lumii; e doar un om cu mintea foarte îngustă la o examinare mai amănunţită. Nu puteam să-mi ascund sentimentul de dispreţ – sau n-o făceam, îl etalam

nu numai faţă de el, dar şi faţă de prietenul meu. Cuvântul „soţ” începuse să însemne pentru mine ceva care înăbuşe, care îţi apasă plămânii, o mască de fier, un inchizitor, tot ce e nefiresc. El suferea din pricina „atacurilor” mele; şi era cu atât mai rău pentru el când nu înţelegea unde vreau să ajung. E un om corect; n-am văzut la el vreo josnicie pronunţată. S-ar putea construi o figură respectabilă din tot ceea ce nu este. Aş putea adăuga un şir de zerouri la numărul unu pe care îl îndrăgeşte, de ajuns ca să fac din el un milionar; dar taie prima cifră şi restul e vânt. Ceea ce înseamnă că dacă nu-i accepţi propria evaluare despre el însuşi, n-ai să-i acorzi prea mare consideraţie pentru însuşirile lui negative. Nu e egoist într-un grad înalt, adică nu în mod izbitor; nu e ranchiunos, nu e importun – şi aşa mai departe. Dar plicticos! – plicticos ca o scufie de noapte din lână, trasă peste ochi, peste urechi şi peste gură. Ah! pentru mine era o scufie de călău. Un amorţit – şi deodată căsca ochii trezindu-se la ideea de onoare. Eu îl „făceam” ridicol – îmi luasem obiceiul să „folosesc expresii de-ale bărbaţilor”. Scumpa mea, acum că ziua procesului se apropie – tu nu m-ai întrebat niciodată şi aşa ţi-e felul, vrei să mă cruţi de dureri – dar acum pot vorbi despre el şi despre mine.

Vocea Dianei se făcu mai scăzută. Avea de făcut o altă destăinuire. Apropierea procesului acţiona ca un foc asupra amintirilor ei şterse, despre diferite incidente. E posibil ca, în parte, pudoarea de a face aluzie la ele să-i fi blocat memoria ei de femeie. Căci o curioasă consecinţă pe care acuzaţia de vinovăţie o are asupra celor aproape nevinovaţi este aceea de a-i face să se zugrăvească pe ei înşişi într-un alb pur, cu omiterea petelor minore, până ce, albeaţa fiind recunoscută, sau tortura iminentă, petele reapar şi se impun conştiinţei. Reluă în şoaptă, grăbită:

— Ştii că un anumit grad de independenţă mi l-am cucerit singură dacă el nu mi l-a acordat. Eram învăţată să nu depind de nimeni. Ascultarea înseamnă la el închisoare – e ca un zid fără ferestre. A primit o misiune,

foarte avantajoasă pentru el, şi a lipsit de acasă. Se pare că i s-au dat nu ştiu ce informaţii. S-a întors pe neaşteptate, la o oră târzie, şi m-a atacat imediat, cu destulă violenţă. Prietenul meu – atât îmi este şi nimic altceva – urma să vină de la Parlament pentru o mică conversaţie de zece minute, ca de obicei, în drum spre casă, pentru a se recrea după lunga şedinţă şi schimburile de cuvinte caustice pe care trebuia să le suporte în fiecare seară. Ca să-ţi spun drept, m-am speriat; Warwick era scos din minţi, cum se spune – parcă turbase, şi nu puteam suferi gândul ca cei doi să se întâlnească. În timp ce el spumega de mânie, eu am deschis larg fereastra şi am pus lampa alături, pentru a expune întregul interior – şireată ca o intrigantă cu experienţă; oribilă, dar trebuia s-o fac pentru a-i ţine la distanţă pe cei doi. M-a întrebat ce nebunie mă apucase să stau la miezul nopţii lângă o fereastră deschisă, în văzul lumii, când sufla un vânt umed. M-am plâns că n-am aer şi îmi făceam vânt cu evantaiul la frunte. Am auzit paşi pe trotuar; l-am înţepat cu o ironie ca să-mi răspundă cu glas tare şi, spre uşurarea mea, paşii s-au depărtat. Aşa încât şiretlicul a reuşit – auzi, şiretlicul! Asta a fost cea mai gravă vină a mea, dar a fost totuşi un subterfugiu care mi-a pus stigmatul perfidiei. Mi-a deschis ochii ca să văd în firea mea o prăpastie plină de posibilităţi infernale. Cred că sunt cioplită din stâncă neagră. O femeie care e în stare să acţioneze din instinct, cum am acţionat eu, are nevoie mereu, de un înger păzitor lângă ea, dacă nu e căsătorită cu un om pe care îl venerează.

— Nici una dintre noi nu suntem mai bune decât tine, dragă Tony; numai că unele sunt mai norocoase, iar multe sunt laşe, spuse Emma. — Ai acţionat cu prudenţă într-o situaţie nenorocită, în parte opera ta, în parte a împrejurărilor. Dar un temperament ca al tău nu putea să stea inert şi să geamă. Căsătoria a fost de vină! Concepţia englezilor despre femei pare a fi că suntem născute oi albe sau oi negre: împrejurările nu au nicio

legătură cu culoarea noastră. Le e teamă să acorde distincţii, iar a ne aprecia cu discernământ e peste puterile lor. Dacă legenda că e mai multă puritate în căminurile lor decât în alte ţări contribuie să consacre această tradiţie, n-aş putea spune: există o clasă care trăieşte într-adevăr cinstit; şi în orice caz o asemenea legendă izvorăşte din dragoste pentru puritate; dar sunt convinsă că metoda lor de a întipări această idee în minţile femeilor cuprinde în ea primejdia artificialului. Bărbaţii îngustează înţelegerea femeilor cu privire la natura omenească, şi nu asta e calea pentru propăşirea rasei.

— Am impresia că noi, femeile, suntem considerate ca o idee secundară a Creatorului; ca nişte franjuri ale naturii, un simplu adaos de finisaj şi nu o parte din textură, zise Diana, un ornament drăgălaş. Totuşi, parcă observ o anumită îngăduinţă care începe să se înfiripe în mintea sexului tare. Bătrânul nostru avocat, domnul Braddock, căruia nu pare că-i displace să stea de vorbă cu mine, mă asigură că va veni ziua când femeile vor fi încurajate să lucreze în diferite meserii şi profesiuni ca să-şi câştige independenţa. Aici e taina opiniei despre noi în momentul de faţă – dependenţa noastră. Daţi-ne mijloacele de independenţă, iar noi o vom cuceri şi vă vom judeca la rândul nostru, domnii mei! Veţi vedea o lume schimbată radical. De câte ori simt că înnebunesc din cauza împrejurărilor existente, pun degetul pe condiţiile materiale şi îmi dau seama că am atins secretul. Luând un caz individual, se poate întâmpla să fie vina condiţiilor morale; din punct de vedere colectiv, cele materiale, fără discuţie – nedreptăţi flagrante, înfometare cu toptanul. Eu sunt o răzvrătită în căsătorie şi de aici porneşte răzvrătirea socială. Odinioară eram o fată care dansa şi cânta. Îţi aminteşti de seara balului de la Dublin. Tot vuietul mării din Canalul St. George, clocotind ca într-un cazan de vrăjitoare, mă desparte de seara aceea.

— Eşti tot atât de frumoasă ca atunci – aş putea spune,

mai frumoasă, zise Emma.

— Am o sănătate de fier, şi aş dori să-ţi pot dărui ţie jumătate din ea, iubita mea prietenă. Lucrez noaptea până târziu, mă scol dimineaţa devreme şi mă simt proaspătă. Nu mai cânt, asta e tot. Peste câteva zile numele meu va sta în faţa Capului de Taur ca să-l înfrunte în arenă. Partea cea mai rea a unei asemenea situaţii este că mă face să gândesc şi să vorbesc neîncetat despre mine însămi. Cred că gândesc mai puţin decât vorbesc, dar, oricum, subiectul a răsuflat; aşa simt, cutez să spun, şi cei care mor greu – dacă nu cumva consideră asta un fel de compensare pentru plecarea dintre cei vii.

Capul de Taur cu perucă, sau Juriul britanic de doisprezece jurişti, a fost bravat în a doua jumătate a unei săptămâni pline de veşti bune. Mai întâi, Thomas Redworth fusese ales în Parlament cu o impresionantă majoritate pentru a reprezenta burgul Orrybridge; onorabilul Percy Dacier ţinuse o strălucită cuvântare în Camera Comunelor, fireşte, cât se poate de plăcuta unchiului său; lordul Larrian obţinuse comanda stâncii Gibraltar; casa de la Crossways fusese închiriată unui locatar aprobat de domnul Braddock; Diana primise cele dintâi coli de corectură ale micului ei volum, împreună cu un acont asupra modestului onorariu; şi în sfârşit, acuzaţia reclamantului în procesul intentat împotriva ei fusese respinsă ca neîntemeiată.

Diana află acest lucru fără să clipească.

Nici nu putea dori altceva; era disculpată. Dar nu era liberă; departe de asta; şi se răzbuna pe prietenii care făceau caz de triumful ei fără a ţine seama de adevărata ei situaţie, nedând niciun semn de satisfacţie. Era în sufletul ei o revoltă faţă de consecinţele legale ale verdictului – sau, cu alte cuvinte, de asentimentul obtuz al legii la condiţiile care puteau să-i fie impuse, afară doar dacă se adresa direct fiolei cu otravă; iar efortul de a înăbuşi această revoltă îi aprindea umorul cel mai feroce, cam în felul cum îşi amintea Redworth de ea în cursul

călătoriei de la Crossways la Copsley. Ironia aceasta furioasă, născută din contrastul dintre universul exterior şi cel lăuntric, era tendinţa în voia căreia s-ar fi lăsat în aşa măsură încât, ar fi adus un prejudiciu definitiv caracterului ei, dacă iubita prietenă Emma, de îndată ce s-a relaxat tensiunea luptei, n-ar fi avut nevoie de ajutorul ei cel mai afectuos. Lady Dunstane a cântat victoria şi seara, s-a prăbuşit. După sfatul medicului, a fost transportată la Copsley, unde strădania şi râvna de a da îngrijiri îi readuseră Dianei o stare de spirit mai echilibrată. Optimismul vieţii nu poate să nu înflorească din nou într-o inimă care îşi oferă rugăciunile pentru ca o viaţă mai scumpă decât cea proprie să fie salvată. De asemenea, revenirea, într-o oarecare măsură, a încrederii în sir Lukin o reconfortă când văzu că bietul om manifesta, în felul lui cam ţepos şi aspru, de bărbat, o adoraţie şi un devotament sincer faţă de acea floare a sufletelor pe care o numea soţia sa. Vaietele lui de autoacuzare din timpul crizei, vrednice de toată mila, o obsedau şi-i derutau înţelegerea în ceea ce priveşte comportarea, şi firea bărbaţilor. Dacă n-ar fi fost mănunchiul încurcat al impresiilor ei trecute (nu mai păstra în amintire incidentul, dar impresiile dăinuiau neiertătoare), pe care ea nu-l descurca pentru ca să-l acuze de complicitate în nesocotinţa oarbă a căsătoriei sale, ar fi putut avea faţă de el sentimente frăţeşti, la fel de călduroase ca şi compătimirea.

Era pe la mijlocul iernii când Doamna Bârfă, care, prin şoaptele ei aţâţătoare îi menţine prezenţi pe cei plecaţi spre alte meleaguri, dădu zvon că frumoasa doamna Warwick părăsise Anglia la bordul yachtului-goeletă *Clarissa,* împreună cu lordul şi lady Esquart, pentru o croazieră pe Mediterana: şi (ţinând mâna paravan la gură) că motivul era urgent, întrucât fugea ca să scape de mrejele teribilei plase a legii maritale, aruncată cu brutalitate de bărbatul ce-i era soţ spre a o captura.

Capitolul XV

Introduce pe onorabilul Percy Dacier

ZEII DISPUTELOR ACESTEI LUMI, împotriva cărora bietul individ fără apărare e de obicei în stare de revoltă, nu sunt, după cum ştim mineri, ci secerători; şi dacă noi nu ne mai arătăm la suprafaţă, ei încetează de a ne mai lovi: îngăduie ca un personaj care a fost arătat cu degetul să se purifice şi să devină prezentabil câtă vreme prieteni entuziaşti de-ai acestuia păstrează discreţia. E, desigur, mai puţin decât mărinimie; şi nici nu vi-i propunem spre adorare; sunt zei mărunţi, trecători ca şi acel val imens – masa umană a clipei – din care îşi trag fiinţa. Au, totuşi, în ei un element demn de adorare: divina stăruinţă asupra faptului că într-un proces există două părţi – în orice fel de proces. Iar cei ce se lasă călăuziţi de ei în privinţa asta se pot lăuda cu o judecată sănătoasă. Să ţipe individul cât va pofti, cei nevinovaţi, triumfători, sunt obligaţi să recunoască deschis faptul. Una dintre părţi e învinsă potrivit hotărârii judecătoreşti. Dar Consiliul superior nu îngăduie să fie nimicită. Bătălia Dianei a continuat în umbră, în urma ei, timp de o săptămână sau două, cu nişte susţinători de-ai învinsului; apoi a rămas o amintire despre o femeie frumoasă, poate vinovată, greşit înţeleasă de soţul ei, care nu era nici om de lume, nici tovarăş de viaţă agreabil, nici bărbat demn de ea. Cu toate astea, odată scăpată de flăcările rugului public, ea trebui să-şi amintească de pârjolirile suferite pentru a fi blândă cu ea însăşi. Sub povara unei înfrângeri, ar fi fost furios de

revendicativă. Victoria asta încununată cu lauri veştezi îi îndrepta gândurile spre lumea ei interioară, făcând-o să ridiculizeze în sinea sa odiosul jug conjugal, din compasiune pentru perechea de victime. Prin astfel de mijloace, ea evită cu toată sinceritatea – deşi fiind tot timpul conştientă de aspectul comic al subterfugiilor sale – exagerările reproşului personal. Susţinătorii adversarului ei, din cadrul şi din afara tribunalului, îi construiseră cinstea sufletească să-şi cerceteze cutele sufletului şi să-şi recunoască greşelile. Dar nu erau oare greşeli fireşti? Eroare era căsătoria ei; eroare era şi căsătoria în teorie; greşeala ei proprie şi mecanismul stângaci al civilizaţiei lumii: aceştia erau principalii vinovaţi; nu soţia care dorea să râdă după pofta inimii, care voia să aibă prieteni de sex opus şi care lansa epigrame la adresa neajutoratului despot, iar uneori era – ei bine, da, arţăgoasă; împinsă de împrejurări să fie astfel, dar acesta era cuvântul. Era prea generoasă ca să mai repete numărătoarea acuzaţiilor ei împotriva celui învins. Dacă nenorocita lui gelozie o dezonorase, înaltul tribunal secret din sufletul ei – care o aprecia pe ea drept nevinovată pentru faptul că tăiase cu sabia legătura maritală atunci când erau încă uniţi, deoarece un cuplu care se ceartă nu poate, după legile onoarei, să joace rolul celor ce se îmbrăţişează – pronunţa pentru el verdictul de „scuzabil”. Distingea limpede adevărul că, în calitate de bărbat, el nu putea să presupună decât o singură cauză rea pentru separaţia lor.

Până la acest grad de subtilitate făcea ea uz de infailibila-i judecată, cu mai multă sinceritate decât în noaptea dezbaterii de la Crossways. În clipa următoare plutea în vise himerice, meditând sublim la independenţa ei faţă de restul femeilor şi de pasiuni. Iubirea! Îi era necunoscută; nu-i era cunoscut nici zeul iubirii adultere, nici cel al iubirii domestice, şi avea convingerea că nu-i putea cunoaşte niciodată. Era o Diana a răcelii, preferând prietenia; se simţea în stare să fie prietenă cu bărbaţii.

Mai era cineva care, la rândul lui, putea fi prieten cu femeile, inima ei îl accepta bucuros pe Redworth. Evocându-i chipul limpede şi devotat, în momentul când şi-au strâns mâna la despărţire, se duse cu gândul la viziunile ei de viitor din perioada balului de la Dublin şi recunoscu, în ciuda straniului pas al măritişului, că avusese parte de un câştig întâlnind şi verificând un prieten atât de credincios. Figura lui, ţinuta, caracterul, cea mai fugară privire şi cea mai măruntă vorbă, totul la el era indiciul loial al unui om de onoare, la fel de rece ca şi ea; el era omul căruia i-ar fi putut deschide inima ca s-o cerceteze îndeaproape. În timp ce se bucura de independenţa ei faţă de sexul emotiv, impulsiva femeie era mistuită de regret că, la despărţire, nu sfărâmase barierele convenţionale oferindu-şi obrazul buzelor unui prieten, după o modă total antiengleză. Şi de ce nu, când amândoi erau deasupra patimilor? De la un suflet la altul, făcu acest lucru de departe, simţind o delicioasă reconfortare că e capabilă de un asemenea gest, fără fiori de emoţie. Îi ţinuse mâna într-a lui şi o privise în ochi o jumătate de minut, ca un camarad drag, stârnindu-i tot atât de puţin instinctul de apărare ca un cer care se înseninează; şi pentru asta ea îi datora o dragoste de soră, o sărutare de soră. El avea nevoie de o soră şi se cădea să fie ea aceea. Amintirea celor povestite de Emma despre „Tom Redworth” i-l zugrăvi din cap până-n picioare, aducându-i-l viu, peste ape, acolo, pe puntea yachtului. Un apărător dârz rămânea pe pământul britanic în persoana lui Tom Redworth; dar pentru nu ştiu ce motiv care scăpa analizei, amestecat fiind într-un roi de impresii, Diana îşi numea apărătorul, pentru ea însăşi, cu prefixul de politeţe: poate fiindcă ştia că numele de botez al unui bărbat e primejdios de mânuit. De altfel, cum aveau adeseori păreri diferite, obiceiul de a-l numi în gând „domnul” Redworth era preferabil. Femeile sunt construite să respecte mici reguli de felul acesta, şi cu deosebire cele frumoase, pe care societatea le

avertizează curând că poartă cu ele exploziv şi că trebuie să se ferească mai mult ca altele de aprinderea vreunei scântei mărunte. Era mai prevăzătoare în gândurile decât în acţiunile ei, aşa cum e firesc să se întâmple cu o fiică meditativă a impulsului; deşi făcea subtile discriminări mintale: ceea ce îşi putea ea permite să facă „de la suflet la suflet”, de pildă, nu conţinea, după părerea ei, nimic din intimitatea de a-l numi pe acel gentleman de-a dreptul Tom, fie şi numai în gând. Prietenul şi apărătorul ei era un voluntar, şi nicidecum un mercenar, şi merita o recompensă, dacă ea putea să i-o acorde netulburată. Urmau să se întâlnească în Egipt. Între timp Anglia se contura ca sediul unor forţe ostile, gata să lovească, dacă ea ar fi fost o planetă vizibilă, şi gata să secrete virusul trecutului ei, dacă ea ar fi oferit noi prilejuri de scandal.

Din fericire era departe, purtată de o aripă mai albă decât a lebedei pe apele de safir ale Mediteranei. Scrisorile către Emma însemnau pentru femeia infirmă întrezăriri de frumuseţe: felul de viaţă la bordul yachtului, crochiurile amfitrionului şi amfitrioanei văzuţi ca nişte îndrăgostiţi legitimi, de cealaltă parte a periculosului prag care e vârsta de patruzeci de ani; schiţele golfurilor, oraşelor, oamenilor – preoţi, doamne, cavaleri, ştrengari, copii, grupuri schimbătoare de mlădioşi meridionali – licăreau pentru o clipă peste paginile ei ca apele unei ţesături de mătase, şi toate acestea, evocând-o pe ea, erau aşternute pe hârtie cu o mână la fel de uşoară ca pulberea de stropi argintii aruncată de valurile albastre pe care le brăzda; mărturie, fără vreo aluzie la ţara lăsată în urmă, că gustase din fântâna binecuvântatei uitări. Emma Dunstane, cum se întâmplă în mod curent cu cei ce primesc o corespondenţă întremătoare de la creatori literari, o condamna pe autoare, dar vedea acum, pentru prima oară, că Diana avea într-adevăr darul scrisului. O singură exclamaţie: „Italia, paradis al exilaţilor!” aducea cu un geamăt. Îndată după aceea scria despre poetul ei preferat şi despre alţii. Într-acolo fugiseră, luându-şi adio

de la Anglia!

Câţi nu fluturaseră mâna în semn de rămas bun! Şi totuşi Anglia îi hrăneşte, Anglia îi ia sub ocrotirea ei, Anglia îi îmbracă în onorurile pe care le poartă. Numai cei mici la suflet, care pozează de la înălţimea coturnilor lor, pot scoate pumnalul sentimentelor de ciudă pentru a tăia de-a binelea orice legătură spirituală cu patria. Naturile nobile, oricât ar sângera, simt prea puternic datoria de recunoştinţă. Diana avea sentimentul intens al celţilor pentru ţara ei. În Anglia se simţea irlandeză, prin opoziţie moştenită şi voită. Peste hotare, lunecându-şi privirile peste ape, observând, comparând, reflectând şi mai ales citind despre conflictele de acasă, despre înfăptuiri şi tentative, inima ei generoasă o făcea să se simtă – deşi nu mai puţin irlandeză – o fiică a Marii Britanii. De la distanţă ar trebui să vedem frământările unei ţări ca să ne făurim despre ea o imagine clară; şi această tânără cu mintea înflăcărată, cititoare ferventă a cuvântărilor publice şi amatoare de speculaţii asupra evenimentelor politice (doritoare de a trăi mai mult în lumea ideilor) începu să simtă nostalgia pământului englez cu mult înainte de sfârşitul vacanţei în exil. Prietenul ei, „martirul cununat cu ea la stâlpul infamiei”, cum îl numea, o încurajase în convingerea că era în stare să emită judecăţi politice – că putea gândi, ba chiar vorbi cu discernământ despre problemele statului. Dările de seamă ale cuvântărilor ţinute de oamenii de stat pe care îi cunoştea sau despre care auzise, o pasionau; şi îşi închipuia că emoţiile acestea erau tot atât de străine de simpatia ei pentru oratori pe cât de superioare erau noţiunile ei politice faţă de nimicurile de care se preocupă în general femeile, sentimentele ei fiind acelea ale unei femei care a trecut prin foc. Era încredinţată că e astfel, în ciuda unei extraordinare intuiţii care-i spunea că afundarea în treburile mai nobile ale omenirii ar însemna un refugiu sigur pentru o femeie cu temperament şi imaginaţie, când îi scria Emmei: *„Marele succes al*

domnului Redworth în Parlament e un lucru bun în sine, oricare ar fi vederile sale despre problemele actuale, şi nici nu mai ţin seamă de ele când văd tot ce ar putea înfăptui un om cu atâta putere de a lovi în legile nedrepte care menţin cea mai numeroasă parte a populaţiei într-o stare de sclavie. Ce bine ar fi fost să fie jurist! E necesară iniţiativa unui om cu studii juridice, care să prezinte un proiect de lege. Şi Percy Dacier a vorbit frumos, după cum era de aşteptat; a meritat laudele unchiului. Dacă îl întâlneşti, trage-l de limbă. A studiat dreptul şi e mai tânăr decât Redworth. Cei foarte tineri şi cei în vârstă sunt speranţa noastră. Bărbaţii de vârstă mijlocie se ţin strict de faptele existente. Noi ne alegem conducătorii pe cele două pante – urcuşul şi coborâşul muntelui – nu la jumătate de drum, pe platoul de pe culme, unde totul le apare oamenilor atât de solid, atât de relativ neted, cu excepţia câtorva excrescenţe şi asperităţi, ce urmează a fi nivelate treptat, pe îndelete; ceea ce ne determină să declarăm că vârsta mijlocie a bărbaţilor e epoca lor de iluzii. Nu e un paradox. Pot fi utili pe plan obştesc, la un nivel mărunt, nu tăgăduiesc asta. Trebuie să se găsească însă mai aproape de porţile vieţii – de cele care se deschid sau de cele care se închid – pentru ca spiritul lor să nu fie indiferent la urgenţa problemelor majore. Altminteri lumea li se înfăţişează sub un aspect prea aşezat – afară, bineînţeles, de cazul când o revoluţie vezuviană ar cutremura ţara. Şi atunci doar nervii lor ar fi impresionaţi. Visez la un arbitru străvechi! Există unul – dacă prinzându-l îl putem ţine. Dar mi-e teamă de un cârmaci atât de zburdalnic. L-ai ghicit – e Puck cel din timpuri imemoriale! Am râs o zi întreagă citind ziarul care ne povestea cum îi necăjeşte în momentul de faţă pe cei din Camera Lorzilor. Lady Esquart îşi felicită soţul că nu face parte din ea. Puck bien ridé[16] *şi cu perucă ar fi, poate... decât că la momentul critic s-ar recunoaşte cu siguranţă supusul lui Oberon. Totuşi sarcina va fi adusă la*

[16] Zbârcit de tot (lb. fr.) (n.tr.)

îndeplinire de cineva; profetizez: – când fecioarele vor fi bunici! – când Tony a tα να purta veşnic surâsul pe buze pe meleagurile fără soţi unde nu există instituţia legăturii matrimoniale.”

Pentru motivul că nu avea să participe la rezultatul obţinut de străvechiul arbitru ori de tânărul erou în fericita apărare a cauzei femeilor, ea se concepea într-o atitudine de totală detaşare şi îşi închipuia realmente că este doar un spirit contemplativ, iubitor de speculaţii politice şi impersonal, chiar dacă de gen feminin. Într-asta consta – ceea ce Emma, zâmbind la rândurile ei, ştia de mult – tainica ei mândrie imaginară: în convingerea că posedă un intelect independent.

Strania iluzie, atât de limpede dată în vileag celei cu care coresponda, continuă într-o serie de scrisori foarte superficial descriptive, datate din Pireu, Bosfor şi coastele Crimeei, toate referindu-se mai mult sau mai puţin la ultimele ştiri din jurnalele primite la bordul yachtului şi de la vizitatorii englezi proaspăt sosiţi din ţara căreia îi plăcea acum să-i zică „patrie”. Paginile erau pline de consideraţii politice şi de binevoitoare aluzii la neobişnuita demonstraţie de „iubire în căsătorie” oferită de amabilii ei amfitrioni: *„aceşti simpatici soţi Esquart, care nu se plictisesc niciodată împreună, ci sunt plini de curtenitoare atenţii unul faţă de celălalt, ispitindu-mă să cred că e cu putinţă ca o alegere norocoasă şi un respect reciproc să subscrie la fericirea omenească.”* Cu un prilej, pomeni despre recenziile primei ei tentative literare: *„Am fost bine sfătuită de Redworth să semnez cu numele de ANTONIA. E ca o vestă de piele contra loviturilor de bici, şi presupun că semnătura D.A.M., scrisă în întregime, ar fi croncănit jalnic auzind că stilul e afectat, personajele caduce, inteligenţa formată etc., etc... Pe când aşa, am şi eu cam acelaşi dispreţ pentru realizarea Antoniei. Încetează de a mai mânui condeiul, neroadă mică! Autoarea scrie «cu oarecare înţelegere a patimii iubirii». Eu o ştiu străină de cel dintâi suspin. Aşa încât vezi, draga*

mea, că neştiinţa totală e mama Artei. Dialogurile sunt «uneori incisive». Are o soră care s-ar putea prezenta mai bine. Dar de ce oare n-am fost dată la ucenicie pentru o profesiune sau o meserie utilă? Observ acum că un parazit al pieţii literare nu avea niciun drept să se aştepte la o soartă mai fericită decât a fost a mea".

Într-o plimbare pe Nil, în iarna acelui an, Diana îl cunoscu pe onorabilul Percy Dacier. Îi fu prezentat la Cairo de către Redworth. Cei doi gentlemeni făcuseră cunoştinţă în Camera Comunelor şi, constatând că aveau aceeaşi destinaţie, se împrieteniseră. Diana aşteptase cu plăcere sosirea lui Redworth. Îi vorbi Emmei de prezenţa lui Dacier fără vreo descriere sau alt comentariu decât că era foarte stimat de lordul şi lady Esquart. Aceştia, împreună cu Diana, Redworth, Dacier, orientalistul german Schweizerbarth şi consulul şi egiptologul francez Duriette, alcătuiau o expediţie călătorind în susul fluviului, expediţie despre care Redworth era principalul raportor al ladyei Dunstane. Prospeţimea percepţiilor şi fineţea observaţiilor lui făceau amuzante aceste relatări; iar tandra duioşie cu care asista la cochetăriile frumoasei între cei doi rivali străini o mişcă adânc pe cititoarea scrisorilor. Germanul avea o ghitară, francezul avea voce; Diana cânta şi ea cu ei. I se plângeau amândoi, fiecare în parte, unul de acompaniament, celălalt de cântăreţ. Englezii îi criticau discutând aparte; şi asta ca să îndeplinească şi ei cel puţin o funcţie, deşi nu contribuiau cu nimic la distracţia generală. În ţară, soţii Esquart obişnuiau să cânte duete: Diana acompaniase la pian vocea baritonală a lui Redworth. Fiecare din ei declară însă că nu are voce. Diana cântă singură, pentru bunul nume al ţării, cântece italieneşti, franţuzeşti, precum şi irlandeze. Tot drumul fu veselă ca pe vremea când cânta muzică de Planxty Kelly şi Garryowen. *„Madame est irlandaise?"*[17] îl auzi Redworth pe francez, şi recunoscu ceea ce era implicat în tonul de răspuns al întrebării: „Ne-

[17] Doamna e irlandeză? (fr.) (n.tr.).

am plictisi de moarte fără fermentul irlandez!” Astfel, Tony în exil tot izbutea să facă ceva pentru iubitul pământ al Erinului. Femeia singuratică de pe înălţimile de la Cospley scoase o exclamaţie: „O! dacă aceste două ţări ar fi fost sau ar putea fi unite!” Era conştientă de un simbolism tainic în rugăciunea ei.

Nu presimţea nici o altă intervenţie masculină ameninţătoare. Scriindu-i din Veneţia, Diana îl menţiona pe Percy Dacier ca fiind logodit cu o moştenitoare bogată: *„O domnişoară Asper, nepoata unui mare armator, Quintin Manx, îmi spune lady Esquart; o avere fabuloasă, necesară unui al doilea fiu, ros de ambiţii. Fratele cel mare, lordul Creedmore, e un Nemrod*[18] *fără coroană, mereu plecat să vâneze pe undeva, prin Ungaria, Rusia sau America. Domnul Dacier va face parte din Cabinet în următorul guvern”.* Nimic mai mult despre el. O nouă operă literară semnată ANTONIA era în curs de redactare.

Vara trecu în Tirolul de sud ca o somptuoasă procesiune în faţa privirii de novice a Dianei, şi către sfârşitul ei, coborând prin pasul Stelvio, trândăvind prin Valtellino, ajunseră la lacul Como, Diana fiind tot timpul stăpânită de personajele ei, trăind dubla viaţă a autorului. La Bellagio, într-o după-amiază, apăru Percy Dacier. Ulterior ea îşi aminti de dezamăgirea pe care o simţise nevăzându-l pe Redworth fie alături de el, fie în locul lui. Dacă era logodit, nu era un pretendent tocmai înfocat pentru logodnica lui; şi nici în calitate de cunoştinţă nu prea măgulea făcând complimente. Îşi păstra entuziasmul pentru peisajul italian. Diana îşi formase de la prima întrevedere o anumită părere despre caracterul lui, cum face orice observator indiferent, şi orice femeie mai înainte de a i se aprinde imaginaţia – dacă asta îi e sortit; iar acum se puse pe lucru căutând să potrivească din nou fragmentele enigmei pe care o reprezenta acest om, de vreme ce concluziile ei, până atunci categorice, se cereau remodelate. „Dar femeile nu-i pot cunoaşte niciodată pe

[18] Rege fabulos al Chaldeei, vânător dibaci şi neobosit (n.tr.).

bărbaţii tineri”, îi scria ea Emmei, după ce îi lăudase excelenta lui reputaţie. *„Aruncă din când în când câte o frază frumos formulată: niciun fel de complimente, doar paradoxuri amabile. Bineînţeles că are cap, altfel n-ar fi unde este – iar mie mi se pare locul cel mai de invidiat pe care îl poate ocupa un tânăr.”* Ea observa la el un ciudat conflict între o exuberanţă temperamentală şi moderaţia unui caracter studios, ca şi cum povara vârstei ar fi început să se îngrămădească pe umerii săi mai înainte ca tinereţea să-şi fi părăsit zburdălniciile. Conformaţia membrelor şi trăsăturile erau acelea ale unui englez „rasat”; avea gustul englezilor pentru sporturi, jocuri, distracţii virile; şi cu toate astea, în floarea vârstei, sub treizeci de ani, capul lui avea tendinţa să se încovoaie. Aplecarea capului, deasupra unei staturi înalte şi drepte, cu pieptul lat, denota preocupări importante. Îşi amintea de privirea lui cu ochii mari, mai mult larg deschişi decât iscoditori, când i-a fost prezentat – privire care revenea ori de cîte ori rostea ea ceva deosebit de captivant. Ce înţeles avea privirea era peste puterea ei de a ghici, deşi comparând-o cu francheţea directă a ochilor lui Redworth, vedea diferenţa dintre o privire care o accepta şi una care se extindea peste două opinii.

Impresia ei despre Dacier era că se aseamănă cu un strălucit tânăr concurent la alergări de care de luptă. Încă în plină competiţie cu grosul grupului anonim, dar pândind prilejul de a-şi face loc în primele rânduri; şi ar fi putut adăuga că o căsătorie de calitate îndoielnică era susceptibilă să dăuneze unei cariere atât de promiţătoare, îi plăcea să creadă despre ea însăşi că uneori îi sugera idei, alteori i le clarifica. El repeta fraze rostite de ea. *„Voi fi în stare să ţi-l descriu mai bine pe Dacier când tu şi cu mine vom sta împreună, Emmy a mea, şi o trăsătură de condei ici şi colo va completa portretul. Descrierile rigide sunt bune pentru marionete. Bărbaţii şi femeile vii sunt de o complexitate prea diversă în alcătuirea lor – chiar şi în «forma exterioară» – pentru a*

fi redaţi veridic într-o schiţă geometrică. Îţi pot spune că are ochii de un albastru deschis, trăsăturile regulate, părul mătăsos, spre castaniu, picioarele lungi, capul puţin aplecat (numai capul), gura de obicei închisă; astea sunt datele, şi ai văzut ceva foarte asemănător la păpuşile din odaia copiilor. Un asemenea meşteşug literar e bun pentru odaia copiilor mici. Aşa şi cu peisajele. Arta condeiului (doar scriem pe un fond de întuneric) constă în a trezi o imagine interioară, şi nu în a trudi cu o pensulă de decoruri, ca şi cum ne-am adresa ochiului; pentru că gândul nostru care zboară nu poate cuprinde o descriere prelungită. Tocmai de aceea poeţii, care stârnesc imaginaţia cu un cuvânt sau cu o expresie, zugrăvesc tablouri nepieritoare. Geniul shakespearian, ca şi cel dantesc, stă într-un vers, cel mult două. Domnul Dacier ascultă cu atenţie când vorbesc, e de acord sau încreţeşte într-un fel ciudat din sprâncene exprimând un dezacord. Îi lipseşte elanul spiritual – voioşia, aş spune, şi e recunoscător să i-o comunice altul. Ai bănui că are să fie un partener anost în viaţa conjugală. Manifestă o adevărată sete pentru vederile optimiste asupra lumii, căci nu posedă un alambic spiritual propriu. E înclinat spre depresiune sufletească. Cum! Vasăzică trestia frântă pe care o numeşti Tony a ta posedă o încărcătură întreagă, toate fabricate de ea – e plină de asemenea alambicuri tainice; şi iată un tânăr – un pui de stejar – cu tendinţa de a pleca trist capul! Întreaga lui natură are aerul să mă implore que je l'arrose*[19]! Am început să joc rolul unei doctoriţe Pangloss[20] înadins ca să-l înviorez – să-i înseninez gândurile, concepţiile. Nu-i lipseşte cu totul buna dispoziţie în conversaţie, şi face strălucite exerciţii pentru a şi-o dezvolta. Dar pentru el lumea e o biată minge bătrână rostogolindu-se la vale – în sunetele unei*

---

[19] Să-l stropesc (fr.) (n.tr.).

[20] *Doctorul Pangloss*, personaj din romanul *Candide* de Voltaire, este întruchiparea maximei lui Leibniz: „Totul merge cât se poate de bine în cea mai bună lume posibilă”. (n.tr.).

melodii irlandeze, în general seara, la cerere. Atât despre Percy Dacier, în care îmi pun nădejdea – îndepărtată, poate iluzorie – că ar putea fi de folos cauzei noastre. Ascultă cu interes, ceea ce înseamnă un început prielnic.”

Lugano e, dintre toate lacurile italiene, cel mai drăgăstos îmbrăţişat de şiruri de munţi, şi fiecare înălţime din jur poate fi escaladată cu uşurinţă. De pe înălţimi se vede cuibul de ape de la poale, drept peisaj localnic, şi piscurile Elveţiei de sud, cu Monte Rosa pierzându-se în văzduh, în perspectivă. În acele locuri se redeşteptă Diana, după somnul greu produs de sorbitura fatală, la splendoarea pământească, spre a se bucura de partea cuvenită ei. Se deşteptă ca Frumoasa adormită; din fericire însă nu printr-un sărut; de fapt prin niciun semn, atingere ori chemare care s-o lege de trecut. Transformarea lăuntrică se petrecu fără veste. După ce-i scrise pe îndelete prietenei ei Emma, puse jos condeiul şi nu se mai gândi la nimic; şi în această reverie i se strecură în vine ceva ca un vin tare, inundându-i gândurile, stimulându-i spiritul, venind de unde? Din văzduh, de dincolo de văzduh. Ar fi zis că o prezenţă serafică se găsea în cameră, poruncindu-i să se ridice şi să trăiască; să soarbă din cupa fântânilor tinereţii, oprită la buzele ei în clipa căsătoriei; să părăsească sclavia de gheaţă pentru căldură, lumină, spaţiu, simpla bucurie de a exista. Dar acest straniu şi pur extaz nu era o electrizare fugitivă; venea în valuri într-un flux continuu; a privi însemna a trăi, a merge, a zbura. Nici nu-şi dădea seama că a dormit. Înălţimile pe care le contemplase, trandafirii în asfinţit, şi le marca pentru urcuşul ei din zori. Somnul ţinea cât o clipită, şi proaspătă ca păşunile înrourate şi ca florile de stâncă din drumul ei în suiş, se înălţa spre tot mai mult cer, nesăţioasă, ciripind fericită în împărăţia ei. Străbaterea oraşului printre oamenii dragi inimii ei, înainte ca ceilalţi să se facă văzuţi, era o desfătare; încântător era drumul prin singurătatea grădinilor de la poalele stâncii, la ceasul când ea era

singura fiinţă în mişcare; minunate erau primele trepte colţuroase ale cărării şerpuite, primii boboci încă nedesfăcuţi, aerul mai tare, muntele ce părea că se înalţă odată cu urcuşul ei; plăcută era şi foamea în timp ce ronţăia din pâinişoara luată la drum. O pasăre îi cânta în piept, un vultur îi ridica tălpile. Picioarele ei erau cu adevărat înaripate, aşa cum sunt la vremea tinereţii, când sângele zvâcneşte în vine sub impulsul unor forţe lăuntrice, ca un izvor în locul unde ţâşneşte din pământ, şi întreaga făptură e în floare, clocotind de viaţă cu toată vigoarea, ca un spirit dezbrăcat de materie. A fi din nou o copilă era o adevărată vrajă. I se părea că s-a sculat din morţi. Şi a te simţi ca o fecioară, cu viziunea mai largă şi receptivitatea sufletească a femeii, având cunoaşterea răului, dar zburând către fericire eterică, asta însemna pentru ea revelaţia puterilor omului.

Atribuia metamorfoza influenţelor exercitate de frumuseţea şi grandoarea naturii. Şi nu era nevoie ca, în vreun colţ retras al inimii, conştiinţa ei de femeie să se ascundă ca o crisalidă; niciun ungher din fiinţa ei nu rămânea neguros sau apatic; era scăldată în lumină ca muntele Salvatore pe care îl contempla sub razele apusului şi îl urca în strălucirea dimineţii; nu avea niciun ascunziş; întreaga ei natură era în revărsare şi îşi desfăcea florile; era pasăre, floare, apa care curge, o sensibilitate fremătătoare, neîmpovărată şi neînvăluită. Dorinţele şi speranţele ar fi apăsat-o, ar fi înfăşurat-o ca într-un văl. Nu avea niciun fel de dorinţe decât pentru aerul înălţimilor, pentru priveliştile crestelor.

Care era visul – viaţa ei trecută sau existenţa aceasta eterică? Dar cea de acum se scurgea spontan, pe când cealaltă fusese adeseori forţat stimulată – vivacitatea ei la bordul ambarcaţiei de pe Nil, ca o pildă recentă. Nu avea nicio îndoială că viaţa ei trecută era visul sau amăgirea: şi asta, pentru motivul că acum se simţea plină de compasiune, mare la suflet pentru toţi cei ce se aflau mai jos ca ea. S-o lase doar liberă şi ar fi fost iertaţi, până

şi cu rugi pentru sănătatea lor! Pluralul în acest caz era o involuntară multiplicare a singularului, venind din incapacitatea ei – în timpul stării de elevaţie şi de extaz al simţurilor în care se găsea – de a gândi separat la acel unic om care îi veştejise începutul de viaţă. Libertate de a respira, de a privi, de a se căţăra pe munţi, a medita, a cânta, a fi un eu fără stăpân, răspândit pe pământ, în aer, în cer, spre a descoperi un eu transfigurat, mai profund, în acea radiaţie – mai mult nu cerea.

Întipăriţi-vă în minte frumuseţea ei, farmecul felului ei de a vorbi, starea de neprihănită simplitate în fervoarea care o caracteriza în acel moment: a existat vreodată o femeie mai primejdioasă pentru cel mai precaut şi mai clarvăzător tânăr care ar fi întâlnit-o în zorii zilei pe panta unui munte?

Capitolul XVI

În care e vorba despre un sunet de clopot la miez de noapte şi despre o scenă în zorii zilei

ÎN CURSUL UNEI PEREGRINĂRI ÎN zona munţilor care se înalţă începând de la Ostena, la sud-est de Lugano, grupul soţilor Esquart porni de la grota naturală şi, precedând trăsurile, urcă şi coborî prin defileuri, poposind pentru o noapte la Rovio, un sătuc la poalele muntelui Generoso, înveselit de numeroase căderi de apă şi pârâuri; şi atât de mult le rămase tuturor la inimă acel loc încât, după ce hoinăriră de-a lungul drumurilor înflorite de lângă mal la lumina lunii, hotărâră să se odihnească acolo două, trei zile şi să încerce câteva ascensiuni mai uşoare. După firescul obicei cotidian, simţind o oboseală plăcută, toţi îşi declarară intenţia de a dormi acolo un somn bun; astfel că se culcară devreme, urându-şi fără grijă, unul altuia, noapte-bună, nebănuind nici unul că somnul putea fi undeva, pe glob, o adevărată strategie, un lucru paradoxal pentru care trebuie să te baţi, dar nu-l poţi câştiga decât atunci când, în cele din urmă, eşti total înfrânt. Nu departe de hanul lor, destul de aproape pentru ca predica preotului să poată fi auzită, se înălţa clopotniţa unei biserici. Aparent, clopotul care atârna în ea nu avea nicio legătură cu demonii iadului; ba chiar, la lumina zilei, li se păru prietenos şi vesel. Dar noaptea, în timp ce sclavii nervilor şedeau întinşi, clopotul îşi scoase masca. De îndată ce se cuibăriră în aşternut, izbi în perna lor cât pe-aci să le spargă timpanul, cu

zgomot puternic pentru sferturile repetate ca preludiu, cu un dangăt nemaipomenit sunând ora zece. Apoi aşteptă ca, rând pe rând, campanilele din vecinătate să asurzească urechile adepţilor somnului; după care, sub pretext de conştiinciozitate excesivă, sau uitând de condamnabila-i purtare urâtă dinainte, ori poate fiind de conivenţă şi uneltind cu oştile de spiriduşi de sub pământ ce ies la suprafaţă în valuri, reîncepu zgomotoasele bătăi, recapitulând sonor întregul număr; celelalte clopote, la fel. Era o alarmă bună să dea de ştire despre sosirea lui Atila sau a lui Alaric; şi nu numai că zgomotul nebunesc invada rodnicele provincii ale somnului ca hunii şi vandalii, dar iraţionala repetiţie se înfigea în minţile nefericiţilor doritori de somn, lăsându-i mai rău decât jefuiţi de barbari, distruşi ca după un cutremur, cu întrebarea fără de răspuns adresată Providenţei: De ce? De ce de două ori?

Cei care îşi pun în gând să adoarmă sunt aidoma unor prunci. După ce s-au dezbrăcat şi s-au întins în patul lor, parcă s-ar fi întors într-adevăr la sânul mamei, şi tot ceea ce nu are savoarea firescului şi a obişnuinţei, îi irită. Cauza unei repetiţii atât de absurde în violenţa ei, şi atât de inutile, îi făcu să-şi pună întrebări şi să cârtească până când inevitabilele sferturi reîncepură. Atunci se iscă în pieptul lor o agitaţie de revoltă, poate din pricina drăcuşorilor dezlănţuiţi ai întunericului, îndemnându-i să facă supoziţii dacă monstrul vecin, pe cale de a comunica ora unsprezece într-un vuiet infernal, avea să-şi piardă din nou controlul şi să repete sinistra aritmetică a doua oară; căci nu cunoşteau obligaţia religioasă de a se anunţa, după ora locală, ora mai târzie a Romei. Aşteptau cu respiraţia tăiată, curiozitatea permiţându-le să suporte împietriţi primul bubuit. Jocul se repetă. Acum îl luară drept un mecanism dement a cărui nebunie molipsise întreaga vecinătate. Era momentul să se lupte pentru somn în dispreţul lui, şi începură prin a simula intrarea în fortăreaţa pe care urmau s-o apere, afundându-se în

perne, strângând pleoapele, respirând cu înfiorătoare regularitate. Dar vai! îşi dădură seama că fortăreaţa era în stăpânirea clopotului, iar asediatorii erau ei. Fiecare sfert răsunător fu aşteptat până în clipa primei lovituri; fără să i se poată înlătura, totuşi, criminala bruscheţe; iar călăul de la miezul nopţii, care sună, pe lângă repetatele sferturi, douăzeci şi patru de lovituri sonore de ciocan, cu dureroasa pauză între cele două duzini, îi lăsă pradă acelor legiuni de torturi adunate, deşi nu descrise, sub titlul de noapte albă.

Din acel moment blestemul fu mai blând, dar victimele îşi pierduseră cumpătul. Înotau peste adâncuri vaste, ciocăneau la porţi ruginite, luau la umăr toate armele din arsenalul negrei insomnii, devenind ostaşii ei şi executându-i ordinele chiar asupra lor. Din insomnie s-a născut inspirata învăţătură a predestinării omului la caznă veşnică. Ea este sursa nesfârşitului ocean pe valurile căruia un suflet prea sensibil e rostogolit în veci, cu singurul divertisment al cleştelui încins spre a-i potoli foamea de variaţie.

Dacier nu avea niciodată somnul profund. Dobândise pasiunea activităţii intelectuale foarte devreme, nu numai studiind, dar şi reflectând; iar meditaţia, atunci când te consacri ei înainte de a şti să-ţi stăpâneşti cu străşnicie emotivitatea, sau de a fi nimicit-o cu desăvârşire, poate face dintr-un tânăr un sclav al nervilor: aproape în acelaşi grad ca şi din oamenii desfrânaţi, cu deosebirea că aceştia se veselesc risipindu-şi comoara, ceea ce nu e cazul cu tânărul gânditor, şi că el îşi poate reveni, în condiţii favorabile, un avantaj care lor le este refuzat. Din punct de vedere fizic, Dacier avea rezerve viguroase, căci nu-şi profanase templul trupesc. Necumpătarea lui stătea în dorinţa de a se afirma şi de a conduce: o ambiţie precoce. Acest tânăr, în aparenţă modest, pornea în viaţă cu un scop – şi dacă se afla încă departe de ţelul urmărit, iar ca armă avea doar praştia zveltului păstor biblic în faţa filistinului, toată energia lui era concentrarea în

vederea atingerii acestui ţel: guvernarea. Nădăjduise un post în conducerea administrativă a statului. Partidul său se afla în opoziţie şi spera o situaţie mai înaltă odată cu revenirea acestuia la cârma ţării. Multe nedumeriri îi frământau, aşadar, mintea; printre ele, în acea clipă, una îndeajuns de mare şi lacomă pentru a înghiţi restul. Dacier sporea intensitatea întrebării: de ce răsunau inumanele dangăte ale clopotului de două ori, şi de ce se afla acolo ca să le audă? Strania bănuială că se găsea sub puterea unei vrăji l-ar fi lămurit, poate, dacă ar fi fost un om obişnuit să cedeze la genul special de farmece care aparţin femeii. Mai curând dispreţuia puterea femeilor asupra bărbaţilor: şi totuşi se afla acolo, ascultând acel clopot, în loc să asculte de chemarea îndatoririlor sale de familie, când acestea erau urgente. Primise scrisori la Lugano, chemându-l acasă, înainte de a porni în actuala expediţie. Zgomotosul semnal de alarmă îl vestea că umblă împotmolindu-se prin mlaştini, ca o creatură nătângă în urmărirea unor iluzorii focuri rătăcitoare. Dar oare aşa să fi fost? Nu era, dimpotrivă, urmărirea profundă a tainei ce se ascundea în caracterul unei femei? Ah! femeia şi personalitatea ei! Femeile obişnuite şi caracterele lor n-aveau decât să se pună pe lucru ca să stabilească între ele relaţiile şi asemănările pe care erau în stare să şi le atribuie. Nu posedau nicio taină cu care să ademenească Femeia aceasta, da; avea taina lacurilor dintre stânci, insondabile în limpezimea lor. Nu se putea gândi la ea fără să smulgă din natură – din tot ce are natura mai suav şi mai subtil – o comparaţie. Cât despre sexul feminin în general, dispreţul lui de bărbat activ faţă de taina învăluită în fuste, atrăgătoare pentru băieţi şi bătrâni lascivi, îl făcea să creadă că urmărea la ea gândirea şi spiritul: poate o gândire dedublată şi un spirit învăluit; dar nu o femeie oarecare. Nu avea nicio asemănare cu majoritatea femeilor. Ei da, merita să fie studiată; avea idei, ştia să asculte idei. Mai mult, doi membri din familia lui înclinau s-o judece greşit. În orice

caz, o judecau cu asprime, din pricina – credea el – a unei opinii inveterate cu privire la comportarea imorală a lordului Dannisburgh faţă de femei. El le împărtăşea opinia în acest sens. Dar nu era de acord cu verdictul lor asupra femeii implicate. Ceea ce însemna că, ştiind câte ceva despre ea acum, putea înţelege eventualitatea nevinovăţiei ei din farmecul deosebit pe care simpla strălucire a trăsăturilor şi a vorbelor ei, ca şi prospeţimea anilor tineri, îi puteau exercita asupra unui bărbat ca unchiul său. Eventualitatea nevinovăţiei pleda puternic în favoarea ei, în timp ce eventualitatea cealaltă, mai neplăcută, întărită de reputaţia unchiului, îi strecura insinuant respingerea pledoariei.

Era încântător s-o asculţi şi s-o vezi! Iar prietenii ei o iubeau şi aveau încredere în ea. Dar o femeie atât de inteligentă putea să-şi înşele prietenii cu uşurinţă!...

În cercurile în care se învârtea el, ceea ce se şoptea despre femei îi determina pe novici ca şi pe veterani să nutrească bănuiala că toate, îndeosebi cele mai frumoase, şi cu atât mai mult cele înzestrate cu o inteligenţă superioară, ascundeau în ele şarpele ispitei.

Faţă de el era sigur că Diana nu făcuse uz de niciunul din artificiile cochetăriei. De altfel, el era ca şi logodit. Şi acest fapt constituia pentru el o arzătoare nedumerire; nu din cauza unor scrupule de principiu cu privire la necesitatea iubirii în căsătorie. Cu toate că tânăra era o moştenitoare bogată şi consimţea să-i devină soţie, aşa cum îl făcea să presupună, pe deasupra fiind şi atrăgătoare, ba chiar frumoasă după părerea generală, pe el îl lăsa rece. Şi-o închipuia sinceră, dar i se părea glacială. Transparenţa ei îi dezvăluia toate virtuţile comune, precum şi posesiunea senină a celei mai nepreţuite şi alese dintre ele, cântărind mai greu decât toate; dar farmecul, umorul, ardoarea, vioiciunea comunicativă, ca şi frumuseţea care aprinde, graţia diafană, acestea erau calităţi pe care un bărbat trebuia, se pare, să le caute la femei bănuite că ar fi pierdut-o pe

cea principală şi nepreţuită.

Totuşi logodna lui nu era definitivă. Şi nici nu-i păsa dacă o femeie sau alta ascundea coada sau dâra şarpelui; singura excepţie era ciudatul interes pe care femeia aceasta reuşea să i-l suscite, şi interesul era atât de profund încât începu să se întrebe cum va fi fost influenţată capacitatea ei de a dormi de acel clopot al învierii morţilor? Oare dormea sau era trează? Imaginaţia lui fără astâmpăr o lumina ca o torţă, când adormită ca un prunc nevinovat, când zvârcolindu-se sub revărsarea părului ei negru, urmărită de haita neîmblânzită a amintirilor. Plutea în faţa ochilor lui sub amândouă aspectele; şi un nou subiect de nedumerire îl frământa când încerca să desluşească în gândul lui care din două era aspectul preferat. Minunata Natură îl făcea astfel să soarbă frumuseţea Dianei îndărătul iluziei că meditează asupra caracterului ei.

Clopotul, cu dangătul lui, cu vibraţia şi lunga mistuire a sunetului în noapte, îi reaminti de numele ei: Diana. Un atribut? Sau o deriziune?

De fapt, pentru el nu avea nicio importanţă acest lucru, decât din punct de vedere al defăimării ei prin calomnie; şi dacă era calomniată pe nedrept, atunci chipul acela cu o infinitate de expresii, vocea caldă, conversaţia ei distinsă şi atrăgătoare în atâtea prilejuri de care îşi amintea, îşi exercitau, asupra lui chemarea cu intensitatea unei implorări care făcea să-i tresalte inima.

Dacier dormita când clopotul pătrunse ca o explozie prin peretele şubred dintre somn şi trezie, lovindu-i craniul cu nişte bătăi stridente ce păreau că nu se mai sfârşesc. Zorile cenuşii îi luminau fereastra şi patul: ceasornicul arăta ora cinci dimineaţa. Se gândi la plăcerea unei băi sub jerba de stropi a vreunei cascade şi sări în picioare să se îmbrace, încercând o senzaţie ciudată la contactul pielii cu hainele, semn al unei nopţi febrile; ieşi apoi, căscând, în aerul curat de afară. Luând-o la stânga, din uliţa îngustă a satului dădu în cărarea pe

unde putea ajunge la peretele muntelui. Aruncă spre vârful clopotniţei o privire la fel de buimăcită ca şi ochii sticloşi ai unui chefliu când mijesc zorile, şi grăbi pasul ca să-şi înfrângă pofta de a căsca, alarmant de imperioasă şi inhibându-i orice idee.

Se ridicase deasupra văii cam pe la genunchiul muntelui Generoso. Apele ploilor trecute se revărsau pe povârnişul muntelui ca nişte vine metalice, ici şi colo aruncând câte o aversă pe panta repede; doar vag perceptibile încă, în cenuşiul întunecat al masivului muntos ce-şi proiecta imensul volum peste un răsărit auriu care trimitea în zbor deasupra capului stoluri de nori mărunţi, trandafirii. Urcă pe potecă până la o înălţime cu îmbietoare dâmburi acoperite de iarbă unde apa făcea un ocol, prelingându-se din depresiuni şi găvane în şipote şi pâraie care parcă îl chemau să le asculte. Simţea dorinţa să-şi înmoaie trupul în ele. Să se scalde şi să tremure întărit de curgerea rece ca gheaţa a apei era unicul descântec în stare să rupă vraja funestă a nopţii de chin; astfel că o luă peste o creastă cu bolovani, epave ale unei alunecări de teren de pe înălţimea de-a lungul căreia urcase, către spaţiul deschis al unor vagi ondulaţii şi simţi curând brazde de iarbă sub picioare. Înălţimi la dreapta şi la stânga şi între ele, în înaltul cerului, pârtia rubinie a carului zorilor, iar jos, printre movile, colţuri ferite, unele mai plăcute decât altele, unde apa susura în taină pe placul însăşi al zeiţei Diana. Au apele o şoaptă şi o chemare anume în locurile retrase; invită la scăldat, şi evocă imagini clasice ale pudicei zeiţe, mânioasă sau nevăzută de nimeni. Starea aceasta de spirit, semimitologică, bazată pe asocierea reprezentărilor antice cu anumite colţuri prielnice amintirilor, îi era bine cunoscută lui Dacier. Numele Dianei, fluturându-i nelămurit în conştiinţă, contribuia şi mai mult la imaginea ei. Nu se gândea precis la muritoarea cu acest nume când, de pe cel mai înalt dâmb acoperit cu iarbă, de lângă stâncă, i se arătă priveliştea unui izvor cu umbrar de

verdeaţă şi a unei bulboane sub un lanţ de cascade, hotărnicite prin praguri de lespezi netede. Tocmai ceea ce căuta, hotărî el de la prima ochire; iar în clipa următoare, în timp ce degetele începuseră să desfacă instinctiv nasturii de la vestă, se răsuci în loc şi se îndepărtă, deşi nu prea repede, oprindu-se la o distanţă destul de mică.

Că nu putea fi altcineva decât ea, persoana pe care o văzuse stând lângă bulboană, era sigur. De ce se abătuse din drum? Gânduri dese şi iuţi, ca roşeaţa din obrajii unui băiat de şaptesprezece ani, îi năvăleau în minte; şi, dominându-le pe toate, gândul care îi aducea imaginea acestei solitudini pe munte spre a dezvinovăţi o femeie ruşinos atacată. Femeia care găsea o delectare în aceste sălaşuri vizitate de nimfe şi de zeiţă, la sânul proaspăt şi răcoros al naturii, nu putea fi decât curată ca lumina zilei. Se încredea în singurătatea de acolo cum se încredea în onoarea bărbaţilor, din acelaşi spirit sincer, fără dedesubturi şi gânduri ascunse. Îi era cu neputinţă să vadă o primejdie acolo unde setea care o îndemna era pură...

Gândurile, trebuie să remarcăm, nu reprezentau decât străfulgerări născute dintr-o emoţie vie, momentană. Când farmecul unei femei a câştigat jumătate din bătălie, reputaţia ei îşi taie drum înainte ca un stindard şi cântă victoria, chiar dacă ea nu face nimic mai mult decât o plimbare matinală înainte de micul dejun.

Dar de ce se întorsese din drum când o văzuse? Nu era nimic alarmant în prezenţa lui, nimic în înfăţişarea ei care să interzică apropierea. Mobilul şi gestul erau egal de bizare; de neînţeles pentru el; căci după ce se depărtase din raza vederii ei, înţelesese absurditatea supoziţiei că ea ar fi căutat izolata scăldătoare silvestră cu aceeaşi intenţie ca şi el. Totuşi, acum era exclus să se mai ducă s-o întâmpine. Poate că simţea dorinţa să-şi înmoaie picioarele în apă. Doar se numea Diana...

Da, şi era căsătorită; şi declarată în afara legii! Cu toate aceste realităţi neobrăzate, el era dispus să se alăture

mărturiilor care o declarau neprihănită; ba mai mult, să jure că sângele ei era însuşi sângele zeiţei Diana.

Nu doar că Dacier ar fi avut vreodată până atunci sentimente de poet în legătură cu femeile. Actuala Diana îi stârnise curiozitatea, îi deşteptase interesul, îi stimulase admiraţia, dar totul se petrecuse treptat, până când o noapte albă cu cortegiul ei de fantezii sumbre sub influenţa dominantă a clopotului, sfârşise prin a o colora, în clipa când îi apăruse în faţa ochilor, în nuanţele proaspete ale cerului din fapt de zi. În anii tinereţii nopţile albe au o mare înrâurire asupra noastră: ne dezarmează, ne predispun să cedăm oricărui prilej de a deveni sentimentali; iar prilejurile se ivesc mereu când suntem tineri.

Îi auzi glasul. Ea se suise pe dâmbul ierbos, în timp ce el rămăsese pe gânduri cam la jumătatea coborâşului. Era îmbrăcată într-o ţesătură de culoarea levănţicăi. Un şal vioriu, înnodat larg peste piept, îi lăsa gâtul liber. Părul ei negru se îndoia în ondulaţii bogate sub pălăria de castor gri. Chipul ei arăta mai radios ca niciodată.

Se întâlniră, schimbară saluturi, admirară frumuseţea dimineţii şi aduseră vorba amândoi despre clopot. Ea râse:

— L-am auzit la zece; am dormit până la patru. Nu mă trezesc niciodată mai târziu. După o jumătate de oră eram afară. Te-a deranjat?

El îi pomeni de neplăcerile suferite.

— Bătea ca o inimă de ucigaş în coastele unui schelet, zise el.

— Sau ca o limbă de prozator într-un craniu găunos, adăugă ea.

El se înclină în faţa promptitudinii replicii, şi se retrase imediat pe planul al doilea, aşa cum făcea numai cu ea, pentru a executa acordurile de bas ale dialogului lor: căci dacă o femeie depăşeşte cu uşurinţă vreo remarcă pe care noi, bărbaţii, am descoperit-o cu încordare, îi cedăm cavalereşte întâietatea, ca nu cumva să-şi afirme

drepturile prea tăios.

Avea la piept câteva flori sălbatice de ciclamenă, cu mireasmă plăcută. În mâna stângă ţinea un buchet de boboci şi cupe desfăcute de brânduşe liliachii. El le admiră. Ea îi spuse să privească în jurul lui. Mărturisi că nu le observase în iarbă: cum se chemau? *Colchicum*, în botanică, îi răspunsese ea.

— Pe acestea le-am cules pentru a le trimite unei prietene; altfel nu mă lasă inima să rup flori pentru un capriciu. Flori sălbatice, vreau să spun. Nu sunt sentimentală cu florile de grădină: ele sunt cultivate pentru ornament şi crescute spre a fi tăiate.

— Presupun că nu au aceeaşi semnificaţie, spuse Dacier, pe tonul unui învăţăcel în asemenea subiecte.

— Nu transmit nicio emoţie, zise ea. Şi tocmai asta e scuza mea că le-am rupt pe cele de aici, care parcă răsar ca visurile noastre de fericire când ne aflăm în oraş. Am impresia că şi ele simt ce înseamnă pentru noi; dar rostul acestora este să facă plăcere prietenei mele suferinde care nu poate călători. Te interesează cumva la fel de mult durerile marilor doamne ca şi ale fetelor de la ţară? Pe mine nu – afară doar de cazul când posedă o distincţie naturală. Ai cunoscut-o pe lady Dunstane?

Întrebarea suna neprefăcut. Dacier răspunse că avea impresia că o văzuse o dată undeva, iar Diana închise buzele peste un început de surâs.

— E un adevărat *coeur d'or*[21] al vremurilor noastre: singurul suflet căruia i-aş jertfi aceste flori.

— Puţin cam „femeie savantă”, am auzit spunându-se, mi se pare.

— Ar fi putut să fie admisă la Palatul Rambouillet fără să aibă nimic dintr-o „preţioasă”. E femeia cu cel mai mare suflet care bate astăzi.

— Mi-a vorbit de ea d-l Redworth.

— După cum merită, sunt sigură.

— Cu multă căldură.

[21] Suflet de aur (fr.) (n.tr.).

— Nu mă îndoiesc.

— Mi-a spus că sunteţi amândouă ca Damon şi Pythias[22] în lumea femeilor.

— Singura ei vină e o modestie exagerată care o face să-mi acorde totdeauna mie întâietatea; şi cum eu vorbesc ca o moară stricată, iau conducerea în conversaţie; dar pe lângă ea sunt apă de ploaie. Ştiu să-mi cinstesc superiorii chiar când sunt pusă la încercare prin intimitate cu ei. Ea e cel mai ceresc lucru de pe pământ pe care îl cunosc. Fii atent cu ea, dacă o întâlneşti vreodată. Sau ai cumva groază de femeile inteligente, ca toţi bărbaţii?

— Exprim eu aşa ceva? spuse el.

— Nu-mi aduce aici atmosfera Londrei sau a Parisului... Îşi făcu vânt cu buchetul de brânduşe pe sub bărbie. Revărsatul zorilor are întotdeauna – îmi lipseşte cuvântul – o nuanţă... o şoaptă... o licărire... un fâlfâit de aripi – îi invidiez pe poeţi acum mai mult ca oricând! – ceva paradisiac, era să spun. Proza poate zugrăvi amurgul sau noaptea cu lună, dar pentru a cânta zorile e nevoie de un poet. Şi asta pentru că proza e la înălţimea melancoliei. Bucuria cere un limbaj mai ales. Altminteri devine ceva vulgar – orice, dar nu o reproducere a ei. Voi politicienii dispreţuiţi, îmi închipui, asemenea discriminări mărunte între „ce mi-e baba Rada, ce mi-e Rada baba”.

La genurile literare unchiul lui Dacier se pricepea cu prisosinţă. Cât despre el, mărturisi că nu reflectase prea mult asupra lor.

— Dar cât de dumnezeiască poate fi exprimarea! exclamă ea. Cum suntem noi faţă de fiinţele necuvântătoare, aşa sunt poeţii în comparaţie cu noi.

El asculta cu capul înclinat, oarecum ca al spânzuratului. O femeie frumoasă care are plăcerea să adopte tonul declamator e liberă s-o facă şi nu e supusă comentariului critic din mintea noastră. Se întreba dacă la

[22] Filosofi pitagoricieni, celebri prin sentimentul de prietenie care-i unea, mergând până la jertfa vieţii (n.tr.).

fel îi vorbise şi unchiului său.

— Îmi place să citesc poezie bună, zise el.

— Dacă ai dori să-ţi fie descrisă această vale – sau despicătura între munţi, mai bine-zis – numai versurile ar fi în stare să ţi-o redea, continuă Diana, apoi se opri. Îi aruncă o privire şi zâmbi. Observase capătul unui prosop ieşind dintr-un buzunar al său. Ai venit să faci o baie! Du-te înapoi, neapărat, şi urcă pe dâmbul unde m-ai văzut întâi; iar jos, de cealaltă parte, puţin la dreapta, ai să găseşti locul cel mai nimerit pentru scăldat, într-un colţ al stâncii – o fântână naturală; o bulboană spumoasă înconjurată de tufe, cu apă care cade de sus, aşa de ispititoare că l-aş fi iertat pe cel care m-ar fi împins înăuntru; adâncă de vreun metru şi jumătate. Nu pierde vremea.

El o asigură că prefera să se plimbe cu ea; avusese doar întâmplător ideea de a se scălda când îşi pusese în buzunar prosopul.

— Doamne, exclamă ea, dacă eram bărbat aş fi luat-o la goană la primul semnal de eliberare, iute ca iepurele pe care l-am trezit din somn odată, pe câmp, călcând cu piciorul pe spinarea lui.

Dacier încruntă puţin din sprâncene la nerăbdarea ei de a-l îndepărta: nu era obişnuit cu o asemenea atitudine, ci mai degrabă femeile căutau să-i intre în graţii, iar el binevoia să le dea atenţie.

— Mi-e teamă că nu voi mai avea multă vreme plăcerea de a mă plimba cu dumneata şi de a te auzi. Am primit scrisori la Lugano. Unchiul meu nu se simte bine, am aflat.

— Lordul Dannisburgh?

Numele îi ţâşni de pe buze fără şovăire.

Semnul lui afirmativ din cap aduse o schimbare pe chipul şi în glasul ei.

— Dar nu e o boală gravă?

— Se tem oarecum, că da.

— Ai primit vestea la Lugano?

El răspunse la dojana implicată: Eu nu pot fi de niciun folos.

— Cum să nu!

— E chiar îndoielnic dacă ceilalţi l-ar deranja ca să mă primească pe mine. Nu avem păreri comune – afară de una singură.

— Aş putea eu să-i fiu de folos? exclamă ea. O, de-aş putea! Dacă e într-adevăr bolnav! Dar dacă e cu adevărat grav, şi-ar manifesta, poate, dorinţa... Ştiu să îngrijesc. Ştiu că am puterea să-l înveselesc. S-ar cuveni, într-adevăr, să fii în Anglia.

Dacier răspunse că socotise preferabil să aştepte noi veşti.

— Plec la Lugano astăzi după-amiază cu trăsura şi voi acţiona conform informaţiilor primite acolo. Va fi, probabil, sfârşitul vacanţei mele.

— Vrei să fii atât de amabil şi să-mi scrii şi mie? Şi mai ales să-mi spui dacă crezi că i-ar plăcea să mă aibă lângă el, spuse Diana. Şi transmite-i că, dacă are nevoie de îngrijire sau de o tovărăşie veselă, sunt gata să viu în orice clipă.

A avea parte de îngrijirile unei femei tinere şi frumoase ar fi însemnat o măgulire cât se poate de plăcută pentru lordul Dannisburgh, Dacier îşi închipuia prea bine. Oferta ei de a se duce la el ca infirmieră era, poate, pur caritabilă. Dar nechibzuinţa ca ea să îndeplinească o asemenea funcţie întuneca tot ceea ce apărea vrednic de admiraţie în devotamentul ei. Alegerea unui om ca lordul Dannisburgh drept prietenul căruia îi putea sacrifica buna ei reputaţie cu mai puţină ezitare decât culegea acele flori de câmp, era inexplicabilă; iar ea însăşi, o enigmă din ce în ce mai greu de dezlegat, cu cât încerca să-i pătrundă gândurile.

Îi făgădui scurt că avea să-i scrie. Voi face tot posibilul să nimeresc o adresă mereu schimbătoare.

— Clubul dumitale îmi permite să mă folosesc de una permanentă care va stabili legătura, spuse Diana. Noi nu

mai rămânem încă o noapte la Rovio. Lady Esquart are somnul cel mai uşor din lume, iar dacă dumneata ai avut insomnie, ea şi cu soţul ei au fost, probabil, în purgatoriu. Afară de asta, îngăduie-mi să-ţi spun, ar trebui să te afli lângă partidul dumitale. Timpurile sunt tulburi – nu e vreme de vacanţă! De altfel, toată vacanţa ai avut un aer preocupat, spre lauda conştiinţei dumitale de politician. Frământările astea pentru Legea cerealelor!

— A, să nu vorbim de politică aici! exclamă Dacier.

— Să vorbim de politică oriunde! Şi la Curtea Zânelor! Pentru mine nu e disonantă nicăieri.

— Dar nu în ultima zi – în ultimul ceas!, pledă el.

— Bine! Numai nu uita asigurările pe care mi le-ai dat că te vei gândi la Irlanda – şi la cauza femeilor. Ţi-a scăpat cumva din memorie?

— Dacă văd prilejul de a-ţi fi de folos, poţi să ai încredere în mine.

Ea scoase o exclamaţie despre nenorocirea de a nu se fi născut bărbat.

Pentru el însemnă unica impresie neplăcută în farmecul feminităţii ei.

Printre bolovanii urcuşului, până la cărare, el îndrăzni să-i ofere un mic sprijin bărbătesc printr-o mână întinsă în tăcere. Cu toate că nu era neapărat nevoie de ajutor, cordialitatea ei naturală fu mai puternică decât tendinţa de a-l refuza. Când mâinile lor se dezlipiră, ea se surprinse roşind. Dădu vina pe efortul fizic. Inima îi bătea cu putere. Se putea foarte bine să fie tot din pricina efortului fizic.

Mergând de-a lungul cărării ce cobora la vale, el îi vorbi cu mai mult firesc, ca şi cum i-ar fi devenit dintr-o dată o cunoştinţă mai intimă.

Ea îl ascultă, încercând să reflecteze la modul în care putea fi instruit să aducă servicii cauzei ce-i stătea ei la inimă; iar obrajii i se aprinseră până când jarul lor trecu în straturile conştiinţei: sângele comunica spiritului. Un tremur de nelinişte o cuprinse.

Rugămintea lui de a obţine una din brânduşe drept amintire a acelei dimineţi fu respinsă.

— Sunt sacre; le-am închinat pe toate prietenei mele când le-am cules.

El îi arătă un boboc pe jumătate desfăcut, cu petalele pe punctul de a se separa, dar încă unite la vârf. Şi îl compară cu faimoasa poziţie de balet, în vârful picioarelor, cu braţele deasupra capului şi degetele ca nişte rândunele întâlnindu-se în aer, a unei dansatoare de operă a timpului.

— Nu văd, fiindcă nu vreau să văd, zise ea şi găsi o liniştire şi o încurajare personală în fraza rostită. Avem forţa de a rezista la invadarea poeziei de către banalitate, a spiritului de către sânge, dacă aşa ne e placul, deşi voi, bărbaţii, poate credeţi că n-o avem! Emotivitatea ei în stare de alarmă se zbârlea şi-i ţinea piept ca unui duşman. Îşi închipuia (pentru motivul mai sus amintit – fiindcă aşa voia) că asta se producea din cauză că el îi stricase plăcerea dimineţii ei sălbatice printr-un suflu de atmosferă londoneză. În oricare alt moment, vioiciunea ei naturală şi degajarea ei, de persoană familiarizată cu viaţa mondenă, ar fi antrenat orice remarcă în fluxul conversaţiei; aşa îşi spunea în sinea ei şi cu toate astea nu se simţea mai puţin rănită, potrivnică, gata de luptă. Într-un fel sau altul, el dăduse parcă o lovitură de moarte copilei fericite care renăscuse în ea. Femeia din ea protesta în numele fecioarei, în timp ce fata pe care o simţea în suflet pleca ochii trişti în faţa femeii; şi care din ele era mai avizată în privinţa adevărului n-ar fi putut spune, căci, în toată sinceritatea, nu-şi dădea seama de adevăr, ci ştia numai că era împărţită în două, o jumătate plângând-o, alta jumătate dojenind-o pe cealaltă: şi totul din cauza deplasatei comparaţii a unei flori sălbatice cu o dansatoare de operă! Într-adevăr, absurd. Noi, oamenii, suntem, neîndoios, cele mai nătângi făpturi de pe pământ.

Dacier observase roşeaţa, şi nu-i scăpa nici oprirea

cursivităţii ei verbale în timp ce se întorceau la han pe uliţa îngustă cu încăperi întunecoase, unde femeile stăteau la taifas lângă fântână şi cârpaciul ieşea în pragul casei ca să bage aţa în ac. Neobişnuita lui surescitare împlini lipsa, făcându-l să treacă peste reflecţiile mai neînsemnate. Rămase, totuşi, surprins când o auzi spunându-i ladyei Esquart, de îndată ce se regăsiră cu toţii la masa micului dejun, că el avea intenţia să plece în Anglia; şi încă mai surprins, şi chiar puţin dureros impresionat, când, la gemetele bietei lady amintindu-şi de clopotul de la miezul nopţii şi la declaraţiile ei că nu mai putea încerca să doarmă încă o noapte în acel loc, Diana îşi arătă hotărârea de a mai rămâne acolo o zi cu camerista ei, spre a explora ţinutul în căutarea florilor sălbatice care creşteau în abundenţă. Lordul şi lady Esquart consimţiră la tot ceea ce îi era ei agreabil, după ce îşi cerură scuze pentru plecarea lor silită de împrejurări, istorisind jalnicele suferinţe îndurate. Lordul ar fi putut dormi, dar rămăsese treaz pentru a-şi consola soţia.

— Adevărat cavalerism! exclamă Diana ca un elogiu adus acestor îndrăgostiţi legaţi de atâta vreme prin cununie, şi îi întrebă despre ce vorbiseră în timpul nopţii.

— În parte, despre tine, draga mea, spuse lady Esquart.

— Ca opiu?

— Ca invocare a dimineţii, interveni Dacier.

Lady Esquart îşi plimbă privirea de la Diana la el. Consideră că e bine ca frumoasa ei prietenă să mai rămână. Fu stabilit apoi ca Diana să-i ajungă din urmă în seara următoare la Lugano, şi de acolo să plece mai departe la Luino, pe lacul Maggiore.

— Mi-e teamă că trebuie să-mi iau rămas bun, îi spuse Dacier, pe punctul de a urca în trăsură împreună cu soţii Esquart.

— Dacă nu ai veşti mai bune despre unchiul dumitale, aşa trebuie, replică ea, şi-i dădu mâna repede şi formal, abia întorcându-şi ochii de la lady Esquart pentru a onora

strângerea de mână cu o privire. Ultima imagine a ei care-i rămase în ochi fu o fluturare a braţului şi un deget arătând triumfător spre clopotul din turn. Spunea, pentru o înţelegere neexperimentată în misterele feminine: „Pot dormi orice s-ar întâmpla”. Ce revela acest lucru despre starea ei de conştiinţă şi despre firea ei, străduinţele lui de a păstra atrăgătoarea percepţie vizuală îl împiedicau să ghicească. Se afla împreună cu prietenii ei, care o iubeau cu cât o cunoşteau mai mult, şi era constrâns să încline către punctul lor de vedere despre tulburătoarea femeie.

— E o enigmă pentru toţi, spuse lady Esquart, dar ştiu că are suflet bun. Cel mai favorabil simptom e că femeile se ataşează de ea şi sunt mândre să-i fie prietene.

Lordul se făcu ecoul soţiei sale. Lady Esquart vorbea în stilul acesta familiar pentru a pune stavilă oricăror intenţii de a flirta pe care tânărul gentleman ar fi fost înclinat să le nutrească în privinţa unei doamne ca Diana care, prin frumuseţea şi situaţia ei delicată, putea să pară o ţintă deosebit de atrăgătoare de urmărit.

— E o persoană excepţional de inteligentă, şi mai frumoasă decât se spune, ceea ce e un lucru rar, spuse Dacier, devenind volubil pe teme citadine, între altele, întâmplător, şi pe tema domnişoarei Asper. Dezminţi acuzaţia ladyei Esquart că ar fi logodit; problema era în suspensie.

Scrisorile de la Lugano îl chemau urgent în Anglia.

— Mi-am luat rămas bun de la doamna Warwick, dar spuneţi-i că regret, et caetera... zise el; şi fiindcă veni vorba, cum boala unchiului meu pare a fi gravă, cu cât va fi absentă mai multă vreme, cu atât e mai bine, poate.

— Nu va fi cu putinţă, răspunse lady Esquart, înţelegând imediat unde se ducea cu gândul. Petrecem iarna la Roma. Ea nu ne va părăsi – mi-a făgăduit-o. De Paşti vom fi la Paris; şi de-acolo acasă, presupun. Nu ne vom grăbi înainte de data când suntem aşteptaţi la Cowes. Se pare că am devenit pribegi inveteraţi; pentru

doi dintre noi, cel puţin, va fi, probabil, ultima călătorie lungă.

Dacier o informă că îşi luase angajamentul să-i scrie doamnei Warwick despre starea sănătăţii unchiului său, de aceea i se dădură numele celor câteva localităţi fixate dinainte, între marile lacuri şi Florenţa, unde soţii Esquart urmau să se oprească. Astfel, toate lucrurile erau dezbătute pe faţă; totul avea aerul că se petrece la suprafaţă; comunicările transmise între doamna Warwick şi onorabilul Percy Dacier ar fi putut să fie citite de toată lumea. Nimeni decât acea fracţiune a publicului, înţeleaptă în suspiciunea ei, care obiectează împotriva acestui gen de comunicări oricare ar fi împrejurările, n-ar fi putut să depisteze în corespondenţa lor scânteia unei pasiuni viitoare sau să constate elanul împărtăşit al iubirii. Ea nu încerca un astfel de sentiment, şi nici el. Situaţia amândurora îl interzicea, de altfel, unor oameni cinstit conştienţi de convenienţele sociale ca ei doi; şi care se găseau, să adăugăm, şi la distanţă. Sângele este elementul trădător în istoria celor mai civilizaţi indivizi, o taină despre care Diana – soţie şi nesoţie, prizonieră în libertate, femeie înfloritoare închipuindu-şi că retrăieşte extazuri sublime de fecioară, cele mai poetice ale tinereţii – primise unele vagi înştiinţări când roşeaţa îi îmbujorase brusc obrajii şi inima îi bătuse cu putere, ca dangătul de alarmă din turnul unei cetăţi predate jefuitorilor. Ea nu simţea câtuşi de puţin dorinţa să-l revadă. Fără să-şi spună de ce, ar fi evitat o întâlnire. De oamenii care îi tulburau liniştea, punându-se în curmezişul fericirii ei simple în sânul naturii sublime, era preferabil să se ferească. Cu atât mai mult gândea astfel, cu cât o intermitentă înnegurare umbrea simplitatea senzaţiilor ei şi trebuia să facă uneori un anumit efort pentru a le reînvia şi a le reda tonul dorit, după acea încântătoare dimineaţă de la Rovio.

Capitolul XVII
Prinţesa Egeria

LONDRA, ORICE AM SPUNE NOI, E la urma urmei capul uriaşului britanic şi, dacă nu e locul cel mai efervescent, este, dincolo de concurenţă, cel mai mare cazan de creiere pus undeva la clocotit pe pirostrii: şi, mai mult, deasupra celui mai constant cuptor. Iar oceanele şi continentele, după cum ştiţi, contribuie permanent şi copios atât la încălzitul maşinii cât şi la conţinutul cazanului. Să găsească alţii comparaţii mai grandioase. Aceasta se potriveşte cu receptaculul fumuriu încălzind la sânul său milioane de oameni, atrăgând ca un magnet alte zeci de milioane, cu un exterior pe care s-a prins coajă de funingine şi cu o substanţă interioară izbind necontenit în capac, neastâmpărată, dar niciodată aruncându-l la o parte. O mâncare înăbuşită de calitate, observaţi; nu o fiertură primejdioasă. Oricât am fi de slabi în arta culinară domestică, bucătăria noastră politică a fost înţelept pusă la punct până în prezent pentru a capta fierbinţeala cuptorului fără a fi supusă la acţiunea lui vulcanică.

Că bucătăria vieţii sociale este şi ea întrucâtva în defect, dovadă sunt ocazionalele exclamaţii de regret pricinuite de absenţa uneia sau alteia dintre persoanele faimoase pentru darul lor de animatori. E ca o fiertură cleioasă şi cu cocoloaşe. Se simte lipsa cântăreţului improvizator, a eseistului petrecăreţ, a vicarului mucalit, a cinicului voiajat şi a acelui om unic în zilele vieţii sale, a irlandezului caleidoscopic, ale cărui memorabile replici

umoristice, picante şi cu răsunet, constituiau un deliciu la cele mai diverse mese, de la cele mai distinse până la aceea a cetăţeanului gras, unde, în loc să vină ca o urmare a conversaţiei, erau date în vileag prin explozii, ca dinţii fosili ai rechinilor din vremea Potopului dinăuntrul pereţilor monotoni ai carierelor noastre de calcar. Şi nu înseamnă că aceşti hâtri sunt mai puţin bineveniţi din cauza violenţei cu care îşi fac apariţia în mijlocul unor oameni bucuroşi să fie făcuţi să râdă câteva clipe într-un chip mai energic, prin cel mai neaşteptat ghiont în coaste. Dan Merion era unul dintre ei, ca să luăm un exemplu. Aşa suna gluma lui Dan Merion cu paznicul; şi aşa i-a răspuns marchizului de Kingsbury când l-a întrebat dacă a câştigat vreodată o cursă de măgari. Dar bătrânul Dan a murit şi lumea e mai posomorâtă! De unde se naşte întrebarea: e talentul ereditar? Se discută „pro şi contra”, susţinându-se fiecare părere în parte, cu o înclinare mai pronunţată spre „contra”, până când un membru al asistenţei aminteşte că Dan Merion a lăsat o fată renumită pentru umorul ei scăpărător, nu mult inferior faţă de al său. Cum, nu ştiţi că doamna Warwick, aceea cu procesul Warwick contra Dannisburgh care a făcut atâta vâlvă, este fiica bătrânului Dan Merion şi unicul său copil? E adevărul adevărat, fiindcă un prieten ştie asta de la cineva care a aflat-o din sursă directă de la dl. Braddock – cel cu firma Braddock, Thorpe şi Simnel, avocaţii ei în acţiunea civilă – care i-a spus acestuia că ar putea s-o asculte ore în şir şi că era nevinovată ca lumina zilei; o minunată îmbinare de virtute, inteligenţă şi rară frumuseţe. Numai că are nenorocirea de a fi măritată cu un soţ de o gelozie turbată, şi se spune că el a înnebunit când a aflat verdictul.

Se vorbea mult de Diana în cercurile londoneze. O femeie spirituală e ca sarea în bucate, încât acolo unde conversaţia ei a fost gustată e de la sine înţeles că i se va simţi lipsa mai mult decât oricui; întrucât cerurile dătătoare de haruri nu ne-au blagoslovit prea din belşug

până acum cu astfel de femei. Pe urmă s-a zvonit că Percy Dacier călătorise împreună cu ea. A aflat şi domnişoara Asper. Unchiul ei, domnul Quintin Manx, milionarul, îl cunoştea pe noul judecător şi demnitar titrat, sir Cramborne Wathin, iar ea obişnuia s-o viziteze pe lady Wathin, la masa căreia fu menţionată ştirea publicată în ziare despre grupul în călătorie pe Nil. Masa ladyei Wathin se putea dispensa de femei spirituale şi, de altfel, şi de bărbaţi spirituali. Imixtiunea spontanului în stereotip ar fi produs o disonanţă. Prefera, ca amfitrioană, vechile anecdote juridice, cu efect ilariant sigur, şi citatele din industria jurnalistică a umorului, care erau curente şi imediat inteligibile pentru toţi musafirii ei. Surâdea afabil la vreun calambur improvizat, pentru că experienţa ei cu privire la aprecierea unui astfel de umor de către musafiri îi impunea să-l întâmpine cu căldură pe noul venit. Nici o altă improvizaţie nu era acceptată. Ca atare, lady Wathin nu ducea dorul doamnei Warwick.

— Am cunoscut-o, declară ea, şi mărturisesc că eu nu sunt o admiratoare fanatică a doamnei Warwick. Are o anumită abilitate în a-i face pe bărbaţi s-o aclame. Dacă te cobori să le gâdili vanitatea, te vor aplauda. E şi acesta un fel de a-ţi făuri o reputaţie.

Când valul vinului de Bordeaux îi separă pe domni de doamne, domnişoara Asper o auzi din nou pe lady Wathin vorbind despre doamna Warwick. O aluzie la criza pe care lordul Dannisburgh o avusese chiar în Camera Lorzilor o făcu să spună că, fără doar şi poate, fusese vrăjit şi că, după părerea ei, doamna Warwick era o femeie periculoasă. Sir Cramborne ştia câte ceva despre domnul Warwick. „Bietul om!” adăugă ea. O doamnă care era de faţă puse o întrebare relativ la frumuseţea doamnei Warwick.

— Da, zise lady Wathin, are un fizic care o ajută. Judecând după cele ce-am auzit şi văzut, e setoasă de notorietate. Mai curând sau mai târziu va provoca un scandal, puteţi fi sigure. Da, posedă într-adevăr secretul

de a se îmbrăca bine – după moda franceză.

O simplă dare de seamă în ziar despre expediţia unui grup de călători pe Nil era în stare să pună în mişcare „forţele” societăţii ca s-o smulgă pe Diana Warwick şi s-o învârtească în felul acesta pe roata mecanismului lor.

Dar alţi fii şi fiice ale Londrei îi regretau absenţa. Marele şi inaccesibilul Whitmonby, care cinase odată la masa ladyei Wathin şi făcuse legământ să nu mai repete niciodată o asemenea jignire la adresa propriei lui răbdări, se plângea amar lui Henry Wilmers că unica femeie cu care merita să stai la un mic dineu de duminică, seara, împreună cu elita bărbaţilor timpului îşi pierdea vremea cu nebunia asta modernă de a alerga după pitoresc! O numi o Célimène[23] pervertită.

Redworth avea mai puţin de regretat decât ceilalţi prieteni ai ei, întrucât primea, în răstimpuri, plăcute scrisori descriptive, şi în plus filele de manuscris ale noii creaţii semnată *Antonia*, pentru a-i corecta şpalturile, iar el le citea cu ochi critic, sau aşa îşi închipuia el. Le citea cu un ochi atent spre a le feri de critici. Antonia, oricare vor fi fost greşelile ei ca scriitoare, nu făcea parte din categoria acelora a căror muză e gustul public. Cel puţin ea îşi extrăgea inspiraţia din sine însăşi, şi se găseau multe lucruri îngrijorătoare în opera ei. Altminteri, lectura straşnic de critică a lui Redworth îl conduse la o admiraţie fără rezerve. Aici semăna cu ea, dincolo era ceva aidoma ei, ici şi colo o expresie îi readucea însuşi jocul buzelor, licărirea ochilor ei. Era oare cu putinţă ca ei să vrea să schimbe ceva, sau măcar să suporte ideea schimbării? Ea, însă, avea motive să dorească o largă vânzare a cărţii. Scopul ei, în pofida manierei libere de a scrie, era independenţa materială – o metodă tipic feminină de a încerca să concilieze contrariile; de aceea, după ce expedie ultimele file la tipografie, el medită asupra diverselor căi pe care ar fi putut s-o ajute, principala cale

[23] Personaj din comedia *Mizantropul* de Molière, încarnând tipul femeii frumoase, cochete şi ironice (n.tr.).

sunând astfel în mintea sa: „Avem o lucrare genială. Geniul e o binefacere pentru public. Ceea ce e bun pentru public ar trebui să fie recomandat de către critici. Ar trebui. Cum să ajungi, aşadar, la ei ca să realizezi acest lucru?” Întrucât nu practica onorabila profesiune literară, şi îi contempla tainele cu totul din afară, putem face despre el mărturisirea că îi socotea pe „incoruptibili” apţi de a fi corupţi; nu, bineînţeles, cu bani murdari strecuraţi în palme lipicioase. Criticii sunt fiinţe omeneşti, şi chiar în mod excesiv, peste partea hărăzită omului de rând, dacă izbuteşte cineva să-i mişte; curiozitatea lor e stârnită de orice aluzii misterioase la elevaţia autorului faţă de interesele mărunte; de zvonurile despre o femeie frumoasă care îşi păstrează anonimatul; de şoaptele aşteptărilor generale; pe lângă asta, editorii le pot atrage discret atenţia. Redworth era în ascensiune, pe cale de a deveni „regele căilor ferate” într-o perioadă care avea să strălucească în curând de drumuri de fier la propriu, de aur figurat vorbind. Avea de pe atunci o Curte proprie, absolut împotriva voinţei lui. Puternica atracţie magnetică a acelora care îi pot ajuta pe alţii să facă avere, o exercita şi el, cu tot dezgustul său faţă de paraziţi. Aduse vorba în dreapta şi în stânga despre o carte de Antonia, care urma să apară. Şi cine era Antonia? — A! aici era enigma. — Un personaj de rang înalt? — Atât de înalt încât nu îndrăznea s-o numească nici măcar confidenţial; dădu numele editorilor. Bărbaţilor le spuse că avea latitudinea să vorbească despre ea ca despre cea mai frumoasă femeie a timpului. Curtenilor lui de ambele sexe le recomandă să citească noua istorisire, *Prinţesa Egeria.*

Lucru ciudat, una din marile doamne ale Curţii sale îl auzise pe Percy Dacier vorbind despre cartea ce urma să apară cu acest titlu, iar el nu era omul care să citească simplă ficţiune dacă nu se ascundea un înţeles îndărătul rândurilor; adică vreun scandal răsunător din lumea aristocraţiei, agrementat cu epigrame înţepătoare la adresa unor personaje a căror identitate se putea ghici.

Ea vorbi despre *Prinţesa Egeria,* ba chiar identifică prinţesa. Alţii o urmară. Zeci de persoane duseră torţa mai departe; o nouă operă, ce urma să fie publicată imediat, datorată condeiului Ducesei Stelelor! Iar prinţesa care împrumuta titlul cărţii era portretul viu al celei mai înalte prinţese, speranţa întregii civilizaţii. Comenzi de exemplare ale volumului *Prinţesa Egeria* sosiră la biroul editorilor, spre mirarea lor, mai înainte de a se face reclamă cărţii.

Vorbind cu redactorii de ziare, Redworth le făcu onoarea să le indice numele real al autoarei remarcabilului roman ce se afla sub tipar. Folosi o anumită blândeţe pătrunzătoare a tonului pentru a spune că „spera ca volumul să aibă succes"; că merita acest lucru; că era o creaţie originală, dar că originalitatea putea să-i dăuneze. Totul avea să depindă de lansarea favorabilă a unei asemenea cărţi. „Doamna Warwick? Doamna Warwick? spusese cel mai influent dintre redactori, Marcus Tonans. „Cum! femeia aceea înnebunitor de frumoasă?... Afacerea Dannisburgh?... E eroina preferată a lui Whitmonby. Dacă scrie la fel de sprinţar pe cât vorbeşte, cartea merită să fie trâmbiţată." Făgădui să aibă grijă ca romanul să ajungă în mâini bune pentru recenzie, şi o recenzie promptă – lucru esenţial – nu una din acele lungi mistuiri ale conţinutului.

Neobositul prieten al Dianei primi toate asigurările că volumul avea să fie semnalat înainte de a fi dat uitării de către un public veşnic lacom de noutate. Îi fu teamă apoi, cu toată admiraţia lui faţă de originalitatea concepţiei şi ingeniozitatea scriiturii, ca nu cumva revistele literare să se abţină de „a-i recunoaşte meritele"; folosi chiar aceşti termeni; căci dacă aceste reviste ar fi jignit-o, i-ar fi răpit toată plăcerea succesului; iar el avea mereu prezentă înaintea ochilor acea imagine a femeii iubite îngenuncheată în faţa căminului de la Crossways, ceea ce prefăcea în durere personală orice gând că ea ar putea suferi vreun afront, atât de hotărâtor de dragă şi de

sfântă i se întipărise în suflet imaginea ei. De aceea, pe când şedea în Camera Comunelor, absorbit în probleme de stat, şi în mod cinstit absorbit, căci era muncitor şi vigilent, îi veni în minte că secretarul pentru Irlanda, Charles Rainer, cu care se afla în relaţii amicale, investise în principalele reviste literare sume atât de mari încât se presupunea chiar că el este proprietarul lor. Îl văzu pe Rainer pe băncile ministeriale şi-i notă prezenţa, ca să-i vorbească. Căutându-l puţin după aceea, constată că dispăruse. „S-a dus la Operă, dacă mai ajunge înainte de lăsarea cortinei”, îi spuse un vecin, zâmbind cu înţeles, ca şi cum era firesc să ştie şi el; şi atunci Redworth îşi aminti de cancanurile curente despre bizara pasiune a lui Rainer pentru binecunoscuta primadonă cu glas de înger. Se grăbi să ajungă la Operă şi întâmpină valul publicului care ieşea, iar în înghesuiala din foaier auzi cât de divină fusese cântăreaţa în seara aceea. Un coleg, membru al Camerei, destul de intim cu Rainer, îl informă, printre îngrozitoarele triluri scoase din stomac cu care imita aria ei finală, despre locul unde Rainer putea fi găsit cu cea mai mare probabilitate când se închidea Opera: nu la clubul său, nici în apartamentul mobilat unde locuia, ci pe unul dintre poduri – pe podul Westminster, credea el.

Nu era nicio nevoie ca Redworth să umble după acest om la o oră atât de târzie, dar se simţea atras de asemănarea în neasemănare cu propriul său caz a acestui îndrăgostit devotat unei femei, în stare s-o adore de la distanţă şi să vorbească despre ea oricui. Abia când observă silueta înaltă a lui Rainer profilându-se pe parapetul podului, cu o stea deasupra umărului, reflectă asupra impresiei pe care putea să i-o facă celuilalt solicitarea lui nocturnă pentru ca să i se „recunoască meritele” noii cărţi a unei doamne, într-o anumită revistă, dar absurdul aspectului exterior al cererii fu imediat înăbuşit de simplitatea firească şi presanta necesitate a conţinutului ei.

Traversă strada şi scoase o exclamaţie în semn de

recunoaştere.

— Ai fost la Operă în seara asta?

— O, doar la sfârşit, spuse Rainer, făcând câţiva paşi. Frumoasă noapte. Ai auzit-o?

— Nu; am venit prea târziu.

Rainer o luă înainte ca să mediteze singur, cum îi era obiceiul. Descoperindu-l pe Redworth lângă el, monologa cu glas profund: — O vor ucide. Îşi pune tot sufletul, îşi dă tot sângele. Nu se vede nicio slăbiciune în vocea ei. Observi cum o uzează efortul ăsta... E condamnată. Un repaos de o jumătate de an pe lacul Como... undeva... şi ar putea fi salvată! Ea nu vrea să r*efuze s*ă lucreze...

— I-ai vorbit? întrebă Redworth.

— ... Şi pe urmă la Berlin! la Viena! Un cal şi tot ar fi... Eu? Nici n-o cunosc, răspunse Rainer. Unele rezistă. Ea are o constituţie delicată. Nu poţi trata o vioară ca pe o tobă fără să distrugi instrumentul. Asistăm la o crimă!

Cumplita perspectivă ce se ivea din acel punct culminant îi curmă brusc peroraţia.

Redworth îl cunoştea drept un om sobru în funcţia sa şi un cap politic: ţinuse o cuvântare importantă la Cameră cu două ore în urmă. Cântăreaţa aceasta de Operă, fără a fi o frumuseţe, dar posedând o dulceaţă feminină şi darul de a emoţiona, de a captiva, era colţul său de romantism.

— Vii des aici? îl întrebă.

— Da, nu pot dormi.

— Londra privită noaptea, de pe pod, e minunată. Apropo...

— Aici nu e lume, ăsta e avantajul, spuse Rainer; am întotdeauna monezi de argint în buzunar pentru fetele sărace care se duc acasă, şi sunt lăsat în pace. Peste o oră apar zorile, acolo jos.

— Apropo, interveni Redworth, dar celălalt îi spuse că, după serile când cânta ea, nu dormea niciodată, până dimineaţa. Primi informaţia, simpatiză, şi reîncepu: „Aş dori o mică favoare”.

— Te rog, să nu vorbim aici de afaceri.

— Câtuşi de puţin. O cunoşti pe doamna Warwick… O cunoşti. Publică o carte. Aş dori să faci uz de influenţa dumitale pentru ca să fie semnalată repede, dacă poţi.

— Warwick? A, da, o femeie frumoasă. Da, da, afacerea Dannisburgh, ştiu. Ce-am auzit? Se spune că e prietenă intimă cu Percy Dacier, în momentul de faţă. Cine-mi spunea? Da, bătrâna doamnă Dacier. Aşadar, e o prietenă a dumitale?

— O prietenă veche, zise Redworth, stăpânindu-se; căci hapul înghiţit nu era dintre cele mai dulci, şi ca om de lume nu putea emite niciun fel de proteste pentru a respinge acuzaţia unor flecari. Adevărul este că e vorba de o carte inteligentă. Am citit şpaltul. Are neapărată nevoie de un venit şi nu vrea să facă apel la soţul ei, iar literatura ar ajuta-o, cu condiţia ca autoarea să fie tratată obiectiv. E irlandeză de origine; fiica lui Merion, spirituală ca şi tatăl ei. E curios cum de n-ai cunoscut-o! Însăşi scriitura cărţii este extraordinară. Dacă îi face o recenzie cineva capabil… mai mult nici nu-i trebuie. Musteşte de viaţă… un dialog scânteietor… nişte portrete grozave! Cartea e ceea ce se cheamă o creaţie literară. Numai că are nevoie de critici competenţi!

Aşa vorbea, în timp ce Rainer rostea repede: — Warwick? Warwick? pe tonul iritant al altor zeci de persoane. Ce-am auzit despre soţ? Avea o funcţie… Da, da. Cineva pretindea că hotărârea dată la proces l-a doborât – boală de inimă, sau aşa ceva.

Aruncă o privire înspre apele întunecate ale Tamisei.

— Ascultă-mă pe mine, grădinile lui Academus nu se compară cu un pod de-al nostru noaptea, dacă umbli după filosofie. Vezi Londra deasupra şi Londra dedesubt: de jur împrejur oraşul care doarme, şi stelele în apă ca nişte suflete de sinucigaşi. Odată, am prins o fată care trecea printr-o criză de deznădejde. Ce mai predică a trebuit să-i ţin! Numai când devenim preoţi ne descoperim înrudirea cu aceste biete fiinţe peripatetice, a căror „ultimă filosofie” e să sară peste parapet. Podul, pe

timp de noapte, e o baie de purificare pentru un om de stat. Dar alege-ţi altul; lasă-mi-l pe al meu.

Redworth pricepu aluzia. Enunţă titlul cărţii doamnei Warwick şi avu impresia, după înclinarea gânditoare a capului lui Rainer, că şi-l întipărea în memorie.

Rainer izbucni, cu pumnii încleştaţi: „O bate! Tipul trăieşte pe socoteala ei şi o bate; o loveşte pe femeia asta! O târăşte prin toate capitalele Europei ca să câştige bani pentru el, şi ticălosul o răsplăteşte cu lovituri!”

În cursul unei apăsătoare tirade împotriva ticălosului, Redworth înţelese că era vorba de soţul cântăreţei. Îşi exprimă oroarea şi regretul; făcu o pauză şi pomeni de *Prinţesa Egeria* şi de o anumită revistă critică. Altă izbucnire părea că se pregăteşte. Nimic nu se mai putea face pentru carte la ora aceea. Aşadar, cu un scurt „noapte bună”, îl lăsă pe Charles Rainer să se plimbe în susul şi în josul podului şi se gândi în drum spre casă la straniile influenţe pe care le pot exercita femeile, fără ştirea lor, asupra bărbaţilor (englezi); iar aceste femei, sau unele dintre ele, ştiu tot atât de puţin despre influenţa lor cât ştie luna despre tradiţionala ei acţiune asupra mareelor. Se gândi, de asemenea, şi la Percy Dacier. Culcat în aşternut, ar fi avut poftă să rătăcească pe un pod.

Prinţesa Egeria apăru, cu cronicile revistelor pe urmele ei – un mănunchi de aplauze zgomotoase, ajutând-o să treacă în zbor peste mai multe ediţii cu uşurinţa unei căprioare ce sare peste portiţe şi garduri vii – spre a-l cita pe Sullivan Smith, care nu cunoştea măcar o frază din carte afară de ceea ce reuşise să prindă de la domnul Redworth, cu prilejul unei întâmplătoare întâlniri pe trotuarul pieţei Piccadilly; dar pe urmă a ştiut imediat destul ca să sufle în cornul lui de vânător în onoarea vânzării. Sunetul său de corn a răsunat semeţ. „Iată încă o fiică a Irlandei care le-a smuls laurii! E un succes monstru. O carte captivantă, splendid construită. Şi unde se găseşte ea acum, domnule Redworth, de când s-a

despărţit de soţul acela al ei, care poartă hainele celui mai nepriceput croitor, născut vreodată dintr-un ac şi o aţă, cum le repet la toţi cei de prin părţile mele?"

— L-ai văzut? întrebă Redworth.

— Păi bine, domnule, dar n-a stat ca la expoziţie în tribunalul căruia i s-a adresat pentru reparaţie şi despăgubiri? Cum am auzit, în timp ce urmăream procesul zi de zi, abia ţinându-mi suflarea de teamă ca nevinovata – şi încă una de sângele nostru, să nu fie zdrobită. Bineînţeles că se afla acolo; da, şi exact cu mutra de nătărău care merită de la o femeie un bobârnac, la fel ca praful din priza de tutun al lui unchiu-meu! În timp ce ea înseamnă o glorie pentru ţara noastră strămoşească. Şi-aş spune că mai bine ai fi luat-o dumneata decât altul, de vreme ce nu i-a fost dat unui irlandez să-i fie soţ; dar ce-a determinat-o pe nepreţuita doamnă să-l ia pe *el,* asta e întrebarea pe care ne-o punem toţi. E jalnic când te gândeşti că nu ştiu cum faceţi, dar izbutiţi să ne furaţi elita fetelor noastre! Dacă ajungem vreodată să ne unim, va fi numai printr-un şiretlic de felul acesta, mai mult ca sigur. La vârsta măritişului e un moment când ele închid ochii şi iau ce le e mai la îndemână; iar Londra e un vârtej cu care bietul şi iubitul Dublin, cu monotonia lui, nu poate concura. Te-aş ruga să-mi dai adresa doamnei care-i este prietenă, lady Dunstane.

Domnul Sullivan Smith străbătu împreună cu Redworth parcul până la Camera Comunelor, discutând despre drumurile de fier şi despre ascensiunea capabilului şi vechiului său prieten până la cea mai înaltă treaptă a scării sociale, atât de sus încât te uitai la el cu ochi lăcrimoşi, ca atunci când azvârli o minge spre soarele aflat la zenit. Ajunşi la faimosul turn St. Stephen trimise omagiile lui către nobilul patriot şi acceptă o invitaţie la masă.

— Şi bagă de seamă, să citeşti *Prinţesa Egeria,* spuse Redworth.

— De nenumărate ori, prietene. Cartea e cumpărată. Sullivan Smith se bătu peste buzunarul de la piept.

— E o frântură din Erin în ea.

— E o mlădiţă din Erin.

— Trâmbiţeaz-o.

— Tare ca un batalion de cavalerie la atac!

Odată ce titlul i se întipărise în memorie, te puteai bizui pe zelosul irlandez că avea să devină o reclamă ambulantă. Mai erau şi alţii activi – prieteni personali, partizani, curteni de-ai lui Redworth. Lady Pennon şi Henry Wilmers în cercurile aristocratice, Whitmonby şi Westlake în cele literare – cu toţii răspândiră febra pentru noua carte. Interpretul principal al opiniei publice sesiză încotro bătea vântul şi se puse în fruntea vijeliei.

Într-adevăr, ediţiile cărţii se succedau cu iuţeala cu care se întinde focul în tufişurile de drobiţă, vara; şi în aşa măsură încât o simplă lucrare literară ajunse să fie stimată în Marea Britanie ca şi cum ar fi reprezentat Banul.

Capitolul XVIII

Autoarea

EFECTUL UNUI SUCCES DE SEAMĂ asupra Dianei, la cea de a doua încercare literară a ei, se vădi în calmul pretins al unei scrisori pe care i-o trimise Emmei Dunstane, ca şi în prompta mulţumire de sine cu care acceptă magica schimbare a situaţiei ei materiale. Vorbea un lucru şi făcea altul, dar le săvârşea pe amândouă cu o linişte suverană ce tindea s-o amăgească pe prietena admiratoare, care însă vedea limpede pe autoare îndărătul măştii, şi se temea ca nu cumva aceasta să fie prea încrezătoare în forţele condeiului ei pentru susţinerea cheltuielilor casei.

„Dacă publicul ar fi un instrument muzical perfect, aş fi ispitită să iau minunatul succes al Prinţesei Egeria*, la prima apariţie, drept o dovadă a unui dar natural al scrisului şi mi-aş putea închipui că sunt un geniu. Dar ştiu că publicul e tot atât de puţin un Stradivarius pe cât sunt eu un Paganini. E o maşinărie ciudată, în armonie cu mine pentru moment, pentru că s-a întâmplat să-i ating punctul de rezonanţă. Cartea este o faţă nouă făcând apel la oglindirea emoţiilor comune, de suprafaţă; mai degrabă bucătăria decât lăptăria îmi oferă o analogie pentru adevărata valoare a acestei «spume» de deasupra supei. N-am văzut ceea ce consider eu bun în carte menţionat măcar o dată în cronicile elogioase – ci numai de mâna ta dragă, Emmy a mea. Te asigur că mă voi feri de «generalizări nebuloase» şi de alte «manierisme» de care te temi. Acum că studiezi latina ca o ocupaţie – ce bun şi*

înţelept gând a avut domnul Redworth să-ţi propună asta! – te privesc cu veneraţie ca pe o autoritate clasică şi ca pe un critic. Aş dori să am şi eu răgazul să studiez împreună cu tine. Ceea ce înfăptuiesc eu nu e atât de solid şi de trainic.

Iniţial Prinţesa Egeria *(trebuie să-ţi fi scris eu despre asta – îmi amintesc de seara petrecută în largul oraşului Palermo!) a fost concepută ca o schiţă; treptat a evoluat într-un fel de roman* «à la Scudery» *şi a crescut până la actuala ei înfăţişare falnică. Am realizat acest lucru printr-o grămadă de cârpeală, ca să nu mai vorbesc de umflare, a construcţiei ei. Ar fi mai sănătoasă şi ar avea şansa de a trăi mai mult dacă ar fi redusă prin procesul invers. Dar cum ar afecta «publicul nostru gânditor» judicioasele tăieturi şi împunsături? Acum când mi-am mobilat o casă şi am o adresă fixă, unde creditorii pot pune mâna pe mine, simt că mă aflu în cercul magic al popularităţii mele şi ori subscriu legilor lui, ori mă pomenesc într-un vis urât şi în pustiu. Am fost cumva temerară? Tu nu-mi spui. Dacă m-am legat să cânt cum le place altora, nu e nevoie s-o fac pe de-a-ntregul; şi îţi făgăduiesc că nu va fi astfel; totuşi, când ridic «mica mea pană de gâscă», sunt conştientă că am forţat notele unei pitulice de pădure ca să semene cu popularele triluri ale privighetoarei – ceea ce, tot exagerând, poate sfârşi printr-un cârâit de stăncuţă; sau mai rău, printr-un fluieraş.*

Asta, în domeniul literaturii. Altminteri, în străfundul inimii mele, nu constat nicio metamorfoză a comorii cereşti în monezi de aur. Bat cu degetul, şi răsunetul e cristalin. Scrisul neîntrerupt e refugiul meu, mângâierea mea – evadarea din carapacea personală. Mă încântă, întocmai ca plimbările mele din zori, la Lugano, când străbăteam străzile, o luam pe lângă lac şi suiam pe «plaiurile de vis ale muntelui», ca un gând vag, într-o minte somnoroasă, strecurându-se pe căi întortocheate către lumina stării de trezie.

Criticul meu anonim, despre care ţi-am vorbit, mă

ameţeşte cu elogiile lui. Semnătura «Apollonius» pare a indica un mediu literar. Marchează pasajele pe care le aprobi şi tu. Am primit şi din partea domnului Dacier o scrisoare plină de complimente.

Ca un exemplu al desfătării pe care mi-o dă scrisul, ea este atât de puternică încât pot să citesc pagini pe care le-am scris, să le rup în bucăţi (aşa am făcut ieri) şi să reîncep ca şi cum nimic nu s-a întâmplat. Valurile lăuntrice sunt gata să sufere orice deplasare. E un semn bun, probabil. Nu am nicio îndoială că voi depăşi Prinţesa Egeria*; şi dacă lucrarea asta a primit laude, următoarea carte poate să spere mai mult. Gândeşte-te, pe de altă parte, la plăcerea neobişnuită de a câştiga bani printr-o muncă în care găsesc bucurie. E un răspuns la întrebarea ta dacă sunt fericită. Da, ca sălbaticul din insulă înainte ca nava cu rachiu tare să fi pătruns în golf. Sângele meu e vin şi dorm ca un prunc. Visez, mă trezesc, uit visul, abia dacă mă îmbrac şi condeiul începe să galopeze; abia dacă iau micul dejun; niciun fel de toaletă până la prânz. O sălbatică în toată legea! Vezi dar, Emmy a mea, că n-aş putea locui împreună cu «persoana sociabilă» pe care mi-o sugerezi. Polii nu se pot apropia fără ca pământul să se strivească. Ea ar găsi că deprinderile mele sunt insuportabile, iar eu le-aş găsi pe ale ei vrednice de dispreţ, deşi s-ar putea să fim amândouă persoane sociabile. Draga mea, eu n-aş fi în stare să trăiesc nici cu mine însămi. Binecuvântata mea pană, care mă ajută dumnezeieşte, este şi trebuie să rămână singura mea tovarăşă de viaţă. Ea e piscul meu de munte, lumina dimineţii, înaripare, cupă de la izvor, Pegasul meu, lancea şi unealta mea de aprovizionare, cheia mea de comunicare cu tot ce e mai înalt, mai măreţ şi mai sacru între pământ şi cer – aerul vital care le leagă.*

Ca să fiu dreaptă, dă-mi voie să adaug că n-am fost tulburată să aflu despre nici una din misterioasele revendicări legale. Mi-a părut rău de veştile proaste în privinţa sănătăţii. Îi doresc fericire deplină – atâta timp

cât nu face niciun demers de conciliere! La gândul ăsta devin tigroaică.

Un nou pianist, cântându-şi propriile compoziţii (la concertul ladyei Singleby), mi-a dăruit o plăcere extraordinară şi m-a determinat să compun cântece – nu pentru muzică lui, care n-ar putea fi redată decât de silfide mişcându-se în «sunet lin de flaut» într-o stare de frenezie, de moliciune galeşă, de capricii fascinante, dând un sens nou melodiei. Cât aş fi dorit să fii cu mine ca să-l auzi! A fost cea mai eoliană muzică surprinsă vreodată într-o boare nocturnă de un suflet de poet.

Dar să nu-ţi închipui că m-au cuprins porniri impetuoase spre sentimentalism. (Sus-numitul, în treacăt fie spus, e un polonez stabilit la Paris şi urmează să-mi fie prezentat la lady Pennon). Ce spui că am fost invitată de domnul Whitmonby să-l ajut să scrie articole de fond pentru ziarul pe care îl va scoate? «Scrie cum vorbeşti şi are să fie bine», a zis. Acum îmi aleg temele. A scrie – despre politică – aşa cum vorbesc, mi se pare a fi totuna cu efortul de a sări departe de umbra mea. Câinele negru al conştiinţei nu mă lasă să mă dezbar de el. Dacă mi-ar comanda cineva să vorbesc aşa cum scriu cred că ar însemna să-mi întoarcă rapid resorturile până la un înalt grad de incisivitate critică.

Nu am veşti bune despre lordul D. Am primit mesaje. Domnul Dacier îşi ascunde temerile. Prinţesa Egeria *i-a adus lordului o imensă satisfacţie. E cel mai mare serviciu pe care mi l-a făcut. Nu e o cruzime ca interdicţia unui vot de blam să mă oblige să depind, în materie de informaţii, de firimiturile ce le obţin de la un domn care trece pe lângă casa mea în drum spre Cameră? Şi nu e un om înţelegător în direcţia asta – n-a fost niciodată. Îmi vede durerea şi îşi ia aere de antreprenor de pompe funebre, cu impresia că acţionează în armonie cu mine, pe semne – fără să-i treacă măcar prin cap cât mă revoltă tristeţea asta formală de crep negru la pălărie!*

Un cuvânt despre ceea ce numim eul nostru profund.

Nu sorb din resursele lui pentru nevoile mele zilnice; nu-l irosesc câtuşi de puţin, nădăjduiesc; e cert că nu-l închid între ziduri ca să-i astup glasul. Ar însemna să mă despart de tine. El mă îndeamnă, iubita mea prietenă, să mă iscălesc, acum şi întotdeauna, Tony a ta.”

Scrisoarea avea toate aparenţele sincerităţii în exprimare şi era înzestrată cu acest aspect exterior dintr-un imbold al autoarei de a da asigurări solemne cu atâta hotărâre încât se înşela ea însăşi. Lady Dunstane află despre neobişnuita participare a lui Dacier la concerte. Lumea luă notă, căci era cunoscut pentru lipsa lui de ureche muzicală.

Comparaţia prin care Diana îşi asemuia orele de scris neîntrerupt cu plimbările ei matinale de la Lugano, fălindu-se că şi unele şi altele îi procurau aceeaşi încântare, îi amăgea conştiinţa ei cinstită, făcând-o să creadă că era acum la fel de liberă pe plan spiritual ca în acel frumos anotimp când o primăvară nouă îi curgea în vine. Nu era un clinician, maestru în investigaţii, după cum nici lady Dunstane nu era, altminteri ele ar fi examinat particularităţile concrete ale comportării ei – totdeauna, elocvente cu privire la ascunzişurile sufletului. Care sunt acţiunile pacientei? Ghidul pacientei era proiectat la prea mare distanţă de ele pentru a vedea cum aceste acţiuni o arată cu degetul; iar mintea prietenei nu era aceea a unui medic care scrutează atent ca să descopere simptome revelatoare. Lady Dunstane se întreba, e drept, de ce îşi asumase Tony povara unei locuinţe costisitoare – chiar foarte costisitoare: sir Lukin luase parte la unul din micile dineuri oferite de Tony – dar dorinţa de a se vedea pe picior egal, cu persoane din societate, după o lungă dependenţă, i se părea o explicaţie şi totodată o scuză. Oaspeţii, cu acel prilej, fuseseră lady Pennon, lady Singleby, domnul Whitmonby, domnul Percy Dacier, domnul Tonans; „încă o femeie”, spusese sir Lukin. Raportase că bucătăria fusese pe măsura conversaţiei, adică princiară; vinurile, cu nimic

mai prejos: lucru neobişnuit de notat la o femeie. Dar să-i fi auzit pe Whitmonby şi pe Diana Warwick! Cum spunea el o anecdotă, elegant şi concis ca ciocănitul poştaşului la uşă, ea îl răsplătea cu o remarcă şi trecea la o a doua, atrăgându-i în joc pe lady Pennon, pe urmă pe Dacier, „şi chiar pe mine!” exclama sir Lukin; „ne făcea pe toţi să zvârlim mingea din mână în mână, şi să fim la înălţime cu replicile; şi nimeni n-a observat cum am trecut cu toţii în salon, unde am mai stat încă un ceas de vorbă, iar când am încheiat seara eram mai odihniţi decât când am început”.

— Despărţirea asta între bărbaţi şi femei, după cină, o sâcâia întotdeauna pe Tony; sunt bucuroasă că a instituit o schimbare, spuse lady Dunstane.

Află şi de la Redworth despre armonia fără precedent dintre persoanele invitate la dineurile doamnei Warwick. Întâlnise, cu un prilej, pe soţii Esquart, soţii Pettigrew, pe Percy Dacier şi pe o domnişoară Paynham. Redworth nu avu nimic de zis împotriva luxoasei administraţii domestice. În mod evident, pentru el, orice făcea doamna Warwick era bine. În altă seară societatea se compunea din lady Pennon, lordul Larrian, domnişoara Paynham, o isteaţă doamnă Wollasley, domnul Henry Wilmers şi din nou domnul Percy Dacier.

Când Diana veni la Copsley, lady Dunstane atrase atenţia asupra repetării numelui domnişoarei Paynham pe lista musafirilor.

— Şi al domnului Percy Dacier. La fel, zise Diana zâmbind. Sunt invitaţi fiecare pentru motive speciale. Lordului Dannisburgh îi place să audă că s-a găsit o metodă de a i se înviora nepotul; iar micile mele dineuri sunt eficace, cred eu. Dacier începe să se dezmorţească. Aseară se întrecea la împunsături cu Sullivan Smith. Dar vorbeai de domnişoara Paynham... Diana coborî glasul rostind vreo şase silabe, până ce şoaptele se reduseră la o simplă privire fermă. „Aprobi, Emmy?

Răspunsul fu: „Aprob – fie că e adevărat, fie că nu.”

— Între noi fie zis, scumpa mea, mi-e teamă că este!... În orice caz, a fost rău tratată. Societatea e un mecanism destul de masiv pentru a se apăra singur. Eu înclin, ca şi juraţii britanici, să fac o dreptate aproximativă victimelor. Fata n-are nici tată, nici frate. Nu mi-a făcut confidenţe: dar, după toate aparenţele, a fost o treabă ticăloasă. Cu două vorbe şoptite la ureche, l-aş putea înarma pe un irlandez să expedieze rapid o pedepsire disciplinară: ar alege cravata nemernicului drept motiv de ceartă: iar lorzii trebuie să răspundă la o provocare la fel ca şi oamenii din popor. Tot atât măsoară când sunt culcaţi la pământ. Dar să-l ajungă răzbunarea cerului? Deşi cam întârzie! Lady Pennon a fost foarte gentilă; iar soţii Esquart o invită la Lockton. Umăr la umăr, se poate pune stavilă fluxului.

— Ar fi luat-o valurile fără tine, Tony dragă! zise Emma, luând-o de după gât pe prietena răsfăţată şi sărutând-o. — Adu-mi-o aici odată...

Diana nu făgădui. Avea imaginea lui sir Lukin, în criza lui de nebunie.

— Mă simt prea slabă pentru Londra în clipa de faţă, reluă Emma. Mi-ar plăcea să fiu utilă. E agreabilă?

— E vioaie din fire. A uzat-o supărarea.

— Atunci ad-o să stea mai mult timp la mine, dacă pe tine nu te pot reţine aici. Îmi va vorbi despre tine.

— Am s-o aduc pentru vreo două zile, spuse Diana. Eu sunt prea ocupată ca să rămân mai multă vreme. Pictează portrete ca să se amuze. Ar trebui să fie ajutată de toate familiile unde e primită, la Londra, acum cât e sezonul în toi. Un singur sezon va fi de ajuns ca să-şi întemeieze un cămin. E drăguţă, are aproape douăzeci şi şase de ani; cam fără minte, bineînţeles; plăteşte pentru faptul că a fost o romanţioasă. Grea plată, Emmy! Fac aluzie la legi, dar cazul ei e acela al unei fiinţe care nu are nevoie decât de simplă bunăvoinţă omenească.

— Legile bune vor veni odată cu o civilizaţie superioară; dar pentru ca societatea să poată fi civilizată, trebuie mai

întâi să fie scoasă din barbarie, observă Emma, iar Diana oftă gândindu-se la această sarcină şi la acest truism.

— Când eram mai tânără aş fi zis că lucrurile stau astfel pentru că societatea nu vrea să privească deschis natura omului şi să încerce s-o împace cu condiţiile noastre de viaţă. Dar acum văd că păcatul cel mai grav e laşitatea. Cu cât cunosc lumea mai mult, cu atât observ mai limpede că păcatul ei esenţial e laşitatea, pe plan fizic ca şi pe plan moral. Lordul Larrian recunoaşte că există puţini eroi într-o armată. În societate suntem nevoiţi să ne gudurăm. Ce semnificaţie are teama asta faţă de un singur exemplu de toleranţă? O, draga mea, să-i dăm numele care i se cuvine! Societatea e tot ce avem mai bun, dar e o corabie smintită pusă în mişcare de un echipaj care a practicat înainte pirateria, iar acum, ca ispăşire, membrii echipajului afişează pietatea, temători de o atotputernicie descoperită între timp, după chipul şi asemănarea lor, şi pe care o ţin drept căpitan. Vechile deprinderi n-au fost complet abandonate, iar noua comportare pioasă e folosită pentru a-i biciui pe aceia dintre noi găsiţi în vină, spre îmblânzirea potentatului capricios pe care îl adoră în locul adevăratului Dumnezeu.

Lady Dunstane trase aer pe nări în chip de adulmecare.

— Miroase a articol de fond...

Diana replică zâmbind: Nu, stilul e destul de diferit.

— Nu cumva ai căpătat obişnuinţa de a compune vorbind, uneori?

Diana mărturisi: — Cred că, uneori, da. Poate că scrisul zilnic, de tot felul, şi conversaţiile de seara... Se simte, probabil, un ton forţat.

— Nu, Tony; dar vizitele mai lungi la mine, la ţară, te-ar înviora. Aveai o notă personală mai veselă căreia îi duc dorul. Londra e o şcoală, dar, ştii foarte bine, nu o şcoală a comediei, nici a filosofiei; asemenea lecţii se asimilează aici, pe dealurile mele, cu Londra vizibilă în depărtare şi cu câte o vizită acolo, din când în când, bine digerată după aceea.

— Mă întreb dacă Londra are vreun efect asupra mea! spuse Diana gânditoare. Un hamal literar al metropolei! Şi în timp ce mă consider liberă, sunt triplu înhămată; şi toată veselia mea s-a dus. Oare am ajuns anostă ca un pamflet, draga mea? Probabil, căci altfel aş dovedi contrarul în loc să întreb. Cursa în care cad este aceea de a-mi închipui că posed forţe egale cu prospeţimea ochilor, dimineaţa. Destul despre mine. Vorbeam de Mary Paynham. Dacă ar lua-o în căsătorie un bărbat într-adevăr valoros!

Lady Dunstane încercă să ghicească pe bărbatul într-adevăr valoros din gândul Dianei.

— Îi aduci aici pe amândoi?

Diana dădu din cap afirmativ, apoi clătină trist capul în semn de negaţie pentru a da să se înţeleagă că nu există nicio speranţă.

— Absolut nici una – dacă ne gândim la aceeaşi persoană, spuse lady Dunstane, cuprinsă de indignare, când îi veni brusc în minte că bărbatul într-adevăr valoros, pentru care Diana punea la cale o asemenea intrigă spre a-l prinde în laţ, putea fi numai Percy Dacier, în locul credinciosului ei îndrăgostit, Redworth. Atât de înceţoşate din cauza unor simple emoţii pot fi măruntele idei ce se perindă ca-n zbor în timpul conversaţiei, încât ea nu reflectă la faptul că prietena ei nici nu avea habar de iubirea lui Redworth, sau că era foarte puţin probabil ca un om de rangul lui Dacier să vrea să restabilească reputaţia unei fete oarecare.

Nu pronunţară numele persoanei.

— Lăsând la o parte exemplul pe care ţi-l voi da şi care e crud, vreau să fiu dreaptă cu societatea până la un punct, spuse Diana. Mă găseam într-o barcă în parcul Richmond săptămâna trecută, şi Leandru zburda de-a lungul malurilor pline de mâl, când deodată i-a venit gustul să înoate până la mine, iar eu, mişcată, am vrut să-l urc la bord. Doamnele din barcă au obiectat, căci nu era numai ud, dar şi murdar de noroi. Am fost silită să

admit că obiecţiunile lor erau raţionale. Omenia mea sentimentală nu găsea argumente împotriva rochiilor de muselină, deşi ochii câinelui meu drag mă implorau patetic, iar el continua să se ţină înot după noi. Analogia scuză societatea pentru faptul că se apără în cazurile extreme; dar nimic pe lume nu scuză insensibilitatea faţă de cazurile care au motive de pledoarie. Vezi bine, echipajul de piraţi a devenit pios – feroce în sanctitate. Adăugă, cu un zâmbet: Istoria cu barca îmi aminteşte de altceva: am dezvăluit taina criticului anonim şi am avut o jalnică dezamăgire. Scria ca un veteran – şi n-a trecut demult de pragul adolescenţei. Am primit un volum de versuri şi câteva rânduri cu rugămintea să le accept. Am avut impresia că-i cunosc scrisul şi i-am răspuns întrebându-l dacă nu era cazul să-i mulţumesc, şi invitându-l să-mi facă o vizită. Pare un băiat simpatic de vreo douăzeci şi doi de ani, nebun după literatură; şi are cu siguranţă talent. Pe nume, Arthur Rhodes. Poate că voi avea prilejul să-l ajut. A fost avocat stagiar la domnul Braddock, acelaşi care m-a salvat vitejeşte odinioară. Se găsea împreună cu noi în barcă.

— Adu-mi-l aici într-o zi, spuse lady Dunstane.

Vizita domnişoarei Paynham la Copsley fu pusă la cale şi se dovedi un eşec. Biata tânără veni tremurând de emoţie, închipuindu-şi că prietena doamnei Warwick aştepta din partea ei o conversaţie deosebit de inteligentă şi de spirituală. Făcu încercarea să uluiască, spre uimirea Dianei. Tăcerea corespunzătoare pe care i-o opuse lady Dunstane o provocă pe domnişoara Paynham la prolixitate, căci avea o anumită vioiciune şi unele resurse intelectuale comune. Era limpede – medita lady Dunstane, în timp ce asculta amabilă – că Tony nu putuse sub niciun cuvânt s-o imagineze pe această limbută ca tovarăşă de viaţă a lui Redworth.

În lumina aceasta, Percy Dacier i se păru mai potrivit, şi continuă să gândească astfel şi după ce sir Lukin îl aduse la Copsley pentru vreo două zile în timpul sezonului de

vânătoare. Felul de a fi al lui Tony faţa de el sugera acelaşi lucru; avea o uşoară tendinţă de a-l conduce. Nu arătau a fi intimi în priviri sau în vorbă.

Dar şi Percy Dacier era o partidă prea bună pentru domnişoara Paynham, dacă aceasta era intenţia lui Tony în privinţa lui, gândi lady Dunstane, cu aversiunea necruţătoare a unei suferinde şi a unei izolate. Nu ceruse chiar o atitudine de penitenţă, dar nici pe guraliva nătângă, aflată sub pecetea unui stigmat, n-o putea ierta.

Părerea pe care şi-o făcuse despre domnişoara Paynham se vădea limpede în tăcerea ei.

Vorbind despre Dacier, remarcă:

— Aşa cum te-ai exprimat tu despre el, Tony, ar avea posibilităţi să se învioreze, şi, dacă îi oferi prilejul, e un interlocutor plăcut. Are calităţi deosebite. Dacă aş face parte din familia lui aş căuta în jurul meu ca să-i găsesc o partidă. Îmi face impresia unui tânăr care ar izbuti mai bine în viaţă fiind căsătorit.

— Izbuteşte în viaţă perfect, dar partea surprinzătoare e că nu se căsătoreşte, spuse Diana. S-ar cuveni să fie logodit. Lady Esquart mi-a spus că are o logodnică. O domnişoară Asper – o moştenitoare bogată; iar familia Dacier duce lipsă de bani. Totuşi, asta e situaţia.

Nu peste multe săptămâni după aceea Diana n-ar mai fi putut vorbi despre Percy Dacier cu aerul acesta de indiferenţă fără să-şi întineze călăuza ei lăuntrică.

Capitolul XIX

O plimbare cu trăsura pe o zi cu soare şi o altă plimbare la lumina lunii

MOMENTUL FATAL CE TREBUIA să survină pentru Diana avu loc în vara acelui an.

Emma îi trimisese o scrisoare neobişnuit de optimistă, contrastând în chip ciudat cu inexplicabilul sentiment de apăsare din sufletul ei care o făcea să vadă în viaţa paşnică din ultima vreme clipa de linişte încremenită dinaintea furtunii; de aceea, pentru a împărtăşi buna dispoziţie a singuraticei sale prietene, alergă la Copsley, unde nu-l găsi pe sir Lukin, plecat ca de obicei. Ieşiră amândouă să facă o plimbare cu trăsura imediat după micul dejun, într-una din acele minunate dimineţi de iunie când natura pare că-şi dezveleşte sânul oferind nestingherit distanţele ochilor noştri, şi o adiere lină dezmiardă fiecare frunză sau fir de iarbă, iar bolta cerului reflectă frumuseţe şi pace, dacă aşa ne e vrerea. Plouase în timpul nopţii. Ici şi colo plutea câte un nor alb-lăptos cu pânzele strânse. Vântul de sud-vest îl lăsa neatins în golful lui de azur şi sufla mai jos. În răstimpuri, o boare de ierburi umplea aerul cald. Frunzele fragede de fag străluceau, ochiuri de apă de ploaie înveseleau drumurile; pe malurile acoperite cu iarbă de sub gardurile vii se revărsau în cascade buruieni de tot soiul, îmbinându-şi infinitele nuanţe de verde, la stânga şi la dreapta perechii de ponei tărcaţi; o veveriţă traversă drumul înaintea lor, o ciocârlie se înălţă nu prea sus, atât cât să-şi descarce aleanul, strângându-şi aripile de îndată ce i se domoli

avântul; mierle speriate ţâşneau cu ţipăt ca un glas spart de cocoş, zburând şerpuit prin crângul de la marginea drumului, din tufele de alun în lăstărişul de stejar; zbor scurt şi elan pretutindeni, iar sus, lumina statornică a soarelui.

Diana ţinea hăţurile. Biciul nu însemna decât un ornament, ca panaşul pe un chipiu de general. Poneii ladyei Dunstane erau un dar din partea lui Redworth, care alegea întotdeauna tot ce se găsea mai bun în ţară pentru cadourile sale. Mergeau în trap voios şi, ca nişte adevărate comori ale rasei lor, vădeau atâta plăcere să tragă împreună la ham, încât Diana îi poreclise „cei doi Dromio”[24]. Printr-un vechi drum săpat în teren şi prunduit, o poartă dădea spre brazdele verzi ale colinei, brazde elastice, mărginite pe un lung traseu, distinct ca un hipodrom, de tufişuri dese de drobiţă aurie; la stânga, dincolo de tufişuri, culmea întunecată a zonei de pini şi iarbă neagră însoţea drumul pe o linie paralelă către sud-vest – la mijloc aflându-se valea, cu unduiri de păduri şi fâneţe, când însorite, când umbroase, cu pâlcuri de arbori, dâmburi şi grinduri, până departe, spre vaste întinderi de arătură, ţărmurite de cline păduroase, şi mai departe încă, umbrele estompate, abia perceptibile în zare, ale unor înălţimi, ca un văl opus nemărginirii. Arbori de tisă, ienuperi, fagi majestuoşi, precum şi licăririle sorbului sau mesteacănului, presărau semicercul spinărilor verzi ale colinelor Downs cu pete întunecate şi argintii. Razele soarelui îşi sporeau strălucirea pe pajiştile cu gălbenele, din vale, şi făceau dintr-un eleşteu un diamant.

— Vezi, Tony, spuse Emma ca un comentariu al priveliştii, aş putea să invidiez Italia că te are pe tine mai mult decât să te invidiez pe tine că ai fost acolo.

— Formă şi culoare! răspunse Diana. Le ai pe amândouă aici şi la o scară pe care o poţi cuprinde. Mi-ar

[24] Dromio din Efes şi Dromio din Siracuza, fraţi gemeni – personaje din *Comedia Erorilor* de W. Shakespeare (n. tr).

plăcea să-mi construiesc o căsuţă pe piscul acela şi să aştept să se întoarcă o zi ca cea de azi. Mă readuce la viaţă... Ridică privirea spre chipul drag şi ostenit de suferinţă al prietenei, şi ştiind-o prietena ei până la moarte, ba chiar dincolo de moarte în speranţele ei, spuse cu curaj: E Emma cea care se confundă pentru mine cu anumite zile şi privelişti! Mă ajută să uit de mine, cum fac când mă gândesc la tine, iubita mea; deşi propria mea persoană e un subiect care m-a obsedat în ultima vreme, nu ştiu de ce, şi prevestitor de rău, ca şi cum firea mea s-ar pregăti să inspire groază spiritului meu. Dar nu fac pe sentimentala, tu reprezinţi într-adevăr în inima mea ziua şi priveliştea asta.

Emma zâmbi cu un sentiment de încredere. Îşi exprimă reflecţia: „Inima e, pesemne, puţin tulburată din moment ce dă loc unui asemenea gând. Floarea pe care o culeg de aici îmi spune că putem fi fericiţi în privaţiuni şi suferinţe, cu condiţia să ştim să acceptăm frumuseţea. Nu zic să eliminăm pasiunea, dar s-o menţinem sobră, ca pe un trăpaş înhămat.

Diana mângâie capetele poneilor aplecând uşor vârful biciului: — Nu cred că o cunosc! spuse ea.

Între sinceritate şi o mustrare de conştiinţă atât de ascunsă şi de mocnită încât ea nu-şi dădea seama că e opusul candorii, îşi închipuia că era lipsită de pasiune pentru că ştia să accepte frumuseţea vizibilă – recomandarea şi piatra de încercare a Emmei. Se sili să facă mare caz de ea, s-o îndrăgească, s-o soarbă cu nesaţ, invidiind fericirea contemplativă a Emmei, prin al cărei spirit grav încerca să ajungă la pacea care domnea în sânul naturii, şi închipuindu-şi că izbutea. Mustrarea de conştiinţă, ascunsă şi mocnită, îi apăsa, totuşi, greu cugetul. O luă drept o manie de a medita asupra ei însăşi. Sunt stări ale sângelui clocotitor când cel mai ascuţit spirit devine copilăros, cu deosebire la femeile cu suflet nobil care năzuiesc să-şi păstreze măreţia sexului lor şi se tem să n-o irosească prin privirea directă şi cuvântul făţiş.

Totuşi, natura ei o construise să formuleze lăuntric fraza: „Emma e soţie!” Nu mai luă în considerare caracterul soţului Emmei, nici nu cercetă care era înţelesul exclamaţiei sale.

Trecură printre tufişurile de drobiţă în ţinutul sălbatic al ierbii negre şi al gherghinului în floare, apoi pe lângă întinderi de tisă şi ienuperi până la un alt pisc – o proeminenţă înaintând pe o dună de nisip acoperită cu grozamă – plin de splendoarea blajină a peisajului englez, pe care Emma îl întipări în memoria prietenei sale spunând: „O infirmă nu are prea mult de invidiat la cei ce pot zbura când la poarta ei se găsesc asemenea sărbători ale ochiului”.

În drum spre casă simţeau pornirea să se laude cu singurătatea de care se bucuraseră; şi tocmai atunci, în vreme ce şoseaua cotea pe sub fagi înalţi, zăriră o pălărie londoneză. Pălăria fu ridicată de pe cap în semn de salut. Un tânăr cu chip luminos, puţin agitat, cu picioarele prăfuite, se adresă Dianei.

— Domnul Rhodes! spuse ea, pe un ton câtuşi de puţin descurajator.

O rugă să-l scuze; socotea că doreşte să afle cât mai curând posibil vestea importantă care se răspândise în capitală în seara precedentă; şovăi, apoi o spuse în şoaptă.

Diana se întoarse către Emma: „Lordul Dannisburgh!” – şi paloarea ei completă fraza.

Auzind că Rhodes parcursese pe jos distanţa de la Londra, şi că trecuse pe la Copsley, lady Dunstane îl invită să urmeze trăsura cu ponei în drum spre casă, unde i se oferi spre reconfortare un mic dejun cu ceai, deoarece era băutura sa preferată când făcea marşuri, pe jos, afirmă el. — Mi-am îngăduit să trec pe la locuinţa doamnei Warwick, o informă el; valetul mi-a spus că se afla la Copsley. Am găsit locul pe hartă – cunoşteam direcţia – şi am pornit la drum pe la două dimineaţa. Doream să fac o plimbare.

Era limpede pentru lady Dunstane că făcea parte dintre tinerii cavaleri aflaţi sub vraja unei femei frumoase şi înrolaţi în serviciul ei. El nu umbla cu prefăcătorii în această privinţă, dar izbuti să-i stârnească o tristă invidie suferindei lady povestindu-i pe larg despre minunăţiile unei plimbări în afara Londrei când zorile abia mijesc şi despre observaţiile comune pe care le făcuse de-a lungul drumului, sau prin pădure – fapte mai tonice, mai apropiate de natură decât rafinamentele cu care era ea constrânsă de împrejurări să se delecteze.

— Nu eşti obosit? întrebă ea, sperând, cel puţin de astă dată, o mărturisire, dar îi iertă tinereasca fanfaronadă când el pretinse că ar putea parcurge pe jos distanţa înapoi fără urmă de oboseală.

Avu parte de o recompensă mai plăcută pentru osteneala sa; iar dacă profesiunea de cronicar înseamnă un prilej de a participa la fericirea absolută şi vibrantă ori de câte ori o întâlneşte, atunci îl va fi desfătat neaşteptatul noroc care îi fu hărăzit lui Arthur Rhodes de a avea cinstea să o conducă pe doamna Warwick la Londra. O fericire mai mare nu şi-ar fi putut închipui nici chiar un tânăr de douăzeci şi doi de ani. Se află în preajma ei, auzindu-i glasul şi văzând-o, nu mai puţin de patru ore. Şi pentru a-i spori fericirea, lady Dunstane îi spusese că era bucuroasă să-l revadă. Îl socoti un agreabil specimen de „cavaler servant”.

Diana era sigură că avea să găsească o scrisoare, fie bună fie rea, la locuinţa ei din Londra; poate un mesaj de rămas bun de la lordul muribund, acum decedat. Domnul Rhodes nu cunoştea decât ştirile publicate în jurnalele de seara, în sensul că lordul Dannisburgh îşi dăduse sufletul la reşedinţa sa, conacul Priory, de La Hallowmere, în Hampshire. Un mesaj de adio de la el, asta nădăjduia: aşa cum îl cunoştea ea, lucrul părea o certitudine; şi tânjea după această ultimă licărire de viaţă de la prietenul ei. Nu avea niciun fel de presimţiri cu privire la greaua sarcină care o aştepta.

În legătură cu expedierea mesajului, avusese loc o consfătuire între membrii familiei lordului Dannisburgh prezenţi la moartea sa. Unul dintre ei era Percy Dacier şi, după ce pierdu câtăva vreme spre a-l convinge pe tatăl său să adopte, în această problemă, simplul punct de vedere al obligaţiei, şi spre a ţine piept bătrânei contese, bunica lui, el rezolvă controversa declarând că trimisese dinainte un mesager special la Londra. Lordul Dannisburgh, pe patul său de moarte, îşi exprimase dorinţa ca doamna Warwick să şadă lângă el o oră, într-una din nopţi, mai înainte ca sicriul său să fie bătut în cuie. De două ori vorbise de acest lucru, a doua oară lui Percy, ca o rugăminte formală ce urma să i se facă ei, iar Percy îi promisese că doamna Warwick avea să primească mesajul. Făcuse tot posibilul ca să-şi ţină făgăduiala, conştient fiind de aversiunea întregii familii faţă de numele doamnei, ca să nu mai spunem de prezenţa ei.

— Nu va veni, spuse contele.

— Ba va veni, replică bătrâna lady Dacier.

— Dacă femeia asta are vreo demnitate, se va abţine să vină, stărui contele. Dădu să se înţeleagă, prin bolboroseli, că era un lucru deplasat şi absurd, o manifestare de sentimentalism, de senilitate, în contrast cu felul de a fi al lordului Dannisburgh. De asemenea, că Percy se făcuse vinovat de o pripeală exagerată.

La care lady Dacier dădu din cap aprobator, remarcând: „Femeia asta e gata să facă orice. Din câte am auzit despre ea, nu e o femeie care să se împiedice de fleacuri. O va lua ca un fel de ordalie şi va veni”.

Îşi uniră glasurile pentru a-l vorbi de rău pe Percy, care plecase cu trăsura în altă parte a ţării. Lordul Creedmore, moştenitorul titlului, era absent, vânând prin America, altfel ar fi intrat, temporar, în graţiile lor. În ultimă instanţă, căzură de acord că trebuia să i se îngăduie femeii să intre în casă, dar să nu fie întâmpinată de membrii familiei. Contele era văduv; mama sa conducea

familia, şi, fiind greu de convins, de obicei îşi impunea punctul ei de vedere, în afară de cazurile care implicau libertatea de acţiune a lui Percy. Era una din acele veterane ale sexului feminin care, îmbătrânind, devin dure, de aceea „isteriile” pe care le presimţea cu prilejul vizitei acelei femei la patul de moarte şi la trupul neînsufleţit al lordului Dannisburgh n-o înspăimântau. De hatârul familiei hotărî să rămână în casă, închisă în camera ei. Înainte de căderea nopţii locuinţa fu părăsită de ceilalţi membri ai familiei afară de bătrâna lady Dacier şi de forma rigidă întinsă pe pat.

Dacier dispăruse ca să nu mai audă nesfârşitele exclamaţii redeşteptate în sânul familiei de nemaiauzita dorinţă a unchiului său lăsată cu limbă de moarte. Erau o insultă la adresa doamnei, de care putea vorbi acum în calitate de apărător privilegiat; şi însăşi dorinţa aceasta părea să demonstreze că e nevinovată – un suflet imaculat care putea pleda cu folos la porţile cereşti (după cum interpreta el gândurile omului pe moarte). Aşa gândise la un moment dat: în momentul când i se încredinţase mesajul către ea. Considerase chiar drept firească dorinţa ca ea să mai privească o dată chipul pe care nu avea să-l mai vadă, şi să-şi ia rămas bun de la el. Dar susceptibilitatea la emoţie afectivă lângă un culcuş al morţii, cu glasul unui muribund în urechi, se cere întărită ca să se menţină; iar amintirea privitoare la firea unchiului său nu avu ca efect să facă din această ciudată dorinţă o dovadă că, prin ea, era omagiată nevinovăţia doamnei. Epicurianul său unchi nu avea prea mare stimă pentru acest gen special de inocenţă. Vorbise întotdeauna despre doamna Warwick cu un cald respect. Dacier ştia că îi lăsase moştenire o sumă de bani. Concluziile se puteau trage şi într-un sens şi într-altul. Lordul Dannisburgh nu vorbise niciodată de rău despre vreo femeie, şi poate că se simţise obligat s-o despăgubească materialiceşte pe cât era cu putinţă pentru ceea ce suferise ea. Pe de altă parte, cât de uşor

era să te laşi amăgit de o femeie atât de frumoasă şi de inteligentă! Foarte puţin probabil, de asemenea, ca unchiul său să fi consimţit să stea alături de ea la banchetul platonic. Judecând după el însuşi, Dacier găsea că e un lucru posibil pentru un bărbat. El nu se aprindea uşor şi, în ultima vreme, o văzuse des şi descoperise în ea o Egerie[25] de mare ajutor în privinţa sfaturilor, sursă de imbolduri şi curaj, înviorătoare ca apa fântânii şi tot atât de rece: niciun indiciu al vreunei tendinţe înnăscute de a călca strâmb. Şi nici înlăuntrul lui nu răscolea mâlul pe care e clădită trufaşa fiinţă omenească. Umbra scandalului înăbuşise în el câteva senzaţii fugare, luând naştere în mod spontan şi intermitent, şi pe care el le îndepărtase cu blânda complicitate a doamnei. Era o excelentă dovadă în favoarea ei, având în vedere că ea va fi observat, cu siguranţă... în ultimul timp cât de însetat era de compania ei, fie când se aflau singuri, fie în societate. A o vedea şi a o auzi, a schimba cu ea idei, a discuta despre cărţi noi, a încerca să asculte muzică la operă şi la concerte, a o admira în rol de gazdă, toate acestea erau plăceri inedite, împrospătându-i noţiunile despre viaţă, consolidând, mai mult decât tulburând, desfăşurarea ocupaţiilor din existenţa sa.

În orice caz, era capabilă de prietenie. De ce să nu accepţi cu hotărâre ideea că fusese prietena adevărată, fără niciun echivoc, a unchiului său? Adoptă această soluţie, mulţumindu-i cel puţin pentru un fapt recunoscut: – el ura căsnicia, şi la data aceea s-ar fi aflat legat pe viaţă, dacă nu s-ar fi produs agreabila deviere a drumului său spre tovărăşia ei, în plus, de la vizita lui la Copsley, idolatrizarea manifestată de lady Dunstane faţă de prietena ei îl influenţase. Reflectând la acest aspect, îşi reveni din şocul pricinuit de rugămintea unchiului său.

Paralel cu aceste supoziţii plutind în vag, se desfăşurau în mintea lui şi anumite calcule pozitive. Mesagerul său

[25] Nimfă profetică, sfătuitoarea tainică a regelui Numa, după o legendă romană (n.tr.).

avea să ajungă la locuinţa ei pe la patru după-amiază. În cazul când s-ar fi găsit acasă, avea ea să ia hotărârea de a pleca imediat? Oare avea să vină? Nu zăbovi să răspundă acestei întrebări. Putea ea să-şi amâne vizita? Moartea dădea răspunsul. Nu avea s-o amâne nicio clipă.

Avea să vină, cu siguranţă, numaidecât. Şi ce va spune de primirea ce i se va face? Părăsind gara Londra cu trenul de şase seara, putea sosi la conacul Priory, ţinând seamă de toate impedimentele, între zece şi unsprezece noaptea. De acolo, întâmpinată cu răceală sau neîntâmpinată, se va duce direct la camera mortuară.

Jalnică şi crudă primire pentru o femeie într-o astfel de misiune!

Calculele sale întreţesute cu meditaţii atinseră acest final exclamator pe plan emotiv, localizându-se asupra imaginii Dianei, întrevăzută cam tot atât de clar ca lumina de nişte ochi bătând des din pleoape, dar îndeajuns pentru ca el să-şi dea seama că ea avea să fie acolo singură, dureros de singură. Supoziţia unei singurătăţi totale era foarte plauzibilă. Avusese intenţia să se înapoieze cu trăsura a doua zi, când, după furtuna domestică, trebuia să urmeze o acalmie, şi să aştepte, la întâmplare, sosirea ei. Acum i se părea o datorie să se întoarcă în noaptea aceea, parcurgând în linie transversală vreo treizeci de kilometri de teren accidentat, de la Itchenford până la landa ce se întinde peste vălurirea calcaroasă de la hotarele comitatului Surrey – lucru uşor de îndeplinit după ce reuşi să calmeze protestele amfitrionului său.

Dacier şedea într-o caleaşcă deschisă, cu faţa spre secera subţiratică şi luminoasă a lunii noi. Impresiile poetice, emoţiile, jocul gândurilor sub impulsul unei stări afective, toate acestea erau noi pentru el, şi în timp ce plutea în mrejele lor, legănat şi totodată stimulat de recenta lui accesibilitate faţă de nota lirică a naturii, se întreba dacă, simţind că lunecă în ghearele morţii, gândul de a o avea pe Diana Warwick alături de rămăşiţele sale

neînsufleţite, timp de o oră, noaptea, i-ar aduce vreo mângâiere. Şi de ce oare specificase unchiul său o oră a nopţii? Probabil dintr-un sentiment, lucru ciudat la un om atât de puţin sentimental. Semiluna de sus, pe marginea conturului vag al inelului pierdut în umbră, îndemna la comparaţii. Oare ai putea dori într-adevăr s-o ai lângă tine în moarte? În viaţă – ah! Dar presupunând că ne e refuzată în viaţă... Atunci dorinţa apropierii ei apare cât se poate de uşor de înţeles. Dacă încerci să pătrunzi sentimentul, îţi dai seama că momentul întunericului e ales în mod firesc. Şi chiar şi un mare păgân înaintat în vârstă ar putea oare dori, lângă trupul său neînsufleţit, la o oră din noapte, prezenţa unei femei pe care n-o stimează? „Nu” – răspunse Dacier. Negaţia nu avu răsunet în mintea sa. O repetă, întâlnind aceeaşi tăcere absolută.

Îşi dădu seama că vorbise din punctul lui de vedere şi îl cuprinse un acces de proastă dispoziţie. Căci cine poate afirma că nu e un nătărău atâta timp cât n-a fost pus la încercare de o femeie? Nefericita tendinţă a lui Dacier, când era contrariat, de a născoci analogii groteşti, antipoetice, ca să nu spunem comparaţii în stil „*cockney*”[26] – tendinţă care o determinase pe Diana, la Rovio, să treacă la o atitudine de uşoară răceală – îl făcu să vadă în semiluna de pe cer forma unei pisici albe căţărându-se pe o roată. Bărbaţii cu sânge nordic acceptă uneori imagini poetice, chiar dintre cele care nu le impresionează spiritul cu brutalitate şi nu li se impun în mod imperios prin repetiţie; dar dacă dau dovadă de atâta bunăvoinţă, o fac numai în vederea unui schimb substanţial, până la dobândă de cămătar, cu făpturi delicate şi sensibile la poezie; alunecă însă în grotesc. În ciuda eforturilor de a şterge imaginea sau de a o înlocui, el vedea pisica albă şi nimic altceva, până într-atât încât gândi că făcuse un salt dibaci ca să prindă roata. Era un adevărat coborâtor din acei luptători nordici, cu spirit

[26] Dialectul vorbit în cartierul East End din Londra (n.tr.).

practic şi fire aspră, cu imaginaţie nedezvoltată şi neşlefuită, deşi îndeajuns de înzestraţi cu cavalerism şi avânt eroic pentru a avea drept urmaşi nişte gentlemani utili societăţii şi valoroşi. Fără a face vreo asociaţie între originea sa şi nesuferita imagine a pisicii albe pe cercul astrului mort, Dacier protesta în sinea lui împotriva legăturilor dintre unchiul său şi Diana Warwick, oricare va fi fost natura lor, şi mai ales în acel moment al reactualizării lor. Cuvintele fără ocol ale bătrânei lady Dacier, ca şi opinia nestrămutată a tatălui său, îi şuierau în urechi.

Ei nu aflaseră nimic despre vizita lui din toamnă la lacurile italiene, după expediţia din iarnă, pe Nil, şi nici nu ştiau care era gradul de intimitate al relaţiilor sale din ultima vreme cu doamna Warwick; altfel, aşa cum îi cunoştea el, ar fi auzit lucruri şi mai afurisite. Faptul că devenise protectoarea domnişoarei Paynham o expunea la atacuri tocmai sub aspectul pentru care era considerată criticabilă; lady Dacier bolborosise ceva despre vechea zicală: „Cine se aseamănă se adună”; el nu-i dădea un sens prea exact, socotind-o, în cel mai bun caz, o lipsă de tact. Dar cât privea experienţa lui personală, îşi putea spune cu tărie că n-a existat pe pământ femeie mai puţin vinovată de intenţia de a ademeni. Dimpotrivă, sincer vorbind, el fusese totdeauna acela care pusese la cale câte o întâlnire şi stăruise ca ea să aibă loc. Era liber s-o facă, nefiind legat pe cuvânt de onoare faţă de altcineva. Afară de asta, deşi îi recunoştea frumuseţea, doamna Warwick nu reprezenta tocmai idealul său de femeie desăvârşit frumoasă. Constance Asper se apropia mai mult de acest ideal. Dacier avea predilecţia engleză pentru tenul roz şi alb şi pentru trăsăturile reci; în ascuns, admira o atitudine de statuie cu priviri de sfinx. Împărtăşea aprobarea compatrioţilor săi faţă de femeia cu un aer de trufie rezervată şi de dispreţ moderat, vădindu-se în uşoara ridicare a unei buze superioare fine şi în lăsarea pleoapelor în jos, iar

Constance Asper, dacă nu chiar aristocrată prin naştere, întruchipa bine acest tip aristocratic insular ce pare a făgădui soţului o ladă plină cu toate virtuţile fidelităţii, împreună cu garanţia frigidităţii în fundul lăzii. Spre tipul acesta înclina gustul înnăscut al lui Dacier; în consecinţă, atracţia pe care o exercita Diana Warwick asupra lui era, gândea el, mai ales de natură intelectuală – atracţia unei lady Egeria. Se putea să fie sau să nu fie o femeie cumsecade, în înţelesul vulgar al cuvântului. Era însă o femeie agreabilă, o interlocutoare amuzantă, inspirând sugestii, stimulând, răspândind însufleţire; iar trecutul ei trebuia să-i aparţină numai ei însăşi. Avea vreo însemnătate pentru el? Dacier vedea doar partea strălucitoare, semiluna de argint de pe o latură a inelului nebulos. Ah, dacă s-ar pune problema s-o ia în căsătorie! Asta era însă cu neputinţă. Îşi amintea de asemenea că auzise de la un bărbat, care susţinea că ştie precis, că doamna Warwick îşi începuse viaţa conjugală tratându-şi soţul cu o impertinenţă inadmisibilă. „Cum niciun englez nu poate răbda”, tunase şi fulgerase bătrânul şi corpolentul informator, descriindu-i purtarea şi persoana într-un savuros argou neaoş. S-ar putea, ca soţie, să fie dracul gol. Era însă o prietenă fermecătoare, doar cu acel surplus de suavitate, faţă de prietenia unui bărbat, care aduce savoarea feminităţii fără artificiile seducţiei. În cazul lui, de altfel, numai o desfăşurare îndrăzneaţă a artei de a seduce ar fi reuşit să-l mişte.

În sfârşit, conacul Priory, cu pereţii acoperiţi de verdeaţă, îi apăru în faţa ochilor, fără ca el să bănuiască măcar că înăuntru stătea de veghe o femeie frumoasă; căci culorile palide ale zorilor, servind drept fond de contrast, încetaseră de a mai accentua strălucirea secerei lunii, iar lumina zilei de vară o topise, făcând-o să arate mai estompată decât un ban de argint sub apă. Zăcea ferfeniţă ca o zdreanţă trasă din toate părţile. Spre răsărit, dincolo de comitatul Surrey, se revărsau valurile trandafirii ale dimineţii. Orologiul de la Priory bătu orele

patru. După ce, sunând la uşă, fu poftit să intre, şi află că doamna Warwick venise în cursul nopţii, se uită îndărăt, prin deschiderea uşii, la nuanţele rubinii şi se felicită gândindu-se că ora ei de veghe se sfârşise. Cel care-i dădu informaţia era un valet somnoros. Femeile de serviciu, adăugase el, erau în vestiarul lordului. Sus, în faţa camerei mortuare, Dacier se opri. Niciun sunet nu se auzea. Se duse în grabă în propria sa cameră, făcu câţiva paşi şi se întoarse. Aşteptându-se să nu vadă pe nimeni afară de mort, apăsă pe clanţă, şi cele două cercuri ale unei lămpi cu abajur, unul pe tavan şi altul pe masă, îi întâmpinară privirea.

Capitolul XX

Noaptea de veghe a Dianei în camera mortuară

INTRĂ ÎN CAMERA ŞI TRESĂRI auzind o voce calmă lângă pat: — Cine e?

Scuzele îi stăteau pe buze, dar vibraţia acelui ton grav le opri.

— Dumneata eşti, spuse ea.

Şedea în umbră, cu mâinile împreunate în poală. O carte nedeschisă se afla sub lampă.

El vorbi pe şoptite: — Abia am sosit. Nu eram sigur că am să te găsesc aici. Iartă-mă.

— E un scaun acolo.

Murmură o mulţumire şi pătrunse în tăcerea camerei, observând-o.

— Ai stat de veghe... Trebuie să fii obosită.

— Nu.

— A cerut o oră, numai una.

— Nu puteam să-l las singur.

— Sunt femei aici, pe-aproape, ca să schimbe garda.

— E mai bine pentru el să stau eu.

Coardele glasului ei îi vorbeau despre abisurile în care se afundase în decursul nopţii. Gândul suferinţei îndurate de ea îi deveni o povară.

Îşi domoli intensitatea respiraţiei ca pentru o lungă răbdare şi bătu uşor cu piciorul în podea. Se temea să n-o stingherească vorbindu-i. Tăcerea se făcu mai plină de groază, ca însuşi cuvântul Morţii, între ei doi.

— Ai venit, deci. Am socotit că e bine să te înştiinţez

imediat. Nădăjduiam că ai să vii mâine.

— Nu puteam amâna.

— Ai stat aici singură de la ora unsprezece!

— Nu mi s-a părut mult.

— Poate vrei să iei ceva... un ceai?

— Nu-mi trebuie nimic.

— Se poate pregăti în câteva minute.

— N-aş putea nici să mănânc, nici să beau.

Încercă să nu ia în considerare impresia sepulcrală din camera cu perdelele grele, trase, gândindu-se la dimineaţa de vară de-afară; vorbi despre ea, despre cerul trandafiriu, iarba înrourată, ciripitul păsărilor. Ea asculta, cum ascultă cineva veşti dintr-o lume părăsită.

Răsuflările lor în acelaşi ritm se auzeau doar când vreunul din ei respira mai adânc. În răstimpuri, ochii lui rătăceau prin odaie şi se închideau. Alternativ, în mintea sa, moartea avea semnificaţii mai vaste sau mai îndoielnice; viaţa se ghemuia în umbră sau strălucea mai viu eclipsând moartea. Îşi mută privirea de la ea la forma de pe pat şi i se păru că prezenţa ei păleşte.

Spuse: — E timpul să te odihneşti. Ai o cameră la dispoziţie. Rămân eu până se trezesc servitorii.

Ea răspunse: — Nu, noaptea asta cu el să fie a mea.

— Nu sunt de prisos?...

— Dacă doreşti să rămâi...

Nu erau urme de plâns pe faţa ei. Lampa o dezvăluia lipsită de orice culoare, iar ochii n-aveau nicio strălucire. Era îmbrăcată în negru. Ţinea mâinile strâns împreunate.

— N-ai suferit?

— O, nu.

Spuse asta fără să suspine: iar vorba nu-i era tristă, ci numai scurtă.

— Ai mai văzut vreo moarte până acum?

— Am stat lângă tata patru nopţi. Eram mică pe atunci. Am plâns până când n-am mai avut lacrimi.

El simţi ca o arsură îndărătul globului ochilor.

— Moartea e un lucru firesc, spuse el.

— E firesc pentru cei bătrâni. Când mor înconjuraţi de respect... Privi spre locul unde zăcea întins mortul. — Dar să veghezi lângă cineva tânăr, despărţit de viaţa care i se deschidea înainte... Un fior o cutremură: — Ah! asta nu!

— A fost cât se poate de frumos din partea dumitale că ai venit. Trebuie să-ţi mulţumim toţi că i-ai împlinit dorinţa.

— El a ştiut că are să fie dorinţa mea.

Îşi alipi palmele.

— Ce liniştit arată!

— Am ridicat lampa să-l văd şi m-am minunat de fiecare dată. Atât de neschimbat este! Ca într-un somn din care se va deştepta. Nu vedem nicăieri pacea decât pe trăsăturile morţilor. Vrei să te uiţi? Cât de frumoase sunt aceste trăsături! Au o blândeţe cerească!

Era evident că dorinţa de a-l mai privi o dată revenea la ea tot timpul. Dacier se ridică.

Privirile lor căzură asupra celui mort, încărcate de gânduri atât cât îngăduie moartea unor făpturi ale senzaţiei.

— Şi pe urmă? rosti el cu glas scăzut.

— Mă las în seama Creatorului meu, răspunse ea. Vezi vreo schimbare de când şi-a dat sufletul?

— Nici una.

— Erai cu el?

— Nu în cameră. Cu două minute mai târziu.

— Cine a fost de faţă?

— Tata. Şi nepoata lui, lady Cathairn.

— Dacă vieţile noastre se prelungesc, le supravieţuim celor mai mulţi dintre aceia pe care i-am dori lângă noi ca să ne închidă ochii. Avea o soră iubită.

— A murit acum câţiva ani.

— Am căutat să-l mângâi pentru pierderea aceea.

— Mi-a spus că i-ai alinat durerea.

Lampa fu pusă din nou pe masă.

— O clipă, când retrag lumina de pe chipul lui, simt un val de tristeţe. Ca şi cum lumina ar mai avea vreo valoare

pentru el, acum, oriunde am revărsa-o!

Înclină capul adânc. Dacier îi lăsă meditaţia netulburată. Păsările de pe pereţii exteriori se puteau auzi piuind, ciripind.

El se apropie de draperiile de la fereastră şi încercă barele persienelor. I se părea că lumina zilei ar înveseli-o. Simţea dorinţa aprigă s-o vadă scăldată în lumina zilei.

— Să le deschid? o întrebă.

— Prefer lampa, spuse ea.

Şezură tăcuţi până când ea scoase ceasul de la cingătoare.

— Trenul meu pleacă la şase şi jumătate. Până la gară e un drum pe jos de treizeci şi cinci de minute. Aseară atât am făcut până aici.

— Ai mers singură pe jos în întuneric?

— Nu s-a putut găsi nicio trăsură. Şeful de gara mi-a dat un hamal să mă însoţească. Am stat de vorbă pe drum. Îmi plac oamenii aceştia.

Dacier consultă orologiul de pe cămin.

— Dacă vrei neapărat să pleci cu primul tren de dimineaţă, am să te conduc cu trăsura.

— Nu, merg pe jos; prefer aşa.

— Mă duc să-ţi comand imediat micul dejun.

Se şi întoarse să plece. Ea îl opri: — Nu, n-am chef nici să mănânc, nici să beau.

— Te rog... spuse el, frământându-se în mod vizibil.

Ea clătină din cap. — Mi-ar fi cu neputinţă. Mai am douăzeci de minute. Ştiu să ajung la gară; de la porţile parcului e un drum aproape drept.

Inima lui clocoti de mânie împotriva celor din casă pentru tratamentul la care o expuseseră, judecând după hotărârea ei de a nu îmbuca nicio fărâmă de pâine în casa aceea.

Îşi reluară tăcuta şedere. Răstimpurile în care schimbau câte o vorbă erau lungi şi tictacul invariabil al ceasornicului din faţa patului mortuar domina odaia.

Ea ridică lampa pentru o privire finală, de rămas bun.

Dacier îşi îngropă capul gândindu-se la multe – obişnuitul val de gânduri răzvrătite.

— Ar trebui anunţat cineva din personalul de serviciu să vină acum, spuse ea. Nu mai am decât să-mi pun pălăria şi sunt gata.

— Nu vrei să iei niciun...

— Nimic.

— Nu e prea târziu ca să pun să înhame caii la o trăsură.

— Nu, merg pe jos!

Se despărţiră.

Dacier le trezi pe cele două femei din vestiar, adormite cu capul rezemat de perete. De acolo se duse repede în camera sa să-şi ia pălăria şi haina şi să-şi stropească faţa cu apă rece. Coborând scările îşi văzu tovarăşa de veghe ieşind din camera mortuară. Buzele îi erau strâns închise, pleoapele îi tremurau nervos.

Curând se regăsiră în aerul cald şi înmiresmat de afară şi merseră alături fără să schimbe măcar o silabă, străbătând parcul înspre uliţa cu tufişuri de gherghine albe pe margini, bucuroşi să respire. Ea trăgea adânc aer în piept prin nări, dar nu părea că-şi dă seama de schimbarea decorului.

La porţile parcului spuse: — Nu e necesar să vii cu mine.

El răspunse: — Mă gândesc la mine însumi. Câştig ceva la fiecare pas pe care îl fac împreună cu dumneata.

— Astăzi e joi, spuse ea. Înmormântarea e...

— Luni a fost fixată. După directivele lui, va fi îngropat în cimitirul satului său – nu în cavoul familiei.

— Ştiu, spuse ea repede. — Sunt privilegiaţi cei care îl urmează la groapă şi văd coborârea sicriului. Mi-a vorbit de acest liniştit şi modest loc de veci.

— Da, a avut un sfârşit frumos. Nu mă miră că şi-a dorit onoarea pe care i-ai făcut-o. Şi eu mi-aş dori-o. Dar mai degrabă în viaţă decât mort – e o dorinţă firească.

— Nu e cazul s-o numim o onoare.

— Eu aşa aş socoti-o – o onoare pentru mine.

— O datorie prietenească. E prea aspru cuvântul: o dorinţă a prietenei lui. N-a cerut acest lucru atât de mult pe cât l-a sancţionat. Căci ce a însemnat pentru el şederea mea alături?

— S-a bucurat de fericirea asta în perspectivă.

— Ştia bine că sufletul meu avea să fie cu el – aşa cum a fost noaptea trecută. Dar mai ştia că asta avea să-mi fie biata mea fericire omenească: să-l văd cu ochii mei, să-l ating cu mâna mea, înainte de a dispărea de sub privirile noastre.

Dacier exclamă: — Cât de mult eşti în stare să iubeşti!

— De aici se vede biserica satului? întrebă ea.

— La dreapta ulmilor de colo; uite vârful ascuţit al clopotniţei. Pata neagră de dedesubt este o tisă. Iubeşti din toată inima când iubeşti.

— Îmi iubesc prietenii, replică ea.

— Mă ispiteşti să-i invidiez pe cei care se numără printre ei.

— Nu sunt prea mulţi.

— Ar trebui să fie recunoscători.

— Îi cunoşti în oarecare măsură pe toţi.

— Dar vreun duşman? Ai avut vreodată? Cunoşti pe vreunul?

— Cu intenţie directă şi personală? Cred că nu. Acordăm acest titlul celor care au o aversiune faţă de noi şi adaugă un strop de culoare neagră la greşelile noastre. Vulpile îi au ca duşmani pe câini; eroinele de melodramă au câte un nemernic care le persecută. Presupun că există împrejurări şi în viaţa socială în care avem de înfruntat complicaţiile originale. Oameni răi se găsesc în toate categoriile. Ticăloşi inveteraţi n-am găsit. Împrejurările pot conlucra ca să preschimbe o şoaptă într-o lovitură mortală, chiar dacă intenţia n-a fost la fel de nefastă. Poate că dacă am trăi la curtea unui despot magnific am afla că gradul nostru de civilizaţie nu e chiar atât de înalt; dar asta ar însemna o aţâţare a patimilor,

iar cazurile limită nu ne oferă o probă concludentă. Civilizaţia noastră a realizat cuceriri pozitive – afară doar dacă iei melodrama drept imaginea noastră cea mai fidelă. La englezi rămâne genul cel mai popular. Priveşte, ce minunată e luna iunie! Ieri dimineaţă mă aflam împreună cu lady Dunstane, pe colinele ei, şi astăzi parcă am de două ori vârsta mea. Lui îi plăcea ţinutul acela sălbatic. Noi ne închipuim ca un pustiu, ca un gol, locul unde s-a dus, pentru că vrem cu orice chip să vedem în beznă, şi nimic nu poate să rezulte dintr-asta decât să ne plesnească ochii de încordare.

Dacier încuviinţă: — Nu are niciun rost să scrutăm ceea ce e dincolo de limitele noastre.

— Nu, spuse ea, e ca şi cum am explica un lucru unei minţi obtuze – lovitura de graţie dată înţelegerii! Mai bine să continuăm să medităm. Ajungem la o anumită clarificare dacă suntem lăsaţi în seama eforturilor noastre. Nu-i caut ceartă nici unui preot, de niciun rit. Că se ceartă între ei e de înţeles în înţelepciunea lor, căci fiecare posedă leacul. Dar ei ne arată felul lor de a rezolva marea problemă, şi s-ar cădea ca noi să le mulţumim, chiar dacă unul sau altul dintre ei ne detestă. Te-aş sfătui să discuţi cu lady Dunstane asupra acestor teme. Ea se află permanent în anticamera morţii, dar în sufletul ei e veşnic soare... Uite ce casă frumuşică sub crengile acelea răsucite de salcâm! Cine locuieşte acolo?

— Paznicul lui de vânătoare, Simon Rofe.

— Şi ce mai teren de joacă pentru copii, peticul acela de izlaz lângă gardul de pari al grădinilor! Şi iazul, şi dealurile albăstrui dincolo de tufişurile de drobiţă. Sper că oamenii aceia nu vor fi daţi afară.

Dacier nu ştia. Făgădui să stăruie pentru ei.

— Dar, spuse ea, dumneata eşti acum stăpân aici.

— Puţin probabil că eu voi fi locatarul. E nevoie de venituri mari chiar pentru întreţinerea unor moşii mici.

— Un motiv binecuvântat pentru a face curte veniturilor.

Lui îi displăcu remarca; şi când ea spuse curând după aceea: „Morile astea de vânt dau un aer familiar peisajului, el replică: „Îmi readuc în minte pe ştrengarii Londrei, care fac tumbe în jurul birjei de la gară”.

— Îţi readuc dumitale în minte, zise ea, şi zâmbi de incidentala lui manie de a exprima disonanţe, amintindu-şi de alte prilejuri când o supărase acest nărav. Aici peisajul e mai simplu, mai apropiat decât la Rovio, adăugă ea; tot atât de frumos, în felul lui.

— Aici nu aduni flori.

— Pentru că prietena mea are flori din acestea la picioarele ei.

— Atunci, neavând rival, pot solicita o amintire?

— Desigur, dacă ţii să ai o simplă gălbenea de munte.

Ajunseră la gară cu cinci minute înainte de sosirea trenului. Ea îi descoperi din vreme maşinaţia care avea să urmeze, scoase din buzunar cărticica pe care el o văzuse stând închisă pe masă, şi spuse: „Voi avea două ore bune de citit”.

— Sper că n-ai nimic împotrivă… Trebuie să te însoţesc până la Londra. Îngăduie-mi, te rog. N-ai să fii deranjată cu conversaţia.

— Nu; am venit singură şi mă întorc tot singură.

— Nemâncată şi neocrotită! Eşti hotărâtă să iei cu dumneata cea mai proastă impresie despre noi? Nu-mi refuza favoarea asta!

— Mi-ar fi cu neputinţă să mănânc ceva; iar neocrotită nu poate fi nicio femeie din Anglia dacă merge cu clasa a treia. Aşa îmi dictează experienţa; şi mă voi întoarce călătorind în mijlocul protectorilor mei naturali – cei mai dezinteresaţi cavaleri cu femeile din toată lumea.

Îşi pusese în gând să plece împreună cu ea, de aceea făcu o tentativă de elocvenţă pledându-i, dar asta îl expuse umorului ei; fu nevoit să se dea bătut.

— Nu neagă nimeni că aparţii clasei cavalerilor, spuse ea; şi nu e nevoie să porţi armură şi pene de struţ ca să proclami acest adevăr; iar înfăţişarea dumitale ar

constitui cu prisosinţă o pavăză faţă de marinarii beţi care călătoresc, spui dumneata, pe linia asta; şi eu comit, poate, o regretabilă greşeală închipuindu-mi că sunt capabilă să-i îmblânzesc. Dar cavalerismul dumitale e datorat altcuiva, iar eu mă încredinţez sorţilor războiului. Femeilor le e dat să poarte război pretutindeni; printre dragii mei englezi din popor, condiţiile sunt dintre cele mai favorabile. Nu am camerista cu mine, altfel n-aş îndrăzni.

Plăti pentru un bilet de clasa a treia, amuzată de aerul rugător şi supărat al lui Dacier.

— Bineînţeles că mă supun, murmură el.

— Am obiceiul să pretind ascultare în problemele privitoare la independenţa mea, zise ea; ceea ce puse capăt unor idei care-i umblau prin cap în sensul unui act de îndrăzneală în clipa când trenul s-ar fi pus în mişcare. Făcură câţiva paşi în sus şi în jos pe peron, până când sună clopotul şi trenul intră în gară făcând o curbă pe sub un pod.

— O, apropo, pot să te întreb? spuse el, era cumva articolul dumitale cel din jurnalul lui Whitmonby despre o cuvântare de-a mea de săptămâna trecută?

— Autorul culpabil îşi recunoaşte vina.

— Dă-mi voie să-ţi mulţumesc.

— Nu-mi mulţumi. Dar încearcă să consideri că articolul a fost scris pentru cauza publică – dacă sarcina asumată nu e prea mare.

— Pot să trec să te vizitez?

— Vei fi binevenit.

— Ca să-ţi povestesc despre înmormântare – ultimul lui moment!

— Să vii negreşit.

Îi venea să râdă văzându-l cum sare pe treptele vagonului de clasa a treia, ca să se afle în tovărăşia ei.

Dacier alese un compartiment ocupat de două femei bătrâne, o mamă cu un prunc şi o fetiţă, şi un muncitor. Acolo o instală cu un zel pe care ea nu voi să-l observe.

— Doreşti, probabil, să fie geamul deschis, zise el.

Ea ceru îngăduinţa tovarăşilor de călătorie; iar el, luptându-se să lase fereastra în jos, se enervă până într-atât încât făcu o observaţie critică la adresa „vagoanelor astea” ale mărinimoasei Companii de căi ferate.

— Nu uita că cei bogaţi sunt bine trataţi, ca să nu fii nedrept, spuse ea ca să-l calmeze.

Gura lui îşi ascuţea conturul în timp ce-şi desfăşura toată îndemânarea şi energia asupra ferestrei refractare. Ea îi spuse să se lase păgubaş.

— Nu poţi respira aerul ăsta! exclamă el, şi chemă un hamal care făcu treaba, remarcând doar că fereastra cu pricina era puţin înţepenită.

Uşa vagonului fu trântită şi încuiată. Dacier trebui să stea agăţat cu un picior pe treaptă, ca s-o vadă la despărţire. De pe peron, Dacier îi zări partea de sus a pălăriei; dar de ce îi venise ideea năstruşnică de a călători într-un vagon nesănătos, asta întrecea puterea lui de înţelegere. Era prea englez ca să sesizeze măcar sensul explicaţiei, căci îi era odioasă tendinţa de a se face discriminări de rase în propria sa ţară, şi n-ar fi putut, prin urmare, să înţeleagă cu ce persistenţă neobişnuită dăinuia în ea sentimentul ofensei suferite atâta vreme cât nu lua naştere un entuziasm care să i-l şteargă din suflet. Ar fi avut nevoie de un curs de iniţiere în legătură cu spiritul irlandez.

Mergând cu pas hoinar, pe uliţă, se opri la casa lui Simon Rofe şi-i vorbi cu multă amabilitate soţiei paznicului de vânătoare. Poate că asta i-ar fi făcut plăcere Dianei. Pentru moment, era tot ceea ce putea să facă.

Capitolul XXI

Tânărul ministru de stat

DESCRIERILE FUNERALIILOR RURALE ale lordului Dannisburgh, publicate în ziare, avură drept rezultat să trezească din toropeală cârduri întregi de păsări bârfitoare cârâind agitate numele – scos din uz – de Warwick; divinităţile noastre sociale îşi reîncepură lupta, iar verdictul juriului fu supus unei noi revizii, pentru a fi atacat sau susţinut, cei care îi găseau pricină răspunzând apărătorilor că-şi menţineau dârz părerea; aşa cum te poţi aştepta din partea unor capete de buldogi care şi-au înfipt colţii în cineva. E la ei o chestiune de onoare musculară să nu dea niciodată drumul la ceea ce-au înhăţat. Vă vor spune şi de ce: fiindcă şi-au format de la început acea opinie. Şi dacă n-ar fi intervenit depoziţia unui anumit martor, în care reclamantul fusese îndemnat să se încreadă, hotărârea instanţei ar fi fost cu totul alta – dovedind trăinicia argumentării lor. Ei puteau vorbi despre anumite fapte zdrobitoare pe baza unor informaţii pozitive personale, provenind din surse autentice. Vizite ale unui gentleman în casa unei doamne căsătorite în absenţa soţului? O! Dacă voia să respecte bunăcuviinţa, o Lucreţie britanică nu era acasă pentru lumea masculină a vremii. Stătea la vârtelniţă, gândindu-se în izolarea ei castă, la domnul şi stăpânul ei, plecat; căci altfel o bună parte a lumii masculine care nu trecuse şi „încă n-a trecut de Capul Turcului”, ar fi aprobat condamnarea ei la osânda femeilor necredincioase.

A fost prilej de bârfeală în societatea feminină de la

întrunirile ladyei Wathin. Înălţarea în rang a soţului îi extinsese şi îi adâncise influenţa asupra sectoarelor unde domnise şi înainte, fără ca totuşi – oricât de straniu ni s-ar părea astăzi – să contribuie la propria ei ridicare, mult dorită, pe acea parte superioară a pavajului, netedă şi plină de animaţie, rezervată înaltei societăţi, deasupra învălmăşelii straturilor inferioare. Se afla aproape de acea distinsă suprafaţă, dar nu pe ea. Cercul ei era, de fapt, acelaşi ca şi înainte de obţinerea râvnitei numiri care-i permitea să calce în picioare pe cei rămaşi dedesubt. Iar o femeie ca această doamnă Warwick, o femeie care nu era de viţă nobilă, nu avea bani, şi nici măcar o reputaţie de cinste, se bucura de acces fără să i-l conteste nimeni, circulând în cercurile cele mai înalte: pentru că lumea lua pălăvrăgeala ei drept umor şi pentru că, pe de altă parte, nobilimea – se temea lady Wathin – nu preţuia morala cum se cuvine. Aristocraţia noastră, deşi strălucită şi străveche, merita să fie dojenită. Deveni severă cu scandalurile aristocratice, din care întâlneai cu nemiluita în ceata veselă a celor de la etajul superior, la fel de supărătoare ca şi recepţia din salon pentru locatarul de dedesubt, care n-a primit invitaţie să participe la festivitate şi e nevoit să digere zgomotul. Dar dacă ambiţia este exagerat de sensibilă, indignarea morală aduce întotdeauna consolare, căci ne instalează pe scaunul Judecăţii Supreme. Într-adevăr, acolo, şezând alături de Preaînaltul, putem da uitării dezamăgirile noastre personale excomunicându-i pe vinovaţi oricât de sus-puşi ar fi ei.

Era ea însăşi „lady” Wathin, şi o dată, într-o vizită de după-amiază la biata lady Dunstane, în locuinţa ei de la Londra, când fusese prezentată ladyei Pennon – o protectoare a doamnei Warwick, i se dăduse peste nas – un glacial salut, oprit brusc, al capului aristocratic înclinat doar în partea de sus a coloanei vertebrale, şi niciun cuvânt, nicio privire; un cap întors pe jumătate, fără gură şi ochi! Practica ea însăşi, la perfecţie, acest inaccesibil

salut oprit brusc, de aceea cu atât mai cumplit de greu i-a fost să-l suporte. Un *noli me tangere,* l-a denumit soţul ei, în ridicola lui indiferenţă; dar putea să-i spună cum voia – fusese insultător. Şi-a găsit o mângâiere aflând că se vorbeau pe faţă hidoşenii radical-revoluţionare la seratele doamnei Warwick oferite prietenilor ei care-şi spuneau „elita Londrei”. Agreabil lucru să reflectezi la doamna Warwick ca la o persoană care îşi subminează susţinătorii, ca să-i aducă într-o zi la ruină! „Elita Londrei” din casa ei era o ciudată adunătură, după cât se zvonea! Iar domnul Whitmonby, fără îndoială o celebritate, devenise braţul drept al amfitrioanei la dineurile doamnei Warwick. La ce nu se pretează bărbaţii ca să fie măguliţi de o femeie drăguţă! Refuzase în repetate rânduri invitaţiile succesive la masa ladyei Wathin. Dar acolo, bineînţeles, n-ar fi avut „libertate”: adică – se bucura ea gândind defensiv şi ofensiv – un zid moral înconjura, la ea în casă, subiectele de conversaţie. Onorabilul Percy Dacier fusese adus la una din după-amiezile ei de joi de către Quintin Manx, şi cinase într-o zi la ea; o cunoştea pe doamna Warwick – puţin, spusese el. Prilejul nu fusese scăpat ca să i se comunice, în întregime în interesul dragei Constance Asper, că societatea cu principii morale nutrea o părere bine stabilită despre femeia foarte inteligentă care era, netăgăduit, doamna Warwick. El o întrebase pe Diana, în dimineaţa când merseseră pe jos până la gară, dacă avea vreun duşman: atât de înclinaţi sunt oamenii, formaţi la şcoala dramei şi romanului întru convingerea că grădina vieţii civilizate trebuie să fie la discreţia vechilor monştri sălbatici, să-şi închipuie că „şoaptele infame” sunt un indiciu de animozitate directă. Lady Wathin nu încerca un sentiment de felul acesta.

Fusese însă informată despre cealaltă parte a faimosului caz Dannisburgh – nefericitul reclamant: şi compasiunea, ca şi simţul moral, o îndemnau să afişeze un aer grăitor ori de câte ori era menţionat numele domnului Warwick. Ea îl descrise doamnelor din cercul ei

ca pe „unul dintre adevăraţii noştri gentlemani atât în privinţa comportării cât şi a sentimentelor”. El reprezenta, îndrăznea ea să spună, idealul ei despre un gentleman englez. „Dar acum, adăugase compătimitoare, e o epavă; i s-au năruit şi sănătatea şi perspectivele.” O doamnă întrebă dacă sentinţa judiciară îl afectase atât de puternic. Răspunsul ladyei Wathin făcu înconjurul Londrei morale, al cercurilor de la baza aristocraţiei: „E victima unei pasiuni fatale pentru soţia sa; şi ar lua-o înapoi şi mâine dacă i-ar cere iertare”. Moralitatea găsea ceva de obiectat împotriva acestei carităţi maritale active, care putea fi atribuită, era de temut, unei slăbiciuni de caracter din partea soţului. Totuşi doamna Warwick era, neîndoios, una dintre acele femei (de structură satanică) posedând arta de a-i înrobi pe bărbaţii care au nefericirea să-şi încrucişeze drumul cu al lor. Natura artei fu insinuată cu delicateţea unor picioruşe gingaşe care sunt nevoite să calce prin noroi ca să ajungă la loc ferit. Bărbaţii, din păcate! în felul acesta cad în cursă. Se citară exemple mult prea numeroase ca să mai rămână ceva din buna reputaţie a sexului ticălos, iar întrebarea: „Cum poate fi apărată Morala de grosolănia lor?” trecu fără un răspuns tactic. Nu există apărare. Femeile de soiul ăsta vin ca morbul holerei – şi, din pricini asemănătoare. Ele vor avea preponderenţa până când ideile bărbaţilor cu privire la femei vor fi purificate. Totuşi, soţul care era capabil să ierte, chiar să propună iertarea, fu considerat, cu aprobarea unanimă, generos, deşi slab. Chiar dacă ea nu va fi fost pe deplin vinovată, încălcase grav morala. Şi i-a trimis şi un emisar? — Ne „temem”, ca să vorbim din punctul lor de vedere, că subiectul a fost savurat în cercul acestor doamne ca o bomboană acidulată în înveliş de zahăr. El a fost reluat spre sfârşitul toamnei acelui an, când Antonia şi-a publicat noua ei carte, intitulată *Tânărul ministru de stat.* Semnătura autoarei era acum cunoscută; şi la această reapariţie a numelui ei în public, a început brusc să circule ştirea, emanând din cercul

ladyei Wathin, că pocăita doamnă Warwick se şi întorsese în braţele soţului cerându-i iertare! Zvonul s-a răspândit în ciuda unor hotărâte dezminţiri, printre picături, între care trebuie să socotim şi propunerea vehementă a lui Sullivan Smits de a-şi înghiţi, la micul dejun, capul şi ghetele în cazul când s-ar fi adeverit. A mai umplut golul plictiselii unei după-amiezi, pe la cluburi. Curând, acest zvon fără noimă se ciocni şi fu strivit de un altul, şi mai molipsitor, şi mai încărcat de acuzaţii tot atât de grave ca acela care a condus-o pe trista Eliza la rug.

Eroul Antoniei fu lesne identificat. *Tânărul ministru de stat* nu putea fi decât acela care era nelipsit de la recepţiile ei, şi care o întâlnea mereu şi pretutindeni; fusese văzut plimbându-se cu ea zilnic în parcul din apropierea casei, în drumul său spre Westminster, în timpul sesiunii; şi, fapt categoric, se ducea la concerte numai ca să fie lângă ea. Pe deasupra, asta explica şi felul cum o trata pe Constance Asper. Câtă impertinenţă din partea autoarei să se afişeze împreună cu el într-o carte? Odată ce asemănarea eroului cu Percy Dacier fu stabilită, ea deveni izbitoare până la a sări în ochi – dovadă a abilităţii ei, şi mai cu seamă a îndrăznelii de care era în stare; mai mult încă, a intenţiei ei de a-l măguli până la a-l duce la pierzanie. După lucrurile pe care le scria despre el, îţi închipuiai conversaţiile purtate în culise. Umbla cu tertipurile unei Cleopatre, nu fără a poseda ceva din experienţa reginei de pe Nil. Era puţin probabil ca tânărul Antoniu-Dacier să scape din mrejele ei. Un tânăr atât de promiţător! Aproape îţi venea să suspini şi să plângi peste ruina lui, atât de vie apărea înfăptuirea profeţiei în patetica ei pronunţare.

Zvonul acesta surd, epidemia aceasta, începu să se răspândească în iarnă şi nu-şi făcu drum tocmai repede; căci, lucru straniu, nu avu aproape niciun răsunet în mediul lui Dacier, iar în acela al Dianei nu pătrunse absolut deloc. Provenea din grupuri relativ închise, neavând relaţii prea extinse, şi a căror curiozitate nu se

aprindea atât de repede; a căror onestitate nebunească se hrănea din cea mai mică îmbucătură de fapt real şi acumula născocirile prin absorbţie lentă. Dar ca paznici ai moralei, adesea îndeplinind un serviciu util, asemenea grupuri sunt de o stăruinţă îndârjită. La deschiderea Parlamentului, Quintin Manx, membru punctual al Camerei, în lipsă de alte calităţi, sosi la Londra. Fu invitat să ia masa la lady Wathin. După dineu, ea îi vorbi de Constance, care nu era de faţă, şi aflând că se bucură de o sănătate înfloritoare, îşi exprimă marea mulţumire. La care bătrânul şi corpolentul armator încruntă din sprâncene şi pufăi. Constance, spuse el, se cufundase în slujbele astea ritualiste[27] de modă nouă, cu stele strălucitoare, lumânări şi cântece; era cu gândul numai la simboluri, harfe, imagini sacre şi câte şi mai câte. Expresia figurii ladyei Wathin se făcu de gheaţă auzind acestea. Îl trase pe domnul Quintin Manx spre o sofa lângă perete şi-i spuse:

— Cu siguranţă că draga de ea a avut o dezamăgire din moment ce se dedă la asemenea manifestări bisericoase, fără rost! În general, e un simptom.

— Ce să fac, doamnă – *my lady* – eu le las pe fete să se conducă după capul lor în chestiuni din astea. Nu mă amestec. Dar ea ştie una şi bună: ori băiatul acela, ori nici unul. Şi-a pironit gândul ei de fată asupra lui şi dacă nu poate fi colombină ca mireasă, vrea să fie ca maică. Tinerii trebuie neapărat să se ţină de vreo arlechinadă.

— Dar e îngrozitor. Şi el?

— El, când e apropiat, când distant, când cald, când rece. Sunt gata să-i dau nepoatei mele o zestre de douăzeci de ori mai mare decât a unui nobil; şi e o fată distinsă, frumoasă, educată cum nici nu se poate mai bine, capabilă să se poarte ca o regină în orice salon. Se

[27] Numele de „ritualişti” a fost dat partizanilor teologului şi eruditului Pusey, unul dintre conducătorii mişcării de la Oxford, care a apărut în jurul anului 1832 şi a tins către o restaurare în Biserica anglicană a practicilor şi ceremoniilor din Biserica romano-catolică (n.tr.).

pare că o domină printr-o temporizare rafinată care pe el nu-l reţine. El e cu gândul numai la politică.

— Constance nu se poate lăsa înşelată până într-atâta, cred eu.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Totul indică un singur secret al comportării sale.

— O femeie?

Lady Wathin clătină capul pentru un dureros răspuns afirmativ în numele propriului ei sex.

În acelaşi fel, domnul Quintin Manx dădu a înţelege o categorică negaţie: „Băiatul e rece ca un sloi”.

— Linguşirea e în stare de orice. Există, mă tem, o femeie.

— Văduvă? Căsătorită? Fată?

— Căsătorită, îmi pare rău că trebuie s-o spun.

— Ei, măcar de s-ar lecui mai repede, spuse Quintin, în concepţia căruia puterea de seducţie a unei femei măritate nu putea fi decât temporară, din toate motivele care ţineau de starea ei. În acelaşi timp îşi schimbă părerea despre Percy Dacier la gândul că era cu putinţă ca o femeie să-l distragă de la preocupările lui politice şi sociale. Arăta neîncrezător.

— Ai auzit despre o doamnă Warwick? întrebă lady Wathin.

— Warwick! da, am auzit. Pe ea n-am văzut-o niciodată. Ieri, la agentul meu de Bursă, în City, am remarcat numele ăsta pe o listă a cumpărătorilor de acţiuni ale unui concern care promite zece la sută, fără mari probabilităţi de a spori anuităţile. Mi-a spus că e tipul femeii înfumurate, care nu acceptă sfaturi.

— Pentru ce sumă?

— Câteva mii, mi se pare.

— Ea nu are *niciun* ban – lady Wathin îşi corectă sublinierea: – sau *n-ar trebui* să aibă niciun ban.

— E cu neputinţă să-i fi avut de la *el.*

— I-ai observat numele de botez?

— Nu mi-l amintesc, chiar dacă l-am observat. Am

socotit-o o neroadă.

— Ai considera că mă amestec în treburi care nu mă privesc dacă aş încerca să diminuez influenţa rea a acestei femei? O iubesc pe scumpa Constance şi aş fi fericită să-i fiu de folos.

— Aş dori să văd fata măritată, spuse bătrânul Quintin. El e unul dintre şefii mei parlamentari, cu perspective excelente; de familie bună, un băiat serios, aşezat – cel puţin aşa îl socoteam; din fire, vreau să spun; excluzând descântecele astea de vrajă, îl găsesc potrivit, dat fiind că şi ei îi place.

— Îl admiră, sunt sigură.

— E moartă după băiatul ăsta.

Lady Wathin se simţi împuternicită de către Quintin Manx să întreprindă eliberarea cavalerului scumpei Constance Asper din mrejele vrăjitoarei. În acest scop avu mai întâi o întrevedere cu domnul Warwick, apoi se duse în grabă la lady Dunstane, la Copsley. Acolo, după ce amestecă de-a valma înclinarea lui Warwick spre o reconciliere conjugală, cu ultima carte a doamnei Warwick şi cu logodna lui Percy Dacier cu o mare moştenitoare, într-un talmeş-balmeş de flecăreală, izbuti să adune câteva elemente faptice, ca, de pildă, că *Tânărul ministru de stat* era modelat, probabil, după domnul Percy Dacier. Lady Dunstane nu făcu o taină din asta, de îndată ce-şi dădu seama că cealaltă tatonează terenul. Dar refuză orice sprijin în vederea unei reconcilieri între domnul şi doamna Warwick. Nu voi să dea ascultare rugăminţilor ladyei Wathin. Nu consimţi să explice care-i erau motivele. Femeile astea care devin şoareci de bibliotecă, mândrindu-se cu iluzia că pot gândi cu propriul lor cap, au ceva păgânesc în ele, după cum descoperă morala publică atunci când umblă cu panglica recrutării pe piept şi li se adresează spre a atrage noi membri pentru a servi sub binecuvântarea directă a Providenţei.

Lady Wathin aruncă în urma ei câteva săgeţi sub forma

unor exclamaţii morale; având în mod real intenţia de a sublinia un punct de vedere etic. Căci deşi doamna Warwick îi era antipatică, nu voia s-o rănească altfel decât oprind-o să se mai preocupe de „tânărul ministru”, îndrumându-l pe acesta către tânăra care îl iubea, afară de faptul de a-i înapoia soţului văduvit ceea era al lui. Ce întristător de palid şi de uzat părea bietul domn Warwick! Descrierea chipului său veştejit nu izbutise câtuşi de puţin să dea naştere unui semn de simpatie din partea ladyei Dunstane. Aşa e întotdeauna cu femeile astea îmbâcsite de lecturi şi cu pretenţia de a fi filosoafe! Degeaba cauţi să găseşti la ele manifestarea celei mai comune sensibilităţi umane. Răsfoiesc volumul latinesc pe care-l ţin în poală în timp ce tu le implori ajutorul într-o operă de caritate!

Tonul de interjecţie al ladyei Wathin îi răsună multă vreme Emmei în urechi. Totuşi nu observase nimic la Tony care s-o facă să presupună că în inima ei se petrece vreo tulburare profundă; iar Tony a ei, în timpul unei vizite la Copsley, strălucea ca în ziua când venise cu trăsura de la Londra împreună cu lordul Dannisburgh. Scria acum o nouă carte; vorbea de redactarea ei ca de un fleac.

— Presupun că „Tânărul ministru” e într-adevăr domnul Percy Dacier? zise Emma.

— Între noi, da, el este, răspunse Diana, zâmbind de secretul ghicit. Cunoşti modelul şi poţi aprecia asemănarea.

— Scrii cu admiraţie despre el, Tony.

— Şi chiar îl admir. Şi tu l-ai admira, Emmy, dacă l-ai cunoaşte la fel de bine cum îl cunosc eu acum. Face o bună pereche cu domnul Redworth; şi el e un prieten al femeilor. Dar el ne înalţă pe un piedestal şi mai înalt de prietenie intelectuală. După ce se topeşte gheaţa – şi e destul de groasă la început – îşi revarsă toate ideile fără rezerve; şi sunt idei profunde şi generoase. De la moartea lordului Dannisburgh, când am stat împreună de veghe,

am devenit prieteni apropiaţi – intimi aş spune, dacă s-ar putea afirma aşa ceva despre un om atât de închis ca el. În privinţa asta, n-am văzut un tânăr care să-i stea alături. Şi pot fi măgulită că are o atitudine mai relaxată cu mine decât cu alţii.

— E logodit, sau aproape, am auzit; de ce nu se însoară?

— Cât aş dori! spuse Diana, cu expresia celei mai luminoase sincerităţi.

Emma desluşi de aici că însurătoarea lui i-ar desăvârşi fericirea, poate prin faptul că i-ar consolida sentimentul de securitate; şi i se păru că aşa era şi drept să fie. Propriile ei reflecţii, însă, iluminate de fermecătorul chip pe care îl avea înaintea ochilor, se refereau la securitatea lui Dacier.

— Aşadar, viaţa se scurge lin, zise Emma

— Da, într-un ritm cuminte şi egal: nu ca un torent – ca Tamisa, „fără revărsări, dar plină dintr-un mal într-altul”. Nu e Lugano şi muntele Salvatore. Poate că e mai bine aşa: după cum acţiunea e mai bună decât reveria.

— Niciun fel de neplăceri?

— Nici una. Ba poate câte un „adorator” din când în când. Sunt nevoită să mă resemnez în faţa soartei. Un scoţian focos mă cam sâcâie. L-am cunoscut la lady Pennon şi de atunci îl întâlnesc de câte ori fac un pas afară din casă. Dacă aş putea să-i vâr în cap ideea că e bine s-o ia în căsătorie pe Mary Paynham şi să-l confisc pentru ea, aş fi fericită. Apropo, am consimţit s-o las să-mi facă portretul. Nu, nu am neplăceri. Am prieteni – elita naţiunii; am sănătate, un domeniu de muncă, şi pe deasupra un succes mulţumitor; o minte vie, atâta câtă este. Am senzaţia că sunt ca dimineaţa aceea de miez de vară când ne-am plimbat ultima oară cu trăsura: soarele e sus, cerul mai curând senin, dar îndeajuns de înnorat ca să fie răcoare. Şi totuşi o invidiez pe Emma, culcată pe sofaua ei, desăvârşindu-şi cunoştinţele de latină, gustând ceva din greacă. Ce înţeleaptă recomandare din partea

domnului Redworth! El se prezintă bine la Cameră. Seara trecută a ţinut un discurs excelent.

— De Paşti se duce în Irlanda.

— Cercetează cu ochii lui şi vorbeşte cu autoritate. Vede şi simte. Englezii sunt bine intenţionaţi, dar au nevoie de spectacolul suferinţei maxime pentru ca sentimentele lor să se trezească.

— Momentul vine, spune el; *absit omen!*[28]

— Domnul Dacier afirmă că el e singurul englez care poate fi oricând sigur că irlandezii vor pleca urechea la spusele sale; şi nu-i linguşeşte, ştii bine. Dar defectul englezilor nu e, în realitate, atât de mult lipsa de sentiment, cât lipsa de prevedere. Nu privesc lucrurile într-o perspectivă largă. Dacă foametea a încetat şi rebeliunea a fost înăbuşită, ei tărăgănează lucrurile mai departe, în trapul lor de cal de ham şi cu încrederea lor mioapă în energia saxonă. Ar trebui să-i studieze pe irlandezi. Cred că Redworth a fost cel care a comparat guvernarea irlandezilor cu arta de a stăpâni un cal: călăreţul nu trebuie să devină nervos când calul începe să dea din picioare, ci mai calm: hotărât, calm şi convingător.

— Domnul Dacier e de acord?

— Nu totdeauna. Are convingerea inveterată a naţiunii engleze că toţi cei de sânge celtic sunt copilăroşi şi nutreşte, în consecinţă, un dispreţ ilogic faţă de stăruitoarea dăinuire a impresiilor la aceştia. Irlandezii – eu îi port în inimă, deşi n-am stat printre ei prea multă vreme deodată – trebuie să te iubească pentru ca să te poată sluji şi te vor urî dacă le-ai făcut vreun rău care n-a fost şters – ori de ei, printr-o triplă răzbunare, ori de tine, prin binefaceri prieteneşti. I-am spus asta de nenumărate ori: am îndrăznit chiar să-i sugerez unele măsuri.

— Ascultă de tine, Tony?

— Zice că am cap. Toată chestiunea se termină cu un compliment.

[28] Departe de noi fie prevestirea rea (lat.) (n.tr.).

— Tu l-ai inspirat pe Redworth.

— Dacă l-am inspirat, n-am trăit degeaba.

Conversaţia cu Tony a ei îi dovedea Emmei în totul că studiul atent al modelului pentru *Tânărul ministru de stat* era acela al unei romanciere, detaşat, făţiş şi neatins de nicio culoare subiectivă. Era limpede că inima ei rămăsese liberă şi netulburată. Păstrase aceeaşi dragoste de fată pentru plimbările prin locuri unde cresc flori sălbatice; dacă era cu putinţă, simţea o plăcere şi mai vie. Fredona de fericire că se află la Copsley, cântând din *Planxty Kelly* şi din *Puritanii,* pe rând. Se afla pe pământ, nu umbla pe mări. Emma gândea astfel pe drept cuvânt.

Se afla pe pământ uscat, într-adevăr, dar stătea pe un ţărm stâncos, cu marea la picioarele şi în jurul ei; şi era îndreptăţită să-şi amăgească prietena din cauză că senzaţia de siguranţă a pasului ei hotărât o inducea în eroare pe ea însăşi, chiar atunci când sufletul ei se avânta în scurte zboruri peste apele tulburate. De pasul ei hotărât era triumfător de mândră. Stătea pe înălţime, aproape de primejdie, fără să ameţească. Dacă în răstimpuri sufletul ţâşnea ca fulgerul prin despicătura norilor (o simplă explozie a unui capriciu involuntar, i se părea ei), bănuiala instabilităţii o făcea să soarbă din comoara ei de impresii acumulate în dimineţile de la Lugano – cele mai elevate, mai pure, mai dragi din câte avusese vreodată; şi acestea o întăreau. Nu se întreba de ce trebuia să recurgă la ajutorul lor. În alte privinţe mintea ei era vigilentă şi nu cunoştea niciun fel de refugii ascunse de felul celor pe care legenda inocenţei desăvârşite şi neştiutoare, combinată cu o inteligenţă comună, ar vrea să ne facă să credem că pot exista în mintea femeii. Era onestă atâta vreme cât nimeni n-o interoga direct şi nu pătrundea în sanctuarul cel mai lăuntric al inimii ei. Era capabilă, în mod cinstit, să-şi umple ochii de seninătate luminoasă când îi dorea lui să se căsătorească. Nu se întreba nici de ce făcea acest lucru. Necruţătoarele întrebări progresive ale unui părinte

iezuit urmărind adevărul sufletului ar fi putut să-l străpungă şi să i-l arate ei însăşi, care era chiar atunci, pe plan spiritual, ca o barcă săltată de valuri, departe de pământul uscat unde piciorul ei călca atât de sfidător.

Coborând de pe înălţimile împădurite pentru a veni la Londra, Diana ar fi zis că singura ei nelinişte îl privea pe Arthur Rhodes, a cărui situaţie o considera precară, şi care primise de curând un frecuş pentru că îndrăznise să scoată capul, ca o brânduşă timpurie, pe piaţa literară. Ultima ei carte, semnată Antonia, fusese docil recenzată în ritmul rapidelor lovituri de baghetă cu care bătea în pupitru puternicul dirijor de atunci, domnul Tonans, şi după selecţia celor mai valoroase citate alese cu grijă de către Whitmonby pe trei coloane în ziarul său. O revistă literară (proprietatea lui Charles Rainer) sugerase că „talentata autoare scria, poate prea în fuga condeiului”; iar o alta, stimulată de gustul public al epocii pentru „viguroasa noastră limbă saxonă lipsită de afectare”, cu cuvinte mono sau bisilabice, se plânsese de „o anumită tendinţă spre frazeologie polisilabică”. Restul, adică majoritatea, îi cântaseră elogii, cu toate instrumentele orchestrale, tobă, trompetă, fluier şi trombon. Lucrarea ei anterioară îi adusese faimă – ceea ce înseamnă curtea unei regine când doamna e înzestrată cu frumuseţe şi se bucură de influenţă sociala, iar criticii devin curtenii ei consacraţi, aşteptând cu aprindere să se deschidă gura regală, şi rezervându-şi loviturile cu piciorul ale bărbăţiei lor independente pentru mizerabilii nepoftiţi pe care îi aruncă brutal afară din cercul lor. Căzuseră peste o mică plachetă de versuri, „ca un cârd de găini din uşa hambarului asupra unui puişor străin”, se plângea Diana; şi se mustra amarnic că nu avusese prevederea să-i îmblânzească în favoarea autorului. Tânărului Rhodes abia dacă i se mai lăsase o pană; şi ceea ce-i mai rămăsese semăna cu o podoabă absurdă pentru ornamentarea unui poet tremurător şi cotonogit în bătăi. El râdea sau încerca să dea impresia că râde. Conştiinţa

literară a Antoniei era chinuită de tratamentul deosebit de care se bucurase ea şi care-i fusese atât de imperios necesar, încât contrariul ar fi ameninţat navigaţia lină a costisitoarei ei administraţii domestice. Un carusel de creditori cerea o morişcă de încasări corespunzătoare. Se simţea mercenară, coruptă. În comparaţie cu năpăstuitul făuritor de versuri, cu Orfeu al cetăţii pustii, care publicase, în toată candoarea, pentru glorie: un exemplu autentic de comic-patetic. Îi scrise Emmei, rugând-o să-l primească la Copsley pentru câteva zile:

„Ţi-am spus că nu am neplăceri, dar sunt efectiv necăjită din cauza acestui biet băiat. Are foarte puţini bani şi s-a apucat de literatură. Nu pot determina pe nici unul dintre prietenii mei să-i dea o mână de ajutor. Redworth stăruie, morocănos, să se întoarcă la biroul şi la scaunul lui de secretar de avocat, iar Dacier spune că nu există niciun loc vacant. Realitatea morţii lordului Dannisburgh îmi apare în faţă prin neputinţa mea. El l-ar fi făcut ajutor de secretar particular, în aşteptarea unei numiri într-o funcţie de stat, decât să mă lase să pledez în zadar.”

Domnul Rhodes fu expediat cu valiza la Copsley ca să se bucure de o schimbare de decor după ce trecuse prin furcile caudine: lady Dunstane îi făcu o primire călduroasă, atât de dragul Dianei cât şi pentru cultul pe care tânărul îl închinase astrului său ceresc, un cult atât de modest încât îşi putea permite să fie transparent; dar mai presus de toate îl întâmpină bucuroasă ca pe o dovadă vie că Tony e scutită de griji, de vreme ce el constituia unicul nor de supărare în viaţa prietenei ei. Iar ea putea uşor să-l mângâie făcând lecturi împreună cu el sau rătăcind prin pădurile primăvăratice de pe înălţimi. Arthur Rhodes petrecu acolo clipe fericite, simţindu-se în al nouălea cer, la jumătatea drumului între o amfitrioană desăvârşită şi o zeiţă protectoare. Urmele loviturilor primite se vindecară curând. Fiecare zi era pentru el luminată de raze, indiferent dacă ploua ori strălucea

soarele; şi după înfăţişarea lui, ca şi după ceea ce spunea despre el însuşi, lady Dunstane înţelese că se găsea în starea cea mai înălţătoare de echilibru sufletesc a fiinţei umane care a înfăptuit o emoţionantă armonie cu natura. Era opera generoasei ei Tony. O binecuvântă şi îl îndrăgi cu atât mai mult pe băiat.

În timpul şederii lui Arthur Rhodes la Copsley, sir Lukin veni într-o vizită la soţia sa. Pomeni de ştirile din ziarele de scandal: una, că domnul P. D. avea să conducă în curând la altar pe drăgălaşa moştenitoare, domnişoara A. – Percy Dacier şi Constance Asper; alta, că o reconciliere urma să aibă loc între frumoasa autoare doamna W. şi soţul ei. „Poate că e tot ceea ce ar fi mai bine”, adăugă sir Lukin.

Lady Dunstane pronunţă un neiertător, feminin: „Niciodată!” Propria ei indignare o asigura că repulsia Dianei era de neînvins. Într-o conversaţie ulterioară cu Arthur Rhodes află că el îl cunoaşte pe fiul avocatului lui Warwick, un domn Fenn; şi prin el avusese unele informaţii, privitoare la sănătatea domnului Warwick. Erau alarmante; tânărul Fenn spunea că se confirmase o boală de inimă. Tatăl său îl vedea des pe domnul Warwick şi zicea că se află într-o stare de nelinişte care-i slăbea puterile pe zi ce trece.

Părea, eventual, cu putinţă ca înclinarea firească spre compasiune a Dianei s-o fi determinat să se jertfească şi să-l îngrijească până la capăt pe bărbatul care-i ruinase viaţa. Lady Dunstane aşteptă veşti. În cele din urmă îi scrise ea. Aducând vorba incidental de zvonul din ziar, nu primi niciun răspuns. Tăcerea, decurgând după o asemenea întrebare, răspundea destul de convingător.

Capitolul XXII

Între Diana şi Dacier: vântul de răsărit peste un ţinut pustiu

ÎN A TREIA ZI A VACANŢEI PARlamentare de Paşti, Dacier debarcă la Caen de pe vaporul plecat din portul Le Havre şi porni cu trăsura direct către plajă, trecând pe lângă câmpuri de rapiţă spre livezi cu ierburi aspre, bătute de stropi de apă sărată; de-acolo, o luă spre dunele joase şi lungile întinderi de nisip descoperite de reflux, un loc pustiu în anotimpul acela; cu un sat pitic de pescari lângă coastă; cu un vânt de est suflând spre uscat orice obiecte care aveau vreo părticică mai uşoară ce le permitea să zboare. Se îndreptă spre han şi prima persoană pe care o întâlni acolo, pe coridor, fu Danvers. Camerista Dianei, după dramatica exagerare a surprizei de a vedea un autentic gentleman englez în acele ţinuturi vrednice de plâns, se destinse ca să-l informeze că stăpâna ei putea fi găsită plimbându-se pe undeva de-a lungul ţărmului şi că avea cu ea câinele ca s-o apere. Urmau să rămână acolo o săptămână întreagă, adăugă Danvers, ca o comunicare a sentimentelor ei personale. O matură gândire îi sugeră însă flerului ei că sosirea lui Dacier nu putea însemna decât o întâlnire prestabilită. Se cam aştepta ea, de câtăva vreme, la ceva de felul acesta!

Dacier mergea împotriva vântului înţepător care îl biciui, cale de un kilometru şi jumătate, într-o înclinare oscilantă spre stânga. Apoi întrezări în pata de pe plajă care i se păruse mai întâi un excavator, silueta unei

doamne – ea însăşi, fără putinţă de confuzie, chiar dacă n-ar fi existat mărturia de întărire a lui Leandru, cu labele afundate în apa refluxului. Se afla la o oarecare distanţă pe nisipul mării retrase, şi vântul răzbătător îi izbea, îi rotea, şi-i frământa rochia în toate chipurile, ca pe un steag care fâlfâie, cu faldurile rând pe rând înfăşurate, răsucite sau umflate. O eşarfă strânsă sub bărbie îi reţinea pălăria. Panglicile de la pălărie şi cele care-i atârnau pe piept răpăiau cu iuţeala unor beţe de toboşar. Stătea lângă valul mărunt şi mişcător al mării netede, care se prelingea în grabă peste o lungă spinare striată de nisip pentru a se transforma într-o minusculă pulverizare de spumă. Când se întoarse spre uscat, îl văzu cum înaintează, dar nu-l recunoscu: când se întâlniră, ea îl privi cu gura căscată. Nu era nicidecum o întâlnire.

— Trebuia să te văd, zise Dacier.

O îmbujorare, mai aprinsă decât aceea pe care i-o adunase vântul în obraji biciuindu-i, apăru pe faţa Dianei. Intuiţia ei rapidă despre motivul venirii lui excludea o evaziune mintală, de aceea nu-i trecu prin gând să-l întrebe pe el sau să-şi pună ea întrebarea: ce urgenţă specială îl aducea.

— Sunt aici de patru zile.

— Lady Esquart mi-a vorbit de locul acesta.

— Lady Esquart n-ar fi trebuit să mă trădeze.

— A făcut-o dintr-o inadvertenţă, fără să-şi închipuie că eu am să profit de lucrul acesta.

Diana indică peisajul aruncând o privire.

— Trist ţinut, nu-i aşa?

— Oriunde...! zise el.

Urcară pe duna de nisip.

Zgomotosul vânt de est, cu ţiuituri şi şuierături prin panglicile ei, nu era prielnic unei convorbiri. Acel „oriunde!” avea o semnificaţie pătrunzătoare, şi mai bogată prin întreruperea care lăsa cuvântul să plutească în imprecizie.

Se impunea o convorbire între ei; ea nu-i putea îngădui să rămână. Coborî pe o potecă adăpostită care mergea de-a lungul unui şanţ, hotarul unor păşuni unde vitele păşteau, apoi îşi înălţau capul, după care îşi reluau unica ocupaţie alinătoare.

Diana se uită lung la ele, în timp ce simţea că-i ard obrajii din cauza rafalelor de vânt pe care le înfruntase.

— Azi nu-şi vântură cozile, zise ea, încetinindu-şi paşii. Lady Esquart era bine, când ai văzut-o ultima oară?

— Lady Esquart... cred că da. Trebuia să te văd. Credeam că eşti la ea în Berkshire. Ea mi-a vorbit de o mică localitate pe litoral, lângă Caen.

— Trebuia să mă vezi?

— Îţi simt lipsa acum chiar şi o zi!

— Am auzit un zvon la Londra...

— La Londra sunt multe zvonuri. Şi eu am auzit unul. Există vreo bază reală?

— Nu.

El răsuflă uşurat. Voiam să te mai văd o dată înainte de... dacă era adevărat. Ar fi însemnat o alterare a vieţii mele – un gol.

— Îmi faci onoarea să găseşti agreabile seratele mele de duminică?

— Dincolo de tot ceea ce poate oferi Londra.

— O scrisoare ar fi ajuns până la mine.

— Ar fi trebuit să aştept răspunsul. Nu există nicio urmă de adevăr în zvonul acela?

Avea alegerea să trateze cu francheţe atacul direct sau să-şi primejduiască apărarea prin obişnuitele evoluţii feminine, care puteau fi luate drept îmbieri: ştrengării de proastă calitate întotdeauna.

— Au existat propuneri oficiale, zise ea.

— Iartă-mă; n-am niciun drept să te întreb... să vorbesc de asta.

— Prietenii mei pot uza de dreptul de a se interesa de soarta mea.

— Am socotit că aş putea, în drum spre Paris, să fac o

deviere... venind pe ruta asta.

— Dacă ai luat hotărârea să nu pierzi prea mult timp.

Răceala duelului ei verbal răsturna toate planurile unui gentleman conştient de nebunia acţiunii sale. Ea folosea neîntârziat în avantajul ei orice mişcare ocolită de-a lui; nu-i oferea niciun punct accesibil. El nu era prea experimentat în meşteşugul atacului şi îşi dădea seama că ea îi stăvilea impetuozitatea; o respecta pentru această atitudine, care în acelaşi timp îl irita; se crispa din cauza pasiunii înfocate care-l adusese acolo în mare zor şi recădea în plăcerea de a-i privi chipul, de a-i asculta glasul.

— Fericirea dumitale, nădăjduiesc, e principalul lucru la care trebuie să te gândeşti într-un asemenea caz, spuse el.

— Sunt sigură că ai ţine seamă de ea.

— Nu pot s-o uit cu totul pe a mea.

— Pentru o amfitrioană ambiţioasă e un compliment.

Dacier aruncă o privire peste păşuni.

— Ce te-a ispitit să vii în acest loc?

— Un poet ar spune că arată ca o formă omenească într-un giulgiu. Nu are trăsături; posedă un fel de măreţie aparţinând morţii. Am auzit vorbindu-se ca de un loc unde aş putea fi sigură că nu voi întâlni nicio cunoştinţă.

— Iar eu sunt intrusul.

— O oră, două, nu-ţi vor da acest titlu.

— Trebuie să-mi socotesc minutele după ceas?

— După soare. Îţi vom oferi o omletă cu *„piquette”*[29] şi te vom expedia, cumpătat ca un călugăr, înapoi la Caen, pentru ca să fii la Paris la asfinţitul soarelui.

— Să fie hrana spartană. Aş putea sorbi supă neagră cu filosofie în fiecare zi din an sub auspiciile dumitale. Ceea ce mi-ar lipsi...

— Nu aduci nicio veste din lumea mondenă sau de la Cameră?

— Nici una. Ştii tot atât cât mine. Agitaţia irlandeză e

[29] Vin slab de calitate inferioară (fr.) (n.tr.).

cronică. Legea cerealelor ameninţă să ia acelaşi aspect.

— Dar şeful dumitale – în conversaţie personală?

— Păstrează o faţadă calmă. Dar dumitale îţi pot spune – nu există nicio taină pe care nu ţi-aş încredinţa-o – a lăsat să-i cadă câteva cuvinte îndoielnice, în particular. Nu ştiu ce să cred despre ele.

— Dar dacă ezită?

— Nu e ezitare. E sinceritatea cugetului său.

— Ah! cugetul. Ni-l închipuim liber. Camera şi ţara sunt coordonatele afective care guvernează cugetul unui politician mai mult decât ideile sale. Nu poate gândi independent de ele: – cum nu pot eu independent de propria mea anatomie. Ai să verifici adevărul acestei afirmaţii după ce ţi se va servi *„omlette”* cu *„piquette”,* şi te vei minuna că ţi-ai părăsit ruta directă spre Paris. De îndată ce cugetul încearcă să gândească independent, e ca un zmeu cu sfoara tăiată, şi execută o serie de salturi şi zburdălnicii care au aerul celei mai nestăpânite libertăţi până când îl vezi căzând lat la pământ. Sinceritatea cugetului îi face deosebită cinste.

— Dar e de rău augur pentru partidul său.

— S-ar putea să fie de bun augur pentru ţară.

— Asta e întrebarea.

— Pregăteşte-te să-i faci faţă. În politică eu sunt cu minoritatea activă în folosul majorităţii inerte, dar în suferinţă. Asta e norma mea de conduită. Te conduce – afară doar dacă ţi se opune un regim despotic – de partea cuceritorilor. E întotdeauna cea mai nobilă politică. Nu spun: ascultă ce-ţi vorbesc; crede-mă numai că vorbele mele au o anumită pondere. E o problemă de pâine.

— Implică multe alte chestiuni.

— Şi cât de limpede îşi expun cauza şefii acestei mişcări! La dezbateri sunt admirabili. Dacă mi s-ar cere să scriu împotriva lor, n-aş avea decât să-i citez pe ei ca să-mi distrug argumentarea. Am încercat o dată şi mi-am irosit câteva ore preţioase.

— Sunt convingători când e vorba de dezbateri,

încuviinţă Dacier. Mă fac să tresar uneori, fără să mă convingă – recunosc asta faţă de dumneata. Mărturisirea nu e agreabilă, cu toate că e un fapt mărunt.

— Când cineva e mândru resimte o atingere cu floreta la fel de puternic ca vârful unei spade, spuse Diana.

Remarca îi atrase din partea lui o pătrunzătoare privire vădind plăcerea.

— Oare Prinţesa Egeria propune să-l concedieze pe omul pe care îl inspiră, tocmai atunci când e mai conştient de înţelepciunea ei?

— Un tânăr ministru de stat trebuie să spicuiască în libertate atunci când i se acordă o vacanţă.

Dacier roşi. — Pot îndrăzni să pun bază pe zvonul curent?

— În parte, doar în parte; o frântură ici, una dincolo, replică ea. Autorii îşi iau modelele de unde pot şi, în general, nimeresc la cei mai apropiaţi.

— Fericiţi cei mai apropiaţi!

— Dacă începi cu interjecţiile am să-ţi citez o frază din ultima dumitale cuvântare la Cameră.

El o rugă să i-o spună, iar ea, ca să-l înveţe cum să se poarte, consimţi să-l măgulească arătându-i că-şi amintea nişte cuvinte banale rostite de el: — Dacă tratăm asemenea subiecte pe plan afectiv, nu vom avansa nici cu cea mai mică unitate de măsură calculabilă.

— Trebuie să fi pronunţat fraza asta în legătură cu probleme strict economice.

— Se potriveşte şi aici. Uite hanul meu şi silueta spectrală a lui Danvers, total *depaysee*[30]*.* I-ai vorbit cumva bietei femei? Mi-e imposibil să descopăr verigile ataşamentului care o face să rămână în serviciul meu.

— Ştie ea ce înseamnă o stăpână bună. Nu mai am decât câteva minute, dacă eşti neînduplecată. Îmi dai voie... voi avea vreodată privilegiul de a-ţi spune pe numele de botez?

— Numele meu de botez! E păgân. Pe unul dintre

[30] Dezrădăcinată, dezorientată într-un mediu nou (fr.) (n.tr.).

tărâmuri sunt Hecate. Adu-ţi aminte de asta.

— Nu mă număr printre cei care te văd astfel.

— Dar momentul poate veni.

— Diana!

— Constance!

— Nu rup nicio legătură. Nu datorez absolut nicio supunere acestui nume.

— Rămâi la titlul oficial cu mine. Suntem doamna Warwick şi domnul Dacier. Cred că am doi ani mai puţin decât dumneata; pe plan social am, prin urmare, zece ani mai mult; şi ştiu cum se cultivă floarea prieteniei şi cum se poate ofili. Îţi dai seama ce-ai făcut? M-ai lăsat la discreţia cameristei mele. Presupun că îmi este devotată, dar trebuie să mă bizui pe îndurarea ei, şi doar o vorbă să sufle celor care mă văd ca Hecate, regina vrăjitoarelor... că simt de pe acum vijelia care s-ar stârni.

— Într-o asemenea eventualitate, cel mai mărunt lucru pe care ţi-l pot oferi e întreaga mea viaţă.

— Nu vom face această supoziţie.

— Era tot ce puteam nădăjdui mai bine!

— Văd că va trebui să revizuiesc următoarea ediţie a *Tânărului ministru* şi să fac din el un vicar emotiv. Uită-te la Danvers. Femeia e nefericită; dar acum, că mă vede venind, se preface că-şi pune mintea la contribuţie ca să cerceteze ce e în jurul ei, cum am învăţat-o eu. E o enigmă. Am impresia că în oricare dimineaţă s-ar putea să explodeze; şi totuşi am încredere în ea şi dorm fără vise. E absolut necesar să fiu liberă, chiar dacă supăr câinii de pază ai societăţii. — Aşadar, Danvers, observi ce temeinic îşi fac munca femeile franceze?

Danvers răspunse şuguind uşor buzele: — Se poate, doamnă; dar sunt atât de vorbăreţe!

— Rezultatul dovedeşte că nu e o risipă de energie. Se ocupă bine de găini în acelaşi timp.

— Dar n-au carnea noastră de berbec, doamnă.

Dacier râse patriotic.

— A găsit scuza pentru proprietarii noştri tihniţi şi cu

punga doldora, zise Diana.

Danvers făcu observaţia că săracii se hrăneau neîndestulător în Franţa. Nu era convinsă că asta le prieşte nici când află că lucrau, cu o asemenea hrană, şaisprezece ore din douăzeci şi patru.

Masa lui Percy Dacier fu servită o jumătate de oră mai târziu. La asfinţitul soarelui, Diana, luând-o şi pe Danvers cu ea, îl însoţi pe jos până la linia drumului vicinal care ducea la Caen. Vântul se domolise. Un disc imens brun-roşietic, fără o rază, poposise pe dealurile dinspre apus.

— Un Dacier ar trebui să se simtă ca la el acasă în Normandia; poate că te tragi chiar din regiunea asta, spuse ea, de hatârul conversaţiei. Aici pământul e sărac, şi la vreun kilometru şi jumătate mai spre interior e fertil atât cât să dea mai multe recolte de rapiţă, ceea ce sleieşte solul, după câte aud. Ca pitoresc, dealurile albăstrii, pe care le vezi ascund văi fermecătoare. Mă gândesc la o expediţie până la Harcourt înainte de a mă reîntoarce. Un profesor englez care predă limba sa maternă la liceul din Caen mi-a spus când veneam încoace că, pentru douăzeci de şilingi pe săptămână, poţi trăi regeşte prin împrejurimile oraşului Harcourt. Aşa încât avem patul şi masa asigurate, Danvers, dacă norocul nu ne surâde.

— Aş prefera să mor în Anglia, doamnă, fu răspunsul cameristei.

Dacier puse piciorul pe treapta trăsurii. Respiră prelung ca să-şi ia un scurt rămas bun, şi el şi cu Diana se despărţiră.

Se despărţiră ca nişte simpli prieteni buni şi sinceri, fiecare, în fundul inimii, respectându-l pe celălalt pentru că-şi înfrânase tot ceea ce dorea mai cu aprindere: căci un singur cuvânt rostit ar fi putut să-i târască într-o cursă nebunească, legaţi împreună ca Mazeppa de calul său, oferind subiect de scandal lupilor urmăritori şi ducând la ruină socială cu prăbuşiri de stânci şi torente.

Dacier era cel mai recunoscător, cel care admira mai

mult dintre ei doi; în acelaşi timp, cel mai puţin satisfăcut. Vedea prăpastia de care scăpase cu ajutorul ei; şi era înviorător să-ţi întorci privirile de la ea după un asemenea impuls nebunesc. Cu poziţia marcantă pe care o ocupa în faţa societăţii, nu se putea gândi, fără să se cutremure, că s-ar fi putut comporta ca un tânăr ameţit de frenezia pasiunii. El era în armonie cu trăsăturile caracteristice ale englezilor. Pasiunea sălăşluia în el, totuşi, cu atât mai violentă cu cât se înfiripase cu încetul, confirmând acordul raţiunii cu inima. Sfaturile ei îl întăreau, sugestiile ei îi revelau surse neştiute; expresiile ei erau întipărite cu litere de aur în memoria lui; şi, mai mult, ea determinase o extraordinară schimbare în concepţiile sale de viaţă şi în aptitudinile sale pentru conversaţia mondenă: recunoştea faptul cu o cordială sinceritate. Prin ea se simţea încurajat, călăuzit, stimulat să scânteieze alături de cei spirituali, să descopere în el noi talente, sau un orizont mai larg al naturii sale; şi mulţumindu-i, devenea pasionat de sensibil la frumuseţea ei brună; revendica dreptul de a fi găsit cheia personalităţii ei, pe care o preţuia. Nu era lipsită de pasiune: în vinele ei curgea un sânge cald. Mândră, castă, avea un spirit nobil, posedând un refugiu intelectual faţă de asalturile temperamentului; o fortăreaţă de stâncă. „Soţia nesoţie” îi apărea ca o făptură care ştia să atingă în bărbat clapele cele mai elevate, ca şi cele mai comun masculine. Oare ar lua-o în căsătorie, dacă s-ar ivi şansa? Şi mâine! Şi în clipa asta! Cu ea ca sprijin, el şi-ar simţi bărbăţia sporită, de două ori mai mare capacitatea intelectuală şi energia spiritului. Ca s-o poată numi *pe ea* soţie, să plece de lângă *ea* şi la *ea* să se întoarcă, un bărbat ar accepta destinul de a lupta cu troienii sau cu grecii, sigur că va lovi drept la ţintă în rândurile duşmanilor.

Dar dacă, în cele din urmă, această învinuită Elenă a unui Paris intrat în descompunere, avea să se înapoieze la soţul ei, docilă în faţa solicitărilor legale?

Gândul acesta îl făcu pe Dacier să sară brusc în

picioare ca să se uite la spaţiul gol din urma lui. Se lua drept martor că ea făgăduise să nu facă una ca asta. Dar mai era cu putinţă, după ruina pe care o atrăsese asupra ei omul acela cu bănuielile lui josnice? Diana reconciliată de bună voie cu un mişel trădător?

Se aşeză, hotărând ca, în cazul când s-ar fi pus problema, el să încerce din răsputeri s-o salveze de o asemenea infamie, şi să-i consacre ei întreaga lui viaţă, indiferent de ceea ce ar spune gura lumii. În felul acesta nodul legăturii conjugale avea să fie tăiat.

Oamenii neobişnuiţi să întâlnească „noduri” în organizarea vieţii lor văd în perspectiva de a le tăia o extraordinară uşurare, chiar atunci când ştiu că sabia are un tăiş ce răneşte mortal, pe lângă acela care pacifică. Rana nu i se părea un preţ prea scump faţă de încântarea de a avea pentru sine o femeie fără pereche ca ea. Reflectă, cuprins de uimire, la soţ, cum mai făcuse şi în alte dăţi, şi ajunse din nou la concluzia că era un mizerabil, gelos până la abjecţie pe o soţie pe care n-o putea nici domina, nici egala, nici atrage. Şi gândindu-se la gelozie, Dacier nu se simţea câtuşi de puţin gelos; nu era gelos pe oameni, ci pe fapte: căsătoria, dependenţa ei. Condamnarea ei la văduvie perpetuă îl înfuria, ca un decret nedrept. Floarea suavă a frumuseţii ei profund tulburătoare, proaspătă în coloritul ei de brunetă sub biciuirea vântului de răsărit, striga împotriva acestei odioase neomenii. Sau el, în închipuirea lui, o făcea să strige.

Fiindu-i străină gelozia faţă de bărbaţi, adoptă mângâioasa siguranţă că el era preferat între toţi. Concurenţii erau numeroşi: nici unul nu-i atrăgea privirile ca, el. Ea nu dădea dovadă de aceeaşi plăcere când vreun altul strălucea atins de bagheta ei magică. I-ar fi iertat ea vreunuia din ei acel „Diana!” care-i ţâşnise lui de pe buze?

Ea nu era femeia care să ia lucrurile în glumă şi, mai puţin, care să accepte o iubire cu întâlniri pe furiş. Iar el

era tot atât de puţin un îndrăgostit de genul acesta. Amândoi ar fi fost gata să-şi asume răspunderea, dacă le-ar fi apăsat pe umeri. Până într-atât îşi pusese Diana amprenta asupra lui.

Între timp i se iveau în faţă turnurile catedralei din vechea cetate normandă, înălţându-se în fumuriul apusului; şi o frază din cartea ei i se păru potrivită scenei şi sentimentelor lui. O răsucea cu voluptate în gând ca un deliciu suprem după acela de a o avea lângă el. Scria aşa: „*Gânduri care sunt simple contururi negre, colorate de o veche pasiune a inimii, ca turnurile unui oraş văzut de departe, în irosirea funebră a zilei”.* Pregătirea lui antiliterară, într-o engleză directă şi obtuză, l-ar fi făcut să ridice din umeri la asemenea „bazaconii”, dacă ar fi provenit dintr-un alt condei: poate le-ar fi criticat cu condescendenţă, cu un surâs de dispreţ învăluit în umor. Cuvintele erau ale ei: ea le scrisese; aproape printr-un fel de anticipare, îşi închipui el; căci lunecă fără întârziere în starea sufletească pe care o sugerau, şi-i năvăli în minte un puhoi de asemenea gânduri ca nişte „simple contururi negre”, colorate de forma lui anumită de pasiune.

Diana îşi pusese adânc pecetea asupra lui când îl făcuse să absoarbă şi să asimileze o frază eteric de diluată ca substanţă, cu o semnificaţie pur sentimentală, pe care mai înainte el ar fi citit-o cu glas tare într-un salon, spicuind cartea la întâmplare, ca unul din specimenele moderne de romantism himeric. Dacier se simţea însă, în momentul acela, în contemplarea turnurilor de la Caen, abia desprins de prezenţa ei, inspirat pentru a înţelege ceva din viaţa ei spirituală. Pătrunse pe străzile oraşului cu dorinţa, aproape cu hotărârea de a risca o întoarcere la ea a doua zi.

Lumina rece a dimineţii următoare, îmbinată cu teama de a o supăra, îl reţinu. Poate socotea că e mai bine să nu-şi primejduiască ceea ce cucerise. Avea temperamentul unui nordic. Se gândise, poate, că era preferabil să nu se expună imediat unui risc personal.

Capitolul XXIII

Relatează o vizită făcută Dianei de către una din doamnele virtuoase ale societăţii

ÎN SPIRITUL ABSOLUT DETAŞAT al studiului psihologic îl alesese pe Percy Dacier ca model pentru cartea ei *Tânărul ministru de stat* – aşa presupunea Diana. Altfel, ar fi îndrăznit ea să-i facă portretul? Era neîndoios că acum nu i l-ar mai fi făcut.

Reflecţia era similară gândurilor unui om care a lunecat de pe culmea muntelui pe policioara de la jumătatea prăpastiei, acolo unde e nevoie de întreaga prudenţă a simţurilor pentru simpla conservare a vieţii. Cum a putut ea să se lase în voia îndemnului de a-l studia şi a-i zugrăvi portretul! I se părea o formă de demenţă.

Aşa gândea, în timp ce îşi închipuia că societatea îi ia interogatoriul. Când şi-l lua ea singură, zbura cu gândul la Lugano şi la paradisiacul munte Salvatore, pentru ca să poată fi apărată de acuzaţia groaznicei slăbiciuni feminine. Era cert că acolo avusese dovada capacităţii ei de totală detaşare a spiritului. Chiar şi în amintire, izvoarele fericirii spirituale îşi reînnoiau jocul de spumă cristalină. Era convinsă că o forţă supranaturală se deşteptase în ea, acolo, ca s-o întărească până la capăt, s-o pună la adăpost de orice complicitate cu roşeaţa vinovată a femeilor.

Faptul că Dacier îi spusese pe nume – îşi zise ea – era cauza circumspecţiei excesive pe care trebuia s-o practice de acum încolo; să păşească prudent, să adopte calea cea mai bătătorită, regulile cele mai simple, pentru

a-şi regăsi siguranţa. Nu doar că ea personal s-ar fi aflat în primejdie, cel puţin nu pe plan spiritual; avea oricând latitudinea să se refugieze sufleteşte pe înălţimile ei. Dar acum trebuia să fie în gardă, permanent în atitudine de duel. Şi în acelaşi timp să se supravegheze pe ea însăşi. Recunoscu asta cu promptă francheţe, ca să-şi cruţe o confesiune silită şi dureroasă: căci recunoaşterea voluntară, dacă o implica în categoria ei de femeie, revendica totuşi un privilegiu individual. „Femeile sunt femei şi eu sunt o femeie; dar eu sunt eu, adică altfel decât ele: îmi dau seama că suntem slabe, şi slăbiciunea ispiteşte: adoptând prudenţa paşilor precauţi, sunt înarmată. Tocmai voind să dăm o impresie falsă, prefăcându-ne imune, suntem mai primejduite”. Cam astfel s-ar fi exprimat, cu o oarecare furie împotriva naturii ei feminine, ca şi împotriva subordonării la care o forţaseră împrejurările.

De altfel, situaţia ei socială ca şi aceea a lui Percy Dacier transpunea închipuita primejdie pe un plan îndepărtat. Societatea era pentru ea ca o mamă vitregă, vigilentă şi gata s-o judece; şi tot societatea era şeful care îi dădea sarcini lui Dacier, punându-şi în el speranţele, dar capabil să-l doboare oricând pentru o ofensă. Ea vedea care era situaţia lor, cum o vedea şi el. Calea nebuniei trebuia luată cu curaj, dacă era vorba s-o aleagă. Masca făţărniciei ar fi coborât-o în rândul fiinţelor josnice.

Eventualitatea fusese privită drept în faţă. Ca atare, nu mai inspira nicio teamă.

Demonstrase cu multă uşurinţă că poseda atâta abilitate şi stăpânire de sine pentru a-l face să-şi păstreze luciditatea, şi prin urmare puteau să continue să se vadă. O mică izbucnire de nebunie faţă de o femeie, renumită pentru frumuseţea ei, putea fi luată drept spuma unui val trecător. E un lucru obişnuit la bărbaţi, ca şi febra la copii.

Diana îşi petrecea zilele cu tot felul de raţionamente. Nopţile nu erau tocmai în armonie cu gândirea ei

superioară. Când dormea, devenea joaca ielelor, care zburdau cu ea în dansuri confuze a căror cheie era delicios s-o găseşti şi lăsau noi probleme pentru neliniştea dimineţii cu ochi cuminţi. Ea le rezolva cu ideea că în somn era doar femeia obişnuită care cădea pradă chinuitorilor ei; trează, alunga acest roi şi cerul redevenea senin. Treptat, obsesia încetă, graţie condeiului ei harnic.

O scrisoare din partea avocatului ei, bătrânul domn Braddock, o informă că nu existau niciun fel de temeiuri ca să se teamă de vreo neplăcere matrimonială, şi spre sfârşitul lunii mai viaţa domestică din casa ei îşi reluase rânduiala obişnuită.

Ea îşi examină socotelile. Partidele Debitului şi Creditului se asemănau foarte mult cu bărbatul şi femeia în mersul târâş-grăpiş al civilizaţiei noastre. Se potriveau destul de bine; cu o tendinţă puţin cam prea marcată de a întinde coarda şi a face şotii din partea amicului Debit (destrăbălatul mascul), ceea ce accentua şi mai mult caracterul scandalos al metaforei. Tatăl ei observase aceeaşi nostimadă în eforturile lui de a-şi echilibra socotelile care trăgeau când într-o parte, când într-alta: „Hai să aruncăm o privire Bărbatului şi Nevestei”: decât că la el Debitul întruchipa pe corpolenta şi neastâmpărata femelă, iar Creditul era corectul şi micşoratul unghi complementar, un domn slăbănog şi care îşi dădea ifose mustrând-o. „Parcă ai uitat că suntem căsătoriţi, dragă, şi că trebuie să ţinem pasul unul cu altul ca să nu ne pomenim pe băncile tribunalului”, obişnuia să-i parodieze Dan Merion.

Diana nu avu prea multe de reproşat domnului Debit; sau, în orice caz, nu la primele socoteli. Dar felul său de a se comporta era ciudat. Deveni neîncrezătoare în el, după ce descoperi o serie de note de plată în ambuscadă, despre care el avusese în mod sigur cunoştinţă când i se îngăduise să treacă drept un cetăţean onorabil. Ca răspuns la imputările ei, el pledă pentru necesitatea absolută a cumpărăturilor şi cheltuielilor efectuate: un

argument esenţial; şi o solicită pe doamna Credit, într-o manieră plină de curtoazie, să dea bice condeiului pentru ca să atingă şi ea dimensiuni corespunzătoare şi să satisfacă ideile societăţii cu privire la potrivirea unui cuplu. Dorea să aibă mobilă de lux fiindcă aşa cerea gustul ei; şi bucătar francez pentru un motiv asemănător, ca să-şi onoreze cum se cuvine musafirii; şi servitori stilaţi; şi tribul ei de persoane ţinute în pensiune; dorea risipă de flori proaspete la ferestre şi prin camere; iar tablourile şi gravurile de pe pereţi erau de valoare (tot pentru bunul motiv menţionat); şi avea o pasiune pentru dantele vechi. Iubea culorile cum iubea veselia, şi mătăsurile, şi draperiile de satin, sculpturile indiene din fildeş, oglinzile în număr cât mai mare, lemnurile orientale, scaunele şi mesele de scris cu vreo particularitate sau vreun ornament deosebit, măsuţele delicate, cu picioare îmbrăcate în antilopă, de o execuţie apreciată în cronologia tapiseriei europene, orologiile de marmură cu mecanisme iscusite pentru a simboliza timpul, obiectele pentru decorarea căminului, ediţiile ilustrate ale autorilor ei favoriţi; dormitoarele ei, de asemenea, îmbrăcau cuibul somnului în eleganta intimitate a unor falduri diafane. De aici, mai mult sau mai puţin direct, notele de plată căzute în păcat. Doamna Credit se afla în situaţia strâmtorată de a-şi calcula cu precizie sumele pe care se putea bizui pozitiv: venitul fix din investiţii şi chiria de la Crossways. Zilele de plată semestrială îi mai sporeau oarecum proporţiile pe lângă creşterea alarmantă a partenerului, care, mândru de corpolenţa sa, o trimitea la comorile ce puteau ieşi din pana ei ori de câte ori îşi făcea auzit vreun murmur de nemulţumire. Complimentele lui erau sincere; erau chiar seducătoare. El o asigura că dăduse peste o vână bogată într-o mină inepuizabilă: scriind doar puţintel mai repede ea îşi putea dubla venitul; luând în considerare un public mai larg de cititori, îl putea chiar tripla; şi astfel, pe valul succesului, un fluviu tot mai larg avea s-o ducă până la

marea de aur. Priveşte cum scânteiază! Şi să ne precupeţim, atunci, înaripatele ceasuri ale tinereţii din lipsa de curaj de a realiza bogăţiile pe care le putem avea la dispoziţie? Domnul Debit era elocvent, nu i se putea replica nimic.

Un alt calculator, un matematician versat şi regretabil de scrupulos, se îndeletnicea de câtăva vreme cu calculul ipotetic al cheltuielilor din casa Dianei, relativ la şansele pe care le avea de a-i scufunda veniturile. Redworth putea face o apreciere estimativă destul de exactă a costului întreţinerii unei locuinţe, dacă grija pentru stăpânul casei îl determina să-şi ia îngăduinţa câtorva speculaţii asupra valorilor medii. Nu ştia nimic despre investiţia ei cu zece la sută dobândă şi considera venitul ei fix drept un regiment prea prăpădit ca să-l conduci împotriva invadatorului. Îşi închipuia însă, în neştiinţa sa privitoare la câştigurile literare, că un scriitor de succes, care şi-a vândut câteva ediţii, a dat peste un El Dorado. Acolo era mina de aur. Cerea însă o muncă sârguincioasă. Diana era adesea nedumerită. Auzindu-l pe Redworth că o întreabă *când* speră să-i apară următoarea carte, făcea impresia că e animat de nerăbdarea de a o zori să creeze, şi ea se vedea nevoită să-i răspundă că nu era prea vioaie la scris. Zelul lui măgulitor o contraria. El îi admira munca, dar făcea tot posibilul ca să aducă rezultatul muncii ei într-o stare nu tocmai vrednică de admiraţie. Gustul lui literar nu era acela al tânărului Arthur Rhodes, căruia îi putea citi capitole din volumul ei, sub aparenţa că-i cere sfaturi în privinţa lor, în realitate sorbindu-i elogiile; îl bănuia pe Redworth că nutreşte dorinţa prozaică de a o vedea câştigând bani, şi cu toate că vistieria personală începea să le cam simtă nevoia, spiritul superior al autoarei dispreţuia asemenea preocupări sordide: poate pentru a justifica o energie creatoare deficientă. Se lovea de piedici în redactarea imaginativă. Cu condeiul în mână, luneca în meditaţii apăsătoare; se oprea brusc în mijlocul unei fraze ca să se

gândească, şi nu la subiect. Noaptea dormea cu întreruperi, ziua se simţea moleşită, dacă nu ieşea în aer liber sau nu avea în jurul ei prieteni care s-o stimuleze. Insistenţele lui Redworth de a o face să publice erau supărătoare, îndeosebi când îşi dădea seama cât de mult ar fi putut îmbunătăţi *Tânărul ministru de stat* dacă ar fi reţinut cartea ca să mediteze asupra ei, s-o cizeleze, să scrie din nou anumite pasaje, s-o desăvârşească. Reveriile ei cuprindeau lungi dialoguri din acea carte, care nu văzuseră niciodată lumina tiparului; îi răsăreau în minte, îi dispăreau din memorie, lăsând-o fără plăcere pentru noua ei scriere, *Cântăreaţa:* mult mai poetică decât cea precedentă, după părerea lui Arthur Rhodes; însăşi povestea era mai romantică; inspirată după o primadonă pe care o cunoscuse la seratele muzicale ale lui Henry Wilmers, după ce îl auzise pe Redworth vorbindu-i despre bizara pasiune a lui Charles Rainer pentru această femeie, sau pentru ideea pe care şi-o făcea despre ea. Diana îi căutase prietenia, o studiase şi o plăcuse. Portretizarea amabilei şi talentatei italience, a soţului ei care se purta cu ea ca un mizerabil şi a excentricului englez, mărinimos şi devotat, era bună într-un sens; dar ţinând seama de temă, avea îndreptăţite presimţiri că romanul ei *Cântăreaţa* nu avea să-i răsplătească timpul pierdut şi strădaniile depuse. Nu întâlneai în el niciun fel de transcrieri ingenioase ale dialogurilor zilei; nici urmă de salvări miraculoase, primejdii pe mare şi pe uscat, fapte eroice ale eroului principal, ţipete impresionante ale eroinei; nicio scenă de patetism sau de umor contagios scrisă după normele prestabilite; trăsăturile de satiră socială nu aveau un tâlc izbitor – echivalând cu o palmă pe obrajii cititorului, care să-l îndemne pe acesta să râdă mânzeşte, satisfăcut că a ghicit intenţia autorului. Ea nu se adresa nici simţurilor, nici unui discernământ superficial. Astfel că avea sentimentul anticipat al eşecului; şi scria, din spirit de contradicţie, cât putea ea mai bine; fireşte, scria încet;

trata din ce în ce mai realist personajele şi emoţiile esenţial umane, ocupându-se tot mai puţin de figuraţia supranumerară a naraţiunii, menită fie hohotelor de râs homeric, fie potopului de lacrimi – aceste crampoane naturale cu care un autor se prinde de publicul său. Sentimentele ei rămâneau distante. În schimb, se descărcau cu efuziune la cea mai mică sugestie a unei scene din *Tânărul ministru de stat.* Nu le putea revărsa cu niciun chip în *Cântăreaţa.* Iar Arthur Rhodes proclama această scriere ca fiind cu mult mai poetică decât romanele precedente, pentru motivul că personajele principale aveau viaţă şi cititorul o simţea cum pulsează. Voia să spună că erau poetice, dat fiind că erau creaţii.

Înaintarea lentă a unei scrieri care nu era acţionată de sentimentele autoarei provoca în mod inevitabil frecvente discuţii între Debit şi Credit, având drept rezultat certuri, recriminări, discordie în cadrul cuplului asociat, dar divergent. Pentru a-i readuce la trapul lor normal în acelaşi ham, Diana se duse, cam fără tragere de inimă, la editorul ei pentru un avans din suma pe care urma s-o primească, şi gestul acesta îi spori sila de a continua romanul. Îi trecu prin minte că, în curând, nu va mai fi în stare să scrie deloc. Şi atunci ce va face? Poate că vânzând acţiunile şi, în cele din urmă, proprietatea de la Crossways, ar avea îndeajuns pentru restul zilelor ei pe pământ. În mod necesar trebuia să-şi închipuie scurtă această perioadă, pentru ca să-şi facă socoteala că-i vor ajunge banii. „Sunt sigură, îşi spunea în sinea ei, că nu voi incomoda lumea prea mult.” O ciudată pasivitate puse stăpânire pe ea; nu o melancolie, căci înţelegea voioşia vieţii şi, când se afla în societate, o sporea prin propria ei bună dispoziţie; dar o inerţie, ca şi cum ar fi fost depusă de apele unui fluviu pe mal şi ar fi privit frumuseţea şi plăcerea trecând în goană, mai departe, în timp ce soarele care pe alţii îi făcea să înflorească, ei îi usca vinele. Tocmai în epoca aceea îşi câştiga cel mai răspândit renume de strălucire a spiritului. Îşi petrecea

serile acasă numai pentru a primi musafiri. Nu avea o înţelegere intimă a luptei pe viaţă şi pe moarte ce se dădea în străfundul fiinţei ei între femeia convenţională şi adevărata sa fire. Îşi recunoştea anumite nedumeriri, precum şi prudenţa vigilenţei. „Dar cum sunt sigură că nu voi trăi prea mult, ne putem vedea.” Diana nu mai ocoli întâlnirile cu Percy Dacier, iar comportarea lui n-o avertiza prin nimic că era cazul să-l descurajeze. Ar fi fost crud să-l excludă de la selectele ei mici dineuri de opt persoane. Whitmonby, Westlake, Henry Wilmers şi ceilalţi, poate prin mijlocirea ei însăşi, îl instruiau în arta conversaţiei. Auzi afirmându-se despre el că bărbatul căruia femeile încercau să-i atragă simpatia şi care până acum le îndepărta, mulţumindu-se să fie doar un om politic, se umanizase în chip miraculos. Lady Pennon începu să vorbească despre el cu toată speranţa. Ea declară că era unul dintre bărbaţii care se dezvoltă mai târziu şi aşteaptă numai pasiunea capabilă să-l subjuge. Dacă pasiunea venise, el, în orice caz, o ţinea în frâu. Stăpânirea de sine de care dădea dovadă o înduioşa pe Diana. Cum putea să-i interzică intrarea în casele pe care le frecventa ea? Se bucura că-l vede. La rândul lui, el îşi manifesta plăcerea de a o vedea. Amintindu-şi de nesocotita lui tentativă de pe plaja străină, reflectă că se lăsase destul de uşor respins; nu putea afirma acelaşi lucru despre alţi câţiva. Femeile frumoase, în situaţia ei, provoacă patimi excesive care contrastează emoţionant cu reticenţele unui anumit admirator. „Scoţianul focos” era unul dintr-o întreagă ceată şi nu-i venea să vorbească despre aceştia sau despre crizele lor de nebunie nici chiar prietenei sale Emma. Îi suporta, le zădărnicea planurile, trecea mai departe şi îşi regăsea seninătatea; dar contrastul o invita să stăruie cu gândul asupra lui, iar rezerva îi şoptea la ureche despre o pasiune profundă...

Fu uimită de ea însăşi când simţi un ciudat tremur, fără nicio bătaie de inimă, la vestea aflată într-o zi că se fixase, în sfârşit, definitiv căsătoria lui Percy Dacier cu

domnişoara Asper. Mary Paynham îi aduse noutatea. O deţinea de la o doamnă care se întâlnise cu domnişoara Asper la întrunirile ladyei Wathin şi o considera pe marea moştenitoare excepţional de frumoasă.

— Un miracol de aur, găsi expresia Diana. Frumuseţe şi Aur la un loc e ceva oarecum supranatural. Zvonul poate fi de data asta adevărat.

A doua zi după-amiază cartea de vizită a ladyei Wathin solicita doamnei Warwick o întrevedere particulară.

Lady Wathin, ca femeie din categoria acelora care sunt în stare să facă orice în numele unei cauze sfinte, înaintă spre doamna Warwick netulburată de povara misiunii sale şi, îndărătul unor zâmbete binevoitoare, pregătindu-şi coloana vertebrală, să răspundă la o ţinută demnă, cu o verticalitate similară. Îşi atinseră degetele şi se aşezară. Preliminariile la obiectul întrevederii fură scurte între două doamne acut conştiente de antagonismul lor şi dispreţuind prea mult, fiecare în parte, subterfugiile pentru a ocoli problema.

Lady Wathin începu:

— Cred că ştiţi, doamnă Warwick, că eu sunt o vară de-a prietenei dumneavoastră, lady Dunstane.

— Aţi venit la mine cu vreo treabă anume?

— Ne-am putea exprima şi aşa. Eu personal nu am niciun interes. Am venit să vă expun anumite fapte pe care socotesc că ar trebui să le ştiţi. Ne-am gândit că e mai bine ca o cunoştinţă, şi mai ales o femeie, să vă prezinte situaţia, în loc să recurgem la intermediari legali, la avocaţi...

— Avocaţi?

— Ei bine, da, soţul meu e jurist, într-adevăr. L-a cunoscut pe domnul Warwick. În ultima vreme l-am văzut des, amândoi. Îmi pare rău că trebuie s-o spun, e grav bolnav.

— Am auzit acest lucru.

— Nu are niciun fel de rude feminine, se pare. Simte nevoia unor îngrijiri mai atente decât le poate primi de la

persoane plătite.

— Sunteţi autorizată de el, lady Wathin?

— Da, doamnă Warwick. Nu vom pierde vremea cu justificări. Doreşte, cu nerăbdare, o reconciliere. Mie şi lui sir Cramborne ni se pare lucrul cel mai de dorit pentru toate părţile interesate, dacă vă putem convinge să priviţi şi dumneavoastră chestiunea în aceeaşi lumină. Domnul Warwick poate să trăiască sau nu; dar răcirea relaţiilor e absolut fără discuţie cauza bolii sale. Nu mă refer la nimic din ceea ce a provocat situaţia asta. Doresc numai să nu rămâneţi în necunoştinţă de cauză cu privire la propunerea pe care o face şi la starea sănătăţii lui.

Diana înclină capul cu calm.

— Starea sănătăţii mă întristează. Propunerea a mai fost făcută şi i s-a trimis răspuns.

— O, dar doamnă Warwick, un refuz imediat şi categoric la o propunere atât de plină de consecinţe?

— Ah, lady Wathin, dar acum depăşiţi limitele prescrise de misiunea pe care v-aţi asumat-o.

— Nu voiţi să plecaţi urechea la o mijlocire?

— Nu voiesc.

— Bineînţeles, doamnă Warwick, nu are rostul ca eu să fac aluzie la lucrurile pe care le-ar spune avocaţii pe tema aceasta.

— Abţinerea dumneavoastră e lăudabilă, lady Wathin.

— Credeţi-mă, doamnă Warwick, pasul acesta – vorbesc şi în numele soţului meu – este cât se poate de recomandabil.

— Dacă mai aud o singură vorbă despre acest lucru, părăsesc ţara.

— Mi-ar părea extrem de rău ca printr-un gest pripit să-i lipsiţi pe numeroşii dumneavoastră prieteni de o companie plăcută. L-am cunoscut de curând pe domnul Redworth şi îmi dau seama de pierderea pe care ar suferi-o. N-am încercat să fac apel la sentimentele dumneavoastră, doamnă Warwick.

— Vă mulţumesc călduros, lady Wathin, pentru ceea ce

nu aţi făcut.

Aerele aristocratice ale doamnei Warwick o enervau pe lady Wathin când se gândea că erau împrumutate, şi că o morală exemplară putea s-o considere pe această femeie drept o ostracizată: şi nici nu era plăcut să te privească cineva cu dispreţ, printre gene. Ea venise să facă apel la sentimentele soţiei; în orice caz, să descopere dacă avea asemenea sentimente şi dacă era ceva mai mult decât o aventurieră desfrânată.

— Viaţa noastră pe pământ e scurtă! spuse ea. La care Diana consimţi tacit.

— Timpul nostru e limitat, doamnă Warwick. Se încheie repede.

— În schimb, banalităţile despre el sunt eterne.

Lady Wathin închise ochii, pentru ca un efect similar să se producă şi asupra urechilor sale.

— A! ele sunt adevărurile. Dar nu e treaba mea să predic. Îngăduiţi-mi să spun că îl compătimesc profund pe soţul dumneavoastră.

— Mă bucur că domnul Warwick are prieteni; şi sunt numeroşi, sper.

— Ei nu-l pot vedea cum piere fără un efort în folosul lui.

Interveni o prăpastie de linişte. Înăuntrul ei nu răsună îndurarea soţiei.

— Are să mă întrebe, doamnă Warwick.

— Îi puteţi relata punctele principale ale conversaţiei noastre, lady Wathin.

— Aţi consimţi – e cea mai arzătoare dorinţă a soţului dumneavoastră; iar casa noastră e deschisă pentru soţia lui şi pentru el în acest scop; şi ni se pare că... efectiv ar putea îndepărta o catastrofă pe care, în mod inevitabil, aţi deplânge-o – aţi consimţi să vă întâlniţi cu el în casa mea?

— Mi s-a mai cerut acest lucru, lady Wathin, şi am refuzat.

— Dar în casa mea – sub auspiciile noastre?

Diana aruncă o privire spre ceas. — Nicăieri.

— Oare nu este – iertaţi-mă – o datorie de soţie, cel puţin să asculte?

— Lady Wathin, v-am ascultat pe dumneavoastră.

— În situaţia că extraordinara sa generozitate se eχprimă pentru moment, doamnă Warwick, prin simplul fapt că el cere să fie ascultat personal de soţia lui! S-ar putea preîntâmpina atâtea.

Diana simţi că-i arde pielea.

Spuse cu un surâs: — Daţi-mi voie să vă mulţumesc că puneţi capăt unei misiuni care trebuie să fi fost neplăcută pentru dumneavoastră.

— Dar vă veţi gândi la asta, doamnă Warwick, nu-i aşa? Daţi-mi asigurarea!

— Nu voi uita, spuse Diana.

Din nou cele două doamne îşi atinseră degetele, schimbând o grimasă de cordialitate. Câteva cuvinte de compasiune pentru starea de invaliditate a bietei lady Dunstane acoperiră retragerea ladyei Wathin.

Părăsea – aceasta era impresia lăsată asupra sentimentelor ei contrariate – o libertină cu suflet de gheaţă; de care orice soţ, dornic să-şi păzească demnitatea şi liniştea, făcea bine să se descotorosească: şi măcar dacă ar fi izbutit printr-o aluzie să aducă vorba de domnul Percy Dacier, numai ca să le arate acestor cochete notorii, sau mai rău, că nu sunt chiar atât de libere să se ocupe de intrigile lor în ascuns, cum îşi închipuie ele; şi-ar fi calmat iritarea.

Părăsea o femeie care căzuse pradă panicii.

Diana se gândea la Emma şi la Redworth, precum şi la absurda lor interpunere ca să-i salveze reputaţia şi s-o menţină legată. Acum ar fi putut să fie liberă! Lupta cu cătuşele o reducea la o stare de răzvrătire, din care decurgeau intense fulguraţii ale unicului mijloc de scăpare sigură; o gheenă odioasă cu limbi şuierătoare care ducea către un loc numit Libertate, refugiul ei, dar un loc zbuciumat de nelinişti febrile.

Incapabilă să mai scrie, resimţind ură pentru casa care o reţinea ca o ţintă fixă pentru asemenea atacuri, o bătea gândul să zboare drept la îndrăgitul ei lac Lugano, şi acolo să se ascundă, să-şi abandoneze prietenii, lepădându-şi numele ei de sclavă, ca să trăiască liberă sufleteşte. Merse până acolo încât să calculeze costul întreţinerii unei mici locuinţe în acel loc şi să-şi justifice brutala măsură prin explicaţia unei restrângeri după risipa de cheltuieli de la Londra. Nu avea decât să-şi ia rămas bun de la Emma, şi nici o altă legătură de tăiat! O dimineaţă pe culmile muntelui Salvatore avea s-o purifice de păienjenişurile care o desfigurau şi o reţineau în încâlceala lor.

Capitolul XXIV

Arată un suflet care e gata să ajungă la disperare

ERA LUNA AUGUST, CU PATRU zile înainte de închiderea Parlamentului, şi Diana socoti că ar fi bine pentru Arthur Rhodes s-o însoţească într-o vizită la Copsley. El răspunse cu bucurie la invitaţia ei, amintindu-i de dorinţa ladyei Dunstane de a auzi câteva capitole din *Cântăreaţa*, aşa încât manuscrisul fu împachetat. Porniră luând trenul şi o birjă, şi încheind drumul pe jos. August e luna maturităţii calme şi a frunzişului impunător, sărac în cântece, şi totuşi o lună purtând coroană şi veşmânt regesc; iar faptul că tânărul preţuia pitorescul familiar al peisajului o înviora pe Diana; plăcerea lui de a fi alături de ea îi era de asemenea agreabilă. Nu simţea dorinţa să-l înlocuiască deloc cu altul; şi gândul acesta o întărea.

La Copsley, sosirea bagajului înaintea lor le pregătise întâmpinarea. Deşi li se făcu o primire călduroasă, Diana observă o schimbare la Emma, o neobişnuită rezervă, o îndoială în priviri, în ciuda manifestărilor drăgăstoase; şi astfel, lăsată pe seama ei însăşi, gândindu-se că dacă şi-ar fi urmat propria povaţă (cum îşi numea ea impulsul) mai de mult, n-ar mai fi existat nefericirea de acum, adoptă pe dată, sau în mod inconştient, o atitudine de reţinere. Bazată pe conştiinţa relaţiilor ei oneste, atitudinea era puţin sfidătoare. În forul ei lăuntric devenea şi mai dură, mergând până la o uşoară ostilitate, din pricina conştiinţei că gândurile ei rătăciseră cândva.

Sentimentul de culpabilitate şi cel de inocenţă se îmbinau pentru a o îmbrăca în platoşă de zale, nevinovăţia fiind pozitivă, iar vina atât de iluzorie! Dar era înarmată numai pentru cazul când ar fi fost necesar, şi nu se ivi nicidecum trebuinţa unei armuri. Emma nu puse niciun fel de întrebări. Observa transformarea care se petrecea în Tony a ei: era însă prea plină de tragice temeri care o copleşeau pentru a discuta despre nimicuri. Nu-i mărturisise niciodată lui Tony natura exactă şi evoluţia maladiei sale, considerându-se hărăzită morţii şi temându-se să nu alarmeze fiinţa cea mai dragă.

O parte din manuscris fu citită cu glas tare seara, de Arthur Rhodes; restul, a doua zi dimineaţa. Redworth era în mod vizibil modelul eroului englez; şi cât privea caracterizarea lui, nimeni dintre prieteni nu se putea plânge de portretul realizat; sinceritatea zelului său clarvăzător, bărbăţia lui, caracterul lui profund sănătos – după expresia ladyei Dunstane – precum şi statura vânjoasă, bine legată, erau abil redate. Emma îi iertă insistenţa asupra nasului puţin cam turtit, ţinând seama de afectuoasa descriere a ochilor cinstiţi şi expresivi, şi de „lumina de pe tâmple” pe care o observaseră amândouă.

Nu la fel de uşor putea să-i ierte zugrăvirea realistă a omului: o exagerare, gândea ea, a micilor slăbiciuni care, chiar dacă existau, n-ar fi trebuit să fie subliniate. Înclinaţia către „calculare” era ridiculizată; domnul Cuthbert Dering făcea socoteli şi când punea stăpânire pe el pasiunea şi când rămânea rece. Mintea lui era o lungă diviziune de cifre. Avea statistici drept ochelari şi prin ei privea lumea şi pe femeia pe care o adora.

— Înţeleg, zise Emma, în timpul unei pauze; e un saxon. Pretinzi mereu că ai luat rasa asta *en grippe*[31], Tony.

— Îi acord toate meritele pe care le are, replică Diana. Admir calităţile superioare ale rasei la fel ca oricare. Vrei să ţi le prezint în poze colorate, Emmy.

---

[31] *Prendre quelqu'un en grippe* – a prinde ură pe cineva (fr.) (n.tr.).

Dar partea cea mai rea era o indicaţie că mania lui de a calcula cu şi fără rost avea să ducă la o catastrofă distrugându-i fericirea. Asta n-a mai putut s-o îndure Emma. Fără să se mai întrebe dacă era cu putinţă ca Tony să-i cunoască taina, sau dacă ar fi fost în stare, ştiind-o, s-o dezvăluie, simpatia ei pentru Redworth se răzvrătea în faţa acestei demascări. Simţi cum o cuprinde răceala. Nu comentă nimic despre pasajul respectiv; spuse numai: Îmi place stilul.

Diana înţelese că romanul ei era condamnat.

Se învălui în mantia filosofiei ca să-şi ascundă descurajarea.

— Mă bucur că-ţi place stilul.

— Dar personajele sunt rupte din viaţă, exclamă Arthur Rhodes. Cântăreaţa bând *porter* dintr-o cană de cositor, la căderea cortinei, după ce a sfâşiat inimile publicului, mi se pare mai adorabilă decât dacă ar fi mers împleticindu-se spre o sofa, declarând că nu se mai poate ţine pe picioare; şi întrucât creatoarea ei i-a infuzat atâta viaţă accepţi în mod firesc tot ceea ce face. Era epuizată şi simţea nevoie să bea *porter*, ca plugarul pe ogor.

Emma îl privi şi îşi dădu seama că poetul era copleşit de admirator. Luat în raport cu mania domnului Cuthbert Dering de a calcula, incidentul cu cana de cositor plină de *porter* îi displăcu.

— În timp ce Cântăreaţa trăgea o duşcă, presupun că domnul Dering socotea cât costa, spuse ea.

— S-ar putea insinua, zise Diana.

Discuţia se încheie cu obişnuitele pro şi contra în legătură cu negul de pe nasul lui Cromwell, realismul gustând descrierea, idealismul obiectând.

Arthur Rhodes fu invitat să facă o plimbare de-a lungul înălţimilor în cursul după-amiezii, şi Emma se necăji şi mai tare auzind-o pe Tony că se plânge de felul cum Redworth îl tratează pe băiat, nevoind să-l ajute să obţină nici una din comodele mici funcţii de care se ştia că dispune.

— Mi-a vorbit de domnul Rhodes, spuse Emma. El consideră profesiunea literară ca o iluzie şi se îndoieşte de înţelepciunea de a avea poeţi ca funcţionari.

— Mentalitate de John Bull! exclamă Diana. Vorbeşte dispreţuitor de bietul băiat.

— Numai în măsura în care nesocotinţa tânărului de a renunţa la profesiunea de avocat îi provoacă simţul practic să obiecteze.

— Ar putea să mă creadă pe cuvânt în privinţa înzestrării „tânărului”. Vreau să aibă mijloacele de existenţă care să-i permită să scrie. Are talent.

— S-ar putea să aibă. Îmi place băiatul, am mai spus-o. Dacă s-ar întoarce la biroul lui de avocatură, nu am nicio îndoială că Redworth ar izbuti să-l ajute.

— Şi ar face un valoros bătrân Braddock dintr-un tânăr cu perspective splendide! Zici că l-am descris prea saxon?

— E vorba de optică, Tony, nu de rasă.

Nu s-a mai făcut nicio aluzie la *Cântăreaţă;* dar dezaprobarea Emmei blocă fluxul redactării, încă dinainte supus unor strangulări în mintea autoarei. Diana rămase trei zile la Copsley, cu o zi mai mult decât avusese intenţia, pentru ca Arthur Rhodes să se bucure cât mai mult de aerul de la ţară.

— L-aş mai reţine, dar nu i-aş putea oferi compania mea, zise Emma.

— Bănuiesc că galantul cavaler nu doreşte altceva decât să mă depună în siguranţă la mine acasă, spuse Diana şi această mică remarcă zgârie urechile[32], deşi Emma pricepu sensul ei simplu. Când se despărţiră o sărută pe Tony a ei de mai multe ori. Avea lacrimi în ochi. Dianei i se păru că voia să compenseze momentul de înstrăinare, şi o sărută călduros, la rândul ei, iertând-o din adâncul inimii, cu tot golul fatal pe care îl produsese în imaginaţia scriitoarei preocupată de încasări şi cu atenţia

[32] *To land smb. safely* – ar putea să aibă şi sensul de a prinde, a captura pe cineva (n.tr.).

distrasă de gâlcevile dintre Debit şi Credit.

Diana îi vorbi cu însufleţire tânărului Rhodes ba de una, ba de alta, în drumul cu trăsura până la tren. Era profund descurajată de faptul că Emma îi dezaproba cartea. Nu mai era nevoie decât de această unică picătură pentru a-i face de neconceput reluarea lucrului. Acolo să rămână! Şi ce-o să se întâmple cu întreţinerea casei? Poate că, la urma urmei, cei ca Redworth au dreptate în lumea asta, şi literatura ca profesiune e o ocupaţie înşelătoare. Nu se învoia să accepte o asemenea idee fără ostilitate faţă de toţi Redworth-ii din lume.

— Ei nu au niciun fel de sensibilitate, iar noi avem prea multă. Noi suntem ca nişte baloane de săpun pe care le sparge vântul, şi cum vântul suflă mereu, cei cu spirit practic, de tipul lui Redworth, triumfă asupra noastră.

Îl sfătui pe Arthur Rhodes că ar fi prudent să-şi reia jugul în avocatură.

El râse de o asemenea părere, spunându-i că avea speranţa să încaseze nişte sume de bani.

— Dar mă tem, zise el, că lady Dunstane e foarte, foarte bolnavă. M-a rugat s-o informez tot timpul de adresa dumneavoastră.

Diana îi spuse că el era unul dintre cei care aveau s-o ştie, oriunde s-ar fi dus ea. Vorbea impulsiv, sentimentele ei de prietenie faţă de acest tânăr sporind pentru moment în intensitate din cauza ciudăţeniei de comportare a Emmei de a-l delega pe el să împlinească o datorie pe care ea n-o neglijase niciodată. „Ce-şi închipuie că am de gând să fac!”

Pe masă, la locuinţa ei, o aştepta o scrisoare din partea lui Warwick. O citi în grabă în prezenţa lui Arthur Rhodes, căci bănuise, dintr-o ochire asupra scrisului, propunerea pe care o conţinea şi tonul oficial.

Curtenitorul ei cavaler fu invitat să cineze împreună cu ea în seara aceea, scuzându-i-se costumul.

Vorbiră despre literatură ca profesiune, despre poeţi dispăruţi şi în viaţă, despre politică, pe care el o detesta

şi o ocolea, şi despre perspectivele lui. Scria multe pagini respinse, avea un venit de optzeci de lire pe an şi îşi încropea traiul cu modesta sumă pe care i-o procura condeiul său; o sumă extrem de neînsemnată; dar vasta Natură îi aparţinea, lumea îi era tributară, viitorul, mireasa care îl aştepta răbdătoare, împodobită cu giuvaeruri. Diana îi invidia tinereţea avântată. Nimic nu e mai de invidiat, nimic nu e mai bogat pentru lumea spiritului, decât aspectul unei sărăcii vesele. Cât de nobilă îi apărea, în contrast cu acumularea de bogăţie a lui Redworth!

Când rămase singură, se duse în camera ei de dormit şi încercă să scrie, încercă să doarmă. Se mai uită la misiva lui Warwick. Părea să conţină o ameninţare; dar pentru moment nu asta o tulbura atât de mult cât analiza propriei ei stări de prostraţie. Scrise câteva rânduri avocaţilor ei, citând una din frazele lui Warwick. Cu asta, alungă din gând scrisoarea. Insuportabila ei apatie devenea alternativ când o toropeală care o biruia, când o înfrigurare. Izbuti să facă efortul de a înăbuşi cauza pozitivă: nu-i îngădui să apară la suprafaţă; cu preţul conştiinţei că practică autoînşelarea. „Mă întreb dacă lumea e atât de rea pe cât ne spune o anumită categorie de scriitori!” oftă ea ostenită, şi reflectă la sondajele şi cercetările efectuate de ei asupra bietei omeniri, pe care lumea le acceptă ca adevăruri fundamentale, când draga lor scoate de la fund numai gunoaie dezgustătoare. Oamenii îşi închipuie că aceşti autori pătrund în străfundurile firii noastre, pentru că sunt destul de neobrăzaţi ca să dea în vileag micile adâncimi pline cu noroi şi apă tulbure. Starea ei sufletească era pentru o astfel de literatură: s-ar fi putut apuca să scrie de îndată, doar că îi lipsea tema; căci e o literatură care se poate bizui pe popularitate, pe o mare faimă pentru discernământ psihologic. E adevărată în felul ei, deşi dragarea naturii umane e o formă de artă murdară. Când înfloreşte, putem fi siguri că am exagerat până atunci

înfrumuseţarea formelor superioare de artă. Simţea – şi se cutremura dându-şi seama – că ar fi în stare să soarbă din rezervoare întunecoase. Până atunci, în scrierile ei avusese loc triumful binelui. Romanele ei denotau o vădita deficienţă a subtilei pătrunderi psihologice pe care o poseda acum. „Arată umanitatea aşa cum este, bălăcindu-se în desfrâu, rea, făţarnică”, îi striga o voce; se simţea ispitită să contemple străvechiul balaur cu gura căscată, Ego, al cărui portret, zugrăvit cum se cuvine, stabileşte neîntârziat un mijloc de comunicare între autor şi cititor, acesta din urmă fiind identificat şi mărturisind faptul. După pantomima umorului şi a pateticului, un bisturiu cinic înfipt în pieptul omului pare cel mai sigur talisman pentru stabilirea acestei agreabile comunicări; iar ea ştia să taie. Îşi oferi sieşi o mostră a forţelor sale. Tăie fără milă în carnea ei şi fu nevoită să bandajeze rana în mare grabă ca să nu i se scurgă viaţa.

Metaforele erau refugiul ei. Metaforic, putea îngădui spiritului ei să discearnă zbuciumul prin care trecea şi care o făcea să-şi piardă curajul. Izgoniţii din rai au trebuit să se înveşmânteze în metafore, şi folosirea lor curentă a contribuit mult ca să ne civilizeze. Cei cu intelectul trândav nu le pot suferi, dar civilizaţia noastră nu datorează prea mult acestei fracţiuni majore. Cu deosebire, devin necesare femeii situată pe un piedestal în conflictul cu propria ei natură. Diana se văzu pe ea însăşi prin aburul pe care îl invoca. „Sunt eu mai rea decât alte femei?” era un gând obscur care o străpungea. Mai rea – însemna o groaznică izolare. Nu mai rea – o înjosire a întregului sex feminin. Îşi putea îngădui să afirme că lumea e rea, dar nu că femeile sunt rele.

Afundându-se şi mai jos, neliniştea umilinţei o năpădi până la senzaţia că se îneacă. Căci ce-ar fi dacă extazul poetic de pe înălţimile muntelui Salvatore nu fusese de origine divină, ci ţâşnise din alte fântâni decât cele spirituale? Dacă izvorâse din sângele ce-i năvălise în obraji silind-o să-şi ascundă roşeaţa? Era cu putinţă? Nu

voia să creadă. Dar în această îndoială se cuibărea prilejul de a-şi vedea aripile tăiate, lumina stinsă.

Adormi ca o naufragiată azvârlită pe ţărm de valuri.

Danvers intră în cameră la o oră matinală pentru Londra ca s-o informeze că domnul Percy Dacier se afla jos şi cerea permisiunea să aştepte.

Diana dădu ordin să i se servească micul dejun. Rămase culcată, privind peretele din faţa ei până când acesta deveni, în mod aproape vizibil, o reflectare a propriilor ei gânduri.

Capitolul XXV

Din nou „răscrucea drumurilor” şi o schimbare de direcţie

BĂNUIALA CĂ EL VENISE CA SĂ-I împărtăşească vestea apropiatei sale căsătorii o înveşmântă în cele din urmă într-un calm suveran. Avea nevoie să-şi închipuie că acesta era motivul vizitei, şi aşa îşi închipuia. I se aduse ceaiul în timp ce se îmbrăca; coborî scara răsucind în minte formule de felicitări abil împletite cu obişnuitele epigrame ale lumii mondene despre legătura căsniciei.

Fiecare din ei citi pe chipul celuilalt un alt înţeles decât acela al cuvintelor goale de scuză şi bun venit. Al lui Dacier exprima hotărârea energică de a da curs unei intenţii ferme; dar întristat din pricina aspectului ochilor ei irosi o clipă ca să-i spună: N-ai dormit. Ai auzit?...

— Anume ce? zise ea, încercând să facă presupuneri; şi întrebarea constitui un răspuns suficient.

— N-am avut curajul să sun la uşă aseară; am trecut pe sub ferestre. Dă-mi mâna, te rog.

Ea îi dădu mâna, mirată şi, cu mai mare surprindere, simţi ca el i-o strânge. Inima ei începu să bată cu putere. Vorbi ceva fără niciun înţeles; văzu că se topeşte într-o neînchipuită stare de slăbiciune – mândrie, rezervă, simplă prudenţă, toate pieriseră; sfărâmături de ruine acolo unde se înălţase o fortăreaţă care impunea respect bărbaţilor. Era iubire? Inima ei bătea înfiorată.

El îi ţinea mâna, neluând în seamă faptul că ea încerca uşor s-o retragă.

— Iată care e problema: nu pot trăi fără dumneata. Am continuat... Cine a fost aici aseară? Iartă-mă...

— Îl cunoşti pe Arthur Rhodes.

— L-am văzut ieşind pe uşă la ora unsprezece. De ce mă chinuieşti? Nu mai e timp de pierdut acum. Vei fi revendicată prin justiţie. Hai, să tăiem nodul noi doi împreună. E cel mai bun lucru pe care îl am de făcut pe lume – singurul lucru. Fii curajoasă! Am mâna dumitale. Dă-mi-o pentru totdeauna şi, te implor! nu face locul cochetăriei feminine. Fii dumneata însăţi. Sufletul meu drag! N-am văzut suflet la altă fiinţă decât la dumneata. Am aşteptat: numai teama de a te pierde mă face să-ţi vorbesc acum. Şi ca să fii sacrificată a doua oară acelui... O, nu! Ştii că poţi avea încredere în mine. Pe cuvântul meu de onoare, respir numai prin dumneata. Eşti partea mea cea mai bună în totul – călăuză, zeiţă, tot ce am mai de preţ pe lume! Ai încredere în mine; fă din mine stăpânul soartei dumitale.

— Dar, prietene... îşi înghiţi ea vorba. Era transformat în chip miraculos; nu lăsa spaţiu pentru tactica apărării şi evaziunii.

— Aş vrea să cunosc tainele artei de a face curte. Nu mai e timp; şi sunt un nepriceput la jocul ăsta. Putem pleca chiar astă-seară. Odată departe, lăsăm în seama lor să aranjeze lucrurile şi după aceea eşti liberă, şi a mea până la moarte.

— Dar vorbeşte! Vorbeşte! Ce s-a întâmplat? spuse Diana.

— S-a întâmplat că dacă mai întârziem, sunt în primejdie de a te pierde pentru totdeauna.

Ochii ei se luminară.

— Vrei să spui că ai aflat de vreo hotărâre a lui?...

— A deschis o urmărire judiciară. Dar opreşte-o. Acest unic pas, şi i-ai pus capăt. Intenţionat sau nu, ameninţarea atârnă deasupra capului dumitale şi vei fi veşnic torturată. De ce să-ţi risipeşti întreaga tinereţe? Şi pe a mea la fel! Căci sunt legat de dumneata ca şi cum

ne-am fi aflat amândoi în faţa altarului – unde vom sta alături în clipa când vei deveni liberă.

— De unde ai auzit acest lucru?

— De la o prietenă intimă. Vreau să spun – destul de intimă – de la lady Wathin. Nu mi-e cu adevărat prietenă, dar o văd din când în când. A hotărât să-mi vorbească despre asta – nu are importanţă de ce. El i-a făcut confidenţe şi ea mi-a turnat o poveste plângăreaţă. Să flecărească oamenii de soiul ăsta cât vor pofti. Dar tocmai din cauza unor asemenea oameni stai legată în lanţuri şi ţi se ofileşte întreaga tinereţe. Să ţipe cu toată josnicia de care sunt în stare. Are să fie lătratul unei zile: şi n-ai să-l auzi; într-o jumătate de an totul va fi uitat şi voi reveni împreună cu tine în Anglia – ca soţ al celei mai demne mirese a creştinătăţii! Te îndoieşti de mine?

— Nu e asta, spuse ea. Dar acum lasă-mi mâna. Sunt prizonieră.

— Îmi ceri prea mult. Te-am pierdut de prea multe ori. Am mâna şi o ţin. Nu iau nimic decât mâna. De mâna ta am nevoie. Şi eu ţi-o dau pe a mea. Te iubesc. Acum ştiu ce înseamnă iubirea! – şi cuvântul nu închide nimic din importanţa sentimentului. Spune-mi că nu te îndoieşti de onestitatea mea.

— Câtuşi de puţin. Dar fii raţional. Trebuie să mă gândesc şi nu pot gândi cât timp îmi ţii mâna.

El i-o sărută.

— Păstrez ce e al meu împotriva lumii întregi.

Un strigăt de reproş îi urcă pe buze la tonul lui de cuceritor. Rămase fără glas, căci firea lui era sinceră şi curtea pe care i-o făcea, loială – o încântare pentru auz, dacă împrejurările n-ar fi fost atât de aprige; şi atât de strâns îi încercuise simţurile, încât sila pe care i-o inspirau împrejurările nefericite o făcu să recunoască, în zbaterea inimii ei, iubirea pentru Dacier.

El avu nefericita inspiraţie să-i spună: „Diana!”

Era ecoul nesuferit al chemării soţului ei. Îşi retrase mâna din strânsoarea lui, cu sprâncenele încruntate.

— Să nu-mi spui pe numele ăsta!

Dacier era prea plin de cinstita lui pledoarie de îndrăgostit pasionat ca să se lase descurajat. Tocmai în asta stătea puterea lui, de care nici nu-şi dădea seama, într-o situaţie în care tactica obişnuită de atac ar fi fost contracarată de o femeie cu replica promptă, iar un sclav al pasiunii, neîngăduindu-i partenerei să cedeze cu demnitate, i-ar fi trezit temerile îndepărtând-o de el.

— Lady Dunstane îţi spune Tony.

— E cea mai dragă şi mai veche prietena a mea.

— Noi doi nu ne numărăm afecţiunea cu anii. Tu eşti tot ce am mai scump pe lume, Tony!

Ea cugeta dacă să-i interzică acest nume.

Clipa de tăcere o învălui într-un vârtej de gânduri din care reveni cu bătăile inimii oprite, cu tenul măsliniu, palid ca varul. Înţelesese că pasul era cu putinţă.

— O, Percy, Percy, suntem nebuni?

— Nu suntem nebuni. Luăm ce e al nostru. Spune-mi, am fost eu, măcar o singură dată, lipsit de respect faţă de tine? Ai fost sfântă pentru mine; şi eşti şi acum, cu toată schimbarea care a intervenit. Priveşte înapoi – e un timp pierdut, ani din care s-a ales praf şi pulbere. Dar priveşte înainte... şi n-ai să-ţi poţi închipui despărţirea noastră. Ceea ce propun eu e glasul bunului simţ pentru noi amândoi. De la Rovio, am fost la picioarele tale. N-am niciun drept la recompensă? Spune-mi! Tony!

Dulceaţa numelui tainic, a numelui privilegiat, rostit de gura lui, i se furişă în sânge, topind orice rezistenţă.

Consimţise. Flacăra intensă de pe faţa ei era o mărturisire chiar mai puternică decât mâna pe care i-o lăsase într-a lui. El câştigase mult, cerând puţin: o respecta, neîngăduindu-şi nicio atingere care să-i producă teamă sau să-i dea sentimentul profanării; astfel ea avu prilej să triumfe cedând cu mândrie. O tentativă de mângâiere ar fi trezit în ea imaginea drumului pe care îl apucau: dar fu tratată ca o regină călăuzită de raţiune.

— Chiar de la Rovio, Percy?

— Din dimineaţa în care mi-ai refuzat o singură floare mică.

— Dacă ţi-o dădeam, poate că erai salvat!

— Îmi închipui că am fost sortit de la început.

— Meritam eu un gând?

— O viaţă! Zece mii de vieţi!

— Ai socotit totul ca un om cu judecată: – familie, poziţie, societatea, scandalul?

— Totul. Ştiu de multă vreme că tu eşti tovarăşa de viaţă pe care mi-am dorit-o. Ai de înfruntat o furtună, Tony. N-are să dureze. Scumpa mea, nu vor fi lungi lunile cât va dura. Îmi pare rău că trebuie să treci prin încercarea asta, dar voi fi alături de tine, arzând de nerăbdare să-ţi redau locul meritat şi să-ţi dovedesc că eşti o regină.

— Da, Percy, între noi doi nu pot exista relaţii clandestine, spuse Diana. Ar fi odioase – josnice! Respingând orice josnicie, i se părea că se înalţă într-o oarecare strălucire. Lumina era cam alburie. Îşi îndemna inima să vadă în ea un prilej de glorie, fiind lumina unei iubiri pusă la încercare, a unei iubiri care sfida lumea. Curajul ei luă avânt. Făcând acest singur pas, ea şi cu el aveau să dea dovadă de dragostea lor unul pentru celălalt: iar această împărăţie a dragostei – cât de diferită de lâncezeala ei laşă din ultima vreme! – împărăţia aceasta o aştepta, era a ei în schimbul unui singur cuvânt; şi împresurată de oceane de duşmănie, era totuşi inatacabilă. Cu singura condiţie ca ei să rămână credincioşi legământului de iubire, nicio forţă omenească nu putea să-l răstoarne: şi ea se îndoia de el tot atât de puţin cât de ea însăşi. Împărăţia aceasta nouă a iubirii, în care ea nu intrase niciodată, şi care o aclama, îi părea aproape de neînchipuit, în ciuda numeroşilor mesageri ascunşi care îi fuseseră trimişi nu de mult. Îi venea greu să creadă că împărăţia era acolo, lângă ea.

— Dar să mă vezi aşa cum sunt, zise ea, cu vocea tremurătoare, în timp ce îl privea drept în ochi.

— Cu lanţuri ce trebuiesc sfărâmate? Desigur; e un lucru realizat, replică el.

— Lanţuri mai grele decât la târgul de sclavi! Sunt cea mai apăsătoare povară. Ceea ce înseamnă că duşmanii tăi personali – dacă ai din aceştia, şi politici – din care ai destui, vor scoate o mie de vorbe... Dă-ţi seama. Poţi fi încă prietenul meu. Îţi iert această mică rătăcire.

Provocă astfel o nouă sărutare a mâinii ei; căci mărinimia în dragoste e o primejdie care rupe zăgazurile; şi când el spuse: „Povara pe care o ai tu de purtat apasă incomparabil mai greu decât a mea. Ce înseamnă atâta lucru pentru un bărbat – fie el om de stat sau nu! Femeia e întotdeauna victima. Pentru asta m-am abţinut atât de multă vreme” – încordarea trupului ei se mai domoli. Aproape că nu se mai împotrivi gestului prin care îi trăgea braţul spre el.

— Oare nu putem sta de vorbă fără asemenea nebunii? şopti ea. Nebuniile o purtaseră în largul mării, departe de ţărm. — Şezi acum, şi vorbeşte serios. Să discutăm chestiunea. — Da, mâna mea, dar trebuie să-mi păstrez cumpătul. Lasă-mi libertatea să-mi folosesc toată puterea de judecată până când ne vom alege calea. Între noi doi să hotărască raţiunea, în măsura în care e cu putinţă. Îmi ceri să-mi unesc soarta mea cu a ta. Asta înseamnă pentru tine o bătălie aprigă, dragă prietene; poate distrugerea celei mai promiţătoare cariere din Anglia. Se pune întrebarea: pot eu compensa povara ce voi fi pentru tine prin ajutorul pe care sunt în stare să ţi-l dau? Povară nu e destul – eu voi răscoli un pojar stins. În parte am depăşit faza asta, dar imediat mă voi acoperi iar de pete. Vechile acuzaţii false împreună cu acest delict flagrant vor face din mine un monstru.

— Şi între timp eşti la dispoziţia bărbatului care te-a acuzat pe nedrept şi a înarmat societatea împotriva ta, spuse Dacier.

— Pot să fug. Lumea e mare.

— Vremea trece. Îţi risipeşti tinereţea. Dacă scapi de

omul acesta, el va triumfa totuşi prin faptul că te-a îndepărtat de mine. Iar eu sunt însetat de tine; aştept de la tine ajutor şi sfat; vreau să te am ca soţie. E nevoie să-ţi mai spun cât de mult mă inspiri? Realmente, fără tine nu sunt nici jumătate din ceea ce reprezint. Dacă e să înfăptuiesc ceva pe lume, e absolut necesar s-o fac cu ajutorul tău, cu tine alături. Mâinile noastre sunt împreunate: o singură săritură! Nu vezi că după aceea... ei bine, nu mai poate fi vorba de prietenie. Ar fi să mi se ceară un lucru peste puterile mele. Nu eşti femeia care să iei iubirea în glumă; şi nici eu, Tony, nu sunt omul care să fac asta cu o femeie ca tine. Tu eşti izvorul meu de înţelepciune. Ori îmi interzici cu desăvârşire să te mai văd – eşti în stare? – ori ne unim destinele, ca mâinile noastre acum. Încearcă s-o retragi!

Efortul ei se termină cu o strângere. A rezista, sau chiar a şovăi să-şi unească viaţa ei cu a lui după ce-i îngăduise ceea ce în amintirea ei rămăsese ca o văpaie mistuitoare, deşi fusese mai puţin decât o îmbrăţişare, ar fi acuzat-o de ceva mai grav decât nebunia.

— Bine, atunci, spuse ea, aşteaptă trei zile. Chibzuieşte, te rog, încearcă să discerni în spiritul tău, ca să fii sigur că raţiunea limpede e aceea care te îndrumă. Să fim superiori gloatei care ne aruncă invective; să nu fim simple creaturi ale impulsului – cum le spunem noi necuvântătoarelor. Gândeşte-te ce ar însemna dacă am fi în situaţia să mărturisim că am fugit împreună din clipa când ne-a venit în minte ideea! Trei zile. Pe urmă putem avea pretenţia că am luat o hotărâre filosofică. După aceea vino la mine, sau scrie-mi.

— Cât a trecut din dimineaţa aceea îndepărtată de la Rovio?

— Un veac.

— Datează, te rog, matura mea chibzuinţă de atunci.

Gândul că ea trebuia s-o situeze pe a ei poate la o dată anterioară o lipsi de turnul izolării sale feminine, şi simţi că tremură, cuprinsă de fiori de gheaţă, dar în acelaşi

timp îmbujorată; îşi pierduse orice liman.

— Aşa încât va trebui să fie mâine, spuse el, căutând să-i citească gândurile, nu mai târziu. Ar fi mai bine imediat. Dar femeile nu trebuie să fie zorite.

— O! nu mă socoti la fel ca pe toate celelalte, Percy, te rog! Mă gândesc la tine, nu la mine.

— Presupui că într-o zi sau două m-aş putea schimba?

Ea îşi aţinti privirea asupră-i, exprimând siguranţă în constanţa lui inalterabilă. Privirea ispitea. Îşi schimbă expresia: dădu din cap negativ. Se îndepărtă puţin de el şi spuse: — Nu, lasă-mă; lasă-mă, drag, drag prieten. Percy, scumpul meu! nu mă voi preta la „jocul cochetăriei feminine”. Sunt a ta dacă… dacă aşa doreşti tu. Poate fi şi mâine. Aici nu am niciun rost; nu sunt în stare să scriu, nici să storc măcar un gând din capul meu. Mi-e teamă de această a doua „citaţie”. Mâine, dacă aşa trebuie să fie. Dar fără impulsivităţi. Norocul e orb; s-ar putea să fie îndurător cu noi. Orbirea Norocului e singurul lui merit, şi cei fără minte îl acuză pentru acest motiv, dar profită de pe urma lui! Mi-e teamă că toţi avem momentul nostru de sminteală: aruncăm miza ca să ne încercăm norocul. Sper că păcatul meu nu e prea mare. Ştiu că situaţia mea e disperată. Mă simt vinovată. Dar sunt sigură că am curaj, şi poate puţină minte care să mă ajute. În orice caz, pot afirma un lucru: nu-i aduc iubitului meu nicio povară pe care să n-o cunoască.

Dacier îi strânse mâna.

— Resurse pecuniare vom avea îndeajuns. Unchiul meu m-a chivernisit bine din punct de vedere financiar.

— Oare ce-ar gândi el? spuse Diana într-o meditaţie fugară.

— Ar gândi că sunt cel mai norocos dintre urmaşii lui Adam. Parcă-l aud mulţumindu-ţi că „faci un bărbat” din mine.

Ea roşi. Cam o asemenea expresie ar fi putut folosi lordul Dannisburgh.

— Nu am decât o foarte mică sumă de bani, zise ea.

Poate voi fi în stare să scriu în străinătate. Aici nu pot – dacă trebuie să fiu mereu persecutată.

— Ai să scrii cu o pană nouă, spuse Dacier. Ai să simţi că trăieşti, Tony a mea dragă. Ai fost ţinută prea mult timp în situaţia asta tristă de nehotărâre, nici fată, nici soţie, nici liberă, nici angajată. Ce infamie! Dar vom pune ordine. Pasul acesta e, pentru noi, cel mai înţelept la care ne puteam gândi. Dai din cap dezaprobator. Dar împrejurările îl fac astfel. Curaj, şi vom ajunge la fericire! Şi asta, pentru amândoi, înseamnă muncă. Să luăm cazul lordului şi ladyei Dulac. E identic, afară de faptul că ea e departe de a te egala: şi nici nu compar trecutul ei cu al tău. Dar a avut îndrăzneala să facă saltul şi a silit lumea să accepte situaţia, iar acum, vezi bine, e cât se poate de respectată. Cunosc un loc, pe unul din piscurile Alpilor Maritimi, extraordinar de plăcut vara, răcoros, absolut singuratic, fără englezi, cu zăpadă de jur împrejur, păşuni la picioarele noastre şi jos, Mediterana. Aşa! Tony a mea. Mâine seară plecăm. Mă găseşti – să vin să te iau? – bine, atunci în gara Charing Cross, pentru Paris: să zicem la opt fără douăzeci. Am promisiunea ta?

Ea făgădui într-un suspin, apoi repetă făgăduiala cu hotărâre, ca să fie demnă de el. Binevoitoarea zeiţă Fortuna, cu o privire furişă pe sub legătura ei de la ochi, părea dispusă să acorde un început de fericire celei care considera că avea dreptul să guste măcar un strop din ea înainte de a muri. Avea toată aparenţa unei distincţii speciale – să dăruiască o muşcătură de fericire unor înfometaţi!

— Când ai fost anunţat mi-am închipuit că vii să te felicit pentru apropiata ta căsătorie, Percy.

— Aştept să aud felicitări din gura ta, mâine seară la gară, Tony dragă, spuse el.

Din nou stabiliră ora, ea repetă făgăduiala. El se abţinu să-i ceară vreo favoare, câştigându-i prin asta recunoştinţa.

Încă o dată numiră locul întâlnirii şi ora; mai

semnificative pentru ei decât expresia celei mai intense iubiri şi pasiuni. Strângându-şi puternic mâinile ca o mărturie de bună-credinţă, se despărţiră.

Îl avea încă în ochi după ce plecase. Vechiul ei univers zăcea sfărâmat; noua ei lume se înălţase fără preambulul zorilor, cu un singur personaj, soarele acelei lumi, care să-i lumineze strania unduire.

Existase vreodată un om mai miraculos transfigurat? Sau o femeie mai frenetic smulsă de pe pământ în nori? Aşa medita ea în timp ce o furtună vuia surd în inima şi în creierul ei, uitând de anii şi de împrejurările care îi pregătiseră pe amândoi pentru această izbucnire.

Avea multe de făcut: de luat măsuri pentru concedierea personalului de serviciu, de scris la agenţia de închiriere şi avocatului ei, de trimis o scrisoare amănunţită Emmei, precum şi un enigmatic rămas bun soţilor Esquart şi ladyei Pennon, lui Mary Paynham, lui Arthur Rhodes, lui Whitmonby (neşovăitor în prietenia lui, dar cu condiţia să nu piardă legătura cu el), lui Henry Wilmers şi lui Redworth. Fusese lăsat la urmă pentru un rămas bun foarte enigmatic: avea să afle totul de la Emma; trebuia să-l lase să gândească ce va voi.

Scrisorile vagi fură excelent compuse: pleca din ţară şi nu ştia când avea să se întoarcă; îşi implora prietenii să gândească despre ea, între timp, cât vor putea mai bine. Whitmonby avu privilegiul unei anecdote care să fie citită ca un apolog în lumina evenimentelor ulterioare. Dar scrisoarea către Emma îi impuse Dianei o sarcină dificilă. Având intenţia să-i scrie pe larg, condeiul ei aşternea frazele cele mai scurte: tandreţea pe care o simţea pentru Emma trezindu-i în suflet un imn de bucurie că e iubită şi că, în sfârşit, cunoaşte iubirea; dar antagonismul Emmei, pe care îl prevedea, faţă de această iubire şi de pasul implicat, făcea din argumentele ei de dezvinovăţire confesiunea bâlbâită a unui sentiment de culpă, degradantă, nedemnă de mândria inspirată de omul care o iubea. *„Sunt ca un cartuş presat pe ţeava unei puşti,*

gata să fie descărcat mâine la o anumită oră”, scrise ea; şi sigilă o scrisoare atât de rece încât nu se putea hotărî s-o expedieze prin poştă. Toată ziua i se păru că aude o canonadă în depărtare. Lumina zilei următoare parcă nu era pământească. Danvers o asigură că nu se lăsase ceaţă asupra Londrei.

— Londra e de nesuferit; plec la Paris, şi trimit după tine peste o săptămână sau două, spuse Diana.

— Daţi-mi voie să spun, doamnă, că aţi face mai bine să mă luaţi cu dumneavoastră, spuse Danvers.

— Ţi-e teamă să călătoreşti singură, fiinţă fără minte?

— Nu, doamnă, dar nu-mi place să-mi dezbrace şi să-mi îmbrace stăpâna alte mâini decât ale mele.

— Încă n-am pierdut îndemânarea, spuse Diana, iritată că nu găseşte o formulă magică prin care s-o facă pe femeie să dispară, dar simţind imediat un val de milă pentru ea, îi spuse: — Ai suflet bun şi credincios. Mi se pare că nu m-ai sărutat niciodată. Sărută-mă pe frunte.

Danvers îşi lipi buzele de fruntea stăpânei sale, care o întrebă: — Te consideri încă legată de soarta mea?

— Da, doamnă, în ţară sau în străinătate, şi dacă vreţi să mă luaţi cu dumneavoastră...

— După vreo săptămână.

— Nu v-aş sta în drum, doamnă.

Se prefăceau, fiecare pe rând, că nu pricep. Cererea cameristei Danvers fu respinsă; ceea ce o făcu mai isteaţă, luându-şi îndrăzneala să spună: — Oriunde se duce stăpâna mea, se cuvine să aibă cu ea pe femeia care o slujeşte. Nu primi alt răspuns decât refuzul.

Orele se năruiau încet, fiecare din ele blocând câte o ieşire de retragere. Diana se gândea la ea însăşi ca la o altă persoană, pe care o observa, fără a-i da sfaturi, căci era o fiinţă în mod vădit împinsă de soartă. În propriul ei cuget nu zărea nicăieri vreo piatră de reazem trainic, nici vreun chip care să aibă înfăţişarea vieţii noastre de toate zilele. În răstimpuri, mai auzea bubuitul canonadei. Rostea cuvinte care o făceau pe Danvers să râdă, şi se

mira de veselia şi rigiditatea contopite în această femeie. Sună ora cinci. Scrisorile fură expediate la poştă. Cuferele fură îngrămădite de la scară la uşa de la intrare. Citi etichetele, ca rămas bun de la odiosul nume de Warwick: de ce îl adoptase? Emma ar fi putut să întrebe de ce. Femeile se fac vinovate de acţiuni atât de iraţionale! Dar capitolul acesta se încheiase acum. Trecu şi ora şase. Între şase şi şapte se auzi zgomotul ciocanului, apoi al soneriei de la uşa dinspre stradă. Danvers se repezi în salonaş ca să anunţe că venise domnul Redworth. Mai înainte de a putea sufla o singură vorbă, Redworth şi intrase în cameră. Spuse:

— Trebuie sa vii cu mine numaidecât!

Capitolul XXVI

În care un îndrăgostit dezamăgit primeşte o mulţime de lecţii

DACIER AŞTEPTA ÎN GARĂ, CA O santinelă stând de pază lângă bagaje şi ca o iscoadă urmărind un singur călător din mulţimea celor care se revărsau pe peron. Luase biletele sigur de sine; reuşise să reţină, din fericire, un compartiment rezervat. La bordul vasului ea avea să poarte un voal. Odată debarcaţi pe pământ francez îşi aruncau măştile, ţineau piept realităţilor. Iar realităţile? Deveneau mai uşor de suportat. Ardea de nerăbdare.

Venise cu mult înainte de timpul stabilit, fiindcă nu voia ca ea să se învârtească de colo până colo singură nici măcar o clipă.

Oricât de stranie era aventura aceasta pentru un om deţinând o situaţie marcantă în societate, şi oricât de fulgerătoare era cotitura destinului său, pe care el, din înclinaţie naturală, obişnuia să-l cântărească pe îndelete şi cu prevedere, imaginea Dianei îi dăruia energia necesară pentru a fi la înălţimea acelui moment excepţional. Nu privea decât înainte, ca arcaşul care îşi potriveşte săgeata.

Curând, îşi compară ceasul cu orologiul gării. Acum ar trebui să sosească. Ieşi ca s-o întâmpine şi s-o ajute. Examină atent interiorul multor birje şi trăsuri, cercetă tot felul de perechi – doamne, cu cameristele lor, femei măritate, cu soţii lor – un exod de august spre continent. Nicăieri ea, steaua lui. Dar el avea o răbdare nesfârşită.

Se găsea acum în cine ştie ce blocaj de circulaţie. Era sigur de ea şi de curajul ei. Tony şi trădarea nu se potriveau. Acum că-i spunea Tony, era camarada lui apropiată, cunoscută; numele era o mângâiere şi o făgăduială, răspândindu-i mireasma ca trandafirul pe aceea a pământului reavăn. El socotea că abia peste vreo lună avea să prindă de veste familia lui despre schimbarea intervenită în propria sa situaţie, şi poate mai trebuia să treacă încă un an până în ziua când avea să facă din femeia iubită, femeia lui în ochii tuturor. Îi era infinit de dragă: feminină, totuşi deosebindu-se total de femeia foarte caracteristică sexului ei; diferită de creaturile semimasculine, numite politicos energice, şi totodată diferită de cele sentimentale. Pasiunea lui actuală pentru trăsăturile ei o proclama drept o frumuseţe neîntrecută, deşi gustul lui critic înclina mai degrabă către marmura albă care nu emană nicio căldură. Avea inteligenţă şi ardoare, avea graţie şi gingăşie, o zburdălnicie jucăuşă care înviora atmosfera în societatea noastră şi, pe lângă acestea, un rafinament, o distincţie, care nu aparţineau nici unei categorii; pe drept cuvânt îi era îngăduit să-i displacă să fie clasată alături de celelalte femei. Umorul ei era o veşnică sursă de reîmprospătare, un şipot curgător în care se răsfrângeau toate nuanţele curcubeului; exprimările ei ingenioase rămâneau în memoria oamenilor ca nişte stele scânteietoare pe bolta cerească. În fundul inimii lui simţea că a-i acorda lui mâna însemna o coborâre pentru o femeie atât de sclipitoare ca ea: un act de condescendenţă şi de curaj. Ea care, în conversaţiile lor, întotdeauna conducea şi stimula, acum, în generozitatea ei, îi abandona lui întâietatea şi propria ei persoană, de aceea merita ca el s-o înconjoare cu cel mai profund respect.

Dar unde era ea? Se uită la ceas, se uită la orologiu. Spuneau acelaşi lucru: zece minute până la plecarea trenului.

Un bărbat mai poate încă să-şi ofere plăcerea de a stărui cu gândul asupra farmecului şi meritelor stăpânei inimii sale când mai are zece minute disponibile. Minutele care se scurg diminuează însă, unul câte unul, personalitatea acesteia şi ameninţă s-o scufunde în întregime în rândul femeilor obişnuite. Inexorabilul orologiu este acela care spune că e la fel cu toate semenele ei. Dacier începu să se simtă iritat. Nu era obişnuit cu rolul pe care îl juca: şi dacă ea nu se ţinea de cuvânt? Nu era cu putinţă. Avea să vină totuşi! Ba nu, venise la timp! Cu paşii lui mari traversă peronul ca să ajungă din urmă o doamnă înaltă, cu voal, şi îmbrăcată în negru. Ridică pălăria; auzi un strigăt scurt de alarmă şi se retrase. Orologiul arăta că mai erau cinci minute; o chiromanţie tainică adăugând pe cadran inscripţia: păcălitule! Ciudat cuvânt pentru a-i fi adresat lui! Făcea să se clatine stâlpul de gheaţă al orgoliului pe care se sprijinea întreaga sa fire. Era cert că rămânând singur până la ora opt seara însemna că joacă rolul păcălitului. Până atunci nu dăduse niciunei femei prilejul să-l pună într-o asemenea situaţie. Ieşi, cu paşi mari, afară din gară, se întoarse, examină atent silueta fiecărei femei şi, ca să se distreze, urmări din ochi pe doamna cu voal pe care o acostase. Făcea impresia unei persoane cu trăsături plăcute. Ori era o dezamăgită, ori era o expertă. La închiderea porţilor peronului ea se strecură printre ele, nu fără a arunca o privire timidă în jurul ei şi către el. Dispăru. Dacier înălţă din umeri. Recenta lui asimilare la gloata celor care pun la cale intrigi amoroase îl bătea pe umăr cu o familiaritate neplăcută. Şi pe deasupra, mai era şi un membru nenorocos al frăţietăţii! Clopotul, orologiul şi trenul, toate îi dădeau acest titlu. „Şi când te gândeşti că eram gata să sacrific totul pentru femeia asta!” Resursele unui trufaş gentleman londonez în materie de pasiune amoroasă nu puteau fi mai sever puse la încercare. Nu se făcea deloc văzută.

Acel care e gata să sfideze lumea şi se vede făcut de

ocară prin absenţa frumoasei lui complice este de două ori păcălit, atât de total păcălit, încât se situează singur în fruntea dezaprobării generale: nu se cruţă pe el însuşi. Singura consolare ce-i rămâne e să ponegrească sexul slab. Ah! femeile! femeile! Pe cine n-au dus ele de nas! Pe unchiul lui ca şi pe ceilalţi – deşi făcea caz că le cunoaşte. Pe el de asemenea! Bărbatul mândru că nu cade în cursa şiretlicurilor lor! „Pentru femeia asta...!” continua el să repete după ce o pierduse din vedere printre perfidiile sexului ei. Cea mai apropiată imagine pe care şi-o putea făuri despre această perfectă cochetă era să şi-o închipuie râzând de neînchipuita subjugare şi învăluire a minţii la care se pretase un bărbat cunoscut de toată lumea ca invincibil. Dacă s-ar şti asta despre el! Ideea de a deveni o marionetă expusă ridiculizării îl înnebunea. Nu avea decât să ceară chiar mâine consimţământul Constancei Asper. Închipuirea hotărârii lui de a săvârşi acest lucru îi aduse o oarecare îmbărbătare.

Dacier se plimba în sus şi în jos pe peron, trecând pe lângă grămada bagajelor sale, solitară şi elocventă, pe căruciorul de transportat cuiere. Cum nu mai fusese niciodată în viaţă bătaia de joc a cuiva, avea senzaţia că e ars cu un fier roşu, ca omul care n-a cunoscut în copilărie binefacerile biciului şi constată, la prima lovitură, că sângele lui nedomolit se preface în otravă; nu poate primi cu folos o corecţie sănătoasă. Dar, pe de altă parte, ce minunată nebunie îl cuprinsese când o îndemnase pe Diana să fugă împreună cu el! Oricine, afară de o femeie, ar fi apreciat sacrificiul.

Bagajele lui trebuiră să fie ridicate de pe peron. Îi lăsă hamalului un bacşiş princiar şi se întoarse acasă cu trăsura. Din această însingurare uluită, o luă încet, pe jos, spre clubul său. Curiozitatea dominând până la urmă furia cu care se împletea, părăsi clubul şi traversă parcul, spre sud, în direcţia locuinţei Dianei, proferând injurii la adresa ei pentru ataşamentul inveterat faţă de cartierul din

preajma catedralei Westminster. Acolo îl primea ea altădată pe lordul Dannisburgh, în mod nevinovat, bineînţeles – fără îndoială că în mod absolut nevinovat; soţul ei părăsise cartierul acela. Totuşi, era destul de pueril din partea unei femei să aibă obsesia de a locui tot timpul lângă reşedinţa Parlamentului. Înclinarea ei de a-şi închipui că era capabilă să inspire oameni de stat îi apărea sub un aspect ridicol; căci atunci când ne ştim ridicoli pe noi înşine, o ripostă de aceeaşi calitate, nedreaptă dacă am analiza-o, constituie un balsam. Femeia aceasta îl cobora la nivelul oamenilor de rând; aici era prejudiciul special pe care i-l aducea lui, şi care o târa şi pe ea în masa indistinctă a femeilor comune. În aparenţă, aşa cum o dovedise colegilor de la club, îşi păstrase o desăvârşită stăpânire de sine, deşi gândurile îi erau tulburate şi înecate de amărăciune, ceea ce îl făcea să se urască pe sine şi să se simtă arţăgos împotriva celei care-i pricinuise această stare sufletească. Nu numai că ea îl dezamăgise, dar lovise fără milă în ideea înaltă pe care şi-o făcea despre el însuşi, îi înfrânase primul său elan instinctiv, şi acum el îşi muşca zăbala ca un cal de curse căruia i s-a pus un obstacol de-a curmezişul.

De două ori trecu prin faţa casei ei. Bineînţeles, nu se vedea nicio lumină la ferestre. Le examină atent, cu gânduri răuvoitoare.

Socoti că se cuvenea să intre şi să întrebe dacă era vreun adevăr în zvonul despre boala doamnei Warwick. Doamna Warwick! Ţinea să-şi păstreze numele!

O slujnică – cu o lumânare în mână care îi dădea în vileag ochii roşii – veni să deschidă uşa. Nu ştia nimic că stăpâna ei nu s-ar fi simţit bine. Stăpâna părăsise casa puţin după ora şase împreună cu un domn. Nu cunoştea numele acelui domn. William, valetul, îi deschisese uşa. Camerista stăpânei, doamna Danvers, se dusese la teatru – împreună cu William. Îşi închipuia că doamna Danvers ar putea să ştie cine era domnul acela. Fata clipea din ochi şi îşi întorcea faţa, Dacier o consolă cu o monedă de

aur, spunând că avea să revină a doua zi dimineaţa ca s-o găsească pe doamna Danvers.

Furia i se potoli, în parte, prin noile presupuneri care i se ofereau. Nu putea invoca o bănuială de trădare din partea Dianei Warwick: şi o trădare de un cinism atât de dezgustător! Plecase cu un domn. Făcea tot felul de ipoteze; se lovea peste tot de ziduri, ca într-o beznă totală.

Misterul purtării ei, care îl chinui timp de mai multe ore, îi fu lămurit de Danvers. Cu o compătimire pe care se trudea din răsputeri să i-o arate, îl informă că stăpâna ei nu era deloc bolnavă şi îi povesti cum domnul Redworth sosise tocmai în clipa când stăpâna ei era pe punctul de a pleca în călătorie la Paris şi pe continent; pentru că biata lady Dunstane urma, chiar în ziua aceea, să fie operată la Copsley de nişte chirurgi, şi ea n-ar fi dorit ca stăpâna ei să fie de faţă, dar domnul Redworth a crezut că stăpâna ei se cădea să se afle acolo, şi se dusese la Copsley, cu gândul că o găseşte la conac; pe urmă se întorsese în grabă mare ca s-o aducă şi întâmplarea a vrut să sosească exact la timp, cu două sau trei minute înainte de plecare.

Dacier o răsplăti pe compătimitoarea femeie pentru informaţia dată, care i se păru lui că fusese împinsă destul de departe pentru a merita un dar. Recunoştinţa faţă de persoana care îi alinase neobişnuita iritare fu cauza bacşişului excesiv pe care i-l dădu.

Se gândi că se cuvenea să plece la Copsley după veşti despre lady Dunstane. Într-acolo porni în grabă pe drumul de fier apropiat şi cu un tren potrivit. Ajunse la porţile parcului la ora trei după-amiază şi-i spuse vizitiului să aştepte. În timp ce înainta, tăind peluzele prin scurtături, cerceta înfăţişarea şirurilor de ferestre. Ea se afla înăuntru şi, în chip ciudat, pentru starea lui de spirit confuză, ea nu mai era Tony, nu mai era femeia înşelătoare pe care putea, pe bună dreptate, s-o insulte. El şi ea, atât de aproape de a fi uniţi, erau înstrăinaţi. O

mână, asemănându-se cu interpunerea palpabilă a Soartei, îi despărţise unul de altul. Neavând decât cel mai slab drept – ba neavând nici unul – de a-i adresa reproşuri, se găsea dezarmat, se simţea un intrus nenorocit; făcu apel la pasiunea lui ca să-i servească drept scuză, şi, examinându-i sinceritatea, dobândi o oarecare linişte sufletească, nu tocmai deplină; de unde luă naştere un efort de simpatie pentru femeia suferindă – prietena Dianei Warwick. Cu cei doi chirurgi care îi fuseseră numiţi, cei mai eminenţi ai vremii, cazul era grav, probabil. Pentru a justifica pe aceea ce-şi călcase făgăduiala, situaţia în care se găsea Dacier îi mai dădea în plus şi această asigurare, de aceea, apropiindu-se de casă, adoptă în mod instinctiv un pas şi un aer funebre, conştient de o micime inedită la el. Căci reconfortanta mărturie a pasiunii lui trebuia să fie lăsată la o parte; era obligat s-o renege pentru un motiv mai simplu dacă bătea la uşă. Dădu importanţă motivului, evocă sentimentul şi lunecă astfel, în mod firesc, spre ipocrizie, aşa cum sunt adesea constrânşi să facă îndrăgostiţii aruncaţi de dorinţele lor în mijlocul crizelor existenţei umane. Venise să se intereseze de lady Dunstane. Îşi aminti că-l străfulgerase acest gând ca o datorie, când aflase de primejdioasa ei boală.

Uşa se deschise mai înainte ca el să fi atins măcar clopoţelul. Sir Lukin dădu peste el şi holbă privirea.

— Ah! Cine-i? – dumneata? spuse el, şi îl luă de braţ conducându-l grăbit pe alee. — Dacier? Dumneata aici? Redworth e înăuntru. Vino să facem câţiva paşi, vino! E timpul să ne rugăm. Doamne, Dumnezeule! îndură-te de păcătoşi! Dacă a existat vreodată un bărbat...! Dar Dumnezeule milostiv! Ea e în mâinile lor în clipa asta. Sfânta mea e sub cuţit!

Dacier fu tras mai departe de o mână vânjoasă. — Au spus că durează cam cinci minute, patru jumătate – sau mai mult! Doamne! Când m-au scos afară din camera ei, ea a zâmbit ca să nu-mi pierd calmul. A spus: „Soţul meu

drag” – mie, cel mai ticălos şi mai brutal soţ pe care l-a avut vreodată o biată femeie... şi o sfântă! O sfântă pe pământ! Emmy! Lacrimi îi izvorâră din ochi.

Îşi scoase ceasul şi îl întrebă pe Dacier ora exactă.

— Un minut zboară într-un minut. Mai sunt trei minute şi jumătate. Vino mai repede. Acum operează. E vorba de viaţă sau de moarte. Am văzut moartea în jurul meu. Dar pentru o femeie! Pentru o soţie! Un suflet atât de minunat! Are atât de mult curaj! Femeile sunt cu adevărat cele mai curajoase făpturi de pe lume. Dacă o vor face să ţipe, asta va fi numai în cazul când ea va crede că eu n-o aud. Dar nu: o cunosc eu. Are să rabde! Poate că n-au început încă. Poate că s-a terminat! Vino în pădure. Trebuie să mă rog. Trebuie să îngenunchez...

După doi sau trei paşi prin pădure, căzu în genunchi la rădăcina acoperită cu muşchi a unui fag, bolborosind, exclamând. Furtuna penitenţei se încheie cu o privire care nu vedea nimic, aruncată spre cadranul ceasului pe care îl lăsă să se legene afară din buzunarul vestei. Simţea nevoia să vorbească pentru ca să-şi narcotizeze gândurile.

— Şi gândeşte-te, spuse el după ce reveni lângă Dacier, împingându-l din nou de braţ şi făcând un înconjur pe sub copaci ca să ajungă din nou în faţa casei, asta pentru un om cufundat într-o blestemată ticăloşie! Rabdă totul pentru mine, pentru că am implorat-o eu, pentru o şansă de a supravieţui. E isprava mea – bisturiul ăsta! Macpherson mi-a jurat că există o şansă. Thomson e şi el de aceeaşi părere. Dar în clipa asta o taie!... Durerea trebuie să fie groaznică – numai durerea! Cea mai gingaşă făptură din toată suflarea omenească! Şi femeile se sperie de sânge – dar de al ei! — Şi ce inteligenţă! Ar fi trebuit să se mărite cu cel mai capabil bărbat care există, nu cu un...! Nu-mi amintesc să se fi plâns vreodată de mine – măcar o singură dată. Un nătărău ca oricare pe lângă ea! Tot ce pot face e să mă rog. Şi ea ştie ce brută sunt, dar m-a iertat. Nu e un rând în *Scriptură* care să nu-i

cânte imn de laudă. Iar ei o taie, o căsăpesc!… Lăsă capul în jos. Masivul om oftă, scuturat de un fior. Buzele îi tremurau agitate.

— Cred că nu e singură cu ei, fără un sprijin? întrebă Dacier.

Sir Lukin gemu ca să se uşureze. Îşi apucă ceasul care i se legăna la piept şi îl privi cu ochi pierduţi. — Ce băiat bun ai fost că ai venit! Acum e momentul să-ţi cunoşti prietenii. Alături de ea e Diana Warwick, devotată trup şi suflet. Redworth a găsit-o chiar în clipa când era să plece pe continent; n-a fost nevoie decât să deschidă gura… Emmy voia s-o menajeze. Ea n-a vrut să trimită s-o cheme – voia s-o cruţe de un asemenea spectacol, M-am oferit eu să stau lângă ea… M-au dat afară. Diana Warwick e acolo: valorează cât cincizeci ca mine! Dacier, mi-am încercat lama sabiei pe pielea călăreţilor indieni, şi ştiu ce înseamnă a fi credincios ca oţelul. Ea e acolo. Şi ştiu că se crispează la vederea sângelui. Dar îmi pun capul că n-are să-i tremure niciun muşchi. După soţia mea, poţi să mă crezi pe cuvânt, Dacier, Diana Warwick reprezintă floarea femeilor de astăzi. Aş putea s-o dovedesc. Ele două formează o pereche minunată. Aş putea să aduc zeci de dovezi. E cea mai loială femeie de pe pământ. Singura ei eroare a fost căsătoria, şi de ce anume s-a vârât în încurcătura asta, nimeni dintre noi nu poate ghici. După o clipă, spuse: — Uită-te la ceas.

— Au trecut aproape douăzeci de minute.

— Le-o fi teamă să-mi trimită vorbă? E fereastra de colo! Îşi acoperi ochii, bolborosi, oftă. Dintr-odată, deveni calm în aparenţă. Partea cea mai tristă la o oaie neagră ca mine este că sunt un păcătos atât de infernal încât Providenţa… Dar amândoi chirurgii mi-au dat cuvântul lor de onoare că există o şansă. O şansă! Dar s-a sfârşit cu mine dacă Emmy – bunule Dumnezeu! nu! ajunge cuţitul; n-o lăsa să moară! Ar fi o crimă. Stau şi vorbesc! Ar trebui să mă rog. Ar fi trebuit să trimit după preot ca să mă ajute; nu găsesc cuvintele potrivite – urlu ca un soldat

nemernic, legat ca să primească bice pe spinare. Trebuie să fi trecut douăzeci şi cinci de minute acum. Ah! Cine? mai trăieşte?

Dacier se gândi la regina perşilor cerând, într-un strigăt, veşti despre cei masacraţi, cu gândul la soţul şi stăpânul ei: „Cine *n-a* murit?” Diana ridica în slăvi pe poeţi şi aici era un exemplu de fidelitate a unuia dintre ei faţă de realitate, ca şi o pildă a profunzimii sentimentelor bietului soţ. Nu spuneau acelaşi lucru, dar era acelaşi strigăt *de profundis.*

Îl văzu pe Redworth venind spre ei cu pas rapid.

Redworth ridică mâna. Sir Lukin se opri. — Face semn!

— Asta e bine, spuse Dacier.

— Ce spui! Eşti sigur?

— Judec după aparenţă.

Redworth se apropia cu pas neşovăielnic.

— S-a terminat, totul e bine, spuse el. Îşi trecu mâna peste frunte, cu o expresie distinct voioasă.

— Dragul meu prieten! Bunul meu prieten! Sir Lukin îi strânse mâna. E mai mult decât merit. S-a terminat? A fost tare! S-ar fi urcat la ceruri şi m-ar fi lăsat! E salvată?

— E bine.

— I-ai văzut pe chirurgi?

— Doamna Warwick i-a văzut.

— Ce-a spus?

— Mi-a făcut semn din cap.

— Ai văzut-o?

— A venit în capul scării.

— Diana Warwick nu minte niciodată. N-ar minţi, nici cu o înclinare a capului. Au salvat-o pe Emmy – nu crezi?

— Totul pare că merge bine.

— Fata mea a trecut de momentul greu?

— A trecut.

Privirea lui sir Lukin se făcu de sticlă. În suferinţa cumplită prin care trecuse, simţise nevoia să se reazeme, la cel mai mic semn, pe convingerea că Providenţa îl ierta, din îndurare pentru ceea ce ar fi însemnat în viaţa

lui o asemenea pierdere. Deveni conştient de acest lucru şi, dintr-odată, îl cuprinse o mare linişte, confirmând solemn neîndoielnica iertare.

— Fiţi atenţi la mine amândoi, ascultaţi o clipă ce vă spun, se adresă el lui Redworth şi lui Dacier, am fost cel mai mare ticălos dintre soţii care au scăpat de spânzurătoare, şi căsătorit cu o sfântă; şi dacă am parte să fie salvată, jur să-i fiu credincios, sau de nu, să mă trăsnească cerul ca pe un blestemat! Şi Domnul fie slăvit pentru dreptatea lui! Rugăciunile sunt împlinite, luaţi seama, chiar dacă omul e negru de păcate ca un coşar. Luaţi aminte la ce-am spus. Eu mi-am primit lecţia!

Curând după aceea Dacier spuse că vrea să plece. Speranţa de a o vedea pe Diana îl părăsise; dorinţa-i era aproape stinsă.

Sir Lukin nu-l putea lăsa să plece. Dorea cu înfocare să-i predice, lui sau oricărui altuia, din textul lui personal de păcătos cuprins de remuşcări, spre cinstea lui, din pricina şi în ciuda iertării Providenţei, şi îi implora pe Redworth şi pe Dacier, rând pe rând, să aibă grijă, când aveau să se însoare, cum să se poarte cu sfintele femei, soţiile lor; să nu plece niciodată urechea la diavol, nici să nu creadă, cum făcuse el, că nu există diavol, căci fusese victima lui, şi ştia. Diavolul, proclama el sus şi tare, are nenumărate mijloace de ispitire şi nici unul mai fatal decât atunci când te ademeneşte printr-o fustă.

Redworth ghici că acest om al emoţiilor rudimentare se înjosea în faţa Providenţei şi îşi îngrămădea recunoştinţa la picioarele Atotputerniciei cu scopul de a o împiedica să-i retragă făgăduiala salvării soţiei lui.

Spuse: — Sunt speranţe bune, şi îşi atrase o mustrare asupra sa.

— Ah! dragul şi bunul meu Redworth, oftă sir Lukin de la înălţimea sufletească a penitenţei lui sincere, vei vedea lucrurile într-o bună zi ca şi mine.

Ridică ochii spre ferestre. — S-ar putea să-i slăbească puterile!

— Nu-ţi fie teamă, spuse Redworth. Doamna Warwick ar trimite după dumneata.

— Da, ar trimite. Diana Warwick ar trimite negreşit. După soţia mea, Diana Warwick este... ar trimite, nu încape îndoială. Mi-e teamă de camera aceea. Aş trece mai curând printr-un regiment de săbii – măcar că acum totul s-a sfârşit. Iar Diana Warwick a rezistat. Ce-a fost mai rău a trecut, mi-ai spus. Pe legea mea! femeile sunt nişte fiinţe minunate! Dar ea n-are pereche în privinţa curajului. Aş avea încredere în ea – cât se poate de ciudată, căsătoria aceea a ei – nu e om pe lume în stare s-o explice – aş avea încredere în ea până la moarte!

Redworth îi părăsi, iar sir Lukin dădu drumul unui torent de laude despre meritele Dianei Warwick faţă de Dacier. Râse dispreţuitor: — Şi asta e femeia pe care lumea o atacă pentru că nu e virtuoasă. Dar un bărbat nu are nici cea mai mică şansă de succes la ea, absolut nicio şansă. Dacă demaşti o baterie, apare în armură de foc. Nu ştiu ce s-ar petrece dacă s-ar îndrăgosti de cineva. Mă îndoiesc că îi consideră pe bărbaţi vrednici de osteneala asta. Încă n-am întâlnit omul. Dar dacă într-adevăr s-ar aprinde, Troia n-ar fi nimic în comparaţie cu ea. Mă întreb dacă am putea intra: mă înspăimântă casa...

Dacier îşi manifestă dorinţa să plece.

— Nu, nu, aşteaptă, îl rugă sir Lukin. Vorbeam de femei. Ele sunt diavolul – sau de ele se serveşte diavolul cel mai mult: şi trebuie să înveţi să observi copita despicată pe sub fuste, dacă vrei să scapi de ele. Faptul că eşti îndrăgostit de propria soţie nu-ţi oferă nicio protecţie; eu m-am căsătorit din dragoste; o iubesc şi am iubit-o întotdeauna, şi tot m-a luat dracu. Muzica a început să cânte şi eu am pornit în paşi de vals. O femeie ca Diana Warwick ar putea să ţină în frâu un bărbat, pentru că îl învăluie din toate părţile; ca intelect, e şi bărbat şi femeie; are picioare de căprioară, piept de lebădă şi un mănunchi de săgeţi în priviri. Brunetele – ah! Dar ne dispreţuieşte pe noi, bărbaţii, să ştii... Asta e taina

ei. Redworth e la uşă. Îi e rău? Se simte rău? Nu mi-a plăcut niciodată în mod deosebit casa asta – n-am putut s-o sufăr. Acum mi-e dragă din cauzei Emmei. Nici n-aş putea trăi într-alta – chiar dacă m-ar vizita stafiile. Mai bine umbra ei decât nimic – deşi sunt al naibii de laş când e vorba de lumea cealaltă. Ceea ce nu pot să înţeleg la Redworth este radicalismul lui pe de o parte şi faptul că acumulează avere pe de alta.

— Radicalism nu înseamnă un legământ de sărăcie, spuse Dacier.

— Va descoperi că radicalismul nu fuzionează cu bogăţia, sau vor descoperi copiii lui. Odată ce masele vor ieşi învingătoare! Va fi rău de noi, Dacier, când nu vom mai avea gentlemani în ţară. Emmy îl susţine, aşa încât eu îmi ţin gura. Mâine e duminică. Aş dori să rămâi! Te-aş lua cu mine la biserică – o neglijăm când nu avem necazuri. Dorea cu înfocare să predice; simţea o nestăpânită nevoie să sporovăiască în continuu.

Redworth veni să anunţe că pacienta era perfect liniştită, respirând calm.

— Laudanum? întrebă sir Lukin. Uite o otravă pe care trebuie să o binecuvântăm! Şi noi ne ţinem măreţi în înţelepciunea noastră că ştim ceea ce ne este de folos!

Atât de mult vorbise încât interlocutorii lui încuviinţau năuciţi tot ceea ce rostea.

— Doamna Warwick ar dori să te vadă peste două sau trei minute; o să coboare, îi spuse Redworth lui Dacier.

— Asta sună bine, nu? Asta sună grozav de bine! exclamă sir Lukin. Diana Warwick, n-ar părăsi camera dacă n-ar avea siguranţa că Emma e bine. Mi-e teamă de expresia de pe feţele celor doi; va trebui să le strâng mâna! Şi o voi face, din toată inima; Domnul să-i binecuvânteze! Trebuie să intrăm, de vreme ce ea coboară!

Intrară în casă şi se aşezară în salon, unde sir Lukin luă de pe masă una din cărţile în latină ale soţiei sale, un volum de Persius, cu adnotările ei. Îşi lăsă capul să-i cadă

pe carte, plângând cu hohote.

Vocea Dianei îl readuse la prezent. Ea îl sfătui să se stăpânească; îi era îngăduit să se ducă pentru o clipă până la uşa dormitorului şi să se asigure, după tăcerea din cameră, că soţia lui se odihnea. Aducea permisiunea din partea chirurgilor şi a medicului casei, dacă promitea că va sta liniştit.

Redworth îl sprijini pe sir Lukin care ieşi clătinându-se.

Dacier se ridicase în picioare. Încremeni văzând chipul Dianei, şi i se păru că era smulsă de lângă el de vârtejul unei furtuni care-şi lăsase urmele asupra ei. Buza ei inferioară atârna din cauza respiraţiei scurte: picături mari de sudoare de la recentele clipe de chin i se prelingeau încă pe frunte; ochii ei nu aveau lacrimi, nici luciu; arăta bătrână în toată tinereţea ei, şi îndepărtată cu un secol, ca o femeie înaltă, ieşită dintr-o criptă, înconjurată de nimbul unei lumini care nu era pământească.

Ea închise gura ca să prindă puteri să-i vorbească.

El o întrebă: — Nu te simţi rău? Mai ai putere?

— Eu? Da, am. Vreau să stau s-o păzesc. Nu pot lipsi mai mult de două minute. Tocmai acum îi va fi pusă la încercare rezistenţa. Dacă n-ar fi vorba decât de curaj, am putea fi siguri. E o zi frumoasă?

— O minunată zi de august.

— Am ţinut-o în tot timpul operaţiei. Mulţumesc cerului că n-a fost altă mână decât a mea. Ea a vrut să mă cruţe. A fost bucuroasă de Tony a ei când a venit momentul. Credeam că sunt o laşă – i-aş fi luat locul numai ca s-o salvez; sunt o femeie rezistentă, capabilă să înfrunt o asemenea încercare. Totuşi n-aş fi suportat-o atât de bine ca ea. Se aştepta să se stingă în cursul operaţiei. Îşi făcuse toate pregătirile pentru moarte – daruri lăsate prin testament servitorilor şi... şi prietenilor: se gândise la fiecare preferinţă pe care-o aveau!

Diana îşi încleşta mâinile.

— Am toată nădejdea! spuse Dacier.

— Ai să primeşti noutăţi regulat. Treci mâine pe la sir William. Astă-seară doarme aici. Incertitudinea are să dureze câteva zile. E o chestiune de rezistenţă vitală la şoc. Are o gândire atât de înaripată încât, cu o clipă înainte de operaţie, l-a făcut pe Lanyan Thomson să surâdă citându-i o vorbă din cele născocite de Tony a ei.

— Încearcă după aceea să ţi-o aminteşti, spuse Dacier.

— Şi ai stat alături de bietul om! Cum a trecut prin groaznicul moment? Mi-a fost milă de el.

— A suferit; s-a rugat.

— Nici nu putea face altceva mai bine. Redworth a fost, ca întotdeauna la grea încercare, un stâlp de reazem. Fericit cel care are parte să-i fie prieten! Niciodată nu se gândeşte la el însuşi într-un moment crucial. E forţă pură, oferindu-ţi linişte şi ajutor. Te vor conduce la gară împreună cu domnul Thomson. Se întoarce mâine ca să-l schimbe pe sir William. Am învăţat să-i admir pe oamenii bisturiului! Nicio profesiune n-o egalează pe a lor ca stăpânire de sine şi binefacere. Doctorul Bridgenorth stă în permanenţă aici.

— Am o birjă şi plec înapoi imediat, spuse Dacier.

— Am să-i spun că ai fost aici. Cu bine.

Diana îi întinse mâna. El i-o strânse uşor.

O uimire în faţa totalei transformări a situaţiei îl cuprinse pentru o clipă pe Dacier când o văzu dispărând.

Părăsi casa cu sentimentul că nu mai îndrăznea să aibă dorinţe personale. Ipocrizia îndrăgostitului încetase să mai existe în el.

Acest moment crucial al primejdiei morţii îi învăluia pe toţi locuitorii casei, şi atât de puternic era efectul pe care îl producea asupra lui Dacier încât îi obtură în minte imaginea soţului ce-şi striga în gura mare păcatele, lăsându-i limpede în amintire numai zbuciumul său. Cele două femei luptându-se cu moartea, legate prin devotamentul prieteniei, alcătuiau unica imagine vie pe care o lua cu sine; ele îi ofereau o nouă viziune despre lume şi viaţă.

Nădăjduia alături de Diana, sângera împreună cu ea. Ea se înălţa cu mult deasupra lui, dincolo de efemerele lui pretenţii omeneşti. Îi invidie, lui Redworth, obişnuitul drept de prieten de a fi în preajma ei. Meditând la ea, târziu după aceea, simplitatea cuvintelor ei, purificate de orice emoţie temperamentală, ca semn al firii sale alese, în timpul puţinelor clipe cât stătuseră împreună, îi fu mai dragă, mai plăcută îndrăgostitului decât dacă ea ar fi lăsat să se întrevadă, printr-o atingere a mâinii sau printr-un cuvânt, că în gândul ei se strecura măcar o slabă aluzie la despărţirea lor; şi asta în ciuda unui anumit gol pe care îl simţea în suflet.

Primi informaţii protocolare despre progresele pe care le făcea lady Dunstane către convalescenţă. Treptat, tonul formal al scrisorilor Dianei se îmbină cu încetarea lor şi cu absenţa farmecului ei personal pentru a face dintr-un bărbat care nu se remarcase niciodată prin violenţa pasiunii un om atât de înţelept şi echilibrat încât ajunse să considere că era mai bine să evite câtva timp primejdioasa ei prezenţă. Desigur, era înclinat la accese pasionale, dar poziţia lui socială era ca o soţie care îi dădea poveţe, grijulie de bunul lui nume. Nu regreta propunerea de a face împreună saltul; n-ar fi regretat-o odată faptul împlinit. Aflându-se însă de partea sigură a prăpastiei şi privind lucrurile cu sânge rece, perspectiva saltului îi dădea fiori.

Capitolul XXVII

Conţine substanţă pentru o explozie ulterioară

PRINTRE DIVERSELE SCRISORI care îl asaltară pe sir Lukin Dunstane la vestea succesului de măiestrie chirurgicală obţinut de sir William Macpherson şi domnul Lanyan Thomson, sosi şi una din partea ladyei Wathin, datată din Adlands, o moşie a lui Quintin Manx din Warwickshire, solicitând un răspuns cât de scurt care s-o liniştească în privinţa sănătăţii dragei verişoare, şi o indicaţie a momentului când se considera că avea să-i fie cu putinţă unei rude s-o viziteze spre a-i exprima sincerele felicitări: era o scrisoare care merita un răspuns personal, se presupunea. Primi următorul răspuns, într-un stil concis, feminin, corespunzător conţinutului lapidar; fiecare *t* era barat corect, fiecare *i* era punctat cu meticulozitate, după cum făcu observaţia adresându-se Constancei Asper, căreia îi trecu biletul ca să-l citească:

Stimată Lady Wathin,

Lady Dunstane îşi recapătă forţele. Ritmul pulsului constituie un simptom favorabil. Va fi informată la momentul potrivit de preocuparea dumneavoastră pentru însănătoşirea sa. Încă nu se poate preciza o zi pentru vizite, de orice fel ar fi. Veţi fi prevenită de îndată ce lady Dunstane va putea primi.

Mi-am asumat sarcina corespondenţei şi vă rog să primiţi asigurarea distinsei mele consideraţii.

A dumneavoastră
D. A. Warwick.”

Domnişoara Asper făcu supoziţii în gândul ei asupra scrisului rivalei sale. Obţinu îngăduinţa de a păstra scrisoarea, cu intenţia de a o trimite prin poştă unui grafolog care îşi publica reclama în ziare.

De felul acesta era caracterul frumoasei şi tinerei moştenitoare, arătându-şi adevărata faţă prin acţiunile ei mult mai limpede decât ar putea s-o facă oricare condei în fuga lui.

Spuse cu glas tare:

— Are un scris destul de frumos, după impresia mea.

— Doamna Warwick are experienţa scrisului, răspunse lady Wathin. Scrisul e profesiunea ei, dacă se poate spune că are o profesiune. Acum o îngrijeşte pe verişoara mea. Soţul ei pretinde că e o infirmieră excelentă. Afirmă şi el ceea ce e cu putinţă în favoarea ei. Dar numai când cineva se află în ultimele clipe ale vieţii, altfel e de gheaţă. A desconsiderat total apelul pe care i l-a adresat soţul. Are să-şi urmeze linia ei de conduită până când, într-o bună zi, el se va prăbuşi în stradă, după cum se aşteaptă medicul lui; şi chiar atunci...

O aventurieră care caută libertatea! – aceste cuvinte se puteau citi pe chipul ladyei Wathin. Era o persoană prea cucernică pentru ca să rostească ceea ce gândea. Dar ştia că lumea e plină de răutate. Despre doamna Warwick îşi formase o părere bine stabilită. Nu voia s-o acuze direct de o intenţie criminală; se mulţumea să atribuie toată ticăloşia din lume fiinţei pe care virtutea ei o detesta – un proces obişnuit în antipatie.

În plus, simpatiza cu admirabila dăruire de sine a bogatei moştenitoare faţă de idealul ei masculin. Asta o îndemnase să facă repede cunoştinţă cu bătrâna lady Dacier, în casa din Londra unde Constance Asper îl întâlnise prima oară pe Percy – casa doamnei Grafton Winstanley, reprezentând un teritoriu neutru sau nedecis

pentru întrevederi ocazionale între membrii clasei superioare şi persoane în plină ascensiune din domeniul profesiunilor liberale sau al comerţului; doamna Grafton Winstanley aflându-se, prin originea ei, la hotarul aristocraţiei, iar soţul ei fiind, ca şi domnul Quintin Manx, un mare armator. Lipsa totală de menajamente cu care bătrâna lady Dacier vorbea despre nepotul ei ar fi scandalizat-o, şi în aceeaşi măsură ar fi uimit-o pe lady Wathin, dacă aceasta ar fi fost mai puţin zeloasă în a-şi însuşi manierele aristocratice. Percy fu denumit ritos măgar, pentru faptul că o ţinea tot timpul în avansuri şi retrageri pe o fată frumoasă, cu asemenea perspective, ca domnişoara Asper. „Ce nu poţi face cu un cal, nu poţi spera să faci cu un măgar.” Adăugă că venise anume ca s-o vadă pe moştenitoare, despre ale cărei calităţi fizice emise o apreciere favorabilă în stilul unui expert de cai pe câmpul de alergări. „Dacă o fată ca ea perseverează, e aproape sigur că până la urmă pune mâna pe el. Nu are niciun rost să-l îmboldim spre adăpătoare cu de-a sila.”

Lady Wathin aduse, cu delicateţe, vorba despre o încurcătură, o admiraţie de-a lui, hm...

— O femeie măritată, încuviinţă din cap veterana. Credeam că se terminase. Trebuie să fie o intrigantă abilă, dacă îl ţine de atâta vreme.

— Nu încape îndoială că e abilă, zise lady Wathin şi o auzi pe bătrâna lady mormăind: „Femeia asta are o predilecţie, pare-se, pentru familia noastră”.

Fură de acord că nu era nimic de făcut. Tânăra fată trebuia să tânjească şi doamna Warwick să se bucure de momentul ei de triumf. Veterana îi încredinţă ladyei Wathin motivul secret pe care îl ştia din experienţă: „Orice ai povesti despre o femeie ca asta e ca un sos picant pentru gustul bărbaţilor”.

Tot ce era cu putinţă, pentru bărbaţii acestei groaznice clase trândave şi poleite.

Momentul doamnei Warwick părea să se prelungească la nesfârşit, judecând după comportarea lui Percy Dacier

faţă de domnişoara Asper. Lady Wathin îi observa îndeaproape ori de câte ori avea prilejul, puţin cam ruşinată pentru sexul ei, sau mai curând indignată de etalajul lui de politeţe ca răspuns la preferinţa manifestată făţiş de ea. Era aproape de dorit ca ea să-l pedepsească sacrificându-se uneia din numeroasele propuneri strălucite de căsătorie ce i se făceau. Dar aşa sunt femeile! Tocmai pentru că el se ţinea departe, strângea şi mai mult veriga care îl lega de inima ei tenace. Acesta era adevărul. De altfel, el era curtenitor cu eleganţă; un observator îşi putea da seama de farmecul pe care îl exercita. Vorbea cu binevoitoare afabilitate, în ultima vreme cu o mai mare dezinvoltură mondenă; evident, fără să joace rolul cuceritorului nepăsător, sau jucându-l cu atâta artă încât să mascheze aparenţele. Şi totuşi era un ambiţios, şi nu era bogat. Era ambiţios în mod notoriu, şi, cu o avere care să-l susţină, o casă mare unde să poată primi şi un număr respectabil de partizani, ar fi devenit influent, ar fi fost împins spre conducere. O permanentă şi supărătoare mâncărime de limbă ca să-i vorbească pe această temă, şi în acelaşi timp sentimentul că şi el ştia aceste lucruri la fel de bine ca ea, o chinuiau pe lady Wathin. El îi dădu, în iarna aceea, veşti liniştitoare despre iubita ei verişoară.

— Ai aflat de la doamna Warwick?

El replică: — Ultima veste am avut-o de la domnul Redworth.

— Doamna Warwick şi-a părăsit postul?

— Când va face asta, puteţi fi sigură că lady Dunstane va fi complet restabilită.

— E o infirmieră excelentă.

— Fără pereche, sunt convins.

— O bună calitate în caz de boală.

— Dovadă de calităţi bune în general.

— Soţul ei ar putea să profite şi el. Starea lui e într-adevăr mişcătoare. Dacă e o femeie de suflet şi dacă cineva ar face-o să devină conştientă de situaţie, am

reuşi s-o convingem, poate, să treacă de la îndatoririle de prietenă la acelea de soţie.

Dacier plecă urechea să asculte şi se înclină.

Era prins în mreje şi ţinut strâns; şi cu toate că avem siguranţa că răul nu poate triumfa pentru vecie, aspectul răului care tronează ne duce la un fel de disperare. Ce straniu ar fi dacă, în cele din urmă, avocaţii care se ocupaseră pe vremuri de unchi ar trebui să studieze cazul nepotului, şi de data asta să inverseze rezultatul, dovedind vinovăţia pârâtei! Căci bietul domn Warwick era cât se poate de insistent în problema onoarei sale. Devenea primejdios de surescitat. Era îndelung răbdător, dar, la cel mai mic indiciu, devenea de o violenţă nemaipomenită. Astfel, era cu putinţă ca desfacerea legăturii amoroase să aibă loc, iar Constance Asper avea să-l primească şi acum cu braţele deschise pe eroul ei.

Între timp, nu era efectiv nimic de făcut: o regretabilă absenţă a unei infamii care să justifice o acţiune; după toate aparenţele, nicio putere binefăcătoare nu dirija evenimentele către finalul cuvenit. Lady Wathin află că verişoara ei fusese transportată la Cowes, în luna mai, pentru a face scurte croaziere pe canalurile Solent şi al Mânecii, pe yachtul lordului Esquart. Mai auzi despre importante falimente şi frământări la Londra, în City, fără să aibă habar că ursitele, sau uneltele providenţei, pe care ea le invoca spre grăbirea catastrofei, începuseră, lucrând pe dedesubt, să joace rolul răufăcătorului în istoria vieţii Dianei.

Diana şi Emma se bucurau, în linişte şi fericire, de plimbări cu yachtul pe multicolorele ape sud-vestice, sub briza uşoară de mai, simţindu-şi din nou sufletele contopite; slăbiciunea fizică a uneia şi slăbiciunea morală a celeilalte creau acea reciprocă dependenţă care face din prietenie o legătură vibrantă. Diana îi făcuse mărturisiri Emmei cu prilejul ultimei epistole trimise. Când Emma se simţi destul de în putere ca să-şi parcurgă corespondenţa, Diana îi aduse teancul de scrisori, între

care, pecetluite, propriile ei rânduri aşternute în fugă şi vibrând încă, sub ochii prietenei, de virtualităţile a căror fatalitate fusese înlăturată. Ar fi putut să ascundă sau să distrugă scrisoarea. Se aşeză lângă prietena ei, aşteptându-şi rândul, auzind-o că-i spune în clipa când citea adresa de pe plic: „Scrisul tău, Tony?” şi încuviinţând cu un semn din cap. La întrebarea: „S-o citesc?”, răspunse: „Citeşte-o”. Curând după aceea erau una în braţele celeilalte. Emma nu observă răceala acelor rânduri scurte şi seci; gândul ei stăruia asupra conţinutului.

— Şi acum primejdia a trecut? întrebă ea.

— Da, acum primejdia a trecut!

— Ai rezistat bine?

— Îl iubesc.

Emma scoase un oftat adânc, de milă, pentru ea şi, în mai mică măsură, de compasiune faţă de Redworth, îndrăgostitul care nu era iubit. Era prea plină de umanitate şi cunoştea prea bine firea omenească pentru ca s-o mustre pe Tony că are o inimă de femeie. Avea prisos de caritate spre a-l revărsa asupra femeilor; în apărarea lor împotriva bărbaţilor şi a societăţii, caritatea ei era înarmată cu armele bătăliei. Soţia, despuiată cu furie, în faţa lumii, de un soţ gelos care o lăsase înlănţuită de stânca ei, în timp ce tinereţea i se irosea, iar simţurile ei împietrite şi sensibilitatea îngheţată o asaltau sub nenumărate forme înşelătoare, soţia aceasta, faţă de care societatea reacţionează fără cruţare, implora din partea Emmei cea mai înduioşată compătimire; şi fiindcă soţia aceasta era Tony, pradă blestemului iubirii, care în alte împrejurări ar fi fost o binecuvântare, Emma sângera pentru ea.

— Dar nu e o iubire disperată? întrebă ea.

— Nu; tu ai fost salvarea mea.

— Aş bate din nou la poarta morţii şi i-aş trece pragul numai să fiu sigură că e adevărat.

— Sărută-mă; poţi fi sigură. Nu ţi-aş atinge obrazul cu

buzele mele dacă ar mai exista pericolul să şovăi.

— Dar îl iubeşti.

— Da: şi fiindcă îl iubesc n-am să-l las să se lege cu cătuşe de mine.

— Ai să-l mai vezi.

— Să nu-ţi închipui că stăruinţele lui au subminat forţele Tonyei tale. Dar mă cuprinde uneori panica.

— Din cauza soţului tău?

— Am primit o vizită a ladyei Wathin. Ea îl cunoaşte. A venit în calitate de conciliatoare. A reuşit să aducă vorba de autoritatea lui. Pe urmă mi-a sosit o scrisoare de la el – de implorare, împletită cu aceeaşi aluzie: o atmosferă ambiguă. Imediat după asta, fără să mă aştept, a venit – dă-mi voie să-l numesc astfel o dată, iartă-mă! – iubitul meu. Ah! mă iubeşte, sau mă iubea atunci. Percy! Aflase că aveam să fiu revendicată. Am simţit din plin ceea ce sunt – o naufragiată a căsătoriei. Dar mi-am închipuit că-i puteam fi de folos: am întrevăzut un vis auriu. Vanitatea mea a fost marea trădătoare. Laşitatea a jucat şi ea un rol, bineînţeles. Puţine sunt acţiunile noastre, legate de egoismul personal, în care să nu intervină laşitatea. Iar halucinaţia noastră îi împrumută culorile unui nemaipomenit eroism. A fost al doilea moment când a sosit Redworth. Eu mă aflu tot timpul la răscrucea unor drumuri, iar el mă salvează; de data asta fără să ştie.

— Există o divinitate... spuse Emma. Dacă stau şi mă gândesc, îmi dau seama că Răbdarea e zâna binefăcătoare care ne aduce recolta noastră în cele din urmă.

— Draga mea, ne aduce şi merindea noastră de plugar, ca să ne dea putere pentru ziua de muncă? întrebă Diana.

— Un tain modest, dar suficient.

— Mi-e teamă că la leagănul meu n-a venit nicio zână.

— Tu ai o comoară de răbdare, Tony; doar când şi când accese de disperare.

— Asta e fragilitatea firii mele, lacuna ei: să nu-i dăm nume pompoase care nu fac decât să ascundă capcanele.

Sunt înclinată să mă las târâtă de valul iraţionalului când laşitatea din mine îşi strigă drepturile. Dar pot să-ţi afirm, draga mea, că, după o singură salvare, e puţin probabil să mai cad într-o ispită de acelaşi gen. Nu subscriu decretelor societăţii pentru adorarea monstrului, dar încep să înţeleg partea de supunere care i se datoreşte. Am încetat să ne mai scriem unul altuia. Poţi să ai încredere în mine.

— Am încredere, din toată inima, zise Emma.

Aşa a luat sfârşit confesiunea; şi în cazul de faţă n-au existat niciun fel de tainiţe uitate, de descuiat şi de scotocit pentru mărturisiri suplimentare.

Subiectele pe care le discutau cele două prietene dădeau farmec orelor petrecute împreună. Erau conştiente că englezii epocii lor ar fi râs cu dispreţ că două femei se aventurează în asemenea domenii, de aceea nu mică le era ostilitatea, şi se întreceau să născocească epigrame cu duiumul, aplaudându-le pe cele mai muşcătoare dintre ele care biciuiau masa gigantică a intolerantului lor duşman, învingătorul zilei de astăzi, dar nu şi al celei de mâine. Şi pe noi, răzvrătitele, ne ţine în puterea sa, pedepsindu-ne dacă avem pofte vremelnice. Îşi revarsă darurile asupra fiinţelor slugarnice; nouă, celor răzvrătite, azvârlindu-ne doar un posmag uscat. Dar viaţa spiritului depăşeşte raza sa de acţiune; când nu râvnim la bunurile sale ne găsim mulţumirea de mâine chiar în triumful lui de astăzi. Diana şi Emma descoperiră fericite că rămăseseră amândouă răzvrătitele din primii ani ai tinereţii lor, când aveau mai puţină experienţă de viaţă, şi că aparţineau acelei minorităţi nemulţumite, sarea pământului; această sare, după cum singure recunoşteau, trebuia să le servească drept hrană, şi o gustau cu hotărâre şi nu fără o anumită satisfacţie.

Sir Lukin era ocupat la moşia sa din Scoţia. Ele îl invitară pe tânărul Arthur Rhodes în insula Wight, ca să se bucure şi el de un peisaj inedit. Diana era mereu dornică să-i ofere prilejuri de instruire şi recreare; iar Redworth

veni să petreacă împreună cu ele o sâmbătă şi o duminică, manifestându-şi, ca de obicei, dezaprobarea faţă de trândăvia tânărului; în acelaşi timp, se consultă cu ele în privinţa mobilării casei sale din Berkshire, recent achiziţionată, oarecum lăudându-se cu pânzele spaniole pe care i le expedia comisionarul său din Madrid. Cele două rebele, supărate de felul cum îl tratase pe respectuosul lor prieten mai tânăr, îl luară drept o întruchipare a duşmanului lor şi, spre mirarea lui, îl hărţuiră cu criticile şi nu-i dădură pace o clipă. El se supuse ca un uriaş blajin. Da, era un liberal, şi îşi mobila şi împodobea casa în stabilitatea căreia avea încredere. De ce nu? Trebuie să acceptăm lumea aşa cum este, să încercăm s-o ameliorăm treptat. — Ba nu; umanitatea nu vrea să te aştepte, victimele ţipă sub cărămizile colosalei dumitale clădiri, îndărătul pânzei tablourilor dumitale. „E drept, ai putea să spui că plimbarea asta pe un yacht luxos e un fel cam ciudat de a te răzvrăti, recunoscu Diana. E un aspect al confuziei în care trăim."

— E haina pe care trebuie s-o purtăm; şi de ce să ne agităm pentru că e confortabilă?

— Nu mă agit nici pe jumătate cât ar trebui, când mă gândesc la vecinii mei care tremură.

— Banul e, desigur, o piatră de încercare cam grosolană pentru verificarea virtuţii, spuse Redworth. Alt criteriu general nu avem.

Gândurile despre bani şi trândăvie se învălmăşeau în dezordine în mintea Dianei. Avea o casă de întreţinut la Londra şi nu mai lucra nimic; nu era în stare să se atingă de *Cântăreaţă* cât timp se afla Emma lângă ea. Poate că în lumea asta au dreptate cei de felul lui Redworth, îşi vărsă ea din nou focul; străduniile rodnice erau de partea sapei şi cazmalei, sau a minţii care le conduce. În faţa acestei strivitoare invazii de materialism ea propuse o croazieră spre coasta Franţei şi într-acolo navigară, atingând Cherbourg, Alderney, Sark, Guernesey şi observând la orizont stâncile joase din peninsula

Bretagne. Zile de neuitat pentru Arthur Rhodes. Vedea veşnic aceeaşi imagine nepreţuită în mijlocul unor noi şi noi peisaje. Îi auzea glasul, îi reţinea cuvintele ca pe o comoară; gesturile ei, jocul buzelor şi al pleoapelor, felul ei de a-şi înălţa capul, cele mai mărunte mişcări, totul se întipărea în amintirea lui, cu aceeaşi precizie cu care cerul se oglindeşte într-o mare calmă, cu aceeaşi tărie şi fecunditate cu care brazda răspunde la sămânţa împrăştiată. Căci era fericit în însetare, netulburat de nicio speranţă. Ea îi dăruia mai mult decât îşi dădea seama: un prezent care continua să palpite şi în viitor; o elevaţie cerească, o credinţă în ideal, care aveau să dăinuiască de-a lungul vârstei mature până la bătrâneţe. Ea era zeiţa lui născută din spuma acelor ape ce săltau în valuri: dar de o altă natură, încununată cu semilună şi exercitând o influenţă diferită. Petrecu o săptămână de fericire, iar Diana fu încântată când el i-o spuse. În ciuda părerilor lui Redworth, ea avea încredere în forţele rodnice ale unei perioade de fericire pură, şi împărtăşea adânca mulţumire a tânărului oglindind-o pe propriul ei chip. Numai că fericirea trebuie să fie simplă, aceea a unei oglinzi în faţa unui chip frumos: niciun fel de braţe întinse ca să reţină, niciun suspin care umflă pieptul în absenţă.

Sărăcia tânărului şi capacitatea lui de a gusta bucuria pură o făceau să se gândească la el aproape cu afecţiune, când tocmai atunci îi sosiră veşti neplăcute din ciudatul şi străvechiul City al Londrei, care dispreţuieşte sărăcia, profesiunea scriitoricească şi pe toţi aventurierii umili, închinându-se în faţa negustorului semeţ şi a financiarului puternic, întruchipări ale virtuţilor, după Redworth. Fericite zile la bordul yachtului *Clarissa!* Dianei îi venea greu să şi le amintească. Cei care vor să-şi fructifice banii cu nădejdea dobânzilor ridicate ce li se promit îşi clădesc locuinţele pe pantele celui mai eruptiv munte din Europa. Etna furnizează recolte mai sigure, distruge mai puţine podgorii şi case paşnice. Lăcomia câştigului e vulcanul

nostru. Se miră ea însăşi de fragilul motiv care o determinase să-şi plaseze banii într-o anume Companie: o întreprindere minieră sud-americană, care dădu faliment când se mai auzeau încă trâmbiţările din prospectul pentru reclamă, după două plăţi ale dobânzilor semestriale efectuate punctual. O doamnă Ferdinand Cherson, soră mai mare a drăgălaşei doamne Fryar-Gunnett, discutase cu ea despre costul vieţii într-o după-amiază la un *garden-party* oferit de lady Singleby, şi îi vorbise despre City ca de cel mai nimerit loc pentru a-ţi spori veniturile. Era deajuns să cunoşti câteva dintre personajele principale ale City-ului. Menţionase numele marii Companii miniere şi iureşul după obţinerea de participaţii. Cunoştea pe doi dintre directori, care îi afirmaseră că zece la sută era un fleac; câştigurile care erau de aşteptat de la mină puteau de pe atunci să fie net evaluate la patruzeci şi cincizeci la sută. În ceea ce îi privea, ei prevedeau sută la sută. Doamna Cherson zicea că are nevoie de bani şi de aceea investise totul în întreprinderea minieră. Lucrurile păreau atât de logice, costul vieţii fiind enorm! Ea şi cu sora ei, doamna Fryar-Gunnett, aveau soţi care ascultau de cuvântul lor, pentru că, după cât se înţelegea, ele reprezentau creierul în căsnicie. Astfel, cinci mii de lire investite aveau să aducă în curând cinci mii de lire pe an. Diana visase adesea la City-ul londonez ca la un loc de basm; şi luând dispreţul City-ului faţă de profesiunea scrisului şi de domeniul imponderabilului ca fiind, din punctul său de vedere, perfect întemeiat, ea îşi împletise în mod straniu visul cu o veche noţiune despre probitatea ce domneşte acolo. Clătinările din cap dezaprobatoare ale agentului ei de bursă nu-i domoliseră elanul de a cumpăra acţiuni pentru întreaga sumă de care dispunea. Îşi amintea de satisfacţia ei de a fi posesoarea acelei participaţii: un castel de aur se înălţa din adâncurile miniere. Se pasionase după mine, plasând unele sume mai mici şi în exploatări miniere din Anglia. „Acum sunt miner”,

exclamase ea, în cumpănă între panica şi mândria de a fi avut un asemenea curaj. De ce nu-l consultase pe Redworth? El i-ar fi stăvilit, cu hotărâre, frenezia din prima clipă de efervescenţă ameţitoare. Şi ea, ca şi doamna Cherson, ca şi toate femeile preocupate de problema costului vieţii, avea nevoie de bani. Se adresase, ca o consecinţă logică, minei. A-i solicita sfatul lui Redworth, acum, în rolul de păcălită, era peste putinţă: ruşinea îi opunea un obstacol. Putea ea să-i spună că flecărelile unei femei, o risipitoare ca doamna Cherson, o determinaseră să-şi rişte banii? Recentele zvonuri despre doamna Fryar-Gunnett nu erau de natură să facă plăcută urechii lui Redworth asocierea numelui ei cu acela al Dianei.

Nu avu altceva de făcut decât să se aşeze la masa de scris, în timp ce în urechi îi vâjâiau reproşurile pe care şi le făcea singură; uluită de comportarea onorabilului City, înălţă din umeri şi îşi reluă truda condeiului. Nenorocirea materială avea cel puţin acest avantaj: o reţinea de la meditaţii speculative în legătură cu iubitul ei şi cu semnificaţia absenţei şi tăcerii lui.

Diana citi atent *Cântăreaţa* neterminată, cu un ochi critic şi rece, căutând s-o vadă prin prisma publicului. Fu silită, totuşi, să continue exact pe făgaşul redactării precedente. Se simţi stimulată. Dădu la iveală cele mai bune pagini ale ei, nu din ambiţie perversă de astă dată, ci dintr-o necesitate interioară, convinsă că romanul era sortit impopularităţii, hotărâtă să-l facă să reprezinte cel puţin o victorie pe planul stilului. Din când în când, un acces de cinism furios o îndemna să născocească expresii anume pentru a-i ademeni pe critici să le citeze spre condamnarea farmecului cărţii. Era într-o dispoziţie cât se poate de proastă. Pe deasupra, constată la Whitmonby o anumită răceală: el se plânse de tonul rece al scrisorii ei de rămas bun; se plânse de asemenea că părăsise Londra atâta vreme. Cum se mai putea aştepta să fie regina lui de salon literar londonez, dacă nu mai era la curent cu

temele actuale de discuţie? Altă aluzie nu făcu. Curând fură în cei mai amicali termeni, cu preţul unor linguşiri meşteşugite pe care ea nu le mai practicase până atunci. Dar Westlake îi revelă neînchipuite miracole de ciudăţenie ale ascunzişurilor sufletului masculin. Din tot cercul ei, el era omul epigramelor celor mai spirituale şi elegante, spiritul cu cel mai larg orizont, un orientalist şi un scriitor distins, şi dacă nu avea un fizic prea seducător, se remarca în viaţa socială prin manierele sale aristocratice. Se simţea nici mai mult nici mai puţin decât rănit; şi i-o spuse. În concluzie, deşi admise că nu avea niciun fel de drepturi, declară că nu suporta să-l vadă pe un altul preferat. Fericitul ales nu fu menţionat, şi Diana îi zgârie rana persiflându-l. El repetă că nu cerea decât să fie situat pe plan egal cu ceilalţi; preferinţa ei pentru unul anume depăşea puterea lui de răbdare. Ea îi spuse că, din clipa când o părăsise pe lady Dunstane, nu-i văzuse decât pe Whitmonby, pe Wilmers şi pe el. El surâse sarcastic, replicându-i că nu primise de la ea nicio scrisoare, afară de invitaţia formală.

— Puteri magice ale adulaţiei, oare aţi părăsit-o pe o fiică a Erinului? exclamă Diana. Iată un prieten căruia îi e dor de tine, şi tu îi vorbeşti cu glasul bunului simţ? Nu i-am scris nimănui din grupul meu de când am părăsit Londra.

Îl linişti cu doze de alintări care erau noi pe buzele ei. Avea sentimente de simpatie pentru el şi nu putea suferi gândul să piardă pe vreunul dintre prieteni, astfel că vorbele dulci continuară până când Westlake dădu semne că devine materie inflamabilă, care trebui să fie stinsă cu riscul ca ultimele fumegări să fie însoţite de o mutră posacă. Resursele ei fură atunci puse la încercare pentru a-l readuce la raţiune. Lunile de absenţă din Londra păreau să fi adus transformări în cercurile cunoştinţelor ei. Tonans se arătă rezervat. Marele redactor-şef o mustră pentru absenţa ei prelungită din Londra, nu atât pentru că îşi pierduse astfel coroana de regină a saloanelor, cât –

după cum îi mărturisi cinstit – pentru că serviciile pe care i le putea aduce lui nu mai aveau aceeaşi valoare. Tot ceea ce ştia ea despre oameni şi evenimente era perimat.

— Cum reuşeşti să afli secrete? îl întrebă ea.

— Nedezlipindu-mă nicio clipă din miezul lor, zise el.

— Dar cum faci ca să fii în avans şi să acţionezi ca un profet?

— Pentru că vreau să obţin aceste secrete fără să mă uit la preţ, şi asta se ştie.

Ea aduse vorba despre culpabila companie din City.

— Cred că am izbutit să frânez mania minieră, după cum am frânat mania feroviară, zise el; şi în acest sens am adus un serviciu public. Dar pe maniaci nu e cu putinţă să-i ţii în frâu.

Acceptă şfichiul şi în sinea ei şi pe faţă. — Altădată mă voi adresa dumitale, domnule Tonans.

— Ah, era o vreme când ai fi putut să fii o comoară pentru mine, replică el, făcând aluzie, se înţelege, la epoca lordului Dannisburgh.

Demoralizată, cu gândul la zilele acelea şi la ambiţia ei nesăbuită de a avea o casă la Londra unde să strălucească, îşi dădu sieşi sfatul – cu glasul lui Redworth – să părăsească locuinţa, să pună stavilă cheltuielilor şi să-şi caute fericirea în focul şi lumina spiritului: consacrându-se, ca şi Arthur Rhodes, numai literaturii. Ajunse aproape la o hotărâre.

Lui Percy tot nu-i scrisese, nici nu primise veşti de la el, şi nu îndrăznea să nădăjduiască o întâlnire. Avea impresia că doreşte să afle că s-a căsătorit: ar fi însemnat liniştea, chiar dacă ar fi fost o linişte pustie. Acum că-i mărturisise şi-i făgăduise Emmei, se simţea atât de detaşată de el încât a-l mai ţine înlănţuit de ea i s-ar fi părut o cruzime, iar rezerva lui o lăsa să înţeleagă că el accepta cu înţelepciune sfârşitul relaţiilor lor. Ea îi fu recunoscătoare; după care o năpădi un val atât de cald de tandreţe încât începu s-o obsedeze un fel de teamă de persoana lui. „Laşă ce eşti, ia-ţi povara drept armură!” strigă ea către

bietul ei *eu* întemniţat, gemând după hrana obişnuită. Ştia cât de miraculos se îndestula doar cu firimituri, ba chiar cu închipuirea unor îmbucături infime. Drept pedeapsă, îşi trecu în revistă viaţa, purtarea faţă de soţ, până când se afundă, pe panta trecutului într-un adânc lipsit de aer şi lumină. Viaţa împreună cu acela ce-i fusese soţ era pentru firea ei o temniţă mai adâncă decât oricare alta impusă de actuala situaţie. Pe atunci era o revoluţionară care tindea să ajungă la aer liber. Acum, nu avea decât să nu mai fie laşă pentru ca să poată respira ca toţi ceilalţi. „Femeile care subminează legile morale fac să se năruie stâlpii templului peste celelalte femei”, spusese Emma. Diana întrezărea ceva din datoria ei personală faţă de civilizaţie. Zbuciumul ei lăuntric trecu în această *Cântăreaţă c*ondamnată, care îi ocupa ziua şi noaptea sub presiunea plăţilor imediate; se vedea nevoită să-l reducă la tăcere pe amicul Debit, care în chip ridicol îşi lua numele de doamna Credit, în dispreţul sexului şi al comportării sale, pe temeiul că el era domnul Debit numai în virtutea faptului că era şi doamna Credit. Căpătase deprinderea să cânte solouri de operă sub înfăţişarea şi în stilul fermecătorului tenor Tellio, iar aceste arii erau mişcătoare în absurditatea lor, şi cât se poate de reale cu toată irealitatea. Cântat cu triluri de mare virtuozitate, în maniera lui Tellio, cupletul

„Toţi furnizorii vin şi-ţi fac rugare,
Bucătăreasa, proprietara, camerista,
Să termini Cântăreaţa*-n grabă mare,*
Ca să-i plătească şi pe ei... solista,

o făcea să râdă cu lacrimi prin patosul interpretării. Se apropia, luându-şi o postură de operă, mereu cu alte versuri – poezii pentru Danvers, poezii pentru *madame* Sybille, bucătăreasa. Văzându-l pe Tellio la unul din concertele particulare oferite de Henry Wilmers, buzele Dianei se strâmbară de râs, făcând gropiţe în obraji, din

cauza asemănării cu cântăreţul imaginar care-i devenise familiar. Trebui să-şi stăpânească trăsăturile pentru a conversa cu el; dar momentul cântării fu greaua încercare. Lady Singleby, care şedea lângă ea, făcu remarca: „Mereu îţi trece vreo nostimadă prin cap!” Împărtăşea impresia generală că Diana Warwick avea prea mult umor pentru a fi în stare să încerce o adevărată pasiune.

Înainte de a pleca, lady Singleby o invită pe Diana la *garden-party*-ul pe care îl dădea în fiecare an la încheierea sezonului, şi acolo avu loc întâlnirea – care nu trecu neobservată – cu Percy. Dacă cineva ar fi auzit ce-şi spuneau, n-ar fi descoperit prea multe subînţelesuri. El traversă, în plină vedere, peluza până la ea şi îşi arătară reciproc masca socială.

— Vremea frumoasă de astăzi te-a ispitit, în sfârşit, doamnă Warwick.

— Am avut de terminat o lucrare.

Vreme admirabilă, rochii frumoase: de acord. Diana purta o rochie galbenă şi o pălărie neagră şi el comentă cât de bine îi veneau culorile; pentru prima oară observa toaleta pe care o purta! Femei atrăgătoare? Dacier şovăi... Vedea una singură. Dar nu se putea să n-o admire pe doamna Fryar-Gunnett? Şi cine păşeşte alături de ea, vădit fascinat, cu faţa întoarsă pe trei sferturi către razele privirilor de sub pălăria ei? Oare să fie sir Lukin Dunstane? nemaiavând ochi decât pentru aceea care îl vrăjea?

Dacier îşi întoarse privirea, dus pe gânduri, de la acest spectacol şi făcu o mişcare pentru a o invita pe Diana să facă împreună câţiva paşi. Ea nu-şi putu reţine picioarele să-l urmeze; se găsea în afara cercului curtenilor ei. El reuşise să prindă momentul potrivit.

— A trecut aproape un an! spuse el.

— Am fost mai tot timpul infirmieră, adică am făcut munca la care mă pricep cel mai bine.

— Neschimbată?

— Un an nu poate să nu lase urme.

— Tony!

— Vorbeşti de o femeie nebună care a murit acum unsprezece luni. Las-o să se odihnească în pace. Asta e condiţia.

— Acceptată, dacă pot să te mai văd.

— Sincer acceptată?

— Impusă în mod fatal, trebuie să recunosc. Am fost cu sufletul alături de dumneata: eşti mai înţeleaptă decât mine. Dar, admiţând acest lucru, e cert că ne putem vedea. Pot veni să te vizitez?

— Casa mea n-a fost închisă.

— Am respectat casa. De mine m-am îndoit.

— Ce îţi redă încrederea?

— Forţa pe care mi-o insufli dumneata.

O frumuseţe care participă la un *garden-party* are noroc dacă e lăsată în linişte un număr atât de mare de minute. Diana fu regăsită şi capturată. Dar ultimele cuvinte ale lui Percy îi reînnoiră mândria pe care i-o inspira persoana lui, făcând să renască brusc în ea însăşi o încredere nestrămutată. „Cel mai generos suflet de îndrăgostit!” gândi ea, şi medită la puţinele vorbe rostite şi la multele înţelesuri transmise, ca o dovadă de sinceritate desăvârşită.

Lumea îi urmărise din ochi. Opinia generală a fost că s-au comportat cu discreţie, dacă erau vinovaţi; amândoi fiind reci, probabil, când era vorba de pasiune. Despre răceala lui Dacier nu mai încăpea îndoială, iar a Dianei era dedusă din scânteierile comice ale felului ei de a se exprima. Diana fu atribuită lui Percy pentru motivul eşecului cunoscut al celorlalţi adoratori ai ei. El, politician de frunte, o atrăgea prin strălucirea ambiţiei lui; ea, la rândul ei, printr-un amestec de talent şi frumuseţe. Ce lume perspicace! Vede corect în ansamblu prin faptul că intuiţiile ei se bazează pe natura animalică; dar total eronat în detalii pentru motivul că nu ţine seamă de sufletul bărbatului sau al femeii. De aici jubilarea lumii în

faţa unei catastrofe, ca şi sărăcia capacităţii ei de clemenţă. Şi când nu are loc nicio catastrofă, profetul, pentru onoarea profesiunii, o ponegreşte pe femeie ca depăşind în viclenie tot ce a dat până acum la iveală sexul diabolic.

Afară de un cuvânt sau două, un observator la pândă ar fi putut să surprindă conversaţia celor doi îndrăgostiţi cu prilejul întrevederii din casa Dianei, şi să-şi trâmbiţeze pretutindeni raportul. După prima respiraţie întretăiată de emoţie, când se regăsiră singuri în camera în care îşi legaseră destinele, îşi vorbiră în termeni aluzivi spre a defini condiţiile pe care li le impunea raţiunea. Pasul contracarat de împrejurări nu fu pomenit; era o nebunie trecută. Dar odată ce drepturile înţelepciunii erau respectate, se puteau întâlni. Ar fi fost greu dacă li s-ar fi refuzat acest lucru! Nu aduseră vorba de atitudinea unuia faţă de celălalt; amândoi înţelegeau acceptarea reciprocă a situaţiei; şi acum că o revăzuse şi se găsea din nou sub vraja ei, Dacier se simţea constrâns de raţiunea lui, ca şi de încântarea pe care i-o dădea simpla ei prezenţă, să se încline cu onoare în faţa condiţiilor impuse. Numai că acestea fiind prea severe pentru doi îndrăgostiţi, inocenţa întâlnirilor cerea o compensaţie prin frecvenţa lor.

— Vino oricând crezi că îţi pot fi de folos, zise Diana.

Îşi strânseră mâna la plecare, hotărât şi scurt, nu pentru limbajul degetelor obişnuit între îndrăgostiţi, ci spre a pecetlui un tratat de amiciţie.

Diana îşi dădu seama curând după aceea că se legase de costisitorul ei mod de trai din acea locuinţă.

Capitolul XXVIII

Dialog în jurul modelului unui portret, cu unele indicaţii despre încercarea la care era pusă Diana

O EGERIE ÎNDRĂGOSTITĂ CARE NU e prinţesă în starea ei lumească, nici zeiţă prin originea ei, se vede constrânsă să joace unul din acele roluri ce supun facultăţile feminine la un efort suprafiresc. Ea nu trebuie să-şi dezvăluie sentimentele faţă de iubitul ei; sfaturile ei trebuie să aibă pondere, altminteri nu mai e pentru el nimfa izvoarelor cristaline, şi ce anume poate deveni în scurt timp, lumea e gata s-o spună. Mai are, în plus, obligaţia de a-l ului fără să trădeze vreun artificiu, acolo unde spontaneitatea naturală e cu neputinţă de evocat. Dar sentimentele constrânse să tacă întunecă judecata, afară de faptul că seacă sursa debitului verbal prin care îndrăgostitul subjugat e deprins, pe cale auditivă, să se considere inspirat de către o femeie mai presus de toate celelalte, acceptând a fi dirijat de ea. Trebuia să aibă grijă ca recomandările ei să-l influenţeze prin elogii cu o nuanţă de causticitate, în aşa fel încât să-i înfrâneze acele elanuri care ar fi trezit şi în ea emoţii asemănătoare; de aceea firea ei impulsivă îi dădea de gândit Dianei, acum când, metaforic vorbind, îi dăduse lui Percy Dacier cheia casei sale. Nu-l putea primi decât fiind pentru el o veritabilă Egerie. Îi era deci recunoscătoare, îi mulţumea în gând. Îl venera ca pe cel mai generos îndrăgostit pentru că nu-şi făcea drum către cuvântul

„iubire”, astfel întărind-o ca ea, la rândul ei, să-i înviorexe spiritul, să-i împrospăteze forţa morală şi să-i insufle curaj. Cavalerismul cu care acceptase condiţiile intimităţii lor reînnoite îl investea în ochii Dianei cu falnică nobleţe; ea însăşi se simţea înălţată, având o imagine vie drept obiect de adorare: – el, care fusese la un moment dat atât de aproape de a deveni stăpânul absolut al destinului ei! Unica ei preocupare primejdioasă era: cum să-l răsplătească? Se ruga şi se străduia să-i poată dărui tot ce avea mai bun în ea, să-l ajute în mod efectiv; şi existau motive care s-o facă să presupună că era capabilă de acest lucru, după rezultatul vizibil al cuvintelor ei. Chipul lui strălucea repetându-le; căpătase o adevărată deprindere să le rostească din nou; şi chiar în faţa martorilor; în prezenţa domnişoarei Paynham care se ocupa serios de pictură şi obţinuse de la draga ei doamnă Warwick câteva şedinţe pentru schiţa unui portret, către sfârşitul sezonului.

— O tentativă cât se poate de îndrăzneaţă, zise domnişoara Paynham, în timp ce Dacier compara primele contururi cu frumoasele trăsături în care respira viaţa. Chiar dacă prinzi figura, buzele vor părea mute celor care o cunosc.

— Dacă n-au memorie, spuse Dacier.

— Vreau să spun că toată strădania ar trebui să tindă la reprezentarea lor în momentul vorbirii.

— Pune asta în privire. El se uită la ochii ei.

Ea îi cercetă cu atenţie gura. — Dar gura exprimă şi mai mult decât ochii.

El îi privi chipul. — Acolo unde există caracter, nu ai decât să-l studiezi ca să fii sigură de asemănare.

— Aici e partea grea, cu cineva care scoate perle din gură, domnule Dacier.

— Mi-e teamă că a reda un spirit scânteietor e mai presus de posibilităţile artei dumitale.

— Şi totuşi am senzaţia că nu e cu neputinţă. Uite – acum – asta!

Buzele Dianei se deschiseseră spre a rosti:

— Mărturisiţi că sunt un model de model; rabd să fiu disecată în timp ce stau şi pozez. Semăn, pentru o clipă, cu broasca celor doi ţărani care se certau cum s-o omoare, când biata broască s-a întins ca să caşte, la care ţăranii căzură de acord că le rupsese gura la amândoi. Nu sunt chiar un obiect neînsufleţit.

— Ţăranii erau irlandezi, spuse Dacier.

— Snoava adaugă că s-au abţinut de la lovituri; aşa încât conferă-le naţionalitatea pe care o voieşti.

Diana trebuia adeseori să-i distragă atenţia de la o examinare prea concentrată a trăsăturilor ei printr-o glumă sau o anecdotă curentă ori inventată, slujind scopului imediat.

Domnişoara Paynham fu invitata doamnei Warwick pe timp de două săptămâni şi avu prilejul să-i observe împreună. Uneori, punea jos creionul şi, cu mărinimie, îi lăsa singuri, sub pretext că uitase un obiect sau altul. Când se întorcea, discutau despre probleme de ordin general cu obişnuita lor precizie şi claritate, iar ea se asemăna oarecum cu cei doi ţărani când dezbătea în mintea ei dacă, la mijloc, era un exces de răceală sau de prudenţă; deşi era convinsă de înclinarea unuia pentru celălalt şi se aştepta să vadă, într-o bună zi, dragostea izbucnind. Diana observă că nu găsea niciodată motiv ca să iasă din cameră atunci când era prezent domnul Redworth. Deveniseră foarte buni prieteni, după cum ea însăşi sperase; iar domnişoara Paynham era extrem de dornică să primească sugestii de la Redworth şi să-i obţină aprobarea.

— Nu vi se pare că acum sunt pe cale să-i prind expresia gurii, ce spuneţi domnule Redworth?

El remarcă, uitându-se cu un zâmbet la gropiţa expresivă a Dianei, că gura era greu de redat. El nu-şi fixa privirea stăruitor. Redworth era geniul prieteniei, „prietenul femeilor”, după expresia doamnei Warwick. Domnişoara Paynham descoperi acest lucru în ceea ce o

privea pe ea însăşi. Portretul era o comandă pe care i-o făcuse el – o propunere binevoitoare, secretă bineînţeles, pentru a-i da ocupaţie şi ocazia de a se face cunoscută prin portretul unei frumuseţi celebre. Atât de numeroşi erau, însă, vizitatorii doamnei Warwick, şi atât de însufleţită conversaţia pe care o conducea ea, încât a executa o schiţă corectă era dificil pentru mâna unei amatoare. Whitmonby, Sullivan Smith, Westlake, Henry Wilmers, Arthur Rhodes şi alţi bărbaţi, din lumea literelor şi din cea militară, veniră s-o viziteze aproape zilnic când se aflǎ că plictiseala frumoasei care poza cerea să i se ofere distracţii şi că exista siguranţa de a o găsi acasă. Miercurea, când era ziua de primire a doamnei Warwick, numeroase doamne împodobeau grupul. Atunci dialogul curgea ca gâlgâitul vesel al unui pârâiaş, fără urmă de scandaluri mondene sau politice, ca nicăieri în Anglia. Toţi afirmau solemn după aceea că aşa a fost; căci în amintire părea ceva de domeniul magiei. Niciun cuvânt de bârfeală, şi totuşi cea mai vie elocuţie. Lady Pennon veni însoţită de un domn Alexander Hepburn, un scoţian chipeş, pe care Dacier îl străfulgera cu una din privirile lui instinctiv pătrunzătoare, mai înainte de a fi observat în obrajii gazdei o roşeaţă fugară. Domnul Hepburn, aşezându-se pe scaun puţin cam prea sprinten, izbuti în clipa următoare să spargă un porţelan de preţ care se afla lângă cotul său; iar lady Pennon exclamă, cu îndurerată compasiune: „O, draga mea, ce necaz pentru dumneata!”

— Fragilitatea e predestinată să piară, spuse Diana imperturbabilă.

Merita complimente, şi le-ar fi primit dacă nu l-ar fi rănit pe cel mai gelos şi mai iritabil dintre curtenii ei.

— Prin urmare turcul e un custode plin de înţelepciune! zise Westlake, contrariat de îmbujorarea ei în clipa când intrase scoţianul.

Diana primi cu calm provocarea. — Noi, bărbaţii, domnule Westlake, avem filosofia proprietăţii.

Domnul Hepburn se aplecă, penitent, ca să adune cioburile, iar Westlake şopti peste capul său: Atâta timp cât noi suntem cei cu inima sfărâmată.

— Oare n-am pornit de la un porţelan de China?

— În consecinţă ne-am aruncat asupra Stambululuî.

— Cauţi să eviţi lecţia.

— Îmi amintesc că primul meu pedagog îmi spunea acelaşi lucru când îmi dădea cu cartea în cap.

— Amprenta cărţii nu desfigurează.

Exprimarea era de o amabilitate tandră, ascunzând o intenţie cu atât mai fină. Amprenta livrescă, dacă nu-i desfigura pe Westlake, era în orice caz o caracteristică a limbajului său. Whitmonby dădu de două ori din cap spre a semnifica o lovitură palpabilă în runda respectivă; şi notă ca pentru sine cât de necugetat este să impui cu de-a sila cea mai vagă aluzie la propria ta personalitate când încrucişezi spada cu o femeie. Se năpusteşte asupra unui asemenea prilej ca fulgerul, promptă ca de obicei, în cercul ei restrâns; iar regulile politeţii o feresc de riposta interlocutorului.

Domnul Hepburn se scuză plin de umilinţă după ce se aşeză din nou pe scaun. Diana zâmbi şi spuse:

— Incidentele într-un salon sunt trageri la ţintă în plin centru al plictiselii.

— La fel şi într-o sufragerie, adăugă Sullivan Smith. Mă aflam într-o zi la un dineu unde, după toate aparenţele, se adunaseră nişte antreprenori de pompe funebre tocmiţi să jelească hălcile de friptură şi păsările rumenite de pe platouri, când, deodată, se prăbuşi tavanul şi toţi sărirăm în picioare veseli ca greierii. Chestiunea s-a terminat cu un drăgălaş conflict şi cu o tragere la ţintă adevărată.

— Adică un duel? întrebă lady Pennon.

— Asta ar fi denumirea vulgară, care îl discreditează în ochii plebei, doamna mea.

— Atunci trece-mă şi pe mine în rândul plebei! Urăsc duelul şi mă bucur că e dezaprobat.

— Cred că domnul Sullivan Smith vrea să spună poporul, şi nu plebea, interveni Diana. — Poporul are, în general, un simţ just al moralei. Şi tatăl meu era împotriva acestei practici, pe vremea când era în mare „vogă”. L-am auzit istorisind povestea unui sărman prieten de-al său, care a trebuit să se bată în duel pentru un fleac, şi a spus, acceptând provocarea: „E o stupiditate!”, şi mergând spre terenul ales, a repetat: „După părerea mea, e o stupiditate!”, iar când zăcea întins la pământ, dându-şi ultima suflare, a rostit încă o dată: „V-am spus eu că e o stupiditate!”

Sullivan Smith se plecă spre Whitmonby şi Dacier, printre exclamaţiile generale, şi şopti:

— Felul unei doamne de a povesti întâmplarea! E scuzabil din partea ei – a fost obligată să înghită adjectivul. Ceea ce a spus bietul băiat a fost... şi le şopti greoiul adjectiv, cu glasul unui Iona în pântecul balenei, ca să dea relieful cuvenit substantivului.

Whitmonby încuviinţă, dând din cap, savoarea de calitate superioară pe care viguroasa veracitate masculină o împărtăşea istorisirii. — Anecdota trebuie servită cu sosul ei picant, zise el.

— Numai aşa!

Aveau fiecare din ei un grăunte de dispreţ dizolvant faţă de femei, pentru că erau constrânse, din cauza delicateţei lor, să strice efectul genului de glume ce nu se pot lipsi de un adaos condimentat care să le dea savoarea specifică şi să le facă acceptabile. Căci un amator de anecdote e sâcâit când vede că o dulcegărie insipidă e gustată ca un lucru excelent, din amabilitate concesivă, în timp ce el cunoaşte bogatul buchet de arome propriu acelei istorisiri. Dar dacă anecdota ar fi sprijinit spusele sale, Sullivan Smith ar fi lăsat la o parte adjectivul expletiv.

Maiorul Carew Mahoney încunună povestea doamnei Warwick despre nefericitul duelist cu o alta care recunoştea absurditatea practicii, deşi el personal o

aproba; şi cită opinia lordului Larrian: „Fortifică oamenii în vederea unei comportări civilizate.”

— N-aş vrea să fiu de altă părere decât dragul nostru lord veteran; şi totuşi nu! pistolul e sceptrul tiranului, zise Diana.

Domnul Hepburn, sorbind-o încontinuu din ochi, o aprobă călduros; deşi era un personaj bine cunoscut printre bărbaţi pentru modul său contrar de a acţiona.

— Pe bună dreptate, prinţesa noastră Egeria îşi face remarcată domnia prin interzicerea duelului, zise lady Singleby.

— Dar atunci, oftă adânc Sullivan Smith, cum vom face, vă întreb eu, ca să ocrotim doamnele împotriva fanfaronilor care caută gâlceava?

Fu asaltat de întrebări: „Vasăzică totul era pentru noi? Din preocupare pentru binele nostru?”

El exclamă pe un ton plângăreţ: „Vai, da, desigur!”

— Asta e scuza funebră a tiranului la sfârşitul fiecărui capitol de barbarie, zise Diana.

— Spirit prea subţire, trup prea gros; asta e o urmare inevitabilă la bărbaţi, dragă doamnă. Cuceritorul îşi ţine armele la îndemână, altfel îşi pierde posesiunile.

— Domnul Sullivan Smith sare de la particular la general după bunul său plac, şi se va întoarce iar înapoi dacă îl urmăm. E tocmai acuzaţia pe care bărbaţii ne-o aduc nouă, femeilor, de unde se vede că pot să se asemene cu noi.

Lady Pennon bătu cu pumnul în genunchiul său:

— Câtuşi de puţin. Nu există nicio asemănare şi nu ne cunosc absolut deloc.

— Femeile reprezintă o pagină albă pentru ei, sunt convins, zise Whitmonby, înclinându-se trădător; iar Westlake, adăugă: — S-a observat că aceste pagini dau la iveală urmele unor ciudate hieroglife când sunt ţinute în apropierea unei flăcări.

— Odată, pe imperiala unei diligenţe, reluă Whitmonby, am auzit cum o atrăgătoare matroană între două vârste

era ameninţată de către soţul ei cu divorţul pentru că uitase să pună sandvişuri în coşuleţul lor de gustări. Ea îi dădu acest enigmatic răspuns: „Ah, sărmanul de tine! Ai să intri în mormânt tot neştiutor!” Noi am râs, dar până astăzi n-aş putea spune de ce.

— Râsul provenea de la un coş fără provizii; – şi cred că aici am putea căuta originea despărţirii noastre, îi spuse Diana ladyei Pennon, care replică: — Ei se demască, dar nu se apropie cu niciun pas de enigma noastră.

Domnişoara Courtney, o tânără actriţă în ascensiune, încurajată de un zâmbet din partea doamnei Warwick, remarcă: — Pe scenă avem roluri în egală măsură.

— Şi roluri vorbitoare; nu *personae mutae.*

— Teatrul a făcut progrese în privinţa veridicităţii, adăugă şiret Henry Wilmers; la care Diana replică:

— Recunoşti caracterul veridic al unei oglindiri atunci când are un avans asupra realităţii. Înfrumuseţează schiţa, domnişoară Paynham, ca să se observe o asemănare. Probabil că mai există încă unii conservatori bătrâni care ar prefera să fim reprezentate prin băieţi tineri.

— Cine ştie, zise Westlake afectând incertitudinea. Am auzit că realizează un pas spre dezlegarea enigmei examinându-i serios pe băieţi.

— Serios?

— Aici e dubiul.

— Dubiul se reflectă asupra pasului!

— Îi sfătuiesc să nu se expună la vreun salt mai departe de acest pas, zise lady Pennon.

— Ar fi un mod de a afla că nu ştim mai multe decât străbunii noştri; dar un mod prea dureros, poate, remarcă Whitmonby. Sărmanul Mountford Wilts se lăuda că e un cunoscător al femeilor; şi s-a căsătorit. A te arunca în gura enigmei nu înseamnă a o descifra.

— Sunteţi întruchiparea fanteziei[33] când meditaţi

[33] Joc de cuvinte: „*conceit*”, în lb. engleză înseamnă figură de stil neaşteptată, plină de fantezie, dar şi trufie, înfumurare (n.tr.).

asupra noastră, domnule Whitmonby.

— O ocupaţie în orele noastre de răgaz, doamnă dragă, pentru amuzamentul dumneavoastră.

— Un răgaz de sfârlează, cu o mie de învârtituri pe minut, prefăcându-se că doarme! zise Diana.

— Mâna nelegiuită care are îndrăzneala să smulgă vălul misterului se ofileşte chiar în clipa în care se întinde, exclamă Westlake. Înţeleptul şi adoratorul devotat sunt şi ei o dată de acord.

— Şi oricare dintre ei doi aş fi, sunt unul dintre ei, fericit să-mi aduc omagiul cu ochii legaţi! zise Sullivan Smith, schiţând cu mâna gestul omagiului cavaleresc.

Diana îşi aruncă privirea dincolo de el şi de Hepburn, văzându-l pe Dacier. „Acest medievalism trandafiriu pare a fi tot ce putem spera mai mult.” O clipă se întristă, presimţind în cuvintele ei un semn rău, pentru că o cuprinse brusc dorinţa năvalnică de a auzi un strigăt al epocii moderne de la el, cel tăcut. Părăsi acest acces de seriozitate feminină, adoptând atitudinea umoristică pe care o agrea el. „Cavalerul Aslaugei, la jocul de-a baba oarba al dragostei, a apucat tivul unei tapiserii, şi a fost descoperit de stăpâna inimii sale sărutând ţesătura într-un extaz de omagiu timp de cinci ore în şir! Sir Hilary de Agincourt s-a întors din război la castelul său în miez de noapte şi, auzind că a sa castelană era plecată să danseze, a rămas cu toţi oamenii săi pe cai, în curte, până când zorile cenuşii au adus-o acasă! Adorabil! În zilele acelea steagul nostru fâlfâia sus. De când bărbaţii au început să destrame enigma, l-au coborât până la jumătatea catargului. În curând vom privi un simplu par gol cu pălării atârnate de jur împrejur. Iată soluţia lor.”

Un zâmbet făcu ocolul salonului la auzul cuvintelor ladyei Singleby: — Ei bine! eu sunt întru totul pentru timpurile noastre, oricât de lipsiţi de romantism ar fi bărbaţii.

— Suntem două specii total diferite, bătu cu pumnul în genunchi lady Pennon, antrenată de o asemenea temă.

— Doar citesc ce scriu ei despre femei! Şi ce mai eroine!

Lady Esquart încuviinţă: — Ori suntem nişte neroade, ori nişte odioase netrebnice.

— Hieroglifele originale ale Naturii – care îmbracă aspectul acesta pentru cel ce le examinează, fu de acord Westlake.

— Iar când vor să ne descifreze şi reuşesc să nimerească unul din „artificiile” noastre, pirueta literară pe care o execută e memorabilă. Diana îl privi îmbietor pe Dacier. — Dar eu una disting posibilitatea unor relaţii şi o asemănare.

— Cred că posibilitatea există – îndărătul unei cortine, replică Dacier.

— Exista înainte de era incubatorului. Libertatea de dezvoltare, independenţa, iată cheia secretului.

— Şi ce urmează după independenţă? se interesă el.

Whitmonby, reflectând că vreun mobil serios distrăgea atenţia doamnei Warwick făcând-o să-şi piardă umorul, interveni ca să-l informeze:

— Cele două specii diferite pun capăt atunci acestui şubred armistiţiu şi se încaieră pentru posesiunea globului pământesc, iar noi, fiind în minoritate numerică, suntem exterminaţi în mod sigur. Aşa încât eu sunt împotriva independenţei.

— Asta înseamnă a fi, din punct de vedere social, un musulman predispus la accese de furie, zise Diana. Astfel, eternul duel între noi e menţinut, în timp ce bărbaţii declară solemn că sunt pentru civilizaţie. Doamne, cum mi-ar plăcea s-o descriu pe femeia viitorului – nu vă fie teamă! – a viitorului îndepărtat. Ce lume diferită de cea de astăzi aţi vedea!

„Şi ce făpturi diferite!” emiseră bărbaţii, în unanimitate, ipoteza. Westlake făcu o descriere a sexului frumos, care nu avea să mai fie cel slab: nişte mulţimi înspăimântătoare.

Diana îi făgădui un tablou mai suav, dacă avea să încerce vreodată să-l zugrăvească.

— Aţi fi dată pe mâinile călăului naţional englez, Jehoiachim Zeflemistul, se interpuse Arthur Rhodes, în mod vădit trăgând un foc premeditat cu o armă ce-i depăşea forţele, după cum protectoarea lui observă prea bine; dar ştia că el mai simte încă usturimea unor recente şfichiuiri din partea domnului Zeflemist, şi că sărise în ajutorul ei. Îl feri de lovituri spunând: — Dacă va trebui să-i ţinem piept, nicio teamă – nu-i ucide decât pe neputincioşi, cuvinte prin care se aruncă o punte peste tăcerea apăsătoare ce urmase unui limbaj neobişnuit într-o societate binecrescută, deşi tânărul îl auzi pe Westlake bolborosind cu antipatie: „Jehoiachim”, şi trebui să îndure o privire fixă a lui Dacier, care nu-şi ascundea lipsa de înţelegere pentru locul pe care îl ocupa la reuniunile doamnei Warwick.

— Nu ştiu absolut nimic despre noi! Lady Pennon stăruia asupra punctului ei de vedere.

— Ne vâră într-o cuşcă şi studiază profund creatura captivă, zise Diana. Dar există vreun bărbat în stare să înţeleagă asta?... Vorbi cu vocea scăzută, apropiind capetele ladyei Pennon, ladyei Singleby, ladyei Esquart şi domnişoarei Courtney: — E fondul real al naturii feminine care vorbeşte. Una din slujnicele mele avea un „logodnic”. Era o fată bună şi, îngrijorată de soarta ei, am întrebat-o dacă putea să aibă încredere în el. „O, doamnă,” mi-a răspuns, „pot să am; e ca o fată.” Eram dornică să-l văd pe tânăr şi să-i spun că primise cel mai înalt elogiu.

Doamnele apreciară semnificaţia povestirii, declarând că depăşea înţelegerea masculină. Domnişoara Paynham îşi ţuguie buzele, recunoscând în sinea ei că-i era cu neputinţă să repete o asemenea istorisire: o acţiune pe care o consideră „nu tocmai pe măsura unei adevărate doamne”. Ajunsese mai demult la concluzia că doamna Warwick, cu toate calităţile ei de generozitate, nu era de o delicateţe deosebită în privinţa sensibilităţii – datorită, poate, temperamentului ei rece. Ca şi Dacier, nu reuşea

să înţeleagă de ce îl patrona pe domnul Rhodes: dădea naştere la bănuieli; e adevărat, vagi, şi deloc calomnioase; dar un poet tânăr, destul de arătos şi bine clădit, nu e acelaşi gen de puişor de luat sub aripă cum e o actriţă tânără ca domnişoara Courtney – ultima protejată a doamnei Warwick; nu putea fi nicidecum înrolat pentru motivul care, după cât s-a pretins, a dus la sancţionarea încurajărilor acordate de slujnica doamnei Warwick ibovnicului ei. Domnişoara Paynham schiţa mai departe, rumegându-şi propriile gânduri: o fată urmărită chinuitor de ideea sexualităţii ca mobil direct al fiecărei acţiuni săvârşite de fiecare personaj din jurul ei; de unde deducea, ca atare, că o anumită formă a acestei pasiuni care pune totul în mişcare, fie ea blândă sau violentă, ori capricioasă, sau poate chiar mai puţin scuzabilă, îşi exercită neîncetat influenţa asupra perechilor umane până la vârsta decrepitudinii. Şi prea adeseori izbutea să pună degetul pe rană ca să se mai îndoiască de talentul ei de a pătrunde în sufletul oamenilor. Cazul lui Dacier era limpede, ca şi situaţia lui Rhodes; iar scoţianul era cel puţin un admirator vehement. Dar ea pătrundea şi în inima lui Thomas Redworth şi, în gând, îi sfâşia în bucăţi masca de prietenie. Îi arătase într-adevăr bunăvoinţă comandându-i acel portret. Dar dorinţa de a-l avea, stăruinţa lui ca trăsăturile să fie exact redate, precum şi vizitele sale mai rare în ultima vreme, când era de faţă vreunul din favoriţi, constituiau simptome revelatoare. Tot prin deducţie, doamna care inspira pasiunea iubirii atâtor bărbaţi şi îşi dădea osteneala să le câştige admiraţia cu jocul sprinţar al dialogului ei, era în mod sigur o cochetă; nu-i putea reţine decât rămânând rece. Anecdote, epigrame, nostimade, nu abundă pe buzele unei femei care se află sub vraja unei emoţii: ele dovedesc mai curând că ea are puterea de a vrăji. Dacier se acomoda cu situaţia asta, gândea ea; pentru Redworth era o cruzime, el fiind, din tot grupul, singurul căruia frumoasa femeie îi adresa uneori o privire afectuoasă,

când îi vorbea.

„Feriţi-vă de cel care tace într-o adunare!”, aşa scrisese Diana. Ea nu-şi mai amintea de propriile-i cuvinte în seara când domnişoara Paynham continua să schiţeze fără să scoată un cuvânt. În timp ce conversaţia se desfăşoară în jurul lor, tăcuţii activează cu mintea şi, vrând-nevrând, în mod critic; cu atât mai vioi cu cât mâinile lor sunt ocupate; iar tema asupra căreia se apleacă e pivotul gândurilor lor. Domnişoara Paynham simpatiza cu domnul Redworth.

Diana nu era conştientă de prezenţa altui critic decât a celui pe care se străduia să-l înveselească – nu fără succes, cu toată rezerva lui, tipic englezească, faţă de diapazonul la care menţinea ea conversaţia, şi cu toate că el bănuia un anumit efort din partea ei ca s-o susţină: doar o îndoială, în ciuda volubilităţii ei degajate, că e cu putinţă ca naturaleţea să persiste într-un permanent joc de ingeniozitate intelectuală. Dar expresia figurii lui arăta că se amuză, şi procurându-i desfătare ea se simţea fericită; în constatarea că reuşea să-i stârnească admiraţia îşi găsea sentimentul siguranţei de sine. Percy detesta bârfeala; nu auzea nimic de genul acesta. Simţea nevoia de mişcare, de veselie; în casa ei găsea acest lucru. Venea zilnic, şi cum ea dorea să-l distreze mereu cu noi subiecte şi sclipiri inedite în conversaţie, dovedindu-i cât de inepuizabile erau resursele ei spre a-şi menţine ascendentul, îl primea fără să consulte părerea generală. Astfel Dacier se află de faţă când domnul Hepburn îi aduse în dar un preţios vas chinezesc pentru a umple golul produs în ordinea obiectelor ei de ornament, şi în acelaşi timp spre a servi drept pretext pentru o vizită. Judecând după absenţa oricărei strângeri de inimă, Dacier nu văzu la ea niciun semn de cochetărie. Prevăzătoarea Diana se aşteptase la o vizită de felul acesta, de aceea nu se mai expuse niciunei îmbujorări. Provocă un schimb de fraze între el şi furiosul admirator, cruţându-le amândurora cea mai fugară impresie că vreunul dintre ei

era sacrificat celuilalt, distrându-i şi pe unul şi pe altul. Dacier îşi putu permite să plece înaintea lui Hepburn şi îi lăsă împreună, mândru de încrederea absolută pe care o avea în ea.

Diana greşea închipuindu-şi că vioiciunea ei comunicativă în societate, dimpreună cu o camaraderie justificată de dinamismul ei intelectual, alcătuiau un farmec destul de puternic pentru ca Percy Dacier să-şi păstreze moderaţia, când el ştia bine că ea îl situa deasupra curtenilor ei. Strălucirea spiritului ei îl domina fără a-şi imprima pecetea asupra lui. Făcea parte din categoria acelor bărbaţi de mare distincţie, neştiutori în privinţa femeilor, care rămân impresionaţi multă vreme de câte o sclipire fugitivă ce-i subjugă până când vine o alta ca s-o confirme sau s-o şteargă pe cea precedentă. Ştia să trateze cu competenţă problemele vieţii practice; avea capacitatea să se ocupe de politica înaltă şi de conducerea oamenilor; jumătatea feminină a lumii constituia însă un subiect de confuzie şi de alarmă pentru inteligenţa sa, considerând-o drept o masă fără caracter; şi pentru că o singură femeie i se părea în sfârşit descifrabilă, îşi închipuia că asta se datora faptului că ea avea caracter, o calitate pe care o preţuia cu atât mai mult la femei cu cât persista în el îndoiala latentă că, în general, le lipsea cu desăvârşire. Caracterul, iată la ce năzuia el; iată ceea ce îi solicita omagiul cum nu izbutea s-o facă nici spiritul scânteietor, nici frumuseţea rară, nici „îmbinarea neobişnuită”. A fi remarcat de o femeie cu caracter (având frumuseţe şi spirit ca podoabe) reprezenta cea de-a doua ambiţie a sa în viaţă, şi dacă soarta i-o satisfăcea acum, el se recunoştea învins în faţa acestei măguliri. După toate semnele distinctive, se părea că ea poseda într-adevăr această calitate. Din ziua când o văzuse veghind la căpătâiul unchiului său mort, apoi pe plaja de pe litoralul francez, şi în sfârşit la Copsley, albă ca varul după lupta cu moartea, sângerându-şi Sfânta sudoare a frunţii pentru chinurile prietenei, icoana

chipului ei i se întipărise ca o oglindă a forţei morale, impunându-i respect şi admiraţie – sentimente ce fuseseră primejduite de consimţământul de a fugi împreună cu el. Rezerva ei ulterioară până când s-au reîntâlnit – o întâmplare de care ea nu era răspunzătoare în niciun caz, demonstra calitatea ca un fapt categoric. Iar natura caracterului ei, mai întâi suspectată, îl biruia, comparativ, mai mult decât intelectul ei pe care îl apreciase de la început şi continua să-l preţuiască şi acum, cu un aer protector, ca un talent neobişnuit, senzaţional câteodată, feminin şi discutabil în răstimpuri. Dar după consimţământul ei la o propunere care, retrospectiv, îl înfiora când îi vedea consecinţele pe plan social, şi după calma ei recunoaştere că ar fi însemnat o nebunie, un caracter în stare să-i inspire totuşi o anumită veneraţie îmbrăca un aspect de adevărată măreţie, înălţându-se până la sublimul ceresc, în timp ce calităţile ei intelectuale rămâneau simpli sateliţi. Tendinţa lui Dacier de a dispreţul femeile era sănătos înfrânată de experienţa vieţii pentru a-i justifica exclamaţia: „Iată o femeie vrednică de tot respectul!” Diana îi dăruia echilibru moral şi totodată sfaturi demne de încredere. În plus, respectând-o, îi accepta dominaţia şi era astfel eliberat de obişnuita nebunie masculină de a escalada fortăreţe pentru plăcerea de a vedea steagul plecându-se. Cât timp se găsea sub impresia valorii ei morale, se supunea respectuos influenţei unei doamne a cărei atitudine îi convenea şi de preferinţa căreia se simţea măgulit; care îl reîmprospăta prin prezenţa ei şi îl stimula prin scrisorile trimise. Corespondenţa ei era într-adevăr un izvor nesecat de idei, nicidecum iluzia unui îndrăgostit cu privire la limpezimea spirituală a stăpânei inimii sale. Scânteia şi la a doua lectură şi îşi păstra toate calităţile la un examen critic. În toamna aceea, citindu-i scrisorile, se grăbi să plece pe urmele ei de la un conac la altul; şi cum ea nu făcea nicio aluzie la umbra pe care venirea lui o arunca asupra reputaţiei ei, conştiinţa lui era liniştită. În

privinţa viitorului lor, îngrijorările lui politice li se ridicau în faţă ca peretele unui defileu de munte, ascunzându-le orizontul. Se întâlniră la Lockton, unde el sosi după o recentă întrevedere cu şeful partidului său, despre care, ca şi despre cele ce se şopteau în cadrul cabinetului, el îi vorbi Dianei făţiş, arătându-se oarecum descurajat.

— S-ar putea ca ei să-şi dea seama că şeful lor s-a depărtat întruna de partid în ultimii patru ani, spuse ea. Plonjonul în perspectivă e înfricoşător.

— Dar îl va face oare? Pare prea abătut ca să se arunce cu capul înainte.

— Nu putem dansa pe o punte care se clatină.

— Nu; şi tocmai această clătinare a punţii îmi produce şi mie o senzaţie neplăcută[34], zise Dacier.

— De trei ori forţa lui Neptun! exclamă ea, spre deosebita lui delectare. Destul că ezită. Îi iert senzaţia de greaţă. Aşteaptă să-şi ia avântul, şi momentul va veni, curând. N-are s-aştepte să aibă gloata pe urmele lui, sunt sigură. Un ministru care ar proceda astfel n-ar fi decât un stâlp ce se prăbuşeşte la prima rupere de stăvilar. A încercat compromisul, dar a descoperit că e o soluţie care nu poate domoli Destinul; că nu mai reprezintă nici măcar un expedient provizoriu în momentul de faţă. E un om cu nervi de oţel şi cu un temperament extraordinar de sensibil; percepe rapid – mai rapid decât o femeie, aş putea spune – orice curenţi atmosferici, prevestitori ai transformărilor imperios necesare.

Chipul lui Dacier se lumină afectuos. — Îi faci un portret în toată puterea cuvântului – un portret viu, fără să-l cunoşti!

— L-am văzut; şi dacă îi fac portretul, cine mi-a dat culorile?

— Uneori îi repet cuvintele tale şi tot meritul e pus în seama mea, spuse Dacier.

— Sunt mândră la gândul că spun lucruri pe care

[34] În textul englez *„qualms”* înseamnă şi „mustrări de conştiinţă”, „greaţă”. (n.tr.)

dumneata le repeţi, zise Diana şi ochii ei străluceau de satisfacţie.

Iubirea lor se hrănea din aceste măguliri reciproce. Sărac aliment pentru o pasiune! Nevinovăţia acesteia le sancţiona întâlnirile şi proiectele de a se revedea. Când erau despărţiţi făceau schimb de scrisori, formulate ceremonios la început şi la sfârşit, dar cu un conţinut vibrant: sau aşa gândea Diana despre scrisorile lui Percy, cu binemeritată recunoştinţă; căci felul lui de a-şi deschide inima într-o corespondenţă amoroasă era de a-i încredinţa secrete importante, şi la această dovadă de încredere ea răspundea ca un resort, printr-un sfat. El îşi manifesta afecţiunea bizuindu-se pe ea, iar respectul, prin stilul său moderat. „Un stil ca din Groenlanda”, spusese ea despre redactările epistolare ale unui nefericit corespondent de-al său, asemănându-se ca manieră cu Dacier; iar acum acelaşi stil incolor şi oficial era, după părerea ei, de o bogăţie de peisaj italian; atât de multe îi evoca.

Măgulirile care constituiau doar un aliment sărac pentru pasiune îi apăreau Dianei ca un simplu schimb de curtoazie, iar întâlnirile cu iubitul ei, judecând după natura conversaţiilor, erau în ochii ei atât de logic legate de interesul pe care îl purtau amândoi marii crize anticipate, încât resimţi o surpriză plină de indignare şi o pornire spre revoltă făţişă când Argusul social dădu semne că ţinea un ochi larg deschis, sau poate chiar mai mulţi.

Pe de altă parte, Debit şi Credit, personajele ei familiare, cerură cu zumzetul lor stăruitor să fie ascultate, câte unul la fiecare ureche, încă din pragul casei la întoarcerea ei la Londra.

Capitolul XXIX

Arată apropierea crizei politice în acelaşi timp cu cea domestică

LADY DUNSTANE ŞI OBIŞNUITUL ei vizitator Thomas Redworth vorbeau acum foarte rar despre Diana. Ea se sfia să aducă vorba despre aceea care căzuse pradă iubirii, iar gândurile lui îl duceau mai mult spre meditaţie decât spre cuvinte. Ea se întreba uneori ce anume ştia el, sfârşind cu reflecţia că puţine din cele ce se petreceau îi rămâneau neştiute. El se vedea nevoit să-şi închidă cugetul, izgonind gândurile, izgonind orice meditaţie asupra doamnei Warwick; spiritul său se întemeia ştiinţific, atunci când făcea speculaţii şi calcule, pe elementul material – un adevărat talisman pentru el. Pe toţi cei ce cutreierau mările vieţii, bărbaţi şi femei, îi pătrunsese uşor până în adâncul sufletului, prin acea edificatoare investigaţie care se referă la resursele lor pecuniare. Un inspector de vapoare capabile să domine marea nu procedează altfel. Nu-şi putea stăpâni tendinţa firească a minţii sale; dar putea evita s-o supună pe ea atingerii talismanului. Fata de la balul din Dublin, femeia din faţa căminului de la Crossways, amândouă la un loc o reprezentau pe Diana a lui. Când şi când, auzind câte o şoaptă răutăcioasă, simpatia sa virilă faţă de femeia întemniţată în libertatea ei – şi nimic mai mult – o apăra cu disperare de acuzaţii care nu erau formulate distinct în gândul lui: „Nu e făurită din piatră”. Era o culme a abnegaţiei care îl zguduia pe sărmanul om până în străfundul fiinţei sale: dar, la drept vorbind, el nu avea

niciun fel de speranţe; şi se crampona cu încăpăţânare de situaţia asta. Pe de altă parte, alegerea unui om ca Dacier, pentru care Redworth avea o înaltă apreciere, dovedea nobleţe spirituală. Ea împrăştia lumină asupra acestui bărbat; şi niciun fel de josnicie nu putea exista într-o asemenea, alianţă. Dacă erau uniţi, erau legaţi unul de altul pentru totdeauna. Legătura – presupunând că lumea cea rea avea dreptate – nu era o legătură consfinţită numai din cauza obstacolelor. Legătura! – el dezbătu în forul său interior şi răspunse cu vigoare: „Nu!” Oamenii cu firea lui Redworth trec prin conflicte lăuntrice acute, deşi de scurtă durată, iar ciocnirea dintre sentimentul său de adoraţie faţă de această femeie şi înclinaţia spre materialism a spiritului său se încheie prin totala zăvorâre a celui din urmă sub lacăt şi zăbrele; astfel că un om, care nu era câtuşi de puţin un idealist, fu în stare s-o păstreze intactă pe femeia iubită în domeniul imaginaţiei pure – acolo unde aproape îi aparţinea. Era a lui, într-un sens, pentru că ar fi putut să fie a lui – dacă el n-ar fi comis acel act neînchipuit de nebunie. Cercul întunecat al eclipsei, proiectat de uluitoarea lui nesăbuinţă în jurul strălucitoarei semilune, îl făcea să revendice la infinit, în taină, întreaga ei sferă, în numele celor ce ar fi putut să fie, deşi în fapt recunoştea că e pierdută pentru el. După judecata lui Thomas Redworth, lipsa de echilibru desăvârşit în propria-i comportare din oricare perioadă a vârstei sale mature era atât de total neverosimilă încât se năpustea asupra prilejurilor de confirmare a acestei acuzaţii de nebunie şi dădea bătălii cu arhanghelul realităţii, care, după ce îl dobora la pământ, îl lăsa visător, cu gândul la trecut.

Află în casa ladyei Wathin că doamna Warwick se găsea în capitală pentru sezonul de iarnă. — Şi domnul Dacier e tot aici, la Londra, spuse lady Wathin, lăsând să se ghicească pe un ton acru că menţionarea acestui fapt era de prisos. Noi nu l-am mai văzut. Îl invită pe Redworth la un dineu unde avea să întâlnească vreo câţiva prieteni.

— Mi se pare că eşti un admirator al domnişoarei Asper: după părerea mea o adevărată sfântă printre tinerele noastre; doar ştii cum sunt femeile tinere de astăzi. Va fi şi ea de faţă. E moştenitoarea cea mai bogată din Anglia, nu ţi-e necunoscut faptul. Ieri numai, auzind despre starea disperată – criză de inimă! – a bietului domn Warwick, şi de faptul că nu are niciun fel de rudă sau prieten care să-i aline boala – zace în absolută singurătate – s-a oferit să se ducă să-l îngrijească! Bineînţeles că nu era cu putinţă. Nu e locul ei. Frumuseţea de caracter a unei adorabile şi nevinovate fete, care are toate plăcerile la dispoziţie, şi a fost în stare să facă o asemenea propunere, mă impresionează ca neavând pereche. Era absolut sinceră – e sinceritatea însăşi. A întrebat numaidecât: „Unde e el?” M-a rugat s-o însoţesc la prima vizită. Am văzut o lacrimă.

Redworth venise la lady Wathin după informaţii privitoare la starea sănătăţii domnului Warwick, despre care auzise unele zvonuri. Nefiindu-i necunoscută disponibilitatea vagabondă a firilor sentimentale – oameni bogaţi, trândavi, mustraţi de conştiinţa lor sau urmărind să obţină elogii – rămase netulburat de expunerea faptului că domnişoara Asper se oferise să meargă la patul de bolnav al domnului Warwick în uniformă de soră de caritate. — Vorbind şi franceza! exclamă Lady Wathin; iar el clătină din cap spunând: — E puţin probabil ca un englez să-şi dea seama cât de bine o cunoaşte.

— Vorbeşte excelent franceza – toate limbile europene, domnule Redworth. Ea nu are veleitatea de a fi *spirituală.* După mine, profunzimea unui sentiment e un dar mai feminin. Cu siguranţă că până la urmă va fi considerat ca o comoară mai de preţ.

Modestul om (modest în asemenea probleme) ajunse treptat să-şi închipuie că e interogat cu privire la domnişoara Asper: după părerea lui, o sculptură glacială, decorativă în căminul conjugal, ca înfăţişare; cât despre temperament – nu o Diana, în niciun caz, cu toate

imperfecţiile ei!

Dacă se putea spune că Diana avea defecte, într-o societate şi într-o situaţie care îi erau atât de sever ostile! Rămânând singur, râse în sinea lui de biciuitoarea imputare, abil insinuată la adresa soţiei de către tânăra neglijată, care se oferea să îngrijească pe soţul abandonat al femeii ce-i răpise bărbatul iubit. Sentimentalilor le plac artificiile de acest soi, născocirea sau practicarea lor – în special născocirea care nu costă nimic şi produce acelaşi efect. Domnişoara Asper nu avea, poate, o inteligenţă deosebită; aici era însă o formă de inteligenţă practică, de care dau uneori dovadă fiinţele ce acţionează din instinct. De Warwick îi era milă, totuşi, de aceea se constrânse să se ducă să-l vadă pe bietul om, obiect al unei generozităţi atât de sublime. Warwick şedea într-un fotoliu, cu picioarele întinse, rezemate drept pe călcâie, cu maxilarul lăsat, trăgându-i în jos obrajii supţi, cu mâinile vag împreunate; îi spuse că mergea mai bine cu sănătatea. O femeie aşezată, de vârstă mijlocie, îi servea de îngrijitoare. Nu vorbi nimic despre soţia sa. De trei ori spuse, fără nicio legătură cu subiectul: „Am auzit zvonuri”, şi clipi nervos din pleoape. Redworth vorbi despre chestiuni generale, fără acele eforturi de consolare, inutile între bărbaţi, şi care nu reprezintă nici leac, nici apă curată: judeca după felul său de a vedea lucrurile. Drept rezultat, îl lăsă pe suferind şi mai înăcrit după vizita lui.

A doua zi primi un bilet scurt de chemare din partea doamnei Warwick.

Traversând parcul în direcţia casei Dianei, o întâlni pe domnişoara Paynham care-i spuse, necăjită, că doamna Warwick nu-i putuse acorda o şedinţă pentru portretul pe care i-l făcea; şi, cu un ton şi mai mâhnit, adăugă că îşi închipuia că avea s-o găsească acasă, şi singură în momentul de faţă. — Nu mai era nimeni decât domnul Dacier acolo, remarcă ea.

— Doamna Warwick va fi liberă mâine, fără îndoială,

spuse el ca s-o consoleze.

Ea dădu din cap negativ. — Discută amândoi politică, ea devine agitată, îşi pierde poza. Am să perseverez, deşi mi-e teamă că mi-am asumat o sarcină care mă depăşeşte.

— Vă sunt adânc îndatorat pentru încercare. Redworth se înclină şi îşi continuă drumul cu faţa spre turnurile catedralei Westminster, care, după cele două minute de convorbire, luaseră un aspect diferit în lumina fumurie. Mai observase şi înainte că întâlnirile cu domnişoara Paynham produceau acelaşi efect asupra lui, deşi nu era un om tocmai impresionabil. Cum se întâmpla asta? Ea nu-i spunea niciun lucru pe care el să nu-l cunoască sau să nu-l bănuiască.

Diana era singură. Comportarea ei, după afabilitatea întâmpinării, părea agitată. Ea nu mai avu nevoie să-şi ceară scuze pentru intrarea bruscă în materie când Redworth auzi despre ce era vorba. Sfătuitorul şi prietenul fu informat, într-un stil feminin, că îl rugase să treacă pe la ea cu scopul de a-l consulta într-o problemă asupra căreia ea luase o hotărâre definitivă: şi anume, vânzarea proprietăţii Crossways. Îi spuse că odinioară i s-ar fi rupt inima de regret; presupunea că îşi pierduse afecţiunea pentru acele locuri, sau că îşi învinsese superstiţiile. Vorbea neconvingător, şi în acelaşi timp cu o anumită brutalitate. Casa era a ei, spunea ea; proprietatea ei personală. Soţul nu-i putea interzice vânzarea.

Redworth se adresă antagonismului pe care îl înăbuşea în ea. — Chiar dacă ar avea drepturi, cum le formulează legea... cred că poţi să te bizui pe faptul că nu va face uz de ele.

— Mi s-a spus de boala lui. Bătu cu piciorul în podea.

— Starea actuală a sănătăţii lui îl face inapt şi pentru ocupaţiile lui obişnuite.

— Emma Dunstane primeşte regulat cele mai recente informaţii, domnule Redworth. Cunoşti sursa.

— Am menţionat acest lucru doar ca să...

— Da, da. Ceea ce vreau să afirm este că în privinţa asta sunt liberă. Legea mă ţine prizonieră, dar îmi lasă drepturi legale asupra micii mele proprietăţi. Nicio autoritate nu e deasupra mea. Pot să procedez cum îmi place în chestiunea asta, fără să mă ciocnesc de nimeni sau să mă tem de vreun conflict. Asta e veşnica spaimă a femeii măritate când se aventurează să facă vreun demers. Legea voastră a stabilit de la început, ca un postulat, ideea că o femeie e un animal cu picioarele împiedicate. Mai mult încă, am dreptul la o pensie alimentară.

Se făcu stacojie de furie.

Redworth lăsă să se întrevadă o satisfacţie greu de înţeles.

— Îmi închipui că ar fi suficient s-o ceri, zise el.

— Ar fi trebuit să-mi fie oferită.

— N-ai refuzat-o?

— Am refuzat s-o cer. Credeam – dar, domnule Redworth, altceva, care ne priveşte pe noi toţi: doresc foarte mult să-ţi aud ideile despre perspectivele Ligii[35] pentru că ştiu că ai unele idei. Conducătorii sunt nişte oameni grozavi; mă fascinează. Am impresia că mişcarea lor se sprijină pe o armată întreagă de realităţi. Au, cu siguranţă, toată ţara cu ei. Nu pot să nu-i consider sinceri. Nişte agitatori de rând n-ar fi aşa de strâns uniţi ca ei. Cu fiecare an sunt tot mai tari. Dacă statisticile lor nu sunt iluzorii – o armată de fantome în locul uneia de fapte – şi ele bat la uşa minţii mele fără ca totuşi să intre, recunosc – trebuie să învingă.

— În ultimă instanţă, toate calculele spun că vor învinge, zise Redworth; şi se văzu ţinând o adevărată prelegere despre impozite, taxe vamale şi tarife

[35] E vorba de Liga contra Legii cerealelor, constituită la Manchester în 1838 de către Cobden şi Bright, extinzându-se apoi la un grup numeros constituit în 1839, în sânul Parlamentului, de către Ch. Villiers şi susţinut de Russell şi Palmerston (n.tr.).

prohibitive în faţa unei femei uimitor de însetată, curioasă să afle cea mai mică fărâmă de informaţie cu privire la forţa, organizarea şi planurile Ligii. — Bunul simţ e secretul reuşitei pentru orice agitaţie civilă, spuse el. Toarnă cu perseverenţă cuvinte de bun simţ în urechile unor mase cu mintea oricât de îngustă şi ele vor sfârşi prin a răspunde, măturând tot ce le stă în cale. Poţi să te bizui că ţăranii îi vor înfrânge pe moşieri – căci aşa se pune problema. Nu e una din temele dumitale politice?

— Nu sunt chiar atât de încrezută; sunt doar un biet învăţăcel, replică Diana. Femeile care se străduiesc să ridice capul printre bărbaţi merită sarcasmul lor.

El negă că avusese cea mai mică intenţie de sarcasm, şi lecţia continuă. După ce îşi contură în minte o parte din cunoştinţele lui în acest domeniu, Diana reveni, cu dezinvoltură, la problemele ei de ordin practic. N-ar vrea el să se ocupe şi să încerce să găsească un cumpărător pentru Crossways, la preţul pe care avea să-l socotească el rezonabil? Lăsa preţul în întregime la aprecierea lui. Iar acum că se hotărâse să se despartă de casa bătrânească, cu cât mai repede, cu atât mai bine! Spuse acestea zâmbind; iar Redworth zâmbi şi el, zâmbind în acelaşi timp în sinea lui. Ceea ce spunea despre afacerile ei îi era mai limpede decât curiozitatea pentru tainele Ligii. Obţinu drept răsplată priviri prietenoase, pe lângă calde mulţumiri, pentru făgăduiala că avea să caute un cumpărător; şi îndeosebi pentru faptul că evita să-i pună întrebări indiscrete. Avea nevoie tocmai de acest excelent factotum automat; şi îi spuse să se adreseze domnului Braddock pentru actele de proprietate, etc., etc., – ciripitul voios al doamnelor care se spală pe mâini de amănuntele meschine ale afacerilor.

— Ce e cu ultimul dumitale roman? se interesă el.

Cu cea mai nepăsătoare seninătate, îi răspunse:

— După cum m-am aşteptat, nu e un roman de succes. Criticii sunt de aceeaşi părere cu publicul. Vei fi observat

că rareori înfloresc mai sus de suprafaţa asta pietroasă[36]. *Cântăreaţa* le cântă în urechi o notă falsă. Următoarea mea carte le va plăcea, probabil, şi mai puţin.

Buzele şi sprâncenele ei mobile făcură să se ivească brusc ghirlanda unui vag surâs care-i pluti pe chip. Intenţia era să facă paradă de filosofie.

— Şi care e titlul următoarei cărţi?

— O intitulez *Bărbatul cu două conştiinţe,* dacă admit că poate exista aşa ceva în natură.

— În contrast cu femeia?

— O! mai întâi trebuie să existe convingerea că femeia are una.

— Lucrezi acum la cartea asta?

— Pe apucate. Şi era să uit, domnule Redworth, mi-am rătăcit chitanţele şi trebuie să-ţi cer adresa furnizorului dumitale de vinuri; sau, vrei să fii amabil? comandă-i, te rog, câteva duzini din aceleaşi vinuri. Pot să fiu sigură că dumneata îi inspiri cel mai profund respect, şi buna reputaţie a meselor mele depinde de cinstea lui.

Redworth preluă comanda precisă pentru o aprovizionare serioasă cu vin.

Ea îi întinse mâna pe care el o pierduse, dar pe care îi era drag s-o ţină – o mână având nevoie să fie călăuzită, se temea el. Pentru el nu era decât o mână, despărţită de încheietură; şi tocmai el săvârşise fapta asta de călău! Un altul mai înţelept ar fi fost acum posesorul acestei mâini... Iată ce simţea, împreună cu o dorinţă arzătoare de a ocroti femeia iubită şi a-i arăta afecţiune, în timp ce-i spunea: Dacă găsim repede un amator pentru Crossways, va trebui să mulţumeşti drumurilor de fier.

— Dumitale va trebui să-ţi mulţumesc! zise Diana, încrezătoare în priceperea lui de a duce la bun sfârşit orice chestiune de ordin practic.

Candoarea ei îl amuză. Regretă lipsa obişnuitelor observaţii comice despre oameni şi lucruri, dar explicaţia era febrilitatea evidentă a comportării sale din ziua

---

[36] Joc de cuvinte: *rocky* are şi sensul de instabil (n.tr.).

aceea.

Îndată după plecarea lui, Diana se aşeză să-i scrie iubitului, care îi auzise glasul cu o oră mai înainte, nota dominantă a temei sale fiind ideea de partid; cum să-l slujeşti şi când să-l sacrifici patriei. Scria fredonând măsuri din marşurile operei *Puritanii;* şi atât de puternic te fură pasiunea, încât instinctiv alesese muzica cea mai potrivită cu subiectul. Melodiile marţial-amoroase ale operei italiene din vremea aceea încurajau o înflăcărare chemată la acte de cutezanţă de ardoarea iubirii; în acelaşi timp înfrumuseţau şi infuzau sânge cald chiar şi în aridele cifre care puteau fi importante pentru iubitul ei; pentru eroul înfruntând bătălia. Condensă cu dibăcie informaţiile lui Redworth, dându-le, cu toată sinceritatea, ca venind din partea ei, împreună cu tot ce asimilase, inclusiv remarca: „Bunul simţ, în problemele de dreptate, este o armă care-şi face drum în minţile oamenilor şi obţine sigur majoritatea, dacă-l folosim tot timpul ca pe o armă”. Puţin importa dacă ceea ce aşternea pe hârtie îi aparţinea: savoarea laudelor lui Percy, din care nu se mai putea împărtăşi nimeni, o făcea neîntârziat stăpână pe tot ce-i comunica. Afară de asta, ea scria cu scopul de a-l întări; în mod firesc punea la contribuţie prietenii şi lumea întreagă; şi nici un alt fel de a scrie nu-i mai era cu putinţă. Percy nu manifesta nici măcar un interes obişnuit pentru roman; mai puţin încă pentru comedie înaltă. Îi plăcea gluma picantă, atunci când găsea de cuviinţă să deschidă cărţi dedicate acestui gen; îi plăceau calambururile, aluziile piperate şi surprizele de arlechin, iar scrierile ei nu îngăduiau asemenea lucruri, oricâtă bunăvoinţă ar fi avut ea să-şi forţeze mâna pentru amuzamentul lui: în consecinţă inventivitatea ei îşi încetini ritmul. Fu nevoită să curme cravaşarea. „Biata mea gloabă londoneză de pană trebuie scoasă la păscut!” suspină ea în expectativa banilor de pe urma vânzării proprietăţii de la Crossways; mai departe de atât nu încerca să vadă.

Oştirile rânduite de către Debit şi Credit se aflau în ordine de bătaie, cel mai slab dintre cei doi adversari luptându-se doar ca să obţină o amânare, când un mesager înaripat, sub înfăţişarea bătrânului domn Braddock, coborî spre ea cu împăciuitoarea veste că un celibatar sihastru, o cunoştinţă a domnului Redworth – şi amândoi se înveşmântară pe dată, în gândul ei, într-o nuanţă sumbră – oferise o sumă pentru achiziţionarea proprietăţii de la Crossways. Având în vedere regiunea izolată, domnul Braddock socotea că preţul propus era excelent. Ea gândea contrariul, dar mărturisi că nu şi-ar fi schimbat părerea nici dacă i s-ar fi oferit o sumă de două ori mai mare. O sumă dublă abia dacă i-ar fi ajuns timp de ceva mai mult de un an pentru serviciile pe care i le cerea ea. Banii fură vărsaţi curând după aceea la banca ei, şi Diana gustă dispreţuitoarea fericire de a azvârli bucăţi de carne leilor, tigrilor, lupilor şi şacalilor care, fără acea norocoasă intervenţie, s-ar fi repezit s-o mănânce. Această menajerie de animale de pradă erau furnizorii doamnei, progenitura flămândă a lui Debit. Într-o străfulgerare îşi dădu seama de greşita atitudine de a privi ceata aceasta legitimă cu atâta dispreţ; întrevăzu de asemenea ziua când n-avea s-o mai poată opri la uşa ei. Se lua la întrecere din fugă cu ceva; cu ce? N-avea nume; alerga înfăşurat în giulgiu.

În răstimpuri îşi surprindea inima bătând cu violenţă, fără să-i fi încolţit în minte vreun gând care s-o pună în mişcare. O dată, dădu de urma acestei emoţii în cuvintele „anul viitor”, menţionate incidental. „Liberă” era un cuvânt care îi oprea bătăile inimii, ca la o chestiune de viaţă şi de moarte. În clipele de singurătate, cu excepţia orelor de somn, şi poate nici atunci, nu izbutea să răsufle liniştită. Acel ceva fără nume, alergând alături de ea, deveni o groaznică prezenţă familiară, iar cursa de întrecere între ei doi, insuportabil de lugubră. „Dar asta e legea voastră!” striga ea omenirii, în timp ce-şi acoperea ochii, de teamă să nu zărească trăsăturile înfăşurate în

giulgiu.

Lucru ciudat, nu avea decât să renunţe la orice nădejde şi silueta fantomatică dispărea, cursa tragică lua sfârşit. Cum să trăieşti şi să gândeşti fără să speri: aşa se punea problema pentru sclava pasiunii.

Celelalte sarcini erau suportabile, deşi una din ele părea greu de îndeplinit câteodată şi nu se lăsa dominată cu pasivitate; ba chiar avu loc un atac. Bărbaţii şi femeile din cercul ei, în mod hotărâtor şi unanim, refuzau să mai creadă într-o inocenţă care îi ruina bunul nume. Se presupunea, în mod măgulitor, că femeile nu sunt chiar atât de slabe de minte. Şi pe măsură ce săptămânile înaintau, se petrecea în Percy o transformare. Îl cuprindea un neastâmpăr la felicitările pe ocolite, goale de sens pentru el, oricât de mult i-ar fi mângâiat vanitatea, şi ca atare, rănindu-i-o. Într-o zi, după ce rămase tăcut, îi propuse să sfârşească cu „neseriozitatea asta stupidă"; procedă în acelaşi fel, deşi nu atât de respectuos ca altădată, şi nici atât de lămurit. Îi luă mâna.

— Mă temeam eu de muţenia asta! zise Diana, lăsându-i mâna, dar păstrându-şi calmul. Prietene al meu Percy, eu nu sunt îmblânzitoare de lei şi dacă dumneata faci parte dintre acele fiare punem capăt episodului. Îţi închipui, după cum se vede limpede, că acolo unde ai de ales care din doi să fie prostul, femeia e anume destinată să joace rolul. Lasă-mi mâna sau am să-ţi repet fabula cu gâsca şi cu ouăle de aur.

— Fabulele nu-şi au locul decât la şcoală, zise el; şi îndrăzni mai departe: Tony!

— I-am jurat scumpei mele Emma – e ca şi cum aş fi jurat cerului! Şi asta ar fi de ajuns să mă oprească de la o nouă nebunie. Se desprinse. *Signor* Percy, mă înveţi să te bănuiesc că ai uşuratica dorinţă de a-ţi sfărâma jucăria; ca să te lauzi cu asta? Ah! prietene, credeam că valorez mai mult în ochii dumitale. Trebuie să vii mai rar; şi chiar să nu mai vii deloc dacă eşti unul din acei idoli cu picioare de argilă care îşi lasă urma paşilor în odaie; sau cad şi

strivesc pe nătângul lor adorator!

— Dar nu se poate să nu ştii... zise el. Nu mai avem mult de aşteptat. Pe figura lui se citeau înţelesuri pline de speranţă.

— Ăsta e un motiv!... Îşi ţinu respiraţia. Urmă o expiraţie prelungă, prin buze întredeschise. Avea o senzaţie de oroare. Şi nu mă pot oferi să-l îngrijesc – Emma nici nu vrea să audă, zise ea. Nu îndrăznesc. Ipocrită chiar în aşa grad? A, nu! Dar nu trebuie să mai aud nimic. Şi aşa sunt obsedată. Acum să lăsăm acest subiect. Nu-mi mai spune Tony; sunt insensibilă la scâncete de genul ăsta, acum când ne aflăm în avangarda bătăliei. De jur împrejurul nostru sună a război. Aseară l-am avut pe Tonans la masă; dorea să te întâlnească; şi e necesar să ai o întrevedere particulară cu Whitmonby: are să-ţi fie util; alţii de asemenea. Greşeşti afişând dispreţ faţă de presă. Rămâi la înălţime, e drept, ca pe o stâncă; dar în politică înotătorul ştie cum merg curenţii. Familia, cercul dumitale social, clasa căreia aparţii, sunt ca nişte ghiulele la picioarele dumitale, cum sunt superstiţiile moştenite pentru o minte care se trezeşte. Cu atât mai mare îţi va fi gloria! Căci vezi ce iniţiativă iei? Îţi salvezi propria clasă. Ea trebuie să conducă, şi va conduce, dacă se dovedeşte capabilă să facă faţă crizei actuale. Comite curioasa greşeală de a crede în stabilitatea poziţiei ei grandioase.

— Perfect adevărat! exclamă Dacier; şi o clipă mai târziu, înfierbântat de elanul aprobării, îi ceru cu pasionată gravitate mâna. Ea refuză.

— Dar spui lucruri care mă cuceresc! pledă el. Adu-ţi aminte că era cât pe-aci sa fii a mea. Vei fi în curând a mea. Am auzit ieri de la lady Wathin... dar dacă te indispune...

— Continuă, zise Diana, resemnându-se în faţa dorinţei de a afla noutăţi.

— Se crede că nu va rezista până la sfârşitul toamnei.

— Al ei e calculul?

— Nu tocmai: judecând după simptome.

Diana îl fulgeră cu privirea drept în ochi pe Dacier şi se ridică. Nu mai exista primejdia ca ea să se lase înduioşată de acea evocare funebră; dar dorea să fie singură şi fu nevoită să simuleze asprimea pentru a-l concedia.

— Bine. Destul pentru astăzi. Acum lasă-mă, te rog. Şi când ne-om revedea, înăbuşe croncănitul ăsta de corb. Nu sunt o „soră de caritate”, dar nu sunt nici vultur planând deasupra deşertului în căutarea calului care stă să moară. Ce săracă metaforă! când ceea ce doresc nu e să iau suflarea altuia, ci să răsuflu eu liberă. Nimic pe lume, afară doar de povestirile macabre germane, nu suferă comparaţie cu jugul impus de legile voastre. Parcă ar fi coşmarul care urmează ospăţului unui zmeu.

Fiorul care-i scutură tot trupul nu era simulat.

Ziua de mâine îi lăsa o portiţă deschisă lui Dacier, împreună cu perspectiva unei împrejurări mai norocoase, astfel încât plecă, după ce-i strânse mâna pe care ea i-o întinsese ceremonios.

Dar intuiţia ei de femeie o avertiza că nu-şi menţinuse în spiritul lui acea supremaţie care însemna pentru ea securitate. Iar speranţa înălţase în pieptul ei o vâlvătaie care nu mai putea fi stinsă atât de uşor. Nu se mai lua la întrecere cu o siluetă înfăşurată în giulgiu, ci cu însuşi omul din giulgiu; trebuia să evoce un paroxism de milă greu de resimţit, imagini de boală, de neajutorare, de cavou, sau clipa tăcerii de veci pentru a-şi domoli inima zbuciumată de patimă. Şi când, în parte, izbutea acest lucru, întrebarea: „Oare eu voi trăi?” reînnoia tragica luptă. Cine se afla sub bolta cavoului, în giulgiu, între scânduri? Şi cu sensibilitate omenească pentru a face şi mai înfiorătoare groaza! Pasiunea îi şoptea că avea nevoie de o durere şi mai mare; iar speranţa, evocând acest ansamblu înspăimântător, îi era necesară ca s-o aline. Îi era milă de el ca om, dar era o femeie îndrăgostită. În ultima vreme se simţise adeseori adânc rănită, şi în acelaşi timp înduioşată, de observaţiile

cameristei Danvers în clipele când o ajuta să-şi facă toaleta. Avea frumuseţe şi farmec, frumuseţe şi sănătate înfloritoare în primăvara vieţii – şi toate acestea erau menite să se irosească? Nicio revoltă exprimată în cuvinte nu i se ridica pe buze ca să denunţe nedreptatea săvârşită împotriva naturii ei. Un sentiment nedefinit şi apăsător, de nedreptate, exista în ea, abia perceptibil, atât cât s-o facă să-şi dea seama, fără s-o copleşească ruşinea, că unul sau altul trebuia să piară pentru ca să domnească pacea; căci era tocmai situaţia în care lumea legilor ce o strivea pe ea se arată neîndurătoare faţă de femei şi până într-atât de surdă că niciun cornet acustic şi nicio intervenţie n-o pot face să plece urechea; acoperindu-le de ură şi de ocară la primul strigăt al slăbiciunii lor omeneşti şi, pentru cel mai mărunt gest de revoltă, aruncând grămadă de pietre asupra lor. Nu vrea să facă nicio discriminare de nuanţe: le masacrează pe toate cele asupra cărora se lasă o umbră de suspiciune. Într-un anumit fel, femeile sunt onorate, când se menţin la un oarecare grad de elevaţie. În clipa când coboară, fie numai ca să respire atmosfera comună (aşa judeca Diana), sunt osândite şi eliminate din sfera socială. Şi, vai! însăşi pledoaria în favoarea lor aruncă un fel de ridicol asupra apărătorului. Cum adică? Diana era desăvârşit sinceră, chiar sinceră cu disperare, mai mult încă, sinceră privind propria ei persoană, iar simţul umorului îi închidea gura; deşi n-ar fi tolerat cu niciun chip o viziune comică a femeilor osândite şi proscrise venind din partea adversă – uriaşa lume tiranică. O furie cumplită o cuprindea pe Diana în faţa forţei predominante a acestei uriaşe lumi tiranice care părea într-adevăr că pune stăpânire pe întreaga atmosferă. Emma spusese o dată: „Normele societăţii creştine constituie pentru noi, femeile, o binecuvântată guvernare, îi datorăm atât de mult încât nu e o singură cărămidă a edificiului pe care să nu trebuiască s-o sprijinim”. Cuvintele Emmei, de supunere în faţa legilor, în calitatea lor de legi, răsunau în

mintea răzvrătitei dimpreună cu o involuntară şi neformulată comparaţie între corabia din port şi cea din largul mării.

Când Dacier făcu următoarea vizită doamnei Warwick, află că ea plecase la Copsley pentru două săptămâni. Lecţia fu subliniată prin faptul că nu-i trimise nicio scrisoare; şi cine îi administra oare pedeapsa: viclenia tipic feminină sau caracterul extraordinar al acestei femei? Cunoscând cât de mult încălca Diana convenţiile de hatârul lui, fu cuprins de un val de entuziasm, în ciuda impulsului de a se simţi jignit.

La întoarcerea ei la Londra, Diana îşi spori considerabil cunoştinţele în privinţa punctului de vedere al opiniei publice; şi, spre deosebire de rezultatul meditaţiilor asupra larmei furnizorilor, pe care o putea scuza, atitudinea echivocă a societăţii nu-i aduse nici iluminare, nici prudenţă; se răzvrăti în mod conştient. Lady Pennon făcu o aluzie în sensul unui control al comportării.

— Să ştii, draga mea, că se desfăşoară în momentul de faţă multă „vorbărie de ceai verde”[37], cum o numeşti dumneata atât de bine. Diana replică, fără să pretindă că n-a înţeles:

— Bârfeala e un animal de pradă care nu aşteaptă moartea creaturii pe care o devorează. N-au decât să se ospăteze cu umbra mea, dacă libertatea pe care o revendic proiectează o umbră şi dacă ei se satură cu atât.

La care bătrâna lady răspunse prompt:

— O! eu sunt alături de dumneata prin foc şi apă. Eu te-am prezentat la Curte şi nu te părăsesc. Numai că e bine să păşeşti cu prudenţă. O femeie trebuie să meargă înconjurată de suita ei. Eşti prea cunoscută ca să nu ai grupurile dumitale de observatori care nu te pierd din ochi.

— Dar vreau să demonstrez, zise Diana, că o femeie poate merge cu suita ei fără obişnuitele rezerve şi

[37] Calambur, făcând uz de sensurile de „credul, stupid, naiv” pe care le are cuvântul *green* (verde) în lb. engleză (n.tr.).

artificii.

— Nu la drumul mare, draga mea![38]

Diana o felicită pe interlocutoarea ei, limitând astfel întregul adevăr al observaţiilor acesteia la aspectul material al metaforei.

Mai surprinsă fu de sincerele mustrări pe care i le aduse Whitmonby; dar cu el se putea duela, şi bărbaţilor le distragi uşor atenţia. Îl chemase ca să înlesnească o întrevedere între el şi Percy Dacier. Necunoscându-i proiectul, el profită de împrejurarea că erau singuri ca să-i spună că îşi periclita importantul loc pe care începuse să-l ocupe în societatea londoneză; îi vorbi de „gurile rele”, dregându-şi glasul cu înţeles: „hm, hm!” Puţin a lipsit să nu înlocuiască vocabula interjecţională cu un nume.

Ea trebuia să-l ierte pe Whitmonby criticul pentru o cronică defavorabilă despre nefericita ei *Cântăreaţă;* şi ca un mijloc de evaziune menţiona sărmana carte şi uciderea eroinei de către ea, ca autoare, ceea ce pe el îl nemulţumise.

— Am ucis-o; nu puteam s-o las să trăiască. Ai fost nedrept acuzând-o pe autoare de cruzime.

— Dacă am acuzat-o, retractez, zise el. E prea evident că îşi pilotează nava cu cârma de la centru. Are prisos de inimă.

— Dovadă că n-o risipeşte.

— Punctul esenţial e direcţia.

— Oare am făcut o alegere atât de rea în privinţa prieteniilor mele?

— Greşeala comună a spiritelor vii e aceea de a presupune că, parând o lovitură, pot să ne orbească.

— Lumea vede întotdeauna ceea ce doreşte să vadă, domnule Whitmonby.

— Lumea, draga mea doamnă Warwick, e o maşină greoaie care îşi îndeplineşte sarcinile pe dibuite, dar devine un copoi feroce când o provoci la urmărire.

---

[38] Joc de cuvinte: *on highways* are aici şi sensul de „pe drumurile înaltei societăţi” (n.tr.).

— Aşadar, mă laşi să fiu urmărită ca un vânat, din ochi şi după miros. Dar dacă îmi iau zborul?

— Alice! Salve de proiectile! Eşti un vânat legal. Alegerea pe care ai făcut-o în privinţa prietenilor ar trebui să te oblige să te gândeşti la ei.

— Cred că aşa şi fac. Am adus vreo ofensă unora, sau unuia dintre ei?

— N-aş spune asta. Cunoşti perturbarea care s-a produs într-o bucătărie franceză când musafirii casei au refuzat un anumit fel care li s-a servit din ordin. Bucătarul şi echipa lui s-au arătat loiali faţă de stăpân, dar de dragul artei lor i-au trimis un preaviz. E dificil să slujeşti un stăpân nebun.

Diana se înclină în faţa condensatului apolog.

— Am să-ţi spun o altă poveste, tradiţională în familia noastră de la străbunica mea, care era spaniolă, zise ea. Un cavaler cânta o serenadă stăpânei inimii sale, când nişte mercenari ticăloşi se năpustiră asupra lui mai înainte ca el să-şi poată trage sabia din teacă. Îi lovi zdravăn în creştetul capului cu ghitara până când fereastra zăbrelită se deschise cu un ţipăt, punându-i pe fugă. „De trei ori binecuvântată şi iubită”, strigă el în sus, către ea, în legătură cu zgomotul, „n-a fost decât o variaţie la acompaniament”. Asta zic şi eu loialitate în serviciul unui stăpân.

— Eşti cu siguranţă un înger! exclamă Whitmonby. Sorb povestea şi las în seama asimilării să descopere cât e de oportună. Oricare ar fi instrumentul melodios de care dispune unul dintre prietenii dumitale, acela îţi va alina somnul sau va zdrobi creştetul celor ce-ţi sunt duşmani. Dar descurajează-l pe obişnuitul cântăreţ de serenade.

— Muzicantul la care, fără îndoială, te referi trebuie să vină acum aici, chemat înadins ca să te întâlnească, spuse Diana, lăsându-l pentru moment cu gura căscată când pronunţă numele lui Percy Dacier.

Aceasta fu originea alianţei dintre tânărul om de stat şi redactorul şef de ziar. Whitmonby, acceptând propuneri

care îi conveneau, părăsi casa, după o oră de convorbiri politice, fără a mai fi câtuşi de puţin înclinat să insinueze ceva despre „obişnuitul cântăreţ de serenade”, ci foarte dispus să se certe cu cei care îndrăzneau s-o facă, aşa cum dădu dovadă când mulţi începură să murmure pe faţă. Erau vremuri de bărbăţie; frământările din preajma unei crize atât de importante, înţelegerea profundă a problemelor de către Diana şi strigătul ei energic de grupare a forţelor, respingeau pe planul al doilea această preocupare minoră. Afară de asta, Diana îi dădu să înţeleagă lui Whitmonby că era un musafir tot atât de binevenit ca şi Dacier; iar bucătăria era deasupra oricărei critici; vinurile – lucru surprinzător la masa unei doamne – demne de toată încrederea; conversaţia, în serile politice şi la supeurile mondene unde predomina anecdota, se desfăşura întotdeauna în perfectă armonie cu idealul său de orchestraţie conversaţională: o armonie improvizată, de neîntâlnit în altă parte. Nu-şi asorta tocmai bine oaspeţii, după socoteala lui; asta era unica ei vină. Ea trebuia, ca atare, să facă eforturi de abilitate pentru a le acoperi lipsurile şi a realiza o fuziune. Dar care altă femeie ar fi fost în stare s-o realizeze? Dirija ansamblul în chip magnific. Dacă se afla de faţă un irlandez, îi stăvilea potopul peroraţiei, reuşea să extragă doar aroma din el, gustul picant. Într-o sărbătorească seară de duminică, la masa lui Whitmonby, acţionând în comun cu amfitrionul şi cu faimosul decan[39], ea izbuti să aducă acea cataractă de informaţie despre marele satiric, demnă de biblioteca bodleiană[40] la nivelul conversaţiei generale, prin intervenţii făcute la timp, cu o artă inimitabilă, şi absolut inedite. Sullivan Smith, care se dezlănţuia pe la mijlocul dineului, se arătă docil în faţa ei.

— Irlandezii – îi spuse ea lui Whitmonby, pledând în

[39] Aluzie la marele scriitor satiric *Jonathan Swift* (1667-1745), autor, între altele, al faimoasei opere literare *Călătoriile lui Gulliver* (1726). Irlandez de origine engleză, el a devenit, la un moment dat, preot, fiind numit în 1714 decan al catedralei Sf. Patrick din Dublin (n.tr.).

[40] Biblioteca Universităţii din Oxford (n.tr.).

favoarea lor ziaristului care declara că ginta acestora e prea naturală şi crudă pentru un festin olimpic – sunt nepreţuiţi dacă-i atârni la sărat şi afumat... Şi maestrul conversaţiei de salon nu putu să nu recunoască ecoul magic al cuvintelor ei. Seratele cu supeu erau consacrate îndeosebi prietenilor lui Percy. Aducea cât de mulţi dorea şi ori de câte ori îi făcea plăcere; iar pentru ea era o mândrie să ofere banchete demne de Cleopatra bărbatului iubit, ale cărui griji găseau astfel alinare, şi căruia îi sacrifica de bunăvoie reputaţia în schimbul unei generozităţi înălţată până la incomensurabil de unele şoapte întâmplătoare ale inimii ei.

Aşa trecu perioada sesiunii parlamentare şi toamna, cu nori tot mai grei, cu sunetul de tobe al Ligii, cu strigătul Irlandei „ca vaierul prevestitor de rău al unei Banshee[41], după cum îi scria Diana Emmei.

[41] Denumire dată în folclorul celtic unui spirit feminin care avertizează o familie de apropierea morţii unuia din membrii ei, jelind nevăzută sub ferestrele casei (n.tr.).

Capitolul XXX

În care se descrie savoarea unui mic dineu şi gustul amar pe care l-a lăsat

„DAR TONY TRĂIEŞTE! EXCLAMĂ Emma Dunstane, pe singuratica ei înălţime, cu un puternic accent de invidie pe verbul respectiv; şi îi scrise prietenei cât era de invidiat viaţa ei în mijlocul unor inteligenţe strălucite şi a unor conversaţii pe care merita să le asculţi. Semnificaţia fericită a faptului era că sănătatea, oricât de plăpândă, îşi cerea dreptul la partea ei de bucurie a vieţii. Diana îi trimise vorbă să-i indice ziua şi ea avea să invite pe cei mai distinşi dintre prietenii ei ca s-o înconjoare pe fiinţa care îi era mai dragă decât orice pe lume. Era pe la începutul lui decembrie, nu cel mai potrivit moment pentru reuniuni improvizate. Emma dorea, totuşi, să guste plăcerea acestor întruniri mondene aşa cum se iveau, la întâmplare; pe de altă parte, datorită îndelungii ei izolări, o intimida ideea de a întâlni elita societăţii londoneze, pe care Tony o pregătise să contemple „o minune de care nu erau vrednici”, expresie comunicată în mod nechibzuit într-o scrisoare. De aceea sosi pe neaşteptate şi, pentru un complex de motive, se duse la un hotel. Fatalitatea voise astfel. Îşi atrase reproşuri, dar răspunse:

— Seara, ai de scris sau primeşti invitaţi; aş fi o piedică şi ţi-aş produce griji. Stau la hotelul Maitland; e excelent; mi se pare că voi dormi pe perna unde s-a odihnit un cap încoronat! Vezi bine că sunt pe cât de confortabil instalată, pe atât de mândră. Şi aş prefera să întâlnesc la

tine grupul tău obişnuit de oaspeţi.

— Motivul pentru care primesc de câtăva vreme în fiecare seară este că Percy e hărţuit şi are nevoie să se recreeze, zise Diana. Îşi aduce prietenii. Casa mea e deschisă pentru el, dacă asta îl amuză. Puţin îmi pasă de ceea ce vorbeşte lumea. Îi datorez prea mult lui Percy.

Emma murmură că lumea se va linişti în curând.

Diana clătină din cap.

— Sărmanul om, se simte mai bine; e în stare să se ducă la treburile lui; iar eu sunt, cinstit vorbind, uşurată. Parcă am scăpat de un spectru. În ceea ce mă priveşte, nu mă uit spre viitor. Îi servesc oarecum de secretară lui Percy. Ziua lucrez ca să-i fac conspecte, iar seara prezidez la masa mea de supeu. Poate consideri că e monoton; niciun incident nu aduce vreo variaţie cursului obişnuit al vieţii noastre. Nu am timpul să mă întreb dacă asta se cheamă fericire. Mi se pare că seamănă.

Emma replică:

— E posibil ca el să fie în totul aşa cum mi-l descrii. N-ar fi trebuit să aleagă ultima seară de operă ca să vină în loja ta şi să stea lângă tine până la căderea cortinei. Prezenţa la operă a unui om de o indiferenţă notorie faţă de muzică era suficientă în sine.

Diana zâmbi languros.

— Ai aflat asta? Dar se cânta opera *Puritanii,* favorita mea. Şi m-a văzut că stau singură în loja ladyei Pennon. Suntem compromişi până-n gât. Pot să te sărut, Emmy dragă, până la ultima mea suflare; dar ceea ce spune lumea nu înseamnă pentru mine decât vorbe în vânt. Afară de asta, are şi el speranţele lui... Dacă lumea m-ar împroşca toată cu noroi, el mă poate face albă ca neaua. Doamne! dacă ar şti lumea că vine aici aproape în fiecare seară! Va şti; şi ce importanţă are? Cu sufletul sunt a lui; restul e maculatură – o foaie pe jumătate imprimată.

— Numai să merite atâta devotament!

— E meritul însuşi. E un prinţ printre oameni; nu îndrăznesc să spun prinţul meu, de teamă. Dar, Emmy, să

nu-l judeci mâine prin contrast cu alţi vorbitori mai volubili.

— Un singur lucru nu sunt în stare să fac în momentul de faţă: să citesc poezie. Asta m-ar ucide!

— Să-l vezi prin mine. Ca natură, forţă morală şi intelect, nu are rival. De câte ori mă simt abătută, şi mi se întâmplă când şi când, îmi ajunge să-mi fac admonestarea asta: e destul că l-ai cunoscut! Recunoaşte că, pentru o femeie, a descoperi un bărbat valoros constituie un final fericit al căutărilor ei şi, într-un anumit fel, îi îngăduie să se îmbarce spre tărâmul umbrelor ca un pasager fără păreri de rău. Dacă sfârşitul mi-ar fi aproape, n-aş avea motive să mă plâng. Noi, femeile, avem sentimentul unui eşec în viaţă numai atunci când trebuie să mărturisim că n-am întâlnit niciodată un bărbat demn de stima noastră.

Emma fu obligată să audă multe despre Percy. Comparându-se pe ea însăşi cu „o albină harnică izbindu-se de un geam”, Diana îi reaminti de vechea ei manieră; iar prietena ar fi ascultat cu dragă inimă minunăţiile despre acest domn, dacă nu ar fi avut impresia că Tony dăruia mult mai mult decât ceea ce primea în schimb. O lăsă să înţeleagă care era părerea ei.

— Asta se şi aşteaptă din partea noastră, a femeilor, zise Diana.

Munca de albină harnică izbindu-se de geam nu dăunase în niciun caz frumuseţii ei, deşi devenise, de bună voie şi fără niciun avantaj, omul de corvoadă al acestui bărbat; dar fantezia ei spumoasă, umorul ei prompt şi privirile aruncate cu iuţeala săgeţii, împrejurul ei, în cursul discuţiei, îşi cam pierduseră din vivacitate.

Pierderea aceasta nu era perceptibilă în cercul invitaţilor ei. Prezenţi la un dineu care nu indica prin nimic că e ultimul, se aflau: Whitmonby, în excelentă formă, amestecând cărţile, distribuindu-le, tăind, jucând atu sau trăgând atu-uri; Westlake, cizelând epigrame pe sub pleoapele lăsate; Henry Wilmers, care alegea momentul

optim pentru anecdota lui, la timp, ca o bătaie trecătoare de ceasornic, fără a îngheţa fluxul conversaţiei; Sullivan Smith, afumat, sărat şi gata să-şi dea aroma; Percy Dacier, ascultător plăcut, vorbitor cu măsură; şi tânărul Arthur Rhodes, neofitul de a cărui formare se ocupa stăpâna casei şi despre care aceasta îi spusese Emmei: „Dragul de băiat serveşte cu multă amabilitate să timbreze o văduvă neautorizată”, şi pe care îl stimula şi îl punea la maximum în valoare cu tactul ei natural. Pe toţi aceştia ea îi frământa ca pe un aluat, făcându-i să dospească. Conversaţia era la nivel înalt sau scăzut, rând pe rând – o încântare pentru Emma Dunstane: aici o istorisire, pe urmă o întrebare care deschidea perspective noi, apoi schiţe fin creionate ale unor personaje cunoscute, în sfârşit un paradox punctat de hohote de râs de îndată ce era rostit; şi totul în scurgere lină; nici umbră de vorbitor care nu se mai opreşte, nicio ameninţare, fie şi momentană, de lâncezeală, timbrul suav al oportunităţii constituind tonul armonic al replicilor, care se înlănţuiau pe măsură ce-şi proiectau brusc sclipirea, în timp ce nota fundamentală, revenind periodic, era o filosofie tolerantă de înţelept care trăieşte în societate.

O singură dată fu nevoită Diana să-şi ocrotească învăţăcelul. El cită un vers amuzant dintr-un popular volum de poezii apărut recent, în perfectă legătură cu subiectul, uitându-se la Sullivan Smith, care răspunse că poeţii deveniseră prea numeroşi pentru gustul lui şi că nu mai citea acum pe nici unul din ei. Diana spuse: „Sunt mulţi Alexandru, dar, Alexandru Macedon nu e micşorat de mulţimea lor”. Îi deschidea astfel o portiţă pentru un răspuns mai spiritual, dar el pierdu prilejul printr-un comentariu – contrar regulii cardinale emisă de Whitmonby, care spuse: „Cea mai bine executată sucitură de mână ce l-a făcut vreodată pe un erou să se clatine şi să-şi spargă creştetul capului!” şi, înclinându-se către tânărul Rhodes: „Am să-ţi citesc poetastrul mâine dimineaţă, devreme”. Acesta îşi exprimă teama că ora

aleasă era prea critică pentru poezie.

— Am absorbit o doză importantă la o oră foarte matinală, spuse Whitmonby, pentru a readuce cursivitatea conversaţiei, şi mi-a anihilat total spiritul critic.

— Dar n-au redus la tăcere nasul critic, remarcă Westlake.

Wilmers numi pe posesorul celui mai lung nas din Europa.

— În mod potenţial, într-adevăr un critic! zise Diana.

— Nopţile lângă acest nas trebuie să fie teribile, şi un motiv serios de divorţ, dacă sărmana doamnă ar reuşi să-i târască nasul până la porţile Vaticanului! exclamă Sullivan Smith. Dar nasurile presupun personalitate.

— Calculabilă în inci? întrebă Dacier.

— Mai mult decât în oricare altă trăsătură, spuse lady Dunstane. Membrii familiei Rifford sunt toţi extraordinar de talentaţi şi de amuzanţi: *suspendens omnia naso*[42]*. Ar* trebui ca toate familiile să facă rugăciuni pentru acest atribut fizic.

— *Totum ut te faciant, Fabulle, nasum*[43], adăugă Whitmonby. Lady Isabella citea povestea cu prinţesa germană care postase o santinelă la vreo treizeci de metri ca să gonească muştele, şi mi-a mărturisit că a dus mâna instinctiv spre nas.

— Sinceritatea e cel mai bun paravan, atunci când ai de purtat o povară de absurditate, zise Diana. Cuvintele lui Touchstone: „o sărmană fecioară, dar care mi s-a dăruit mie”[44] sunt divine în cadrul lor pastoral.

— Cea mai mângâietoare predică ce s-a ţinut vreodată despre proprietatea îngăduită săracului, spuse Arthur Rhodes.

Westlake încuviinţă. — Alegerea ciobăniţei Audrey mă

---

[42] Atârnând toate de nas (lb. lat.) (n.tr.).

[43] Aş da totul numai să-ţi facă un nas mare, Fabullus (lb. lat) (n.tr.).

[44] Replica bufonului Touchstone, referitoare la păstoriţa Audrey, în comedia lui W. Shakespeare *Cum vă place* (Actul V, scena IV), (n.tr).

frapează ca o mărturie a instinctului sigur care îl mână spre păşunat pe acest bufon filosof în pădure.

— Citadinul pare a se simţi la largul lui şi cu o femeie a naturii, dacă o poate găsi, spuse lady Dunstane.

— Baronul Pawle, de pildă, adăugă Whitmonby. Bucătăreasa lui e o soţie model pentru el. L-am auzit spunând la masă că ea răspundea de totul afară de vinuri. „N-aş vrea să le am pe conştiinţă în faţa unui judecător”, a replicat doamna.

— Când biata *madame* de Jacquières era pe moarte, spuse Wilmers, confesorul ei şedea alături, pregătindu-se pentru slujba din urmă. *„Pour commencer, mon ami, jamais je n’ai fait rien hors nature”*[45]*.*

Lordul Wadaster se exprimase în termeni destul de asemănători: „Sunt un păcătos, dar în compania oamenilor binecrescuţi”. Sir Abraham Hartiston, un satelit mai mărunt de-al Regentului, a dat următoarea variantă: „Sunt un păcătos, dar frecventez societatea celor care au o bună educaţie”. *Madame la comtesse* de la Roche-Aigle, care pricinuise moartea multora, declara că e nedemn de o femeie să se teamă de altceva decât de *„les revenants”*[46]. Totuşi, aceeaşi contesă rostise gingaşele cuvinte: „Calcă peste o floare şi apoi gândeşte-te la mine!”

— Sentimentalismul înalţă a rugăciune mâini de copil ca să obţină dezlegare de păcat, zise Diana.

— Dar spuneţi-mi, puse o întrebare generală lady Dunstane, de ce sunt bărbaţii cu mult mai fericiţi când râd de soţiile lor decât femeile când îşi ironizează soţii?

„Sunt mai umani”, a fost punctul de vedere. „Sunt mai uşuratici” s-a exprimat cu ironie altcineva.

— Asta îi îndreptăţeşte să sufle zi şi noapte din cornul superiorităţii masculine de pe meterezele castelului, spuse Diana.

---

[45] „Ca să începem, bunul meu prieten, n-am săvârşit niciodată ceva în afara naturii”, (lb. fr.) (n.tr.).

[46] Stafii (lb. fr.) (n.tr.).

— Eu aş zice că numai în optimismul lor înnăscut mai găsesc motive de râs! zise Westlake.

Pe de altă parte, sunt femeile realmente mâhnite că soţii lor le pun în situaţia să râdă de ei? Mici zvonuri ciudate care cutreieră lumea afirmă contrariul. Dar frumoasele de la care emană aceste afirmaţii sunt nişte libertine brevetate, iar râsul lor, lucru ştiut, are o aciditate corosivă. E în interesul parazitului să nu vatăme majestatea copacului pe care se dezvoltă.

— Am intrat în Golful Botanicii, se adresă Diana, Emmei, care răspunse: — O metaforă este un *Deus ex machina* al unei discuţii; iar Whitmonby, ca să risipească o umbră apăsătoare, relată cu subînţelesuri o anecdotă de la Palatul Justiţiei. Sullivan Smith ceru îngăduinţa s-o încununeze cu „toca neagră” citând fraza judecătorului Fitzgerald adresată unui criminal condamnat: „Planul urzit de dumneata ar fi fost perfect dacă nu exista Cel-de-Sus”. Dacier cită un execrabil vers improvizat al şefului opoziţiei în Parlament. Premierul, făcu cineva remarca, se juca cu acesta ca pescarul cu peştele prins în cârligul undiţei; sau ca avocatul coroanei, domnul Rufus, cu martorul de pe banca tribunalului.

— Sau ca un jurnalist francez cu un misionar englez, întări Westlake spusele celorlalţi, şi exemplul, fiind recent, fu apreciat.

Discuţia despre preşedinţi de consiliu îi oferi lui Whitmonby prilejul unei evaziuni la Curtea de la Viena şi la prinţul Kaunitz. Wilmers istorisi întâmplarea plină de haz a lordului Busby care n-a reuşit să găsească ambasada engleză de acolo. Westlake oferi o mostră din emfaza calmă şi sentenţioasă a fratelui lui Busby, Robert, în timpul unei dezbateri furtunoase din Camera Comunelor.

— Îmi amintesc, îi veni în minte şi lui Dacier, că l-am auzit spunând, într-un moment când Camera aducea a răzmeriţă chartistă: „Să stăm deoparte şi să medităm asupra Vieţii. Dacă ar şti tinereţea, în vremea când culege

roadele plăcerii, că nu face decât să semene onorarii pentru medic!”

Recent, din cauza unei maladii care survenise, Bob Busby trecuse de la modul general la cel particular cazul său misterios.

— Daţi-i asigurări că e o suferinţă endemică. Poate se vindecă de dorinţa de a o etala în mod public, comentă lady Dunstane.

Westlake îi ţinu isonul: — Da, farmecul de a discuta despre propriul caz se risipeşte dacă individul nu mai pare a fi în dezacord cu Providenţa.

— Dar în cazul acesta ne pierdem caracterul tragic, spuse Whitmonby.

— Şi totodată pe cel comic, adăugă Diana. Trebuie să consimţim să trecem cu toţii prin faza Busby de hatârul amuzamentului instructiv al altora.

— Curios lucru când te gândeşti, spuse Sullivan Smith, că unele dintre cele mai importante personaje instructive au fost în timpul vieţii nişte oameni înfiorător de plicticoşi!

— Prin urmare vezi, în sfârşit, care e minunea artei poetului? i se adresă Diana zâmbindu-i, iar el făcu jurământ:

— O lună de zile n-am să mai citesc decât versuri! Tânărul Rhodes îl sfătui să se păzească de vreun potop dacă face o asemenea proclamaţie.

Se ridicară de la masă la ora zece, cu satisfacţia de a şti că nu discutaseră în contradictoriu, nu se certaseră, nici nu pierduseră vremea, şi cu senzaţia de împrospătare a forţelor după o masă bună; aşa cum trebuie să se petreacă lucrurile între adulţii unei lumi civilizate, care înţeleg să practice filosofia, făcând din ora ospăţului o recreare echilibrată şi o regenerare a trupului ca şi a spiritului.

— Seri ca aceasta merită un pelerinaj, spuse Emma îmbrăţişând-o pe Tony în faţa uşii salonului. Sunt atât de bucuroasă că am venit; şi, dacă mă voi simţi destul de

fortificată, invită-mă din nou la primăvară. Mâine în zori mă reîntorc la Copsley, ca să fug din aerul ăsta al Londrei. Nădăjduiesc să vii pe acolo în curând.

Îi făcu plăcere s-o audă pe Tony întrebând-o dacă nu găsea că Arthur Rhodes se comportase bine; căci în întrebarea ei palpita o inimă capabilă de prietenie curată.

Domnii o urmară pe lady Dunstane în grup; Dacier cedându-i, vrând-nevrând, ultimul rămas bun tânărului Rhodes.

Cinci minute mai târziu Diana se găsea în cabinetul ei de toaletă, unde scria noaptea, în rarele împrejurări din ultima vreme când era liberă.

Începând să stăruie cu gândul asupra *Bărbatului cu două conştiinţe,* aruncă o privire asupra femeii, în chip asemănător – dacă nu identic – dedublată; şi se adânci în meditaţie. Nu acuza căsătoria ei drept primul pas fatal; eroarea consta în faptul că pătrunsese în societatea înaltă fără mijloacele necesare pentru a-şi susţine poziţia. Tinerele din categoria ei, încercând să zboare deasupra sferei în care s-au născut, sunt în mod strigător la cer nişte aventuriere. Şi ca aventuriere şi sunt tratate. E zadarnic să foloseşti subterfugii ieftine cu lumea! Mai bine să ne întoarcem împotriva noastră şi să ne dojenim firea pentru că se aruncă necugetat spre lapte şi miere! Dacă ar fi trăit din modestul ei venit într-o căsuţă de ţară, munca aceasta a scrisului ar fi însemnat o adevărată sărbătoare. Sau şi mai bine ar fi făcut dacă, aşa cum îi predica lui Mary Paynham, ar fi învăţat vreo meserie. Simplitatea unei vieţi dedicată muncii i se părea atrăgătoare. Ce nu pare frumos în contrast cu musca prinsă în pânza de păianjen? Ea însăşi preferase să fie una din muştele vieţii.

În loc să se concentreze asupra scrisului, gândurile ei îşi canalizau elocvenţa într-o morală adresată lui Arthur Rhodes, în stilul lui Redworth; cu mai multă simpatie, bineînţeles. „Căci eu nu fac parte dintre acei adepţi ai lui Mammon care fac morală altora!” putea ea să adauge.

Departe de asta. Drept pocăinţă, în plin dispreţ faţă de aroganţii strângători de avuţii, ea trase sertarul unde se găsea carnetul de bancă şi îl privi meditativ, însemnând pe hârtie o reflecţie înainte de a deschide temuta carte a realităţilor: „Contemplă calea morală pe care ar fi trebuit să apuci; ţi se cere curajul de a comite o sinucidere consfinţită de lege întorcându-te la această cale într-o totală despuiere de tot ceea ce nu e propriul eu”. Oftă spunând: „Dar nu am curajul: niciodată nu l-am avut!”

Carnetul îşi revela povestea într-o mică socoteală scrisă cu creionul de funcţionarul de la bancă în partida deficitară. Doamna Credit prezenta numeroase pagini albe. Părea să se fi retras din lupta cu un asemenea partener.

Asta însemna un apel neîntârziat la cămătari, afară de cazul când editorul putea fi convins, cu trei sferturi din carte în mână, să-i vină în ajutor. Lucrează! tună micul Debit, păcătosul transformat în vătaf de sclavi.

Diana îşi netezi încheieturile de la mâini, strângând buzele ca să nu râdă de acest simulacru de pregătiri războinice. Luă condeiul în mână.

Şi, lucru ciudat, ar fi putut da curs pe dată acelor bazaconii care o încântau pe Danvers să le citească! – prinţi vicioşi, aristocraţi potlogari, desfrânate cu titlu nobiliar, inocente pure ca un crin, căsătorii perfide, crime, o spânzurătoare de care atârnă, bălăbănindu-se, un cadavru scăldat în lumina lunii, şi o femeie încovoiată dedesubt. Ar fi putut să scrie cu certitudinea că în clasele de sus, de mijloc ca şi în cele de jos ale ţării aveau să se găsească nenumăraţi cititori ai acestor nerozii, atât de strâns unite sunt aceste clase în privinţa gusturilor literare, în ciuda golurilor care le despart. Şi de ce să nu le ofere plăcerea unei astfel de lecturi? Actuala ei stare sufletească râvnea cu înfocare după subiectele senzaţionale, după incidente, acţiune fantastică, tot mecanismul primitiv al speciei noastre; o cantitate cât de masivă de grandilocvenţă teatrală, de scene patetice şi

flecăreli de bufon. O succesiune de imagini se desfăşură rapid în jurul ei.

Era, însă, înhămată la un alt soi de vehicul, şi trebuia să-l tragă înainte. Uşa de la intrare închizându-se, în închipuirea ei poate, îi distrase fugitiv atenţia. Acum să-l însufleţească pe *Bărbatul cu două conştiinţe!*

Face curte unei femei, dar e împovărat cu cea mai dificilă dintre sarcini. Are un ideal al feminităţii şi al uniunii cuplului; o delicateţe ieşită din comun, ca şi ataşamentul său; dar trebuie s-o determine pe femeia iubită să se stăpânească pentru a corespunde idealului său, fără a-i îngădui să-l bănuiască pentru asta mai puţin devotat persoanei ei; în timp ce ea, idol exigent, e dispusă să absoarbă orice cantitate de idealizare din partea lui atâta vreme cât aceasta izvorăşte dintr-o acceptare deplină a calităţilor ei recunoscute. Altădată Diana ar fi declanşat o asemenea scenă cu o uşurinţă aeriană. Stătea cu ochii aţintiţi la fraza de început, o mostră greoaie de consideraţii de ordin moral, bună de pus alături de aceea pe care o scrisese la vederea carnetului ei de bancă.

— Aici am ajuns – nu mai am forţa de a gândi, exclamă ea.

Şi există oare probabilitatea ca publicul nostru să găsească în el însuşi măcar o fărâmă de predilecţie pentru o analiză comică ce nu se prăbuşeşte în farsă? Îndoiala îi prefăcu întregul manuscris într-o masă de plumb, sortită să se scufunde. Pasiunea lui Percy pentru burlesc constituia un alt impediment, căci nu vedea cum era cu putinţă să-şi exagereze simţul comic pentru a o satisface.

Se auzi o bătaie în uşă, şi Danvers intră.

— Se pare că-ţi plac orele târzii, remarcă stăpâna ei. Ţi-am spus să te culci.

— A venit domnul Dacier, spuse Danvers.

— Vrea să mă vadă?

— Da, doamnă. S-a scuzat că vă deranjează.

— Trebuie să aibă vreun motiv important.

Ce putea fi? Oglinda îi dădu Dianei un răspuns aprobator în privinţa înfăţişării ei. Îşi netezi şuviţele bogate de păr negru, deasupra tâmplelor, oarecum uluită, curioasă şi abia stăpânindu-şi bătăile inimii.

Capitolul XXXI

Un capitol conţinând importante ştiri politice şi, odată cu ele, intruziunea zeului iubirii

DACIER PĂŞEA ÎN LUNG ŞI ÎN LAT prin salon, ca într-un loc prea îngust pentru el.

Diana se opri în pragul uşii.

— Ai uitat să-mi spui vreun lucru pe care trebuia să-l ştiu?

El veni până la ea, închise încet uşa îndărătul ei, apoi o apucă de mână.

— Te apropii de adevăr. M-am întors... Dar mai întâi spune-mi: pe faţa ta era astă-seară o uşoară umbră, arătai deprimată.

— S-a văzut asta?

Devenea puţin bănuitoare, dar acest interes subtil, de iubit, căruia nimic nu-i scapă, risipi umbra de suspiciune.

— Eu am văzut.

— A fost de neiertat că am lăsat să se vadă.

— Nimeni altul n-a putut băga de seamă.

Inima ei de femeie vibră emoţionată; căci faţă de Emma izbutise să-şi ascundă deprimarea.

— Nu era nimic important, zise ea; un impas în cartea pe care o scriu. Noi, sărmanii autori, suntem chinuiţi câteodată. Dar dumneata?

Chipul lui se lumină în valuri succesive, pentru a determina o reflectare a bucuriei lui pe chipul ei.

— Să-ţi ridic moralul cu o veste bună? Cred că are să-mi servească drept scuză pentru faptul că m-am înapoiat.

— O veste foarte bună?

— Excelentă, până în prezent.

— Atunci te priveşte pe dumneata!

— Pe mine, pe dumneata, ţara întreagă.

— O! nu mă înşel? exclamă Diana. Dar, te rog, vorbeşte; ard de nerăbdare.

— Ce primesc dacă îţi spun?

— Nu condiţiona. Îmi cunoşti inima. Am ghicit – sau aşa îmi închipui. E vorba de şeful dumitale?

Dacier zâmbi într-un fel ca şi cum ar fi vrut să arate lacătul tainic, dar fără cheie; iar ea, atrasă pe nesimţite mai aproape de el, făcea supoziţii asupra acestui surâs.

— Mai încearcă, zise el, savurând intens neclaritatea faţă de mobilul său în care se găseau ochii ei negri şi gânditori, ca şi spectacolul respiraţiei prin buze întredeschise.

— Percy! Trebuie să am dreptate.

— Ei bine, da, ai dreptate. S-a hotărât!

— O, e cea mai bună veste cu putinţă. Când ai aflat?

— M-a informat astăzi după-amiază despre hotărârea lui definitivă.

— Şi ai purtat greutatea acestui secret o seară întreagă fără să trădezi nici cel mai mic indiciu? Felicit pe omul de stat pentru diplomaţia lui. Dar când va deveni publică hotărârea luată?

— Convoacă Parlamentul în prima săptămână a lunii următoare.

— Şi propunerea? Care-i? Să se termine cu compromisurile?

— Cu desăvârşire!

Diana bătu din palme, şi aspectul entuziasmului ei era seducător. — E un om înţelept şi un ministru curajos! Şi în timp ce dumneata citeai până în adâncul fiinţei mele, eu eram oarbă în ceea ce te privea, adăugă ea, mişcată.

— N-am făcut prea mult caz de noutatea asta? întrebă el.

— Nici vorbă, n-ai făcut.

Ochii ei străluceau de bucurie, dar era în mod vădit cucerită de el, sub influenţa fascinantă a noutăţii pe care i-o dăduse, prelungind aşteptarea cu meşteşug ca să-i provoace emoţii şi să-i tulbure echilibrul; iar entuziasmul ei era în întregime dirijat către contribuţia lui la modificarea situaţiei, după cum el ştia prea bine, fiind măgulit că o ştie.

— Aşadar, Tony nu mai e deprimată? Mi-am închipuit eu că pot să te reconfortez şi să fiu astfel iertat.

— O! un vânt puternic face să zboare ca pasărea până şi o frunză veştedă. Simt că plutesc. Acum sunt într-adevăr mândră. Am dorit asta – să te văd conducând ţara, nu remorcat ca o căruţă trasă la deal de trei atelaje. Noi doi avem un avans de o lună asupra întregii Anglii. Dumneata îl susţii? Vreau numai s-o aud, căci sunt sigură de acest lucru.

— Învingem sau ne prăbuşim împreună.

Cu văpăi în privire îl sorbea din ochi pe credinciosul secund.

— Şi dacă pajul e eroul meu, eu nu sunt decât o umilă slujitoare. Dar trebuie să-l admir pe comandantul lui.

— Tony!

— A! nu, îşi împreună mâinile, întrebându-se unde pierise majestatea ei înarmată. Fără înduioşare! Fără răsplată! Măguleşte-mă lăsându-mă să cred că ai venit spre mintea unei prietene, nu spre inima unei femei slabe, cu un singur nume săpat în ea, dar pe care nu trebuie să-l dezvăluie. Am fost sinceră; nu mai ai nevoie de dovezi... Mâinile care implorau îi lăsau întreaga făptură pradă facilă elanului vijelios, şi fură strivite una peste alta pe pieptul ei. Reuşi numai să se retragă puţin. Ah! Percy... distrugi elogiul pe care ţi l-am făcut – mândria mea că te-am primit.

Vrând-nevrând, cuvintele ei amuţiră pe buze.

— Vezi, Tony, iubita mea, la urma urmei sunt un om, făcut din carne şi sânge.

— Mă sileşti să fiu numai gheaţă şi zăvoare!

Privirile ei se revărsară asupra lui încărcate de reproş.

— Nu înseamnă a acorda prea mult, murmură el.

— Asta schimbă totul între noi.

— Pe mine nu. Mă leagă mai strâns.

— Face din mine o dezgustătoare ipocrită.

— Dar, Tony! Înseamnă oare atât de mult?

— Nu, dacă-i dai o semnificaţie atât de măruntă.

— Dar cât timp mă vei ţine aşa, în aşteptare, ca pe o marionetă?

— Răbdare.

— Atârnând spânzurat şi legănându-mă zi şi noapte!

— Păpuşa de cârpă va fi însufleţită şi răsplătită dacă eu sunt în viaţă. Vreau să-mi respect eroul. Ai puţină milă. Ne va veni ziua: poate la fel de miraculos ca şi vestea asta minunată. Prietene, lasă mâinile în jos. Ai uitat cine sunt? Vreau să reflectez, Percy!

— Dar eşti a mea!

— Înjoseşti ceea ce e al dumitale.

— Pe Domnul din cer, nu!

— Mai rău, prieten drag; te înjoseşti pe dumneata faţă de femeia care te iubeşte.

— Îţi închipui, probabil, că sunt un supraom.

— Te ador sau te-am adorat.

— Fii rezonabilă, Tony. Ce rău e într-asta? O recompensă neînsemnată, categoric. Doar ca să mă faci să simt că trăiesc! Recunoşti că mă iubeşti. Sunt, prin urmare, iubitul tău!

— Dragul meu prieten Percy, când voi consimţi să fiu concubina ta, felul cum mă tratezi acum nu va mai avea nevoie de justificări.

Limbajul acesta fără înconjur, din adâncul jignirii pe care i-o adusese, îşi produse efectul asupra unui gentleman care n-ar fi abuzat niciodată de privilegiile sale, chiar dacă ar fi fost total insensibil la dorinţele şi intenţiile ei exprese.

Oftă.

— Ştii cum mă bate la cap familia. Femeia pe care o

doresc, singura femeie cu care m-aş putea căsători, n-o pot avea.

— O ai cu sufletul.

— Trebuie să fie şi cu trupul şi cu sufletul! Cred că eşti făurită fără urmă de foc.

— Poate. E un element omis în alcătuirea unora dintre noi: din fericire, gândesc unii. Acum putem sta de vorbă. Se pare că e necesar să se măsoare mai întâi distanţele pentru ca bărbaţii şi femeile să poată discuta raţional împreună; sau pentru ca un bărbat să înţeleagă că poate fi sfătuit şi ajutat. Când va fi consultat Cabinetul?

— O! peste câteva zile. Făgăduieşte-mi...

— Orice făgăduială onorabilă!

— N-ai să mă laşi să aştept mai mult de sfârşitul sesiunii?

— Se va adresa, probabil, un apel către ţară.

— În orice caz, promite-mi: ai puţină compasiune.

— Ah! compasiune! Nu-ţi alegi cuvintele, Percy, sau uiţi cine e cel care vorbeşte.

— Tony e cea care uită de cât timp îl ţine pe iubitul ei spânzurat de o sfoară. Făgăduieşte-mi şi am să aştept.

— Mă doare mâna, domnul meu.

— Aş putea frânge degetele astea. Promite-mi!

— Vino să mă vezi mâine.

— Mâine ai să fii îmbrăcată în armură – în întreite zale! Întreaga fire strigă: acum! Suntem pe cai pur-sânge şi tu vorbeşti de mers în buiestru.

— Aşa ar fi putut vorbi Arthur Rhodes.

— Rhodes! se scutură la numele lui, cu dezgust. Răsfaţă-l cât pofteşti; dar nu... îi fu cu neputinţă să-şi exprime protestul.

Ea îi domoli şi mai mult ardoarea prin elogii despre maniera cavalerească de a se exprima de care era capabil tânărul domn Rhodes; până când, din cauza furiei care-i aprindea sângele – nu din gelozie, căci, cu ea, nu simţea gelozie faţă de niciun bărbat; nici din pasiune, puţina pe care o avea era doar o răbufnire trecătoare – el

îi pedepsi răceala luând ceea ce putu culege în grabă.

Toată fiinţa ei deveni de o tristă supunere; şi gândi: „Unde e femeia care cunoaşte vreodată pe un bărbat!” – aşa cum gândesc femeile când, printr-unul din subterfugiile lor de a se sustrage sau de a impune, şi-au dominat până atunci, în aparenţă, iubitul. Dar supărarea îi fu mai mică decât înainte, căci acum era stăpână pe ea însăşi şi nu se mai temea că ar putea să lunece în abisuri.

Dacier îi dădu drumul repede din strânsoare spunând:

— Dacă viu mâine, îmi făgăduieşti?

Ea răspunse: Fii sigur că nu voi minţi.

— De ce să nu-mi faci promisiunea acum, înainte de a pleca?

— Ca să-ţi spun drept, prietene, acum mă simt din cale-afară de tulburată.

— Iartă-mă că ţi-am strâns mâna prea tare.

— Mâna? Poţi s-o şi retezi.

— Nu pot fi altceva decât un muritor îndrăgostit, Tony. Asta e realitatea.

— Nu: greşeala e a mea dacă sunt înjosită. Am încredere în tine: aici e eroarea.

Pentru Dacier fu o grea încercare să-i vadă palpitaţiile rapide ale pieptului sub masca vorbelor reci: o atracţie şi o respingere în acelaşi timp; o adevărată stare de delir pentru orice îndrăgostit care simte imboldul să nesocotească o apărare slabă. Dar suferinţa vădită pe care i-o pricinuia Dianei îi suscită mila, iar aceasta contribui să-i reînvie sentimentul cu privire la frumuseţea caracterului ei. Aşa cum stătea în faţa lui, era atâta demnitate în blândeţea ei supusă! Şi nu făcea caz de virtute făţarnică, ci numai de respectul de sine. Deşi marea veste pe care i-o împărtăşise deşteptase în el o arzătoare sete după un moment de destindere şi de zburdălnicie, şi cu toate că-i era greu să şi-o reprime, cedă în faţa voinţei ei.

— Poţi sa ai încredere în mine, spuse el. Dar ştii că noi doi suntem uniţi. Lumea mi te-a dăruit mie, şi pe mine mă

consideră al tău. De ce să rămânem departe unul de altul? Nu există niciun motiv.

Ea replică: — Totuşi, mai doresc să ard puţină tămâie în onoarea mea, altfel nu pot trăi. E adevărul adevărat. Mă faci să văd în moarte un prieten mai credincios; în clipa asta aş accepta de bună voie să dispar. M-ai respecta mai mult moartă decât vie, iar eu aş putea să te iert mai uşor.

El pledă ca să obţină iertare de la buzele roşii ca cireaşa, vag iritat de bănuiala că ea îşi exercita dominaţia în mod excesiv asupra lui; meritase din plin stropul de bunăvoinţă şi fărâmele darurilor de iubire, rouă cerească pentru el!

— Niciun cuvânt despre iertare, zise Diana. N-am să-ţi aduc nici cea mai mică învinuire „în depărtarea întunecată şi în hăul timpului”. Vestea e de mare însemnătate şi m-am simţit covârşită. Vino mâine. Vom vorbi atunci despre orice subiect dacă-mi vei dovedi că este raţional. Acum ora e târzie.

Dacier sorbi îndelung frumuseţea ei brună, cu văpaia pe care i-o aprinsese el în obraji. Ţinea buzele strânse; ochii, cu o privire gravă, erau uscaţi, dar păreau că sunt gata să lăcrimeze în plenitudinea lor sumbră. Nu-i putea pune la îndoială sentimentul de iubire; şi cu toate că îl irita ideea că ea îl domina în mod absurd – dincolo de orice şi-ar fi putut închipui flecarii cercurilor lui sociale – îşi reluă moderaţia firească, întocmai ca pe-un veşmânt ce nu-i stătea prea rău: de unde urmă – căci în aşa măsură ne influenţează haina pe care o îmbrăcăm – că sentimentul lui viril de revoltă împotriva rolului secundar pe care ea îl constrângea să-l joace, fu înăbuşit de înviorarea insuflată de caracterul ei sublim, giuvaer pur oferit posesiunii lui lăuntrice.

— Adio până mâine, spuse el, iar ea îi zâmbi. Stărui să-i dăruiască o strângere de mână. În loc de asta, ea îşi lumină şi mai mult surâsul şi rosti doar:

— Noapte bună, Percy.

Capitolul XXXII

În care suntem martorii unei ameţitoare schimbări de direcţie la fantomatica „răscruce a drumurilor”

DANVERS ÎL ÎNSOŢI PE BACKER până la uşa dinspre stradă. Urcând din nou scările o găsi pe stăpâna ei încă în salon.

— Vă e frig, probabil, doamnă, spuse ea, aruncând o privire înspre cămin.

— E ger afară? întrebă Diana.

— E miezul nopţii şi miezul iernii, doamnă.

— A bătut ora douăsprezece?

Orologiul de pe cămin arăta cinci minute după miezul nopţii.

— Ai face bine să te duci să te culci, Danvers, altfel îţi pierzi bujorii din obraji. Stai puţin: îmi eşti un suflet credincios. Se întâmplă lucruri mari şi sunt agitată. Domnul Dacier mi-a adus veşti. Cu scopul ăsta s-a întors.

— Da, doamnă, zise Danvers. A avut multe de spus?

— Ei da, a avut. Diana roşi la această schiţare de impertinenţă pe care o auzea prima oară din gura cameristei ei. Care ţi-e taina, Danvers? Ce te ţine legată de mine?

— Nici eu nu ştiu, doamnă. Sunt romantică.

— Şi găseşti că eu sunt o persoană romantică?

— Vă asigur că n-aş putea să spun, doamnă. Prefer să vă servesc pe dumneavoastră decât pe oricare altă doamnă; şi aş dori să fiţi fericită.

— Presupui că sunt nefericită?

— Vă asigur – dar dacă îmi daţi voie să vorbesc; o doamnă atât de frumoasă, de inteligentă şi de tânără! Nu pot răbda să văd asta.

— Tţ, tţ, tţ, femeie fără minte. Citeşti povestiri melodramatice şi ţi se aprinde imaginaţia. Eu trebuie să mă apuc de scris pentru bani: asta mi-e profesia. Şi n-am nicio idee în cap. Vestea asta mi-a răvăşit toate gândurile. Dacă nu scriu, ajung la ruină; aşa încât trebuie! Şi nu sunt în stare!

Diana văzu în faţa ei ruina. Se agăţa de importanta veste ca de un sprijin. Cu adevărat importantă: şi cunoscută doar de ea dintre cei din afară. Era în avans faţă de toţi – în avans faţă de domnul Tonans!

Imaginea lui Tonans, cu chipul împietrit de senzaţionala noutate, sorbind-o şi recunoscând că Diana îl depăşise în cursa după secrete, i se înfăţişă semeaţă. Nu-l văzuse niciodată pe redactorul-şef în bârlogul lui, la miezul nopţii. Cu zarva întregului aparat redacţional din jurul său, şi cu ultimele noutăţi sosind şi zburând la tipar, era, probabil, ca şi cum te-ai fi aflat în însuşi focarul şuierător al evenimentelor: un consiliu olimpic ţinut în fierăria lui Vulcan. Ce-ar fi să-i aducă lui Jupiter al acelor locuri o noutate de asemenea proporţii încât să rămână uluit? Tocmai lui care o prevenise, cu oarecare ironie, că informaţiile ei erau cam răsuflate. Dar noutatea asta, oricât de însemnată, şi palpitând ca o inimă smulsă dintr-un trup cald, nu pulsa decât scurtă vreme, o zi sau două; după care, aşa însemnată, ba chiar colosală, cum era, îşi relua proporţiile obişnuite, devenind un bun al mulţimii, interesant doar din punct de vedere istoric.

— Nu ţi-e teamă să mergi pe străzi noaptea? o întrebă Diana pe cameristă, în timp ce urcau scara la etaj.

— Nu, când mergem cu trăsura, doamnă, fu răspunsul.

Bărbatul cu două conştiinţe îşi întâmpină creatoarea în cabinetul de toaletă, rostind încă aceeaşi frază greoaie ca o pernă care te sufocă!

„Mi-am greşit vocaţia, gândi Diana. Sunt, cu siguranţă,

cea mai searbădă prozatoare care a aşternut vreodată un rând.”

O trimise pe Danvers în dormitorul ei, cu o însărcinare măruntă, incapabilă să suporte apropierea femeii, dar, în mod ciudat, codindu-se să o concedieze.

Îşi apăsă mâinile peste pleoape. Ar fi umilit-o Percy în felul acesta dacă i-ar fi purtat respect? A profitat de pierderea momentană a majestuoasei ei iniţiative la auzul minunatei veşti, ca să înjosească şi să păteze intimitatea lor. Judeca purtarea îndrăgostitului după senzaţiile ei: se simţea umilită, smulsă cu brutalitate de pe tronul pe care îl ocupase atâta vreme în deplină siguranţă şi mândrie. Situaţia asta luase sfârşit. Dacă nu voia să fie în rând cu cele mai dezgustătoare ipocrite, trebuia să-i refuze accesul în locuinţa ei. Şi atunci ce mai rămânea din propria ei viaţă?

Ceva care o apăsa cu putere, nu-şi dădea seama bine ce anume, şi nici nu-şi punea întrebări, o îndemna să exagereze ofensa adusă amorului ei propriu. Era o femeie detronată. În apele mai adânci ale fiinţei sale, o actriţă demascată, îşi spuse. O! ea îl ierta! Dar era limpede că o socotea nu altfel decât pe celelalte femei care consimt să primească un vizitator privilegiat. Şi, cercetându-se până în străfundul inimii, era oare atât de net superioară? O văpaie îi urcă în obraji. Îşi strânse braţele peste piept ca să-şi liniştească bătăile inimii şi le lăsă să cadă în jos când se surprinse îmbrăţişând amintirea. Îi adusese o ştire politică şi o tratase drept – să-i spunem pe nume! Nu înadins, se poate: situaţia ei aproape chema o astfel de comportare. „Lumea o dăruise lui.” Lumea e întotdeauna un profet al infamiei; dar de astă dată nu se mai înşela cu desăvârşire. O trecu un fior în faţa judecăţii oamenilor.

Îşi puse întrebarea de ce Percy sau societatea trebuiau să stimeze o aventurieră, care era o soţie acuzată, o autoare de calitate inferioară, şi în pragul falimentului. Era o aventurieră. Când era proprietară la Crossways avea cel puţin un mic refugiu sigur: acum se dusese şi

asta. O aventurieră fără o idee în cap: mărturie plicticosul ei *Bărbat cu două conştiinţe* pus pe ţinut predici iubitei sale.

În criza pe care o traversa, Diana resimţi extraordinara presiune pe care o exercită, asupra gândirii noastre lucide, faptele materiale, când ne găsim azvârliţi printre talazurile dificultăţilor morale şi ne străduim să ocolim acest monstru cu chip de mâl, mai ales simulând inconştienţa. Spiritul ei era prea ascuţit, natura ei prea directă, ca să îngăduie o învălmăşeală prelungită a gândurilor. Îşi biciui carnea cu asprime. „I-am acordat aceste privilegii pentru că sunt o femeie slabă ca şi cele mai slabe, ticăloasă aşa cum mă proclamă duşmanii mei. Mi-am acoperit slăbiciunea de femeie de rând cu un aer de seninătate intelectuală pe care el, alegându-şi momentul, l-a sfâşiat ca pe un văl, demascându-mă faţă de mine ca şi faţă de el drept cea mai comună dintre fiinţele corupte. Am întreţinut o casă luxoasă cu singurul scop de a-l vedea şi de a-l avea lângă mine. De aici crunta nevoie de bani!” Ori izbutea să facă rost de bani, ori se făcea de ocară. Banii i-ar ajuta să-şi îmbunătăţească şi să-şi termine cartea în linişte. Da, şi tot lipsa banilor, trecând în revistă ultimii doi ani, constituise cauza materială a nesocotinţei în afaceri. Era – după cum o proclama pudoarea ei reînviată şi în plină revoltă – principala, singura cauză. Numai nevoia de bani.

Iar ea deţinea un secret care valora mii de lire! Secretul unei zile, nu mai mult. Secretul orişicui după vreo douăzeci şi patru de ore.

Zâmbi închipuindu-şi faţa lungă şi ochii căscaţi de mirare ai lui Tonans, în bârlogul său redacţional, la miez de noapte.

Dar dacă ştia noutatea, ba încă putea s-o înflorească adăugând amănunte mai noi şi mai necunoscute? Greu de crezut. Era însă o idee care îi dădea ghes.

Începu să tremure când într-o străfulgerare, îşi întrevăzu situaţia materială redresată, dezonoarea

înlăturată, ceasuri de linişte pentru creaţie deschizându-i-se în faţă: o perspectivă de după-amiază de vară.

Toate aparenţele erau că între ea şi Tonans avea să se desfăşoare un duel, ea fiind sigură de triumf – *Diana victrix!*

— Danvers! strigă ea.

— Vreţi să vă ajut să vă dezbrăcaţi, doamnă? întrebă camerista, intrând.

— Mi-ai spus că nu ţi-e teamă să mergi pe străzi. Trebuie să mă duc până în cartierul City. E ceva urgent. Da, e neapărată nevoie să mă duc. Dacă ar fi să-ţi împărtăşesc noutatea, ţi-ar răsuna capul ca un clopot timp de o lună.

— O să luaţi o birjă, doamnă.

— Trebuie să mergem pe jos ca să găsim una. E necesar să mă duc chiar dacă voi fi silită să fac drumul pe jos. Repede, pălăria şi şalul; tu îmbracă-te gros. N-am ieşit niciodată până acum atât de târziu; dar ce importanţă are? Eşti curajoasă, sunt sigură, şi o să-ţi primeşti plata.

— Nu mă interesează banii, doamnă.

— Când ne întoarcem acasă, ai să mă săruţi.

Danvers îşi îmbrăcă stăpâna în blănuri şi şaluri luxoase. Neplătite încă! o străpunse pe Diana un gând disperat; dar trebuia să-şi dea ei însăşi impresia unei persoane în pragul falimentului, şi izbuti. De altfel, nici nu era departe. Secretul care clocotea în ea o mână pe străzi cu paşi repezi, fără să observe altceva decât asemenea lucruri mărunte ca reflexele felinarelor pe trotuare şi aspectul cunoscut al caselor învăluite în tăcere; fără să rostească un cuvânt ajunse până la prima arteră principală unde întâlni un birjar dispus s-o conducă. Când i se specifică destinaţia, aprobă din cap cu vioiciune: condusese acolo feluriţi gentlemani, noaptea, la ieşirea de la Camera Comunelor, spusese el.

— În momentul de faţă Parlamentul *nostru* e în şedinţă, şi conduci nişte doamne, replică Diana.

— Sper că ştiu să recunosc o doamnă, oricare ar fi ora, zise omul cu pelerină.

I se porunci să conducă mai repede.

— Faţa roşie ca macul; nu vezi prea des un vizitiu palid, remarcă Diana adresându-se cameristei Danvers, care începu să râdă, aşa cum se aştepta să facă ori de câte ori ieşea împreună cu stăpâna sa.

— Vă amintiţi, doamnă, de birjarul care ne-a dus până la diligenţă când vă gândeaţi să plecaţi pe continent?

— Şi când m-am dus la Crossways? L-am uitat.

— A declarat că sunteţi aşa de frumoasă că v-ar fi dus pe gratis până la celălalt capăt al Angliei.

— Probabil că a spus asta când îi plăteam. Scoate-ţi din cap, Danvers, că există vizitii mai altfel decât toţi. Sunt florile pictate în roşu ale arterelor noastre metropolitane şi-i culegem în şiruri nesfârşite.

— Au şi ei simţirile lor, doamnă.

— Simţirile udate cu rachiu nu mă impresionează.

— Îmi place să mă gândesc la ei cu bunăvoinţă, remarcă Danvers, ca o dojană pentru inumanitatea stăpânei sale, adăugând: Pot să ne răstoarne!, la care Diana râse.

Ochii ei fură atraşi de o ceartă între cîţiva bărbaţi şi femei pe stradă. — Ah! ce spectacol nenorocit! exclamă ea. E veşnicul coşmar al Londrei.

Danvers se arătă indispusă, fiind rănită în sensibilitatea ei de femeie de atenţia acordată unei asemenea scene. Era surprinsă că stăpâna ei găsea de cuviinţă s-o facă.

Mergând mai departe, printre casele cu storuri trase şi cufundate în întuneric, Diana le împrumută propriile ei impresii şi, într-un paroxism de nervozitate, îşi imagină că priveau un convoi funebru fără niciun fel de suită.

Ajunseră în apropierea catedralei Saint Paul, auzind, într-o pauză a huruitului roţilor, clopotul care suna ora.

— Mai repede! mai repede, om bun, şopti Diana, şi pătrunseră într-un mic scuar liniştit, cu nenumărate ferestre luminate.

— Aici trebuie să fie locul unde se fabrică ziua de mâine, zise ea. Spune-i omului să aştepte. Sau mai curând e oglinda zilei de ieri: trebuie să privim înapoi ca să vedem viitorul, în viaţă.

Vorbea pe un ton de filosofie calmă ca să-şi ascundă faţă de ea însăşi starea de surescitare.

O carte de vizită pe care notase: *„Urgent – două minute”,* fu trimisă lui Tonans. Urcară până în anticamera redactorului-şef. Uşi se deschideau şi se închideau, paşi grăbiţi traversau coridoarele, un zumzet monoton străbătând tăcerea vorbea despre o larga activitate în plină desfăşurare. Diana fu poftită la puternicul conducător al întreprinderii. Danvers rămase cu gândurile ei. Auzi vocea lui Tonans: „Nu mai mult de două minute!” Aici nu era locul complimentelor. Bărbaţi treceau, încoace şi încolo, observând fugitiv prezenţa unei femei. Îşi pierdu – lucru ce i se păru foarte ciudat – sentimentul sexului ei şi deveni un simplu obiect – un obiect desconsiderat. Ceea ce se petrecea acolo avea mai mare însemnătate. Amorul ei propriu feminin era tulburat; orice noţiune de atracţie personală pieri. Aici era în mod vădit un loc unde femeile decăzuseră de pe planul al doilea la o completă anihilare, în extraordinara lor carieră într-o societate care ori le înălţa în văzduh ca pe nişte baloane de săpun, ori le punea liniştit, pe raft, ca pe nişte obiecte supranumerare. Un gentleman – agreabilă imagine! – se repezi pe lângă ea spre uşa redactorului-şef fără a-i arunca măcar o privire. Bătu la uşă. Tonans apăru şi îl luă de braţ, dictând între timp cu mare viteză; o observă pe Danvers, se încruntă la vederea unei femei, şi-l rugă să aştepte în anticameră, ceea ce şi făcu acel gentleman fără să privească măcar o dată spre femeie. În cele din urmă stăpâna se întoarse, escortată de Tonans care, lucru înviorător, îşi plecă spinarea ca să se încline peste mâna ei; avem aşadar satisfacţia de a şti că nu suntem, la urma urmei, nişte făpturi atât de vrednice de dispreţ! Suferind personal, Danvers se simţi încurajată de modesta

manifestare a unui omagiu la adresa sexului ei.

Coborâră scările.

— Nu eşti redactor-şef de ziar, dar te poţi făli că ai fost lângă vizuina unuia dintre ei, îi spuse Diana când îşi reluară locul în birjă. Respira adânc în răstimpuri, ca sub o povară, sau uşurată de o povară, dar părea plină de însufleţire, şi, din când în când, lăsa să cadă câte o observaţie comică de genul celor care o distrau pe Danvers, făcând-o să se laude pretutindeni că stăpâna ei era mai plină de haz decât o piesă de teatru.

Acasă, Danvers, cu mâini harnice, îi aduse stăpânei sale o reconfortantă ceaşcă de ceai şi o farfurie cu biscuiţi. Diana era ca ameţită de neobişnuita importanţă a expediţiei întreprinse. Cu tot ceaiul băut la ora aceea, dormi profund în tot restul nopţii, netulburată de niciun fel de vise, până târziu în dimineaţa următoare.

Capitolul XXXIII

Înfăţişează explozia unei mine într-un articol de ziar

S-AR PĂREA CĂ PUTERILE ARMONIEI sunt puse la încercare până la punctul lor culminant atunci când Politica şi Iubirea sunt sădite împreună în acelaşi piept omenesc. Acest cuplu, în aparenţă antagonist, poate totuşi să intoneze un acord foarte melodios, după cum o demonstra Dacier în drumul său spre casă, de la locuinţa Dianei. Când iubirea dă tonul, Tatăl ceresc creează muzică din orice alăturare. Lui Dacier îi era cu putinţă să reflecteze la probleme de stat, simţind în acelaşi timp setea potolită a îndrăgostitului a cărui mândrie, aţâţată de nestăpânitele elogii confidenţiale ale unora la adresa frumoasei femei, ceruse vehement, de curând, dovezi ale supremaţiei sale. Impresia pe care Diana i-o lăsase întipărită în minte la Copsley rămăsese, dar nu putea ocupa mereu primul plan. Nu avea nimic de obiectat să acorde întâietate spiritului ei spumos în conversaţie, cu condiţia să primească o mărturie afectuoasă a dominaţiei pe care o exercita asupra ei. Căci lumea i-o dăruise lui, prieteni entuziaşti îl felicitaseră, ea îl lăudase pentru atitudinea lui cu adevărat cavalerească; iar el considera această mărturie drept binemeritată, deşi nu o subestima. Era o mărturie de dragoste relativ modestă, dar care lumina, în loc să păteze, nobleţea fără pereche a caracterului ei.

Ea îl iubea. Nu încăpea nicio îndoială că îl iubea, sau altfel o femeie ca ea n-ar fi consimţit niciodată să braveze

lumea; odată cu prilejul proiectului de a fugi împreună, şi a doua oară, într-un fel care i-o făcea şi mai dragă când medita îndelung, prin sacrificiul bunului ei nume; nelăsând la o parte amintirea fierbinte a dureroasei, dar emoţionatei ei supuneri la mângâierile lui. O simţea din nou în braţele lui la gândul acesta. O înduioşase şi obţinuse, luând-o prin surprindere, o confesiune a simţurilor ei, iar el recunoştea că nicio femeie nu fusese vreodată mai precautã şi mai vigilentă sau nu-şi menţinuse cu mai multă grijă iubitul la distanţă, având totuşi darul să-l amuze. O asemenea femeie merita un devotament îndelungat. Dar totodată un devotament îndelungat merita să aibă parte de recompensă. Valurile de reproş din privirea ei în clipa supunerii indicau o epocă luminoasă în viitor, şi cum el era un om de onoare, legat solemn de ea pentru toată viaţa, nu avusese niciun fel de remuşcări sau de scrupule hotărându-se să-i pretindă făgăduiala unei date precise, de astă dată după o matură chibzuinţă. Ea era femeia destinată să-i fie soţie; era perechea lui spirituală: stătuseră prea mult timp despărţiţi din simplu respect al scrupulelor. În timpul cruntei bătălii a sesiunii ea avea să-i fie sprijin şi izvor de sfaturi; avea să fie mai mult trandafirul tainic decât colaboratoarea şi povăţuitoarea rece – fiinţa care urma să-şi îndemne inteligenţa ei de femeie să recunoască, în mod deliberat de astă dată, înţelepciunea hotărârii lor. Fuseseră atât de aproape de această hotărâre! Atunci a putut s-o numească nebunie: acum era înţelepciune. Fiecare din ei îl cunoştea bine pe celălalt şi amândoi declarau că era necesar să săvârşească acest act.

Cât despre comunicarea secretului, jubila gândindu-se la scuzabilul şiretlic al impulsului de a se întoarce la ea acasă după ce plecaseră musafirii, şi la dibaciul joc al undiţei cu momeală prin care o ispitise să ghicească şi să-şi părăsească astfel rezerva majestuoasă. Deşi nu plănuise anume acest joc, privindu-l retrospectiv în lumina unei asemenea intenţii simţea o plăcere sporită. În

mod vag, dar din plin, îşi făurise speranţa rezultatului obţinut. Favoruri mărunte din partea ei valorau, într-adevăr, de trei ori cât tot ce-ar fi putut dărui mai mult alte femei. Gustul lor fusese cu atât mai dulce cu cât le obţinuse prin vicleşug – un mijloc onorabil în dragoste. Natura, recompensând ingeniozitatea şi curajul îndrăgostitului, îi inspiră străvechile noţiuni greceşti despre bine şi rău: şi într-adevăr dragostea e un tărâm fluid şi nestatornic, neîncetat substituind unul altuia principiile de corectitudine şi tâlhărie. Atât timp cât scopul îndrăgostitului rămâne generos, ce poate fi de condamnat la el? Ea nu-l dezaproba în fundul inimii ei. Şi ea era divinitatea care prezida.

Şi tot ea, Tony a lui, Diana cea încântătoare, era femeia pe care lumea o ponegrea! Dar pe cine nu ponegreşte lumea?

Mocirla în care avea să fie nevoită să se afunde mai înainte ca el să poată face din ea femeia lui cu consimţământul lumii, îi ajungea de pe acum până la gât. Trebuia, şi fără şovăire, să se afunde cu totul, pentru ca el s-o poată scoate, spălată de murdăria acuzaţiei aduse şi strălucitoare, aşa cum era caracterul ei. Reflecţia vorbea astfel, în acel moment, şi nu impulsul.

Cuvintele ei îl răscoleau adânc. La fiecare întâlnire ea spunea lucruri care îl făceau să-şi revizuiască aprecierile despre inteligenţa femeilor, sau pe care şi le amintea pentru rezonanţa lor viguroasă: *„Un vânt puternic face să zboare ca pasărea până şi o frunză veştedă”.* Murmură fraza, parcă purtat în zbor împreună cu ea. Diana însufleţea în el o vână imaginativă care-i făcea accesibilă o zonă neobişnuit de luminoasă, deasupra celei familiare spiritului său, şi unde, cu sprijinul ei, se putea avânta şi el; şi într-adevăr parcă plutea, abia fiind conştient că ajunge acasă, că se dezbracă şi adoarme.

Actul trezirii înseamnă reluarea instantanee a stării de extaz emotiv din seara precedentă, fără a reprezenta însă un obstacol pentru consideraţii mai grave. Şeful lui

plecase la reşedinţa de la ţară a unor prieteni; misiunea lui personală era să vadă şi să sondeze pe unii aderenţi ai partidului lor – după o nouă vizită la Tony. Ea avea să-l sfătuiască, în mod sigur cu perspicacitate, aşa cum făcea întotdeauna. Avea o miraculoasă intuiţie a naturii oamenilor cu care lucra el, exclusiv din întâmplătoarele lui descrieri; era ca şi cum el ar fi stârnit pasărea şi ea ar fi străpuns-o. Şi nu avea să mai dea pricină frunţii ei senine să se încrunte; îşi jură acest lucru. O va lăsa să-l influenţeze cum va voi, o va respecta aşa cum îi impunea ea. Făgăduiala trebuia să i-o pretindă cu tărie; nimic altceva decât făgăduiala. „Vezi, Tony, tu nu poţi fi acum mai puţin decât Tony pentru mine, se adresa el gingaşei ei năluci. Dă-mi cuvântul şi voi fi robul tău până la sfârşitul sesiunii”. Tony se face stacojie la faţă: Diana, agitată, o dojeneşte; dar Diana e zeiţa care poate fi pacificată; Tony e femeia, şi ea îl iubeşte. Nu e cazul ca splendida zeiţă să-i concedieze; ei îi pot arăta un carnet cu pagini cinstite.

Dacier putea afirma, cu bună-credinţă, că închinase un cult femeii iubite şi-i slujise cu fidelitate de cavaler aducând omagiu nimbului care îi încercuia fruntea. Prietenii aceia ai lui, felicitându-l pe ocolite pentru preferinţa pe care i-o arăta ea, îl socoteau, fără îndoială, mai privilegiat decât era în realitate; dar ei n-o cunoşteau pe Diana; şi nu aveau decât să afle – numai să vrea să creadă – că el accepta să fie la picioarele acestei femei neîntrecute. Dispreţuia acea lume specială a satirilor care încununează pe pângăritor şi acordă titlul de neghiob adoratorului, oricare ar fi natura sau poziţia socială a femeii. Ar fi putut să le răspundă fără să mintă că femeia aceasta îl salvase de la un act de nebunie.

Cu toate astea perioada slujirii devotate trebuia să aibă un sfârşit. Siguranţa apropierii termenului final îl fortifica împotriva unei lumi dezlănţuite; era fericit, aşa cum sunt bărbaţii când îşi încordează muşchii în vederea unui premiu pe care îl smulg cu energia şi hotărârea deplinelor

lor puteri.

În cabinetul său de toaletă fuseseră depuse scrisorile primite şi ziarele de dimineaţă ca să le citească. Citi scrisorile înainte de baia matinală. Nu erau de aşteptat prea multe noutăţi privitoare la viaţa publică în momentul acela. În timp ce se îmbrăca, răsfoi paginile jurnalului lui Whitmonby. Comentarii anoste despre veşti învechite. Ştiri externe, ştiri interne, cu articolele de fond respective, deopotrivă de banale. Iată efectul jurnalismului: un om spiritual, scânteietor în societate, seara, se urcă în amvon şi exprimă platitudini; pentru că e obligat să spună ceva şi în realitate nu ştie nimic. Gazetarii îşi evaluează peste măsură influenţa. Aşa cum spusese Diana, comparându-i cu bărbaţii de pe tribuna parlamentară, ei nu pot avea sentimentul că se află la bordul navei principale; tot ce pot face e să se sforţeze să stârnească o briză, sau să descopere una pe care s-o intensifice; şi nu sunt în stare să măsoare soliditatea sau importanţa bunei corăbii Anglia. Ambiţia personală a lui Dacier rămânea inferioară dorinţei lui de a extinde şi a întări ţara. Parlamentul era terenul de luptă, guvernul, camera de lucru. Câte conversaţii nu avuseseră loc între el şi Diana cu privire la acest vis patriotic! Ea fusese adesea suflul viguros pentru pânzele lui care atârnau moleşite; recunoştea faptul cu mândrie; şi asta, în timp ce societatea, atât cercurile corecte cât şi cele perfide, o defăimau! Oare îi rănise demnitatea? Se mustră singur, dar orice devotament dezinteresat îşi are un sfârşit.

Ziarul lui Tonans fu rezervat pentru a fi citit la micul dejun. Îl lăsă la urmă pentru că Tonans era un oponent, cu scamatorii şi surprize când şi când, amuzant de altfel; existau puţine şanse să-i dea prilej de reflecţii serioase. Recentele strădanii ale ziarului său de a biciui echipa guvernamentală pentru a o sili la un viraj brusc de opinii erau sâcâitoare şi ridicole. Dacier recunoscuse, discutând cu Diana, că Tonans merita mulţumirile ţării întregi pentru campania dusă în timpul freneziei deloc onorabile,

a căilor ferate, când articolele sale avuseseră o splendidă rezonanţă povăţuitoare şi profetică, aducând un apreciabil folos. Altminteri, în ceea ce privea guvernul, impetuoasele virajuri ale lui Tonans erau criticabile: „stârneau briza” pe cât de capricios, pe atât de dezagreabil. Oricine poate domina gloata dacă posedă instrumentele necesare: iar Tonans îşi permitea în dese rânduri să uzurpe prerogativele cabinetului ministerial de a guverna. Ziaristul sfidează pe omul de stat. Dar astea sunt condiţiile într-o ţară care se radicalizează rapid! Trebuie să luăm lucrurile aşa cum sunt.

Cu un „ia să vedem!” plin de bunăvoinţă concesivă, Dacier îşi aţinti privirea indiferentă asupra primei coloane de articole de fond.

Citea, şi ochii parcă-i ieşeau din cap de stupefacţie. Se smucea îndărăt la fiecare frază, ca fulgerat, holbând ochii. Articolul era mai scurt ca de obicei. Se menţiona abrogarea totală a Legii cerealelor, precum şi data exactă când primul ministru avea intenţia să convoace Parlamentul ca să facă propunerea. „Abrogarea totală” putea fi o simplă conjectură – ideea îndrăzneaţă a unui redactor de ziar: dar amănuntele, data, constituiau indiciul unor informaţii autentice. Directivele clare şi urgente ale primului ministru erau formulate cu precizie.

„De unde putea individul să deţină ştirea?” se întreba Dacier cu ochii la spaţiul gol al tavanului.

Se încrunta spre colţurile libere ale camerei în efortul de a cădea pe o supoziţie care să-i dezvăluie sursa.

Oare şeful lui încredinţase secretul şi altuia, unui trădător? Îi auzise cineva vorbind în biblioteca primului ministru când acesta îi expusese limpede proiectul asupra căruia se hotărâse?

Răspunsul era nu, cu neputinţă, la fiecare întrebare.

Se gândi în treacăt la Diana. Ea? Dar era trecut de miezul nopţii când plecase din casa ei. Iar ea niciodată nu l-ar fi trădat, niciodată, niciodată! Ca să-şi închipuie asta o singură clipă însemna o insultă la adresa ei.

Încotro să caute? Şeful său, care avea încredere în el şi numai în el, îi specificase anume că era vorba de un secret. Până la consultarea membrilor cabinetului era un lucru ce trebuia păzit ca viaţa însăşi. Nu exista fiinţă pe lume afară de Diana căruia Dacier i-ar fi suflat o silabă măcar despre oricare secret – dar încă despre unul atât de important!

Parcurse din nou articolul. Erau numite acolo faptele; fapte indiscutabile; şi explodau cu un bubuit care se auzea pierzându-se în ecouri îndepărtate pe tot cuprinsul Angliei. Cum ajunseseră pe foile ziarului? Era ca şi cum s-ar fi întrebat în ce fel a ajuns omul pe faţa pământului.

Simţea nevoia să-şi şteargă mereu fruntea. Oricât ar fi proslăvit-o în gândul lui pe Diana, ca să se apere pe el însuşi, era totuşi vrednic de a fi acuzat. Poate că nu era vinovat, dar deschisese gura; şi chiar dacă o făcuse numai faţă de ea, iar ea, după cum declarase solemn Dunstane, era credincioasă ca oţelul, tot nu putea să evite condamnarea. În mod virtual îşi trădase şeful. Diana nu şi-ar trăda niciodată iubitul, dar taina plutea în aer de îndată ce fusese rostită: şi ajunsese, te miri cum, la tipografia ziarului! Fantezia grotescă a lui Dacier, sub imperiul necazului, închipui un şir de drăcuşori tipografi zburându-i dintre buzele flecare.

Luă câteva înghiţituri din micul dejun, mărturisindu-şi posac că un articol de ziar ajunsese, în sfârşit, să-l lovească, şi încă năucitor.

Ceru pălăria şi pardesiul. Lipsa de scop într-o stare de nervozitate şi nedumerire reclamă o aparenţă de activitate. Încotro să-şi îndrepte paşii era un lucru la fel de neclar ca şi ce trebuia să înfăptuiască. Diana afirma că pălăria şi pardesiul unui englez erau destinate, după părerea ei, să facă din purtătorul lor oglinda ambulantă a locuinţei pe care o încuiase în urma lui. O privire în oglindă îi confirmă asemănarea; dar figura crispată de remuşcări indica respingerea lăuntrică a metaforei: „Nu tocmai încuiată! ba chiar contrariul – un palavragiu de

rând”.

Oricum, Diana nu putea fi pusă la îndoială. Mai întâi avea să treacă s-o vadă. Leacul cel mai plăcut, în astfel de perturbări, e luat primul în mod instinctiv. Ea avea să-l consoleze, poate să-l îndrume în privinţa ipotezelor posibile asupra felului cum transpirase secretul. „Dar atât de brusc, de imediat!” Era inexplicabil.

Neaşteptate şi imediate fură consecinţele pe care le avu de trăit. Pe treptele locuinţei sale calea îi fu tăiată de sosirea lui Quintin Manx, care sări dintr-o birjă, răcnind interjecţii şi întrebări dintr-o singură suflare. Era *ceva real* în articolul acela? Îl citise la micul dejun şi simţise că se sufocă. Dacier era aşteptat la cineva acasă şi nu putea să întârzie; nu era răspunzător de articolele din ziare, spuse el pe un ton puţin cam tăios. Quintin Manx, gentleman vârstnic, dar tânăr proprietar de pământ, declară că niciun ministru care intenţiona să scoată ţara la mezat nu trebuia să-l trateze ca pe o oaie. Păstorul putea să plece; n-avea să mâne turma odată cu el. Dar exista vreo fărâmă de probabilitate în istoria aceea?... în articolul acela? Dacier nu era capabil să-l informeze; era foarte grăbit, trebuia să se ducă la o întâlnire.

— Dacă te las să pleci, vii să iei masa cu mine la ora două? întrebă Quintin.

Ca să scape de el, Dacier încuviinţă cu un semn din cap.

— La două, nu uita! îl auzi ţipând în spatele lui, în timp ce se depărta cu paşi mari, părăsindu-l fără niciun protocol pe rotofeiul sexagenar care, mult în urmă, făcea plata vizitiului.

Capitolul XXXIV

În care se vede în chip misterios cum judecătorul unui criminal poate fi criminalul iubirii

CÂND NE PIERDEM ECHILIBRUL PE buza unei stânci nu ne gândim prea mult la obiectul de care ne-am agăţat ca punct de sprijin. Ne-am regăsit echilibrul şi nu ne-am prăbuşit; acesta e mângâietorul gând; ne ţinem pe picioarele noastre ca şi ceilalţi muritori, iar pe viitor vom fi avertizaţi să evităm poziţiile ameţitoare care cer imperios resurse depăşind pragul celor solicitate de echilibrul obişnuit, şi în care un pas greşit ne duce la pieire.

Când, mai mult, e vorba de o femeie pe care o mistuie jarul ruşinii, şi care e silită să-şi idealizeze slăbiciunea ei feminină pentru ca să nu fie în situaţia de a-şi reproşa umilirea, meschinele acte concrete prin care îşi susţine situaţia instabilă dispar neîntârziat, mistuite de unica flacără ce-i străbate fiinţa. Din cărarea pe care a parcurs-o spre a se salva abia dacă mai vede o palidă cotitură.

Ştiind că iubitul ei urma să vină în cursul dimineţii, gândurile Dianei stăruiau în întregime asupra felului cum să-i comunice, pe cât de drăgăstos cu putinţă, dar fără primejdie pentru ea însăşi, că nu avea să mai primească vizite până când nu-şi termina cartea; pe un interval de timp nedefinit, prin urmare. Teama că el avea să se plângă îi răscoli amintirea că trebuia să-i ierte ceva. O coborâse în propria ei stimă constrângând-o să-şi vadă lipsa de fermitate specific feminină. Dar cât de sus faţă

de ceilalţi bărbaţi putea ea să-l situeze, cu toate astea, prin tot ceea ce cunoştea despre el! El se înclinase în faţa imaginii – mai dragă decât ea însăşi – pe care ea i-o pusese în faţa ochilor; pentru societate era o imagine adevărată, însă fictivă în cel mai înalt grad pentru un îndrăgostit care n-ar fi avut cavalerismul lui. Îl iertă în gând, dar o cuprinse un fior. „Vicioasă!” se dojeni ea pentru văpaia de plăcere ce i se strecura prin vine; căci nu era croită pe măsura acelor femei-idol care rămân neschimbătoare şi nu cad nici măcar o clipă pradă patimilor: statui create de obişnuita dorinţă a bărbatului de a imprima pecetea posesiunii asupra femeii ca şi asupra oricărui obiect decorativ din căminul său.

Când intră în camera unde se afla Dacier şi îşi dădură mâna, ea se bucură de calmul care o stăpânea, de absenţa oricărui sentiment sau oricărei percepţii active. A nu fi haină, a nu fi prea binevoitoare: asta era sarcina ce i se impunea. Aşteptă să treacă schimbul banal de politeţe.

— Ai dormit bine, Percy?

— Da; şi dumneata?

— Cred că nici n-am visat.

Se aşezară. Ea observă umbra mohorâtă de pe chipul lui şi aşteptă să facă el aluzie la motivul acestei indispoziţii, neliniştită doar în ceea ce îl privea pe el personal.

Dacier îşi scutură părul de pe tâmple. Epitete de talie titanică se învălmăşeau în capul său la adresa ziarelor şi a ziariştilor. Bodogăni ceva despre dezgustul pe care i-l inspirau.

— E vreun lucru care te contrariază în ziarele de astăzi? întrebă ea, gândindu-se ce frumos era chipul lui la mânie.

El îi numi ziarul lui Tonans. Încă nu l-ai văzut?

— Nu l-am deschis încă.

El sări în picioare. — Adevărul este că indivizii aceştia au mijloacele de a cumpăra în dreapta şi-n stânga şi de a corupe orice conştiinţă! Trebuie să fi fost vreun spion la gaura cheii! Sunt aproape sigur – aş putea jura că

secretul nu mi-a fost şoptit decât mie; şi iată-l tipărit negru pe alb în dimineaţa asta!

— Ce anume? exclamă Diana întorcându-se spre el pe scaun.

— Ceea ce ţi-am comunicat aseară.

Buzele ei se mişcau de parcă ar fi vrut să silabisească.

— Tipărit, ai spus? Se ridică în picioare.

— Tipărit. Într-un articol de fond, cu surle şi tobe; o alarmă generală dezlănţuită în toată ţara. Iar şeful meu a şi avut satisfacţia de a vedea secretul pe care mi l-a încredinţat ieri trâmbiţat astăzi pe toate drumurile. Indivizii ăştia deţin informaţii reale: hotărârea lui de a face propunerea şi data precisă – absolut totul! Dar cine să fi trădat?

Pentru prima oară după expediţia ei de la miezul nopţii avu senzaţia întregii răspunderi a acţiunii săvârşite. Auzi parcă un bubuit de tunet.

Încercă să împrăştie povara care i se acumula pe umeri printr-un apel lăuntric la dispreţul faţă de profesiunea jurnalistică, dar nimic nu-i venea în ajutor. Încercă să minimalizeze chestiunea, dar forţele ei intelectuale nu mai făceau faţă. Felul ei de a vedea lucrurile din seara precedentă şi cel de acum îi sugrumau raţiunea în două strânsori opuse. Enormitatea lua proporţii, conturându-şi forma şi arătând-o magnetic cu degetul. În faţa ei rămase uluită şi absolut lipsită de apărare.

— E oare un lucru de o însemnătate atât de mare? întrebă ea, parcă implorându-l s-o diminueze.

— Un secret de stat? Dacă mă întrebi cât de mare însemnătate are pentru mine, bineînţeles că da, destul de mare. Nimic nu poate fi mai important. Personal, am conştiinţa curată. N-am vorbit nimănui – n-aş fi putut scoate o vorbă – nimănui altuia decât ţie. Nu sunt omul care să destăinui secrete. Mi-a vorbit mie fiindcă ştia că poate să aibă încredere în mine. Ca să-ţi spun drept, am ajuns la un punct mort. Nu sunt în stare să fac nicio presupunere. Sunt sigur, din cele ce mi-a spus, că numai

mie mi l-a încredinţat: perfect sigur. Se găsea în biblioteca sa, vorbindu-mi în mod deliberat pe tonul lui obişnuit de conversaţie, nu prea tare. A precizat că era vorba de un secret între noi.

— Oare îl va afecta?

— Articolul? Hm, fireşte că-l va afecta. Pui întrebări ciudate. Un prim-ministru care ajunge să ia o asemenea hotărâre! Îl afectează în mod vital. Membrii cabinetului nu sunt chiar atât de devotaţi... Ne afectează pe toţi – întreg partidul; îl poate dezmembra total! Nici nu putem calcula frământările la care va da naştere. Dacă ar fi o ştire falsă, ar putea fi dezminţită, am putea s-o dispreţuim ca pe o panglicărie gazetărească. Dar e adevărată. Aici e răul. Tonans n-a trecut din întâmplare pe aici aseară? Absurd, am plecat după miezul nopţii.

— Nu, dar spune-mi, te rog, zise Diana în grabă, pentru ca să poată rosti negaţia adevărată şi să treacă repede peste ea. Spune-mi, te rog... Nu fu în stare să găsească nicio idee.

Vocea ei, cu vibraţii melodioase, îi aduse totuşi o alinare. Îşi înălţă pieptul şi bătu tare cu pumnul în el, încercând să zâmbească.

— La urma urmei, e plăcut când sunt cu tine, Tony. Dă-mi mâna – poţi face asta; sunt necăjit – răvăşit de surpriza acestei dimineţi. E ca şi cum ai merge liniştit, cu faţa spre gura unui tun încărcat care ţi se arată brusc. Nu putem pătrunde adâncimea răului pe care-l va produce. Iar eu voi fi suspectat şi nu pot afirma solemn că sunt de o nevinovăţie absolut imaculată. Nu trebuia să spun nimic nici chiar stăpânei inimii mele! soţiei mele spirituale! Probabil că nu sunt un roman. Nu vrei să-mi dai mâna? Tony, ai putea, având în vedere că sunt atât de...

Un val de lacrimi fierbinţi năpădi ochii Dianei.

— Nu mă atinge, spuse ea şi îşi constrânse privirea să-l fixeze drept în faţă printre stropii calzi. Am făcut un rău în toată puterea cuvântului?

— Tu, draga mea Tony? El o sorbea din ochi. Nu te acuz

pe tine, mă acuz pe mine. Asemenea lucruri nu trebuie să fie nici măcar şoptite. Odată în aer, pune stăpânire pe ele diavolul. Nu pune chestiunea asta prea mult la inimă. Şi aşa e destul de greu de suportat. Lacrimi! Dă-mi mâna! Am venit, pe cuvânt de onoare, cu cea mai cinstită intenţie de a mă supune ordinelor tale: dar dacă te văd plângând din simpatie...

— Ah! pentru numele lui Dumnezeu, îşi trase ea mâinile dintr-ale lui, nu fi generos. Loveşte-mă cu biciul! Şi nu mă atinge, strigă Diana. Înţelegi? N-ai specificat că e un secret. Nu mi-am închipuit că e un secret de importanţă uriaşă, *imediată.*

— Dar, ce vrei să spui? strigă el, devenind dintr-odată rigid.

Dorea să cunoască înţelesul clar al cuvintelor ei, îşi dădu ea seama, după ce sperase că el luase lucrurile în general şi ca un fapt curent, şi că învinsese prima impresie violentă.

— N-am avut... n-am avut nici cea mai mică bănuială că fac vreun rău, Percy.

— Dar ce rău ai făcut? Fără enigme!

Trăsăturile lui exprimau o ruptură pe terenul lor comun, o prăpastie care îşi căsca tot mai larg marginile.

— M-am dus... a fost o ameţeală ciudată: nu pot să mi-o explic. Am crezut...

— *Te-ai dus?* Unde te-ai dus?

— Aseară. Aş vrea să vorbesc pe înţeles, dar mi-au pierit gândurile. Ah! ce privire ai! Dar mai cumplit e ceea ce simt.

— Dar unde te-ai dus aseară? Cum? La Tonans?

Ea îşi lăsă capul în jos: întrevedea dâra paşilor ei despicând întunericul într-un zigzag demonic şi pe ea însăşi în ghearele diavolului.

— Da, îl privi ea în faţă. M-am dus la Tonans.

— De ce?

— M-am dus la el.

— Te-ai dus singură?

— Am luat-o cu mine pe cameristă.

— Şi pe urmă?

— Era târziu când ai plecat...

— Vorbeşte limpede!

— Încerc: îţi voi spune totul.

— Imediat, te rog.

— M-am dus la el – de ce? Nu există nicio explicaţie. Mă ironiza într-una pentru informaţiile mele învechite.

— Îi dădeai informaţii permanent?

— Nu; în conversaţiile noastre obişnuite. Mă ridiculiza că nu sunt „la curent”. Sunt copilăroasă, probabil: m-am dus să fac paradă – ah! ce vanitate! Am fost, cu siguranţă, posedată.

Urmărea înăsprirea treptată a privirii iubitului. Ochii lui parcă o străpungeau şi, prin ei, desluşea în ea însăşi gânduri intolerabile.

Dar mai ales era în el o şovăire când rosti: „Atunci m-ai trădat?”

— Percy! N-am bănuit nicio clipă că fac un rău.

— Te-ai dus direct la omul acela?

— Fără să mă gândesc...

— M-ai vândut unui ziarist!

— Mi-am spus că e un secret de o zi. Nu cred că – nu, nu mi-ai atras atenţia să păstrez secretul. Un cuvânt de la tine mi-ar fi fost de ajuns. Eram într-o situaţie disperată.

Dacier gesticula agitându-şi braţele în sus şi se depărta de ea. Îi venea să se repeadă afară din cameră, să respire alt aer. Rămase în picioare lângă fereastră, observând cotigi de negustori, slujnice, uşi oarbe, câini, un cerşetor cântând din fluier. Ultimele ei cuvinte îi reveniră în minte. Se întoarse spre ea: Erai într-o situaţie disperată, ai spus. Ce înţeles are asta? Din ce punct de vedere?

Ochii ei mari şi negri licăreau neputincioşi; toată făptura ei părea că se micşorase; până şi limba ei era a unei plăpânde pocăite.

— Îi ceri unei biete fiinţe să-şi amintească de actele ei de nebunie.

— Trebuie să aibă un sens cuvintele tale, presupun.

— Îţi voi vorbi cât de limpede îmi va fi cu putinţă. Ai dreptul să fii judecătorul meu. Mă găseam într-o situaţie disperată – adică nu mai vedeam mijloacele... Nu mai eram în stare să scriu: se apropia ruina.

— A! ai fost plătită pentru că ai făcut pe spioana?

— Mi-am închipuit că mă pot reface... Acum văd nebunia, netrebnicia. Am fost oarbă.

— Prin urmare m-ai vândut unui ziarist pentru bani!

Intolerabila flagelare îi smulse un ţipăt înăbuşit şi o făcu să umble prin cameră cu paşi mari, dar nu era scăpare; se întoarse să înfrunte osânda.

Pentru amândoi camera era ca o cuşcă, şi fiecare cuvânt al lor, o împunsătură.

— Percy, nu mi-am imaginat că are să facă uz de acest secret, că are să-l utilizeze aşa cum a procedat.

— Nu? Şi când te plătea pentru asta?

— Mi-am închipuit că are să fie doar de utilitate generală.

— Împrăştiat; înţeleg; şi că nu va duce la demascarea celui care l-a comunicat!

— Eşti dur, dar nici n-aş dori să fii mai blând.

Umilinţa unei intrigante era revoltătoare şi reclama biciul.

— Fă-mi favoarea să-mi specifici suma. Sunt curios să aflu la cât a fost evaluată imbecilitatea mea.

— Nu s-a menţionat nicio sumă.

— Am fost cumpărat pentru un cântec?

— A făcut doar o aluzie – nimic precis... nimic convenit.

— Urma să primeşti bani!

— Lasă-mi măcar un văl! Nu, ai să mă vezi aşa cum sunt. Ascultă... eram săracă...

— Puteai să mi te adresezi mie.

— Pentru bani? Asta nu puteam s-o fac.

— Mai bine decât să mă trădezi, crede-mă.

— Nici nu mi-a trecut prin minte că trădez. Sper că aş fi murit mai degrabă decât să trădez în mod conştient.

— Bani! Întreaga mea avere îţi stătea la dispoziţie.

— Eram asaltată de datorii, mi-era cu neputinţă să scriu, iar aseară, după ce ai plecat, mă simţeam degradată. Am avut impresia că nu m-ai respectat.

— Aseară! strigă Dacier, subliniind biciuitor cuvântul.

— Pentru mine e evident că am în firea mea ceva diabolic, Percy. Sau că sunt înclinată să am momente de eclipsă ale raţiunii. M-am dus... M-am dus ca glonţul; nu pot să-ţi descriu; eram nebună. Am nevoie de un braţ viguros, îmi trebuie un sprijin. Am tendinţa să cred că fac cum e mai bine şi că pot fi independentă, dar mă prăbuşesc. Am plecat orbeşte – abia acum văd – după şansa de a-mi redresa situaţia, aşa cum aruncă zarul un jucător la noroc; ori câştigă, ori pierde. În cazul meu, mi-am pierdut sufletul. Nu s-a specificat nicio sumă exactă; s-a făcut aluzie la câteva mii de lire.

— Nu eşti deloc practică în afaceri.

— Îmi pierdusem mintea.

— Parcă mi-ai spus că ai dormit bine după aceea, remarcă Dacier.

— Atât de puţin am avut noţiunea de a fi comis un rău încât am dormit fără vise.

El înălţă din umeri: conştiinţele femeilor sunt nişte ape atât de adânci sub suprafaţa lină, sau nişte ape atât de repezi fără nicio adâncime!

— M-am întrebat adesea cum obţin informaţii gazetarii ăştia, zise el, bolborosind apoi: „Bani – femei!” şi adăugând: „Imbecili care să le furnizeze ştiri! Iar eu, una dintre gurile sparte! De! Cât trăieşti, înveţi. Eram cam surprins uneori, în ultima vreme, de fărâmele de ştiri secrete pe care la etala Tonans. Dacă vântură lire cu miile! E de mirare că nu le corupe şi pe soţiile miniştrilor. Poate că le corupe. Căsătoria va deveni un semnal de primejdie pentru membrii Parlamentului. Străinele umblă de obicei cu înşelătorii de soiul ăsta... femeile de o speţă bine cunoscută. E un an de zile, îmi pare, de când am început să-ţi vorbesc de chestiuni secrete – şi mă

felicitam, îmi aduc aminte, de setea dumitale de informaţii.”

— Percy, dacă bănuieşti că am suflat o singură vorbă înainte de seara trecută, te înşeli. Nu pot să descriu ispita în care am căzut sau felul cum mi-am pierdut minţile aseară. Înainte de asta am fost ireproşabilă. Eram însetată de noutăţi, da: dar în speranţa de a te ajuta.

El o privi. Ea observă cât de sticloşi şi goi de afecţiune deveniseră ochii lui. Asta îi era pedeapsa; şi cu toate că inima femeii îndrăgostite protesta că e exagerată, ea o acceptă.

— Nu voi mai avea niciodată încredere în dumneata, spuse el.

— Mă tem că nu vei mai putea, răspunse ea.

Întoarcerea la ea după plecarea oaspeţilor, în seara precedentă, îşi aruncă asupra lui, pentru o clipă, strălucitoarele culori ale devotamentului sincer de îndrăgostit. „Am venit aici ca să vorbesc cu inima mea. Mă gândeam că-ţi va face plăcere; consideram că pot avea o încredere totală. Nu m-am gândit o clipă că îmi primejduiam onoarea!...”

Se opri. Trăsăturile ei rigide, din care se scursese parcă tot sângele, dădeau în vileag un chin atât de intens încât el se întrerupse brusc. Numai gura ei, puţin întredeschisă pentru o respiraţie scurtă şi rapidă, părea că imploră în tăcere. Ochii ei mari îi întâlniră pe ai lui, cum se întâlnesc două lame de oţel, de parcă ar fi vrut să moară înfruntând arma.

El îşi reprimă cu dezgust înclinaţia de a o admira.

— Aşadar, adio, spuse el.

Ea mişcă buzele.

El nu mai adăugă altceva. Într-o jumătate de minut era plecat.

Pentru ea însemna viaţa smulsă din piept.

Îşi apăsă mâinile pe locul unde fusese inima. Paloarea şi răceala morţii îi cuprinseră trupul.

Capitolul XXXV

Dezvăluie cum adevărata eroină a romanului de dragoste sfârşeşte prin a-şi trăi momentul de triumf

ÎNCHIZÂND UŞA CASEI EI, DACIER punea capăt episodului relaţiilor sale cu această femeie. Îşi concentră gândurile asupra urmărilor unui asemenea act de nebunie – a încredinţa un secret unei femei. Poate că nu erau toate la fel de rele: nu trebuia să acorzi încredere nici uneia.

Aerul răcoros al străzii adia plăcut în timp ce Dacier frământa în minte groaznica perspectivă de a face mărturisiri omului care îşi pusese încrederea în el. Avea să-i ceară, poate, detalii. Numele ei nu avea să fie pronunţat, dar, în închipuire, efectul produs de numele ei adăuga culori proaspete la compromiterea acestei femei notorii; doi membri ai aceleiaşi familii, victimele ei!

Iar seara trecută, nu mai demult decât seara trecută, ocolise chiar acest colţ de stradă ca să-i aducă cea mai deplină dovadă de afecţiune. Se văzu sub aspectul unui păcălit alergând spre o capcană întinsă cu grijă. Îl prinsese în cursă prin generozitatea încrederii pe care i-o acordase el. Afară de asta, amintirea recentă a felului ei pueril de a se exprima în timp ce era acuzată de trădare, când o femeie cu adevărat inteligentă şi-ar fi desfăşurat resursele, îl determina să se îndoiască de faptul că ar fi fost chiar atât de înzestrată de la natură. Era doar îndeajuns de isteaţă ca să îmbrobodească. Atribui talentul ei de a-i amăgi pe bărbaţi unui şiretlic prin care le dădea

impresia că e virtuoasă. Atraşi de frumuseţea şi de vivacitatea ei, intrau ca într-un cerc de vrajă, gustau plăcerea de a-i fi prieteni intimi, suportau un refuz şi din acel moment erau dispuşi să servească scopurilor ei. Câţi alţi nefericiţi înşelaţi trăgea ea pe sfoară? Îi descoperi pe Westlake, pe Redworth, pe bătrânul lord Larrian, pe lordul Dannisburgh, pe Arthur Rhodes, şi zeci de alţi admiratori. Bătrâni sau tineri, toţi erau buni dacă vedea vreun profit de pe urma faptului că-i amăgea cu momeala. Tonans la fel, ca şi Whitmonby. Redactorii de ziare erau utili mai cu deosebire decât alţii. Poate că „un tânăr ministru de stat" ocupa locul principal în această privinţă: dacă era bine legat la ochi astfel ca să poată fi stors, dădea rezultatele cele mai substanţiale.

Fondul glacial al structurii lui Dacier ieşea la suprafaţă răscolit de principialul său dispreţ faţă de trădarea ei. Niciun fel de explicaţie nu l-ar fi împăcat. Era vinovată şi el o condamna. Era osândită de tot răul care, după toate probabilităţile, avea să urmeze după acţiunea ei ticăloasă. De-abia plecase din casa ei, seara trecută, şi ea se şi dusese să-l trădeze! O îndepărtă de el fără nicio strângere de inimă. Trecând la activul ei singurul merit pe care îl avea – acela de a nu-i fi implorat iertarea – se detaşă de ea cu atât mai uşor. Trădătoare, nu se dovedise a fi cabotină. Astfel că nu se produsese niciun scandal când îi stinsese strălucirea, iar acum era un lucru împlinit. Îl îndreptăţeau faptele brute. Gentleman respectuos, curtenitor, amabil, civilizat în cel mai înalt grad, cetăţean ireproşabil şi bun patriot, devenea de gheaţă în faţa unei insulte adusă principiilor sale; iar în domeniul iubirii, un sultan de pe vremea ştreangului şi a satârului, având dreptul suveran de a întinde doar un deget pentru ca gâdele său, încins cu iatagan la brâu, să taie capul femeii vinovate dintr-o singură lovitură; şi pe urmă, să fie ridicate resturile! În universul său interior aşa şi făcu. Destul că faptele brute îl îndreptăţeau.

Traversă parcul Saint-James şi peluzele din Green Park,

pentru a evita prietenii iscoditori. Simţea nevoia să meargă pe jos; un exerciţiu fizic, o formă oarecare de acţiune, îi erau imperios necesare, şi dacă n-ar fi acceptat mai înainte o întâlnire, s-ar fi dus la sala de arme pentru o repriză cu maestrul său de scrimă. Îşi aminti de întâlnirea fixată şi se simţi şi mai amărât. Se angajase în mod absurd să ia masa cu Quintin Manx; asta însemna să se prefacă doar că mănâncă, suportând între timp să fie interogat de un tip obtuz în problemele politice, care se prevala de privilegiul lui actual pentru a-şi critica şi zeflemisi superiorii. Casa acestuia făcea parte dintr-un corp de locuinţe de lângă Hyde Park, de-a lungul laturii nord-vestice. Era refractar la ideea de a se duce acolo, dar trebuia să-şi respecte făgăduiala, cu toate că şi-o dăduse când era încă ameţit de lovitura primită. Ar fi putut să-l reducă la tăcere pe Manx punându-i întrebarea: „De ce am consimţit atâta timp să fiu la discreţia unui tip atât de plicticos?” În ceea ce îl privea, n-ar fi putut da niciun răspuns. Deşi Manx, în calitatea lui de personaj de frunte în lumea armatorilor, era influent. Trebuia să-l rabde pe acest om aşa cum înghiţea şi alte pilule amare ale politicii.

Dacier nu se gândise nici măcar o clipă la nepoata marelui armator până când domnişoara Constance Asper nu intră în salon ca să-l primească. Pentru starea lui sufletească fu o imagine liniştitoare. Conturul pur şi calm al trăsăturilor ei, cu pielea albă, îl împrospătară ca un peisaj alpin pe un londonez recent descins la Berna; fumul, disputele, răutatea oraşului în veşnică luptă, rămaseră toate în urma lui.

— Unchiul meu e foarte tulburat, zise ea. Oare din cauza ştirii? Dacă nu sunt prea indiscretă că întreb?

— Am obiceiul să nu dau niciodată atenţie articolelor de ziar, replică Dacier.

— Sunt afectată doar prin faptul că locuiesc cu cineva care le dă atenţie, observă domnişoara Asper, şi semeaţa înălţare a capului ei deasupra politicii adăugă o atracţie

morală la frumuseţea ei fizică. Acuarelele ei decorau pereţii unchiului: frumosul din natură o chema şi o absorbea. Se îmbrăca într-un stil de o fermecătoare austeritate, adorabil de simplu, evocând un pitoresc de mănăstire. Arăta într-adevăr ca o tânără maică superioară de viţă nobilă.

— E un joc murdar pentru doamne, spuse Dacier, din silă pentru femeile mânjite de acest joc.

Şi când ne gândim la dorinţa bărbaţilor de a închina un adevărat cult femeii, observăm că descoperirea de către bărbat a unei tinere şi frumoase făpturi, nepângărită de nicio preocupare de ordin public, feciorelnică în atmosfera budoarului ei, îmbracă un aspect patetic.

Frumuseţea angelică a unei fiinţe neprihănite la trup şi spirit îl cucerea, prin contrast. Gustul lui natural îl îndemna să admire tocmai acest gen de frumuseţe, evitând ispitele şi complicaţiile femeilor purtate de valurile vieţii, în special ale celor măritate; care, de altfel, reuşesc să ne prindă în mreje uimindu-ne cu o isteţime culeasă de pe urma schimburilor spirituale cu lumea masculină: adesea – numai dacă am şti! – o reproducere papagalicească a observaţiilor făcute de ultimul vizitator. Dar cuvintele exprimate de frumuseţea virginală, chiar dacă sunt mai simple, îi aparţin.

Întreaga ei fiinţă, de altfel, îi aparţine ei însăşi; sau e hărăzită unuia singur. Din orice unghi am privi-o, impresionează prin puritate. Lumea o venerează ca pe un mărgăritar fără cusur: şi suntem constrânşi să recunoaştem, cu spiritul împrospătat, că lumea are dreptate.

Prin contrast, alba strălucire a nevinovăţiei o făcea pe Constance Asper să se distingă ca o fiinţă înzestrată cu însuşiri suprapământeşti. După cum ştia prea bine, ea îi acorda de multă vreme preferinţa – rezervându-i un loc aparte printre numeroşii pretendenţi care o înconjurau cu insistenţele lor. Fidelitatea ei constantă se hrănise cu firimituri infime.

Îşi exprimă, la întâmplare, speranţa că se bucura de o sănătate bună.

— Da, răspunse ea, ridicând pleoapele molatic spre a-i mulţumi că se interesează de o persoană atât de modestă.

— Arăţi puţin cam palidă, zise el.

Obrajii ei luară culoarea sidefului trandafiriu al scoicilor de mare. „Sunt palidă de la natură.”

Unchiul ei îi întrerupse. Se scuză pentru absenţa doamnei Markland, o mătuşă a Constancei din partea mamei, care se ocupa de conducerea menajului. Quintin Manx se năpusti asupra felurilor de mâncare, pe urmă asupra primului ministru. Dacier constată, cu plăcută surpriză, că-i era foame. Ca să scape de sâcâielile amfitrionului său, menţionă acest fapt ca un lucru neobişnuit pentru el la prânz, iar domnişoara Asper, venindu-i în ajutor, spuse cu amabilitate: „Domnii trebuie să se hrănească bine; au atâtea ocupaţii şi griji”… Ei personal nu-i plăcea să fie văzută mâncând în public. Buzele ei se deschideau pentru îmbucături minuscule ca un cioculeţ de pasăre, dar fără râvna de a ciuguli pe care o observăm cu plăcere la orătăniile din curte.

— Şi acum, vreau să ştiu categoric, ce e cu articolul acela? întrebă Quintin.

Dacier avu o crispare vizibilă, şi Constance interveni imediat: O! scuteşte-ne de politică, unchiule dragă!

Intervenţia ei nu avu niciun efect, dar, prin contrast cu femeia implicată în acel oribil articol, îi sună în urechi ca un imn de serafimi.

— Ei hai, poţi să-mi spui dacă e vreun adevăr în cele scrise – amfitrionul lui Dacier deveni presant.

— N-aş spune, chiar dacă aş putea, replică el.

Blânda suavitate a privirii domnişoarei Asper îl încuraja.

Fu impresionat profund când o auzi spunând: — Întrebi de secretele cabinetului de miniştri, unchiule. Toate secretele sunt sfinte, dar secretele de stat poartă o pecete aproape divină.

Aproape divină! Era purtătoarea de cuvânt a principiului său conducător.

— Nu-mi vâr nasul în secrete, stărui Quintin; tot ceea ce vreau să ştiu e dacă articolul acela se întemeiază pe ceva – toată Londra fierbe pe chestiunea asta, v-o pot spune – sau dacă e numai şarlatanie gazetărească.

— E limpede că oracolul care te poate lămuri se află la redacţia ziarului, răspunse Dacier.

— Frumos răspuns aş mai primi.

— Ar fi, în orice caz, pe un ton de felicitare.

— Ce vrei să spui?

— Plasa a fost aruncată pentru dumneata – şi iată că peştele s-a prins!

Domnişoara Asper aproape izbucni în râs.

— Ai auzit corul de la biserica Sfânta Ecaterina? întrebă ea.

Dacier nu-l auzise. Se căi de deşertăciunea lumească a vieţii sale şi sub impresia persuasivă a vinului de Bordeaux pe care îl bea, declară că se va duce să-l asculte duminica următoare.

— Să vii neapărat, murmură ea.

— Hm, se pare că v-aţi coalizat amândoi împotriva mea, mormăi unchiul ei. Oricum, consider că e un lucru important. E câtva timp de când vorbeşte lumea şi nu vreau să fiu luat prin surprindere; nu vreau să fiu o vită la jug, bagă de seamă.

— Ai mai făcut schiţe în ultima vreme? o întrebă Dacier pe domnişoara Asper.

Ea răspunse că, de obicei, umplea un album până în toamnă.

— Pot să-l văd?

— Dacă doreşti...

Se luptară puţin cu unchiul ei şi izbutiră să evadeze. Dacier fu condus într-o cameră, la jumătatea scării spre primul etaj: concepţia unei moştenitoare bogate despre o cămăruţă cu atmosferă pioasă; într-adevăr, dădea o impresie mai puternică de puritate decât chilia unui sfânt,

cu numeroasele crucifixuri, cu emblemele de aur şi de argint, cu scaunele de rugăciune, din catifea, cu volumele sacre ferecate în pietre scumpe: tot ceea ce putea incita la meditaţie asupra cucerniciei ascetice într-o ambianţă de lux.

Ea îşi subestimă talentul de desenatoare.

— Îmi pierd răbdarea în faţa imperfecţiunilor mele. Sunt, prin urmare, sortită să nu fac progrese.

— Dimpotrivă, e tocmai starea de spirit care garantează măiestria finală, zise el, foarte înclinat să lungească vorba despre acest subiect.

Ea oftă: — Mi-e teamă că nu.

El întorcea foile albumului, comparându-i modestia cu execuţia. A treia foaie reprezenta o temă pe care o recunoscu de îndată. Era schiţa conacului moştenit de la lordul Dannisburgh.

Îi spuse numele.

Ea zâmbi: — Ai bunăvoinţa să vezi o asemănare? Am trecut pe acolo împreună cu mătuşa mea în octombrie trecut, şi am rămas o zi ca să fac schiţa.

— Ai luat-o din unghiul meu favorit de vedere.

— Mă bucur.

— Cât de mult aş dori să am o copie!

— Dacă vrei să accepţi desenul acesta…

— N-aş vrea să ţi-l răpesc.

— Pot face o reproducere.

— Îţi place aspectul locurilor?

— O! da; pinii din spatele clădirii; bisericuţa asta fermecătoare de ţară; până şi înfăţişarea ţăranilor – totul aminteşte impresionant de vechea Anglie. Presupun că te duci foarte rar pe acolo?

— Ţi se pare că ar putea fi căminul unei familii?

— Mai mult decât oriunde.

— Mă simt singur acolo.

— Eu nu mă simt niciodată singură acolo unde locuiesc!

— Ai mesageri cereşti lângă dumneata.

— Nu vin întotdeauna.

— Ai consimţi să faci clădirea asta mai puţin singuratică pentru mine?

Pieptul ei se umflă agitat. Din respect pentru intuiţia ei feciorelnică, îl privi lung şi întrebător.

— Dacă îţi place! zise el.

— Clădirea? întrebă ea cu o privire mângâioasă către proprietarul ei.

— Constance!

— Vorbeşti sincer?

— Cum eşti tu de sinceră. Ar putea fi altfel? Mâna asta e a mea?

— O! Percy!

Ca să împrumutăm poezia lumească spre a-i descrie, mult aşteptata vară învălui zăpezile topindu-le.

Şi astfel amintirea clipelor de veghe ale Dianei la căpătâiul unchiului său fu ştearsă. În acelaşi timp şuieratul şerpesc al trădării ei amuţi. Mâna aceasta de fecioară îl reconcilia cu lumea, în loc ca el s-o sfideze pentru o femeie nedemnă – care nu putea face altceva mai bun decât să accepte adăpostul casei soţului ei, cum ar trebui să i se spună, dacă prietenii ei doreau să-i salveze reputaţia.

Dacier coborî scările la domnul Quintin Manx, care îl felicită călduros şi îl informă despre proporţiile averii tinerei sale nepoate, apoi, aşteptă, cu toată siguranţa, ca el să-i spună un cuvânt între patru ochi spre elucidarea articolului de ziar.

— Nu ştiu absolut nimic, spuse Dacier, dar făgădui să revină la masa de seară.

Singură cu fericirea ei, Constance Asper trimise mai multe bilete scurte, sub antetul ei cu simbol auriu, unor prietene intime; unul din ele, adresat ladyei Wathin, conţinea acest unic rând: *„Profeţia dumitale s-a realizat”.*

După emoţia cererii în căsătorie, şi cu răspunderea pe care o avea acum faţă de logodnica sa, Dacier se simţi îmbărbătat să-şi braveze colegii de la club. Fu asaltat cu întrebări privitoare la articol, iar el pară loviturile cu o

abilitate magistrală. Poate că buzele Constancei erau cam reci: în orice caz îi transmiteau o nouă vigoare. Valoarea ei morală reprezenta o chezăşie sigură – nu era închipuirea nebuloasă a unui amăgit. Iar averea ei avea să fie imensă – o reflecţie pe care o datora exclusiv chibzuinţei lumeşti şi ambiţiilor sale de viitor.

La masa de seară, între ei patru, conversaţia i s-ar fi părut cam anostă lui Dacier, prin comparaţie, dacă graţia logodnicei lui n-ar fi prezidat aerul ei de superioritate, prin esenţă feminin, faţă de actul de a se hrăni, era dominat de astă dată, de o călduroasă apreciere a privirilor şi cuvintelor lui. Înainte de plecare, el obţinu consimţământul ei în vederea unei căsătorii grabnice, pentru motivul apropierii posibile a sesiunii parlamentare, precum şi pentru faptul că aşteptaseră un timp atât de îndelungat. Cu tot zorul pregătirilor pe care îl implica, pe lângă renunţarea la dorinţa de a medita asupra unei schimbări atât de solemne în viaţa ei şi de a savura felicitările prietenilor, precum şi de a organiza repetiţii minuţioase ale imnurilor ei favorite cu corul bisericii Sfânta Ecaterina, Constance consimţi cu dragă inimă în faţa presiunii împrejurărilor.

Pe masa lui, în seara aceea, se afla o scrisoare; o voluminoasă scrisoare. Nu era nevoie să rupă plicul spre a vedea semnătura: scrisul de pe plic aducea însăşi mireasma femeii trădătoare. O aruncă în foc fără s-o deschidă.

Cum era groasă, ardea mocnit, veştejindu-i numele de pe adresă, aşa cum făcuse şi ea, şi oferindu-i un ultim prilej de a cerceta conţinutul. Parcă ea însăşi lupta cu focul mistuitor ca să-l facă să-i asculte dezvinovăţirea.

Dar nu-l trădase oare fără nicio ruşine? Îl prinsese în mreje prin dragostea lui de patrie şi speranţa de a o sluji. I se strecurase în suflet ca să-i stoarcă toate secretele pe care le cunoştea şi să le vândă pentru bani. Acolo, pe jeratic, zăcea cu siguranţă o minunată mostră de elocvenţă. Simţi un uşor îndemn de curiozitate să-şi

arunce ochii peste două, trei fraze, la întâmplare – un foarte slab îndemn. Şi de ce să le mai citească? Nu mai aveau nicio valoare pentru el, erau strigăte deşarte. O judeca după faptele brute. Ea şi scrisoarea ei care se mistuia încet erau la fel de înnegrite. Afară de asta, a-i citi rândurile când el era legat prin logodnă de o altă femeie n-ar fi avut nicio noimă. În momentul când îi dăduse în vileag infamia, atitudinea ei fusese penibilă. Fără îndoială că în cursul după-amiezii îşi pusese la punct diavolescul ei talent intuitiv de a da cea mai frumoasă aparenţă celei mai rele cauze: ar fi fost, probabil, o lectură bizară, şi instructivă, într-un domeniu infructuos – şiretlicurile femeieşti.

Îşi spuse, cu o intuiţie nu tocmai profundă a gustului popular: „N-ar fi rău deloc ca eroină de romanţ!” O spunea ca o ironie la adresa romanelor ieftine. Dar eroina adevărată şi vrednică de adorare a romanului de dragoste era portretul de femeie văzut din faţă, pe care îl cucerise ca să-şi împodobească pereţii. Biata Diana era eroina plină de pete a realismului: nu totdeauna aceeaşi şi nici ferită de greşeală; nu o inocentă neştiutoare, nici lipsită de orice viclenie; bună sub o îndrumare bună; devotată până la moarte într-o criză gravă; adesea luptându-se cu natura ei pământească, de pe culmile înălţimii ei morale; un suflet în dezvoltare, şi nu o fiinţă a cărei puritate a fost cioplită în marmură, pentru a oferi unui englez siguranţa că e proprietarul unui bun imuabil care bravează timpul şi pe semenii lui, e stâlpul căminului său şi stârneşte invidia generală.

Gândurile rătăcitoare ale lui Dacier se întorceau toate dând buzna în sala Onoratei Curţi a magistraţilor cu tocă neagră. Lăsând la o parte trădarea, susceptibilitatea lui delicată aprecia că lipsa banilor o înjosea pe Diana; şi pe el de asemenea, prin contagiune. Bani ar fi putut să primească oricât de mulţi: dacă i-ar fi cerut, bineînţeles. Cum putea el să-şi închipuie că ducea lipsă de bani! Surâzătoare cum îi primea, pe el şi pe prietenii lui,

tratându-i regeşte, nu putea să-şi închipuie decât că dispunea de mijloace. Buna-cuviinţă îl constrângea să nu se gândească la aceste lucruri. Presupunea, în mod firesc, că era capabilă să-şi conducă afacerile. Şi – banii! Îi mânjea amintirea: deşi momentul de la Rovio fusese destul de plăcut, iar scena de la Copsley, impresionantă; alte clipe, întrezăriri fugare ale acestei femei, erau şi ele atrăgătoare. Trădarea ştergea totul sub potopul ei. Şi de ce să se mai gândească? Constance îl chema să-şi întoarcă ochii spre ea.

Scrisoarea Dianei murea greu. Colţurile arseseră prefăcându-se în foiţă neagră, cu câte o dungă de hârtie decolorată ici şi colo. Un mic teanc de file destrămate pe margini mai rezista încă, şi, din bunăvoinţă pentru taina care trebuia păstrată, apăsă cu vătraiul ca să desăvârşească execuţia. După care se duse la biroul său şi îşi văzu de lucru sub egida Constancei.

Capitolul XXXVI

Care e concludent în privinţa lipsei de inimă a femeilor prea inteligente

ZVONURILE NUPŢIALE SUNT CELE pe care se poate paria că vor ieşi victorioase într-o competiţie de alergări cu ştirile rele, iar motivul e limpede: jumătatea mai veselă a omului e întotdeauna mai iute de picior ca să le răspândească. Ele cutreieră ţara cu o rapiditate uluitoare, ca flăcările mănunchiurilor de vreascuri uscate, folosite în vremurile de demult pentru a anunţa o invazie sau o cucerire, câştigând amploare pe măsură ce înaintează: drept care, ca să nu mai vorbim de raza lor de acţiune cu mult mai vastă, ele întrec firele telegrafice. Jumătatea omului care e sensibilă la zvonuri nupţiale se aprinde cu un interes viu când e vorba de „lansarea” unui nou cuplu – operaţie ce incumbă sexului frumos, dar şi bărbatul (lucru ciudat, însă natura tot îl mai stimulează) acordă o privire destul de binevoitoare pregătirilor navei matrimoniale pentru o lunecare lină în apa mării, unde în scurtă vreme se vor înălţa talazuri, iar căpitanul şi secundul vor discuta curând inevitabila chestiune: cine e comandantul? Consimţim, s-ar părea, să ne punem din nou speranţa în omenire; iată o nouă şansă de succes! Sau, altfel spus, admiţând ca un fapt pozitiv fericirea cuplului, fibra cea mai sensibilă a structurii noastre reacţionează la contrastul dintre splendoarea ceremoniei şi biata lumânare bătută de vânt pe care mirii o poartă între ei. După ce atâtea corăbii s-au scufundat, unele întorcându-

se cu carena în sus, ca nişte peşti otrăviţi, de la primul contact cu apa, e un spectacol de bravură, trebuie să recunoaştem; şi ori lumea care îl perpetuează este eroică, ori natura omului e incorigibilă. Căsătorii se fac mereu. Se cunună prietenii noştri, ca şi duşmanii noştri; dar chiar şi necunoscuţii care ajung la acest legământ de unire, sau la acest armistiţiu, ne stârnesc interesul. Neîndoios, e un lucru deopotrivă senzaţional şi încurajator să auzi că bărbatul şi femeia sunt dispuşi, odată mai mult, să-şi unească glasurile într-un reciproc răspuns afirmativ, să rostească împreună un „da”. Seamănă a sfârşit de război.

Proclamarea apropiatei căsătorii a tânărului ministru cu cea mai bogată moştenitoare a zilei – el fiind celebrul „Tânăr ministru de stat” din cunoscuta carte scrisă de acea frumoasă femeie, nebuneşte îndrăgostită de el, acum suferind groaznic, iar moştenitoarea având o zestre cu care putea cumpăra un ducat – iată o noutate în stare să-i facă să sară din pat, la miezul nopţii, pe toţi amatorii de flecăreală ca să dea din gură în piaţa publică. A pus capăt la toată zarva politică iscată în jurul articolului semnat de Tonans, făcându-l să apară ca o absurditate răspândită cu mult zgomot. Onorabilul Percy Dacier o ia în căsătorie pe domnişoara Asper; şi ea îl salvează din cursa întinsă de o sirenă, iar el o scapă din mrejele papistaşilor. Ar fi trecut la credinţa lor; era tocmai pe punctul de a trece când, din fericire pentru credinţa protestantă, Percy Dacier a intervenit cu cererea în căsătorie. Oraşele şi satele erau pline de zumzetul acestei noutăţi; şi în timp ce plictisitoarea Ligă pentru abrogarea Legii cerealelor trâmbiţa despre problema importantă a naţiunii, un popor devenit brusc oriental nu mai vorbea despre nimic altceva decât despre fericita uniune care avea să fie celebrată cu fast princiar şi cu toate accesoriile muzicale, aproape ca la Operă.

Lady Wathin era un factor activ în această frământare generală. Virtuoasa femeie avea o predilecţie pentru căsătoriile din „înalta societate”, în mod vădit plăcute

Domnului, de vreme ce se sprijină, după cum e firesc să presupunem, pe o mare avere; iar o căsătorie pe care o putea considera ca fiind opera ei avea un gingaş aer de nuntă în familie; nu chiar în aceeaşi măsură cu spectacolul conducerii la altar a unei fiice dragi din numeroasa ei progenitură, dar întrecându-l prin strălucirea ceremoniei care imploră cerurile să se deschidă. Ea şi nu alta răspândi vestea că domnişoara Asper dezbătea în ea însăşi să treacă la biserica Romei chiar în clipa când Percy Dacier i-a făcut declaraţia de dragoste; şi ce luptă admirabilă s-a dat în inima ei între călugăriţa care aproape îşi închinase viaţa religiei şi adânc înrădăcinata dragoste pământească, iubirea ieşind până la urmă triumfătoare! Îi comunică vestea ladyei Dunstane: „Cunoşti interesul pe care i l-am purtat întotdeauna dragei Constance Asper”, etc.; invitând-o să-i facă o vizită cu o săptămână înainte de sfârşitul lunii pentru a putea participa la ceremonia cununiei „care va fi, după toate probabilităţile, cea mai fastuoasă din epoca noastră”. Deşi era regretabil că perechea nu avea la dispoziţie, pentru luna de miere, decât opt sau zece zile cel mult, lady Wathin sublinia stăruitor, faţă de toţi cei ce voiau s-o asculte, frumuseţea „unei vieţi consacrate în comun datoriei”.

Lady Dunstane refuză invitaţia. Aştepta să primească veşti de la prietena ei şi zilele treceau; nu putea decât să fie întristată pentru biata ei Tony, bănuindu-i starea sufletească. Oricât de puţin vinovată ar fi fost Diana în acele împrejurări, ele impuneau tăcere delicateţei înnăscute a Emmei, şi nici nu se putea imagina, de altfel, vreo formulare scrisă susceptibilă de a-i transmite compătimirea. Aştepta, cu o nelămurită strângere de inimă, fără să fie câtuşi de puţin mâhnită de faptul că Dacier se căsătorise cu bogata moştenitoare, când Redworth o scoase din starea aceea de amorţeală aducându-i o ştire senzaţională, legată indirect de fiinţa ce-i era dragă. Domnului Warwick i se întâmplase un

accident de stradă. Redworth dorea să ştie dacă era bine să i se comunice Dianei, deşi nu avea niciun fel de detalii; şi, oarecum spre dezamăgirea lui, lady Dunstane răspunse că avea să-i scrie ea. Amână, însă, trimiterea scrisorii, gândindu-se că accidentul putea să nu fie prea grav, în timp ce înştiinţarea Dianei însemna cu certitudine o chestiune gravă. A doua zi la prânz veni s-o viziteze lady Wathin, în mod vădit tulburată şi chinuită de dorinţa de a spune mai mult decât îndrăznea: dar nu primi niciun ajutor. După ce bătu câmpii în toate direcţiile, stăruind cu deosebire asupra caldei afecţiuni reciproce dintre cei doi îndrăgostiţi, care aveau să fie uniţi peste trei zile, lady Wathin, exclamă în cele din urmă:

— Dar nu, e revoltător! Eu vorbesc de căsătorie şi sunt îngrozită de o moarte. Bietul om şi-a dat sufletul noaptea trecută la spital. Vorbesc de domnul Warwick, sărmanul de el! Tocmai se însănătoşise şi începuse să prindă puteri, când a fost răsturnat la o încrucişare de străzi, iar astă-noapte a murit. E un avertisment pentru toţi!

— Din întâmplare, domnul Redworth a aflat acest lucru la clubul său în apropierea căruia s-a întâmplat accidentul şi s-a dus să-l vadă la spital. În momentul acela domnul Warwick mai trăia, spuse lady Dunstane, adăugând apoi: Dacă a preveni e mai bine decât a vindeca o boală, după cum se zice, accidentele constituie leacul specific pentru înlăturarea maladiilor bătrâneţii, care sunt o recoltă sigură.

Pleoapele ladyei Wathin clipiră des, iar buzele se închiseră strâns la această remarcă rece şi lipsită de înţeles.

Oftă: — Aşa sfârşeşte o viaţă plină de suferinţă, dragă verişoară!

— Sunteţi o fire compătimitoare.

— Sper că da. Dar… Trebuie neapărat să vorbesc, dacă îmi îngăduiţi. Mă gândesc la cei vii.

Lady Dunstane făcu ochii mari. — La doamna Warwick?

— Ea are acum libertatea pe care şi-a dorit-o. Mă

gândesc la alţii. Iertaţi-mă, dar Constance Asper e pentru mine ca o fiică. Poate că nu am niciun motiv de nelinişte. O dragoste atât de arzătoare, de sinceră, nu s-a mai văzut la alt logodnic, şi nu e nimic extraordinar pentru cei care o cunosc pe draga Constance. Dar poţi să fii adorată ca o sfântă şi să te vezi abandonată. Istorisirile astea nemaipomenite care circulă despre o forţă de fascinaţie aproape...! Lady Wathin rămase în suspensie, căutând cuvântul.

— Infernală! completă lady Dunstane, ale cărei sprâncene se arcuiseră întrebător. — Nu vă fie teamă. Libertatea la care faceţi aluzie nu va fi utilizată cu scopul vreunei imixtiuni în petrecerile ce urmează să aibă loc. Ceea ce dorea prietena mea era libertatea. Acum, când i s-a înapoiat comoara, nu e fiinţa care s-o arunce pe fereastră, fiţi sigură. Şi, vă rog, să lăsăm acest subiect.

— Ne putem bizui?... Credeţi?

— O! O!

— Această eliberare venind tocmai înaintea nunţii?

— Îmi vine greu să presupun că acest bărbat e marioneta pe care o zugrăviţi, sau o sugeraţi, dumneavoastră.

— Tocmai pentru că bărbaţii – mulţi dintre ei – nu sunt marionete – ne cuprinde un sentiment de panică.

— Observaţia dinainte, spuse lady Dunstane, avea un iz de superstiţie. Cea de acum e tocmai opusul ei. Cât despre panică, puneţi-i frâu: şi cruţaţi-mă de alte comentarii. Prietena mea are daruri recunoscute. Având în vedere că nu face uz de ele, ar trebui să vă inspire respect.

Lady Wathin se înclină rigid. Refuză să rămână la masă, întrucât, spuse ea, îşi liniştise conştiinţa împlinind o datorie, şi se înţelesese cu vizitiul să prindă trenul. Verişoară ei, lady Dunstane, surâdea cu aroganţă la tot ceea ce rostea ea, iar ea aprecia că dacă o femeie ca această doamnă Warwick putea să semene discordie între rude de sânge, însemna că e capabilă de şi mai rău,

şi rămânea o persoană de temut până în însăşi clipa ceremoniei.

— N-am avut nicio intenţie rea venind aici, spuse ea când îşi strânseră mâna.

— Nu, nu, înţeleg, răspunse amfitrioana. Aveţi inimă de cloşcă pentru puişorii adoptaţi. Situaţia e lesne de înţeles şi intenţia dumneavoastră, vrednică de laudă.

În calitate de femeie virtuoasă a lumii mondene, lady Wathin era revoltată, la plecare, de tonul şi jargonul folosit de o femeie mai tânără decât ea, care nu avea modestia să ascundă faptul că poseda o inteligenţă superioară. Inteligenţa la femei era un lucru pe care îl găsea şi de temut şi odios; avea convingerea că e un dar diabolic. Iată două exemple: aptitudinile intelectuale ale soţiei îl mânaseră pe sir Lukin spre calea cea rea, ca şi pe bietul domn Warwick drept sub roţile unei trăsuri. Numele lui sir Lukin circula în public alături de acela al unei haimanale ca doamna Fryar-Gunnet; doamna Warwick putea încă să facă uz de rafinatele ei vicleşuguri ca să zădărnicească nunta. Femeile cu cap, afară de asta, sunt toate lipsite de inimă: nu simt niciun fel de milă în faţa nenorocirii, niciun fel de groază în faţa catastrofelor, nicio bucurie pentru fericirea celor care o merită. Inteligenţa la bărbaţi înalţă familia pe o treaptă socială superioară; în timp ce la femei duce la distrugerea familiei şi la prăbuşirea societăţii. Din fericire lady Wathin ştia că poate grupa oricând un puternic contingent moral, ale cărui aptitudini pentru coeziune şi unitate de scop îi permitea să strivească acea fracţiune neînsemnată de fiice ale răului. Ea era într-adevăr o femeie virtuoasă a societăţii, în fruntea unei mulţimi; femeia pe care ne-am obişnuit s-o auzim ridicată în slăvi; norocoasă, pentru că a avut o adolescenţă bine îndrumată, păzită cu prudenţa unor perdele gros căptuşite; şi pentru că a avut capital plasat în fondul public al moralităţii şi acţiuni în tramvaiele sentimentale. Oriunde îşi îngrămădea societatea comorile şi îşi trasa destinele, o întâlneai şi pe

ea. Şi, prin forţa împrejurărilor, într-o situaţie sus-pusă; deşi la ore fixe ale zilei, întocmai cum se spăla pe mâini, abjura viaţa mondenă: o operaţie care o purifica. Dacă nu făcea să apară atrăgătoare moralitatea în ochii celor care constituiau obiectul antipatiei ei, vina era că-i lipsea inteligenţa necesară ca să înţeleagă originea, natura şi adevăratele scopuri ale moralei. Dar cercurile sociale, în general şi mai lipsite de aptitudini intelectuale decât ea, o stimau din toată inima ca reprezentând un bastion al actualului edificiu, care are aerul unei structuri solide când elementele sale componente nu sunt examinate la microscop.

Dar dacă Percy Dacier era un guraliv lipsit de onoare, aşa cum era şi un îndrăgostit rece, iar lady Wathin aflase confidenţial, prin logodnica lui, de secretul dintre el şi Diana? Sunt motive să credem că ar fi ţinut acest secret ca pe o sabie ameninţătoare deasupra primejdioasei femei, dar n-ar fi persecutat-o: căci nu era nicidecum ticăloasa activă a intrigilor de melodramă. Nu, ea ar fi aruncat vina pe aptitudinile intelectuale ale femeilor, găsind un motiv în plus pentru a-l îndemna pe influentul demnitar, care era soţul ei, să facă uz de autoritatea sa pentru a înfrâna exercitarea de către femei a acelor arme cumplite, dăunătoare atât lor cât şi tuturor celor care vin în contact cu ele.

Atât de grozavă era teama ei de doamna Warwick, încât din gara Londra se duse cu o trăsură de-a dreptul la Constance ca să se asigure dacă înfăţişarea acesteia e liniştită.

Dulcea Constance şi logodnicul ei Percy erau împreună, examinând o carte catolică de rugăciuni.

Lady Dunstane trimise Dianei câteva cuvinte despre întâmplările petrecute. Nădăjduia să primească o veste de la ea; prefera, deocamdată, să n-o vadă. Niciun răspuns nu sosi. Ziua cea mare a nunţii veni şi trecu. Se bizuia pe apariţia soţului ei a doua zi dimineaţa, căci vrednicul gentleman îşi făcea un scrupul din a o vizita,

pentru a-şi distra soţia adorată, ori de câte ori avea un sac de noutăţi cu care să acopere golul absenţei sale. Fusese prezent la celebrarea ceremoniei religioase – nu spuse cu cine; toată societatea înaltă din Londra se găsea acolo; şi descrise, extaziat, ceremonia, declarând că femeilor le dăduseră lacrimile, iar pe el îl emoţionase ca pe un nerod.

— Eşti impresionabil, spuse soţia sa.

El bâigui ceva în şoaptă spre lauda instituţiei căsătoriei – a celei care e celebrată în stil mare, după cât se părea.

— Tony numeşte lumea mondenă, aşa cum se manifestă azi, „teatrul poftelor”, spuse ea; iar la o cununie am putea aprecia că societatea se găseşte la cel de-al doilea act al înfometatei tragicomedii.

— Da, mai e şi micul dejun, încuviinţă sir Lukin. Doamna Fryar-Gunnett îi vorbea mult mai desluşit; de fapt, înţelegea perfect tot ceea ce-i spunea ea.

Inima Emmei era acum plină de dor după Tony a ei. Consultându-şi puterile, socoti că putea întreprinde călătoria până la Londra şi, a treia zi dimineaţă după mariajul Dacier-Asper, plecă.

Uşa Dianei tocmai se deschidea ca să iasă Arthur Rhodes când Emma ajunse la locuinţa ei.

— Ai văzut-o? îl întrebă.

El clătină trist capul. — Doamna Warwick nu se simte bine; a lucrat până la istovire.

— Şi dumneata la fel, mi-e teamă.

— Nu. Negă el acest lucru, oricare îi era înfăţişarea.

— Vino curând la mine, la Copsley, îi spuse ea intrând, întâmpinată de Danvers pe coridor.

— Stăpâna mea e sus, doamnă, zise Danvers. Stă culcată în pat.

— E bolnavă?

— Stă tot timpul întinsă pe pat de atunci...

— De când „de atunci”? o întrebă lady Dunstane cu asprime.

Danvers îşi corectă indiscreţia. „De când a aflat de

accident, doamnă.”

— Du-i, te rog, cartea mea de vizită. Sau nu: pot să încerc eu.

— N-am voie să intru şi să-i vorbesc. Veţi găsi întuneric complet în cameră, doamnă, şi foarte frig. Aşa a dat ordin stăpâna mea. Nu mă lasă să aprind focul; şi n-a mâncat, nici n-a băut de atunci... O să moară, dacă n-o convingeţi să se hrănească: să ia ceva, cât de puţin, pentru început. E nevoie numai de un început.

Emma urcă scările, gândindu-se la enigmatica slujitoare care, la urma urmei, avea cu siguranţă un suflet bun. Deschise încet uşa de la camera Dianei.

— N-o să puteţi vedea nimic la început, doamnă, îi şopti Danvers. Patul e la stânga, şi alături un scaun. Aş aduce o lumânare, dar o dor ochii. Mi-a interzis.

Emma intră înăuntru. Aerul dens şi rece al unei camere londoneze neluminate era ca de cavernă. Aproape că uită de fiinţa dragă inimii ei la gândul că o femeie în viaţă zăcuse acolo mai mult de două zile şi două nopţi, fără niciun fel de hrană. Această mărturie a unei nefericiri împinsă până la limitele îndurării îi readuse în minte împrejurările care o puteau face să creadă că prezenţa prietenei sale în acea beznă pustie era o realitate. Găsi patul pe dibuite, în tăcere, şi deosebi pe pat o formă întunecată; nu auzi nicio răsuflare. Se aşeză ascultând; apoi întinse o mână şi o întâlni pe aceea a lui Tony. Mâna zăcea cu palma deschisă, ca a unei femei înecate.

Obloanele, perdelele şi căminul fără foc dădeau camerei o înfiorătoare asemănare cu un cavou.

Atât de mult semăna cu un lăcaş al morţii, încât după câteva minute cea care veghea pierdu noţiunea timpului, aducându-şi aminte, ca de o altă lume, de lumină zilei. Nu îndrăznea să vorbească, de teamă să n-o sperie; de teama şi mai groaznică de a nu primi niciun răspuns. Mâna lui Tony era fără viaţă. Strângând-o, nu primea nicio senzaţie de căldură.

Îşi făcea reproşuri amare că îngăduise unor sentimente

banale, de tact monden, demne de o lady Wathin, s-o oprească de a strânge fără întârziere, la piept, pe prietena iubită care suferea în acest străfund al agoniei umane. Iubirea lui Tony pentru un bărbat – ar fi trebuit s-o ştie – avea să fie făcută din elementele vitale ale făpturii noastre: când alte femei vorbeau de „fericire”, ea spunea: „viaţă”; despărţirea însemna „moarte”.

Întunericul începu să se destrame după un timp, ca o cortină ridicându-se peste un văl: era lumina moartă a celuilalt tărâm. Tony zăcea întinsă, cu faţa în sus, cu buza de jos căzută, dreaptă de la cap până la vârful picioarelor. Conturul chipului ei, fără o nuanţă de culoare, se întrezărea: simbol al femeilor nefericite care îşi pun tot sufletul în dragoste. Detestabila iubire a femeii pentru bărbat! gândi Emma, şi simţi îndemnul să-i pipăie încheietura mâinii, căutând pulsul odorului ei: „A ucis-o!” o săgetă un gând, în timp ce, cu un junghi în inimă care îi înfioră tot trupul, continua să-i apese încheietura fără să simtă nici cea mai slabă pulsaţie. Îi strânse mâna tremurând, străduindu-se anevoie să înăbuşe un strigăt.

— Emmy! spuse vocea.

Inima Emmei tresăltă până la cer de recunoştinţă.

— Tony a mea, murmură ea cu glas blând.

Aşteptă, cu sufletul la gură, o nouă dovadă de viaţă în trupul nemişcat. „Tony!”, repetă ea.

Răspunsul îl simţi în podul palmei, printr-o strângere în care abia mai dăinuia un firicel de vlagă.

— E Emmy care a venit să stea cu tine, să nu te mai părăsească niciodată.

Doar o clipă stărui în mâna ei slabul şi tăcutul răspuns, apoi degetele se destinseră. De două ori o auzi trăgând adânc aer în piept ca să poată articula: „Nu-mi vorbi”.

Emma îi păstră mâna într-a ei. Amorţeala care urmă efortului de a vorbi o avertiză să nu i-o mai strângă.

Dar Tony trăia; dăduse semn de viaţă. Deasupra acestei slabe pâlpâiri din criptă Emma se ghemuia, încălzindu-i mâna la sân, nădăjduind să-i audă iar glasul.

În sfârşit se auzi: „Iarnă”.

— E iarnă friguroasă, Tony.

— Draga mea o să răcească...

— Am să aprind focul.

Emma nu zăbovi să caute cutia cu chibrituri. Focul fu aprins şi flăcările ţâşniră; era ca o redeşteptare la viaţă în cameră. Întorcându-se la marginea patului, desluşi ochii mari şi negri, din care pierise orice strălucire, ai lui Tony şi obrajii ei supţi; gura deschisă ca să primească aerul ca pe o sabie – spre eliberare mai degrabă decât spre întărire. Picioarele îi erau aşezate deasupra pledului cu care i le învelise camerista. Emma se aplecă peste pat ca să i le strângă la piept, sub haina ei de blană, şi i le ţinu aşa cu toată smucitura pe jumătate însufleţită a membrelor, şi în ciuda frigului de gheaţă care o înţepa până la inimă. După ce i le mai încălzi puţin, îşi aruncă pălăria şi, aşezându-se lângă Tony, o luă în braţe, scoţând în răstimpuri câte un oftat adânc.

Îi sărută obrazul.

— Emmy!

— Sărută-mă!

— N-am putere.

Emma îşi culcă obrazul peste buzele ei. Erau reci; până şi răsuflarea care ieşea printre ele era rece.

— Eşti de mult, Emmy...?

— Aici, scumpa mea? Cred că da. Sunt cu odorul meu.

Tony gemu. Căldura şi dragostea îi readuceau suferinţa.

Spuse: — Am fost fericită. Nu e greu să dispari.

Emma se lipi strâns de ea. — Tony o să aştepte să se ducă şi sufletul sufletului ei, ca să plece amândouă împreună.

O uşoară convulsie străbătu trupul lui Tony. — Dacă plâng, am să plec în suferinţă.

— Eşti în braţele Emmei, iubita mea.

Ochii lui Tony se închiseră, spre uitare, sub această senzaţie. O lacrimă i se prelinse, dar durerea era vagă şi

se învecina cu somnul, ca şi plăcerea.

Aşa trecu scurta zi de iarnă, cu vorbe puţine.

Atunci Emma se gândi la un mijloc de a o determina pe Tony să se hrănească şi spuse: — Rămân cu tine; trimit după haine; mi-e cam foame. Nu te mişca, scumpa mea. Am să fiu eu stăpâna casei.

Coborî în bucătărie, unde, câteva cuvinte la urechea unei franţuzoaice fură de ajuns ca s-o facă să înţeleagă imediat de ce era nevoie şi să obţină din partea ei un serviciu prompt: în zece minute o supă gustoasă îşi răspândea mirosul îmbietor în cameră. Cu zile întregi în urmă, Tony îşi luase rămas bun de la actul de a mânca; dar Emma, sorbind din lingură şi exprimându-şi satisfacţia, alcătuia un tablou agreabil. Supa mirosea plăcut.

— Slujitorii tăi te iubesc.

— Bieţi oameni buni!

— S-au adunat toţi în jurul meu ca să afle despre tine. Bucătăreasa ta franţuzoaică, bineînţeles, de la primul cuvânt a şi pus mâna pe crătiţi. Şi noi, englezii, care avem obiceiul să ne dăm numele de oameni practici! Supa asta e făcută cu artă. Totuşi, avem calităţile barbarilor; ştim să iubim şi să slujim din dragoste. N-am gustat niciodată ceva aşa de bun. Aş fi în stare să devin o gurmandă.

— Te rog, chiar, zise Tony.

— Mi-ar fi ruşine să „golesc cupa” singură: un beţivan de unul singur e o fiinţă dezgustătoare, afară doar dacă face dintr-asta un cântec.

— Emmy face dintr-asta un cântec pentru mine.

— Dar „închină în sănătatea mea” e o vorbă aleasă, când te gândeşti la lăcomia iniţială a omenirii de a lua totul. Aşa a început civilizarea noastră, şi îmi place extraordinar de mult să aud invitaţia asta. E de o importanţă istorică. Aşa încât, bea în sănătatea mea, Tony. Noi două putem sorbi din aceeaşi lingură: e o legătură şi mai strânsă decât cupa iubirii. Vreau numai să

guşti ca să-mi ierţi lăcomia.

Tony murmură: „Nu”. Lingura fu dusă la gura ei. Oftă ca să se împotrivească. O voinţă mai puternică o sili să-şi mişte buzele. Emma o hrăni ca pe un copil, iar natura sorbi, ca să trăiască.

Primul efect fu un şiroi de lacrimi.

Emma se culcă lângă ea în noaptea aceea, când, dintre ele două, bolnava avu somnul cel mai profund. Dar în cursul nopţii, în răstimpuri, Emma simţi cu bucurie cum mâna lui Tony o caută ca să se asigure de prezenţa ei.

Capitolul XXXVII

Un spectacol dat de nişte apărători ai îndureratei doamne

PE LA ORA ZECE ÎN FIECARE DIMINEAŢĂ, întâlnirea întâmplătoare a doi gentlemani la intrarea în locuinţa doamnei Warwick constituia semnalul pentru un schimb de saluturi de un formalism scrupulos, prin ridicarea pălăriei şi înclinarea capului din rigida poziţie dreaptă, militară, urmat de remarca: „Sper că vă simţiţi bine, domnule”, şi de răspunsul: „Foarte bine, domnule, sper că şi dumneavoastră la fel”, amabilităţi considerate ca satisfăcând obligaţia reciprocă de curtoazie a unuia faţă de celălalt. Iniţiativa lui Sullivan Smith transmitea acest exerciţiu de maniere ceremonioase lui Arthur Rhodes a cărui apariţie repetată, chiar în clipa sosirii sale, era privită de cel dintâi – fără a-şi ascunde impresia – cu dezamăgire şi cu un ochi critic. După ce primeau din partea valetului un răspuns destul de liniştitor relativ la starea sănătăţii doamnei Warwick, îşi lăsau cărţile de vizită unul după altul, coborau apoi treptele, se întorceau cu faţa pentru ceremonialul salutului şi plecau în direcţii opuse.

Într-o dimineaţă li se dădu încurajatoarea şi plăcuta informaţie că aveau să fie primiţi de lady Dunstane. La care Sullivan Smith făcu o mişcare de rotaţie spre Arthur Rhodes şi îi atrase atenţia:

— Domnule, aş putea pretinde, pe temeiul vârstei mai mari, să fiu primul dintre noi doi care să-i prezinte doamnei omagiile, dar vă las deschis drumul.

— Domnule, spuse Arthur Rhodes, îngăduiţi-mi să mă înclin respectuos în faţa numeroaselor dumneavoastră titluri superioare care vă îndreptăţesc la această distincţie.

— Onoarea, domnule, constă mai mult în a acorda decât în a primi.

— Îndrăznesc să cred, domnule, că, deşi nu ştiu să vorbesc castiliana pură, nu am nevoie de nicio lecţie de la un Grande de Spania ca să cunosc ceea ce datorez superiorilor mei.

— Mă voi recunoaşte învins, domnule, de cuceritoarea dumneavoastră condescendenţă, spuse Sullivan Smith; şi vă implor să atribuiţi acceptarea scurtei dumneavoastră retrageri caracterului urgent al chestiunii care îmi stă la inimă.

Ducându-şi degetele spre locul zvâcnirilor din pieptul său, făcu o plecăciune.

Arthur Rhodes, înclinându-se şi el, se retrase respectuos ceva mai îndărăt.

— Dacă nu mă înşel, spuse gentlemanul irlandez, sunt îndatorat domnului Rhodes; şi am participat împreună la ospitalitatea mesei doamnei Warwick.

Gentlemanul englez replică: — Acolo am avut prima oară plăcerea unei cunoştinţe care a rămas gravată în memoria mea ca vorbele rostite de regele cel înţelept pe tăbliţele de aur şi de argint.

Sullivan Smith surâse grav la această excepţională descoperire, pe pământ saxon, a unui egal al său în materie de predispoziţii protocolare, şi adăugând: „Nu vă voi reţine prea mult, domnule Rhodes”, trecu pragul.

Arthur îl aşteptă, plimbându-se în sus şi în jos, timp de un sfert de oră, după care un om total diferit reapăru în aceeaşi persoană, nu altul decât Sullivan Smith cel cu trăsături trandafirii şi radioase, cel cu o cordialitate princiară. Îl acostă pe Arthur:

— Ei, acum, băiatule dragă, e rândul dumitale să-ţi încerci norocul, şi îţi urez succes. Eu am spus tot ce am

putut în favoarea dumitale, fiindcă eşti unul la zece mii în ţara asta, e precis.

Sullivan Smith îşi luase acel aer solemn pentru a prezenta, între zidurile casei recent văduvitei doamne, o cerere de mare gravitate – şi anume o cerere năzuind la nu mai puţin decât mâna, liberă acum, a încântătoarei doamne; de aceea fusese perfect firesc pentru el să se exprime în nobila manieră castiliană până în momentul când distrugerea speranţelor sale pusese capăt acestui rol. Cu totul neaşteptată era, însă, reciproca mândrie a tonului în mod spontan adoptat de către tânărul „cavaler servant” englez, pentru care, în consecinţă, nutri o cordială simpatie; şi în timp ce păşea în sus şi în jos pe urmele lui Arthur, nerăbdător să-şi calmeze curiozitatea aflând cum decurseseră lucrurile cu acela pe care era nevoit să-l presupună ca fiind al doilea pretendent, nu înceta să exclame: „Nici pomeneală! Băiatul ăsta nu poate fi saxon! Iar ea îl plăcea. Începe să se apropie de vârsta când o femeie îşi îndreaptă preferinţele spre puişori tineri. Mai bine el decât altul, dacă e vorba să-l aleagă pe vreunul. Pentru că are hazul lui, condimentele lui personale, şi nu le împrumută din piperniţa populară, cum e obiceiul pe aici. Dar puteam să ştiu dinainte că există cu siguranţă sare şi picanterie în omul pe care îl ocroteşte sub aripa ei. Exceptând, cu voia dumitale, doamnă, focul de armă greşit îndreptat spre javra aceea ticăloasă, cu nimic mai demnă de dumneata ca Belzebut de Paradis. N-are a face! Fiicele Erinului trebuie să împărtăşească destinul insulei care le este mumă, pentru ca lacrimile lor să strălucească în soarele ce urmează să se arate. Din motive personale şi patriotice, eu aş fi înveselit-o, şi aş fi fost ca un măgar sălbatic pieptănat, dichisit şi domesticit de această adorabilă creatură. Dar prietena ei spune că nu există nicio urmă de şansă pentru mine, aşa că eu trebuie să rătăcesc în deşert, stârnind praful cu copita şi adorând steaua pe care o proclam drept cea mai strălucitoare. Căci ce-aş fi fără steaua

mea? În cel mai bun caz un porc tânăr afumat.”

Sullivan Smith deveni conştient de o fermecătoare muzicalitate în monologul său, ca şi de iscusita justeţe a comparaţiei. S-ar fi apucat cu siguranţă să improvizeze versuri pasionate, dacă nu l-ar fi observat pe Arthur Rhodes pe trotuar. „Iată-l, deci, pe băiat. Rămâne de văzut ce mutră face.”

— Amabil din partea dumitale că m-ai aşteptat! zise Arthur.

— Să zicem din simpatie, pentru comoditatea termenului, replică Sullivan Smith. Ei, şi mai departe?

— Ştii şi dumneata cât şi mine. Slavă cerului, e pe cale de vindecare.

— Asta e tot?

— Cum adică, ce să mai fie?

Arthur fu inspectat cu suspiciune.

— Arăţi deschis la inimă, băiatule dragă. Sullivan Smith lăsă să se audă un „hm” reflexiv. Iartă-mi cântatul din cimpoi în compania dumitale, zise el. Dar, serios vorbind, nu există decât un singur motiv care să scuze graba cu care ai venit la uşa doamnei într-un asemenea anotimp când vântul răspândeşte tot felul de zvonuri în lume. Doar ştii că ea e la pat din cauza unei răceli.

— A unei gripe, zise Arthur.

Simplitatea încuviinţării era sâcâitoare pentru un apărător dornic să întâmpine ostilitate, pentru a reabilita onoarea doamnei, dar şi grijuliu să-i ascundă trista situaţie.

— A luat-o venind în contact cu unul din locuitorii acestei ţări. E soarta noastră, a irlandezilor, şi suntem condamnaţi s-o îndurăm pentru păcatul de a ne fi plictisit de insula noastră. Încep să strănut din clipa când debarc la Holyhead. Descheie o vestă aici, în speranţa să întâlneşti o inimă, şi ai noroc dacă scapi de o gravă congestie pulmonară, în timp ce javra care te-a contaminat fuge mâncând pământul, ca să-şi petreacă luna de miere, poate. Ah, dar e de ajuns să veniţi la casa

ei în cârduri şi lumea va spune în curând că e vorba de ceva mai rău decât o bronşită. În timp ce dacă ai veni s-o scoţi de aici în triumf, ţi-ai râde de toţi, iar doamna ar fi bine apărată, înţelegi?

Aluzia la luna de miere a „javrei" îl pusese pe Arthur Rhodes pe făgaşul acestei rapid lansate metafore-pocnitoare.

— Cred că da, spuse el. Se va afla în curând la Copsley – reşedinţa ladyei Dunstane de pe coline – şi acolo o vom putea vedea.

— Asta e o fericire care vine imediat după aceea de a o consola – dacă ar fi fost cu putinţă ca o asemenea fericire să fie acordată! Nu e o văduvă ca oricare, pe care o poţi cuceri când lacrima doliului deschide cărare sau cale navigabilă până la giuvaerul ascuns între voaluri. Aşadar, eşti un admirator sincer, domnule Rhodes! Ei bine, voi fi şi eu alături de dumneata; căci nu e stea pe firmament mai demnă de omagiu ca această doamnă.

— Să facem câţiva paşi prin parc ca să vorbim despre ea, zise Arthur. Nu există alt subiect mai plăcut pentru mine.

Francheţea lui tinerească îi umplu inima de bucurie lui Sullivan Smith.

— Oricât de mult doreşti! Nici pentru mine! exclamă el. Şi asta din clipa când am văzut-o pentru prima oară, în seara unui bal, la Dublin, mai înainte de a fi ascultat un singur cuvânt rostit de ea; pe atunci purta numele irlandez al tatălui ei – nici vorbă de Warwick şi de... Dar lasă javra să latre cât o pofti. Nici nu ştie ce a pierdut; poate că nici nu-i pasă. Şi asta, după ce a făcut să sufere, cu turbarea lui, gingaşa ei reputaţie! Ptiu! domnule; să mai zicem că e o ţară civilizată când dumneata, şi eu, şi zeci de alţi bărbaţi, suntem gata să ne ridicăm cu toţii ca fraţi ai acestei doamne în apărarea ei, şi ne vedem paralizaţi prin lege! E o lege pe care au instituit-o pentru ocrotirea javrelor murdare – a majorităţii, adică!

— Datorez mai mult doamnei Warwick decât oricărei

alte fiinţe pe lume, zise Arthur.

— Stai să vedem, grăi Sullivan Smith, continuând: — Ea e întruchiparea celor *O mie şi una de nopţi,* asta e sigur; e teatrul shakespearian, tragic şi comic; şi pe urmă *Istoria celtică;* e întregul Erin întrupat. A căzut bolnavă la pat de răceală; nu importă în care parte a trupului e suferinţa, dar ştim de unde provine. Aşa încât, iată o frumoasă bibliotecă pentru cel care va avea parte de ea, acum că împrejurările au eliberat-o; şi o figură poetică pe deasupra!

Îşi domoli elanul pentru ca însoţitorul său să-şi declame şi el înflăcărarea.

Arthur era copleşit de emoţie şi nu putu decât să spună: — Lumea n-ar mai fi aceeaşi pentru mine dacă aş pierde-o.

— Drept este, dar ce spui despre ea?

— Nici una din laudele mele n-ar putea fi la înălţimea ei.

— Se prea poate, dar asta e o trăsătură negativă a dumitale şi nu un portret al ei. Nu are ea mintea unui Socrate – sau, mai bine, să zicem a Minervei, cu bustul unei Venus, iar restul făpturii finisat după chipul şi asemănarea zeiţei sale patronimice, cu arc şi tolbă de săgeţi?

— Are o minte înţeleaptă şi e frumoasă.

— Şi castă.

Arthur roşi: era gata să susţină acest lucru, dar nu putea să-l exprime.

— În această Londră ea e pentru noi ceea ce era apa curgătoare pentru Teocrit în Sicilia; tot ce se apropie mai mult de divinul vizibil, spuse Arthur, primind felicitări.

— Excelent, continuă. Pune deasupra câteva superlative şi am să fiu ecoul dumitale. Când o vezi şi o asculţi nu e ca şi cum ai sta sub bolta argintie a unei fântâni în plină arşiţă de vară?

— Toate comparaţiile îţi aparţin, răspunse invidios Arthur.

— Domnule Rhodes, eşti un poet, după câte ştiu, şi tot ceea ce îţi trebuie ca să ţi se dezlege limba este o picătură de-a lui Bachus, aşa încât dacă vrei să-mi faci deosebita onoare de a lua masa cu mine, la clubul meu, astă-seară, vom relua toastul care nu se închină niciodată, fără un pahar în mână. M-ai dojenit pe bună dreptate, prietene.

Arthur râse şi acceptă. Sullivan Smith numi clubul, ora şi câteva puncte ale micului dineu: ce fel de păsări şi anul vinurilor.

Rămase surprins când îl întâlni pe Redworth la masa amfitrionului său. O şi mai mare surpriză îi pricinui relativul dezgheţ al atitudinii acestuia faţă de el. Dar cum dezgheţul era doar parţial, iar el un tânăr sărac, nici chiar înveselitoarea influenţă a lui Bachus nu reuşi să-i dea avântul necesar ca să i se dezlege limba în prezenţa omului pe care îl ştia cenzorul său, deşi Sullivan Smith îl încuraja lăudându-l şi oferindu-i prilejuri favorabile. Se gândea la numeroasele împrejurări în care arta doamnei Warwick de a conduce conversaţia dăduse naştere la o armonie tacită între ei. Dar ea nu avea pereche. Dineul nu-i procură plăcerea la care se aşteptase. Stilul direct, fără menajamente, al lui Redworth ucidea din zbor metaforele, iar către sfârşitul mesei el şi cu Sullivan Smith băteau toba despre politică.

— Îşi închipuie că posedă cheia problemei irlandeze! îi spuse lui Arthur acesta din urmă, bătându-l cu mâna pe umăr în semn de binecuvântare în momentul când se despărţeau pe treptele intrării clubului.

Redworth îl întrebă pe Arthur Rhodes în ce direcţie mergea şi îl însoţi.

— Presupun că faci ceva exerciţii fizice; fereşte-te de răceli şi indispoziţii de soiul ăsta, îi atrase el atenţia în vechiul său stil posac care intimida; apoi schimbă brusc tonul: Mă bucur că te-am întâlnit astă-seară. Sper că primeşti să iei masa cu mine într-una din zilele săptămânii viitoare Ai văzut-o pe doamna Warwick de

curând?

— Nu se simte bine; s-a istovit lucrând prea intens, spuse Arthur.

— E ceva grav, vrei să spui?

— Lady Dunstane şade împreună cu ea şi vorbeşte de însănătoşirea ei.

— Ah! N-ai văzut-o?

— Încă nu.

— Cu bine, atunci. Noapte bună.

Redworth se despărţi de el, şi numai când se simţi mişcat de un sentiment de gratitudine faţă de băiat pentru faptul că dăduse „lucrul prea intens” drept cauză a bolii doamnei Warwick îşi reaminti de invitaţia la masă şi de necesitatea de a-i afla adresa.

Îl întâlnise întâmplător pe Sullivan Smith în dimineaţa aceea şi acceptase invitaţia să ia masa cu el şi cu tânărul Rhodes pentru că, dintre toţi oamenii, aceştia doi îi erau cei mai dragi în acel moment, ca fiind apărătorii sinceri şi credincioşi ai Dianei Warwick; iar intenţia lui fusese să manifeste o cordialitate desăvârşită faţă de amândoi; sfârşise însă prin a ajunge aproape la sfadă cu patriotul irlandez şi la un ton de brutalitate protectoare cu băiatul; care, de altfel, n-avea să creadă în sinceritatea dorinţei lui de a-l pofti la masă. Recunoştea că are şi lacune. Nu era în stare niciodată să se comporte potrivit intenţiilor sale în chestiunile mărunte care nu duceau la sporirea averii. Dar tocmai chestiunile acestea mărunte duceau la fericire! Redworth îşi îngădui un oftat: căci acum Diana Warwick era liberă; de două ori liberă, fu el constrâns să reflecteze într-o oscilantă nesiguranţă. Acel sentiment faţă de Dacier, mai puternic decât o simpatie obişnuită, la care el fusese martor, precum şi focurile de armă trase la nimereală de opinia publică în jurul acestui subiect, îl cam loviseră pe vajnicul cuirasier, neluându-i în serios armura, deşi nu produseseră nicio schimbare în fizionomia lui, proaspătă şi odihnită ca de obicei. Cât despre calomnii, ele nu-i zdruncinaseră niciodată încrederea în natura ei.

Se gândea însă la pasiunea care o covârşise. Inima lui dădea asalt inimii Dianei şi orice putea fi adevărat în acele clevetiri îl impresiona prea puţin, atâta timp cât inima ei ar fi fost liberă. Acesta era premiul la care râvnea, căci pătrunsese de mult natura profundă a femeii iubite, legându-şi sufletul de al ei. Ea ar fi însemnat împlinirea personalităţii lui.

Desigur, aşa raţionează oamenii îndrăgostiţi nebuneşte, iar clevetirile nu-i afectează. La prima ochire, instinctele inferioare ca şi spiritul cel mai elevat par să posede, în egală măsură, filosofia de a trece cu vederea imperfecţiunile. Deosebirea dintre dorinţa fizică şi iubire iese în relief când un bărbat, după ani întregi de afecţiune constantă, poate auzi şi vedea, ba chiar admite posibilul, şi e totuşi în stare să dorească din veneraţie; cunoscând că noi, creaturile ţărânei, suntem mânjiţi în trecerea noastră pe drumurile noroioase ale vieţii şi trebuie să ne curăţim zilnic pentru a avea un aspect prezentabil, dar că sufletele noastre, dacă le-a mistuit flacăra vreunei patimi născută din suferinţa cărnii, sunt deasupra accidentelor comune; participând la ele, e adevărat, dar în mod sublim. Or, Redworth credea în sufletul Dianei. Pentru el, acest suflet ardea, şi în jurul ei vedea strălucirea unor raze cereşti, nestinse de norocul sau nenorocul ei trecător, de încăpăţânările şi, poate, de erorile ei. Era femeie şi deci slabă; adică nepregătită pentru tărie. Era un suflet; şi de aceea se îndrepta necontenit spre progres prin purificare. El simţea aceste lucruri despre ea, ba chiar le judeca limpede, chiar dacă nu i-ar fi fost cu putinţă să le exprime. Acel ceva, în mod suprem caracteristic Dianei, şi care însemna în fiinţa ei o năzuinţă spre mai sus, îl ţinea captiv. Cu ea, sau mai curând cu ideea pe care şi-o făcea despre sufletul ei, înţelegea adevărata unire a femeii cu bărbatul, de la rădăcini până la crengile înflorite ale acestui neasemuit altoi. Ea îl făcea să cuprindă semnificaţia iubirii: un cuvânt pe buzele multora, dar rareori explicat. Cu ea, cuibărit în ideea pe

care şi-o făcea despre ea, îşi dădea seama că iubirea înseamnă o nouă pornire. În existenţa noastră, o mlădiţă mai frumoasă a arborelui viguros înfipt în bunul şi grosolanul pământ; simţurile, în curgerea continuă a sevei vii, gândurile în nedespărţită pereche şi sufletele contopite într-o unire totală. Într-adevăr, o perspectivă fericită pentru fiii şi fiicele Terrei, un indiciu divin al unei stări superioare fericirii: impulsionarea noastră, cu toate elementele îngrămădite în noi, bătuţi de valuri între stâncile ascetismului şi vârtejurile senzualităţii, către crearea unor speţe umane mult mai nobile, astăzi doar vag închipuite.

Lucru destul de ciudat, omul acestor sentimente era departe de a fi un răzvrătit pe plan social. Diana gândurilor lui i le trezea în legătură cu ea însăşi, dar nu pentru a arunca lumină asupra tuturor lucrurilor o tăinuia el în fundul inimii. Noţiunile lui civice tolerau fariseismul feminin, ea oferind un excelent beton social acolo unde nisipurile mişcătoare abundă, şi fără a le justifica întru totul pe mondenele de genul ladyei Wathin sau al Constancei Asper, ale căror virtuţi le putea pune pe seama întâmplării sau temperamentului acid, le considera suportabile şi vrednice de stimă acolo unde cele de soiul doamnei Fryar-Gunnett erau nenumărate, ameninţând să devină majoritate; aşa cum se va întâmpla întotdeauna atâta timp cât comunitatea femeilor caste va fi îngrădită în coventionalism şi înălţată pe tronul ursuzeniei.

Gândul la Diana prefăcea însă în fantome atât pe femeile respectabile cât şi pe contrariile lor. Nu se putea împiedica să nu se gândească la ea. Era liberă; el de asemenea; şi erau tot atât de depărtaţi ca pânza corabiei de la orizont şi naufragiatul pe pluta lui. Era cu putinţă ca pasiunea ei pentru Dacier să-i fi pârjolit inima definitiv. Iar în momentul de faţă nu avea niciun drept s-o viziteze, şi nu îndrăznea să-şi impună prezenţa nechemat. N-ar fi avut nimic să-i spună, dacă s-ar fi dus, decât să răspundă la întrebări asupra unor probleme de afaceri. Iar lady

Dunstane l-ar fi chemat cu siguranţă dacă era cazul.

Făcându-şi plimbarea călare, în parc, într-o dimineaţă geroasă, Redworth îl întâlni pe sir Lukin care, cu un aer mohorât, îi ceru veşti despre Diana Warwick, întrucât soţia lui, adăugă el, îi interzisese pentru moment să vină s-o viziteze.

— Are o răceală, cum ştii, spuse sir Lukin; şi pe urmă: — Greu al naibii de suportat pentru femei – nu? Sunt obligate să facă figură bună. Şi aş jura, pe tot ce-i sfânt, că Diana Warwick n-are o pată, o singură pată să-şi reproşeze. Îmi închipui că am ajuns să cunosc femeile. Şi ascultă aici, Redworth, noaptea trecută – adică, vreau să spun, aseară, am rupt cu o femeie – o doamnă pe care o cunoşteam, ştii, pentru că nu înceta să colporteze bârfeli pe socoteala Dianei Warwick. Am rupt-o cu ea. I-am spus că aş provoca la duel pe oricare bărbat dacă ar vorbi-o de rău pe Diana Warwick, şi am rupt-o cu ea. Doamne! Redworth, femeile astea se pot dovedi nişte caţe. Au pungi cu venin sub limbă, oricât ar semăna ele cu acadeaua – căci asta îi e culoarea. Dar am rupt-o cu ea odată pentru totdeauna. Mă îndoiesc că-i voi mai călca vreodată pragul. Şi asta e realitatea, nu mă voi mai duce.

Sub acea descriere era uşor de recunoscut coloritul doamnei Fryar-Gunnett.

După alte câteva observaţii, sir Lukin porni mai departe călare, în timp ce Redworth medita asupra principiilor morale ale unei societăţi care îngăduie ca o femeie de teapa doamnei Fryar-Gunnett să-şi menţină poziţia socială şi să azvârle cu piatra în Diana; uitând, în fervoarea lui de apărător, că nici Dianei nu-i era interzisă o licenţă asemănătoare.

Când o văzu pe Emma Dunstane, câteva zile mai târziu, ea se găsea în caleaşca ei, îndreptându-se, după propria-i expresie, spre „Ţara Juriştilor”, pentru o întrevedere cu bătrânul domn Braddock în legătură cu afacerile prietenei sale. Luă şi el loc lângă ea.

— Nu, Tony nu se simte bine, răspunse la întrebarea

lui, sub vălul candoarei. E pe cale de însănătoşire, dar – îţi dai seama – a suferit un şoc. Încă nu e capabilă să se ocupe de afacerile ei personale, şi există unele lucruri care trebuie neapărat îndeplinite.

— Altădată eu eram omul ei de afaceri, făcu Redworth observaţia.

— Pomeneşte de bunele servicii pe care i le-ai adus. Acum e vorba de simple probleme de resortul avocaţilor.

— Îşi recapătă forţele?

— Vei putea s-o vezi la Copsley săptămâna viitoare. Poţi veni miercurea sau sâmbătă?

— În orice zi. Spune-i că vreau să-i aud părerea despre situaţia politică actuală.

— Îi va face plăcere, dar va trebui să i-o descrii...

Emma se temu că a spus prea mult. Încercă să se ascundă, din nou sub masca unui aer de candoare. — Biata mea Tony a fost doborâtă de lovitura asta. Presupun că e ca şi cum ai pierde un membru bolnav: a dobândit libertatea cu preţul unei zdruncinări a întregului organism.

— Ne putem bizui pe forţa ei de rezistenţă.

— Da. Blânda monosilabă a Emmei fu urmată curând de o exclamaţie: — Trebuie să trăieşti experienţa unei ironii a soartei ca să înţelegi cât de crudă poate fi! Apoi îşi aminti că el nu putea suferi un asemenea limbaj.

— Ironia soartei! îi repetă el cuvintele. Credeam că eşti deasupra acestui gen de jargon literar.

— Şi eu credeam că sunt, sau credeam că se poate exprima aşa ceva într-un limbaj aproape explicabil, răspunse ea, zâmbind la vederea leului trezit din toropeală.

— Pe cuvânt de onoare, izbucni el, mi-ar plăcea să scriu o carte de fabule, arătând cum se vâră măgarii într-un ham care îi roade, cum îşi pierd câinii oasele de ros, iar proştilor li se sparge dovleacul, şi cu toţii nu contenesc să-i dea cu gura despre ironia soartei, ca să scape de plictiseala de a merge pe urmele cauzelor. Şi care sunt

acele cauze? În nouă cazuri din zece simpla lipsă de răbdare, sau greşeala de a aluneca în vreo slăbiciune. Iată un subiect interesant: să-mi scrie cineva *Fabule spre ilustrarea ironiei soartei,* iar eu mă angajez să le alipesc la fiecare câte o maximă de-a bunicii mele drept morală. Trăncănim despre ironia asta când ne eschivăm de la lecţie – de la nuiaua pe care am provocat-o. Şi tocmai dumneata să vorbeşti de soartă! E sămânţa pe care o semănăm noi, individual sau colectiv. Sunt legat de prosperitatea ţării, şi dacă vasul naufragiază, îmi ruinează averea, dar nu mă distruge pe mine, decât dacă sunt legat în lanţuri. Nădăjduiesc, cel puţin, că acesta e cazul meu.

Îşi ceru scuze pentru faptul că introducea în discuţie propria-i persoană.

Interlocutoarea lui îl privi, gândindu-se că-i lipsea un dar mai incisiv al vorbirii pentru a exprima ironia, dar savurând sinceritatea dătătoare de noi puteri a facultăţii lui de a raţiona, şi în acelaşi timp reflectă că aplicarea expresiei folosită de ea putea să fie întoarsă împotriva lui nimerindu-l din plin, în aşa fel încât să facă din „morala bunicii mele” o concluzie rezumativă, mai puţin încurajatoare, deşi perfect inteligibilă. Apoi se gândi la ilustrarea expresiei prin tristul caz al lui Tony; şi gândind cu inima, lacrimile stăruiră să acuze acea amară ironie a cerurilor care acordau îndelung opritul şi râvnitul dar atunci când îşi pierduse valoarea sau când nu mai însemna decât un pumn de tămâie pentru un giulgiu.

Observându-i ochii umezi, Redworth înţelese că nu avea nicio noimă să discute raţional. Dar când Emma se înapoie la scumpa ei prietenă, valoarea reală a omului biruindu-i între timp starea sufletească, ea îi vorbi despre Redworth cu o insistenţă şi un tremur în glas care făcură să vibreze o ciudată nedumerire în jurul urechilor Dianei. Sensibilitatea acesteia era însă prea amorţită pentru ca în gândul ei să încolţească vreo bănuială.

Capitolul XXXVIII

Convalescenţa unui cuget sănătos, tulburat de durere

DIN ADÂNCURILE UNEI RENUNţări totale care oferea ca ultimă plăcere a vieţii consimţirea de a capitula fără nicio rezistenţă, Diana se ridica, ajutată de prietena ei, până la un anumit grad de tărie sufletească, întocmai cum picioarele făceau efortul de a-i purta greutatea trupului. Îşi trăgea curajul din pulberea în care fusese împrăştiată inima ei, şi îşi impunea să umble la fel ca toţi oamenii. Dar îi displăcea să se înduioşeze de propria ei soartă, cum fac cei împovăraţi de necazuri. Biciuia creatura care nu era în stare să-şi înalţe capul ca şi ceilalţi, făcându-şi din capacitatea de a îndura chinul un suport moral, aşa cum e, în general, pentru oameni, mândria de a exista. Ea n-ar fi văzut în această umilă suferinţă nicio asemănare cu mândria, ba ar fi considerat-o chiar contrariul. Era, de fapt, o dureroasă strângere la un loc a părticelelor alcătuind mândria. Căci nu numai că suferise, dar săvârşise o acţiune rea; şi odată ce recunoştea acest lucru, în lumina suferinţelor ei acţiunea rea lua proporţii gigantice, înălţând imn de laudă bărbatului despre care ea îşi închipuise că o iubeşte; şi care fusese într-adevăr îndrăgostit de ea odinioară, înainte de crima comisă împotriva lui. Deschizându-şi sufletul Emmei, îl descrisese ca pe o figură nobilă; unul din acele personaje pe care romanul romantic se complace să le hărţuiască numai de dragul unei recompense finale cu atât mai splendide. El

ura trădarea: ea se făcuse vinovată de tot ce îi era lui mai odios. Ea îl încununa cu nimb de glorie tocmai pentru incapacitatea lui de a ierta: în ochii ei, era într-asta ceva divin. Dar care erau justificările ei?

La prima destăinuire spusese că nu avea nici una, şi susţinea, neiertătoare, că nu exista nimic care s-o disculpe. Puţin câte puţin povestise întâmplarea – versiunea ei despre întâmplare: căci nici de la femeie la femeie, de la prietenă la prietenă cu suflet mare, de la o inimă la alta, nu putea Diana să descrie starea de cutremurată înjosire în care o lăsase Dacier în noaptea fatală, să dezvăluie numeroasele cauze care o conduseseră acolo, şi cea principală. Era o taină inexprimabilă, cu neputinţă de divulgat după toate legile civilizaţiei feminine. Excesiva ei umilire de sine şi exaltare a celui care o răpusese făceau ca taina să fie greu de înţeles; şi abia după ce Emma răsuci în minte destăinuirea şi o lăsă să se maturizeze câteva zile, izbuti ea să-şi dea seama, cu oarecare claritate, de mobilurile sau de ideea fixă a lui Tony. Însuşi cuvântul „bani” complica enigma: căci Tony ştia că se putea folosi de caseta prietenei ca şi de a ei, pentru a lua cât dorea; totuşi, ca să evite o atât de măruntă obligaţie, săvârşise enormitatea pentru care socotea că acel bărbat se comportase ireproşabil îndepărtând-o cu dispreţ.

— Acum vezi ce sunt, Emmy, zise Diana.

— Ceea ce nu văd e că el a avut motive să te lovească atât de crud.

— M-am dovedit nedemnă de el.

Dar oare un om care pretinde că iubeşte o femeie taie dintr-o singură lovitură, pentru o asemenea cauză, legăturile care o uneau de el? O greşeală de felul acesta nu constituie de obicei păcatul capital în iubire... Adânca prostraţie în care căzuse Tony şi tabloul strălucitor pe care i-l făcea judecătorului şi călăului ei o determinau pe Emma să-şi pună tot timpul întrebări. Treptat, lucrurile îi apărură destul de lămurite pentru ca să vadă în Dacier

acel tip cunoscut, dacă nu chiar comun, al omului delicat şi distins în exterior, dar aspru şi neînduplecat lăuntric, dovedindu-se la înălţimea încercărilor dragostei numai atâta timp cât împrejurările şi aparenţele favorabile răsfaţă frumosul obiect al atenţiilor sale.

Gândurile ei reveneau mereu la nebunia care o împinsese pe Tony să divulge secretul; şi, fără niciun ajutor, urcuşul era greu ca ascensiunea pe un munte către altitudinea care i-ar fi oferit o privire de ansamblu asupra acestui gest, a prietenei sale şi a împrejurărilor. Trudea din greu doar ca să ajungă până la regiunea norilor; având certitudinea, totuşi, că întunericul putea fi pătruns şi justificările puteau fi descoperite undeva. Cum nu cunoscuse niciodată nevoia de bani, era cu desăvârşire incapabilă să-şi dea seama de caracterul presant al acestei necesităţi; începu să înţeleagă, însă, că eminentul gentleman, în faţa căruia toate creaturile umane trebuiau să se plece cu umilinţă, adusese, pe o perioadă îndelungată, o considerabilă sporire a cheltuielilor domestice ale lui Tony, provocând-o să ofere acele mici dineuri partizanilor săi politici şi aducând mereu camarazi la supeurile ei, nepăsător de felul cum acest lucru îi putea afecta reputaţia şi mijloacele financiare. Un bărbat onorabil nu era oare, fără putinţă de tăgadă, obligat faţă de ea de legile onoarei? Comentariul lui Tony: „E ceva corupt în mine, draga mea”, o exagerare a gravităţii actului său, în disperarea ei resemnată – putea oare să reprezinte o justificare a hotărârii acestui om de a rupe cu ea, chiar dacă descoperise în această femeie o urmă a „corupţiei” comune, şi de a o abandona cu reputaţia ştirbită? Întrebarea nici nu s-ar mai fi pus dacă Tony nu l-ar fi ridicat în slăvi, refuzând, cu o suferinţă vădită, să audă că e învinovăţit.

Danvers instalase un pat pentru lady Dunstane în camera stăpânei sale unde adesea, în timpul nopţii, Emma surprindea sunetul unui plâns înăbuşit sau

îndelungata respiraţie scăzută a durerii care veghează. Într-o noapte o întrebă pe Tony dacă n-ar dori să vină lângă ea.

— Nu scumpa mea, veni răspunsul în întuneric; dar îi ştii pe bătrânii aceia pe care îi ajutam eu, flautistul orb şi nevasta lui; mă gândeam la ei.

— Li s-au dat bani ieri când treceau pe stradă, iubita mea.

— Da, dragă, am toată încrederea. Dar adaugă la melodie nişte înflorituri atât de absurde! Mă gândeam că e tocmai rolul pe care l-am jucat eu, în loc să-mi văd de datoria mea de femeie şi să întind talerul după gologani. N-am să mai plâng.

Oftă, şi curând după aceea adormi, lăsând-o pe Emma să-şi descarce inima în lacrimi.

Căci avea impresia că facultăţile intelectuale ale lui Tony slăbiseră. Nu numai că se înjosea pe ea însăşi şi îl ridica în slăvi pe Dacier în mod ridicol de exagerat, dar îşi redusese inteligenţa la nivelul senzaţiilor: o situaţie pe care altădată o critica făţiş ca fiind păcatul esenţial al omenirii, originea erorilor şi a crimei.

Un lucru de asemenea ciudat: cu toate că era cu nervii slăbiţi, făcu propunerea, sau sugeră ideea, că ar fi bine să se arate în public. Spuse:

— Va trebui să circul, Emmy, când mi se va părea că sunt în stare să fiu la înălţimea limbuţiei mele dinainte, în momentul de faţă mă simt ca un luptător care a fost doborât. De îndată ce-mi va trece înţepeneala e preferabil să-mi fac reapariţia, de dragul susţinătorilor mei, deşi nu voi mai urca niciodată pe ring.

— Uite o hotărâre bună – când te vei simţi iarăşi pe deplin tu însăţi, scumpă Tony, răspunse Emma.

— Cred că am făcut de ocară sexul feminin, dar nu aşa cum se presupune. Mă simt de pe acum ca o fiinţă renăscută şi pe această plăpândă creatură pot s-o fac să treacă şi prin foc de dragul celei vechi. Care mi-e corvoada? Doar să plimb o mască!

— Nu se ştie nimic.

— Se va şti.

— Dar e un secret pecetluit.

— Nimic din ceea ce s-a vorbit nu e secret. A rămas în aer, şi eu sunt nevoită să respir ca să trăiesc prin el. Aş prefera să fie dat pe faţă. „Ea l-a trădat”. Mai bine asta, decât să se creadă – mai ştiu eu ce! Vor exclama: „Cum a putut!” N-am fost capabilă să-ţi dau un răspuns nici ţie – sufletul meu. Cum am putut? O! slăbiciunea noastră e cel mai aprig urmăritor care ne hăituieşte; nu putem scăpa de ea. Dar am un răspuns pentru lume: sunt convinsă din toată inima că nimeni n-ar fi acţionat în felul meu.

— Nimeni, Tony dragă, n-ar fi pus fapta asta la inimă ca tine.

— Flecăresc, draga mea. Dacă aş proceda cinstit, aş rămâne mută, şi aş deveni în curând pulbere. Din clipa când începem să vorbim, creatura vinovată îşi caută un refugiu. Altfel n-ar putea exista. Sunt conştientă de o eschivare când deschid gura.

— Dar mi-ai spus totul.

— Cred că da. Dacă îmi justifici purtarea, însă, sunt sigură că nu.

— Fată dragă, a explica un lucru nu înseamnă a-l justifica.

— Cine îl poate explica! Am fost prinsă într-un vârtej. O! nimic supranatural: slăbiciunea mea, pe care îmi place s-o numesc nebunie – întoarce-o cum îţi convine! Când am luat trăsura şi m-am dus în noaptea aceea la Tonans, sunt sigură că eram lucidă, dar mă simţeam ca o săgeată în zbor. Vedeam lucrurile, dar într-un ritm prea rapid ca să-mi dau seama de ele. Ah! să nu dea Domnul vreodată ca nevoia să tragă arcul slăbiciunii noastre, căci atunci sufletul e cel care îşi ia zborul spre pierzanie. Îmi aduc aminte că scriam o istorisire intitulată *Bărbatul cu două conştiinţe.* O voi semna: *Femeia cu două caractere.* Dacă o voi isprăvi vreodată. Capacitatea de a gândi ar trebui să preceadă actul scrisului. Ar trebui; nu spun că aşa şi este.

Capacitatea de a asimila gustul public şi a-l reproduce e mai generală. Produsul rezultat e perisabil, dar ne răsplăteşte munca, şi prin asta ne fereşte de a deveni escroci. Acum văd ce avea Redworth în mintea sa largă – autoarea care supravieţuieşte venitului ei!

— Nu îndrăznea să vorbească.

— De ce nu îndrăznea?

— Te-ar fi oprit?

— Eram ca un glonţ ieşit din puşcă, şi îmi pare bine că nu mi-a stat în cale. Ce forţă a încărcat puşca, asta e altă întrebare. Tata zicea că lovitura de maestru a diavolului e să ne facă să-l acuzăm. „Aşadar, rămas bun, Sarsailă”. Draga mea, sunt o oaie neagră; trebuie să mă spăl cu furie; şi nu cu apă – cu flăcări de pucioasă. Suspină. — Trebuia să mă laşi să zac şi să mor. N-ai fost bună. Mă duceam în linişte.

— Adorata mea! strigă Emma, biruită de o disperare a cărei obârşie o vedea în încercarea Dianei de a-şi ascunde sângerarea inimii, – trăieşti pentru mine. Vâră-ţi asta în cap. Gândeşte-te la ceea ce înduri ca la o datorie faţă de Emma. Vrei?

Tony înclină maşinal din cap.

— Dar sunt îndrăgostită de regina Moarte, trebuie s-o mărturisesc, zise ea. Respingătoarea mâncare cu care m-ai hrănit m-a smuls din braţele ei. Şi am senzaţia că dacă mă duceam, toată lumea s-ar fi milostivit să mă ierte.

— Afară de mine, spuse Emma, îmbrăţişând-o. Tony şi-ar fi lăsat prietena în doliu până la ultima ei călătorie. Iar scumpa mea va trăi ca să cunoască fericirea.

— Nu mai cred în ea, Emmy.

— Greşeala oamenilor e să creadă că fericirea e cu putinţă pentru simţurile noastre.

— Da, noi distilăm această esenţă de calitate superioară *cu ajutorul* simţurilor; iar actul acesta se cheamă suferinţa vieţii. Fericirea e moartea simţurilor. Cel puţin atât înţeleg eu din tot ceea ce constituie, probabil, existenţa noastră. Dar se prea poate să-mi pară

rău că am înfăptuit atât de puţin.

— Asta e o mâhnire sănătoasă, cu speranţă în miezul ei – nu o mâhnire îndrăgostită de ea însăşi, nu deplorabil de nefastă, aşa cum constatăm că este egoismul sub orice formă ne-ar apărea; şi mai cu seamă cea principală.

— Numeşte-o.

— Denumirea cea mai bună e Amor.

Toată fiinţa Dianei se crispă auzind-o, căci ea dorea intens ca Iubirea să fie respectată, întru nimic umbrită de propria ei nefericire. Sensibilitatea ei, încă răvăşită de emoţie, protesta în numele eternităţii pasiunii, şi nu se putu împiedica să nu considere că recea osândire, pe plan intelectual, din partea Emmei venea dintr-o necunoaştere a iubirii.

O scrisoare de la Tonans, conţinând un cec, înseamnă o cruntă încercare a capacităţii Dianei de a îndura ironia soartei. Vorbise despre ironia aceasta ca o aluzie la libertatea ei. Acum când, potrivit unei comunicări din partea avocaţilor, se bucura de o independenţă materială care o scutea de sarcina de a scrie pentru bani, scrisoarea care plătea preţul nefericirii ei o lovea cu atât mai greu.

— Citeşte-o şi rupe-o în bucăţi, îi spuse ea, învinsă de un val de dezgust, Emmei, care răspunse: Vrei să mă duc imediat să-l văd?

— La ce bun? Dar arunc-o, te rog, în foc. O! nu e un simulacru de virtute. N-a existat, după câte ştiu, nicio specificare a vreunei recompense pentru ceea ce am făcut. Dar îmi dau seama limpede – pricep abia după evenimente – că a existat un acord. Îl vezi cu ochii tăi. M-am dus la el ca să-i vând secretul. Îmi mulţumeşte; spune că am servit bine cauza cea bună. Eu nu am această consolare. Dacă m-aş fi gândit la cauză – la orice lucru elevat, asta m-ar fi oprit. În foc cu ea!

Scrisoarea şi bileţelul pătrat se mistuiră în foc. Diana urmărea cu privirea hârtiile care se înnegreau.

— Aşa îşi pierd puterea de a mai păcătui, Emmy; iar eu,

atâta timp cât mă zbucium, pot spera în iertare. Discutam despre ironia soartei. Înseamnă, de fapt, cazna focului.

— I-am vorbit de ironia soartei lui Redworth, spuse Emma; întâmplător, bineînţeles.

— Şi s-a înfuriat?

— În realitate nu e cu totul acel domn Cuthbert Dering al caricaturii tale. Nu e niciodată raţional decât în limite acceptabile. Nu-i voi repeta truismele; dar a spus, sau eu am dedus din ceea ce a spus, că nişte simple maxime de bunică ar lămuri enigma.

— Probabil că ceea ce e simplu e şi profund, în legătură cu misterele vieţii, zise Diana, al cărei spirit fusese stimulat la o momentană activitate prin sosirea scrisorii. Se comportă ca un înţelept; poate că avem, deci, datoria de a-i lua cuvintele drept înţelepciune. Se scriu şi se spun atâtea absurdităţi, iar el e unul din rezerviştii omenirii care n-au nevoie decât să fie recrutaţi ca să alcătuiască o viguroasă falangă a bunului simţ. E păcat că nu sunt recrutaţi şi puşi la instrucţie ca să înveţe să se exprime. Apoi recăzu în apatie. Dar nici ei şi nici unul din ei nu mi-ar putea înţelege cazul!

— El pune ideea ironiei pe seama păcatului nerăbdării, Tony.

— Ar putea fi o ironie mai crudă decât asta? Un prieten al tatii a aşteptat răbdător o mică avere, şi când a moştenit-o, era un om uzat, încât i-a servit numai ca să fie condus în chip decent la groapă.

— Dar a putut să câştige pe plan spiritual aşteptând cu răbdare.

— Da, e adevărat. Ne e mai cald dacă pornim pe jos către soare, dar s-a descoperit că ne e mai frig dacă o luăm în sus cu balonul. Binefacerile bunurilor materiale îşi schimbă radical sensul cu cât le îmbrăţişăm mai de aproape. Toată viaţa ne învaţă că noi nu trăim decât ca să ne bucurăm cu spiritul. Voi medita asupra cuvintelor tale.

— Sunt propriile tale cuvinte, Tony, prostuţă mică, cum

sunt întotdeauna toate cuvintele care merită să fie spuse! exclamă Emma, zâmbind fericită că vede cugetul prietenei trezindu-se din nou la viaţă, chiar aşa sfios şi în obscuritate.

Capitolul XXXIX

Despre natură şi una din fiicele formate de ea, precum şi o scurtă incursiune în reversul evenimentelor

UN SPIRIT CARE, DUPĂ UN LUNG anotimp de uitare, în suferinţă, se întoarce la starea de veghe fără un stimulent energic pentru viaţa socială, e în mare primejdie de a rămâne definitiv posac. Dragostea Dianei pentru natură o salvă de acest cumplit nenoroc în cursul unei şederi de două luni la Copsley, atenuându-i sensibilitatea până la acea stare de-abia conştientă din preajma somnului.

Februarie aduse un vânt de sud-vest pentru împerecherea păsărilor. O vastă suflare caldă rostogolea nori de toate formele cu putinţă, de proporţii falnice, cu mici spărturi de azur, sau plutind pe lacuri de albastru şi de verdele cel mai palid, sau îngrămădindu-se unii peste alţii ca într-un amfiteatru pentru majestuosul spectacol al apusului. Uneori aceste odrasle ale vântului zburau în lanţuri joase, semipurpurii, ameninţând cu o aversă pe care o reţineau şi dăruind amurgului taina de a răscoli un colţ de poezie în inima oricărui privitor. Uneori ele erau zvânturaticul aprilie, aci planând cu lunga trenă a ploii, aci lăsându-se în jos cu raze de soare. Alteori îmbibau păduri şi câmpii cu ploi torenţiale câte o zi întreagă şi se destrămau pentru a descoperi steaua de sud-vest în înalt. Odrasle ale vântului, dar odrasle nestatornice ale acestui vânt ce suflă în asfinţit, norii sunt îndrăgiţi în metamorfozele lor numai de cei care i-au urmărit îndelung cu privirea.

Diana îi avea pe Arthur Rhodes şi pe credinciosul ei câine Leandru ca însoţitori de plimbare. Dacă Arthur spunea: „O zi ca asta li s-ar părea melancolică londonezilor”, ea îi mulţumea în adâncul inimii, ca unui binefăcător care îi revelase lucrurile cele mai profunde. Cele mai simple lucruri alcătuiau hrana ei spirituală. Diana îşi închipuia că pierduse forţa de a gândi; era sigur că nu mai făcea efortul şi nu mai avea dorinţa să gândească. A-şi exersa picioarele ca să ajungă până într-un punct anumit al priveliştei, urechile şi ochii să observe ce pasăre cântase, ce floare răsărise pe mal şi cărui copac aparţinea frunza ce se afla înăuntrul mugurelul, îi satisfăceau din plin dorinţele zilnice. Fără să-şi dea seama, aduna un mănunchi de peisaje, de imagini, de chei tainice ale unor orizonturi visate, care îi deschideau o întreagă lume la fiecare adiere întâmplătoare ce schimba forme şi culori: o lume diferită de aceea a vechilor ei ambiţii. Căderea o alipise în chip reînnoitor de glie, iar salvatoarea naturaleţe a femeii crea din nou în ea prospeţimea copilăriei, cu învăluite amintiri ale neobişnuitei sale pofte de viaţă, departe, în trecut, cu un sânge nou şi liniştit, capabil de a se bucura fără o ţintă precisă de ceea ce ar fi însemnat o pustietate pentru sensibilitatea ei din epoca precedentă.

Cu timpul, i se dezvoltă setea pentru ştiinţele pozitive, şi pe masa bibliotecii de la Copsley fură depuse scoici, pietre şi tot felul de ierburi; cărţi de botanică şi de geologie fură cercetate pentru identificare, Emma Dunstane fiind totdeauna gata să-şi ofere sprijinul; căci probele recoltate o purtau până în inima pădurilor. Bietul sir Lukin încercă să le ţină tovărăşie timp de trei zile şi fu nevoit s-o ia la fugă spre viaţa de club. Îl trimise pe Redworth, alături de care plimbările zeloaselor cercetătoare deveneau instructive, deşi Diana, recunoscând acest lucru în sinea ei, îşi rezerva o hotărâtă preferinţă pentru eterica stare de spirit dinainte, mai cuprinzătoare, şi netulburată de prezenţa unui bărbat.

Bănuiala pe care o semănase Emma nu-i stârnea o emoţie alarmantă; dar se întrebă: putea oare cel mai bun dintre bărbaţi să fie doar prietenul unei femei? Îşi putea îngădui să fie oarbă când inima ei era aprinsă pentru altcineva. Pasiunea ei pentru libertate nu primea însă, niciun avertisment ameninţător care s-o determine să treacă pe poziţiile ei de defensivă. El era acelaşi interlocutor brutal şi încrunta sprâncenele mai ciudat ca niciodată la adresa lui Arthur, într-un vizibil calcul al felului cum îşi propunea acest băiat să-şi câştige existenţa. Ea punea cu îndărătnicie tot meritul pe seama tactului lui Arthur dacă mai vârstnicul său era amabil, fără a-i contesta totuşi, bunului prieten datoria de gratitudine pentru că nu pomenise de boala şi înfăţişarea ei. Redworth se abţinu până şi să-i scruteze trăsăturile. Figura palidă şi starea ei de reverie, în care scânteierea unei intenţii semnificative urca încet, până la strălucirea expresiei exterioare, ca bulele de aer ridicându-se din adâncul unor unde cristaline, îi frângeau inima, în timp ce conversaţia lui continua pe acelaşi ton prozaic. Dar instinctul ei cu privire la siguranţa în care se găsea nu dădea greş. Ea şi cu Arthur descoperiră – şi acest lucru o puse mai întâi pe gânduri dacă îl cunoştea într-adevăr atât de bine pe acest om – că, pe când era elev la Harrow, tipărise pentru uz particular o broşură în care îşi consemnase observaţiile asupra naturii. Lady Dunstane aminti în treacăt faptul. El dădu din umeri în faţa absurdităţii unei publicaţii tinereşti: socotea că, în general, a publica ceva e o dovadă îndoielnică de judecată sănătoasă. Justificarea lui era că nu publicase opinii personale. Să observăm, să ne dăm sprijinul în mica noastră sferă, dar nu să venim să declamăm la rampă!

— Noi ne retragem din activitate, spuse Diana, pentru ea şi pentru Arthur.

— Înţelepciunea e să eviţi situaţia care te sileşte să publici, zise el, spre stingherirea sensibilului interlocutor mai tânăr.

În mijlocul naturii era un însoţitor agreabil şi de mare ajutor. Le recomandă să studieze vântul de sud-vest, dacă doreau să prevadă vremea şi să înţeleagă clima ţării.

— Noi nu avem anotimpuri, sau avem numai o deplasare a lor dintr-un loc într-altul. Vechile calendare dau şapte luni din an vântului de sud-vest, şi cam asta e media. Bizuiţi-vă pe ea şi puteţi să socotiţi, în linii mari, la ce trebuie să vă aşteptaţi. Când nu ai limita asta maximă timp de un an sau doi, plouă până la saturaţie în anul următor.

Cunoştea fiecare pasăre după felul cum zbura şi cânta, după obiceiurile, şiretlicurile şi indiciile de inteligenţă familiare omului primitiv; iar comentariile lui despre viaţa sensibilă a copacilor şi a ierburilor îi fermeca pe însetaţii săi auditori. Cunoştea şi puţină astronomie; dar, în raport cu această ştiinţă, cobora glasul, ceea ce o mişca pe Diana, care simţea o înrudire cu el atunci când lua tonul învăţăcelului. O aluzie pe care o făcu într-o seară Arthur la opera poetică a lui Aratus aduse un subiect de conversaţie memorabil de plăcut asupra îndelungatei citiri în stele de către ochii noştri muritori. Amândoi avură intuiţia acută că gândirea acestui om al spiritului practic se înfrăţea în chip flagrant cu gândirea poetică. Diana spuse despre el lui Arthur:

— Nu-mi oferă comparaţii; îmi indică însăşi sursa lor.

Arthur, invidios pe Redworth pentru cunoştinţele lui pozitive, îşi ascunse nervozitatea încuviinţând.

Redworth făcu o aluzie, în treacăt, la situaţia politică internă. Nici unul dintre ei nu răspunse. Diana se întreba cum era cu putinţă ca un om care desluşea eternul din natură să consacre măcar un gând pulberii efemere a acestei lumi. Mai târziu, se gândi că-i cerea să-şi mărginească apetitul lui viguros, de bărbat, la fărâma de pâine ciugulită mărunt care-i satisfăcea ei sensul imediat al vieţii. Gândurile îi erau aidoma unor pânze subţiri de ceaţă, venind şi plecând ca şi ele, fără a imprima vreo

direcţie spiritului, chiar dacă izvorau dinlăuntrul lui. După plecarea lui Redworth, cu toate că Diana îl primise cu multă plăcere – Arthur fusese martor – ea reveni brusc la o atitudine mai vioaie, mai senină şi mai veselă. Arthur fu măgulit la ideea că Diana se elibera de o povară – un gentleman valoros, dar nu un tovarăş cu desăvârşire simpatic. Ochii ei aveau din nou licărirea pe care o pierduseră, pasul ei era mai sprinten; îl provocă la vechile lor partide de conversaţie, cu digresiuni în versuri albe, ici şi colo, după cum le dicta capriciul. Se distrau împreună şi o amuzau şi pe Emma, căreia îi creştea inima văzând chipul întinerit al lui Tony şi auzind unele din exploziile impetuoase ce-i erau fireşti. Că Dacier n-ar fi fost niciodată un soţ potrivit pentru ea, că ar fi strivit-o şi ar fi îngenuncheat-o, că i-ar fi administrat o nouă probă de înrobire în căsnicie, era cât se poate de convinsă. Nădăjduia să vină ziua în care Tony avea să-şi dea seama de acest adevăr şi, poate, cine ştie, şi de faptul că altcineva, pe care ea nu-l înţelegea încă destul de bine, era de fapt tovarăşul de viaţă ce-i lipsea.

Luna martie se scurse cu vânt regulat dinspre sud-vest şi cu ploi mai frecvente, aşa cum prezisese Redworth, care îi anunţase să se aştepte la vijelii şi furtună, apoi la schimbarea vântului. Aşa se şi întâmplă, după ce ploile udară până la piele o pereche ce dispreţuia refugiul gingaşilor orăşeni sub umbrele, mândri de asemănarea lor cu florile sălbatice de la marginea drumului pe care apa curgea şiroaie. Arthur mai rămase la Copsley timp de o săptămână, în perioada cât suflă înviorătorul vânt rece de nord-est, dar, după ce îşi luă rămas bun, care fu motivul că Tony se întoarse acasă descurajată din plimbarea ei singuratică? Nu putea fi vorba de un regret serios pricinuit de absenţa tânărului ei însoţitor de care se despărţise veselă, fixând o dată pentru o nouă întâlnire pe înălţimi, şi recomandându-i să compenseze orele de răgaz cu lucru intens. Criza trecu, fără ca ea să-i găsească o explicaţie. Vântul avea rezonanţele unor

amintiri. Suflarea pătrunzătoare şi aspră vorbea sensibilităţii ei despre un moment petrecut pe nisipurile pustii ale coastei franceze; începutul nefericirii ascunse pe care ea o intitulase fericirea ei. A doua zi, Diana era pregătită pentru şederea la Londra împreună cu Emma, care îi promisese să facă o expediţie, la sfârşit, în chip de vacanţă, până la Crossways, casa nefiind ocupată de locatari, după cât spunea Redworth.

— N-ai să treci prin încercarea asta ca o captivă? întrebă Emma.

— N-o aştept cu plăcere, draga mea. Diana făcu o mutră comică. Datoriile faţă de noi înşine sunt cele mai greu de plătit. Asta e descoperirea pe care o facem odată cu anii care trec: iar eu credeam că e tocmai invers. Dar sunt datorii de onoare, obligatorii. Voi trece prin încercarea asta cu o siguranţă formidabilă, ai să vezi. Dacă sunt oprită la prima mea laşitate şi întoarsă în sens absolut contrar, cred că am curaj.

— Nu ţi-e teamă să întâlneşti... pe oricine ar fi?

— Lumea întreagă cu tot ce e în ea! Mă simt robustă, dornică de luptă, o amazoană, o ştrengăriţă obraznică. Eu şi frica ne-am despărţit pe vecie. N-am să te fac de ocară. Doar intenţia ta este să mă iei înapoi cu tine. Afară de asta, ard de dorinţa să-mi fac o ultimă apariţie strălucită. N-am adus nicio jignire gravă convenienţelor sociale, Emmy dragă, indiferent ce-şi închipuie anumite persoane.

Îşi învinsese descurajarea ieşind din această criză cu o părere mai subtilă despre Dacier; deopotrivă de dureroasă pentru că îi ucidea tot farmecul romantic al aventurii şi, în imaginaţie, transforma într-o pustietate raiul clipelor petrecute împreună. Judecata ei, care devenea tot mai lucidă, îi insufla o asemenea părere, în timp ce temperamentul protesta, acoperind-o pe ea de injurii pentru a-l înălţa pe el. O iubise cu adevărat. „Dacă mor, voi şti cel puţin că un bărbat m-a iubit cândva”, îşi domoli ea inima văduvită, rând pe rând roşind şi pălind. Dar gândul i se înrăi: „Nu mi-a arătat prea multă

îngăduinţă”. Şi în mintea ei ageră răsăreau o mulţime de comparaţii cu privire la calitatea iubirii acestui om. O trecu un fior, ca şi cum ar fi spintecat-o brusc lama rece a unui oţel. Nu-i dăruise nicio şansă: nu răspunsese la scrisoarea pe care i-o scrisese cu condeiul muiat în sângele inimii ei; se dusese, probabil, de-a dreptul la femeia pe care o luase în căsătorie. Şi asta, după ce aproape justificase calomniile lumii – după ce... Retrăi senzaţiile acelei nopţi din momentul când uşa casei se închisese în urma lui: sentimentul prestigiului ei pierdut, degradarea, primejdia care o ameninţa ca femeie, izolarea de orice prietenie; şi nu-şi dădea seama – cum n-a ştiut niciodată, nici ea, nici lumea – ce viclenie l-a inspirat pe glacialul Cupidon să se întoarcă la ea ca să se încălzească încheind un târg pentru importantul său secret. Ea ştia prea bine că nu făcea parte dintre zăpezile care nu se topesc niciodată, oricât de sus ar fi înălţat-o propria ei trufie. Din fericire, acum se găsea departe de razele soarelui, într-un climat întăritor, polar; şi compasiunea ei pentru femei era însoţită de o profundă duioşie şi înţelegere de soră. Îi vorbi Emmei despre acest lucru ca despre o cucerire.

— N-am băgat de seamă că aveai nevoie să suferi ca să fii delicată şi atentă, spuse Emma.

— Am pe conştiinţă faptul că am neglijat-o pe Mary Paynham, printre alţii – şi asta pentru că ţie nu ţi-a plăcut, Emmy.

— Mie mi se pare că ea te-a neglijat pe tine.

— Nu i-am făcut confidenţe, aşa încât interpretez tăcerea ei ca o delicateţe. Nu pierdem nimic interpretând-o în sensul cel mai bun.

— Dacă nu suntem amăgiţi.

— Speranţele ne amăgesc, nu încrederea. Lumina fiecărui suflet e o flacără ce tinde spre înalt. Desigur, cele mai multe pâlpâie în vânt ca nişte biete lumânări. Să avem în vedere şi perturbările atmosferice. Acum vreau să-ţi mulţumesc, scumpa mea, că m-ai readus la viaţă.

Înţeleg că sinuciderea mea era într-adevăr fapta unei egoiste, pentru că simt în mine puterea de a face bine, simt că aparţin armatei umane. Când începem să reflectăm, cum fac eu acum, în virtutea unei sănătăţi recâştigate, privim lumea în zorii ei şi ştim că suntem tineri, cu bogăţii imense, cu înfăptuiri mari şi realizări şi mai măreţe în viitor. În ceea ce mă priveşte, mă văd ca pe un ciudat viermişor zvârcolindu-se; dar, ca părtaşă a lumii active, sunt o creatură nobilă şi armonioasă; şi însuşi gândul de a înfăptui ceva e pentru mine ca o sorbitură din apa unui izvor într-un pustiu. Iar eu, dimpotrivă, trebuie să-mi arăt încă o dată chipul în lume ca să-mi reabilitez reputaţia. Şi Redworth care n-ar admite că există o ironie a soartei într-o asemenea situaţie! În orice caz, e un revers al medaliei.

— Am uitat să-ţi spun, Tony, că ai fost cerută în căsătorie, zise Emma; şi un val sălbatic de sânge năvăli în obrajii Dianei.

Aparentele ei temeri se liniştiră la auzul numelui domnului Sullivan Smith.

— Bietul, dragul meu compatriot! Şi m-a considerat demnă, nu-i aşa? Într-o zi, când nu va mai exista probabilitatea ca el să repete cererea, îi voi mulţumi.

Faptul că surâdea atât de fericită la relatarea absurdei propuneri făcută de Sullivan Smith, printr-o mediatoare, îi demonstra Emmei cât de însetată era natura Dianei după cel mai mărunt sprijin acordat sentimentului ei de demnitate.

A doua campanie londoneză debută sub rele auspicii, datorită ridicolei intervenţii a unei flaşnete de stradă care scrâşnea din ţevi într-un urlet lăbărţat unul din marşurile din opera *Puritanii,* tocmai când trăsura oprise în faţa casei pentru ca ele să coboare. Notele erau aspre, disonante, ca într-o beţie, aci încrucişându-se, aci oribil de răzleţe, intolerabile pentru urechi care nu erau doritoare să extragă melodia din noianul unor amintiri dureroase. Diana tresări înfiorată şi rămase ca ţintuită pe

loc. Aria sfărâma batjocoritoare evocarea clipelor petrecute alături de Dacier; şi totuşi îşi făcu drum până la inima ei. Îşi închipui o providenţă care o punea la încercare în pragul casei, lovindu-i slăbiciunea. Fu nevoită să se încuie în camera ei timp de o oră, lăsându-se fără împotrivire, în voia unei suferinţe care semăna cu o otravă ce i se infiltra prin vine, până când avu iar puterea să ridice ochii asupra prietenei. După un timp îi spuse:

— Emmy, sunt răni ca tăietura paloşului ascuţit al vrăjitorului; nici nu ştim că ne-a tăiat în jumătate până când vreun vechi şi bun prieten ne bate mai tare pe umeri, pur şi simplu ca să ne întrebe ce mai facem! Trebuie să mă lipesc la loc, cât voi putea mai bine. Gata, s-a făcut, draga mea; dar nu lua în seamă liantul.

— Să fii vitează, o rugă Emma.

— Abia aştept să-ţi arăt că voi fi.

Întâlnirea cu cei care puteau să ghicească o parte din istoricul faptelor n-o descumpăni pe Diana. Pentru lady Pennon şi lady Singleby ea fu strălucitoarea Diana a astrului ce-i purta numele, făcându-şi apariţia din spatele unui nor. Chipul şi vorba îi erau neschimbate; şi, odată în mijlocul curentului, prindea repede subiectele de actualitate, împrăştiind expresii ironice ca săgeţile. Lady Pennon le difuza la rândul ei, declarând că frumoasa vorbitoare, dacă fusese vreodată doborâtă, acum înălţa din nou fruntea, fiind într-o formă splendidă. Doamna Fryar-Gunnett devenise în momentul acela steaua antisocială cu glorioasă domnie; primejdia principală a căminurilor conjugale, atracţia magnetică ademenind printre flăcările albăstrui ale acestui vas în clocot nestăpânit ce se cheamă înalta societate; şi era angelic de blondă, o frumuseţe de culoarea paiului. „Un snop de grâu încântător, dacă creştetul ar fi copt”, spuse despre ea Diana.

— Un snop treierat, zice gura lumii, draga mea, replică lady Pennon, făcând aluzie la altceva.

— Un snop al discordiei care dă pâine vântului, adăugă

Diana, cu gândul la necugetatul sir Lukin, fără a da atenţie că vorbea cu o guralivă.

Ar fi azvârlit o săgeată mai uşoară, dacă ar fi avut intenţia s-o trimită departe şi la ţintă.

În celelalte privinţe, comportarea ei faţă de acest străvechi monstru care e societatea, pretinzându-i înrobire în schimbul unei atitudini îngăduitoare, avu un caracter ireproşabil. Emma fu martoră la momentul când Percy Dacier o prezentă pe tânăra sa soţie doamnei Warwick. Le urmărise apropierea în sala de bal, gândindu-se cât de diferiţi ar fi arătat Redworth şi Tony. Altă înfăţişare ar fi avut şi Tony împreună cu Dacier, dar Emma nu-şi putea închipui posibilitatea unei armonii între cei doi, decât cu preţul unei ispăşiri din partea Dianei – a păcatului de a avea un suflet mai mare – printr-un sacrificiu echivalând cu un „sàti”[47]. Simbol desăvârşit al gentlemanului englez de cea mai înaltă clasă, Dacier arăta ca efigia unuia dintre aceştia pe o piatră funerară, drept ca lumânarea şi mândrindu-se politicos cu alăturata efigie a consoartei. Din acest punct de vedere, Emma îi consideră o pereche potrivită. Observă privirea aruncată rapid spre colţul sălii unde se afla Diana; obligatoriu, pentru un om cu educaţia lui, fără nicio schimbare de expresie. La gâtul Constancei atârna o emblemă aparţinând credinţei sale religioase, o alta, la cordon. Era albă din cap până în picioare; un simbol al purităţii. Surâsul ei gingaş părea de o puritate profund studiată. Judecând după aparenţa şi reputaţia ei, Emma ghici că Dacier îşi unise viaţa, aşa cum merita, cu o sentimentală suferind de o deviere confuză, o sentimentală care, de acum încolo, avea să-i *scârţâie armonii pe coarda senzualităţii* într-un ritm absurd. Maniera aceasta de a cânta fals e, într-adevăr, amuzamentul specific al claselor avute la un popor prosper până la îmbelşugare; le putem face acestor clase concesia că iau un asemenea

[47] Sacrificiul văduvei indiene care acceptă să fie arsă pe rugul soţului decedat (n.tr.).

amuzament drept o inspirată vibraţie a notelor înalte ale vieţii, a celor mai înalte. Cuvintele acestea ale lui Tony se maturizau în spiritul Emmei dobândind deplina lor semnificaţie. Nu senzualitate, ci fals spiritualism era înţelesul; şi oricât de frumoase ar fi notele, ele sunt glasul, abil contrafăcut, al brutei care zace în noi. Raţionând astfel, se gândi că aceste cuvinte ale Dianei erau apte să pătrundă dincolo de cele mai şlefuite şi mai înşelătoare măşti umane de confecţie recentă. Afară de asta, trebuie să recunoaştem, Emma avu sentimentul triumfător de a invoca o frază de-a prietenei sale, ca un tăiş de sabie, pentru a întâmpina cuplul; căci clocotea de mânie faţă de ironia soartei care le hărăzise celor doi misiunea de a întuneca viaţa fiinţei iubite; iar pe Diana ar fi putut s-o dojenească, la rândul ei, pentru nesăbuitul capriciu al pasiunii care o dominase.

Dar când iubita ei prietenă se ridică pentru ca s-o salute pe doamna Percy Dacier, în mintea Emmei nu mai rămase altceva decât o fremătătoare admiraţie faţă de femeia curajoasă care suferise o rană sufletească aproape mortală. Diana îşi temperă aerul ei de regină pentru a adresa celei favorizate de soartă zâmbete şi formule de călduroasă amabilitate, de firească bunăvoinţă; şi această atitudine, departe de a însemna o eclipsă personală, îi dărui un nimb.

Emma îl privea pe Dacier. El îşi luă un aer convenţional, de circumstanţă, care îl expuse în câteva momente la o rapidă clipire a ochilor. O privire duşmănoasă ar fi putut cu uşurinţa s-o închipuie pe soţia lui ca fiind fascinată şi devenind parcă mai mică. Un val de roşeaţă îi urcă în obraji. Şi ea începu să clipească din ochi...

Fericita pereche se înclină, trecând mai departe, iar Emma avu prilejul să-l examineze pe Dacier de la spate. Pe această netedă placă de ardezie a omului, neatrăgătoare pentru un observator ostil, şi neocrotită, înscriem *moto*-ul care ne place. Cel mai aspru care-i veni Emmei în gând fu acela că se căsătorise cu femeia cea

mai potrivită pentru el. Neîndoios, era omul făcut să preţuiască o lumânare de altar mai mult decât lumina zilei. Văzut din spate, ea şi-l închipui micşorat, îngustat: poate o simplă iluzie datorită sentimentelor ei ostile; deşi era de conceput că el dorea ca asemenea întâlniri să se repete cât mai rar cu putinţă. Eclipsele nu sunt căutate.

Exaltarea specific feminină a Emmei Dunstane faţă de nobila atitudine a prietenei – ţinând seama de faptul că o femeie care fusese doborâtă la pământ pentru o greşeală neglijabilă, uşor de trecut cu vederea de un îndrăgostit plin de bărbăţie, îşi afirmase totuşi demnitatea cu atâta splendoare fizică şi morală, cu stăpânire de sine şi blândeţe – nu găsi răsunet şi în sufletul Dianei. De îndată ce misiunea expediţiei se încheie, ea dădu dispoziţii pentru vânzarea contractului de închiriere a casei, împreună cu tot ce conţinea.

— Aş vinde-o şi pe Danvers, zise ea, dar fiinţa asta refuză să fie tratată ca o marfă. Se pare că am o slujitoare credincioasă; se aseamănă mult cu viaţa mea, nu e întru totul după gustul meu; singurul lucru ce-mi rămâne din naufragiu! Împreună cu câinele!

Înainte de a părăsi casa pentru a se înapoia la Copsley, fu nevoită să-i acorde o întrevedere particulară lui Alexander Hepburn, sosit cu iuţeala fulgerului din Scoţia sa. Ieşi din această întrevedere vizibil zdruncinată. Nu-i povesti nimic Emmei, mulţumindu-se cu remarca: „N-am cunoscut niciodată până azi-dimineaţă forţa unui «nu» spus cu toată seriozitatea”. Hotărâtoarea monosilabă – câinele de pază şi apărătorul natural al femeii, dacă îl cheamă în ajutor cu *toată seriozitatea* – ţinuse piept, împotrivindu-se cu succes, unui vechi inamic focos, surprins de recenta ei putere de rezistenţă.

Emma se mulţumi cu acest rezultat. „Ai fost implorată stăruitor?”

— Un al patrulea act de la Operă, răspunse Diana, fără a se simţi nicidecum atât de frivolă precum îi era vorba.

Aflându-se încă sub impresia acestui gen înfocat de a

face curte, sau a acestui efort de a captura, cinstit, deşi primitiv, primi din partea lui Westlake o scrisoare caracteristică, elegant formulată, conţinând, după toate aparenţele, cererea mâinii ei în schimbul generoasei oferte a mâinii lui. A răspunde unui pretendent de această categorie i se păru uşor. Comedia, după atacul barbar, îi reîmprospăta spiritul şi încrederea în armele ei naturale de duelare. Lui Westlake, nescrisul „nu” i-l comunică printr-o serie de subterfugii amical ironice, care făceau negaţia să sară peste pagini ca un purice diabolic, oferind astfel doar culoarea cuvântului; zâmbete amuzate înfloriră pe buzele Emmei citind abila compoziţie; care, însă, se dovedi a răspunde atât de mult gustului lui Westlake, încât trebui să i se trimită de la Copsley un al doilea şi apoi un al treilea exerciţiu al comediei negaţiei.

Capitolul XL

În care vedem cum natura face dintr-o femeie din nou o copilă, şi întreit de capricioasă

LA ÎNTOARCEREA LOR DE LA Londra, după ce părăsiră gara, drumul cu trăsura de-a lungul văii le conduse pe lângă un câmp unde nişte jucători de crichet trudeau amarnic să lovească bilele cu bastonul, sub un soare vertical: un spectacol nu tocmai de înţeles pentru doamne, ale căror tendinţe practice, în calitate de observatoare ale sexului opus, le înclină să pună sub semnul întrebării profitul unui asemenea consum de energie. Dispersarea alfabetului pe o pagină tipărită nu-i lasă mai puţin nedumeriţi pe neştiutorii de carte. De îndată ce Emma Dunstane îl descoperi pe paznicul-şef al vânatului de la Copsley la una dintre portiţe şi, oricât ar părea de ciudat, pe Thomas Redworth făcându-i faţă, cu bastonul de crichet în mână, se ridică în picioare, extrem de interesată. Sir Lukin opri trăsura la poartă şi-i aminti soţiei sale că era data la care oamenii de pe moşia lui îşi măsurau forţele, în fiecare an, cu o echipă de unsprezece, din vale. Redworth, ca un bun prieten ce era, sosise în dimineaţa aceea de la Londra, răspunzând punctual la invitaţia de a completa numărul cerut, Copsley fiind sărac în forţe în anul acela. Opt dintre portiţele lor căzuseră pentru lamentabila cifră de douăzeci şi nouă de alergări; el însuşi dăduse o frumoasă lovitură la prima minge. Dar Tom Redworth rezista bine pe poziţie la portiţa lui şi marcase până acum cincizeci de

puncte. „Ura! grozavă lovitură!” strigă sir Lukin, în acel moment mingea izbindu-se puternic de grilaj. „Cine a jucat crichet, rămâne jucător bun toată viaţa, numai să aibă picioare ca să ţină cursa. Nici Pullen nu joacă rău. Treaba lui e să se cramponeze. O să le mai marcăm o sută de puncte. Nu pot să mă împac cu ideea unui scor fără doi de zero de partea noastră.” Explică doamnelor coloritul împestriţat al lui Redworth spunându-le că îi împrumutase tricoul lui de flanel, care, peste pantalonii negri, avea un aer ciudat, dar nu-i şedea rău.

Treptat, entuziasmul asistenţei din barăci şi al spectatorilor de pe peluză preschimbă zborul unei mingi de piele într-un subiect de înfrigurare vrednică de toată cinstea.

— Şi de ce nu iei parte? i se puse întrebarea lui sir Lukin; iar el explică:

— Am fost scos din joc; sunt căsătorit. Luă, cu gingăşie, mâna soţiei sale.

Diana avu inspiraţia unei replici răutăcioase. Îşi muşcă limba şi spuse: „O! ia priviţi!”

— Straşnică lovitură! O! bravo! bravo! strigă sir Lukin aplaudând, în timp ce jucătorul cel mai îndepărtat de pe teren alerga de nu i se mai vedeau picioarele după o minge cu neputinţă de prins; iar jucătorii cu bastoane alergau întinzându-le, şi mingea zbura departe, zbura înapoi, alţii după ea, şi jucătorii cu bastoane alergau mereu, încât ai fi zis că mingea scăpase de sub orice control şi conducea echipele într-un neastâmpărat serviciu al ei propriu, sfidându-i pe aruncătorii de bile.

Diana exclamă veselă: „Bravo echipa noastră!”

— Bravo, dragul Tom Redworth! replică sir Lukin. Patru, şi un trei! Iar vremea e minunată, ce ziceţi? Sper să avem aceeaşi vreme luna următoare – meciul de revanşă, pe terenul meu. L-am văzut pe Tom Redworth marcând – pe vremuri – peste două sute de puncte. Pe atunci servea şi bilele. Dar aruncarea bilelor cere antrenament. Ia uită-te, Emmy, la bătrânii înşiraţi în baracă, cu pipa în gură şi

încurajând jucătorii. Le place la nebunie o zi ca asta. O să le oferim o cină de cincizeci de persoane la Copsley! Să fie petrecere! Pe legea mea! Ai noştri trebuie să fi atins aproape o sută!

Arşiţa nămiezii constrânse doamnele să-şi continue drumul cu trăsura.

— Entuziasmul are privilegiul de a nu cunoaşte monotonia, zise Emma. Îi şade bine în tricou de sport.

— Da, îi şade bine, răspunse Diana, conştientă că roşeşte în ciuda cuvintelor simple pe care le rostise. Cred că principalul avantaj pe care îl au bărbaţii asupra noastră constă în distracţiile lor.

— Recreările lor.

— Cuvântul e, într-adevăr mai potrivit. Diana îşi făcu vânt pentru a-şi răcori obrajii, remarcând că îi era cald. Vreau să spun, avantajul permanent. Fiindcă vezi bine că vârsta nu-i afectează.

— Tom Redworth nu e un patriarh, draga mea.

— Ei, dar este ceea ce s-ar numi un bărbat matur.

— Nu poate avea mai mult de treizeci şi doi sau treizeci şi trei de ani; şi, pentru un bărbat cu constituţia lui, asta înseamnă tinereţe.

— Ei bine, eu mi-l pot închipui jucând crichet şi ca patriarh.

— Îmi place să-mi închipui că imaginaţia ta are şanse de a se realiza în fapt. Va fi un tată care se va juca sigur cu băieţii lui.

— Şi îşi va încuia fetele în camera lor. Diana murmură din nou ceva despre căldura neobişnuită.

Emma o rugă să-şi amintească de părerile lui neconformiste în privinţa educaţiei fetelor.

— Loveşte admirabil cu bastonul de crichet, zise Diana. Mi-ar plăcea să pot lovi şi eu măcar pe jumătate ca el.

— Tu loveşti cu vorba.

— Nu aşa de bine. Şi, pentru a-ţi apăra bietele picioare, un baston solid, sau o bâtă, sunt mai sigure. Dar uite care e deosebirea la crichet: când te-a atins la picioare şi te-a

scos din joc, eşti fără ocupaţie, te bucuri de răgaz; nu eşti un prizonier nenorocit.

— Presupunând că toate căsătoriile sunt nefericite...

— Aşa le văd eu, spuse Diana, şi observă pleoapele cam întristate ale Emmei ca o dovadă că se făceau cu siguranţă planuri ca să i se răpească îndrăgita libertate.

Vorbiră despre expediţiile la reşedinţa lui Redworth din Berkshire şi la locuinţa de la Crossways, neocupată de chiriaşi pentru moment, după cum o informase el pe Emma, care îşi închipuia că avea să-i facă plăcere lui Tony să petreacă o noapte în casa ei iubită; dar cum urma să le însoţească şi Redworth, Diana încuviinţă cu răceală.

Femeia reală refuză să fie maleabilă când noi o dorim astfel şi nu vrea, decât când aşa-i este bunul plac, să se supună acelei desfăşurări a acţiunii care duce la punctul culminant, cum face, binevoitoare, femeia-marionetă – generatoarea romanului şi răsfăţata mulţimii – la cea mai vagă aluzie despre capitolul nupţial. În plus, Diana purta greutatea însuşirilor ei intelectuale. Ea nu umbla pe cărările lumii nici cu o optică imitativă, nici cu mădulare servile. Individualitatea ei sinceră respingea rolul de naivă, iar sângele ei viu, cu atât mai cald din pricina înfrânării, îi ascuţea şi mai mult pătrunderea lucrurilor şi a firii oamenilor; şi dacă până acum, din spirit echitabil faţă de prietenul credincios, se abţinuse să-i dea numele de conspirator, ea citea în inima lui ca şi într-a Emmei, ale cărei străfunduri sufleteşti i se revelau fără să facă cel mai mic efort. Dar castitatea ei spirituală caracteristică – şi nu răceala temperamentală – care îndurase o luptă anevoioasă, depăşind orice drepturi existente de descriere amănunţită, şi care o înarmase ca să străpungă intenţiile ce-i ameninţau libertatea, o amăgea acum să-şi închipuie că valurile de roşeaţă din obraji se datorau perspicacităţii ei, mereu trează urmărind paza comorii regăsite; în acest fel, interpretarea limpede a celorlalţi îi tulbura viziunea pe care şi-o forma despre ea însăşi. Căci

poţi fi omul cel mai isteţ de pe lume şi totuşi, atâta timp cât sângele e cald şi tânăr, te poţi înşela.

Contrastul permanent care se înfăţişa reflecţiilor ei, între viaţa lui Redworth, sănătoasă, deschisă, practică, plină de voioşie, şi propriul ei simulacru de viaţă, împletindu-şi firul capricios, cu profunzimi ascunse, tristă şi nefolositoare, îi constrânse treptat conştiinţa umilită să recunoască, în ciuda mândriei, că se angajase într-o luptă cu el; şi că el era cel mai puternic dintre ei doi; poate şi cel mai vrednic de respect; în orice caz, ea considera că atitudinea lui avea mai multă nobleţe. El prospera în plină lumină a zilei, pe când ea ţesea o pânză ridicolă în ale cărei mreje se încurca singură. Intuiţia ei cu privire la dorinţele Emmei o aduse la concluzia că Redworth se găsea necontenit în faţa ochilor ei. Ea încercă să ironizeze imaginea concretă a jucătorului de crichet, îmbrăcat numai pe jumătate, în tricou de sport şi cu faţa ca para focului: „norocosul calculator”, cum îl numea când vorbea cu Emma, care clătina din cap şi ofta. Dar imaginea omului abstract, sănătos şi puternic, competent la joc ca şi în munca productivă, sfida aceste sărmane tentative, în consecinţă, Diana înălţă în văzduh un himeric balon de săpun care deveni o lume cerească, învăluită într-o atmosferă mult prea pură pentru ca oamenii să poată respira în ea; şi într-acolo se transporta după placul inimii, ori de câte ori contrastul, cu ameninţarea unei subjugări tiranice, îşi proiecta umbra asupra ei. În acea lume, în acea împărăţie alcătuită din visul ei de iubire, spulberat, şi din aspiraţiile ei actuale, se simţea liberă şi în siguranţă. Acolo n-o atingea nimic – nimic din cele ce săvârşea Redworth. Nu i-ar fi îngăduit să pătrundă acolo nici eroului ei ideal. Era sublimarea unei concepţii feciorelnice despre viaţă, mai bine întărită împotriva inamicului. Ea popula acest tărâm cu sufletele celor mari şi puri, îi dăruia orizonturi nemărginite, colţuri de feerie, privelişti încântătoare, melodii ale poeţilor muzicii. Cu mult mai înalt şi mai ceresc decât muntele Salvatore, era

de asemenea – acum îşi putea da asigurări cu toată seninătatea – un tărâm străin de groaznicul zbucium al sângelui. Trăind în acele sfere înalte nu mai resimţea niciun fel de emoţie.

Rezultatul firesc pentru Diana al acestui obicei de a se înălţa într-un sălaş de fantezie fu pierderea simţului exact al felului cum se comporta ea pe pământ. La conacul din Berkshire, privi totul cu un aer de superioritate, aproape tot atât de glacial cum găsea ea că este locuinţa. Emma ştia că nu se putea ca Diana să nu fi observat în bibliotecă un raft cu operele ei literare, legate cu mult gust, dar nu pomenise nimic despre aceste cărţi. Portretul doamnei Warwick executat de Mary Paynham trona deasupra căminului; ea îi aduse critici, ca şi cum faptul că ocupa acel loc nu avea nicio semnificaţie.

— El e de părere că fata are un grăunte de geniu, îi spuse Diana, Emmei.

— S-ar putea ca acest lucru să iasă la lumină cu timpul, răspunse Emma, ca un comentariu asupra portretului. — Ar trebui să se priceapă, căci tablourile spaniole sunt nişte achiziţii superbe.

— Nu încape îndoială că reprezintă o investiţie bună.

Redworth făcuse greşeala să spună, de faţă cu Diana, că socotea cumpărarea proprietăţii din Berkshire drept o bună investiţie. Încă nu avea un nume. Diana sugeră câteva titluri pentru ca Emma să le propună: „Plasamentul”; sau „Bastionul capitalului”; sau „Conacul dividendelor”; sau „Ostrovul căilor ferate”, oarbă la faptul că-şi mâhnea prietena. Emma, ghicind de fapt cine era cumpărătorul real al proprietăţii de la Crossways, se temea că descoperirea faptului avea s-o facă pe Tony şi mai puţin amabilă faţă de el, având în vedere că părea animată de o îndărătnică opoziţie; şi numai recenta ei stare de femeie suferindă, bucurându-se de micile excursii pe care era în stare să le facă până într-un punct definit, atrăgător prin caracterul lui familiar, o determină să dea urmare propriei sale propuneri de călătorie. Diana

pledă stăruitor, pe un ton copilăros, să meargă şi Arthur Rhodes împreună cu ei, „ca să fim sigure că vom avea un însoţitor plăcut pentru o plimbare pe colinele Downs”. La Crossways îşi dădură repede seama că aveau la dispoziţie slujitori de-ai lui Redworth. În mod vădit casa era proprietatea lui, şi nu reprezenta cine ştie ce investiţie! Camera principală de culcare, odinioară a tatălui ei, şi propriul ei dormitor, acum la dispoziţia Emmei, o înspăimântară prin asemănarea cu apartamentul ei de la Londra. Observase o parte din mobilierul ei la „Conacul dividendelor” şi preferase să aprecieze chestiunea sub aspectul unei afaceri avantajoase cu prilejul vânzării la licitaţie a bunurilor ei. Aici se aflau patul, masa de scris, fotoliul de autoare, biroul, cărţile, ornamentele, acuarelele ei. Iar salonul era decorat cu consolele şi etajerele ei, unde se găseau expuse toate bibelourile pe care le avusese împrăştiate prin casă, mici bronzuri, obiecte antice, bărci cu pânze lucrate în fildeş, ciudate figurine de fildeş chinezeşti şi japoneze, porţelanuri, cădelniţe de argint, zeci de mici obiecte delicate. O cuprinse o sfioasă curiozitate să descopere omisiunea vreunuia dintre ele; absolut toate erau acolo. Casa de la Crossways fusese transformată într-o capcană.

Răspunsul ei la acest gen direct de a face curte, pus la cale între el şi Emma, fu un mutism subliniat. Trată chestiunea ca şi cum n-ar fi observat nimic. Seara, la culcare, amintirea scenei petrecute sub acel acoperiş îi împiedică obişnuita înălţare în împărăţia ei planetară. A doua zi îl luă, după micul dejun, pe Arthur într-o plimbare pe coline şi se întoarse când mai erau doar zece minute până la ora mesei. Cât despre tânărul gentleman, mai-mai că era să fie mângâiat în public. Părerile lui Arthur, expresiile lui fericite, fură toate citate; desăvârşita lui artă de a ţine companie în cursul unor plimbări cu adevărat poetice, ca şi minunatul lui dar de înţelegere umană, fură elogiate chiar în prezenţa lui. Provocat de iniţiativa ei la un gen de limbaj care îl lăsa pe Redworth în afara

conversaţiei, el declamă: *„Păşim cu cei ce învechesc al zorilor gust proaspăt”.*

— *„O! gust trezit de coajă tăiată de pe fruct”,* reluă ea aceeaşi vorbire ritmată.

Şi continuară tot aşa, prăpădindu-se de râs; Emma zâmbea puţin, Redworth şi el, pe sub una din încruntările lui întrebătoare – un fel de grimasă părintească.

Bănuiala că acest bărbat, atunci când se îndrăgostea nebuneşte, era capabil să practice mărinimia cea mai absurdă, burlescul cavalerismului, cum îl socotesc femeile care îi admiră pe *adevăraţii* bărbaţi, scormoni în Diana toată obrăznicia de ştrengăriţă ce zăcea în străfundurile femeii chinuită de o alterare a stării ei de spirit. Îl puse la încercare pentru a avea prilejul să se înarmeze cu tot ce era mai răutăcios în ea spre a-i arăta dispreţ. Pe Arthur îl răsfăţa, îl consulta, îl cita, îl măgulea tot timpul. Cu o oarecare rezervă, juca rolul femeii care, apropiindu-se de vârsta matură, se îndrăgosteşte lulea de un tânăr adorabil; şi simţea plăcere jucând rolul acesta pentru că spera un efect vizibil – o şi mai mare bunăvoinţă paternă – şi pentru că putea să facă acest lucru cu absolută detaşare. După părerea Emmei, Diana făcea paradă de cochetărie în mod scandalos; şi încă de o cochetărie de cea mai proastă calitate. Nefiind amestecată în conspiraţie, Emma observase desfăşurarea comorilor pierdute de Tony din fosta ei locuinţă: o uluia o împietrire sufletească ce refuza să exprime unui prieten până şi obişnuitele mulţumiri pentru complimentul de a-i fi preţuit portretul şi obiectele pe care le posedase; ba mai mult, părea că se străduieşte să-l rănească.

Femeia suferindă, caritabilă în privinţa îngăduinţelor acordate soţului pribeag, nu era în stare să-i tolereze nimic femeii a cărei lungă văduvie devenise o virginitate de trei ori mai sensibilă; stingherită de cunoştinţele ei despre lume, stimulată de un temperament năvalnic; îndrăgindu-şi recent cucerita libertate, temându-se de cel ce i-o ameninţa; simţind că, deşi era stăpână pe

fortăreaţă, devenea pe zi ce trecea mai puţin sigură de temeliile ei, şi că speranţa într-o ultimă poveste romantică de iubire în viaţă se ducea; căci nu întrezărea nimic de felul acesta în Redworth. El i se înfăţişa Dianei ca o forţă fatală, atrăgând-o fără a-i provoca emoţie, biruind-o cu bună-voinţă: unul din acei bărbaţi buni la suflet şi puternici, care subjugă fără să aprindă scânteia iubirii, înrobirea indigna o fire capabilă de a accepta supunerea numai din pasiune. În schimbul desăvârşirii lui morale, ea îi dăruia sentimente morale; stimă, recunoştinţă, admiraţie abstractă, încredere totală. Dar omul însuşi? Ea nu mai putea spune acum că nu fusese iubită niciodată; şi un val de tandreţe îi năpădi inima, crescând ca apele unor izvoare pe care mai înainte le condamnase cu o severitate disperată: nefericitul, neîmplinitul dor de a fi mai mult decât iubită, de a iubi. Trăia încă în ea, supravieţuind naufragiului primei încercări. Taina aceasta a slăbiciunii sale fireşti era amară pentru sufletul ei mândru; castă cum îi era felul, simţea că o copleşeşte. Şi atunci imaginaţia ei comică i-l înfăţişa pe Redworth făcându-i curte cu dramatism. Şi încă unei văduve! Asta dovedea că nu avea niciun sens al poeziei iubirii. Bărbaţii cu sentimente poetice urmăresc iubirea unei fecioare, Devotamentul lui faţă de o văduvă era întors ca o acuzaţie împotriva lui de către văduva care se cutremura la amintirea acelor întâmplări din trecut, dezagreabile sufletului ei şi întunecându-i strălucirea vieţii. Dorea să privească numai în viitor, ca într-o lume purificată de beznă, şi nu să fie readusă înapoi la antecedentele ei prin solicitări concrete şi declaraţii de dragoste; dorea să trăiască pe un plan spiritual, ferită de primejdia lacrimilor printre gene care însoţea pentru ea orice idee de iubire. Femeia care vorbea de „armoniile scârţâite din scripcă” ale sentimentalilor, exagera ea însăşi coarda materială în încercarea ei de a evada din limitele proprii şi de a fugi de cel ce o urmărea.

Între timp, era tot atât de puţin conştientă de ceea ce

făcea ca şi de atitudinea ei faţă de ceilalţi. Arthur circula cu aerul visător al omului suprasaturat de dulceţile vieţii, şi meditând asupra lor, când în culmea încordării, când într-o stare de prostraţie. Diana îi administra în continuare vinul ei îmbătător, total nesocotită în privinţa consecinţelor asupra unuia care nu era decât un băiat tânăr şi un prieten, aproape crescut de ea. În momentul plecării de la Crossways îi spuse Emmei că nu avea nicio dorinţă să revadă acele locuri şi se mira de preferinţa lui Redworth pentru o asemenea pustietate. Adevărul era că, revăzând casa, îşi dăduse seama că imaginea soţului ei devenea o amintire obsesivă, desfigurând caracterul acestui bărbat, de o generozitate autentică, după cum recunoştea şi ea în adâncul inimii, dar pe care îl acuza de lipsă de previziune şi de delicateţe, întrucât ar fi trebuit să ştie că, între zidurile acelei locuinţe, ea nu putea să fie decât torturată de gânduri. În timp ce îl învinovăţea însă, obrajii i se aprinseseră ca focul, la şoapta lăuntrică de protest împotriva atitudinii ei nedrepte faţă de bietele speranţe ale acestui om.

O săptămână mai târziu, tânărul pe care ea îl numea în public „Arthur al ei” veni la Copsley cu ştirea că fusese recomandat de domnul Redworth pentru o slujbă de secretar al unui bătrân nobil *whig*, cunoscut pentru protecţia acordată oamenilor de litere. Afară de asta, aştepta o moştenire, spuse el, privind-o într-un fel anume ca să-i ascută instinctele. În ochi i se citea beţia vinului cu care ea însăşi îl ameţise în ultima vreme. Se găseau într-una din obişnuitele lor hoinăreli de-a lungul înălţimilor.

— Acceptă neapărat, şi mulţumeşte-i domnului Redworth, zise ea, vorbind repede. Literatura e un toiag bun, dar o gloabă nevolnică. E cazul, într-adevăr, să mă pricep. Poţi oricând să scrii; ba chiar sper că ai s-o faci.

Grăbi pasul, auzind în urma ei: „Doamnă Warwick! Diana! îmi dai voie să te ţin de mână?”

Asta era opera ei!

— În ce scop? Dacă-mi spui pe numele de botez, nu:

pierzi dreptul la orice pretext. Şi, te rog, nu irosi timpul. Mergem în ritmul firmei Pierde-vreme şi Zăbavă, şi doar ştii că oamenii ăştia nu trag niciodată obloanele decât la ora când trebuie să le ridice iar.

Sprintenă cum era, înainta prea repede ca să mai dea vreun prilej elocvenţei lui amoroase. Auzi de două ori „Diana!”, printre flecărelile ei neîntrerupte şi zgomotul rochiei fluturate de vânt.

— Prenumele e o monedă care pare să reprezinte o evaluare neînsemnată a proprietăţii pe care o revendică, spuse ea în grădina de la Copsley; cât despre strângerea de mână, la întâlnire şi la despărţire o ai pe cea mai prietenoasă. Numai nu-ţi lua aerul ăsta trist. Dragul meu Arthur, scuteşte-mă de partea asta, sau am să-mi fac amare reproşuri.

Prilejul favorabil trecuse, aşa încât el îşi veni în fire şi se linişti. Nicio speranţă nu-l încurajase ca să-i vorbească, ci numai elanul pasiunii. Diana îl înţelese şi îi fu milă de tânărul ei prieten, cast din fire, iritându-se împotriva necugetatei aţâţătoare de patimi ce era ea însăşi, semănând răul în dreapta şi în stânga, în încercarea de a evita ceea ce, după toate aparenţele, nu putea fi evitat. În mintea ei îşi făcu loc gândul lăturalnic că el ar fi ştiut să-i facă o curte poetică – nu robust furtunoasă, ori în stilul intimidării saxone, de care se temea. Dar dacă se impunea ca ea să facă o alegere? Ridică ochii, şi pasărea cu aripi vaste întunecă tot cerul, dându-i a înţelege că nu avea de ales.

O rugă pe Emma să-i aducă la cunoştinţă domnului Redworth toate evenimentele vieţii ei, absolut toate.

— Pentru ca sentimentul lui exaltat de prietenie să fie zguduit şi readus la nivelul comun. Îmi acordă o preţuire insuportabil de înaltă, ceea ce mă răneşte. Spune-i totul; mai mult decât ai ştiut tu însăţi: dacă n-ar fi venit el la mine, în ajunul zilei când tu ai fost în mâinile chirurgului, aş fi fugit – aş fi aruncat mănuşa lumii întregi! O chestiune de minute. Peste zece minute ar fi fost prea

târziu! Trenul pleca spre Franţa la opt şi eram aşteptată. Trebuie să mulţumesc cerului că a fost vorba de un bărbat în stare să aprindă sentimente rămânând totuşi de gheaţă. Repetă-i domnului Redworth cele ce-ţi spun. Voi doi discutaţi despre toate subiectele. Poţi deveni obiectul unei idealizări – e cazul meu. Încetul cu încetul – fiindcă el este un interpret îngăduitor al vieţii şi al femeilor, cred eu – ne va lega o prietenie prozaică şi monotonă, de genul acelora care durează.

Obrajii Emmei erau tot atât de roşii ca şi ai Dianei.

— Îmi imaginez că Tom Redworth nu are prea multe de aflat cu privire la o persoană care îl interesează, spuse ea. Ai simpatie pentru el? Am pierdut legătura cu tine, scumpa mea, de aceea te întreb.

— Da, îmi e simpatic: asta pot s-o afirm. El e tot ceea ce nu sunt eu. Dar acum sunt liberă, sentimentul de a fi obiectul unei consideraţii excesive şi nemeritate încătuşează, iar eu nu pot suferi lanţurile. S-a spus că sunt o frumuseţe. Pe drept sau nu, am avut parte de cariera unei frumuseţi; şi am constatat că e o ciudată viaţă de animal în cuşcă. Vrei să-mi făgăduieşti că ai să-i vorbeşti? Şi mulţumeşte-i, te rog, că i-a găsit lui Arthur Rhodes o situaţie.

La aceste cuvinte o podidiră lacrimile. Şi atât de enigmatică devenise pentru Emma, încât prietena intimă le luă drept mărturia ataşamentului ei faţă de tânărul Rhodes.

Nefericita emotivitate a Dianei îi impuse discreţia de a nu cerceta dacă Redworth fusese informat. El veni în repetate rânduri, fără a vădi vreo schimbare de fizionomie, apărându-i mereu sub forma unui enorm vultur planând; până când, în locul imaginii acestei păsări monstruoase, îi veni în minte o idee. Nu cumva, la urma urmei, se ghemuia de frică în faţa unei pure imaginaţii? Însăşi ideea feciorelnică trezi în ea feminitatea – pentru a reproşa rămăşiţei sale de mândrie că nu vede lucrurile cu mai multă luciditate. Acesta fu motivul pentru care luă

hotărârea, împotriva rugăminţilor fierbinţi ale Emmei, să închirieze o locuinţă în valea dinspre sud, la poalele colinelor, unde putea să scape de propriile ei plăsmuiri, ca şi de vizitatorii permanenţi, dar şi să alerge lângă prietena dragă la orice chemare urgentă – chemare pe care Emma nu avea s-o trimită pentru motivul sosirii unui anumit gentleman. Îşi lăsă îmbrăcămintea la Copsley pentru a lua masa şi a dormi uneori acolo, iar biata Danvers, luându-şi nădejdea de a mai dezlega vreodată enigma stăpânei sale, fu condamnată la deprimanta coborâre în vale.

— Convingerea mea, se destăinui ea cameristei ladyei Dunstane, Bartlett, este că îi va urî pe bărbaţi toată viaţa după domnul Dacier.

Dacă femeile se înşelau, iar „enigma” se amăgea pe ea însăşi, un om deschis ca Redworth era justificat să nu posede nici cel mai slab fir conducător pentru labirintul feminin, zilnic schimbător, pe care îl avea înaintea ochilor. Lucru ciudat, înaintea căsătoriei Diana nu se arătase niciodată nestatornică sau capricioasă, ci în mod invariabil sinceră şi spontană

Capitolul XLI

Cuprinde o dezvăluire asupra originii tigroaicei din Diana

O DUPĂ-AMIAZĂ DE VARĂ FIERbinte îşi revărsa vâlvătaia deasupra Londrei prin coviltirul de fum ce acoperea cartierul City, iar cele trei clase ale populaţiei, epuizate de lupta obositoare cu ceea ce însemna pentru ele o arşiţă sterilă, îşi împrospătau gândurile, fiecare în parte, cu contrastul la care le era cu putinţă să ajungă: mări sau lande, răcorite de brize şi adieri de vânt, Alpi aerieni, bere rece. Ultima, deşi o alinare în mod notoriu inferioară, e cea mai la îndemână; iar Thomas Redworth, care fiind lac de apă, îşi mâna închipuirea să zboare după mângâiere până la yachtul nou şi cochet, construit după o schiţă a lui, şi parcă făcându-i semn din golful Southampton, descoperi un amuzament propriu lucrurilor smulse direct din viaţă în conversaţia a doi lucrători ce mergeau chiar în faţa lui, în timp ce el însuşi se îndrepta dintr-o liniştită străduţă cu birouri de agenţi de Bursă spre una din Băncile City-ului. Unul îl întreba pe celălalt dacă gustase vreodată din băutura aceea rece, cu frişcă şi care se vindea acum din nişte cărucioare. Însoţitorul său îi răspunse că nu avea o părere prea bună despre asemenea chestii – şi a ce semăna?

— De! nu costă scump, nu e rea, e răcoritoare. Dar nu te înviorează.

— Exact ce-mi dădeam şi eu cu socoteala despre mofturile astea de modă nouă.

Fără să se mai consulte, cei doi conservatori în privinţa băuturii, cu un vioi stânga împrejur demn de nişte veterani la paradă pe terenul de instrucţie, intrară unul după altul într-o bodegă; şi un dialog, remarcându-se îndeosebi prin absenţa oricărui tâlc, oferi material gândirii politice a celui ce asculta. Numai dacă berea n-ar fi falsificată! Bere voiau – şi de ce nu, pe o vreme ca asta? Dar cum să-l faci pe cârciumar cinstit? Şi nu era singurul şarlatan care jefuia sărmana gloată a celor mulţi, cu bănuţi de aramă în buzunare, şi având dreptul să fie ocrotiţi de cei cu monezi de argint şi de aur. Revelaţii asupra şiretlicurilor practicate pentru a-i îndopa pe săraci cu pământ şi pietre înfăţişate drept alimente, bătuseră de curând la poarta conştiinţei publice şi obţinuseră un răspuns politicos din partea portarului. Oricât de respingător era acest gând pentru un om care mai ţinea încă la liberalismul de nuanţă *whig,* deşi lansa tot felul de baloane revoluţionare de încercare, Redworth se văzu prins de hotărâtul şuvoi al extremiştilor şi, în vârtejul lor, silit să admită necesitatea intervenţiei statului pentru a pune stavilă otrăvirii maselor. Clasele de sus n-au elaborat niciodată metodic legi în interesul celor asupriţi; şi *quid... rabidae tradis ovile lupae*[48]? spune un glas din mulţime. S-ar putea să vedem colţi de lup înfipţi în lâna oilor. Statul care îşi face un principiu vital din a se preocupa de cei săraci şi neajutoraţi întâmpină democraţia la jumătatea drumului în loc s-o aştepte; iar democraţia e un flux primejdios numai atunci când e zăgăzuit. Altminteri, în cele din urmă, yachturile luxoase vor întâlni, amice, alte recifuri şi talazuri decât cele ale apelor oceanului! Capitalul, căruia Diana Warwick îi adresează dispreţul ei cel mai strivitor, are îndatoriri imediate. Ea filosofa de partea sărăciei, şi putea s-o facă; el nu avea niciun drept să filosofeze de partea bogaţilor. Dincolo de canalul Sfântul Gheorghe, chemarea adresată umanităţii care mai subzistă în domnia Capitalului era un

[48] De ce încredinţezi stâna lupoaicei furioase? (lat.) (n.tr.).

strigăt de agonie. S-ar fi cuvenit să fie acolo, acţionând, nu cugetând. Postul de secretar pentru Irlanda trebuia câştigat prin servicii reale, întemeiate pe o cunoaştere desăvârşită a condiţiilor locale. Da, şi prin înţelegere, dacă doriţi; dar înţelegerea cere dovezi, nu flecăreală...

Acestea erau meditaţiile unui om îndrăgostit; cu inima, cu sângele şi cu întreaga minte prins în mrejele iubirii, şi concentrându-şi neîncetat gândurile, din înălţimea lui singuratică, asupra frumosului obiect al dorinţelor sale; prea dezorientat însă de aspectele variate şi evanescente ale eschivărilor ei feminine, precum reflexele pe unduirea apei, ca să mai considere că s-ar putea năpusti: căci nu era în stare să facă nimic care s-o înduioşeze, nimic care să aibă aerul că-i place; şi tot timpul influenţa felului ei de a gândi se impunea reflecţiilor lui dincolo de limitele general accesibile, ascuţindu-i spiritul până la a găsi momentul oportun ca s-o citeze! Sau el gândea înăuntrul sistemului ei de gândire, sau propriile lui gânduri se aflau la dispoziţia ei. Dar faptul că-şi dădea seama de influenţa ei nu era de ajuns ca să-l facă să pună frâu impulsului pe care îl primea de la ea. Căci moralmente el îşi contopise de mult fiinţa cu aceea a Dianei, şi multe din cele ce înfăptuia, ca şi tot ceea ce dezbătea în el însuşi, îşi aveau sursa de inspiraţie în ea; chiar în mai mare măsură decât dacă ar fi fost soţ şi soţie, în care caz simţul lui practic şi onestitatea lui sinceră şi-ar fi spus cuvântul. Ea îl ţinea în suspensie, dominându-l în această ipostază; iar el nu era câtuşi de puţin ruşinat de o asemenea situaţie. Femeia iubită era înălţată pe cele mai înalte culmi ale spiritului său.

Pe lângă faptul că nu era încurajat, avea motivul lui special de amânare, deşi acum îi putea oferi bogăţie. Într-o împrejurare, îşi bătuse joc, în prezenţa lui, de neplăcutul sâsâit al denumirii greoaie de *„Mistress”* pe care o dau englezii femeii măritate. În ce-l privea, nu vedea nimic rău în titlul obişnuit; dar pentru că Dianei îi displăcea, începu să-i displacă şi lui, numai în ceea ce-o privea pe

ea; iar perspectiva de a obţine, prin moştenire, un titlu care să sune mai dulce urechilor ei se şi contura la orizont. Să ne amintim că Redworth îndura tocmai contrariul unei încurajări. Orice lucru mărunt care-i putea face plăcere Dianei lua proporţii exagerate în ochii lui, de aceea aşteptarea titlului întărea modestele speranţe ale unui om care se considera pe el însuşi, ca şi pe oricare alt bărbat de pe lume, profund inferior faţă de ea.

Într-o asemenea stare sufletească se găsea îndrăgostitul căruia îi era dat să audă o nouă calomnie duşmănoasă pângărind numele femeii pe care o adora. Sir Lukin Dunstane, extrem de grăbit, se ciocni de el pe ultima treaptă a Băncii ticsite de oameni de unde ieşea şi exclamă: „Scuzaţi!”, apoi: „A! Redworth! fabrică bani tot timpul!”

— Ei, dar tu ce treburi ai prin oraş? fu întrebat sir Lukin, care răspunse: — Am fost până la Tower, la un ofiţer încartiruit acolo. Nu e rău cantonamentul, dar distanţa e infernală. Pentru afaceri.

După ce îşi ascunse îndepărtata expediţie sub masca acestui cuvânt cuprinzător, îl repetă, şi temându-se ca astfel să nu-i fi dat o prea mare semnificaţie, adăugă: — Nu, nu; nimic deosebit; ceea ce făcu să i se umfle în piept, cu răzvrătire, taina comprimată, aducându-i la cunoştinţă neprefăcutului personaj cât de mult ura minciuna; şi atunci îşi vărsă tot focul în forfota, ceva mai liniştită, a unei străduţe care se depărta de artera principală. — Îi eşti prieten. Sunt sigur că-i pui la inimă reputaţia; eşti un vechi prieten al ei, iar ea e cea mai dragă prietenă a soţiei mele; şi eu ţin la ea, cum se şi cuvine – iar dacă ea este o fiinţă pură, s-ar cuveni să ştiu şi chiar ştiu. Să mi se taie o mână dacă există vreo pată pe reputaţia ei! Şi o secătură ca tipul acela, Wroxeter! – de când sunt nu m-am înfuriat în halul ăsta! Jură că... la Lockton... pe când era nemăritată... Pe onoarea mea, Redworth, pot să-ţi afirm că Diana Warwick, când era fată...

Redworth îi tăie vorba. — A spus asta în prezenţa ta?

Sir Lukin fu silit să se oprească în faţa întrebării brutale.

— Nu, nu chiar în prezenţa mea... Încercă să dea înapoi, dar era cuprins de neastâmpărul mărturisirilor şi avea nevoie de sfaturi. — Pramatia a spus asta unei femei – a dracului femeie! O urăşte pe Diana Warwick – n-aş putea să-ţi explic de ce – o ură de adevărată viperă. Dumnezeule! Cât sunt în stare să urască femeile!

— Cine e femeia? întrebă Redworth.

Sir Lukin se plânse de înghesuiala din jurul lui:

— Nu-mi place să rostesc nume într-un asemenea loc.

Uşa deschisă a unor birouri din apropiere îl invită să-şi tragă după el interlocutorul, sau eventualul sfătuitor, în coridorul clădirii, unde îi veni imediat ideea unei amânări a comunicării distincte, dar cheful de a face confidenţe fu mai puternic până la urmă.

— Ascultă, Redworth, aş vrea să iei masa cu mine. Să mergem cu trăsura până la clubul meu. Perfect, numai două cuvinte. Te avertizez că am să-l provoc la duel şi aşa cum o să procedez are să apară că e din cauza altei femei, pe care nimic n-o poate incinta mai mult, dacă o cunosc bine pe această Jezabel[49]. Unele femei sunt nişte târâturi, chiar dacă-s frumoase ca huriile. Iar asta e curată bombă incendiară! Ei hai, ştiu că eşti prietenul soţiei mele, dar eşti om de lume şi îmi eşti şi mie prieten, şi ai habar cum cad bărbaţii în ispită, Tom Redworth. Oricât ar fi el de puşlama, e foarte probabil că are să iasă pe teren şi să-şi primească lecţia. Ei bine, în momentul de faţă el e preferatul acestei... hm!... Fryar-Gunnett. Ea jură că el i-a povestit cu toate amănuntele; şi că faptul s-a petrecut la conacul de la Lockton, pe când Diana Warwick era fată. Jură că o va împroşca din cap până-n picioare cu noroi, încât Diana Warwick nu va mai îndrăzni să ridice fruntea în societatea londoneză, după toate istoriile astea cu secătura de Wroxeter, cu bătrânul Dannisburgh şi cu

[49] Soţia lui Ahab, rege al Israelului (sec. IX î.e.n.), al cărei nume a devenit sinonim cu „femeie stricată şi ticăloasă" (n.tr.).

Dacier. Şi doar nu e puţin, ce zici? Dracu s-o ia de scorpie frumoasă! E geloasă pe rivala ei brună. M-am dus la colonelul Hartswood, la Tower, şi el e de părere că Wroxeter merită să fie bătut cu cravaşa, şi că am putea aranja ceea ce vreau eu. Ştiu că eşti total împotriva duelurilor; şi el la fel, pe cuvânt de onoare. Dar vezi că sunt cazuri când trebuie să aperi onoarea unei femei; şi orice zvon nou, lăsat să circule pe socoteala unei doamne de care s-a mai vorbit în alte două rânduri... Ah! sfinţi din ceruri! Trebuie să isprăvim odată! Dacă există pe pământ un bărbat care îi e prieten, trebuie să punem capăt zvonurilor pe loc.

Redwork îl urmărea pe sir Lukin în chip ciudat în tot cursul accesului său de mânie.

— Luăm o trăsură şi mergem la clubul tău, spuse.

— Hartswood ia masa cu mine în seara asta, ca să stăm de vorbă, răspunse sir Lukin. Vrei să-l cunoşti?

— Cu neputinţă, zise Redworth. Trebuie să mă văd cu o doamnă, de ale cărei afaceri m-am ocupat în City; iar în seara asta sunt prins. Înţelegi, dragul meu prieten, reluă el, în timp ce mergeau cu trăsura, e o chestiune delicată. Trebuie să te gândeşti la soţia ta. Numele doamnei Warwick nu va fi pronunţat, dar acela al altei femei va fi.

— Îl întâlnesc pe Wroxeter într-o casă de joc pe care o frecventează şi îl fac trişor în public – îl pălmuiesc, dacă e nevoie.

— Numele va fi rostit, cu siguranţă! repetă Redworth. Niciun pretext stupid nu va camufla numele acestei femei. Or, un asemenea lucru cum e un duel va produce acasă destulă supărare.

— Desigur; înţeleg, încuviinţă sir Lukin, dând din cap spre a arăta cât de clar vedea lucrurile. Dar ce sfat îmi dai ca să-l sancţionez pe ticălos şi să-l reduc la tăcere?

— Lasă-mi o zi. Dă-mi cuvântul că nu vei face niciun demers: categoric – nici tu, nici colonelul Hartswood. Ne revedem la clubul tău când te voi anunţa. Redworth îşi înălţă ochii peste coşurile caselor. — Vom avea furtună şi

vânt puternic, ascultă-mă pe mine.

— Furtună şi vânt puternic! exclamă sir Lukin; ce-are a face asta cu chestiunea noastră!

— Gândeşte-te la altceva pentru un răstimp.

— Şi bestia aceea de femeie e al dracului de frumoasă, dacă-ţi plac blondele, Redworth; e o Venus ieşită din spuma mării, cu diavolul drept tată – află asta de la mine – şi circulă peste tot semănându-şi minciunile. E o vrăjitoare cu păr de aur. Ah! dar e o cochetă fără ruşine! Cu un escroc şi o pramatie ca Wroxeter! Orice femeie care intră în relaţii cu un asemenea tip îşi pune singură pecetea. Mi-e silă de ea. E genul de femeie care-ţi jură dimineaţa că eşti singurul bărbat de pe pământ; şi a doua zi – ba chiar în seara zilei respective – e ocupată! – taxa, vă rog – şi e vorba de un gentleman, de un nobil, de un lord! — Şi asta s-a petrecut în spatele tău o jumătate din sezon! Şi nimeni n-o fluieră când defăimează o doamnă, o sfântă în comparaţie cu ea! Ştii doar, cum e viaţa în societate, băiatule: Brighton, Richmond, vizite la o prietenă trăind în aceeaşi mocirlă. Cum poate suporta aşa ceva Fryar-Gunnett – un bărbat de treabă la urma urmei? Şi după-masa iese cu trăsura să ia aer – Dumnezeule! Tu eşti în afara gunoiului ăsta, Redworth; nu prea te interesează femeile; şi ai dreptate, norocul tău. Pe cuvântul meu, stricăciunea în societatea de astăzi e îngrozitoare – e de speriat. I-am spus-o verde în faţă: şi, ce crezi? Tot ea mi se înfoiază semeaţă, sfidându-mă să dovedesc ceea ce afirm, fiindcă ea nu e o prefăcută, ba speră că valorează tot atât cât oricare dintre „castele mele Diane”. Dragul meu, când dai peste asemenea specimene de femei, ţi se face greaţă. Şi sunt dator prin tot ce e mai bun într-un bărbat – onoare, gratitudine şi toate celelalte – s-o apăr pe Diana Warwick!

— Aşadar, îţi dai seama că, de dragul soţiei tale, numele tău nu poate avea niciun amestec cu o femeie de soiul ăsta, zise Redworth. Trec pe-aici să te văd poimâine la ora trei după-amiază.

Sir Lukin coborî şi insistă zadarnic ca Redworth să intre cu el la club pentru o gustare. Îl întrebă pe un ton ştrengăresc: Cine e doamna?

Tonul îl forţă pe Redworth să fie sincer.

— Persoana de ale cărei afaceri m-am ocupat în City e domnişoara Paynham.

— Am văzut-o odată la Copsley; are un fizic plăcut. Inteligentă?

— E înzestrată.

Intrând în localul clubului, sir Lukin fu acostat în sala de lectură de un ofiţer de cavalerie, un oarecare colonel Launay, fost elev la Harrow, care stătea la fereastră şi îl întrebă dacă cel din trăsură nu era Tom Redworth. Un altul, provenind de la aceeaşi şcoală, şi care stătea în picioare în faţa unei foi desfăcute dintr-un ziar de seară, auzi numele şi se alătură conversaţiei spunând; — Tom Redwtorth se însoară, am aflat de la un camarad.

— Are să fie un soţ al naibii de bun, oricine o fi femeia – dacă e adevărat, zise sir Lukin, cu numele domnişoarei Paynham răsunându-i în urechi. — E un băiat foarte serios şi echilibrat, şi-i plac femeile pentru calităţile lor intelectuale.

Colonelul Launay mormăi ceva nedesluşit ca pentru a-şi sublinia meditaţiile. Privea în gol, cu ochi hipnotizaţi, şi întorcând o privire similară înspre sir Lukin, ca şi cum ar fi văzut prin el, izbucni: — Măiculiţă, Doamne, ştiu c-o să fie strânsă în braţe femeia aceea!

Urechile ciulite şi expresiile de nedumerire ale lui sir Lukin cereau o demonstraţie a dreptului de a face o asemenea remarcă; căci ea suna ca şi cum colonelul Launay ar fi posedat cunoştinţe oculte despre fapte interesante ce se petreceau în ascuns, de aceea colonelul îi făcu o destăinuire, în silabe scurte, întrerupte de puncte de suspensie, cu toată violenţa limbajului masculin. Uluit la culme, sir Lukin exclamă:

— Fireşte, când oamenii trăiesc discret şi sunt grijulii de propria lor persoană. Ah! îţi închipui că-l cunoşti pe un om

de ani de zile şi habar n-ai de nimic: abia dacă ai pătruns o părticică din el. Dar se-nţelege că Tom Redwtorth va fi îndrăgostit de nevasta lui – e tipul unui astfel de om! Şi, ia spune-ne, ce s-a întâmplat acum cu Luminiţa! N-am mai văzut-o pe nicăieri. Nu s-a plâns?

— Ba chiar dimpotrivă.

Cei doi bărbaţi aveau o înfăţişare gravă, fiind convinşi că familiaritatea lor cu dedesubturile vieţii sociale dintr-o mare şi bogată metropolă le dăruia o cunoaştere exactă a lumii feminine; iar conţinutul informaţiei dată de colonelul Launay avea pentru ei un caracter impresionant.

— Ei bine, în ceea ce priveşte modul meu de a vedea, e o schimbare de 180 de grade, declară sir Lukin. În ce lume trăim! Cred că am ghicit care e femeia pe care intenţionează s-o ia Redworth în căsătorie; la un moment dat am avut impresia că e alta; dar el face parte dintre bărbaţii prietenoşi cu femeile. Ăsta e motivul pentru care l-am luat drept un tip rece. Mare greşeală, recunosc. Dar Tom Redworth e un om cu principii morale, la urma urmei; şi când oamenii ăştia se dezlănţuie şi se avântă – ah! Ai boxat vreodată cu el? Ei bine, se menţine tot timpul în formă, pot să ţi-o spun.

Turneul său de vizite îl aduse pe sir Lukin, către seară, în saloanele ladyei Singleby, unde o zări chiar pe tânăra persoană la care se gândise, domnişoara Paynham, care era invitată să-şi petreacă un timp în acea casă. Vorbindu-i despre Redworth, avu satisfacţia de a observa o roşeaţă în obrajii ei – o roşeaţă de furie. Această mărturisire făţişă o făcu să apară în ochii lui ca o fată deosebit de frumoasă; astfel că începu să-l laude pe Redworth în gând pentru faptul că se ridicase, ca un adevărat bărbat, deasupra nimicurilor şi flecărelilor mondene.

— L-ai văzut astăzi, spuse el.

Ea răspunse: — Da. Se duce mâine la Copsley.

— Nu cred, replică sir Lukin.

— Mi-a spus-o el. Închise ochii rostind aceste cuvinte.

— El şi cu mine avem de rezolvat nişte treburi destul de grave aici, la Londra.

— Grave?

— Nu te alarma: nu e vorba de el.

— De cine, atunci? Mi-aţi spus atât de mult – am dreptul să ştiu.

— Nu există nici cea mai mică primejdie, te asigur.

— E vorba de doamna Warwick! spuse ea.

Sir Lukin găsi că exactitatea presupunerii ei era extraordinară. Îşi păstră un aer impenetrabil. Dar vorbise îndeajuns pentru ca în acel căpşor ameţit să se învârtească tot felul de gânduri.

În seara aceea, doamna Fryar-Gunnett nu se arătă nicăieri. A doua zi, la o oră mai matinală ca de obicei, se găsea pe aleea călăreţilor din Hyde Park, singură poate pentru două minute. Sir Lukin trecu pe lângă ea, salutând ceremonios. Nu se putu împiedica să nu arunce o privire în urmă, atât de fascinantă era pe cal! Se uită, şi ce văzu? Braţul ei, ridicat de la cot, ţinea drept în sus cravaşa. Calul lui făcu o mişcare de rotaţie şi, neavând încotro, fu purtat în galop mic alături de ea.

— La ordin!

Frumoasa Amabel îi aruncă o privire întunecată pe sub colţurile pleoapelor ridicate; o privire perfidă, avu el impresia; dar culoarea tenului ei şi conturul figurii se armonizau bine cu supărarea; şi, lăsându-şi la o parte arsenalul obişnuit de cochetării, îl fascină şi mai mult cu această aparenţă simplă, de fetiţă. Dacă frumuseţea unei femei e pusă la încercare într-un acces de mânie şi suportă efortul, înseamnă că acea femeie e dăruită într-adevăr cu o mare forţă de atracţie; o forţă irezistibilă pentru cel care nu are altă ocupaţie decât aventura erotică; şi când, pe deasupra, ea fiind cea vinovată, mai face şi pe ofensata, masca mâniei pe un chip ispititor îl umple de nedumerire în privinţa propriilor lui emoţii, dând naştere la o dorinţă de a lovi şi de a fi lovit, de a urla de durere şi a face să urle, ceea ce constituie cea mai

fericită prevestire a unei tandre împăcări, cu condiţia ca bărbatul să cadă în genunchi.

— Frumoasă ispravă ai mai făcut! spuse ea, adăugând pe scurt că avea să fie acasă la ea într-o jumătate de oră, apoi dispăru în galopul calului. Sir Lukin rămase locului cu ochii plini de admiraţie la silueta amazoanei. Neîndoios, silueta ei avea aerul că o dezvinovăţeşte cu succes de toate, afară de veninul cu care o împroşcase pe Diana Warwick. Şi ce „ispravă frumoasă” făcuse el? Trecu în revistă zeci de ipoteze, până când imposibilitatea de a înţelege sensul vreuneia îl determină să se ducă, după o jumătate de oră, la doamna Fryar-Gunett. „Doar ca să văd ce au de spus femeile astea ca să se apere”.

Câţiva stropi mari, precedând furtuna care se apropia cu nori negri deasupra capului, aşa cum prezisese Redworth, îl avertizară să se grăbească pentru a-şi duce calul la grajd. Descălecând, bărbatul căzut pradă emoţiilor rămase nehotărât, suspectând o capcană feminină. Dar curiozitatea, însoţită de o întoarcere instinctivă în direcţia locuinţei acelei doamne, îl duse într-acolo, cu un acompaniament de bubuituri cereşti care, judecând după mutra ei de fetiţă răutăcioasă şi după gura ei de femeie rea, îl impresionară ca un preludiu potrivit la scena ce avea să aibă loc.

Capitolul XLII

Penultimul: arătând o ultimă luptă pentru libertate şi o acceptare a jugului

PROFETUL FURTUNII UITASE DE prezicerea lui; ceea ce, de altfel, nu avu altă importanţă pentru el decât stropeala pe care o primi pe la jumătatea drumului între vale şi înălţimile de la Copsley. Către acel loc Redworth se îndrepta cu o misiune atât de gravă încât, după obiceiul lui în asemenea împrejurări, preferă să ceară sfat picioarelor sale active: o conduită recomandabilă atunci când gândurile au nevoie să se limpezească şi inima să prindă puteri. Chipul Dianei se arăta clar înaintea lui cu tot potopul; când în trăsături separate – cu gropiţa pornind de la gură, ochii strălucitori şi negri, nările fremătând sub scânteierea privirii; când cu surâsul ei luminându-i întreaga figură, când gânditoare, ascultând, ori chibzuind în minte vreun gând. Alteori chipul devenea nedesluşit, dar îl simţea aproape. Particularităţile figurii ei i se prinseseră de inimă, dincolo de puterea lui de evocare. La sosire, stătea în picioare în vestibul, şiroind de apă ca unul dintre copacii de pe peluză şi râzând de exclamaţiile îngrijorate ale ladyei Dunstane. Valiza lui sosise înainte, era aşteptat; ea se grăbise, de la primul sunet al clopotului, să-l întâmpine şi să-l dojenească pentru că venise pe jos pe o asemenea vreme.

— Diana m-a părăsit, îi spuse ea, când el reapăru cu haine uscate. Suntem vecine; a închiriat o căsuţă la Selshall, cam la depărtare de un ceas – unul din visurile ei

capricioase de independenţă. Eşti dezamăgit?

— Da, sunt, mărturisi Redworth.

Emma roşi. — În momentul de faţă are nevoie să i se satisfacă toate nazurile. Criza asta o să treacă; numai că trebuie să aşteptăm. Orice ameninţare la adresa preţioasei ei libertăţi o face ţepoasă. Îşi petrece ziua cu soţii Pettigrew care au luat cu chirie o casă, în apropierea satului, pe timp de o lună. A făgăduit să vină să ia masa de seară şi să doarmă aici, dacă se întoarce de-acolo la timp. Ce veşti aduci?

— Nici una; lumea merge mai departe.

— Nu ai nimic special să-i spui?

— Nimic, murmură el; nimic, ce nu ştie ea.

— Ai spus că eşti dezamăgit.

— Îmi face întotdeauna plăcere s-o văd.

— Aşa zic şi eu, chiar şi când e în cele mai rele toane.

— O! toane! zise Redworth.

— Prietene, trebuie să ţii seamă de ele, la femei.

— Fireşte; ceea ce voiam să spun e că nu le pun la socoteală când e vorba de femei.

— Perfect; dar în gândul meu era altceva... Parcă îmi amintesc că ai comparat odată femeile cu vremea şi ai vorbit de „gradul de variabilitate mai mare la femei”. Furtunile le poţi prevedea. Nu există niciun calcul în privinţa efectului pe care îl pot avea câteva cuvinte spuse într-un moment nepotrivit.

— Asupra femeilor! Aşa presupun şi eu. Nu am pretenţia că le cunosc.

Emma îşi închipui că vorbise destul de limpede, în cazul când el ar fi avut intenţii imediate; dar nu era sigură de acest lucru, şi prefera să evite vreo confidenţă din partea lui atâta timp cât Tony se găsea la începutul văduviei, bucurându-se de plăcerile libertăţii. Poate după un timp, îşi zise ea – poate anul viitor. Se temea de refuzul Dianei de a accepta jugul şi de încăpăţânarea ei rigidă faţă de o cerere în căsătorie venind din partea celui mai cumsecade dintre oameni: mai mult, se temea că avea

să-şi menţină refuzul, din consecvenţă, odată ce-l va fi rostit. Pentru propria ei linişte, se ferea să fie confidenta intenţiilor lui, pe care, cu preţul de a face să sufere un suflet ales, era nevoită să nu le încurajeze. Candoarea cu care Redworth îşi mărturisea dezamăgirea, înfăţişarea lui deschisă, ca şi admirabilul lui bun-simţ, îi dădeau unele asigurări că nu avea să comită nesăbuinţa de a fi pripit. După ce el îi citi, cu voce tare, timp de o oră, cum avea obiceiul seara, sau în zilele ploioase, discuţia lor despre diferite amănunte din carte îi aţipi orice îndoieli în legătură cu prudenţa lui, în aşa măsură că ajunse să se întrebe dacă nu cumva îşi făcuse gânduri despre un celibatar bogat în genul învechit al femeilor romanţioase, care îi inspira o atât de puternică aversiune încât respinse total ideea. De aceea, propunerea lui Redworth de a coborî în vale după Diana ca s-o aducă la Copsley i se păru firească în clipa când un mănunchi de raze, ieşind de sub marginea luminată a unui nor de ploaie dinspre apus, pătrunse prin ferestrele ei. Îl lăsă să plece fără a-l avertiza, fără să-i treacă măcar prin minte că era cazul, gândindu-se doar că Tony a ei avea să vină cu mai mare probabilitate având-l ca însoţitor. Sunt nişte sărace cu duhul femeile care văd tot timpul intenţii, intrigi, fiori în perspectivă, în cele mai obişnuite acţiuni ale unui sex ca şi ale celuilalt. Emma Dunstane se bizuia pe contrastul dintre ea şi acest gen de femei.

Danvers sosi la Copsley pe la apusul soarelui, anunţând că stăpâna ei era pe drum împreună cu domnul Redworth. Comentariile cameristei cu privire la starea înfiorătoare a drumurilor explicau întârzierea celor doi; afară de asta, asfinţitul fusese minunat. Diana ciocăni la uşa dormitorului Emmei ca să-i spună, de afară, trecând în grabă, cât de splendidă fusese priveliştea apusului de soare şi să ceară cinci minute suplimentare. După ce îşi luă libertatea unui întreg sfert de oră, intră plutind în salon, sărută cu însufleţire obrajii Emmei şi-i ceru scuze aruncând vina pentru întârzierea ei pe farmecul

seducător al „zeului Soare” în toată strălucirea lui. Redworth îi întări cuvintele spunând că rareori văzuse un asfinţit mai încântător. Glasurile lor la unison avură drept rezultat să trezească în inima Emmei regrete de peţitoare; iar plimbarea lor împreună, singuri sub prielnicul cer în flăcări, îi apăru acum drept un prilej pierdut. Din simpatie de soră, îşi închipuia că poate să înţeleagă de ce se împotrivea Diana să-şi piardă libertatea; nu avea niciun fel de înţelegere pentru reţinerea unui bărbat care o vedea pe femeia iubită mai frumoasă decât pe vremea când era fată sau căsătorită, şi mai vioaie ca oricând. Conversaţia Dianei era delicioasă; ea se pricepu să-l atragă pe Redworth în discuţii pe temele lui favorite făcându-l să-şi desfăşoare la maximum talentul lui de vorbitor, în timp ce ea trecea cu uşurinţa unei flăcărui rătăcitoare de la un subiect la altul, hotărâtă parcă să-l încurce şi totodată să-l ajute să strălucească. Afectuoasa stimă pe care o nutrea pentru el era vizibilă în tot acest joc; iar Emma, care petrecuse o seară fericită între ei, îi spuse, când rămaseră singure, la despărţire: „Părea că te inspiră «zeul Soare», draga mea. Îl placi, nu-i aşa?”

Diana jură că îl adora; şi cu faţa râzătoare şi colorată în trandafiriu, îl lua pe zeul Soare drept Redworth şi pe Redworth drept zeul Soare; dar, atentă la expresia de pe chipul Emmei, sfârşi prin a spune:

— Dacă vorbeşti de omul muritor, îl socotesc la înălţimea tuturor hiperbolelor tale – în măsura în care e cu putinţă pentru un om; şi a plecat la odihna de noapte, care sper că va fi bună, ca un rege. Dacă nu l-aş admira, m-aş dovedi lipsită de judecată şi de inimă. Îl admir; am motive s-o fac.

— Şi îl iei drept ţintă a ridiculizărilor tale, Tony.

— Ba nu; am spus „ca un rege” şi este într-adevăr un rege. Moralmente, are în ochii mei grandoarea zeului Soare apunând, a lui Cezar ucis cu pumnalul, a lui Cato înfigându-şi sabia în piept. E roman, spartan, imperial;

englez, dacă doreşti, floarea ţării. E o cinste să-l poţi numi prieten şi am toată încrederea că va alege pe cea mai bună dintre noi, femeile, ca s-o facă fericită – dacă ea e dispusă să accepte jugul. Poftim, mai mult nu pot să spun.

Emma trebui să se mulţumească, pentru moment, cu atât.

A doua zi, la micul dejun, avură surpriza să-l vadă pe sir Lukin trecând călare pe sub ferestre. Intră, cu pofta viguroasă de mâncare a unui călăreţ care venea de la Londra fără să fi îmbucat nimic; şi pentru ce anume venise la ora aceea matinală, era prea înfometat ca să explice. Doamnele se retraseră ca să-şi citească scrisorile primite cu poşta de dimineaţă; după care sir Lukin i se adresă lui Redworth:

— Am întâlnit-o pe femeia aceea ieri, în parc, şi a trebuit să suport o grindină de ocări. Am bătut Londra întreagă ca să te caut, toată după-amiaza şi seara. Ea jură că ai făcut-o albie de porci şi că l-ai ameninţat pe Wroxeter că-l ruinezi. L-ai văzut şi pe el? Ea spune că istoria aceea e adevărată în privinţa unui singur detaliu: că el i-a furat o sărutare, iar ea l-a făcut să vadă stele verzi. Nici nu e prea scump plătită! Dar ce bandit – nu?

— L-am văzut, zise Redworth. Face parte dintr-o categorie nouă de nobili care iau mită, ca să servească drept momeală pentru unele tranzacţii de Bursă. Contribuie la ruina clasei lor, sau sunt simptomele decadenţei ei. N-o vom judeca după el. Mi-a făcut favoarea să-mi dea „cuvântul de onoare” că ceea ce ai auzit este o afirmaţie absolut falsă, şi aşa mai departe; şi-a cerut scuze, mi se pare. A bolborosit ceva.

— O canalie perfectă!

— A declarat că e gata să se bată, dacă vreunul dintre noi doi cere satisfacţie.

— A greşit adresa. Îmi vine să mă întorc înapoi călare şi să-l scot pe teren pentru ticăloasa lui sărutare – auzi, să iei o femeie cu forţa! – şi încă o fată tânără, o copilă, sub

protecţia amfitrionilor! Sfinţi din cer! Redworth, când te gândeşti ce secături pot fi bărbaţii, simţi că-ţi ieşi din sărite. Ticăloşii de felul ăsta se petrec multe – şi uneori cu succes! Tipul ăsta merită biciul sau un glonţ.

— O predică ţinută de Lukin Dunstane ar fi o bună pedeapsă.

— O! sunt un păcătos, ştiu. Dar să te duci la o femeie cu vorbe despre altă femeie, şi încă să colportezi o minciună! Asta mă depăşeşte.

— Gradul de adâncime al prăpăstiilor e măsurabil, poate, pentru cei ce se găsesc înăuntrul lor.

— Predica e pentru mine – *touche!* spuse sir Lukin. Fiindcă veni vorba, încep să cred că Diana Warwick avea dreptate când făcea glume răutăcioase pe socoteala demisiei mele. Trândăvia e răul sau obârşia lui. Îmi administrez moşiile; dar adevărul e că asta nu-mi ocupă spiritul.

— Timpul.

— Spiritul, îţi spun.

— Care din ele doreşti.

— Azi eşti supărăcios, Redworth. Dă-mi voie să-ţi spun că de gândit gândesc – şi încă intens, atunci când mă apucă. Oricum, ai făcut bine, recunosc, că ai oprit sminteala aceea, închizându-le gura celor doi; cu toate că pentru mine asta a însemnat un adevărat potop de ocări; dar o femeie frumoasă care se aprinde ca o furie e un spectacol de calitate; pentru că nu poate să ţină mult la diapazonul ăsta; şi eşti sigur că ţi se oferă un tablou agreabil. Altfel, n-am încredere în ea nici zece minute, când nu e sub ochii mei – cum n-am încredere în nicio femeie, afară de una sau două: soţia mea şi Diana Warwick. Încrede-te în cele pe care le-ai pus la încercare, băiatule. Diana Warwick ar trebui să înţeleagă cât de multă recunoştinţă îţi datorează; deşi nu ştiu cum i-ar putea deschide cineva ochii.

— Fapt este – Redworth se ridică încruntat în picioare – că am făcut o prostie. Nu aveam niciun drept să mă

amestec. Nu prea mi se întâmplă să mă las târât de un impuls; de astă dată m-am lăsat. M-am contaminat de la tine.

Stătu drept în faţa ferestrei uitându-se la norii care se fugăreau pe cer.

— Hai să dăm cărţile pe faţă, Tom Redworth, zise sir Lukin, ridicându-se de la masă şi venind la fereastră alături de prietenul său. Voi, bărbaţii cu principii morale sunteţi sortiţi vieţii conjugale, fără excepţie; şi e foarte bine. Nu doar că nu se mai aude şi despre voi câte o intrigă misterioasă: nimic dăunător într-asta. Ba chiar dimpotrivă – aşa e viaţa. Dar tu eşti tocmai bărbatul potrivit pentru căsătorie; şi dacă ghicesc cine e persoana, e o fată cuminte şi n-are să fie geloasă. Aş jura că nu aşteaptă decât s-o ceri.

— Atunci nu ghiceşti cine e persoana, zise Redworth.

— Mary Paynham?

Râsul scurt şi disperat cu care fu întâmpinat acest nume era mai convingător decât zece tăgăduiri.

Sir Lukin continua să dea târcoale ca să-şi vadă din faţă prietenul, care se ferea să fie examinat.

— Dar nu cumva e?... să fie ea?... Ea trebuie să fie, la urma urmei!... păi, bineînţeles că este! Dar ceea ce ne sare în ochi e tocmai ceea ce nu vedem niciodată. Tocmai soţul care-i trebuie ei! Iar ea soţia nimerită pentru el! Ce mai încoace şi încolo, Diana Warwick e femeia! Îmi amintesc că aşa gândeam chiar mai înainte ca ea să devină din nou liberă.

— Ea nu e de aceeaşi părere. Redworth scoase un oftat adânc; ar fi trebuit să-l notăm drept un suspin, dar era un suspin de o amploare cu adevărat bărbătească.

— Pentru că n-ai atacat chiar din clipa când a devenit liberă; asta mi-a răsturnat calculele, continuă agerul gentleman, ca să-şi reabiliteze perspicacitatea; apoi sesizând răspunsul: — Refuză? Doar nu vrei să spui că eşti bărbatul care să înghiţi un refuz? Şi încă de la o tânără văduvă roşind de sfială? I-ai văzut obrajii când îşi

arunca privirea pe scrisoarea din mână? Se îmbujorează la cea mai vagă aluzie – un deget ridicat e de ajuns ca să i se pară că aude paşii zeului Himeneu apropiindu-se. Şi sunt destui care umblă după ea; ştiu asta de la Emmy. Dar tu nu eşti bărbatul care să primeşti un refuz. Eşti prietenul, apărătorul ei. Cucoana aceea, Fryar-Gunnett, e de părere că tu eşti îndrăgostitul ei preferat, şi mi-a râs în nas când i-am vorbit de o veche prietenie. Femeile cad întotdeauna exact pe realităţi; nu adulmecă niciodată o pistă greşită!

— Aici e prostia pe care am comis-o! şi Redworth răsuflă din nou adânc. Nu aveam niciun drept să apăr numele doamnei Warwick. Sau lumea nu mi-l dă, în orice caz. Sunt un nătărău care face gafe. Da, ea doreşte să-şi păstreze libertatea. Şi, ca să spun drept, mi-e drag tot ce doreşte ea! Aşa m-am obişnuit.

— La naiba cu obişnuinţa! exclamă sir Lukin. O iubeşti pe femeia asta! Ştiu ceva mai mult despre dumneata acum, domnule Tom. Nu glumeşti cu ceea ce faci. Te chinuieşti acum ca tras pe roată, Dumnezeule! Măcar că îţi păstrezi curajul. Ţi-a răspuns categoric, în maniera feminină: „Eşti un monstru, nu un om – sau ţi-a picurat o mică doză de milă? Semn şi mai rău! Dar nu cumva pleci?

— Dacă mă conduci cu trăsura, într-o jumătate de oră, zise Redworth.

— Dă-mi o oră, replică sir Lukin, şi o luă direct spre camera albastră a soţiei sale.

Diana fu trezită dintr-o meditaţie asupra unei scrisori pe care o ţinea în mână, prin intrarea Emmei în dormitorul ei.

— Am aici cel mai dement gen de a scrie! zise ea, dar ce te necăjeşte, scumpa mea?

Emma se aşeză alături gâfâind şi stăpânindu-şi tremurul buzelor ca să poată vorbi.

— Mă iubeşti? Las la o parte orice diplomaţie, numai să pot sparge zidurile până la tine şi să-ţi găsesc inima! Tony, mă iubeşti! Nu răspunde: dă-mi mâna. L-ai respins!

— Ţi-a spus el?

— Nu. Nu e omul care să se lamenteze cu glas tare pentru o rană. Tom Redworth a aflat la Londra – Lukin a avut curajul să-mi povestească, în felul lui – o poveste veche, emanând de la o femeie destrăbălată; o născocire flagrantă, şi-a dat seama. Am să pomenesc doar numele lordului Wroxeter şi conacul Lockton. S-a dus la el şi la femeia aceea, i-a forţat pe amândoi să dezmintă şi le-a oprit colportările ameninţându-i aşa cum numai el e capabil când vrea să înfăptuiască ceva.

Observând rapida schimbare de expresie din privirea Dianei, Emma exclamă:

— Cât dispreţ aveai în ochi când m-ai întrebat dacă el mi-a spus! Dar de ce faci pe tigroaica semeaţă tocmai cu el? Dragul de el – drag mie cel puţin – din prima zi când te-a văzut te-a adorat şi s-a străduit să te servească – cu un devotament mai rezistent la toate greutăţile decât cel prescris în *Scriptură,* ca s-o aibă de soţie pe femeia iubită. Nu cunosc altul să-i stea alături, căci e un om cu inima caldă. E unul dintre acei rari oameni de onoare care îşi pot domina pasiunile; care venerează când iubesc: şi ăştia sunt bărbaţii pe care-i aleg femeile ca să-i pedepsească! Da, tu! Tocmai femeii pe care o iubesc nu i se poate arăta aşa cum este, pentru că se află la picioarele ei. Ai reuşit să-i imprimi pecetea spiritului tău şi, ca urmare, acum te apără pentru că l-ai respins. Regretul lui cel mai de seamă în momentul de faţă e că a fost pricina unei alăturări a numelui tău de al lui. Presupun că a avut o modestă speranţă, văzându-te liberă. Sau, poate, impulsul de a o proteja pe femeia inimii lui a fost prea puternic. Am văzut cât a suferit, cu ani în urmă, la vestea logodnei tale.

— Ah, pentru numele lui Dumnezeu, nu-mi mai aduce aminte! exclamă Tony, în timp ce lacrimi îi curgeau pe obraji, iar visul ei de libertate şi toate plăsmuirile himerice se duceau la fund.

— A fost ca frângerea unei ramuri de stejar, când

trunchiul rămâne neclintit, reluă Emma, în dorinţa de a flagela, dar şi de a înduioşa. Dar a-i aplica lui metafore ţi se va părea un lucru incompatibil. Tony îşi clătină tot trupul, în semn de negaţie, cu un gest de fetiţă mustrată de cuget. Probabil că nu ţi-a făcut curte în stilul poetic, sau după prescripţiile curtoaziei… Din nou Tony îşi legănă trupul; simţea nevoia să se îmbrăţişeze strâns sub loviturile de bici, şi parcă se afla singură, undeva pe mare, bătută de cerurile ei scumpe cu rafale de vânt. Ţi-ai bătut joc de mania lui de a calcula – în prezenţa lui; dar el calcula pe vremea când era relativ sărac, calcula cu preţul unei experienţe amare – şi nu îndrăznea să-ţi ceară să te măriţi cu un om care nu putea oferi decât a zecea parte din ceea ce considera el demn de o femeie fără pereche. Fără pereche, sunt de acord. Aici nu greşea. Dar dacă te-ar fi preţuit măcar cu un grăunte mai puţin, te-ar fi putut cuceri. Vorbeşti mult de cavalerism; imaginezi un ideal supraomenesc, la care ajustezi un mulaj mediocru, în timp ce bărbatul cu atitudinea cea mai cavalerească din lume... e un om cu totul diferit de ceea ce crezi tu despre el: departe de un „Cuthbert Dering” sau de „Omul cu două conştiinţe”... Se afla jos, în salon, în ziua când am primit ultima ta scrisoare de domnişoară de la Crossways – acum proprietatea lui, în speranţa că o va face a ta.

— M-am comportat groaznic de urât acolo! strecură Tony, cu respiraţia întretăiată.

— Să trecem peste asta. În orice caz, a fost o împunsătură de ac, nu o tăietură de sabie.

— Dar căsătoria, Emmy dragă! Căsătoria! Ăsta trebuie să-mi fie sfârşitul?

— Ce apoteoză uluitoare ai în perspectivă? Şi îţi cârmuieşti barca atât de grozav de bine singură?

— Mizerabil! Dar pot visa. Şi gândul la un soţ îmi retează orice visare. Totul devine pe dată pământ monoton şi searbăd!

— L-ai fi respins şi când erai nemăritată?

— Cred că da.

— Meritele superioare ale altuia?...

— O, nu! Asta nu! Poate l-aş fi acceptat: şi poate nu l-aş fi făcut fericit. Doream un erou, iar haina cusută cu pietre scumpe şi panaşul nu i se potriveau.

— Nu; nu e genul ăsta de marionetă. Tu ţi-ai împodobit una cu haine şi giuvaeruri de preţ – şi ai descoperit pe urmă ce era. Ai în sfârşit un om autentic; şi dacă îmi poţi găsi vreunul din eroii tăi care să fie pe măsura lui, îţi voi mulţumi. A venit la mine în ziua de care ţi-am vorbit, ca să mă consulte dacă putea să te ceară de nevastă, cu venitul de care dispunea atunci... Ei, şi eu a trebuit să-i spun că eşti logodită. Iubirea acestui om pentru tine n-a suferit, din ziua aceea, nicio schimbare. Şi a avut destule de îndurat.

A fost ca o lovitură de trăsnet în sufletul Dianei, zguduind-o de la compătimire de sine şi ruşine până la compasiunea plină de remuşcări pentru îndrăgostitul osândit să sufere; şi lacrimile îi curgeau şiroaie în timp ce spunea:

— A suportat totul, Emmy, a suportat totul! Vorbea printre hohote de plâns: — Şi a continuat să-şi făurească o avere şi să joace crichet! Orice întreprinde, face la perfecţie – indiferent că suntem sau nu de acord cu genul acţiunilor lui. Ah! Nu mă îndoiesc că şi-a avut cuibul lui de visuri ciripindu-i în tot timpul ăsta; numai că pare bizar, draga mea, bizar şi împotriva a tot ce-am citit noi despre îndrăgostiţi! Iubirea i-a fost pâinea şi vinul... Ochii ei erau înecaţi în lacrimi. Şi, ca să-ţi spun despre el ceea ce nu ştii, felul lui de a face curte e într-adevăr fermecător, zise ea printre suspine. M-a... luat prin surprindere; mă aşteptam la un răget şi la un atac frontal; şi dacă – ai să spui, draga mea: „Dar ce fetiţă de pension am lângă mine!” căci mă simt redevenind copilăroasă – dacă zeul Soare în clipa lui de glorie n-ar fi fost atât de m... majestuos şi de m... magnific, şi n-ar fi părut că-mi arată îm... împărăţia visurilor mele, s-ar fi putut să gângăvesc cuvântul contrar celui pe care l-a auzit. Aseară, când mi-a

luat mâna cu blândeţe înainte de a se duce la culcare, mi-a venit să-i cad în genunchi. Îl *vedeam* că sângerează, dar se ţinea drept ca un rege. Ţi-am mai spus-o: zeul Soare în toată grandoarea lui morală! Cât de infinit deasupra unui monarh pământesc – nu-i aşa, Emmy? Ceea ce displace e toată această grandoare punându-şi devotamentul în slujba cuceririi unei văduve. Ar trebui să fie vorba de o prinţesă-fecioară. Tu ai acelaşi sentiment, sunt sigură. Şi iată-mă – ca şi cum eu aş fi prinţesa-fecioară – pretinzând himere inestimabile drept accesorii romantice din partea bărbatului care binevoieşte să implore o văduvă să-l ia în căsătorie. Dar, spune-mi, ştie totul despre văduva lui – absolut totul? Nu va fi nevoie să parcurg din nou acel capitol îngrozitor?

— E un om cu ochii deschişi; ştie atât cât ar putea pretinde să cunoască orice bărbat, spuse Emma, adăugând: — Draga mea! Are încredere în tine. El te iubeşte cu sufletul, aşa cum te iubesc şi eu. N-ai să-l chinuieşti? Făgăduieşte-mi! Dăruieşte-te cu sinceritate. Vezi limpede că asta e calea ce se deschide în faţa ta.

— Văd constrângere, draga mea. Ceea ce văd e un regiment de proverbe, purtând placarde în loc de puşti, şi pe fiecare stă scris câte un sarcasm, în special la adresa văduvelor. Vin în marş, formează un careu; mă închid la mijloc, iar eu trebuie să le înghit inscripţiile. Citeşte scrisoarea asta dementă de la Mary Paynham, în timp ce eu îmi pun pălăria. Acum îmi dau seama că am plâns ca o mică novice. Nu mă mai recunosc. Un avantaj al tenului smead e că îţi poţi ascunde mai repede urmele.

Emma citi scrisoarea domnişoarei Paynham şi o înapoie cu comentariul: — Total dementă. Tony spuse:

— Nu-i aşa? Eu sunt datoare să „stau în cumpănă şi reflectez dacă e cazul să mă mai joc atâta cu un suflet nobil”. Ea urmează să-şi „găsească fericirea rugându-se neîncetat pentru fericirea noastră”; întrucât a fost „înştiinţată de unul din semnele ei care niciodată nu dau greş că el trece printr-o grea primejdie”. Seamănă cu

Almanahul magicianului. Şi mai departe: „Cea mai perfectă identitate de sentimente nu poate lupta cu acel farmec fatal care, fiind exercitat de o persoană indiferentă, trebuie să fie atribuit unei predestinări înnăscute”. Ar trebui să se afle sub aripa ladyei Wathin. Iată cloşca pentru asemenea pui! Dar voi recunoaşte faţă de tine, Emmy, că, după citirea acestor rânduri, mi-am pus totuşi întrebarea dacă în ultima vreme nu m-am asemănat cu autoarea scrisorii. Am spus năzbâtii, vorbe fără rost... Când ai intrat, mă treceau fiorii la gândul ăsta. M-am comportat ca o sentimentală până când am ajuns să rătăcesc în cele mai sumbre ceţuri. Şi spune adevărul când afirmă că nu trebuie să „mă bizui pe degajarea mea mondenă” – vrea să spună volubilitatea mea – „drept justificare pentru a domina un om de mare capacitate intelectuală” – pentru motivul că el e modest. De acord; am greşit şi mă căiesc. Intru în sclavie ca o compensaţie pentru îngâmfarea mea. Banalitate, numele tău e căsătoria!

— Rostul tău e să accepţi viaţa aşa cum este, spuse Emma, iar Tony înălţă din umeri. Era grăbită să plece spre soarta ei comună, şi abia dacă se uită la bărbatul pe care Emma îl rugă s-o conducă până la căsuţa din sat. După plecarea lor, Emma izbucni în râs din cauza ultimelor cuvinte rostite de Diana, când o sărutase pe obraji: „S-a zis cu bătrâna Irlandă!” Dar, după înfăţişarea ei, şi după cele ce-i spusese sus, în camera de dormit, Emma îşi putea forma convingerea că straniul spiriduş al copilăriei, care pusese stăpânire pe Diana şi-i condusese acţiunile în ultima vreme, cedase locul femeii ce-i era dragă.

Capitolul XLIII

Capitol nupţial; şi cum a ajuns să înflorească sentimentul iubirii în sufletul unei femei resemnate să consimtă

EMMA ÎI URMĂRI CU PRIVIREA PE aleea din parc, până când cotiră după făget, discutând, se putea presupune, despre chestiuni obişnuite; chipul lui întorcându-se în răstimpuri către acela al partenerei, care înfrunta neîntrerupt, din faţă, furtuna. Mai departe îi lăsă în seama unei rugi pentru fericirea lor, râzând totuşi amuzată de impresia vădită a lui Tony că se află într-o situaţie grotescă şi de graba disperată a picioarelor ei agile de a isprăvi mai repede acest drum. Dar rugăciunea vibra până la implorare ca răul făcut prietenei iubite de către Dacier – căci rana produsă mândriei sale de soră o rodea ca o injurie la adresa femeii în general – să poată fi neutralizat prin unirea femeii nobile cu un om mai plin de bărbăţie.

Între timp, picioarele celor doi mergeau mai repede decât gândurile lor spre sfârşitul călătoriei. Diana era conştientă că ea trebuia să dea semnalul – dar cum? Perspectiva o făcea să-i piară glasul. Fu nevoită să se gândească la liniştirea Emmei. Redworth, la rândul său, era convins că Diana acceptase să fie însoţită ca o confirmare a simplei prietenii pe care ea i-o oferise în seara precedentă.

— Ce fac păsările dumitale pe o vreme ca asta? întrebă ea.

— Strâng în gheare creanga pe care s-au cocoţat şi

aşteaptă cu răbdare. E vreme de restrişte pentru ele când nu le auzi ciripitul.

— Bineînţeles, ai prezis şi furtuna asta.

— O! nu era nevoie să fii cioban sau comandant de vas pentru atâta lucru.

— Talentul dumitale remarcabil va fi de folos căpitanului de iaht.

— Ştiu că îţi plac plimbările cu iahtul. După ce voi fi făcut proba noii mele goelete în Canalul Mânecii, va sta la dispoziţia dumitale şi a ladyei Dunstane atât cât veţi dori.

— Deci recunoşti că păsările – făpturi ale naturii – au şi ele momentele lor de restrişte?

— În ultimă instanţă au un profit de pe urma potopului şi a ruinei. Nimic pe pământ nu „stă cu capul ascuns sub aripă” pentru vecie.

— Afară de morţi. Dar de ce să fie goeleta la dispoziţia noastră?

— Eu voi fi în Irlanda.

Nu putea rosti altceva mai plăcut sau mai mişcător pentru urechile ei.

— Nu ne vom simţi tocmai în siguranţă fără prezicătorul vremii la bord.

— Puteţi să vă bizuiţi pe omul meu de încredere, Barnes; l-am pus la încercare. E la înălţime chiar în momentele de irascibilitate: doar că, în asemenea cazuri, care survin cam o dată la două săptămâni, trebuie să-l lăsaţi să-i treacă criza în lupta cu elementele.

— Parcă îmi place ca un om de acţiune să se înfurie câteodată.

— N-aş putea spune prea multe în favoarea unui temperament coleric.

Vremea, în ziua aceea, părea să aibă şi ea un temperament coleric, remarcă Diana. El încuviinţă, printr-o mişcare a umerilor – ca să n-o contrarieze: putea să spună ce voia. Nu contribuia cu nicio iniţiativă la dirijarea conversaţiei; şi atât de rapide sunt schimbările de dispoziţie în asemenea împrejurări, încât ea se simţea

acum foarte depărtată de el, din moment ce suferise un eşec al strădaniilor ei de a se apropia. Dar gândul Emmei îşi făcea drum cu insistenţă.

— Şi care e numele noii goelete? Numele îmi aduce imaginea ei.

— Am dorit s-o botezi dumneata.

— Ai lansat-o la apă fără să-i dai un nume?

— Mi-am îngăduit o libertate.

Nu mai era nevoie să întrebe, şi totuşi întrebă: — Faţă de cine?

— Am numit-o *Diana.*

— S-o ocrotească zeiţa cu arc de argint şi semilună! Pentru mine numele e aducător de nenoroc.

— Eu i-aş încredinţa averea şi viaţa!... Îşi curmă vorba, exclamând: — Superstiţii!

Ea căzuse brusc de la aspiraţiile ei romantice la brutala extremă de a-şi închipui că o văduvă trebuie să fie peţită într-un stil prozaic şi neîmpodobit, cu un „consimţi?” şi un „da”, şi cu niciun fel de iluzii decorative. Fără ocol, vă rog, pentru o făptură lipsită de poezie! De aceea respinse acompaniamentul zeiţei argintii şi al largului mării ca să introducă momentul crucial.

— O vreme ca asta înseamnă fulgere şi trăsnete pe coastele noastre. Mi-am încercat forţele de navigatoare pe Mediterana.

Spunând aceste cuvinte, meditaţiile ei despre Redworth cel de atunci, în contrast cu propria-i situaţie de acum faţă de el, îi atinseră uşor obrajii cu un penel muiat în foc; şi dori să vadă în el pe omul care să înşface dintr-odată biata ei fărâmă de libertate ca un mic fluture pierdut, pentru ca să se simtă ajunsă brusc la liman, împăcată cu Emma care aştepta plină de nădejde. El ar fi putut să observe intenţia de îmbiere, dar era absurd de atent ca nu cumva uscăturile luate de vânt din copacii de pe marginea drumului să n-o lovească. Îşi exprimă teama, care deveni o scuză pentru ca ea să caute protecţia voalului. — E păzitorul nostru firesc, spuse ea.

— Nu e prea eficace împotriva lemnului, răspunse el.

Îngrijorarea distinsului ei însoţitor urma pilda cavalerilor servind drept escortă vreunei înalte doamne – o exagerare a râvnei cinstite care putea să treacă astăzi drept un exemplu de bunătate caraghioasă; până când, în clipa când intrară în zona zadei şi a bradului de pe înălţimile bătute de vânt, o rafală înspăimântătoare zgudui şi încovoie atât de puternic copacii cu rădăcini superficiale, încât gestul lui de a-şi îndoi braţul în jurul ei şi de a o acoperi cu un umăr fu cât se poate de scuzabil. Voalul îi aduse Dianei un real serviciu.

El fu ca de obicei, atât de plin de scrupule şi de principii, încât nu-şi îngădui nici cel mai mic gest ofensator, un cavaler prea puţin înfocat, cum scrie la carte, cel pe care ea îl ştiuse dintotdeauna şi-l apreciase.

— Brazii ăştia n-au rădăcini pivotante, observă el ca o justificare.

Rochia ei se umflă de vânt, iar panglicile fluturau întruna când ajunseră la marginea pantei. — Aici te voi lua de braţ, spuse el.

Redworth primi mâna ei mică spunându-i: — Reazemă-te de mine.

Coborâră pe valuri mari de vânt care şuierau şi măturau ca o spumă orice părticică mai uşoară de la suprafaţa solului; clipeau din ochi, clătinându-se; până şi Redworth se clătina. Dar braţele lor se împleteau, iar ei se încleştau în luptă cu furtuna; inamicul, care ataca fără cruţare, îi contopea într-o singură fiinţă. Putea să nu însemne nimic, sau să însemne totul; pentru el însemna doar clipa de fericire.

La poalele dealului, el îi spuse: — E mai greu să respect condiţiile de ieri.

— Care condiţii? spuse ea, făcându-l să simtă că i se taie respiraţia cum nu izbutise s-o facă nici furia vijeliei.

— Ridică vălul, te rog.

— Văduvele nu poartă văl.

Privirea ce i se dezvălui fu aceea a zeiţei refugiate în

sălbăticime, nu mai era scânteierea zeiţei care aruncă săgeţi.

„Ţi-ai schimbat… părerea despre mine, era sensul subînţeles. Ai putea… pentru toată viaţa? Crezi că e cu putinţă?”

Modestia lui în limbajul rugător o înduioşa. „Ceea ce nu pot face, prietenul meu cel mai bun, e să accept să fiu înălţată pe un piedestal în timp ce dumneata implori. În ceea ce priveşte mâna mea, da dacă o consideri demnă de dumneata. Vom vorbi despre asta. Acum spune-mi, te rog, numele plantei sălbatice care se caţără colo, pe gardul de nuiele.

O cunoştea foarte bine; o plantă comună a gardurilor vii; dar calma diversiune îl descumpănea.

— E curpenul alb, răspunse el.

— Se târăşte prin praf când n-are un braţ solid de care să se prindă. Am trecut pe lângă planta asta ieri, alături de dumneata, ţanţoşă şi fără să bănuiesc vreo asemănare. Cât de necugetată eram! Aş putea face morală la infinit; doar că ar trebui să mă asculte o fată tânără. Iartă-mă pentru ziua de ieri.

— Nu e nicio nevoie să ceri iertare. Îţi retragi mâna – am fost brutal?

— Nu, zâmbi ea cu sfială, trebuie să se obişnuiască cu lanţurile; dar iată că se zăreşte căsuţa mea. Încep să iubesc tot mai mult locurile astea. Vom intră în casă ca nişte oameni simpli – dacă eşti de părere să intri.

Spunând acestea avu o uşoară senzaţie paralizantă, ca şi cum s-ar fi ghemuit sub nişte ochi amintind întrucâtva pe cei ai unei păsări răpitoare în licărirea lor virilă; dar calmul ei rămase netulburat şi, fără niciun fel de presimţiri, reflectă la tot ce s-a scris despre absurdul dezacord şi război dintre sexe când, cu siguranţă, bărbatul şi femeia îşi pot lua obligaţia, unul faţă de altul, să trăiască în prietenie, nesupăraţi de barbarul şi străvechiul interludiu al şoimului şi al păsării de curte. Ea însăşi calmă, îşi închipuia că el era aidoma ei, având bune

motive pentru o asemenea iluzie; astfel că traversară grădina casei şi trecură printr-o verandă joasă în modesta cameră de zi, unde ea continuă să vorbească pe un ton liniştit despre preferinţa ei pentru căsuţele de ţară, în timp ce-şi dezlega panglicile pălăriei: — Ah! dacă mi-aş fi început viaţa într-o casă de ţară! – când un val enorm de furtună o smulse de pe ţărm ducând-o într-un vârtej până în largul mării, departe de orice simţire afară de senzaţia ameţitoare de a-şi pierde fiinţa în aceea a bărbatului.

— Atunci n-ai fi fost aici! adăugă el. Ea se trezi lângă inima lui, ridicată în braţe şi înlănţuită strâns, suferind o transformare cu mult mai puternică decât e în stare să producă marea; gândurile îi erau toate o îmbujorare, mintea, o fântână din care ţâşneau limbi de foc. Asta nu mai semăna a înălţare pe un piedestal.

— Aşa, spuse el, desprinzându-se, acum îmi aparţii! Te cunosc până în adâncul fiinţei, tale. După asta, iubita mea, te-aş putea părăsi ani de zile şi tot te-aş numi soţie şi aş fi sigur de tine. Aş putea să jur pentru tine – pe viaţa mea! Aşa te judec eu. Nu fi surprinsă că mi-am încercat norocul cu primul prilej ce mi s-a oferit: am aşteptat!

Nu s-a rostit vreodată un cuvânt mai credincios adevărului, recunoscu ea, simţind încă sărutarea bărbatului pe buzele ei: acest bărbat metamorfozat cu violenţă într-un străin, prevalându-se de drepturile pe care ea i le acordase. Şi cine era ea ca să viseze măcar să i le tăgăduiască? Nicio idee nu-i mai trecea prin minte! Îi datora cu toată sinceritatea recunoştinţă pentru o asemenea dragoste, mai ales când află că dăinuia din seara balului din Irlanda...

— Eram atât de îndrăgostit de tine încât, pe tot ce am mai sfânt, fericirea ta însemna esenţa vieţii mele – oricare ţi-ar fi fost dorinţele, orice-ai fi hotărât. Se spune că e un rol de nătâng. Nu, e iubire: iubire pentru o femeie – unica pe lume! Eram ca acul ceasornicului ascultând de resort. L-am învăţat pe acest bătrân câine de pază, care e inima, să stea la pândă şi să-şi îngroape oasele pe care i le

aruncai.

— Fără să ştiu, recunoaşte şi tu... zise ea, şi-i veni să-şi muşte limba pentru aceste cuvinte deşarte care-l făcură pe Redworth să întrebe: „Nu i-ai mai fi aruncat nimic?”, iar pe ea să-şi lase pleoapele în jos şi să întrezărească, umilită, amintiri fugare din trecut.

— Am auzit că m-ai apărat din nou. Ţi-am mai spus, mi se pare, că aş fi dorit să-mi încep viaţa de fată într-o căsuţă de ţară. Am avut atâtea de îndurat... sau aşa am impresia: poate să fie felul meu de a mă justifica – îmi cunosc iscusinţa în această artă deosebită. Am vrut să folosesc prilejul de a pătrunde în societatea cea mai înaltă şi mai sclipitoare.

— În mod firesc.

— Pe o cale culpabilă.

— Care te aduce la mine.

— Printr-un canal cu apă tulbure.

— Soţul tău are deplină încredere în tine, iubita mea.

— Încrederea trebuie chemată prin somaţie şi e bătută de vânt, cum eram noi adineauri, pe înălţimi. Aş fi dorit ca soţul meu să vină să mă ia dintr-o colibă.

— Ţi-ai făcut drum spre societatea cea mai distinsă întocmai ca peştele spre marea lui natală.

— Spune, mai degrabă, ca somonul urcând în susul râului înapoi spre izvor.

— Bine zis, râse voios Redworth, împărţit între admiraţia pentru inventivitatea verbală la care Diana îl întrecea întotdeauna şi pentru chipul îmbujorat din pricina lui.

Treptat, propria ei exprimare, mai ingenioasă şi mai spirituală, contribui să-i dea Dianei impresia unei redobândiri, într-o oarecare măsură, a prestigiului diminuat de influenţa neaşteptată a acestei presiuni masculine asupra naturii ei vibrante; de aceea, când el se înclină ca să-şi ia un rămas bun de soţ, după ce convenise să-i ducă Emmei mesajul de bucurie, supunerea şi mândria ei personală nu se găseau chiar în contradicţie:

poate pentru că în mintea ei care vuia de gânduri nu mai sălăşluia nicio idee.

— Spune-i Emmei că ţi-ai luat asupră-ţi sarcina de a o spăla pe oacheşa maură ca s-o faci cât se poate de albă, zise ea cu îndărătnicie, cu ciudă pe ea însăşi că nu venea, ca să spunem astfel, din zorii dimineţii către bărbatul cu care consimţea să se mărite; dar el replică evocând o imagine care împiedica orice protest împotriva răstimpului scurt:

— Îi voi spune că bruna mea logodnică cere o păsuire de două săptămâni mai înainte ca ea şi cu mine să luăm vaporul spre coasta de vest a Irlandei! Emma avea să fie cu siguranţă aliata lui.

Vorbiră despre balul de la Dublin: amintire dureroasă pentru unele gânduri ale Dianei. Dar Redworth îmbrăţişa cu aceeaşi prospeţime îndepărtata şi strălucitoarea serată, ca şi cum loviturile anilor n-ar fi trecut peste acest interval: ceea ce o făcu să înţeleagă în parte, şi cu uimire, natura pasiunii unui bărbat tenace; şi, cunoscând un caz tocmai la antipodul lui, se simţi cucerită. Asprimea loviturii aplicate de cel ce aprinsese în ea o pasiune se prefăcu într-un regret mistuitor pentru pierderea nepătatei reputaţii pe care i-o jertfise acestuia şi nu i-o mai putea aduce în dar adevăratului îndrăgostit; deşi asta însemna o privire din afară asupra ei însăşi – punctul de vedere al societăţii; decât că ea era generoasă şi cu o conştiinţă cinstită şi, dacă n-ar fi fost la mijloc consideraţia faţă de îndrăgostitul veritabil, ar fi îngăduit lumii s-o biciuiască şi s-o acopere de injurii fără să invoce niciun argument în apărarea purităţii ei. Dar putea fi oare amintită? Era de ajuns s-o evoce în lumina spiritului ei lucid şi valoarea acestei purităţi se reducea la simpla întâmplare. Printr-un noroc nu alunecase mai jos! Când, în sfârşit, se despărţiră, ea îi spuse lui Redworth: „Prieten drag, nu-ţi aduc nicio dezonoare reală”. A duce această acută luptă spirituală, într-un asemenea moment, era o dovadă de conştiinţă onestă, mai rar de întâlnit la femei –

aşa cum le-a modelat viaţa socială – decât puritatea ce li se pretinde. Răspunsul lui: „Eşti soţia mea!” îi răsună multă vreme în urechi.

Când rămase în cele din urmă singură, cu toată tendinţa firească a imaginaţiei sale de a se avânta spre strălucire, îi fu cu neputinţă să aleagă, din clipa când îl întâlnise pe acest om, o singură perioadă prielnică, ori luminoasă, ori măgulitoare, pe care s-o prefere luminii cenuşii aruncată asupră-i de personalitatea lui, făgăduindu-i salvare şi inspirându-i încredere în capacitatea ei de a fi utilă. Nici înălţătoarele extazuri de pe muntele Salvatore, nici serile de succes monden nu i se păreau de preferat: îşi încorda gândurile ca să le mai încerce gustul. Cât despre sfera ei supraterestră, aceasta zăcea în bucăţi; şi medita asupra ciudăţeniei acestui fapt, având în vedere că nu era profund îndrăgostită. Dar era oare câtuşi de puţin? Întrebarea o determină să opteze pentru demnitatea de a fi rezonabilă – sub îndrumarea Emmei. Căci singură nu-şi putea menţine o poziţie fermă; istoria vieţii ei o demonstra. Căsătoria putea fi arcada care ducea spre calea utilităţii sociale, întocmai după cum trecerea noastră prin viaţa carnală poate duce spre o stare superioară. Cam acestea erau gândurile pe care le frământa în minte, în timp ce-şi făcea curaj ca să se despartă de odăiţa cu parfum de mosc, unde trăia modesta ei libertate, şi unde personalitatea ei păruse că ia avânt.

Ceva mai târziu încuviinţă, cu o înclinare a capului, adevărul fericitei observaţii făcută de Emma: „Ai fost creată pentru viaţa socială, Tony”. O femeie cu temperament şi imaginaţie în lumea aceasta bântuită de războaie, fără un tovarăş de viaţă pe care să-l stimeze, îşi recunoaşte asemănarea cu acele mici state independente situate între vecini puternici şi lacomi, care conspiră să le submineze atunci când nu le ameninţă făţiş să le înghită. Aşadar, uniunea aceasta, revenirea la jugul conjugal, primea sancţiunea raţiunii în imagini cenuşii. Nu era

îndrăgostită: putea să şi-o afirme. Totuşi, rămăsese surprinsă, atât de Redworth, cât şi de propria ei docilitate faţă de el; surprinsă, dar cu inima înviorată şi caldă, inexplicabil de caldă. Luciditatea spiritului, la femeia aceasta castă din fire, deşi nu-i îngăduia să rămână neştiutoare în privirea retrospectivă aruncată asupra ei însăşi, nu izbutea totuşi să cuprindă aspectul imediat personal, cu recunoaşterea faptului că se lăsase pradă simţurilor – şi, mai mult, mai ciudat, că era dispusă să răspundă la o nouă pasiune. Lăsă nedezlegată taina. Fără să-şi dea seama, imaginea lui Dacier i se ştergea din minte. Privind înapoi, inima ei era cuprinsă de cea mai afectuoasă şi compătimitoare uimire faţă de îndelunga statornicie a îndrăgostitului ei – temperament furtunos, aşa cum îi spuneau simţurile alarmate că este. Privindu-l pe el, era nevoită să-şi ascundă intimidarea. Şi privind înainte, inima ei înălţa ruga ca acest om autentic să nu se căiască niciodată de alegerea lui. Sigur de ea acum, Thomas Redworth îşi reluase atitudinea curtenitoare, iar suveranitatea ei de femeie nu era contrariată ca s-o facă să se simtă prea feminină. O altă descoperire, când amândoi deveniră mai apropiaţi, fu darul lui de conversaţie glumeaţă. Avea umorul lui, savurându-l în acelaşi timp din toată inima pe al ei.

— Dacă toţi englezii ar fi ca el! făcu ea cor cu elogiile Emmei Dunstane, sub influenţa noilor impresii.

— Draga mea, răspunse cealaltă, atunci am putea porni în marş spre cele patru puncte cardinale ale lumii şi toate naţiunile ne-ar binecuvânta! Atâta doar, fereşte-te de obiceiul tău de a te azvârli cu capul înainte către extrema opusă. Are şi el defectele lui.

— Vorbeşte-mi despre ele, se alintă Diana cerând un răspuns. Hai, te rog. Îmi lipseşte aroma. O fată s-ar mulţumi cu desăvârşirea supraomenească. O văduvă cere particularităţi.

— După părerea mea, cazul se prezintă astfel: dacă o văduvă îşi dă seama de perfecţia supraomenească a unui

bărbat, poate să se considere foarte mulţumită să treacă puntea la braţul lui, replică Emma.

— Să presupunem că puntea se rupe, că ea cade în apă şi el o salvează – atunci poate!

— Dar e tocmai ceea ce s-a întâmplat!

— Da, dar treptat, în timp, şi atât de încet! Mă duc la el ca o epavă abandonată, purtând una din poveştile mării şi goală de orice idei. Îmi amintesc că plecasem din port destul de bine aprovizionată pentru comerţ.

— După ce Tom Redworth va comanda „epava” timp de o săptămână, aş vrea s-o văd şi eu cum arată!

Menţionarea acestei indiscutabile autorităţi o cufundă pe Diana în culori sumbre. Era dominată pe plan fizic şi moral, în acelaşi timp cu o supunere respectuoasă din partea ei. Ceea ce dorea cu aprindere, în absenta purităţii recunoscute de toată lumea, care i-ar fi procurat bucuria de a aduce un dar ales prin ea însăşi, era o sursă de entuziasm. Emma atinse o coardă fremătând de mândrie cu aluzia ei la semnul prevestitor de bine, şi la prefigurarea unirii între cele două ţări, prin faptul că o irlandeză îşi acorda mâna unui englez cu spirit larg în care se deprinsese să aibă încredere. Aureola avu o licărire efemeră: Diana nu izbutea nici să-şi facă o idee înaltă despre femeia ce urma să se căsătorească, nici să-l învăluie în poezie pe bărbat, de aceea nu putea să vadă în culori trandafirii ceremonia nupţială, iar viaţa însăşi nu i se arăta altfel decât ca un vid. Şi totuşi, după cum îi mărturisi Emmei, înmănunchease trei din cele mai rare daruri ale vieţii: o prietenă credincioasă, un îndrăgostit credincios, o slujnică la fel de credincioasă – ultimii doi vădind o neaşteptată emotivitate. În seara marii zile pentru Redworth, Danvers o dezbrăcase, cu degetele tremurătoare, iar stăpâna ei ajunse să înţeleagă că acestei femei nu-i scăpase nimic tot timpul, şi fu silită să recunoască, reflectând mai bine, că vigilenţa cameristei provenea dintr-o simpatie pe care ea n-o împărtăşea.

Dar când un spirit celtic reflectează asupra propriului

receptacul emotiv, zboară drept ca săgeata logicii. Privirea fugară pe care Diana o aruncă asupra anilor lăsaţi în urmă ilumină fiecare personaj care se mişca pe scena trecutului până la cea mai fină transparenţă, ea însăşi nelipsind dintre ele. Fu constrânsă să tragă concluzia că, în cazul când i s-ar fi împlinit vreuna din dorinţele nebuneşti pe care inima ei le nutrise în acele timpuri, ar fi ieşit din acea experienţă, diminuată sau insensibilă. Dacier i se arăta ca o imagine luminoasă şi rece; un nume răsunător încă, dar de neconceput ca tovarăş de viaţă. Amintirea îi era zguduită, nu fiinţa ei. Îl admira ca om politic şi ca individ dotat cu virtuţi civice; pătrundea în sufletul omului – mai mult spre propria ei discreditare decât a lui, totuşi îi citea în suflet, şi când această putere aparţine aceluia dintre îndrăgostiţi care a rămas singurul credincios iubirii, înseamnă că zeul pasiunii l-a eliberat definitiv din umbra lanţurilor sale.

Cu trei zile înaintea căsătoriei, Diana coborî dealul ce se profila dincolo de coşurile căsuţei sale, împreună cu Redworth, după ce-l auzise lăudându-i şi citind Emmei Dunstane pasaje din relatarea publicată în ziarele de dimineaţă despre o cuvântare ţinută de Dacier în faţa alegătorilor săi. Ea făcu aluzie la cele discutate pentru a da pe faţă tăria ei de a-i vorbi cu răceală despre acest om, sau poate pentru a răscoli din nou un anumit sentiment pe care el i-l deşteptase în suflet; iar Redworth repetă părerea deosebită pe care o avea despre înţelepciunea politică a oratorului: şi prin asta făcu să renască, în amintirea Dianei, o anumită opinie condamnabilă, aparţinând perioadei sale de fetiţă obraznică şi batjocoritoare – din cale afară de urâcioasă! – cu privire la bunăvoinţa lui paternă, care, în viziunea ei limpede de acum, îi apărea drept cea mai nobilă bărbăţie. Cum reacţionă ea atunci? Era doar irlandeză; avea, prin urmare, un simţ instinctiv al decenţei în provocările şi schimburile amoroase reciproce. Dar era o femeie impulsivă; un frunziş des îi înconjura, prin care se zăreau

numai câteva păsări şi cerul; iar impulsul izvora atât dintr-un sentiment de remuşcare cât şi dintr-unul de admiraţie. Trebuia să facă asta sau să izbucnească în lacrimi: îl sărută pe braţ.

Nu se mai gândise că trata astfel un îndrăgostit, un bărbat care îşi înfrâna dorinţa şi care avea să fie furtunos de sensibil la sărutarea prin mâneca hainei. Redworth simţi şi el un impuls. Dar şi-l stăpâni – ea îşi dădu seama după adânca respiraţie care-i umflă pieptul. Atunci, imaginaţia începu să clădească harnică un cuib pentru el în inima ei, iar entuziasmul nu se lăsă mai prejos ca să facă din acest cuib căminul lui. Impulsurile lor se contopiseră: al ei exprimându-se, al lui fiind înfrânat; sensibilitatea ei îi dezvălui care fusese mai puternic.

În dimineaţa nunţii ea se trezi din somn cu aria preferată a lui Redworth din *Planxty Kelly,* ca o firească spumă sonoră pe buzele ei. Emma veni cu trăsura până la căsuţa ei ca să ia micul dejun şi să supravegheze împodobirea miresei, obicei despre care Diana vorbise cu dispreţ; ca şi despre ceremonie, despre instituţia căsătoriei şi despre viaţă însăşi. Voia să plece la cununie din această căsuţă, ca văduvă, ca ţărancă şi ca femeie cu o reputaţie incertă; da, ca o persoană aşezată care se hotărăşte în sfârşit să săvârşească o acţiune realistă şi cinstită, spre a-i mulţumi pe amândoi prietenii ei cei mai buni. Schimbarea era apreciabilă. Dorea s-o ţină ascunsă dar dorea şi s-o destăinuiască. O întrebă pe Emma:

— Cum arată el în dimineaţa asta? iar la răspunsul care îi descria înfăţişarea proaspătă şi plină de însufleţire a mirelui, manierele lui prietenoase faţă de Arthur Rhodes, glumele cu Sullivan Smith, satisfacţia manifestată în privinţa acestui mire de către lordul Larrian (demisionat din funcţia de guvernator al Gibraltarului pentru motive de sănătate şi informat de căsătorie), Diana uită că o mai sărutase şi înainte, şi de astă dată îşi lipi buzele de ale Emmei, ca pentru a-i transmite bucuria ei de mireasă.

— Are o zi minunată.

— Şi o mireasă fermecătoare, zise Emma.

— Dacă voi doi sunteţi de părerea asta! Aş vrea să fiu de acord cu bunul şi bătrânul lord şi să-l fericesc pe mire pentru premiul pe care îl ia, deşi premiul însuşi se simte în momentul de faţă mai curând ca o bomboană de Crăciun – o bucăţică de zahăr înfăşurată într-un răvaş. Spui că e amabil cu Arthur?

— Ca un afectuos frate mai mare.

— Draga mea, îmi stă pe inimă judecata mea aspră în ce-o priveşte pe Mary Paynham pentru scrisoarea aceea. Avea intenţii bune – şi mi-e teamă că suferă. Şi poate că a fost puţin din vina mea. Ce oarbă eram! Când spui „un afectuos frate mai mare” îl faci să-mi apară încântător de frumos. Partea rea e că, în felul acesta, devin conştientă de imposibilitatea de a-l egala.

— Priveşte totul cu ochii lui, când îi vei ieşi înainte în dimineaţa asta, Tony dragă.

Secretul Dianei fu pătruns, cu toată limpezimea, de către Emma, a cărei mândrie că îşi ajută frumoasa prietenă să se îmbrace pentru nunta ei cu acel om între oameni căpăta nuanţele faclei nupţiale, triumfând asupra lui Dacier şi jubilând din pricina compensaţiei hărăzite, în sfârşit, fiinţei dragi pentru primul ei pas nefericit pe drumul vieţii.

— Cu ce vine la biserică?

— Vine pe jos. Lukin şi şeful lui vin cu trăsura. El vine împreună cu Arthur şi cu Sullivan Smith. Acum e pe drum.

Diana se uită pe fereastră în direcţia dealului. „Ce caracteristic e pentru el, să meargă pe jos la propria-i nuntă!”

Emma luă locul cameristei Danvers în slujba de costumieră, deoarece aceasta, după cum reuşi Diana să dea a înţelege, era prea „topită de emoţia împrejurării” ca să i se mai poată pretinde bun gust şi precizie în mişcări, având în acelaşi timp arta – desigur, din simpatie – de a umple cu un conţinut explosiv înţelesul celor mai îngăduite şi banale cuvinte; era cuprinsă de palpitaţii

amoroase, trăind această stare prin răsfrângerea ei. După câteva bătăi la uşă şi intrări în camera de dormit, veni în grabă să spună: „Şi perna dumneavoastră, doamnă? Era s-o uit!” întrebarea o făcu pe stăpâna ei să se întoarcă spre Emma cu mimica unui geamăt, în care fremăta limita răbdării. Diana prefera o pernă tare, de aceea călătorea de obicei peste tot cu perna proprie. „Ia-o”, fu nevoită să răspundă.

Prietenele se îmbrăţişară înainte de a coborî ca să ia loc în trăsura de ceremonie.

— Spune-mi, o întrebă Emma, părerile tale despre viaţă nu sunt mai luminoase astăzi?

— Sunt prea orbită de lumină ca să-mi dau seama! Poate că e vreo lampă prea aproape de ochi, sau poate că e de vină strălucirea soarelui. Dar sper că e aşa, cum spui tu.

— Începi să ai din nou gânduri pline de speranţă?

— Cine poate *gândi* cu adevărat fără să aibă gânduri pline de speranţă? Aseară te aveam în minte, şi mi-ai adus o mică luntre cu care să trec plutind dincolo de deznădejdea vieţii şi teama de pieire. Când ne pierdem nădejdea sau vedem lucrurile în negru, înseamnă că simţurile noastre s-au răzvrătit şi au făcut roabă judecata suverană. Te-am auzit şoptindu-mi, de parcă îţi simţeam suflarea în ureche: *„Nu există suferinţă a trupului din care să nu tragă folos sufletul*”. Asta e povestea Emmei. Cu asta sunt în stare să-mi avânt luntrea în întuneric; e făgăduiala mea de nemurire: mă învaţă să văd cu ochii mei nemurirea care ne aşteaptă. Ţie îţi datorez asta, Emmy dragă.

Dacă nu era o vorbă mare, mergea până în miezul lucrurilor: dovadă pentru Emma că gândirea Dianei îşi reluase activitatea de altădată, limpede, şi tinzând către culmi; că natura ei funcţiona sănătos, şi că îşi accepta fericirea, aducând soţului ei iubirea drept zestre. Nicio destăinuire, cu obraji roşii de sfială, n-ar fi fost mai grăitoare în privinţa iubirii femeii pentru bărbatul ei decât

întoarcerea la armonia spirituală cu legile vieţii care se vădea din mica frază cristalină a prietenei dragi.

Emma o frământă în minte multă vreme după ziua cununiei. Pentru ea, care se afla mereu pe panta întunecată dinspre marginea beznei, între două lumi, aceste cuvinte erau lucire de raze şi hrană. Dacă le-ar fi scăzut lumina, ea ar fi potrivit-o ca să-i ajungă în timpul absenţei surorii ei spirituale. Dar ele străluceau prin propria lor vitalitate. Stătea întinsă pe sofaua ei, cu faţa spre fereastra sud-vestică, într-o după-amiază de sfârşit de noiembrie, aşteptând-o pe Tony să se înapoieze din prelungita călătorie a lunii de miere, în timp ce culorile unui asfinţit în avangarda îngheţului nocturn – nu fără melodioase amintiri cereşti despre soţul Dianei – deveneau tot mai închise; şi, cum prietena ei urma să se întoarcă, medita asupra scenelor plecării ei: cum Tony, ieşind în veranda căsuţei îşi trădase sentimentele, în limbajul caracteristic femeilor, aplecându-se să-l ridice deasupra capului ei şi să-l sărute pe mezinul copiilor gazdei, înşiraţi pe aleea grădinii ca să-i ureze drum bun cu flori presărate în cale; şi cum îi şoptise ea Dianei, intrând în curtea bisericii, printre mormintele din cimitir: „Bătrâna Irlandă nu se va căi!”, iar Tony îi răspunsese, văzându-l pe mire că înaintează radios: „Ciudată transformare a bătrânei Anglii!” – şi cum, având nenumărate surse prompte de râs şi de lacrimi de-a lungul unei strânse apropieri sufleteşti, toate fiind gata să ţâşnească dintr-o singură vorbă în fericitul freamăt al acelei clipe, amândouă avuseseră prilejul atât să-şi muşte buzele ca să nu râdă, cât şi să strivească o lacrimă sub pleoape. Acum iubita ei Diana era din nou căsătorită, viaţa fiindu-i legată în sfârşit de un soţ pe măsura ei. Din cursivitatea verbală a scrisorilor, însufleţite sau meditative, se desprindea atmosfera unei uniuni perfecte. Emma îşi cufunda privirea în adâncul valurilor de un roşu aprins, acolo unde strălucirea culorii ieşea dintr-un nucleu ceresc atingând în chip miraculos scoarţa pământului, în

timp ce o singură nuanţă mai puţin intensă părea un reflux spre depărtări infinite. Divinul şi omenescul se îmbinau spre a transforma splendoarea de pe bolta cerului într-un simbol al unirii strânse dintre condiţia noastră umană şi presimţirile imateriale şi transcendente. Aşa se făcu, treptat, că în inima Emmei un gând crescu până la dorinţa vie ca sorocul zilelor ei să se prelungească atât cât să-i îngăduie fericirea de a strânge în braţe – dacă bunăvoinţa cerului avea să încuviinţeze – un copil născut din unirea a două din cele mai nobile inimi omeneşti, dintre care una îi era cea mai dragă; şi astfel să se pătrundă până în străfundul fiinţei de adevărul că propria-i ţară, şi întregul pământ, sunt rodnice spre bine, spre un viitor luminos. Era profund femeie, şi totodată poetă. Adevăraţii poeţi şi adevăratele femei au simţul înnăscut al divinului care sălăşluieşte în ceea ce lumea consideră ca o grosolană substanţă materială. Exaltarea Emmei nu-şi pierduse nimic din fervoare când îşi îmbrăţişă prietena dragă la ceasul înserării ce se lăsa peste flăcările tot mai stinse ale apusului. Stăteau înlănţuite, cu mâinile strânse una într-alta, în camera neluminată, iar Tony vorbea despre minunata privelişte a cerului.

— L-ai privit, ştiind că eram în drum spre tine?

— Rugându-mă, scumpa mea.

— Pentru mine?

— Ca să trăiesc de ajuns de multă vreme încât să am un fin.

Nu se auzi niciun răspuns; doar degetele Dianei se strânseră într-o involuntară şi scurtă zvâcnire.

SFÂRŞIT

Lei 13,50

Colecția
«Romanul de dragoste»
104

În colecția
«ROMANUL DE DRAGOSTE»
au apărut:

81	Thomas Mann	Alteță regală
82	Daphne du Maurier	Verișoara mea Rachel
83	Viktor Astafiev	Un păstor și o păstoriță
84	Alexandăr Karasimeonov	Iubire
85	Laurențiu Fulga	Alexandra și infernul
86	I. Peltz	Foc în Hanul cu tei
87	Petru Popescu	Copiii Domnului
88	Celia Serghi	Iubiri paralele
89	G.P. Danilevski	Mirovici • Prințesa Tarakanova
90	René Barjavel	Tarendol
91	Erwin Wickert	O iarnă pe muntele Fuji
92	Yves Gandon	Zulmé
93	Carlo Cassola	Logodnica lui Bube
94	John Galsworthy	Dincolo
95	Alexandru Struțeanu	Fluturii albi mor spre sfîrșitul verii
96	Jan Otčenášek	Pe cînd ploua în rai...
97	Maria Kuncewiczowa	Străina
98	W.S. Maugham	Doamna Craddock
99	Mihail Sebastian	Orașul cu salcîmi • Accidentul
100	G. Ibrăileanu	Adela
101	F. Scott Fitzgerald	Blîndețea nopții
102	B. Elvin	Partea mea de comedie
103	Anton Holban	O moarte care nu dovedește nimic • Ioana